

ISSN: 2730-3055 (Online)

วารสาร รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

SSRU Journal of Public Administration

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 : (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566)
Vol. 6 No. 2 : (May-August 2023)

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

SSRU Journal of Public Administration

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566)

Vol. 6 No. 2 (May-August 2023)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพของนักศึกษาและบุคลากรทั้งภายในภายนอกสถาบัน
2. เพื่อนำเสนอและพัฒนาศักยภาพและผลงานทางวิชาการ การค้นคว้าและบทความทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักศึกษาและนักวิชาการภายนอก
3. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

ขอบเขตของวารสาร

1. ขอบเขตของวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จะครอบคลุมเนื้อหา ด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ บริหารธุรกิจ ศิลปศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐศาสตร์
2. เนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ส่งมาขอตีพิมพ์จะต้องไม่อยู่ในระหว่างการขอตีพิมพ์หรือเคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนในวารสารอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. การส่งบทความวิชาการและบทความวิจัยนั้น สามารถส่งโดยตรงไปที่กองบรรณาธิการวารสารผ่านระบบ online Submission ที่เว็บไซต์ บทความทั้ง 2 ประเภท ซึ่งบทความที่ส่งมานั้นจะถูกส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ทำการประเมินแบบ Double-Blinded Review ก่อนที่จะพิจารณาจัดพิมพ์ในขั้นต่อไป
4. การรับบทความของวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จะเป็นบทความที่มุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ ๆ ช่วยขยายองค์ความรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในทางวิชาการที่กว้าง และมีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินาฏจน์

ศรีวิบูลย์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.วรเดช	จันทร์ศร	มหาวิทยาลัยชินวัตร
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน	ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ธนสุวิทย์	ทับทิมรัษฎ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา	เมฆขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา	ชินบุตร	มหาวิทยาลัยทองสุข
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน	แสงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล

กำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่: วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พิมพ์เผยแพร่ 3 ฉบับต่อปี

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

การเผยแพร่

จัดส่งให้ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้ที่สนใจสามารถค้นหาที่
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/SSRUJPD>

ติดต่อกองบรรณาธิการ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เลขที่ 1 ถนนอุททองนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

โทรศัพท์: 097-9359356

Website: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/SSRUJPD>

E-mail: touch_life@outlook.co.th

บทความทุกเรื่องที่ได้ตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่าน
ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2566 มีวัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสารเพื่อเป็นสื่อการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการของอาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และจากการที่วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้รับการรับรองมาตรฐานจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) ให้อยู่ในกลุ่มที่ 2 ดังนั้นในการจัดทำวารสารดังกล่าวให้ได้คุณภาพและมาตรฐานตามตัวชี้วัดที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานที่ทางศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ได้กำหนดไว้ทางกองบรรณาธิการมีกระบวนการจัดทำวารสารตั้งแต่การรับบทความผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาที่เกี่ยวข้องที่จะพิจารณาบทความแต่ละบทความ ดังปรากฏในหน้าสารบัญ และประกอบไปด้วยบทความทั้งหมด 24 บทความ กองบรรณาธิการขอเสนอบทความที่น่าสนใจดังนี้

การปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ โดย พิมพ์ธาดา วรรัฐธนพัชร ผลการศึกษาพบว่า 1) การปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบจ้างแรงงานต่างชาติ พบว่า มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ เปิดรับสมัครและทดสอบความสามารถด้านภาษาเกาหลีและทักษะการทำงาน รับสมัครไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีสำหรับผู้สอบผ่านทำการคัดเลือกและทำสัญญาจ้างงาน อบรมก่อนเดินทาง ยื่นและรับวีซ่า และจัดส่งแรงงานเดินทางไปทำงาน 2) ปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงาน พบว่า จะเป็นปัญหาการบริหารจัดการแรงงานในทางปฏิบัติ ปัญหาการจัดส่งแรงงานเชิงระบบ ปัญหาด้านแรงงานไม่ได้รับการเรียกตัวจากนายจ้าง และปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย และ 3) เสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับแรงงานที่มีความสนใจไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี เช่น คุณสมบัติ ขั้นตอนการคัดเลือก ระยะเวลาการคัดเลือก และการคัดเลือกจากนายจ้าง รวมถึงผลักดันให้แรงงานไทยได้รับความคุ้มครองจากสิทธิประโยชน์ที่แรงงานควรได้รับ ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง โดย สัพพัญญู ประสพยงค์สกุล และพรทิวา แสงเขียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมของปัจจัยด้านการ

ปฏิบัติงานด้วยระบบ New GMFIS Thai อยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านความพร้อมของระบบและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2) ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านทักษะความรู้ความเข้าใจเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านความสำเร็จของงานที่ทำมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4) ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GMFIS Thai ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMIS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความถูกต้องแม่นยำ และด้านความโปร่งใส

คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล โดย ศุภนิดา โคตรชาดา และดารณี เอื้อชนะจิต ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีประกอบด้วย ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความปลอดภัย และด้านความถูกต้อง ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของข้อมูล ด้านความตั้งใจในการใช้งาน และด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน 2) การยอมรับเทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของระบบ และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของข้อมูล ด้านความตั้งใจในการใช้งาน และด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ 0.05

กองบรรณาธิการวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่ให้ความสนใจส่งบทความมาลงตีพิมพ์เผยแพร่ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป และขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด

ผศ.ดร.ณัฐณารักษ์ เอกราจินดาว์ฒน์

บรรณาธิการ

สารบัญ	
บทนำ	I
บทบรรณาธิการ	III
สารบัญ	V
แรงงานนอกระบบกับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายการประกันสังคม Informal workers and the Benefit under the Social Security Act	251
ธนิษฐ์ ไชยพัฒน์เดชากร, อธิษฐ์ สิริวริศรา และ รัชยา ภักดีจิตต์ <i>Taninrat Chaipatdachakon, Athithat Sirawaritsara and Rachaya Pakdeejit</i>	
การทำโครงการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย English Storytelling and Literature Projects for Early Childhood	266
นงคราญ สุขเวชชวรกิจ <i>Nongkran Sukavejworakit</i>	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน Factors Influencing Decision on Shopping Products Imported from China	282
อจิราภัส มีเพิ่มพูนศรี, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล และ สโรชนี ศิริวัฒนา <i>Ajirapal Meepheamphoonsri, Chandej Charoenwiryakul and Srochinee Siri wattana</i>	
รูปแบบกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภาพแรงงานสูงอายุในระบบในเขตเทศบาล ตำบล สามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 Model of the Process of Promoting and Developing the Productivity of Informal Older Adult Workers in Sam Khok Sub-District Municipality, Sam Khok District, Pathum Thani Province in the Situation of the Epidemic of Covid-19	295
อัครมณี สมใจ <i>Akramanee Somjai</i>	
การปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ Thai Labor Management Policy Implementation under Employment Permit System in the Republic of Korea	307
พิมพ์ธาดา วรรัฐธนพัชร <i>Pimthada Woraratthanapatch</i>	

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565 Political Participation of the Older People in Bangkok, B.E. 2014-2022	321
<i>พรเทพ สุขชื่น Porthep Sukchuen</i>	
ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ องค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี People's Satisfaction Towards Service of Lam Luk Ka Subdistrict Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province	337
<i>อาชิรญาณ์ เจียประเสริฐ Achiraya Jearprasert</i>	
สภามหาวิทยาลัยกับประสิทธิภาพในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยในประเทศไทย University Council and the Effectiveness of University Executive Recruitment in Thailand	346
<i>เลแกน สุธรรม, สุวรรณี่ แสงมหาชัย, จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ และ อุทัย เลาหวิเชียร Lagan Sutham, Suwannee Sangmahachai, Chakrit Noranitipadungkarn and Uthai Laohavichien</i>	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 Factors Influencing Online Learning Effectiveness of Graduate Students in the Situation of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Epidemic	360
<i>อมร นันทาภิรมย์, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล และ สโรชนี ศิริวัฒนา Amorn Nuntapirom, Chandej Charoenwiryakul and Srochinee Siri wattana</i>	
ความสัมพันธ์ระหว่างแนวความคิดการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร The Relationship between Knowledge Sharing and Innovative Work Behavior in the Schools Managed by the Bangkok Metropolitan Administration	373
<i>ไวทย์ศุภากรณ์ เจริญยิ่ง, สุกัลยา ปริญญกุล และ พงษ์เทพ จันทสุวรรณ Waisayakorn Jaroenyong, Sukulya Parinyokul and Pongthep Chandasuwan</i>	
รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ Khao Yai National Park Development Model Eco-Tourism Management	388
<i>กัญญารัตน์ จงวิไลเกษม Kanyarat Chongwilaikasem</i>	

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง	404
The Factors Affecting Efficiency of Budget Disbursement in the New Government Fiscal Management Information System (New GFMS Thai) of Personnel under the Department of Highways	
สัพพัญญู ประสพยงค์สกุล และ พรทิwa แสงเขียว <i>Suppanyoo Prasopyongsakun and Porntiwa Saengkhiw</i>	
คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล	422
Characteristics of a good Information system and acceptance of information technology affects the success of the Computerized Accounting System (e-LAAS) of local administrative organizations in the metropolitan area	
ศุภนิดา โคตรชาดา และ ดารณีย์ เอื้อชนะจิต <i>Supanida Khochada and Daranee Uachanachit</i>	
การตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร	436
The Decision to Purchase Purchasing a Used Car in the COVID Era in Bangkok	
อนันตชัย หงษ์ทอง และ เอื้อมพร ศิริรัตน์ <i>Anantachai Hongthong and Auemporn Sirirat</i>	
บทบาทรัฐและภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลเรือถอนแท่นปิโตรเลียมในอ่าวไทย	448
The Role of the Government and Civil Society in Supervising the Decommissioning of Petroleum Platforms in the Gulf of Thailand	
นฤมล กัลยาณมิตร และ เกรียงชัย ปึงประวัติ <i>Narumon Kalayanamit and Kriangchai Pungprawat</i>	
การพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพส่งผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชี ของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน	464
The Development of Knowledge and Professional Accounting Skills Affecting on Audit Quality of The Auditor of The State Audit Office of The Kingdom of Thailand	
ผาณิตา สันติสุข และ อย่างกลั่น อย่างกลั่น <i>Phanita Suntisook and Phanthip Yangklan</i>	

รูปแบบประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน Effective Model for the Protection of Electronic Personal data of Financial Institutions	481
ธวัช ไทรราหู, ทวี แจ่มจรัส และ ดำรงค์ ชลสุข Thawat Sairahu, Tawee Jamjumrus and Damrong Cholsuk	
ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจิว อำเภอพหล จังหวัดขอนแก่น Success Factors Affecting Learning Center Development Silkworm Cultivation and Weaving Natural Colored Silk Kao Ngew Subdistrict, Phon District, Khon Kaen Province	496
สุขวรรณ สุทธิวงศ์ Sukhawan Suthiwong	
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ Marketing Mix Factors Affecting Decision in Purchasing Thai Silk Products via Online Channel	507
ปรียาฉัตร เกษกัน และ เอี่ยมพร ศิริรัตน์ Preeyachat Katekan and Euamporn Sirirat	
รูปแบบการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน Model of Thai Buddhist's Participation in Development Mahayana Buddhism	521
พระอดิศร แก่นมะนิตัน, ศรีปริญญา ฐปกระจำง และ สโรชนี ศิริวัฒนา Phra Adison Khanmaniton, Sriprarinya Toopgrajank and Srochinee Siri wattana	
คุณลักษณะและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชี ที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน The Characteristics and Motivations Affecting the Accounting Performance of Accountant's Member with The Federation of Accounting Professions in The Southern Andaman Coast	531
ชาคริยา ปรีเปรม และ ดารณี เอื้อชนะจิต Chakriya Prepram and Daranee Uachanachit	

การพัฒนาและสมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของสำนักงานบัญชีภาคใต้ Development and Competency of Accountants Affecting the Performance of Southern Accounting Office	548
<i>จิรวดี ไหมทอง และ พรรณทิพย์ อย่างกลั่น</i> <i>Jirawadee Maitong and Phanthip Yangklan</i>	
ปัจจัยการบริหารองค์การที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด Organizational Administrative Factors Affecting the Service Quality of 2C2P (Thailand) Company Limited	561
<i>อิง ชินสุข และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล</i> <i>Ing Chinsuk and Chandej Charoenwiriyakul</i>	
การพัฒนาวิธีการลดต้นทุนการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรี ทำไม้กวาดดอกแถมบ้านโคกสี อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม Developing a Method to Reduce the Cost of Broom Production, Community Enterprise, Ban Khok Si Women's Broom Making Group	575
<i>สุรพงศ์ อินทรภักดี, ศรายุทธ ขวัญเมือง และ อมรรัตน์ หมั่นจิตน้อย</i> <i>Surapong intarapak, Srayut Kuanmuang and Amornrat Muenjitnoy</i>	

แรงงานนอกระบบกับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายการประกันสังคม
Informal workers and the Benefit under the Social Security Act

ธนินทร์รัฐ ไชยพัฒน์เดชากร¹, อธิษฐ์ สิริวรสิรสา² และ รัชยา ภักดีจิตต์³

Taninrat Chaipatdachakon¹, Athithat Sirawaritsara² and Rachaya Pakdeejit³

หลักสูตรการจัดการศึกษาระดับบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}

Doctorate of Education Management Program, in PublicAdministration, Graduate College, Rattanakosin

College of Innovation Management, Thailand^{1,2,3}

E-mail: aun19801@hotmail.com¹

Received: July 3, 2023

Revised: August 15, 2023

Accepted: August 17, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงภาพรวมของแนวคิดของแรงงานนอกระบบกับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคม โดยเกริ่นนำถึงความสำคัญของแนวคิดแรงงานนอกระบบ ปัญหาของแรงงานนอกระบบ และอธิบายถึงความหมายของแรงงานนอกระบบ และแนวคิดสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคม ปัญหาการคุ้มครองแรงงานนอกระบบตามกฎหมายประกันสังคม ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อนำไปสู่แนวทางในการจัดการสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคมเพื่อแรงงานนอกระบบของไทย

คำสำคัญ: แรงงานนอกระบบ, สิทธิประโยชน์, กฎหมายประกันสังคม

Abstract

This academic paper aimed to explain the overall framework of Informal workers and social security benefits under the Social Security Act. The paper began with the discussion of importance of informal workers, the problems of Informal workers, explained the definition of informal worker and also discussed the social security benefits under the Social Security Act, the problems of the social security benefits under the Social Security Act. Lastly offered and use full some suggestion in order to purpose the specific approach to manage social security benefits under the Social Security Act for informal workers in Thailand.

Keywords: Informal Workers, Benefits, Social Security Law

บทนำ

แรงงานนอกระบบถือเป็นกำลังแรงงานที่เป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่สุดของประเทศเป็นกลุ่มแรงงานที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศ โดยประเทศไทยมีแรงงานนอกระบบ 19.6 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 52 ของผู้มีงานทำ 37.7 ล้านคน โดยอยู่ในภาคเกษตร ป่าไม้และประมงร้อยละ 58 ในการขายส่ง ขายปลีกและการซ่อมยานยนต์ ร้อยละ 17 ในอุตสาหกรรมที่พักแรมและบริการด้านอาหาร ร้อยละ 8 และในภาคก่อสร้าง ร้อยละ 4 (สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์ และอุษณีย์ ศรีจันทร์, 2565) แรงงานนอกระบบเป็นกลุ่มที่กำลังเป็นที่น่าสนใจในปัจจุบัน กล่าวคือ เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกระบบ (Informal Economy) กลุ่มแรงงานนอกระบบหรือแรงงานที่ถูกว่าจ้างอย่างไม่เป็นทางการ (Informal Employed Person) หรือในเศรษฐกิจนอกระบบ (ตะวัน วรรณรัตน์, 2557) อันได้แก่ประกอบอาชีพอิสระทั่วไป เกษตร รับจ้าง หาบเร่ แผงลอย ฯลฯ โดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจบางประเภทอยู่นอกระบบเหล่านี้ไม่อยู่ภายใต้ระบบความคุ้มครองสภาพการทำงาน เป็นกิจกรรมที่แรงงานขาดหลักประกันในการดำรงชีวิตและความคุ้มครองทางสังคมจากรัฐ ไม่จดทะเบียนหรือเสียภาษี ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งกิจกรรมที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมาย ในปัจจุบันรัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับเรื่องในเศรษฐกิจนอกระบบ (Informal Economy) เป็นอย่างมาก และถึงแม้ว่าจะมีองค์กรต่าง ๆ ได้ให้คำจำกัดความของเศรษฐกิจไว้ในมุมมองที่แตกต่างกัน อาทิ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ILO (International Labor Organization) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic cooperation and Development: OECD) แต่ก็ยังไม่มีคำจำกัดความของเศรษฐกิจนอกระบบที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน จึงทำให้ไม่สามารถวัดมูลค่าของเศรษฐกิจนอกระบบได้อย่างครอบคลุม อย่างไรก็ตาม เป็นที่คาดประมาณกันว่า เศรษฐกิจนอกระบบในประเทศไทยมีมูลค่ามหาศาล และมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจในระบบเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากในช่วงที่ประเทศไทยประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจ ซึ่งเศรษฐกิจนอกระบบสามารถช่วยดูดซับแรงงานจากเศรษฐกิจในระบบ และบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างมาก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2560)

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2565-2570) ที่มีเป้าหมายในการพลิกโฉมประเทศไทยไปสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าโดยมุ่งปรับโครงสร้างสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม พัฒนาค้นหาสำหรับโลกยุคใหม่ สร้างความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และการมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญในการ แก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตของประชาชน การปรับปรุงระบบสวัสดิการ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และการยกระดับศักยภาพของแรงงานทั้งแรงงานในระบบ และแรงงานนอกระบบ โดยกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วน เพื่อบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ กระทรวงแรงงานได้นำนโยบายรัฐบาลดังกล่าวมากำหนดยุทธศาสตร์ในการทำงานภายใต้การบริหารราชการแผ่นดินในประเด็นยุทธศาสตร์หลัก ดังนี้ 1. กำหนดและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 2. บริหารจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูง 3. บูรณาการการสร้างภาคีเครือข่ายและการให้บริการอย่างทั่วถึงทั้งในและต่างประเทศ และ 4. บริหารจัดการแรงงานนอกระบบเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

แรงงานนอกระบบซึ่งทำงานอยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบ (Informal Economy) การที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายประกันสังคมจึงยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครอง เนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานที่ประกอบอาชีพอิสระเป็นกิจการขนาดเล็ก และมีลักษณะเป็นธุรกิจชั่วคราว มีรายได้แค่พอเลี้ยงชีพ และส่วนใหญ่มิรายได้น้อย ต้องทำงานหนัก รวมทั้งต้องเผชิญกับสภาพปัญหาต่าง ๆ ในการทำงาน และอีกปัญหาที่มีความสำคัญคือ การเข้าถึงแหล่งจากเงินทุนจากระบบสถาบันการเงิน ปัญหาด้านหลักประกันสังคม แรงงานนอกระบบอยู่นอกขอบเขตการให้ความคุ้มครองและหลักประกันทางสังคมที่จะได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเห็นจะมีแต่เพียงหลักประกันสุขภาพขั้นพื้นฐาน บัตรทอง 30 บาท เท่านั้นที่จะได้รับในฐานะประชาชนทั่วไป แต่สำหรับสิทธิในการที่สามารถเข้าสู่การไม่ได้ได้รับความคุ้มครองในด้านสิทธิประโยชน์ที่เพียงพอจากรัฐ อย่างเช่น กรณีสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคมที่รัฐเปิดโอกาสให้แรงงานนอกระบบสามารถ สมัครเป็นผู้ประกันตนได้โดยสมัครใจตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม แต่พบว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญในการเข้าสู่ระบบประกันสังคม ทั้งนี้สาเหตุสำคัญประการหนึ่งอาจสืบเนื่องมาจากความครอบคลุมของสิทธิที่จะได้รับ มีเพียงการคลอดบุตรทุพพลภาพ และเสียชีวิต เท่านั้น แต่ยังไม่รวมถึงสิทธิการรักษาพยาบาลยามเจ็บป่วยที่ แรงงานส่วนใหญ่เห็นว่ามีความสำคัญ (สมภูมิ แสงกุล, 2553) ดังนั้นการศึกษาหาข้อมูลและแนวทางเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา ส่งเสริมให้ความคุ้มครองแรงงานนอกระบบตามกฎหมายประกันสังคมเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองที่มีความเหมาะสมเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี และความยุติธรรมทางสังคมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ และจากการศึกษาถึงปัญหาสำคัญของแรงงานนอกระบบที่ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือและสนับสนุนมากที่สุดได้แก่ ปัญหาจากการทำงาน เช่น ค่าตอบแทนน้อย การทำงานหนัก งานที่ทำไม่ได้รับค่าจ้างต่อเนื่องและการไม่มีสวัสดิการรองรับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) ได้ระบุว่า แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีสภาพการทำงานที่ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีสัญญาจ้างงานอย่างเป็นทางการ ไม่ได้รับค่าแรงที่เป็นธรรม และไม่ได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ.2533 รวมถึงไม่มีหลักประกันในการดำรงชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยชรา และแม้ปัจจุบันภาครัฐมีมาตรการช่วยเหลือแก่กลุ่มแรงงานนอกระบบโดยสามารถสมัครเข้ามาตรา 40 กับสำนักงานประกันสังคม รวมถึงมาตรการเยียวยาในโครงต่าง ๆ แต่การเข้าถึงสวัสดิการนั้นยังคงประสบปัญหา (กาญจนา พงษ์นัยรัตน์, 2560)

1. ความหมายแรงงานนอกระบบ

“แรงงานนอกระบบ” เกิดขึ้นครั้งแรก ในปี 2536 ในการประชุมนานาชาติ The 15th International Conference of Labour Statisticians (ICLS) ในครั้งนั้น “แรงงานนอกระบบ” ถูกจำกัดความให้หมายถึงแรงงานที่ประกอบอาชีพเจ้าของกิจการ (Self - Employed) หรือเป็นลูกจ้างของสถานประกอบการที่จัดอยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบ หรือเป็นแรงงานที่ช่วยเหลือกิจการของครอบครัวหรือลูกจ้างในสถานประกอบการที่จัดอยู่ในระบบ แต่ไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน, 2561)

แรงงานนอกระบบ (Informal Workers) ตามความหมายขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) (สำนักงานสถิติและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงใหม่, 2561)

หมายถึง แรงงานที่อยู่ในการจ้างงานในภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นทางการ (Informal Sector) ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจการขนาดเล็ก ตั้งได้ง่าย มีลักษณะเป็นธุรกิจชั่วคราว เรื้อน มักใช้วัตถุดิบ ในประเทศมีการใช้แรงงานเป็นหลัก และมีการดัดแปลงเทคโนโลยีง่าย ๆ มาใช้เป็นแรงงานอิสระที่ทำกิจกรรมเพื่อความอยู่รอด เช่น หาบเร่แผงลอย คนขับรถแท็กซี่ คนเก็บขยะ คนเก็บเศษกระดาษและโลหะ แรงงานรับใช้ ในบ้านที่รับค่าจ้างจากครัวเรือนรวมถึง ผู้รับงานไปทำที่บ้าน และคนงานในโรงงานที่ไม่ขึ้นทะเบียน ซึ่งเป็นลูกจ้างแอบแฝง (Disguised Wage Workers) ในเครือข่ายการผลิตและเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระในสถานประกอบการขนาดเล็กมาก ซึ่งทำงานด้วยตนเอง หรือมีสมาชิกในครอบครัว หรือมีผู้ฝึกงานหรือมีลูกจ้างช่วย และ “แรงงานนอกระบบ” ในแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบพ.ศ. 2555-2559 อ้างอิงมาจากนิยาม “แรงงานนอกระบบ” ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ หมายถึง “ผู้มีงานทำที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายและไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน” แรงงานนอกระบบมีการให้คำนิยามแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับภารกิจของแต่ละหน่วยงานนั้นว่าจะเกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบในเรื่องใด สำหรับกระทรวงแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีภารกิจแรงงานเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานแรงงาน การคุ้มครองแรงงาน ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน การแรงงานสัมพันธ์ การแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ และการสวัสดิการแรงงาน โดยการพัฒนามาตรฐาน รูปแบบ กลไก มาตรการส่งเสริมสนับสนุน และแก้ไขปัญหา เพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขันทางการค้าและพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีกฎหมายคุ้มครองแรงงานนอกระบบแล้ว (สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงใหม่, 2561)

แรงงานนอกระบบในแผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2560 – 2564 ภายใต้มาตรการทางกฎหมายกับการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบหมายถึง ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายประกันสังคม มาตรา 33 (เป็นลูกจ้างที่มีนายจ้าง) โดยนิยาม “ผู้มีงานทำ” หมายถึง ผู้มีงานทำที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป และนิยาม ไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายประกันสังคม” หมายถึง ไม่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และกฎหมายประกันสังคมแรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครอง หรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน, 2561)

จากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบที่ดำเนินการโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และหน่วยงานอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกแรงงานนอกระบบ พบว่าการจำแนกแรงงานนอกระบบสามารถแบ่งออกเป็น 3 แนวทาง ได้แก่

1. การจำแนกตามสถานะของแรงงานนอกระบบ เช่น องค์การแรงงานระหว่างประเทศ จำแนกแรงงานนอกระบบออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- (1) เจ้าของกิจการในกิจการขนาดเล็ก (Owner-Employer of Microenterprise) ที่มีการว่าจ้างแรงงานน้อยโดยอาจจะมีหรือไม่มีการฝึกหัดงานให้แรงงาน

(2) ผู้เป็นเจ้าของกิจการและดำเนินธุรกิจด้วยตัวเอง (Own-Account Worker) ซึ่งอาจจะทำงานโดยลำพังหรือได้รับความช่วยเหลือจากคนอื่นโดยไม่ต้องจ่ายค่าจ้าง (เช่น สมาชิกในครอบครัว และผู้ฝึกหัดงาน)

(3) ผู้ที่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย (Dependent Worker) โดยอาจได้รับหรือไม่ได้รับค่าจ้างรวมถึงคนทำงานตามสัญญาจ้างเหมา (Contract Labor) ผู้รับงานไปทำที่บ้าน (Home Worker) และคนทำงานบ้าน

2. การจำแนกตามลักษณะการทำงาน เช่น การจำแนกแรงงานนอกระบบที่ปรากฏอยู่ในแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2555-2559 ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

(1) กลุ่มที่ทำงานรับจ้างและมีรายได้ประจำหรือไม่ประจำ ได้แก่แรงงานที่รับจ้างเอางานไปทำที่บ้าน แรงงานรับจ้างทำของ แรงงานรับจ้างทำการเกษตรตามฤดูกาล แรงงานประมง คนรับใช้และคนทำงานบ้าน คนขับรถ (ส่วนตัวตามบ้าน) เป็นต้น

(2) กลุ่มที่ทำอาชีพอิสระทั่วไป ได้แก่ คนขับรถรับจ้าง เกษตรกร ชวนาชาวสวน แม่ค้าหาบเร่แผงลอย ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม เจ้าของร้านขายของชำขนาดเล็ก เป็นต้น

3. การจำแนกตามประเภทธุรกิจที่แรงงานนอกระบบทำงานอยู่ เช่น กรณีการจำแนกแรงงานนอกระบบของงานศึกษาวิจัยเพื่อขยายการคุ้มครองแรงงานให้แรงงานนอกระบบของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้แบ่งกลุ่มอาชีพแรงงานนอกระบบ ดังนี้

(1) กลุ่มแรงงานรับจ้างในภาคเกษตรและประมง กลุ่มแรงงานรับจ้างทำงานในภาคเกษตร (การเพาะปลูกการทำป่าไม้ การเลี้ยงสัตว์ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ) ได้แก่ กลุ่มแรงงานรับจ้างทำประมง

(2) กลุ่มแรงงานรับจ้างทำของ เช่น ร้านตัดเย็บเสื้อผ้า ร้านทำมุ้งลวด เหล็กตัดประตู ร้านทำตรายาง ร้านทำนามบัตร แบบพิมพ์ต่าง ๆ ร้านทำกุญแจ เป็นต้น

(3) กลุ่มแรงงานในกิจการด้านบริการ ได้แก่ กลุ่มแรงงานทำงานในสถานบันเทิง เช่น คอฟฟี่ช็อป สถานนวดแผนโบราณ บาร์ ไนต์คลับ กลุ่มแรงงานทำงานในร้านอาหาร เช่น ร้านขายข้าวแกงร้านขายก๋วยเตี๋ยว ร้านขายข้าวมันไก่ ร้านขายข้าวต้ม ร้านขายเครื่องดื่ม เป็นต้น และรวมถึงกลุ่มแรงงานทำงานในสถานเสริมความงามและสุขภาพ เช่น ร้านตัดผม ร้านเสริมสวย ร้านนวดฝ่าเท้า ร้านนวดแผนไทยร้านสปา ตลอดจนกลุ่มแรงงานสถานบริการทั่วไป เช่น ร้านซักอบรีด ร้านถ่ายเอกสารและเช่าเล่ม ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ร้านซ่อมจักรยานยนต์ เป็นต้น

(4) กลุ่มอาชีพอิสระ ได้แก่กลุ่มขับรถรับจ้างขนส่ง เช่น จักรยานยนต์รับจ้าง แท็กซี่ รถสามล้อเครื่อง รถสามล้อถีบ กลุ่มหาบเร่แผงลอย เช่น หาบเร่ รถเข็นขายเครื่องดื่มรถเข็นขายผลไม้ รถเข็นขายอาหารปิ้งย่าง แผงขายผลไม้แผงขายผักและกลุ่มบริการอิสระ เช่น ช่างทำกุญแจ ซ่อมรองเท้า ซ่อมเสื้อผ้าทำกรอบรูป ซ่อมนาฬิกา ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า และร้านขายของชำ (ที่ไม่มีการจ้างแรงงาน) (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน, 2561)

เมื่อสรุปจากความหมายของแรงงานนอกระบบข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า แรงงานนอกระบบ (Informal Workers) คือ ผู้ใช้แรงงานที่ทำงานโดยไม่มีสัญญาจ้างงานที่เป็นทางการ หรือไม่มีนายจ้างตามความหมายของกฎหมายแรงงาน ไม่ได้ทำงานอยู่ในสถานประกอบการของนายจ้างไม่มีค่าจ้างหรือค่าตอบแทนที่แน่นอน

หรือเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือเป็นผู้ที่ทำงานชั่วคราวแรงงานนอกระบบจึงเป็นแรงงานที่ไม่ได้อยู่ในกรอบ ความคุ้มครองของกฎหมายคุ้มครองแรงงานกฎหมายประกันสังคมทำให้ไม่มีหลักประกันความมั่นคงใด ๆ ในการทำงาน ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องงานที่มั่นคง ค่าตอบแทนแรงงานที่เป็นธรรม สุขภาพความปลอดภัยในการทำงาน และความมั่นคงในการดำรงชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยชรา

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประกันสังคม (The Social Security Act)

ความเป็นมาของการประกันสังคมการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎรในปีพ.ศ. 2475 การประกันสังคมเริ่มในประเทศไทย แต่เกิดปัญหาในทางการเมืองเกี่ยวกับเค้าโครงเศรษฐกิจความขัดแย้งทางการเมือง ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการประกันสังคมได้เลือนหายไปเกือบ 20 ปี ต่อมาวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 ได้มีการทำรัฐประหาร โดยการนำของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ทำให้เกิดความต้องการในการได้รับ แรงสนับสนุนจากประชาชน และกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ทำให้จอมพล ป.พิบูลสงคราม ต้องทำการสะท้อนออกมา ในรูปของกฎหมายต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติพรรคการเมืองพระราชบัญญัติที่ดินพระราชบัญญัติแรงงานและใน พ.ศ. 2495 ได้ตั้งคณะกรรมการสังคมสงเคราะห์ขึ้นทำให้เกิดการตราพระราชบัญญัติประกันสังคมมีผลบังคับใช้ วันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2497 โดยกำหนดหลักการผู้ที่อยู่ในข่ายต้องประกันคือ นายจ้าง ผู้ทำการจ้าง แต่อาจ รวมทั้งผู้ทำงานส่วนตัวและผู้ไม่ทำงานเนื่องจากการจัดตั้งกองทุนประกันสังคมมาจากเงินสมทบของผู้ประกันตนผู้ว่าจ้างและรัฐบาลโดยได้รับความคุ้มครองกรณีการเจ็บป่วย สงเคราะห์บุตร การคลอดบุตร ทูพพลภาพ ชราภาพ และการมาปนกิจศพ โดยจ่ายประโยชน์ทดแทนให้แก่ลูกจ้างเป็นเงินสิ่งของหรือบริการอื่นใดซึ่งจะมีการออกพระราชกฤษฎีกาอีกครั้งหนึ่ง แต่ประสบปัญหาที่ถูกมองว่าเป็นการเก็บภาษีอีกรูปแบบหนึ่งเนื่องจากกรมประกันสังคม ขึ้นอยู่กับกระทรวงการคลัง จึงถูกคัดค้านในที่สุดเมื่อเดือนตุลาคมพ.ศ. 2501 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการ รัฐประหารรัฐบาลของจอมพล ป.พิบูลสงคราม และมีความตั้งใจจะยกเลิกรัฐธรรมนูญกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้ง พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2497 เนื่องจากต้องการเน้นบรรยากาศการส่งเสริมการลงทุนแต่ถูกคัดค้านจาก นักวิชาการจึงได้ชี้แจงถึงความจำเป็นของพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวจึงขอให้การยุบกรมประกันสังคมเหลือไว้ 1 กอง คือ กองความมั่นคงเพื่อจะได้ทำหน้าที่ศึกษาปัญหาและความเป็นไปได้ในอนาคต (นิคม จันทรวิทุร, 2537)

กระทรวงมหาดไทยได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีทบทุนนำระบบประกันสังคมมาใช้บังคับซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและเมื่อได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้นำร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่เสนอต่อคณะรัฐมนตรีโดยเร็วและได้มีการเสนอร่างดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2507 คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้วส่งให้สภาวิจัยแห่งชาติทำการศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระบบการประกันสังคมและเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาด้วยใน พ.ศ. 2508 โดยสภาวิจัยแห่งชาติเห็นว่าเรื่องการประกันสังคมจะทำให้ประชาชนที่ยากจนได้รับความเดือดร้อนจากการจ่ายเงินสมทบส่วนผู้มีรายได้ก็สามารถใช้บริการทางการแพทย์ได้ตามความต้องการอยู่แล้วนายจ้างต้องจ่ายเงินสมทบเป็นสองเท่าของลูกจ้างทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นต้นทุนการผลิตจะสูงขึ้นประชาชนจะได้รับความเดือดร้อนจากราคาสินค้าแพงประกอบกับลูกจ้างในประเทศไทยมีจำนวนน้อยและมีได้แสดงความต้องการเรื่องประกันสังคมมากเท่าไรนักจึงทำให้เกิดการดื้อใช้บังคับเรื่องการประกันสังคมและต่อมารัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์

เป็นนายกรัฐมนตรี ได้นำเรื่องการประกันสังคมพิจารณาต่อและคณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2523 และในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524 รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการประกันสังคมขึ้นมาอีกครั้ง โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานและคณะกรรมการเตรียมการประกันสังคมได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นอีก 4 คณะคือ คณะอนุกรรมการแพทย์ คณะอนุกรรมการกฎหมาย คณะอนุกรรมการการเงิน และ คณะอนุกรรมการการบริหาร พร้อมทั้งได้นำพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2497 มาปรับปรุงแก้ไขด้วยเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2527 คณะรัฐมนตรีได้มีมติตามคณะกรรมการปฏิรูประบบราชการโดยให้ขยายขอบเขตงานด้านกองทุนเงินทดแทนให้ทั่วทุกจังหวัดเสียก่อนภายในปี 2528 แล้วจึงค่อยกลับมาพิจารณาเรื่องการประกันสังคมในภายหลังจนกระทั่ง สมัยรัฐบาลของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการผลักดันให้มีการออกพระราชบัญญัติประกันสังคมของกระทรวงมหาดไทยเข้าสู่การพิจารณาและผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรวันที่ 11 กรกฎาคม 2533 เป็นต้นมา (จิราภรณ์ เกสรสุจริต และลัดดา วัจนะสาธิตากุล, 2538)

2.1 ความหมาย และสาระสำคัญของกฎหมายประกันสังคม

ความหมายของการประกันสังคม

การประกันสังคม คือ โครงการที่รัฐจัดตั้งขึ้นมีวัตถุประสงค์ที่จะให้หลักประกันแก่ประชาชน ให้มีความมั่นคงในการดำรงชีพ โดยมีหลักให้ประชาชนที่มีรายได้ประจำออกเงินสมทบเข้ากองทุนกลาง เงินสมทบนี้ในโครงการบางประเภทนายจ้างจะต้องร่วมออกเงินสมทบด้วย และในบางกรณีรัฐบาลเป็นผู้เข้าร่วมออกเงินสมทบด้วยกองทุนนี้จะจ่ายให้แก่ประชาชนผู้ส่งเงินสมทบเมื่อประสบเคราะห์กรรมต่าง ๆ เช่น ในเรื่องการ เจ็บป่วย การคลอดบุตร การประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน การว่างงาน และการชราภาพ (นิคม จันทริวิฑูร, 2537) และการประกันสังคม หมายถึง การประกันภัยให้แก่ประชาชนในสังคมในวงกว้างกว่าการประกันภัยของภาคเอกชน ได้แก่ การที่รัฐบาลหนุนหลังหรือจัดการให้นายจ้างลูกจ้างจัดระบบประกันในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงแก่บรรดาผู้เกี่ยวข้องกับการประกันสังคมจึงเป็นโครงการประเภทที่เกี่ยวกับการประกันสุขภาพเพื่อรักษาพยาบาลยามที่เจ็บไข้การใช้การประกันรายได้เมื่อตกงานการประกันรายได้ยามชราพ้นวัยทำงาน เป็นต้น การประกันเป็นเรื่องของผู้ที่ให้ประกันภัย ผู้เอาประกัน ซึ่งโดยหลักการแล้วผู้เอาประกันคือผู้ที่จะได้ผลประโยชน์ภายหลังจากการเกิดกรณีที่ตนประกันไว้ (อมร รักษาสัตย์, 2533)

ดังนั้นจากความหมายของการประกันสังคมข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่า การประกันสังคม คือการสร้างหลักประกันในการดำรงชีวิตในกลุ่มของสมาชิกที่มีรายได้ และจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนกลางเพื่อรับผิดชอบเฉลี่ยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำรงชีวิตที่เป็นเรื่องหลัก ๆ เช่น การเจ็บป่วย ทูพพลภาพ ตาย ชราภาพและการว่างงาน เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือในด้านการรักษาพยาบาล และชดเชยรายได้อย่างต่อเนื่อง อันเป็นการสร้างความมั่นคงทางสังคมในรูปแบบหนึ่ง

2.2 สาระสำคัญของกฎหมายประกันสังคม

พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 และที่แก้ไขเพิ่มเติมซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2558 มีสาระสำคัญของกฎหมายกล่าวคือ เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับให้นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปต้องส่งเงินสมทบเข้ากองทุนเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายให้ผู้ประกันตนได้รับ

ประโยชน์ทดแทนและเป็นค่าใช้จ่ายตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายโดยกองทุนประกอบด้วยเงินสมทบจากรัฐบาล นายจ้างและผู้ประกันตนเงินเพิ่มผลประโยชน์ของ กองทุน เงินค่าธรรมเนียม เงินที่ได้รับในส่วนการเป็นผู้ประกันตน กฎหมายกำหนดว่าบุคคลผู้ที่จะได้รับประโยชน์ตอบแทนตามกฎหมายจะต้องเป็นผู้ประกันตนตามกฎหมาย กล่าวคือ เป็นผู้ซึ่งจ่ายเงินสมทบอันก่อให้เกิดสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทน ผู้ประกันตนตามกฎหมายฉบับนี้แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ประเภทที่ 1 การเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 คือ ลูกจ้างซึ่งทำงานให้กับนายจ้างที่อยู่ในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปโดยลูกจ้างมีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์เป็นผู้ประกันตนผู้มีหน้าที่จ่ายเงินสมทบคือรัฐบาล นายจ้างและผู้ประกันตนออกเงินสมทบเข้ากองทุน มีการให้ความคุ้มครอง 7 กรณี ได้แก่ ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยรวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ตาย วางงาน คลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ทูพพลภาพ ชราภาพ ประเภทที่ 2 การเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 คือ ผู้ที่เคยเป็นลูกจ้างที่เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 มาก่อนโดยจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 12 เดือน ต่อมาความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงเพราะการสิ้นสภาพการเป็นลูกจ้างถ้าผู้ประกันตนนั้นประสงค์จะเป็นผู้ประกันตนต่อไปให้แสดงความจำนงต่อสำนักงานประกันสังคมภายใน 6 เดือนนับแต่วันสิ้นสุดความเป็นผู้ประกันตนและให้ผู้ประกันตนนำส่งเงินสมทบเข้ากองทุนเดือนละครั้งภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไปให้รัฐบาลและผู้ประกันตนออกเงินสมทบเข้ากองทุนโดยรัฐบาลออกหนึ่งเท่าและผู้ประกันตนออกสองเท่าของอัตราเงินสมทบที่แต่ละฝ่ายต้องออกตามที่กำหนดโดยได้รับความคุ้มครอง 6 กรณี ได้แก่ ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค คลอดบุตร ทูพพลภาพ ตาย สงเคราะห์บุตร ชราภาพ ประเภทที่ 3 คือการเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ซึ่งเป็นบุคคลที่มีใช้ลูกจ้างตามมาตรา 33 และไม่ได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 39 สามารถสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนโดยสมัครใจได้โดยให้แสดงความจำนงต่อสำนักงานประกันสังคมหลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมทบ ประเภทประโยชน์ทดแทนที่จะได้รับ ตลอดจนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับประโยชน์ทดแทนนั้นซึ่งผู้สมัครสามารถเลือกสิทธิประโยชน์ตามความคุ้มครองได้ 3 ทางเลือก คือ ทางเลือกที่ 1 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 70 บาท สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 3 กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทูพพลภาพ กรณีตาย ทางเลือกที่ 2 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 100 บาทสิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 4 กรณี คือ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทูพพลภาพ กรณีตาย และกรณีชราภาพ และทางเลือกที่ 3 จ่ายเงินสมทบเดือนละ 300 บาท สิทธิประโยชน์พื้นฐานคุ้มครอง 5 กรณี คือกรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทูพพลภาพ กรณีตาย กรณีชราภาพ และกรณีสงเคราะห์บุตรกฎหมายยังกำหนดให้นายจ้างได้แก่ นายจ้างที่มีลูกจ้างเป็นผู้ประกันตนต้องยื่นแบบรายการขึ้นทะเบียนนายจ้าง และแบบรายการขึ้นทะเบียนผู้ประกันตนต่อสำนักงานประกันสังคมภายใน 30 วันนับแต่วันที่ลูกจ้างนั้นเป็นผู้ประกันตน และมีหน้าที่ในการส่งเงินสมทบในส่วนที่ หักจากค่าจ้างของลูกจ้างผู้ประกันตน และเงินสมทบในส่วนของนายจ้างให้แก่สำนักงานประกันสังคมในแต่ละเดือน

3. แรงงานนอกระบบ กับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคม

3.1. สิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคม

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกันสังคมพ.ศ. 2533 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2537 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 โดยมีหลักการเพื่อสร้างหลักประกันให้แก่ลูกจ้างและบุคคลอื่นโดยจัดตั้งกองทุนประกันสังคมขึ้นเพื่อให้การสงเคราะห์แก่ลูกจ้างและบุคคลอื่นซึ่งประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือตายอันมิใช่เนื่องจากการทำงานรวมทั้งกรณีคลอดบุตร กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพ และกรณีว่างงาน ซึ่งเป็นการให้หลักประกันเฉพาะลูกจ้างและกฎหมายดังกล่าวได้เริ่มใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2533 ปัจจุบันใช้บังคับกับสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปและให้ความคุ้มครองลูกจ้างที่ประสบอันตรายรายทรายหรือเจ็บป่วย คลอดบุตร ทุพพลภาพ ตาย สงเคราะห์บุตรและชราภาพและกรณีว่างงาน ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเงินสมทบตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2537 ทั้งนี้ นายจ้าง ลูกจ้าง และรัฐบาลจะร่วมกันส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมตามระยะเวลากฎหมายกำหนดจึงจะมีสิทธิได้รับประโยชน์ทดแทนพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ได้กำหนดการเป็นผู้ประกันตนไว้ 2 ประเภท ประเภทที่ 1 ได้แก่ ผู้ประกันตนโดยบังคับ คือลูกจ้างที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป อายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี บริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปี บริบูรณ์ นายจ้างมีหน้าที่ต้องขึ้นทะเบียนและจะต้องส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมทั้งส่วนของนายจ้างและลูกจ้างหรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ประเภทที่ 2 ได้แก่ ผู้ประกันตนโดยสมัครใจโดยแยกออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 ผู้ประกันตนตามมาตรา 39 ซึ่งบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวมีหลักว่าผู้ที่เคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 ต่อมาความเป็นผู้ประกันตนสิ้นสุดลงจะตายเหตุถูกเลิกจ้างหรือลาออกก็ทำตามซึ่งกฎหมายได้ออกมารองรับลูกจ้างเหล่านี้ เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคมอย่างต่อเนื่องกรณีที่ 2 เป็นกรณีของผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ซึ่งบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวมีหลักว่าประชาชนทั่วไปที่มีลูกจ้าง ผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และมาตรา 40 สามารถเข้าเป็นผู้ประกันตนได้ซึ่งในกรณีนี้จะได้ศึกษาเฉพาะความเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 40 (พระราชบัญญัติประกันสังคม, 2558)

3.2 ปัญหาการคุ้มครองแรงงานนอกระบบตามกฎหมายประกันสังคม

ในปัจจุบันถึงแม้แรงงานนอกระบบถึงแม้ว่าจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคมมากขึ้นแต่แรงงานนอกระบบก็ยังประสบปัญหาในด้านสิทธิประโยชน์และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคมอีกหลายโดยสาเหตุที่แรงงานนอกระบบไม่ได้เป็นผู้ประกันตนและไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคม ประกอบไปด้วย

1. แรงงานนอกระบบไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคม ทำให้ไม่ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ และขั้นตอนในการสมัครเป็นผู้ประกันตนตามกฎหมาย
2. แรงงานนอกระบบเห็นว่าสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคมที่จะได้รับนั้นเป็นจำนวนน้อยและไม่คุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ตนจะต้องจ่ายไปทุกเดือน และตนไม่ได้ใช้ประโยชน์จากความคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคมอย่างคุ้มค่าเพียงพอ
3. แรงงานนอกระบบเห็นว่า การจ่ายเงินสมทบในแต่ละเดือนเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่าย

4. แรงงานนอกระบบเห็นว่าสิทธิประโยชน์ที่ตนมีและได้รับเพียงพอแล้ว เช่น สวัสดิการรักษายาบาลที่ได้รับจากบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือการประกันภาคเอกชน และแรงงานนอกระบบไม่มีแรงจูงใจในการเข้าสู่ระบบประกันสังคมทำให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบประกันสังคมเป็นจำนวนไม่มากนัก จึงทำให้ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคม

3.3 แรงงานนอกระบบ กับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคม

"ประกันสังคม" คือ การสร้างหลักประกันในการดำรงชีพในกลุ่มของสมาชิกที่มีรายได้และจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคมโดยสมาชิกจะได้รับผลประโยชน์ทดแทนเมื่อ เจ็บป่วย คลอดบุตร สงเคราะห์บุตรทุพพลภาพ ชราภาพ ว่างาน และเสียชีวิต เพื่อให้ได้รับการรักษายาบาลและมีรายได้อย่างต่อเนื่องตามพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558 มาตรา 40 กำหนดให้สิทธิประโยชน์กับแรงงานที่ไม่ได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และมาตรา 39 ผู้ที่จะสมัครเป็นผู้ประกันตนภาคสมัครใจได้นั้นต้องประกอบอาชีพอิสระ หรือเป็นแรงงานนอกระบบ เช่น กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า เกษตรกร รวมไปถึงพนักงานต่าง ๆ มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ ผู้สมัครสามารถเลือกสิทธิประโยชน์ตามความคุ้มครองได้ 3 ทางเลือกดังนี้

ทางเลือกที่ 1 ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 70 บาท และรัฐบาลช่วยสมทบ 30 บาท รวมเป็นจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมเดือนละ 100 บาท ผู้ประกันตนจะได้รับความคุ้มครองเมื่อเจ็บป่วย ทุพพลภาพและเสียชีวิต ดังนี้

1. สิทธิประโยชน์กรณีเจ็บป่วย

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินทดแทนจากการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยและนอนโรงพยาบาลวันละ 300 บาท แต่ไม่เกิน 30 วันต่อปี และกรณีไม่ได้นอนรักษาตัวในโรงพยาบาล (ผู้ป่วยนอก) แต่มีใบรับรองแพทย์ให้หยุดงานตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป จะได้รับเงินชดเชยวันละ 200 บาท แต่ไม่เกิน 30 วันต่อปี และกรณีแพทย์สั่งให้หยุดงานไม่เกิน 3 วัน จะได้รับเงินชดเชยวันละ 50 บาท แต่ไม่เกิน 3 ครั้งต่อปีโดยมีเงื่อนไขว่าผู้ประกันตนต้องจ่ายเงินสมทบมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 เดือน และคำรักษายาบาลให้ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพหรือบัตรทองจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

2. สิทธิประโยชน์กรณีทุพพลภาพ

ทุพพลภาพ หมายถึง การสูญเสียอวัยวะหรือสมรรถภาพของอวัยวะหรือร่างกายหรือสูญเสียภาวะปกติของจิตใจจนไม่สามารถทำงานได้ผู้ประกันตนจะได้รับเงินทดแทนกรณีทุพพลภาพจากการขาดรายได้ตั้งแต่ 500-1,000 บาทต่อเดือน เป็นระยะเวลา 15 ปี โดยมีเงื่อนไขดังนี้

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 6 เดือน ภายใน 10 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 500 บาทต่อเดือน

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 12 เดือน ภายใน 20 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 650 บาทต่อเดือน

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 24 เดือน ภายใน 40 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 800 บาทต่อเดือน

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 36 เดือน ภายใน 60 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 1,000 บาทต่อเดือน

3. สิทธิประโยชน์กรณีเสียชีวิต

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินทดแทนกรณีเสียชีวิตเป็นเงินค่าทำศพ 20,000 บาท และหากผู้ประกันตนจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมครบ 60 เดือนก่อนเสียชีวิต จะได้รับเงินสมทบเพิ่มอีก 3,000 บาท

ทางเลือกที่ 2 ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 100 บาท และรัฐบาลช่วยสมทบ 50 บาท รวมเป็นจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมเดือนละ 150 บาท ผู้ประกันตนจะได้รับค่าคุ้มครองเมื่อเจ็บป่วย ทุพพลภาพ ชราภาพและเสียชีวิต ดังนี้

1. สิทธิประโยชน์กรณีเจ็บป่วย

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินทดแทนจากการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยและนอนโรงพยาบาลวันละ 300 บาท แต่ไม่เกิน 30 วันต่อปี และกรณีไม่ได้นอนรักษาตัวในโรงพยาบาล (ผู้ป่วยนอก) แต่มีใบรับรองแพทย์ให้หยุดงานตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป จะได้รับเงินชดเชยวันละ 200 บาท แต่ไม่เกิน 30 วันต่อปี และกรณีแพทย์สั่งให้หยุดงานไม่เกิน 3 วัน จะได้รับเงินชดเชยวันละ 50 บาท แต่ไม่เกิน 3 ครั้งต่อปี

2. สิทธิประโยชน์กรณีทุพพลภาพ

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินทดแทนกรณีทุพพลภาพจากการขาดรายได้ตั้งแต่ 500-1,000 บาทต่อเดือน เป็นระยะเวลา 15 ปี โดยมีเงื่อนไขดังนี้

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 6 เดือน ภายใน 10 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 500 บาทต่อเดือน

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 12 เดือน ภายใน 20 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 650 บาทต่อเดือน

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 24 เดือน ภายใน 40 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 800 บาทต่อเดือน

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 36 เดือน ภายใน 60 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 1,000 บาทต่อเดือน

3. สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินบำเหน็จชราภาพเป็นเงินก้อนพร้อมดอกผลเมื่ออายุครบ 60 ปีบริบูรณ์หรือสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตน โดยผู้ประกันตนสามารถจ่ายเงินออมเพิ่มได้ไม่เกินเดือนละ 1,000 บาท

4. สิทธิประโยชน์กรณีเสียชีวิต

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินทดแทนกรณีเสียชีวิตเป็นเงินค่าทำศพ 20,000 บาทและหากผู้ประกันตนจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมครบ 60 เดือนก่อนเสียชีวิตจะได้รับเงินสมทบเพิ่มอีก 3,000 บาท

ทางเลือกที่ 3 ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 300 บาท และรัฐบาลช่วยสมทบ 150 บาท รวมเป็นจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมเดือนละ 450 บาท ผู้ประกันตนจะได้รับความคุ้มครองเมื่อเจ็บป่วย สงเคราะห์บุตร ทูพพลภาพ ชราภาพ และเสียชีวิต ดังนี้

1. สิทธิประโยชน์กรณีเจ็บป่วย

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินทดแทนจากการขาดรายได้เมื่อเจ็บป่วยและนอนโรงพยาบาลวันละ 300 บาท แต่ไม่เกิน 90 วันต่อปี และกรณีไม่ได้นอนรักษาตัวในโรงพยาบาล (ผู้ป่วยนอก) แต่ไปรับรองแพทย์ให้หยุดงาน ตั้งแต่ 3 วันขึ้นไปจะได้รับเงินชดเชยวันละ 200 บาท แต่ไม่เกิน 90 วันต่อปี

2. สิทธิประโยชน์กรณีสงเคราะห์บุตร

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินสงเคราะห์บุตรคนละ 200 บาทต่อเดือน คราวละ 2 คน โดยจะเริ่มได้รับสิทธิตั้งแต่บุตรแรกเกิดถึงบุตรอายุ 6 ปีบริบูรณ์

3. สิทธิประโยชน์กรณีทุพพลภาพ

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินทดแทนกรณีทุพพลภาพจากการขาดรายได้ตั้งแต่ 500-1,000 บาทต่อเดือนไปตลอดชีวิต โดยมีเงื่อนไขดังนี้

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 6 เดือน ภายใน 10 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 500 บาทต่อเดือน

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 12 เดือน ภายใน 20 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 650 บาทต่อเดือน

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 24 เดือน ภายใน 40 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 800 บาทต่อเดือน

ผู้ประกันตนที่จ่ายเงินสมทบครบ 36 เดือน ภายใน 60 เดือน ก่อนเป็นผู้ทุพพลภาพ จะได้รับเงินทดแทน 1,000 บาทต่อเดือน

4. สิทธิประโยชน์กรณีชราภาพ

ผู้ประกันตนจะได้รับเงินบำเหน็จชราภาพเป็นเงินก้อนพร้อมดอกผลเมื่ออายุครบ 60 ปีบริบูรณ์หรือสิ้นสุดการเป็นผู้ประกันตน และเมื่อผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบครบ 180 เดือน ได้รับเงินเพิ่ม 10,000 บาท โดยผู้ประกันตนสามารถจ่ายเงินออมเพิ่มได้ไม่เกินเดือนละ 1,000 บาท ผู้มีสิทธิรับเงินบำเหน็จ คือ ผู้ประกันตน แต่กรณีผู้ประกันตนถึงแก่ความตายก่อนอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ ให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพแก่ผู้มีสิทธิรับเงินบำเหน็จชราภาพ ดังนี้ สามี ภรรยา หรือบุตรของผู้ประกันตนในจำนวนที่เท่า ๆ กัน แต่หากไม่มีผู้มีสิทธิตามข้างต้นให้จ่ายเงินบำเหน็จชราภาพแก่บุคคล ซึ่งผู้ประกันตนทำหนังสือระบุให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับบำเหน็จชราภาพ

5. สิทธิประโยชน์กรณีเสียชีวิต ผู้ประกันตนตามมาตรา 40 จะได้รับเงินทดแทนกรณีเสียชีวิตเป็นเงินค่าทำศพ 40,000 บาท แรงงานนอกระบบสามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนภาคสมัครใจได้ที่ สำนักงานประกันสังคมทั่วประเทศและหน่วยบริการเคลื่อนที่ของสำนักงานประกันสังคม โดยใช้เพียงบัตรประจำตัวประชาชน อีกทั้งผู้ประกันตนสามารถใช้สิทธิลดหย่อนภาษีในส่วนของเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายให้กับกองทุนประกันสังคมในแต่ละปีโดยใช้ใบเสร็จรับเงินที่ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบเป็นหลักฐาน หรือขอหนังสือรับรองการชำระเงินสมทบจากสำนักงานประกันสังคม (โสธญา พิภลหอม, 2561)

บทสรุปแนวทางในการจัดการแรงงานนอกระบบกับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายการประกันสังคม

จากการศึกษาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับแนวคิดประเภทลักษณะของแรงงานนอกระบบและการประกันสังคม รวมทั้งสาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกันสังคมพ.ศ. 2533 ในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ของแรงงานนอกระบบตามกฎหมายประกันสังคมจะเห็นได้ว่าแรงงานนอกระบบในประเทศไทยเป็นแรงงานกลุ่มใหญ่ของประเทศและเป็นกลุ่มแรงงานที่มีจำนวนมากกว่าแรงงานในระบบโดยเมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ประกอบการอาชีพแล้วก็ถือว่าเป็นแรงงานที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศและนับวันยิ่งจะมีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจก็จะมีส่วนผลักดันให้แรงงานในระบบที่ไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้จะต้องออกมาประกอบอาชีพเป็นแรงงานนอกระบบและถึงแม้แรงงานนอกระบบจะเป็นแรงงานกลุ่มใหญ่ของประเทศแต่กลับพบว่าต้องประสบปัญหามากมายที่เกิดจากการทำงานได้แก่ ปัญหาจากการทำงาน ปัญหาจากความไม่ปลอดภัยในการทำงาน ปัญหาจากสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัญหาไม่มีหลักประกันในการดำรงชีวิต และปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานของรัฐอย่างทั่วถึง ปัญหาที่สำคัญคือไม่มีหลักประกันในความมั่นคงในการทำงานไม่มีงานประจำไม่มีรายได้ที่แน่นอนไม่มีสิทธิหรือสวัสดิการใด ๆ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้พยายามปรับปรุงแก้ไข กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสิทธิประโยชน์ทางสุขภาพของบุคคลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันโดยได้เพิ่มสิทธิประโยชน์ทางประกันสังคมให้กับสวัสดิการใด ๆ ดูแลแรงงานนอกระบบให้เข้ามาอยู่ในระบบประกันสังคมเช่นเดียวกับผู้ที่ทำงานในระบบอย่างพนักงานหรือลูกจ้างตามมาตรา 33 โดยได้เปิดให้มีการประกันตนภาคสมัครใจตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 มาตรา 40 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2558" เพื่อเป็นการสร้างหลักประกันชีวิตให้กับผู้ประกันตนและครอบครัว อีกทั้งยังคาดหวังว่าจะสามารถเติมเต็มช่องว่างทางสังคมของกลุ่มอาชีพอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำที่มีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศการประกันตนภาคสมัครใจตามมาตรา 40 เปิดโอกาสให้ผู้สมัครที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีบริบูรณ์ ถึง 60 ปีบริบูรณ์ ประกอบอาชีพอิสระไม่เคยเป็นผู้ประกันตนตามมาตรา 33 และมาตรา 39 และไม่เป็นบุคคลทุพพลภาพสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนประกันสังคม โดยสามารถเลือกจ่ายเงินสมทบได้ 3 ทางเลือก ดังนี้ 1. ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 70 บาทต่อเดือน และรัฐบาลสมทบ 30 บาทต่อเดือน จะได้รับความคุ้มครอง 3 กรณี คือ เจ็บป่วย ทุพพลภาพ และเสียชีวิต 2. ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 100 บาทต่อเดือน และรัฐบาลสมทบ 50 บาทต่อเดือน จะได้รับความคุ้มครอง

4 กรณี คือ เจ็บป่วย ทุพพลภาพ และเสียชีวิต 3. ผู้ประกันตนจ่ายเงินสมทบ 300 บาทต่อเดือน และรัฐบาลช่วยสมทบ 150 บาทต่อเดือน จะได้รับความคุ้มครอง 5 กรณี คือ เจ็บป่วย สงเคราะห์บุตร ทุพพลภาพ ชราภาพ และเสียชีวิต

ปัจจุบันสำนักงานประกันสังคมได้ส่งเสริมให้ประชาชนที่ประกอบอาชีพอิสระได้เข้ามาเป็นผู้ประกันตนในระบบมากขึ้น โดยอำนวยความสะดวกตั้งแต่การสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนภาคสมัครใจโดยใช้เพียงบัตรประจำตัวประชาชนติดต่อกับสำนักงานประกันสังคมได้ทั่วประเทศและยังอำนวยความสะดวกในการจ่ายเงินสมทบของผู้ประกันตนในแต่ละเดือนอย่างหลากหลายช่องทาง เช่น สำนักงานประกันสังคมทุกสาขาทั่วประเทศ เคาน์เตอร์เซอร์วิส หรือหักผ่านบัญชี ธนาคารต่าง ๆ ที่เข้าร่วมเป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้เขียนขอเสนอแนวทางเพิ่มเติมเพื่อให้การทำงานและการประสานงานในด้านข้อมูลการประชาสัมพันธ์และการบริหารจัดการด้านแรงงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนำไปสู่แนวทางในการจัดการแรงงานนอกเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี การกำหนดกรอบนโยบายในระดับประเทศ เป็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. สำนักงานประกันสังคมควรเพิ่มอัตราการจ่ายเงินสมทบให้กว้างขึ้น เนื่องจากแรงงานนอกระบบในปัจจุบันมีรายได้ค่อนข้างสูง ดังนั้นการเพิ่มฐานการจ่ายเงินสมทบและเพิ่มสิทธิประโยชน์ความคุ้มครองจะสามารถจูงใจให้แรงงานนอกระบบสมัครเข้าเป็นผู้ประกันตนในระบบมาก

2. การประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่แรงงานนอกระบบในการเข้าสู่ระบบประกันตนเนื่องจากถึงแม้กฎหมายประกันสังคมจะเปิดโอกาสให้แรงงานนอกระบบสามารถสมัครเป็นผู้ประกันตนได้โดยสมัครใจแต่แรงงานนอกระบบก็ยังเข้าสู่ระบบประกันสังคมเป็นจำนวนที่ไม่มากนักทำให้ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคมโดยมีสาเหตุหลัก ๆ ได้แก่ การไม่ได้รับข้อมูลที่เพียงพอเกี่ยวกับรายละเอียดขั้นตอนการสมัครและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามกฎหมายการที่เห็นว่าสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายประกันสังคมมีจำนวนน้อย ไม่คุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ตนจะต้องจ่ายและเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็นเท่าที่ควรรวมถึงเห็นว่าสิทธิประโยชน์ที่ตนมีและได้รับเพียงพอแล้ว เช่น สวัสดิการการรักษาพยาบาลที่ได้รับจากบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือการประกันภาคเอกชน เป็นต้น นอกจากนี้ แรงงานนอกระบบยังประสบปัญหาการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายประกันสังคมไม่เท่าเทียมกับแรงงานในระบบเนื่องจากแรงงานในระบบที่มีนายจ้างจะได้รับประโยชน์ทดแทนใน 7 กรณี ได้แก่ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย รวมทั้งการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค กรณีคลอดบุตร กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีสงเคราะห์บุตร กรณีชราภาพกรณีว่างงาน ส่วนแรงงานนอกระบบจะได้รับความคุ้มครองประโยชน์ทดแทนแบ่งเป็น 3 ทางเลือก โดยสูงสุดเพียง 5 กรณี ได้แก่ กรณีประสบอันตรายหรือเจ็บป่วย กรณีทุพพลภาพ กรณีตาย กรณีสงเคราะห์บุตร และกรณีชราภาพ

3. มีแนวทางในการส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบเข้ามาสู่ระบบประกันสังคมมากขึ้นโดยการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้แรงงานนอกระบบตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าสู่ระบบประกันสังคมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทางไม่ว่าจะเป็นทางสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ สื่อสังคมออนไลน์รวมทั้งสื่อบุคคล ควรจะต้องเพิ่มสิทธิประโยชน์ของแรงงานนอกระบบตามกฎหมายประกันสังคมให้มีความใกล้เคียงกับแรงงานในระบบ เช่น ควรเพิ่มสิทธิประโยชน์คลอดบุตรให้กับแรงงานตามมาตรา 40 เช่นเดียวกับแรงงานตามมาตรา 33

และมาตรา 39 เนื่องจากสิทธิประโยชน์ตามมาตรา 40 แม้เป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบ ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงการคลอดบุตรและควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการจ่ายเงินสมทบให้สามารถจ่ายเงินสมทบได้ตามกำลังความสามารถ ตามความหลากหลายทางอาชีพ เช่น รายเดือน รายสามเดือน รายหกเดือน หรือรายปี เป็นต้น โดยให้มีช่องทางการจ่ายเงินสมทบได้โดยสะดวก นอกจากนี้ ยังควรพิจารณานโยบาย และปรับปรุงกฎหมายให้มีความเสมอภาคและเท่าเทียม และคำนึงถึงรายละเอียดที่แตกต่างกันในลักษณะงานสภาพการจ้างของแรงงานนอกระบบ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน. (2561). *ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน*.
 ค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2566, จาก <https://informal.labour.go.th/2015-12-03-04-59-03/990-kma011>
- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน. (2561). *โครงการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยเกี่ยวกับแรงงานนอกระบบเพื่อการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพ*.
 ค้นเมื่อ 19 มิถุนายน 2566, จาก <https://informal.labour.go.th/2018/2015-12-03-04-58-04/1006-report01>
- กานติมา พงษ์นัยรัตน์. (2560). ผลกระทบของแรงงานนอกระบบจากการเข้าไม่ถึงสวัสดิการภาครัฐในช่วงสถานการณ์โควิด 19. *วารสารรัฐศาสตร์รอบรู้และสหวิทยาการ*, 4(3), 27-44.
- จิราภรณ์ เกสรสุจริต และลัดดา วัจนะสาธิตกุล. (2538). *การประกันสังคมในประเทศไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ตะวัน วรรณรัตน์. (2557). การศึกษาแรงงานนอกระบบในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากรฉบับภาษาไทย*, 34(3), 119-150.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2560). *เศรษฐกิจนอกระบบ*. ค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2565, จาก https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/ArticleAndResearch/DocumentEconomicSeminar/informal_economy
- นิคม จันทรวีรุ. (2528). *การประกันสังคม: 30 ปี แห่งการรอคอย*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลด.
- พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 2). (2537). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 111, ตอนที่ 63 ก, หน้า 9-12.
- พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 3). (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116, ตอนที่ 22 ก, หน้า 2-5.
- พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ 4). (2558). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 132, ตอนที่ 53 ก, หน้า 7-9.
- พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533. (2533). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 107, ตอนที่ 161, หน้า 25.
- สมภูมิ แสงวงกุล. (2553). แรงงานนอกระบบเสาหลักเศรษฐกิจไทย. *วารสารประชากรศาสตร์*, 26(1), 67-69.
- สรารุณ ไพฑูรย์พงษ์ และอุษณีย์ ศรีจันทร์. (2565). *แรงงานนอกระบบสวัสดิการยามชราและการออม*. ค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2566, จาก <https://tdri.or.th/2022/03/informal-sector-workers-welfare/>

- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน. (2554). แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ. 2555-2559. ค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2566, จาก https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2019/03/PlanStrategy_Labour55-59Minister_Dec0811.pdf
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กระทรวงแรงงาน. (2561). แผนปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ พ.ศ.2560-2564. ค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2566, จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER003/GENERAL/DATA0000/00000641.PDF>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). สรุปผลที่สำคัญ แรงงานนอกระบบ พ.ศ.2562. ค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2566, จาก <https://www.nso.go.th>
- สำนักงานสภาพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. ค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=index>
- สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดเชียงใหม่. (2561). แรงงานนอกระบบ. ค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2566. จาก <https://chiangmai.labour.go.th/index.php/2018-10-31-08-11-28/408-2018-10-31-06-38-13>
- โสธรญา พิกุลหอม. (2561). สิทธิประโยชน์ของแรงงานนอกระบบตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533. ค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2566, จาก <http://w.w.w.parliament.go.th/library>

การทำโครงการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย English Storytelling and Literature Projects for Early Childhood

นงคราญ สุขเวชวรกิจ
Nongkran Sukavejworakit
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
Suan Dusit University, Thailand
E-mail: nong_uka@hotmail.com

Received: July 27, 2023

Revised: August 29, 2023

Accepted: August 30, 2023

บทคัดย่อ

การสร้างโอกาสให้เด็กได้พบเจอความหลากหลายของวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลก ผ่านเรื่องราวที่สอนค่านิยม จริยธรรม และจริยธรรมทางสังคม นิทานมีเรื่องราวที่สอนให้เด็กเห็นความสำคัญของความรับผิดชอบ ความเป็นธรรม ความอดทน และคุณค่าทางจริยธรรมอื่น ๆ ที่สำคัญในชีวิตประจำวัน บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำโครงการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย ความสำคัญคือจะส่งเสริมการพัฒนาภาษาอังกฤษทางการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย และช่วยสร้างความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

ดังนั้นพบว่า การเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมพัฒนาทางภาษา ความคิด จินตนาการ คุณธรรม และจริยธรรมให้กับเด็ก โดยผสมผสานองค์ความรู้ ความคิดรวบยอด และทักษะมาบูรณาการเชื่อมโยงให้เข้ากับประสบการณ์ จึงเป็นทางเลือกที่ดีในการสร้างความสนใจในนิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษ เด็กจะได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ การสร้างประโยค และการเขียนเรื่องราวตามแบบอย่างที่ได้ยินจากนิทาน และช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและความเข้าใจเนื้อหา และสร้างความสุขในการอ่านและการเรียนรู้

คำสำคัญ: นิทานและวรรณกรรม, เด็กปฐมวัย, การสื่อสารภาษาอังกฤษ

Abstract

They create opportunities for children to meet a variety of cultures and traditions existing in the world through stories that teach values, and social ethics. Tales have stories that teach children the importance of responsibility, fairness, tolerance, and other ethical values important in daily life. This academic article aims at English storytelling and literature projects for early

childhood. The importance was to promote the development of English reading and writing in early childhood and help build interest in learning English.

Therefore, it was found that English storytelling and literature for early childhood. Promoting children's language, thinking, imagination, morality and ethics development is necessary by combining knowledge, concepts and skills to integrate with experience. It is an excellent choice to build interest in English tales and literature. Children will gain experience in learning new words, sentence construction and writing stories based on examples heard from accounts. It helps children develop reading-aloud skills and content comprehension, creating happiness in reading and learning.

Keywords: Tales and Literature, Early Childhood, English Communication

บทนำ

การทำโครงการผ่านการเล่านิทานและวรรณกรรมเป็นภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นการนำเสนอโดยการวางแผนงานการพัฒนาการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาทักษะและการเตรียมความพร้อมสำหรับชีวิตในอนาคตของเด็ก จะทำให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่พร้อมในการเรียนรู้ ฉะนั้นการใช้กิจกรรมที่กระตุ้นการคิด และการส่งเสริมการใช้ความคิดสร้างสรรค์จะช่วยพัฒนาการสมองของเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ผ่านการเล่น ด้วยการให้เด็กมีโอกาสเล่นอย่างสนุกสนาน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร, การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน เป็นต้น (EdTech for Kids, 2566)

การเล่านิทานให้มีความสนใจในการเรียนรู้จะเล่าเรื่องให้มีความชัดเจน น่าฟัง และชวนให้คล้อยตาม เพื่อให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการใช้ภาษา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการฟัง ความคิดสร้างสรรค์ โดยการนำเสนอการเล่านิทานในรูปแบบที่น่าสนใจ เนื่องจากการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กจะทำให้เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต การพัฒนาการของเด็กในแต่ละคนจะมีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมที่มีความสำคัญของเด็กในวัยที่เริ่มมีการพัฒนาด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ และด้านสติปัญญาอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเด็กปฐมวัยเริ่มมีพัฒนาการอยากรู้อยากเห็น สงสัย กระตือรือร้นเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเสมอ เด็กปฐมวัยจึงเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็กจะช่วยสร้างความสนใจและแรงจูงใจในการเรียนรู้ เช่น การเสริมสร้างทักษะสังคม การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าแสดงออก และการจัดประสบการณ์ในการพัฒนาทักษะพื้นฐาน (จิราพร ปั่นทอง, 2550)

ดังนั้นการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยสร้างความมั่นใจและให้แรงจูงใจในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ซึ่งพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ของเด็กอย่างมีระเบียบแบบแผนสืบเนื่องกันไป การพัฒนาการเด็กนั้นไม่เพียงแต่เพิ่มขนาดรูปร่างหรือน้ำหนัก

เท่านั้น แต่รวมถึงจะต้องมีลักษณะใหม่ ๆ เกิดขึ้น กระบวนการเปลี่ยนแปลงของเด็กจึงมีความสำคัญในการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ของเด็กทางด้านอารมณ์ สังคม ร่างกาย และสติปัญญา (Good, 1973) และกระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้ นอกจากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในด้านคุณภาพแล้ว ยังรวมถึงการที่จะต้องมีลักษณะใหม่ และความสามารถใหม่ ๆ เกิดขึ้นด้วย (พัชรีย์ สอนแก้ว 2545) กระบวนการเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของบุคคลเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพและด้านปริมาณ เช่น พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางภาษา พัฒนาการทางบุคลิกภาพ เป็นต้น อารี พันธุ์มณี (2546) พัฒนาการจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงของเด็กปฐมวัย ในด้านอารมณ์ สังคม ร่างกาย และสติปัญญาเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีความสัมพันธ์ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จึงเกิดการพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ ตามมา

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีลักษณะเฉพาะที่ต้องพิจารณา เพราะว่าเด็กเป็นวัยอยากรู้อยากเห็น จึงมีความสนใจสูง ดังนั้น วิธีการสอนที่สำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย คือ ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการเล่น นั่นคือการ เล่น การเล่านิทาน การร้องเพลงประกอบท่าทาง เป็นการทำให้เด็กมีโอกาสเล่นสนุกสนาน ทักษะการฟัง การจำ จึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางภาษา พัฒนาการทางบุคลิกภาพ โดยผ่านการเรียนรู้จากการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ทำให้เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย คือ การสนับสนุนให้เด็กปฐมวัยมีโอกาสที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร การแสดงออกอารมณ์ การสนับสนุนให้เด็กเกิดทักษะการสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การคิด และภาษา การเรียนรู้ด้วยวิธีการเล่านิทานจะเป็นการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ เป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนรู้ จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างเต็มที่ (ณญาดา ณ นคร, 2564)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การทำโครงการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย ได้รับการสนับสนุนจากแนวคิด ทฤษฎีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน คือ การเรียนรู้จากการเล่านิทานเป็นกระบวนการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย อันจะเป็นประโยชน์สำหรับวัยที่กำลังเติบโตไปเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคต

ความหมายของนิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษ

ความหมายของโครงการ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) ได้ให้ความหมายคำว่า “โครงการ” หมายถึง งานที่มุ่งหมายจะทำโดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ระยะเวลา งบประมาณกระบวนการและกิจกรรม เป็นลำดับอย่างชัดเจน โครงการต้องมีผู้รับผิดชอบ เพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ให้เหมาะสมกับเวลาและงบประมาณที่เตรียมไว้

Clifford and Erik (2000) กล่าวว่า โครงการเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ความพยายามที่เกี่ยวข้องกับความสลับซับซ้อน ไม่ใช่งานประจำ มีข้อจำกัดเรื่องเวลา งบประมาณ และผลงานที่ออกมาจะต้องตอบสนองความต้องการของลูกค้า

Rodney (1993) กล่าวว่าโครงการเป็นการดำเนินงานพิเศษเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงภายในเวลาที่กำหนด และมุ่งเน้นความผสมผสานระหว่างคุณภาพ ต้นทุน และทรัพยากร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในด้านทั้งสาม โครงการนี้เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงานทุกส่วนขององค์กร และมีการบริหารจัดการที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ขององค์กร ทำให้โครงการนี้แตกต่างอย่างชัดเจนจากการบริหารงานทั่วไปที่เป็นงานประจำทั่วไปในองค์กร

Samuel (2001) กล่าวว่า โครงการเป็นกลุ่มของกิจกรรมที่ใช้ความพยายามเพียงครั้งเดียวมีลักษณะเฉพาะเจาะจงกับการผลิตสินค้าหรือบริการใหม่ และเป็นเหตุผลที่มีความขัดแย้งได้ โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนงาน และอาจถูกแบ่งออกเป็นงานย่อยตามความจำเป็น

โดยสรุป โครงการคือกิจกรรมหรือแผนงานที่เป็นหน่วยอิสระที่มีจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์วางแผนและดำเนินการ โดยมีลักษณะที่ชัดเจนในเรื่องของเป้าหมายเริ่มต้นและสิ้นสุดของโครงการ แผนที่เกี่ยวข้องกับกิจการต่าง ๆ จะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในระยะเวลาที่กำหนด และมีการวางแผนล่วงหน้าเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามระบบ โดยประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหลาย ๆ กิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรในกระบวนการดำเนินงาน โดยคาดหวังในการได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าจากโครงการนี้

ความหมายของนิทาน

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายว่า “นิทาน คือ เรื่องที่เล่ากันมา เช่น นิทานชาดกในพระพุทธศาสนา และนิทานอีสป เป็นต้น”

มานพ ถนอมศรี (2546) กล่าวว่า เป็นบันเทิงคดีสำหรับเด็ก จุดมุ่งหมายก็เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและความบันเทิง มักมีเนื้อหาสาระที่เกิดจากจินตนาการของผู้เขียนหรือผู้เล่า บางครั้งเป็นเรื่องที่ผูกขึ้นจากเรื่องจริง และเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยการกำหนดบทบาทของตัวละคร สถานที่ พฤติกรรม และผลที่กระทบจากเหตุการณ์เหล่านั้นโดยไม่อ้างอิงจากความเป็นจริง เพียงแต่สร้างให้เกิดความสมจริงและมีเหตุผลรองรับ

ชุติมา ประจวบสุข (2556) กล่าวว่า นิทาน เป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา ด้วยเรื่องเนื้อหาเป็นนิทาน อาจเป็นเรื่องความเชื่อ ความศรัทธา แฝงคุณธรรมให้ความรู้และให้ผู้ฟังสร้างจินตนาการตามไปด้วย จึงนับเป็นสื่อที่ดีอย่างหนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาและการเรียนรู้ของเด็ก

สรุปได้ว่า นิทาน เป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาจากการประสบการณ์ที่ได้พบเห็น อาจเกิดจากความฝัน จินตนาการ มีการแต่งเสริมบ้าง มีลักษณะเฉพาะตัวเป็นเรื่องราวไม่ซับซ้อน ตรงไปตรงมา สร้างสรรค์ ผ่านการใช้วาจาเป็นสื่อในการถ่ายทอดประสบการณ์หรือเขียนทำนองเล่าปากเปล่า แม้จะมุ่งเน้นความ สนุกสนาน แต่ก็สอดแทรกความรู้คุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมจินตนาการและความคิดให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี

ความหมายของวรรณกรรม

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้กำหนดความหมายของ “วรรณกรรม” ว่าเป็นงานหนังสือ งานประพันธ์ และบทประพันธ์ทุกชนิดทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง ตัวอย่างเช่น วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ วรรณกรรมของเสฐียรโกเศศ วรรณกรรมฝรั่งเศส และวรรณกรรมประเภทสื่อสารมวลชน

สรุปได้ว่า “วรรณกรรม” หมายถึง งานเขียนทั่วไปที่แต่งขึ้นตามความรู้ ความคิด ความคิดเห็น หรือตามจินตนาการ เช่น หนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์นวนิยาย เรื่องสั้น เทคนา คำสอน รวมถึงวรรณคดีด้วย ซึ่งอาจเป็น

งานหนังสือ งานประพันธ์ ที่มีความหมายครอบคลุมถึงประวัติ นิทาน ตำนาน เรื่องเล่า นวนิยาย เป็นต้น หรืองานเขียนที่แต่งขึ้นหรืองานศิลปะที่เป็นผลงานอันเกิดจากความคิด จินตนาการ และนำมาเรียบเรียงมาเขียนเป็นหนังสือ บันทึกเป็นคำบอกเล่านิทาน โดยเป็นสื่อประกอบการสอนด้วยวิธีต่าง ๆ”

ความสำคัญของการทำโครงการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย

การทำโครงการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อการพัฒนาของเด็กในหลาย ๆ ด้าน ดังที่ ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2545) ได้กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการจัดทำวรรณกรรมสำหรับเด็กโดยเบื้องต้นต้องการให้เด็กรู้สึกผ่อนคลายอารมณ์ สนุกสนานตามลักษณะนิสัยของเด็ก หลังจากนั้นสอดแทรกกิจกรรมเพิ่มเข้ามา เช่น การอ่านหนังสือ การฟัง การดูโทรทัศน์ ให้ทายภาพนิ่ง ให้ทายภาพปริศนา เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เด็กได้รับสมอง สร้างความอยากรู้อยากเห็นจากสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมจินตนาการให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เสริมเชาวน์ปัญญา ให้คล่องแคล่ว แดกฉวย ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้มีจิตสำนึกที่ดี ให้อยู่ในแนวทางในการแก้ปัญหาเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น ทั้งปัญหาการเรียนและปัญหาสังคม เด็กเป็นคนรุ่นใหม่ เป็นความหวัง และเป็นคนรุ่นต่อไปที่ต้องรับผิดชอบสังคม

นิตยา วรรณกิตร์ (2562) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

1. ความสำคัญต่อตัวเด็ก เป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กช่วยเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษา อารมณ์ ความคิด และสติปัญญา การอ่านเรื่องสนุกสนานช่วยฝึกฝนให้เด็กมีทักษะทางภาษา และเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ การเรียนรู้เกี่ยวกับตัวละครในเรื่องสามารถช่วยพัฒนาบุคลิกภาพและความรู้สึกของเด็ก ทำให้เด็กเรียนรู้และเปรียบเทียบกับตัวเองและคนอื่นได้มากขึ้น นอกจากนี้ เรื่องราวในวรรณกรรมสำหรับเด็กยังช่วยฝึกฝนให้เด็กมีจินตนาการไปตามวัย มีความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งเสริมพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาในด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เด็กสามารถฝึกฝนทักษะการสังเกต การเปรียบเทียบ การจัดกลุ่มหรือการจัดประเภท การจัดลำดับ การสรุปความ การนำความรู้ไปใช้ และการวิพากษ์วิจารณ์ การเรียนรู้เหล่านี้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และช่วยพัฒนาความคิด คิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก ทำให้เด็กมีทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจในอนาคต

2. ความสำคัญต่อบิดา-มารดา ผู้ปกครอง ครู และสถานศึกษา เป็นวรรณกรรมสำหรับเด็กมีบทบาทเหมือนแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็ก พ่อแม่และครูสามารถนำเรื่องราวที่น่าสนใจมาอ่านให้เด็กฟัง หรือให้เด็กอ่านเอง ทำให้เด็กมีโอกาสพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนที่ดีขึ้น สร้างพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ดี ช่วยให้เด็กเรียนรู้และเปรียบเทียบกับตัวเอง มีความรู้สึกที่หลากหลาย และเรียนรู้การแก้ปัญหา ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ โดยการอ่านเรื่องราวให้ฟังร่วมกันเป็นโอกาสที่พ่อแม่และครูสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์กับเด็ก สร้างพื้นที่ให้เด็กสอบถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเสริมสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ทั้งยังส่งเสริมความคิด คิดสร้างสรรค์ ให้เด็กมีจินตนาการไปตามวัย ซึ่งช่วยให้เด็กฝึกฝนการสร้างความคิดและความคิดสร้างสรรค์ที่ต่อเนื่อง ทำให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหาและทำงานร่วมกันในกลุ่ม โดยทั้งพ่อแม่ ครู และสถานศึกษา มีบทบาทในการส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็กและให้โอกาสในการพัฒนาทักษะทางการเรียนรู้พัฒนาการทางอารมณ์ และความคิดที่สร้างสรรค์ของเด็กให้สูงที่สุด

3. มีความสำคัญต่อสังคม เป็นการนำวรรณกรรมสำหรับเด็กมาใช้เป็นสื่อสำหรับเด็กและเยาวชน ได้ศึกษาเรียนรู้ ทำให้เด็กและเยาวชนได้คิดและจินตนาการในโลกแห่งความเป็นจริงและแสดงความคิดเห็นของตนเอง เป็นการบ่งบอกถึงประสบการณ์และมุมมองทางสังคมในชีวิตประจำวัน ที่เด็กและเยาวชนอาจไม่ค่อยเห็นหรือเข้าใจ การอ่านเรื่องราวที่เกี่ยวข้องนี้ช่วยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับเด็กและเยาวชน สามารถสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ปกครองหรือเพื่อน ๆ นอกจากนี้ยังส่งเสริมทัศนคติที่ดีในด้านต่าง ๆ เช่น ความคิดเปิดโลกหรือความเห็นอกเห็นใจในเรื่องที่สำคัญ เป็นการเตรียมพร้อมให้เด็กเป็นคนที่มีความรู้ทั้งทางวิชาการและทางจิตใจ พร้อมทั้งจะเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่าความสำคัญของวรรณกรรมสำหรับเด็ก คือการพัฒนาทักษะภาษา อารมณ์ ความคิด และสติปัญญา รวมถึงเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และทักษะการเรียนรู้ ส่งผลให้เด็กมีความรู้สึกละเอียดและพัฒนาศักยภาพในครอบครัวและสังคมในอนาคต

คุณค่าหลักของนิทานที่มีต่อการเรียนการสอน

คุณค่าหลักของการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยคือการสร้างความสนุกสนานและความตื่นเต้นในการเรียนรู้ผ่านเรื่องราวที่น่าสนใจและมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเหล่านั้น อาร์ สันทรวี (2543) กล่าวว่า นิทานมีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพในสมองเด็ก ถ้าเด็กฟังนิทานและเห็นหนังสือตั้งแต่ปฐมวัย เด็กจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้อ่านและเขียน และพัฒนาทักษะการคิดอย่างกว้างขวาง อัลเบิร์ต ไอสไตน์กล่าวว่า "ถ้าต้องการให้เด็กฉลาดก็ต้องเล่านิทานให้เด็กฟัง แต่ถ้าต้องการให้เด็กฉลาดมากยิ่งขึ้นก็ต้องเล่านิทานมาก ๆ หลาย ๆ เรื่อง" ดังนั้นเด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งการเพื่อฝันและสร้างจินตนาการมากมาย แต่ข้อจำกัดในการรับรู้ทำให้เด็กขาดประสบการณ์ต่าง ๆ การเล่านิทานเพื่อช่วยให้เด็กปรับตัวและเตรียมรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ ฉวีวรรณ กิณางค์ (2542)

นิทานมีอิทธิพลและคุณค่าต่อเด็กปฐมวัย การเล่านิทานเป็นเครื่องมือช่วยให้เข้าใจเด็กมากขึ้น ฉะนั้น การเล่านิทานให้กับเด็กเป็นการเสริมสร้างความเสมอภาคและพัฒนาการทางภาษา ความคิด และจินตนาการ ทำให้เด็กปฐมวัยซึ่งเป็นนักฟังที่ดีและสามารถเพิ่มทักษะในการเก็บใจความสำคัญตามเรื่องราวที่ฟังเรื่องเล่าได้อย่างเหมาะสมตามวัย นอกจากนี้ การเล่านิทานยังสร้างความสนุกสนานและเพลิดเพลินให้กับเด็กมีพัฒนาการด้านความรู้สึกรอบอุ้มและใกล้ชิดกับผู้เล่าทั้งยังเป็นการปลูกฝังความรู้สึกชอบการฟังนิทานและความรู้สึกชื่นชอบในหนังสือนิทาน ทั้งยังปลูกฝังให้เด็กเป็นคนใจกว้างยอมรับความจริงในชีวิตประจำวัน และช่วยให้ครูและผู้ใหญ่ได้ทราบถึงความรู้สึกที่อยู่ในตัวของเด็กจากการสนทนาและซักถามในขณะที่ฟังนิทาน (ศิริกาญจน์ โกสมุทร, 2520 อ้างถึงใน พัฒนจิตา สิริภทรศรีเสมอ, 2555) คุณค่าของนิทานที่ช่วยสร้างพัฒนาการทางด้านอารมณ์ของเด็กไว้ว่า “เมื่อฟังนิทาน เด็กจะได้รับความรู้สึกอบอุ่นและมีที่พึ่งทางใจ รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อนๆ นิทานยังเสริมสร้างจินตนาการด้วยเรื่องราวที่น่าสนใจ เช่น เรื่องฟ้า สัตว์ และธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังช่วยให้เด็กเข้าใจโลกในมุมมองที่เล็กๆ ที่ได้ฟัง และสามารถตัดสินใจและเรียนรู้จากเหตุการณ์ต่างๆ ในนิทานอย่างถูกต้อง และเป็นการคลายความเครียด ทำให้เด็กเข้าใจและมีความสุขในนิทานที่ได้ฟัง” ฉะนั้นการเล่านิทานจึงมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กปฐมวัยทำให้เกิดทักษะในการสื่อสาร การฟัง มีสมาธิ และเกิด

ปัญญา ทั้งยังเป็นการเติมเต็มกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กเกิดความรู้จากการฟังนิทานที่มีคติสอนใจ และทำให้เด็กปฐมวัยเกิดความสนใจในเนื้อหาที่จะสอนพร้อมทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้พื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อไป

ความเหมาะสมของนิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539) กล่าวถึงหลักในการเลือกเรื่องนิทานสำหรับเด็กไว้ว่า เรื่องที่เล่าควรที่จะเลือกให้เหมาะสมกับวัยต่าง ๆ ของเด็ก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำนึงถึงช่วงระยะเวลาความสนใจและสมาธิของเด็กในการเลือกเวลาเล่านิทาน ให้เลือกช่วงที่เด็กมีความสนใจและมีสมาธิเพียงพอในการฟังเรื่องราว
2. เลือกเรื่องที่น่าสนใจและที่ผู้เล่าสนใจเอง ซึ่งจะช่วยให้เสริมสร้างความน่าสนใจในการเล่าเรื่อง
3. คำนึงถึงวิธีและกระบวนการเล่านิทาน ให้ใช้กระบวนการเล่าที่เหมาะสมกับเนื้อหาและทักษะการเล่าของผู้เล่า
4. เลือกเรื่องที่มีเนื้อเรื่องที่สนุกสนานและเพื่อนำไปสู่การติดตามของเด็ก และความยาวของเรื่องควรเหมาะสมเพื่อไม่ทำให้เด็กเบื่อระหว่างการฟัง
5. ให้เนื้อหาของเรื่องมีความสำคัญที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เหมาะสมกับเด็ก โดยสามารถปลูกฝังความดีและความงามให้กับเด็กได้ในเรื่องราวที่เล่า

ฉันทา พิทยาพิทักษ์ (2553) ได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยบูรณาการทฤษฎี สหบทและแนวการสอนอ่านโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิง สร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล มีแนวการสอนอ่านโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ดังนี้

1. การให้โอกาสในการเลือกอ่านในสิ่งที่สนใจเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้เด็กสนุกสนานและเรียนรู้จากเนื้อหาที่ท้าทายและน่าสนใจตามความสนใจของเด็ก
2. การให้อ่านเรียนรู้จากภาษาในวรรณกรรมที่เป็นต้นแบบเป็นกระบวนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการอ่านและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก การอ่านนวนิยาย นิทาน หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีความหมายและความเข้าใจที่ครอบคลุม ช่วยสร้างคำศัพท์และภาษาอย่างถูกต้อง และให้เกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้
3. การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมร่วมกันเป็นวิธีที่สนุกและเติมเต็มความรู้ในเด็ก การเล่าเรื่องราว การนำเสนอตัวละคร หรือการสร้างโลกนิทานให้กับเด็ก ช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการทำงานเป็นกลุ่ม
4. การจัดกิจกรรมอิสระและกิจกรรมกลุ่มในการอ่านวรรณกรรมเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยหนังสือและวรรณกรรมที่น่าสนใจ การเชิญเด็กมาเล่นและเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม เพื่อส่งเสริมความสนุกและความหมายในการอ่าน
5. การจัดสภาพแวดล้อมที่มีวรรณกรรมเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน เป็นการสร้างพื้นที่ที่ส่งเสริมความสนใจในการอ่าน การตกแต่งห้องหนังสือให้สวยงาม สร้างมุมอ่านที่น่าสนใจ หรือสร้างสวนอ่านเพื่อส่งเสริมความสนุกสนานในการเรียนรู้

6. การอ่านและออกเสียงให้เด็กฟัง เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาทักษะการอ่าน ผู้สอนสามารถเล่าเรื่องราวให้กับเด็กฟังและเข้าใจเนื้อหา หรือแสดงตัวอักษรและคำต่าง ๆ ให้เด็กฟังและฝึกอ่านออกเสียงตาม การทำกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมการฟัง การอ่าน และความคิดสร้างสรรค์ในเด็กอย่างมีความสุขและน่าสนใจ

บรอมลีย์ (Bromley, 1992) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็ก และบางครั้งสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งอยู่ในรูปของวารสาร หนังสือการ์ตูน บันทึกรายการ แผ่นฟิล์ม ละคร ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์

ฟิชเชอร์ และเทอรี่ (Fisher and Terry, 1990) กล่าวว่า การเลือกหนังสือที่ใช้อ่านในขั้นตอนแรกควรเลือกเรื่องบทกลอน วัสดุ ข่าวสารที่น่าสนใจ นักเรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายพยายามเลือกเรื่องที่นักเรียนไม่เคยอ่าน ในช่วงกิจกรรมอ่านอิสระ เด็กเล็กต้องการฟังเรื่องที่มีข้อความซ้ำ ๆ การอ่านต้องอ่านหลาย ๆ ประเภท เพราะเด็กชอบเรื่องต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน เช่น 1-10 ขวบเป็นช่วงวัยเด็กที่อยู่ในระยะพัฒนาทางสติปัญญาและความสนใจสูงสุด วรรณกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กในช่วงวัยนี้ควรเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย เพื่อกระตุ้นความตื่นตัวในการเรียนรู้และการอ่านของเด็ก นอกจากนี้ยังสามารถมีตัวละครหรือการเล่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์และสถานะในชีวิตของเด็กในช่วงนั้นด้วย ดังตัวอย่างวรรณกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุ 1-10 ขว

1) นิทานเด็กที่มีภาพประกอบสวยงามและเรื่องราวเรียนรู้ค่านิยมอย่าง “เจ้าหญิงนางฟ้า” หรือ “นางฟ้ากลับบ้าน”

2) นิทานคลาสสิกอย่าง “เจ้าหญิงกับแม่มด” หรือ “เจ้าหญิงองค์หนึ่ง”

3) นิทานเด็กที่สอนคุณธรรมและจรรยาบรรณอย่าง “นิทานสตอรี่เพื่อคุณธรรม”

4) นิทานเชิงวิทยาศาสตร์อย่าง “นิทานเรื่องราวเกี่ยวกับดวงจันทร์และดาวเคราะห์”

วรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์และน่าสนใจสามารถสร้างความหลงใหลในการอ่านและเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในช่วงวัยนี้ได้ ซึ่งประโยชน์ของการเล่านิทาน มีดังนี้

1) ช่วยพัฒนาความฉลาดทางปัญญาและอารมณ์ในเด็กเล็ก

2) เสริมความรู้ในภาษาและความเข้าใจเรื่องราว

3) ช่วยให้เด็กมีการคิดวิเคราะห์เรื่องราวได้ดีขึ้น

4) สร้างจินตนาการในเด็กและสร้างสมาธิให้กับเด็ก

5. ช่วยส่งเสริมความสนใจในการอ่านและการศึกษาในเด็กตลอดชีวิตต่อไป

สรุปได้ว่า การเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยมีคุณค่าที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การอ่าน การเขียน การเรียนรู้ทางสังคม และพัฒนาทักษะทางอารมณ์ของเด็ก และเป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเด็ก ๆ ด้วยความสนุกสนานและความท้าทายในการสำรวจโลกของวรรณกรรมและนิทานในภาษาอังกฤษ

การเลือกทำโครงการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย

การเลือกวรรณกรรมเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน การนำวรรณกรรมมาใช้ในการทำกิจกรรมกับเด็กปฐมวัยจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ

ซึ่งวรรณกรรมสำหรับเด็กแตกต่างจากวรรณกรรมของผู้ใหญ่ทั้งรูปแบบ และเนื้อหาสาระของวรรณกรรม (บังอร ศรีกาล, 2553) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นงานเขียนในรูปแบบของภาษาตามจินตนาการของชีวิตและความคิดที่มีแบบแผน ที่มีคุณค่าทางปัญญา และได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งประกอบด้วยหนังสือ บทกวี บทความหรือเอกสารอื่น ๆ (ธัญญา พิทยาพิทักษ์, 2553) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึง สื่อที่สร้างขึ้นเพื่อมุ่งหมายให้เด็กอ่าน โดยมีวัตถุประสงค์และองค์ประกอบของวรรณกรรมที่แตกต่างจากวรรณกรรมสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งการเลือกวรรณกรรมให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยควรได้รับการคัดสรรมาเป็นอย่างดี เพราะวรรณกรรมเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดความสนุกสนานและสาระต่าง ๆ ให้แก่เด็กควรเลือกให้เหมาะสม โดยคำนึงถึง อายุ เพศ ความสนใจ วรรณกรรมสำหรับเด็กควรมีรูปภาพที่สวยงามชัดเจน มีคุณค่า และมีประโยชน์ เด็กสามารถเข้าใจง่ายและควรคำนึงถึงพัฒนาการเด็กเป็นสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกวรรณกรรมมาพัฒนาทักษะทางสังคมโดยมีลักษณะเป็นหนังสือนิทานที่มีภาพประกอบสวยงามทั้งร้อยแก้ว และร้อยกรอง มีเนื้อหาสั้นกะทัดรัดเพื่อให้เด็กจดจำได้ง่าย ภาษาเหมาะสมกับวัย โครงเรื่องไม่ซับซ้อนและมีความหมายชัดเจน โดยมีหลักการเลือกโครงการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยควรพิจารณาดังนี้

- 1) เนื้อหาที่เหมาะสม: โดยเลือกเรื่องราวที่น่าสนใจและเข้าใจได้สำหรับเด็ก โดยคำนึงถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์และความสนใจของเด็กในวัยนั้น ๆ
- 2) ภาษาที่ใช้: โดยเลือกวรรณกรรมภาษาอังกฤษที่ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจและเข้าถึงของเด็ก คำศัพท์และประโยคควรเป็นรูปแบบที่ตรงไปตรงมาและเข้าใจง่าย
- 3) รูปภาพ: โดยเลือกโครงการที่มีภาพประกอบที่น่าสนใจและช่วยในการเสริมสร้างความเข้าใจของเรื่องราว ภาพสามารถใช้ในการสร้างสภาพจินตนาการและช่วยให้เด็กเข้าถึงเรื่องราวได้ง่ายขึ้น
- 4) คุณภาพเนื้อหา: ควรเลือกโครงการที่มีเนื้อหาที่มีคุณภาพสูง ที่สร้างความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของเด็ก เช่น การแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการสร้างความเข้าใจในมุมมองต่าง
- 5) การรับฟังและการมีส่วนร่วม: ให้โอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกเรื่องราว ให้เด็กได้รับฟังและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องราว ซึ่งช่วยสร้างความสนใจและการเข้าใจอย่างมากขึ้น
- 6) ความหลากหลายของเรื่องราว: โดยเลือกโครงการที่มีความหลากหลายในเรื่องราว เช่น นิทานเกี่ยวกับการเพื่อนฝูง การแก้ปัญหา การออกคำสั่งมีชีวิต เพื่อเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ และความรู้ให้กับเด็ก
- 7) การเชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัว: โดยเลือกเรื่องราวที่สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัวของเด็กได้ เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับครอบครัว การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าโรงเรียน หรือการสร้างมิตรภาพกับสัตว์เลี้ยง
- 8) การนำเสนอแบบมีเสียง: ใช้เสียงและการออกเสียงในการเล่านิทานเพื่อเพิ่มความสนุกสนานและช่วยในการเข้าถึงเนื้อหาของเรื่องราว อาจใช้เสียงตัวละคร การสร้างเสียงสมมูล หรือการใช้เครื่องดนตรีเล็ก ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศ
- 9) การเรียนรู้คุณค่าทางจริยธรรม: โดยเลือกเรื่องราวที่มีการสอนคุณค่าทางจริยธรรม เช่น ความเป็นกันเอง ความเชื่อในตนเอง การช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมและความเข้าใจทางจริยธรรมในเด็ก

10) การใช้สื่อเสริมการเรียนรู้: ใช้สื่อเสริมการเรียนรู้เพิ่มเติม เช่น ภาพวาด ภาพถ่าย หรือวิดีโอที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว เพื่อเพิ่มความสนุกสนานและเข้าถึงเนื้อหาอย่างหลากหลาย

ดังนั้นการเลือกโครงการที่เหมาะสมและน่าสนใจสำหรับเด็กปฐมวัยจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การอ่าน และการเรียนรู้ที่หลากหลายในเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ และช่วยในการสร้างพื้นฐานที่ดีสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเด็กเมื่อพวกเขาเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

สรุปได้ว่า การเลือกโครงการที่เหมาะสมและน่าสนใจสำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากการต้องพิจารณาด้านเนื้อหาแล้วยังต้องคำนึงถึงวัยและระดับพัฒนาของเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญกับการให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้จะช่วยเด็กปฐมวัยเกิดความสนใจและเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หลักการเลือกนิทานและวรรณกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541) ได้ระบุไว้ว่า นิทานเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย นิทานสามารถสร้างจินตนาการ ความฝัน ความคิด ความเข้าใจและการรับรู้ให้กับเด็ก การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่สำคัญ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก การเล่านิทานไม่ใช่เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเท่านั้น แต่เนื้อหาในนิทานต้องมีความน่าสนใจและสอดแทรกสาระความรู้เพื่อให้เด็กได้รับประโยชน์จากการฟังนิทาน ตัวละครในนิทานต้องเป็นตัวอย่างที่ดีและตัวอย่างที่ไม่ดีเพื่อสร้างความรู้และแนวความคิดต่าง ๆ ให้กับเด็ก นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กเข้าใจตัวเองได้ดียิ่งขึ้น การใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพิ่มความน่าสนใจให้กับนิทานเพื่อสร้างความสนใจให้กับเด็กเป็นการให้ความสำคัญของนิทานในการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของเด็กในช่วงปฐมวัย และเน้นความสำคัญของเนื้อหาในนิทานที่ต้องมีความน่าสนใจและเกิดประโยชน์ให้กับเด็กในด้านต่าง ๆ ตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตรปฐมวัยได้ดังนี้

1) การเล่านิทานส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายให้กับเด็ก ทำให้เด็กมีร่างกายที่เจริญเติบโต พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่และเล็กให้แข็งแรง ผ่านการให้โอกาสในการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ในนิทาน เช่น ให้เด็กแสดงบทบาทสมมติเป็นตัวละคร ได้เคลื่อนไหวกระโดด ตามเนื้อหาในนิทาน

2) นิทานยังส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์จิตใจให้กับเด็ก ทำให้เกิดสุขภาวะที่ดี มีความสุขในขณะที่ฟังนิทาน มีการสอดแทรกคติธรรม ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และสมาธิยาวนาน จากการตั้งใจในการฟังนิทาน ส่งผลให้เกิดการคิด จินตนาการ และมีความกล้าแสดงออก

3) นิทานยังส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมให้กับเด็ก ช่วยให้เกิดโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ และมีการสอดแทรกเรื่องการใช้ชีวิตประจำวัน รักธรรมชาติ รักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อความสุขในการอยู่ร่วมกัน ช่วยให้เด็กเรียนรู้เข้าใจตนเองและผู้อื่น

4) นิทานยังส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาให้กับเด็ก ช่วยพัฒนาจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาทักษะด้านภาษา การสื่อสาร การฟัง และการพูด เพิ่มความสามารถในการแก้ไขปัญหาเชิงเหตุผล รวมถึงความรู้และความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ

การเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) เลือกนิทานหรือเรื่องราวที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย ให้เลือกเรื่องที่เข้าใจง่ายและมีเนื้อหาที่น่าสนใจสำหรับเด็ก อาจเป็นนิทานคลาสสิกหรือเรื่องราวที่มีตัวละครเด็กเป็นหลัก
- 2) ใช้ภาษาที่ง่ายและเข้าใจได้สำหรับเด็ก ใช้ประโยคที่สั้นและคำศัพท์ที่รู้จักกัน เป็นตัวอย่าง เช่น “เมื่อกลางคืนที่แสงจันทร์ส่องแสงลงมาที่บ้านของพวกเรา...”
- 3) ใช้เสียงเสียงตัวละครต่าง ๆ เพื่อชี้แจงว่าใครกำลังพูดในเรื่องราว สามารถใช้เสียงสูงหรือต่ำตามลักษณะตัวละครแต่ละคน
- 4) ใช้สื่อช่วยเพิ่มความสุขสนุกสนานให้กับเด็ก เช่น ใช้ภาพประกอบหรือการใช้เสียงเสียงเพลงเพื่อประกอบเนื้อเรื่อง
- 5) สร้างบรรยากาศให้เหมาะสม เล่าเรื่องราวในที่ที่เงียบสงบและมีแสงน้อย เพื่อให้เด็กสามารถตั้งความสนใจได้
- 6) เพิ่มการสร้างสรรคให้กับเรื่องราว สามารถให้เด็กช่วยเล่าต่อเรื่องหรือเปลี่ยนแปลงส่วนของเนื้อเรื่องได้
- 7) อ่านเรื่องราวอย่างช้า ๆ และให้เด็กมีโอกาสนักสังเกตและสนับสนุนการเข้าใจเนื้อหา สามารถถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาหรือให้เด็กช่วยเล่าเนื้อหาต่อไป

ดังนั้นการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยนี้จะเป็นทางเลือกที่ดีในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ การสร้างความจินตนาการ และสร้างความรู้สึที่ดีในการอ่านเรื่องราวสนุกตลอดจนช่วยสร้างพื้นฐานที่ดีสำหรับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

ขั้นตอนการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษให้เด็กปฐมวัย โดยการเล่า “ปากเปล่า”

- 1) เลือกเรื่องราวที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจสำหรับเด็ก อาจเป็นนิทานคลาสสิกหรือเรื่องราวที่มีตัวละครเด็กเป็นหลัก เช่น “The Three Little Pigs” หรือ “Goldilocks and the Three Bears”.
- 2) ใช้ภาษาที่ง่ายและเข้าใจได้สำหรับเด็ก ใช้ประโยคที่สั้นและคำศัพท์ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก อย่าใช้คำที่ซับซ้อนหรือศัพท์ที่ยากต่อการเข้าใจของเด็ก
- 3) ใช้เสียงที่เปลี่ยนแปลงตามตัวละครและสถานการณ์ในเรื่องราว เปลี่ยนเสียงเสียงเสียงตายหรือเสียงแสดงความตื่นเต้นเพื่อดึงความสนใจของเด็ก
- 4) ใช้พูดและเคลื่อนไหวในลักษณะต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจและสนุกสนานกับเนื้อหา คุณสามารถใช้สัญญาณมือหรือท่าทางเพื่อเพิ่มประสบการณ์การเล่าเรื่องราว
- 5) ใช้วาจาและแสดงอารมณ์ให้เข้าใจ เมื่อเล่าส่วนที่น่าตื่นเต้นหรือน่าสนใจในเรื่องราว คุณสามารถเพิ่มความรู้สึกหรือรูปแบบการพูดที่เข้ากับเนื้อหาได้
- 6) เพิ่มการสร้างสรรคให้กับเรื่องราว คุณสามารถให้เด็กช่วยเล่าต่อเรื่องหรือให้เด็กเปลี่ยนแปลงส่วนของเนื้อเรื่องได้ เช่น ให้เด็กเล่าว่าอะไรเกิดขึ้นต่อไปหลังจากเรื่องจบ
- 7) ให้เด็กมีโอกาสร่วมในเรื่องราว สามารถถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาหรือให้เด็กช่วยเล่าเนื้อหาต่อไป

การเล่านิทานที่มีความชัดเจน ไม่ซับซ้อนจะทำให้เด็กเกิดความสามารถในการวาดภาพเพื่อแสดงเรื่องราวหรือตัวละครในนิทาน การใช้วิธีการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษด้วยปากเปล่าเหล่านี้ จะช่วยสร้าง

ประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับเด็กปฐมวัย ในการเรียนรู้และการพัฒนาภาษาอังกฤษและการสื่อสารด้านต่าง ๆ

การเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้ “อุปกรณ์ช่วย”

- 1) ใช้หนังสือเล่มนิทาน: เลือกหนังสือเล่มนิทานภาษาอังกฤษที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถอ่านเนื้อเรื่องและแสดงภาพในหนังสือให้เด็กได้เห็นด้วย
- 2) ใช้แผ่นภาพ: สร้างแผ่นภาพเรื่องราวที่สร้างความสนใจสำหรับเด็ก สามารถใช้การวาดภาพหรือพิมพ์ภาพจากอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้เป็นแผ่นภาพในการเล่าเรื่องราว
- 3) ใช้ตุ๊กตาหรือตัวละคร: ใช้ตุ๊กตาหรือตัวละครเพื่อสร้างตัวละครในเรื่องราว สามารถใช้ตัวละครในการเล่าเรื่องราวและนำเสนอแบบโชว์
- 4) ใช้บอร์ดหรือการสร้างภาพ: ใช้บอร์ดวาดภาพเพื่อเล่าเรื่องราว สามารถวาดภาพในขณะที่เล่าเพื่อแสดงเนื้อหาหรือตัวละครในนิทาน
- 5) ใช้มือเล่นสัตว์: ใช้มือเล่นสัตว์หรือตัวละครขนาดเล็กเพื่อสร้างเนื้อหาในเรื่องราว สามารถใช้สัตว์หรือตัวละครเล็ก ๆ เพื่อให้เด็กเล่นและมีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องราว
- 6) ใช้แผ่นภาพเคลื่อนไหว: ใช้แผ่นภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอสั้นเพื่อสร้างเรื่องราว สามารถใช้แผ่นภาพเคลื่อนไหวหรือวิดีโอสั้นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในเรื่องราว
- 7) ใช้การเล่าเรื่องผ่านอินเทอร์เน็ตแอ็กทีฟ: ใช้แอปพลิเคชันหรืออุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อสร้างเรื่องราวที่มีการเล่าผ่านเสียงหรือภาพเคลื่อนไหว

ดังนั้นการใช้อุปกรณ์ช่วยในการเล่านิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัยจะช่วยสร้างประสบการณ์ที่มีความสนุกสนานและเพิ่มการมีส่วนร่วมของเด็กในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษา ซึ่งการเล่านิทานและวรรณกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้นิทานที่ฟังดูสนุกและทำให้เด็ก ๆ ชอบมีอยู่มากมาย หลายวิธี (สุภากร วสุโกศล, วรรศิริปริชยากร, สุภารัตน์พงษ์พันธ์และธนพรรณ เพชรเศษ, 2563) ดังนี้

- 1) สร้างตัวละครที่น่าสนใจ คือ การสร้างตัวละครที่มีบุคลิกภาพที่น่าสนใจและความหลากหลาย เช่น ตัวละครที่มีลักษณะพิเศษหรือบุคลิกภาพที่ไม่ธรรมดา เป็นต้น
- 2) สร้างภาพลักษณ์ที่น่าสนใจ คือ วาดภาพลักษณ์ให้คำอธิบายของนิทานหรือวรรณกรรมมีความสับสนและน่าสนใจมากขึ้น และอาจใช้ภาพประกอบเพิ่มเติมเพื่อช่วยให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการมากขึ้น
- 3) เพิ่มเรื่องราวที่น่าสนใจ คือ ให้นิทานหรือวรรณกรรมมีเรื่องราวที่น่าสนใจ เช่น การผจญภัยที่น่าสนใจหรือการแก้ปัญหาที่ยากลำบาก
- 4) สร้างฉากที่น่าสนใจ คือ ใช้ภาษาที่สร้างฉากที่น่าสนใจและน่าสนใจ เช่น การใช้คำพ้องความที่มีเสียงและภาพสร้างความตื่นเต้น
- 5) สร้างภาพอารมณ์ที่น่าสนใจ คือ ใช้ภาษาที่สามารถสร้างภาพอารมณ์ที่น่าสนใจได้ เช่น การใช้บรรยายให้ผู้อ่านสามารถรับรู้และสัมผัสความรู้สึกต่าง ๆ
- 6) สร้างความไม่คาดฝัน คือ สร้างเรื่องราวที่มีสิ่งที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดฝันหรือการเผชิญกับภาวะที่น่าประหลาดใจ

7) นำเสนอแบบเป็นเกม สามารถสร้างนิทานหรือวรรณกรรมให้อยู่ในรูปแบบของเกม ซึ่งผู้อ่านต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหา เพื่อเพิ่มความสุขและมีสมาธิในการอ่าน

8) ใช้ภาษาที่น่าสนใจ โดยใช้ภาษาที่น่าสนใจและน่าเพลิดเพลิน เช่น การใช้การเปรียบเทียบที่สร้างความตื่นเต้นหรือการใช้คำสำคัญที่ตอบสนองอารมณ์ผู้อ่าน

การใช้เทคนิคเหล่านี้จะเป็นการเพิ่มความสุขในการเล่านิทานและวรรณกรรมและการจดบันทึกผลลัพธ์ที่ได้สามารถนำมาปรับปรุงและปรับเปลี่ยนเนื้อเรื่องต่อไปได้ตามความต้องการ

การใช้เรื่องนิทานเป็นเครื่องมือในการสอน

การส่งเสริมความพร้อมทางภาษา โดยการจัดประสบการณ์การเล่านิทานเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่งในวงการทางการศึกษาไทย ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย นิทานช่วยส่งเสริมประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็กและช่วยสร้างเสริมอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็กซึ่งเด็กควรได้รับการปลูกฝังจริยธรรมและอุปนิสัยที่ดี ความเหมาะสมของนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยจำเป็นอย่างยิ่ง ต้องคำนึงถึงความสนใจ การรับรู้และความสามารถตามวัยของเด็กเป็นสำคัญ จึงยังเกิดประโยชน์ที่แท้จริงต่อการเรียนรู้ของเด็ก เด็กจะเริ่มรับรู้นิทานจากภาพที่มองเห็นและเสียงที่ได้ยิน โดยรู้ความหมายไปทีละเล็กทีละน้อย จนสามารถเชื่อมโยงภาพ และคำบอกเล่าที่ได้ยินตลอดจนจดจำเนื้อหาและเรื่องราวต่าง ๆ ที่นำไปสู่การอ่านตัวหนังสือได้อย่างมีความหมายต่อไป

นิทานเป็นสื่อสำคัญที่จะช่วยพัฒนาจริยธรรมของเด็กการเล่านิทานที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจนั้น ผู้เล่าจะต้องมีเทคนิคในการเล่านิทาน โดยจะต้องเลือกนิทานที่เด็กสนใจ เหมาะสมกับวัย ใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย น่าสนใจ มีวัตถุประสงค์ในการเล่าที่ชัดเจนและหากมีอุปกรณ์ประกอบการเล่าก็จะสามารถสร้างความสนใจของเด็กเนื่องจากนิทานจะช่วยส่งเสริมทักษะทางการฟังและการพูดของเด็ก เพราะเมื่อเด็กฟังนิทานเด็กจะได้คิดและสรุปใจความจากเรื่องที่ฟัง สามารถพูดตอบคำถามกับผู้เล่าและแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่ฟังได้ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กเป็นบุคคลที่กล้าคิดกล้าพูดและมีหน้าที่การงานที่ดีในอนาคต นอกจากนี้ ยังทำให้ผู้เล่าและเด็กเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในขณะที่ทำกิจกรรม

ดังนั้นถ้าหากผู้เล่าไม่มีความกระตือรือร้น ไม่มีการเตรียมตัวในการเล่าที่ดี แม้นิทานจะมีเนื้อหาดีแค่ไหน หากผู้เล่าขาดเทคนิคการเล่านิทานที่ดี นิทานเรื่องนั้นก็อาจจะไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ กับผู้ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน แฉ่งสว่าง (2542) ที่กล่าวว่า นิทานสำหรับเด็กควรจะเป็นนิทานที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก ครูควรพิจารณาเลือกสรรนิทานที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน มีเนื้อเรื่องที่สนุก มีคติสอนใจสามารถขยายประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวางขึ้น รวมทั้งให้ผลทางด้านจิตวิทยาการ นอกจากนั้น การเล่านิทานจะทำให้เด็ก ๆ ได้รับความสนุกสนานสามารถเข้าใจได้ในเวลาอันรวดเร็ว ผู้เล่าเองก็จะรู้สึกว่าการประสบความสำเร็จในการสอน เป็นกำลังใจสำหรับผู้เล่า และสามารถทำให้ผู้เล่าเข้าใจ และรู้จักเด็ก ๆ ของตนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งส่วนที่เป็นปัญหาทางสังคม และการเรียนรู้ของเขา และส่วนที่เป็นจุดเด่นอันแสดงถึงความสนใจ ความสามารถตลอดจนเจตคติและความรู้สึกนึกคิดอันจะเป็นแนวทางให้ครูได้ปรับกระบวนการสอนของตนให้เหมาะสมแก่สภาพและบุคลิกของลูกศิษย์แต่ละคน

นอกจากการจัดประสบการณ์การเล่านิทานแล้วผู้ศึกษาได้เลือกการจัดประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติ เพื่อส่งเสริมความพร้อมทางภาษาของเด็ก เพราะการจัดประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติจะทำให้

ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการแสดงบทบาทต่าง ๆ มีความมั่นใจที่จะพูดมากขึ้น ดังที่ ทศนีย์ สงวนสัตย์ (2542) กล่าวว่า กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอีกลักษณะหนึ่ง โดยใช้รูปแบบที่สมมติขึ้นจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง เครื่องมือในการสอน โดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นและแสดงพฤติกรรมไปตามความรู้สึก อารมณ์ และเจตคติของผู้แสดงที่มีต่อบทบาท สอดคล้องกับความคิดของ สุนิสา สุพรรณ, 2540) กล่าวว่า เหตุผลในการนำบทบาทสมมติมาใช้ในชั้นเรียนเนื่องจากบทบาทสมมติทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์หลากหลายชนิด ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะการพูดในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทำให้มีโอกาสฝึกภาษาเพื่อใช้ในสังคม นอกจากนั้น บทบาทสมมติจะช่วยให้ผู้เรียนไม่รู้สึกลายที่จะพูดโดยการแสดงเป็นบุคคลอื่น ๆ แทน และทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความสนุกสนาน

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาผลของพัฒนาการจัดประสบการณ์การเล่นิทานระบอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความพร้อมทางภาษาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้เลือกใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความพร้อมด้านทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุป

โครงการเล่นิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษเป็นที่น่าสนใจของเด็กปฐมวัย โดยการเลือกเนื้อหาที่น่าสนใจ ตื่นเต้น และเหมาะสม เป็นการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายให้กับเด็กในการเรียนรู้ พร้อมทั้งปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และพัฒนาตนเองให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม ทั้งยังสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจในกลุ่มเพื่อน และสร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง ซึ่งจะส่งผลต่อพัฒนาการในด้านความคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของการเรียนการสอน สามารถนำความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการไปปรับใช้ตามความความพร้อมของเด็ก นับเป็นทางเลือกที่ดีในการส่งเสริมการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะ การเติบโตทางสังคม ความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน
2. ควรศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในการพูด ฟัง อ่าน และเขียน ในภาษาที่แตกต่างจากภาษาแม่ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- เกริก ยूनพันธ์. (2539). *การเล่นิทาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- จิราพร ปั่นทอง. (2550). *ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นิทานระบอบการขีดหุ่นมือ* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2542). *การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาการ.
- ชุติมา ประจวบสุข. (2556). *การศึกษาพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้ชุดกิจกรรมนิทาน* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณญาดา ณ นคร. (2564). *นิทานกับการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย*. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566, จาก <https://www.scimath.org/article-science/item/12350-2021-07-01-05-39-54>
- ดวงเดือน แจ่มสว่าง. (2542). *นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย*. สงขลา: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ทัศนีย์ สงวนสัตย์. (2542). *ของฝากครูอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- ฉันทยา พิทยาพิทักษ์. (2553). *การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยบูรณาการทฤษฎีสหบท และแนวการสอนอ่านโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเชิงสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา วรรณกิตร์. (2562). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: อินทนิล.
- บังอร ศรีกาล. (2553). *ผลการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชรี สวนแก้ว. (2545). *จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- พัฒนชีดา สิริภทรศรีเสมอ. (2555). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพที่มีต่อการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- มานพ ถนอมศรี. (2546). *ศิลปะสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: ลิปประภา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สุธากร วสุโกสิน รวี ศิริปริชากร สุดารัตน์ พงษ์พันธ์ และธนพรรณ เพชรเศษ. (2563). *เอกสารประกอบการเรียน 1072318: นิทานและวรรณกรรมภาษาอังกฤษสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- สุนิสา สุพรรณ. (2540). *การพัฒนาบทเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวคิดวิธีธรรมชาติสำหรับนักศึกษาครุกรรม* (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). *ฝึกให้คิดเป็นคิดให้สร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: ไยโหมเอ็ดดูเคท.
- อารี สันทรวี. (2543). *พหุปัญญาและการเรียนแบบร่วมมือ*. กรุงเทพฯ: แว่นแก้ว.
- Bromley, K. D. (1992). *Language arts: Exploring connections*. (2nd ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Clifford, F. G., & Larson, E. W. (2000). *Project management: the managerial process*. New York: McGraw-Hill.
- EdTech for Kids. (2566). "Soft Skill1" *ทักษะสำคัญในศตวรรษที่21 ที่สามารถพัฒนาได้ในชั้นเรียน*. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566, จาก <https://www.edtechbooks.com/th/articles/275106-soft-skills>
- Fisher, C. J., & Terry. C. A. (1990). *Children's language and the language arts: A literature-based approach*. (3rd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw- Hill.

Turner, J. R. (1993). *The Handbook of Project-based Management: Improving the Processes for Achieving Strategic Objectives*. London: McGraw-Hill.

Mantel, S. J., Jr. (2001). *Project Management in Practice*. New York: John Wiley and Sons, Inc.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน

Factors Influencing Decision on Shopping Products Imported from China

อจิรภาส มีเพิ่มพูนศรี¹, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล² และ สโรชนี ศิริวัฒนา³

Ajirapal Meepheamphoonsri¹, Chandej Charoenwiriyakul² and Srochinee Siri wattana³

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3}

E-mail: s63563827040@ssru.ac.th¹, chandej.ch@ssru.ac.th², srochinee.si@ssru.ac.th³

Received: July 14, 2023

Revised: August 21, 2023

Accepted: August 22, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ส่วนผสมทางการตลาด และการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค และ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน จำนวน 400 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพลักษณ์ ตราสินค้านำเข้าจากประเทศจีน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านประเทศผู้ผลิตมีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด และด้านสินค้า ตามลำดับ ปัจจัยส่วนประกอบทางการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านช่องทางการ จัดจำหน่ายมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ และการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการนึกถึงหรือตั้งใจเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนในอดีต มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ความตั้งใจหรือนึกถึงสินค้านำเข้าจากประเทศจีนเป็นอันดับแรก หากพบสินค้าอื่นที่มีราคาใกล้เคียงกันจะเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน และการตัดสินใจซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนซ้ำในอนาคต ตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค คือ ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า และปัจจัยส่วนประกอบทางการตลาด ตามลำดับ

คำสำคัญ: การเลือกซื้อ, สินค้านำเข้าจากประเทศจีน, ส่วนประกอบทางการตลาด

Abstract

This article aimed to study 1) the level of brand image, marketing mix, and decision on shopping products imported from China and 2) factors influencing consumers' decision on shopping products imported from China. This research employed a quantitative research method.

The sample was 400 people in Bangkok who had purchased products imported from China By using purposive sampling. The instrument for collecting data was a questionnaire-data analysis by mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The research results were as follows; 1) brand image imported from China overall was moderate. Production country had the highest average and the product, respectively, the marketing mix factor. Overall, at an intermediate level, the distribution channel had the highest standard, followed by marketing promotion, price, and product, respectively, and consumers' choice of imported products from China. Overall, it was at a moderate level, with thinking or intentionally buying imported products from China in the past with the highest average, followed by intention or thinking of imported products from China first. If found, another product with a similar price will buy imported from China. The decision to purchase imported goods from China repeatedly in the future, respectively. 2) Factors influencing consumers' decision on shopping products imported from China were brand image and marketing mix, respectively. When each factor found a moderate brand image, the producing country was found at the highest level and product, respectively. Marketing mix factors were intermediate level. Place or distribution was found at the highest level, followed by marketing promotion, price, and product.

Keywords: Decision on Shopping, Products Imported from China, Marketing Mix

บทนำ

สินค้าอุปโภคบริโภคนับเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญของมนุษย์ในการดำรงชีวิต ก่อนที่มนุษย์จะเริ่มนำระบบอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในการดำเนินชีวิตและติดต่อสื่อสารกัน มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าโดยใช้เงินตราเป็นตัวกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยตรง ปัจจุบันมีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเพื่อรองรับการทำงานและจัดเก็บข้อมูลมหาศาลได้ในเวลาจริง (Real time) หลายองค์กรจึงมีการคิดค้น วิจัย สร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์จากความสามารถของเทคโนโลยีเหล่านี้อย่างเต็มความสามารถ เพื่ออำนวยความสะดวก ดึงดูดกลุ่มลูกค้า และสร้างรายได้เข้าสู่องค์กรให้มากขึ้น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นการเริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการซื้อขายของมนุษย์ในสังคมที่แตกต่างไปจากอดีตอย่างเห็นได้ชัดเจน ซึ่งการซื้อขายสินค้าบนอินเทอร์เน็ตไม่ใช่เป็นเรื่องใหม่แต่อย่างใด ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าออนไลน์จากเว็บไซต์ Wikipedia ซึ่งเป็นเว็บไซต์สารานุกรมออนไลน์ กล่าวว่า ก่อนการเปิดเว็บไซต์ซื้อขายสินค้าออนไลน์ของจีนอย่างเถาป่าว (Taobao) โดย Jack Ma เจ้าของธุรกิจเครือ Alibaba นั้น ได้มีการเริ่มเปิดระบบเว็บไซต์เพื่อซื้อขายออนไลน์โดย Amazon.com และ eBay ในปี ค.ศ. 1995 ก่อนการเริ่มของ Taobao ในปี ค.ศ. 2003 และ Tmall ในปี ค.ศ. 2008 (อรดา รัชตานนท์ และคณะ, 2559)

การซื้อขายสินค้าในปัจจุบันมีช่องทางหลากหลายที่ผู้คนสามารถเลือกใช้ รวมถึงการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ด้วยการเลือกช่องทางขึ้นอยู่กับความสะดวกและความต้องการของแต่ละบุคคล ระบบการขนส่งเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการซื้อขายสินค้า ระบบการขนส่งอาจแตกต่างกันตามที่อยู่ผู้บริโภคต้องการสินค้า ร้านค้าที่ผู้บริโภคเลือก และสถานที่จัดส่ง เช่น การใช้บริการไปรษณีย์หรือบริษัทขนส่งชั้นนำ บางบริษัทยังมีบริการจัดส่งด่วนที่สามารถส่งสินค้าถึงมือผู้บริโภคได้ในเวลาเร็ว ความเหมาะสมในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ขึ้นอยู่กับความสะดวกและความไว้วางใจในระบบการจัดส่ง การซื้อของออนไลน์มีข้อได้เปรียบ เช่น ผู้บริโภคสามารถเลือกสินค้าได้หลากหลาย มีความสะดวกในการเปรียบเทียบราคาและคุณสมบัติ สามารถขอป้องกันจากที่ใดก็ได้ และมีการรีวิวจากผู้ซื้อที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ การสั่งซื้อสินค้าออนไลน์มีหลายเหตุผลที่ทำให้ผู้บริโภคอาจต้องคิด เช่น ความไม่มั่นใจในระบบการขนส่งภายในร้านค้า ความต้องการเลือกสินค้าที่ไม่มีจำหน่ายในท้องตลาดในพื้นที่ของผู้บริโภค หรือความสะดวกในการซื้อป้องกันบ้านโดยไม่ต้องเดินทาง ดังนั้น การเลือกซื้อสินค้าออนไลน์หรือไม่เป็นความตัดสินใจของผู้บริโภคเองที่ควรพิจารณาความสะดวกสบาย และความพร้อมของระบบการขนส่งในการประกอบการซื้อขายสินค้าของผู้บริโภค การตัดสินใจซื้อสินค้าเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนหลายขั้นตอนซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค Kotler (2013) ดังนั้น กระบวนการการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคมีความซับซ้อนและมีการผสานข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบที่เหมาะสมกับความต้องการและสิ่งที่ตนเองคาดหวัง

นอกจากนี้ การเปิดบริการเว็บไซต์ซื้อขายสินค้าออนไลน์ของไทยมีมาระยะเวลาไม่นานนัก และมีการพัฒนาที่ค่อนข้างช้ากว่าประเทศจีน การเติบโตทางด้านการซื้อขายสินค้าออนไลน์ของไทยจึงจะพัฒนาอย่างรวดเร็วในไม่กี่ปีที่ผ่านมา เห็นได้จากกระแสการตอบรับของสังคมต่อการซื้อขายของผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ของไทย หรือแม้กระทั่งการรุกรานตลาดของบริษัทสินค้าออนไลน์ใหญ่อย่าง Lazada หรือ Shopee มีแนวทางชัดเจนขึ้น มียอดการสั่งซื้อต่อวันที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันตัวแทนรับพรีออเดอร์สินค้าจากประเทศจีน บริษัทขนส่งระหว่างไทย-จีน เริ่มมีมากขึ้นตามความต้องการของสังคมที่ตอบรับความร่วมมืออาเซียน และแนวการปรับเปลี่ยนทางด้านเศรษฐกิจโลก สิ่งเหล่านี้คือความเป็นไปในการพัฒนาการขายสินค้าแบบไร้พรมแดนในด้านผู้ประกอบการรายย่อยรับพรีออเดอร์สินค้าจากต่างประเทศและนำสินค้าเข้ามาในประเทศผ่านบริษัทขนส่งเอกชนระหว่างไทย-จีน กำลังได้รับความนิยมจากผู้บริโภคชาวไทย ด้วยราคาที่ถูกลงและสินค้าที่มีรูปแบบทันสมัย การขนส่งที่ใช้ระยะเวลาสั้น ชาวไทยจึงนิยมเลือกซื้อสินค้าผ่านช่องทางนี้อย่างต่อเนื่อง (ปิยวัช วสุสิริกุล และ Stasiewski, 2559) เพราะว่าในปัจจุบันตราสินค้า (Brand) มีความสำคัญต่อสินค้าทุกประเภท เพราะผู้บริโภคจะจดจำสินค้าว่าเป็นของใครได้ก็ต่อเมื่อจดจำตราสินค้านั้นได้ โดยสินค้าที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่มักเกิดจากสร้างตราสินค้าขึ้นมาทั้งสิ้น โดยเมื่อสร้างตราสินค้าขึ้นมาแล้ว ภาพลักษณ์ของตราสินค้า (Brand Image) จะเป็นผลที่เกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กันด้วย เพื่อสร้างความใกล้ชิดกับผู้บริโภคว่าตราสินค้านั้นมีบุคลิกหรือสถานะคล้ายหรือเหมือนกับผู้บริโภค ซึ่งทำให้ตราสินค้าและภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความแข็งแกร่งเป็นที่รู้จัก และสามารถขายสินค้าได้ในปริมาณที่มากและในราคาที่สูง

ในการที่สินค้าหรือบริการมีภาพลักษณ์ของตราสินค้า (Brand Image) ที่แข็งแกร่งยังสามารถช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้เช่นกัน หากภาพลักษณ์ของตราสินค้าที่แข็งแกร่งได้รับการดูแลและบริหารอย่างดี

จะช่วยให้ธุรกิจมีวงจรชีวิตที่ยาวนานมากขึ้นสามารถอยู่ในตลาดได้นานและมีชื่อเสียงยาวนาน ซึ่งภาพลักษณ์ตราสินค้าจะมีผลต่อการสร้างความผูกพันระหว่างผู้บริโภคและตัวสินค้า โดยตราสินค้ามักจะถูกนำมาโฆษณา ซึ่งตราสินค้าเดิมมีความเชื่อมโยงกับการตลาด ซึ่งธุรกิจจะต้องพยายามใส่บุคลิกลักษณะความเป็นมนุษย์เข้าไปในสินค้าเพื่อให้ผู้บริโภคพบเห็นและเกิดความสัมพันธ์ขึ้นระหว่างผู้บริโภคกับตราสินค้า (อานุมัต มะหมัด และพิรภาว ทวีสุข, 2561) จะต้องอาศัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นตัวแปรทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งธุรกิจนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้าเป้าหมาย (Kotler, 1997) ได้อย่างตรงจุด และซื้อสินค้าหรือใช้บริการของธุรกิจต่อไป โดยแนวความคิดทางการตลาด 4P's เป็นเครื่องมือการตลาดที่นำมาผสมผสานและประยุกต์ใช้กับสินค้าและบริการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดของธุรกิจ (McCarthy, 1993) และเป็นเครื่องมือที่ธุรกิจนำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการ และสร้างความพอใจให้กับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ในการโน้มน้าวให้เกิดความต้องการสินค้าของกิจการ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) การจัดจำหน่าย (Place) และการส่งเสริมการขาย (Promotion)

ด้วยสาเหตุดังกล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน โดยจะนำผลการศึกษารั้้งนี้ไปเป็นแนวทางในการเปิดธุรกิจนำเข้าสินค้าจากประเทศจีนว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภค รวมทั้งการพัฒนาธุรกิจสินค้านำเข้าให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ส่วนประสมทางการตลาด และการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค

สมมติฐานการวิจัย

การเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน ขึ้นอยู่กับภาพลักษณ์ตราสินค้า และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการตัดสินใจซื้อ

Lewis (1898 อ้างถึงใน ฅภักคอร ปุณยาภาภัสสร, 2561) กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย

1. ความตั้งใจ (Attention) ในทางการตลาดเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคต้องมีการสนใจและตอบสนองต่อสิ่งที่นำเสนอ ซึ่งเริ่มต้นด้วยการรับรู้สินค้าหรือบริการ ผู้บริโภคจะต้องมีความตั้งใจและสนใจเพื่อรับข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยกระบวนการนี้จะเริ่มขึ้นเมื่อผู้บริโภคมีความตั้งใจในการรับสาร

ความตั้งใจเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคต้องมีความสนใจและรับรู้สิ่งที่นำเสนอ เริ่มขึ้นเมื่อผู้บริโภคมีความตั้งใจในการรับสารที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

2. ความสนใจ (Interest) ในทางการตลาดหมายถึง ความประหยัดใจและความสนใจที่ผู้บริโภคมีต่อสินค้าหรือบริการ หลังจากที่ยังไม่รู้ถึงสินค้าแล้ว ขั้นตอนถัดไปคือการสร้างความสนใจของพวกเขา โดยผู้บริโภคจะต้องเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่สินค้านั้นนำมาให้ และความสนใจนี้จะช่วยให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะสินค้าจากคู่แข่งในตลาด

ความสนใจเป็นการประหยัดใจและมีความสนใจต่อสินค้าหรือบริการ หลังจากการรู้จักสินค้าแล้ว ความสนใจช่วยสร้างความสนใจและแยกแยะสินค้าจากคู่แข่งในตลาด

3. ความปรารถนา (Desire) ในทางการตลาดหมายถึง ความอยากที่เกิดขึ้นจากความสนใจที่ถูกกระตุ้น หลังจากที่ยังไม่รู้ถึงสินค้าและสร้างความสนใจต่อสินค้า ความสนใจนั้นอาจเปลี่ยนเป็นความปรารถนาที่จะครอบครองสินค้านั้น สิ่งที่จะกระตุ้นความปรารถนามักเป็นคุณค่าและประโยชน์ที่สินค้านั้นนำมาให้ หรือเป็นการเสนอวิธีการแก้ปัญหาที่คนมีอยู่ผ่านสินค้า

ความปรารถนาเกิดขึ้นจากความสนใจที่ถูกกระตุ้น และเกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคต้องการครอบครองสินค้าด้วยคุณค่าและประโยชน์ที่สินค้านำมาให้ หรือเนื่องจากสินค้าสามารถแก้ปัญหาหรือตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้

4. เมื่อความปรารถนา (Desire) ของผู้บริโภคเกิดขึ้นแล้ว กระบวนการซื้อจะเติบโตเป็นกระบวนการที่สมบูรณ์ขึ้น การกระทำ (Action) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้บริโภคต้องทำ การกระทำนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคทำการซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ขาย กระบวนการนี้อาจเป็นการทำซื้อทันทีหรือเป็นการตัดสินใจก่อนที่จะทำการซื้อ

เมื่อความปรารถนาเกิดขึ้นแล้ว กระบวนการซื้อสมบูรณ์จะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคทำการกระทำการซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ขาย นี่เป็นขั้นตอนสุดท้ายในกระบวนการตลาดที่ผู้บริโภคจะดำเนินการตามความต้องการและความปรารถนาของพวกเขา

แนวคิดภาพลักษณ์ตราสินค้า

ตามทฤษฎีของ Kotler (2003) ความหมายของตราสินค้าคือสัญลักษณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่รวมกันเพื่อแสดงให้เห็นว่าสินค้านั้นเป็นของค่าของใคร และมีความแตกต่างอย่างไรจากคู่แข่ง ตราสินค้าเกี่ยวข้องกับกลุ่มปัจจัยต่าง ๆ เช่น รูปร่าง หน้าตาภายนอก (Attributes) คุณประโยชน์ (Benefit) คุณค่า (Value) และบุคลิกภาพ (Personality) ตราสินค้าไม่เพียงแต่ชื่อของสินค้าเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างและเฉพาะเจาะจงให้กับผู้บริโภค การเสริมสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) เป็นกระบวนการที่สร้างภาพที่ติดตัวอยู่ในจิตใจของผู้บริโภค มีลักษณะที่แตกต่างและเป็นเอกลักษณ์ เป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มความภักดีต่อตราสินค้า (Brand Loyalty) โดยจะช่วยสร้างความทรงจำต่อกับกลุ่มเป้าหมายของผู้บริโภค (สมนึก หอมนาม, 2556)

สรุปได้ว่า ตราสินค้าไม่เพียงแต่ชื่อของสินค้าเท่านั้น แต่เป็นการรวมกลุ่มปัจจัยต่าง ๆ เช่น รูปร่าง หน้าตาภายนอก คุณประโยชน์ คุณค่า และบุคลิกภาพ เพื่อแสดงถึงความแตกต่างและสร้างความภักดีต่อผู้บริโภค ภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นภาพที่สร้างขึ้นในจิตใจของผู้บริโภคและเป็นสิ่งที่สร้างความภักดีต่อตราสินค้าและสร้างความตรงตัวกับผู้บริโภค

แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2558) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีส่วนประสมการตลาดของ Kotler เป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการวางแผนและดำเนินการตลาด เนื้อหาของทฤษฎีนี้ประกอบด้วยส่วนประสมต่าง ๆ ที่เรียกว่า “4Ps” หรือ “ส่วนประสมการตลาด” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่องค์กรใช้ในการจัดการและนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการต่อลูกค้าในตลาด ส่วนประสมการตลาดประกอบด้วย:

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นสิ่งที่องค์กรนำมาขายให้กับลูกค้า ซึ่งรวมถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ ความคุ้มค่าที่นำมาให้ และคุณสมบัติต่าง ๆ
2. ราคา (Price) เป็นราคาที่ลูกค้าต้องจ่ายเพื่อได้รับผลิตภัณฑ์หรือบริการ การกำหนดราคาเกี่ยวข้องกับ การกำหนดระดับราคาที่เหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมายและการแข่งขันในตลาด
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Channel of Distribution): เป็นการเลือกและจัดส่งผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค โดยรวมถึงเลือกแหล่งจำหน่าย การจัดส่ง และการส่งมอบผลิตภัณฑ์
4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นกระบวนการสร้างความตรงตัวกับกลุ่มเป้าหมายผ่านการโฆษณา การส่งเสริมการขาย การโปรโมต และกิจกรรมการตลาดอื่น ๆ (มัทธนา ทิพย์ชาติ, 2559)

สรุปได้ว่า ทฤษฎีส่วนประสมการตลาดของ Kotler มีส่วนประสมต่าง ๆ ที่เรียกว่า 4Ps หรือ ส่วนประสมการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด เป็นเครื่องมือที่องค์กรใช้ในการวางแผนและดำเนินการตลาดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาดของตน

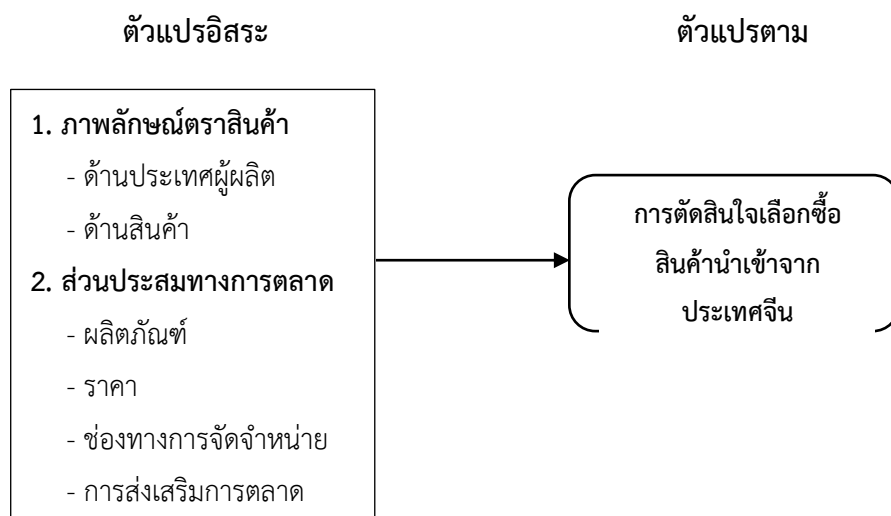
สินค้านำเข้าจากประเทศจีน

ปัจจุบันแนวโน้มการนำเข้าสินค้าจากประเทศจีนยังคงเป็นส่วนสำคัญของการค้าระหว่างประเทศในทุกประเทศทั่วโลก จีนเป็นตลาดผลิตและส่งออกที่ใหญ่ที่สุด และมีบทบาทสำคัญในซัพพลายเชนของสินค้าไปยังตลาดรายอื่น ๆ การนำเข้าสินค้าจากจีนมีข้อได้เปรียบ เนื่องจากความหลากหลายของสินค้าที่มีคุณภาพและราคาที่แข่งขัน นอกจากนี้ โชนการผลิตที่ถูกสร้างขึ้นโดยฮับของการผลิตทางเทคโนโลยี เช่น เมืองเซินเจิ้น (Shenzhen) ในจีน ได้เติบโตขึ้นและเป็นศูนย์กลางของการผลิตสินค้าที่มีความซับซ้อน เช่น อิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เทคโนโลยีสูง และอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการนำเข้าสินค้าจากจีนก็ได้รับความสนใจ เกี่ยวกับความเสี่ยงทางการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงเรื่องความยุติธรรมในการแข่งขัน การปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพ และการรักษาความมั่นคงทางการค้า นอกจากนี้ ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและการเมืองอาจมีผลต่อเสถียรภาพในการนำเข้าสินค้าจากจีน จากการสำรวจการเติบโตของตลาดซื้อปิ้งออนไลน์ในประเทศจีนไตรมาส 2 มีการทำธุรกรรมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 1,117.8 พันล้านหยวน หรือประมาณ 5.89 ล้านล้านบาทไทย เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา มีการเติบโตขึ้นจากเดิมคิดเป็นร้อยละ 27.6 (เปรียบเทียบแบบปีต่อปีหรือ YoY) เห็นได้ชัดว่า การเติบโตทางด้านการซื้อออนไลน์ของประเทศจีนรวดเร็วไม่หยุดยั้ง ในขณะเดียวกันบริษัท Alibaba ไม่เพียงเติบโตในประเทศจีนเท่านั้น ยังขยายการลงทุนในประเทศต่าง ๆ อีกหลายประเทศ (ปิยวัช วสุสิริกุล และ Stasiewski, 2559)

สรุปได้ว่า การนำเข้าสินค้าจากประเทศจีนยังคงเป็นแนวโน้มที่สำคัญในการค้าระหว่างประเทศ แต่อาจเกิดความเสี่ยงและความพึงประสงค์ในการแลกเปลี่ยนทางการค้าในระยะยาว

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีภาพลักษณ์ตราสินค้า Kotler (2003) ส่วนประสมทางการตลาด ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2558) และการการตัดสินใจซื้อ (Lewis, 1898) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครที่ซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Cochran (1977) ที่ค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง 385 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูล 400 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงกับกลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการรวบรวมแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดถึงมากที่สุด (Rating Scales) ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดถึงมากที่สุด (Rating Scales) และส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดถึงมากที่สุด (Rating Scales) โดยค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ตามวิธีของครอนบาคของแบบสอบถามการวิจัยทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 0.789

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่านทาง Google form เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นช่องทางที่ให้กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงแบบสอบถามได้ง่ายที่สุด ซึ่งการตอบแบบสอบถามนั้นจะมีคำถามคัดกรองก่อนการตอบแบบสอบถาม คือ เคยซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนหรือไม่ ถ้าเคยซื้อจึงจะสามารถทำแบบสอบถามในส่วนถัดไปได้ แต่หากไม่เคยซื้อจะถือว่าจบการทำแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลภาพลักษณ์ตราสินค้า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยของผลคะแนนเป็นตัวชี้วัดตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ตามแนวคิดของ เบสท์ (Best, 1997)

2. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริโภคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้านำเข้าจากประเทศจีน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านประเทศผู้ผลิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านสินค้า ตามลำดับ 2) ผู้บริโภคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ และ 3) ผู้บริโภคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการนึกถึงหรือตั้งใจเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนในอดีต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความตั้งใจหรือนึกถึงสินค้านำเข้าจากประเทศจีนเป็นอันดับแรก หากพบสินค้าอื่นที่มีราคาใกล้เคียงกันจะเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน และการตัดสินใจซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนซ้ำในอนาคต ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ภาพลักษณ์ตราสินค้านำเข้าจากประเทศจีน ภาพรวม

ภาพลักษณ์ตราสินค้านำเข้าจากประเทศจีน			
ภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านประเทศผู้ผลิต	3.37	0.66	ปานกลาง
2. ด้านสินค้า	3.36	0.70	ปานกลาง
รวม	3.36	0.62	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้านำเข้าจากประเทศจีน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านประเทศผู้ผลิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.37$) รองลงมา คือ ด้านสินค้า ($\bar{X}=3.36$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ภาพรวม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.33	0.80	ปานกลาง
2. ด้านราคา	3.34	0.81	ปานกลาง
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.49	0.69	ปานกลาง
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.35	0.67	ปานกลาง
รวม	3.37	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}= 3.49$) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($\bar{X}=3.35$) ด้านราคา ($\bar{X}= 3.34$) และด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}=3.33$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค

การเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. การนึกถึงหรือตั้งใจเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนในอดีต	3.44	0.99	ปานกลาง
2. การตัดสินใจซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนซ้ำในอนาคต	3.14	1.13	ปานกลาง
3. ความตั้งใจหรือนึกถึงสินค้านำเข้าจากประเทศจีนเป็นอันดับแรก	3.31	1.09	ปานกลาง
4. หากพบสินค้าอื่นที่มีราคาใกล้เคียงกันจะเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน	3.22	1.06	ปานกลาง
รวม	3.27	0.78	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}= 3.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การนึกถึงหรือตั้งใจเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนในอดีต มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}= 3.44$) รองลงมาคือ ความตั้งใจหรือนึกถึงสินค้านำเข้าจากประเทศจีนเป็นอันดับแรก ($\bar{X}= 3.31$) หากพบสินค้าอื่นที่มีราคาใกล้เคียงกันจะเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน ($\bar{X}= 3.22$) และการตัดสินใจซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนซ้ำในอนาคต ($\bar{X}=3.14$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค คือ ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการเลือกซื้อ

สินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภคได้ดีที่สุดคือ ภาพลักษณ์ตราสินค้า ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ภาพลักษณ์ตราสินค้านำเข้าจากประเทศจีน ภาพรวม

Dependent Variable	การเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีน (Y)			
Independent Variable	ภาพลักษณ์ตราสินค้า (X ₁); ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (X ₂ -X ₅); ด้านผลิตภัณฑ์ (X ₂); ด้านราคา (X ₃); ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X ₄); ด้านการส่งเสริมการตลาด (X ₅)			
Prediction: Goodness-of-Fit				
Multiple R	.880			
R Square	.775			
Adjusted R Square	.772			
Analysis of Variance	Degree of Freedom	Sum of Square	Mean Square	
Standard Error	.37721			
Regression	5	191.388	38.278	
Residual	391	55.634	.142	
F = 269.016	Sig. = .000			
Durbin-Watson = 1.825				
Explanation: Variable in Equation				
Independent Variable	Unstandardized Coefficients (B)	Standardized Coefficients (Beta)	t - Value	Sig.
ค่าคงที่	-208		-1.816	.070
ภาพลักษณ์ตราสินค้า (X ₁)	1.589	1.251	24.382	.000*
ด้านผลิตภัณฑ์ (X ₂)	-.114	-.116	-2.564	.011*
ด้านราคา (X ₃)	.043	.044	1.032	.303
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X ₄)	.034	.031	.945	.345
ด้านการส่งเสริมการตลาด (X ₅)	-.520	-8.323	-8.323	.000*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ค่า Adjusted R Square เท่ากับ.772 อธิบายได้ว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 77.2 เหลืออีก 22.8 อธิบายได้ด้วยตัวแปรอื่นที่ไม่ได้อยู่ในสมการนี้ จากผลการวิเคราะห์สามารถนำมาเขียนเป็นค่าสมการที่แสดงว่าค่านี้ได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = -.208 + 1.589X_1 - .114X_2 + .043X_3 + .034X_4 - .520X_5$$

$$(-1.816) \quad (24.382)** \quad (-2.564)** \quad (1.032) \quad (.945) \quad (-8.323)**$$

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่า t statistic

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค คือ ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงของการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภคได้ดีที่สุดคือ ภาพลักษณ์ตราสินค้า ($B = 1.589$) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ($B = -.520$) และด้านผลิตภัณฑ์ ($B = -.114$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้านำเข้าจากประเทศจีน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านประเทศผู้ผลิต ซึ่งประเทศจีนเป็นแหล่งผลิตสินค้านำเข้าราคาถูกมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะสินค้าประเทศจีนเป็นที่รู้จักของเหล่านักชอปปิ้งว่ามีราคาถูก ทันสมัย และมีหลากหลายประเภท จึงทำให้เมื่อกล่าวถึงสินค้านำเข้าราคาถูกและทันสมัยผู้บริโภคก็นึกถึงสินค้านำเข้าจากจีนเป็นอันดับแรก ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ วิทวัส ชัยปาณี (2558) ได้กล่าวถึง ตราสินค้าคือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่สินค้ามีทั้งหมด รวมทั้งความรู้สึกอะไรบางอย่างที่ผู้บริโภคมีต่อสินค้าหรือตราสินค้านั้น และเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ ความมั่นใจ สถานภาพ ประสบการณ์ และความสัมพันธ์ และยังสอดคล้องกับ Khan, Ghauri & Majeed (2012) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของตราสินค้าที่มีต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค พบว่า การสร้างความรู้เกี่ยวกับตราสินค้าสู่ผู้บริโภคคือ การสร้างภาพลักษณ์ให้ผู้บริโภคจดจำในตราสินค้า และการพัฒนาคุณภาพของการโฆษณา รวมถึงการทำให้ผู้บริโภคมีความภาคภูมิใจต่อตราสินค้าจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจง่ายขึ้น

ผู้บริโภคมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งเว็บไซต์ในการสั่งซื้อสินค้าเข้าใจง่าย แสดงรายละเอียดสินค้าที่ชัดเจนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ พัทธพิภรณ์ พุดจาด (2562) ได้ศึกษาพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้านำเข้าจากประเทศจีนในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้านำเข้าจากประเทศจีนในประเทศไทย โดยภาพรวมมีการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ และสอดคล้องกับ นันทสารี สุขโต (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าตราสินค้าของประเทศจีนสำหรับผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าของประเทศจีน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านราคาอยู่ในระดับมาก รองลงมา เป็นด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด และผลิตภัณฑ์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนของผู้บริโภค คือ ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้า และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด โดยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเป็นลบ นั่นคือ ถ้าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการตลาดลดลงจะทำให้การเลือกซื้อสินค้านำเข้าจากประเทศจีนลดลงตามไปด้วย อาจเป็นเพราะผู้บริโภคมุ่งเน้นที่ประโยชน์ของสินค้ามากกว่าความหลากหลายของสินค้า การรีวิวสินค้าจากลูกค้าเก่า และการลดราคาสินค้า ซึ่งหากมีการลดราคาสินค้า อาจทำให้คุณค่าของสินค้าในสายตาผู้บริโภคลดลงได้ ซึ่งแตกต่างจาก อริสรา อัครพิสิฐ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศประเภทตกแต่งสีส้นของผู้หญิงวัยทำงานในเขตภาคใต้ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศประเภทตกแต่งสีส้นในด้านสถานที่ซื้อสินค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ Sakara & Alhassan (2014) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้าและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าและคุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงการบริการ

1. ควรเน้นคุณภาพและมาตรฐาน และพัฒนาแพลตฟอร์มการขาย เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อตราสินค้าจีน และเพิ่มคุณค่าในการผลิตและการตลาด
2. ควรใช้กลยุทธ์ที่เน้นคุณภาพและความคุ้มค่า เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและการซื้อสินค้าจากประเทศจีน
2. การประเมินผลของกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดที่เน้นคุณภาพและความคุ้มค่าของสินค้าจากประเทศจีน

เอกสารอ้างอิง

- ณภัทศร ปุณยาภาภัสสร. (2561). *AIDA Model*. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2564, จาก <http://punyapapassorn.blogspot.com/2010/08/aida-model.html>
- นันทสารี สุโขโต. (2559). *หลักการตลาด (Marketing an introduction)*. กรุงเทพฯ: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- ปิยวัช วสุสิริกุล & Stasiewski, R. H. (2559). การเติบโตของตลาดออนไลน์จีน. *วารสารวิจัย มทร. กรุงเทพ*, 10(2), 193-322.
- พัชชพิภรณ์ พุดจาด. (2562). *พฤติกรรมการซื้อเสื้อผ้านำเข้าจากประเทศจีนในประเทศไทย*. (การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม.
- วิทวัส ชัยปาณี. (2558). *สร้างแบรนด์*. กรุงเทพฯ: ทิปปิง พอยท์.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2558). *กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและโซเท็กซ์.
- สมนึก หอมนาม. (2556). *ภาพลักษณ์ตราสินค้าของรถจักรยานยนต์ฮอนด้าและยามาฮ่าในมุมมองของผู้บริโภคในภาคตะวันออกของประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- อรดา รัชตานนท์ และคณะ. (2559). *ผลกระทบจากธุรกิจ e-commerce ต่อผู้ประกอบการท้องถิ่น* (รายงานการวิจัย). ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- อริสรา อัครพิสิฐ. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศประเภทตกแต่งสีหน้าของผู้หญิงวัยทำงานในเขตภาคใต้* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยสยาม.
- อานุมัต มะหมัด และพิรภาว ทวีสุข. (2561). *ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปประเภทไส้กรอก ในร้านสะดวกซื้อ A ในกรุงเทพมหานคร*. *สุทธิปริทัศน์*. 32(103), 131-147.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Khan, I., Ghauri, T. A., & Majeed, S. (2012). Impact of brand related attributes on Purchase intention of customer: A study about the customers of PUNJAB, PAKISTAN. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 4(3), 194-200.
- Kotler, P. (1997). *Marketing management: analysis, planning implementation and Control*. (9th ed.). New Jersey: Asimmon & Schuster.
- Kotler, P. (2003). *Principles of Marketing*. (2nd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Kotler, P. (2013). *Marketing Management*. (The Millennium edition). Upper Saddle River, NJ: Person Prentice Hall.
- Lewis, E. St. Elmo. (1898). *AIDA Sale funnel*. Retrieved from <http://www.provenmodels.com/547/aida-sales-funnel/st-elmo-lewis-elias>
- McCarthy, E. J. & Perreault, W. D. (1993). *Basic Marketing: A Global-Managerial Approach*. (11th ed.). Homewood, Illinois: Richard D. Irwin.
- Sakara, A., & Alhassan, F. (2014). An Assessment of How Branding Influences the Purchase Behavior of Female Cosmetic Consumers: A Case of Career Women in the Wa Municipality, Ghana. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 2(10), 1-14.

รูปแบบกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภาพแรงงานสูงอายุในระบบในเขตเทศบาล
ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19
Model of the Process of Promoting and Developing the Productivity of Informal
Older Adult Workers in Sam Khok Sub-District Municipality, Sam Khok District,
Pathum Thani Province in the Situation of the Epidemic of Covid-19

อัครมณี สมใจ

Akramanee Somjai

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: akramanee.so@ssru.ac.th

Received: July 15, 2023

Revised: August 21, 2023

Accepted: August 22, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ แรงงานผู้สูงอายุ สัญชาติไทย ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่เป็นสมาชิกสมาคม ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.860 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ สถิติเอฟ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุ ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านสภาพร่างกายที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านสภาพอารมณ์ที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุ ประกอบด้วย (1) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพอารมณ์ที่ดี (2) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (3) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี (4) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพร่างกายที่ดี (5) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านการรวมกลุ่มทางสังคม และ (6) คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง

คำสำคัญ: การส่งเสริมและพัฒนา, แรงงานสูงอายุในระบบ, โควิด 19

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the quality of life of informal older adult workers within Sam Khok Sub-district Municipality, Sam Khok District, Pathum Thani Province, 2) guidelines for improving the quality of life of informal older adult workers within Sam Khok Sub-District Municipality, Sam Khok District, Pathum Thani Province. The sample group is Thai elderly workers aged 60 years and over who are members of the Association of older adults in Sam Khok Municipality Sam Khok District, Pathum Thani Province, 400 people. Data was collected using questionnaires with a total confidence value of 0.860 and analyzed using statistical programs used in the research, including frequency, percentage, mean, standard deviation, statistical F, and multiple regression analysis.

The results showed that 1) the quality of life of the older adult labor in terms of living conditions Overall, it was at a moderate level, Good physical condition overall, it is at a high level. Self-determination overall, it was at an intermediate level. Social integration overall was at a moderate level. Interpersonal relationship overall, was at a reasonable level and good emotional state, and it is at a high level. 2) guidelines for improving the quality of life of informal older adult workers include (1) the quality of life of older adult workers in terms of good emotional condition, (2) the quality of life of older adult workers about interpersonal relationships, (3) the quality of life of older adult workers in terms of good living conditions, (4) the quality of life of older adult workers in terms of physical condition, (5) the quality of life of older adult workers in terms of social integration, and (6) the quality of life of older adult workers in self-determination.

Keywords: Promotion and Development, Informal Older Adult Workers, Covid-19

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมแรงงานผู้สูงอายุกำลังเป็นประเด็นที่หลาย ประเทศทั่วโลก ให้ความสำคัญ และนำมาซึ่งความท้าทายในหลายมิติทั้งการลดลงของจำนวน แรงงานที่อาจส่งผลต่อการขยายตัว ทางเศรษฐกิจการออกแบบระบบบำนาญและบำนาญ การสร้าง ความมั่นคงทางการเงินหลังวัยเกษียณ ตลอดจน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุล้วนแต่จำเป็นต้องมีมาตรการและการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับการ เปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน สำหรับ บริบทสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ปัจจุบัน ยังเปลี่ยนผ่านเป็นสังคมผู้ สูงอายุโดยสมบูรณ์โดย ประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรแรงงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นประชากรในวัยแรงงานมีแนวโน้ม ลดลง อย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ระดับรายได้ต่อหัวและระดับ การศึกษาของไทยยังต่ำ กว่าประเทศอื่นที่ได้ก้าวเข้าสู่สังคมแรงงานผู้สูงอายุแล้ว ผลจากการเปลี่ยนผ่านสู่

สังคมแรงงานผู้สูงอายุของไทยจึงอาจเกิดขึ้นรวดเร็วและรุนแรงกว่าในหลายประเทศ ทั้งนี้รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมแรงงานผู้สูงอายุและเริ่มออกมาตรการรับมือในด้านต่าง ๆ อาทิ การลดภาษีนิติบุคคลให้แก่สถานประกอบการที่มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ การให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ แรงงานผู้สูงอายุ (Reverse Mortgage) และการให้เบี้ยยังชีพแก่แรงงานผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้ได้บรรจุ ประเด็นความท้าทายของภาวะสังคมแรงงานผู้สูงอายุของประเทศไทยในร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560 - 2579) อย่างไรก็ดีมาตรการเหล่านี้�าจยังไม่สามารถตอบโจทย์ของประเทศไทยได้ทั้งหมด (อรนิษฐ์ แสงทองสุข, 2562)

ขณะที่จำนวนรวมของประชากรประเทศไทยค่อนข้างจะคงตัวนั้น ประชากรในกลุ่มที่ เป็นส่วนยอดของพีระมิดหรือประชากรแรงงานผู้สูงอายุขนาดใหญ่ขึ้นและที่สำคัญคือเติบโตอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมามีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 7.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรประเทศไทยทั้งหมด 64 ล้านคน แต่ประชากรกลุ่มแรงงานผู้สูงอายุนี้จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยอัตราปีละประมาณร้อยละ 5 เท่า ให้เพิ่มจำนวนขึ้นอีกเท่าตัวเป็นประมาณ 15 ล้านคน ในอีก 20 ปี ข้างหน้า ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และเพิ่มเป็น 16.6 ล้านคนในอีก 30 ปี ข้างหน้า หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 27 ของประชากรทั้งหมด แบ่งประชากรสูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปออกเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มแรงงานผู้สูงอายุวัยต้น อายุ 60 – 69 ปี (2) กลุ่มแรงงานผู้สูงอายุวัยกลาง อายุ 70 – 79 ปี และ (3) กลุ่มแรงงานผู้สูงอายุวัยปลายอายุ 80 ปีขึ้นไป (อรนิษฐ์ แสงทองสุข, 2562)

ทั้งนี้รัฐบาลได้กำหนดวิธีการให้บริการแรงงานผู้สูงอายุนอกเหนือจากประชาชนทั่วไปตามแผนแรงงานผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 - 2564 จะมียุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่กระทรวงสาธารณสุขได้ เตรียมการดังนี้ 1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 เป็นการเตรียมความพร้อมของประชากรเมื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ มีโครงการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุและมีโครงการครอบครัวอบอุ่น 2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 ทางด้านส่งเสริมสุขภาพแรงงานผู้สูงอายุจะมีการส่งเสริมการจัดตั้งและการดำเนินงานแรงงานผู้สูงอายุและเครือข่ายกรมอนามัยจัดทำคู่มือการดูแลส่งเสริมสุขภาพ ชุติบัตรการ 5 อ. และ CD ผู้สูงวัยออกกำลังกาย ด้วยภูมิปัญญา มีเว็บไซต์ที่จะบอกข้อมูลแรงงานผู้สูงอายุ 3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านระบบการคุ้มครองทางสังคมสำหรับแรงงานผู้สูงอายุให้บริการผ่านโครงการบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน และจัดสถานที่ให้เอื้อต่อแรงงานผู้สูงอายุเช่น ห้องน้ำ คนพิการและแรงงานผู้สูงอายุมีสถานที่ให้แรงงานผู้สูงอายุและชมรมออกกำลังกายเป็นที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาวัฒนธรรม หรือส่งเสริมอาชีพให้ชาวบ้าน และจะมีการมอบโล่ให้กับวัดส่งเสริมสุขภาพทุกจังหวัดทุกปี

ในด้านบทบาทของกระทรวงสาธารณสุขนั้นมีเป้าหมายในการดูแลสุขภาพแรงงานผู้สูงอายุโดยเน้นที่ว่า ประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีการเตรียมความพร้อม และมีการตรวจสอบสุขภาพเมื่อถึงวัยแรงงานผู้สูงอายุได้รับการคัดกรองเพื่อการรักษาที่สถานบริการสาธารณสุข ตามขั้นตอน และมีหน่วยงานประชาชนทั่วไป และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้นั้นประกอบด้วย (กรมกิจการแรงงานผู้สูงอายุ, 2560)

1. นโยบายช่วยแรงงานผู้สูงอายุที่ด้อยสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม ประเทศไทยมีนโยบายที่จะจัดสวัสดิการให้กับประชาชนทั่วไปอย่างเสมอภาคโดยไม่เลือกเพศวัย เชื้อชาติ ศาสนา และฐานะทางเศรษฐกิจสังคม อยู่แล้ว สำหรับความช่วยเหลือที่รัฐจะให้กับแรงงานผู้สูงอายุที่ด้อยฐานะทางเศรษฐกิจได้กำหนดไว้ในมาตรา 11 (11) แห่งพระราชบัญญัติแรงงานผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

2. นโยบายด้านสุขภาพอนามัยของแรงงานผู้สูงอายุปัจจุบัน ประเทศไทยมีนโยบายที่จะให้บริการทางการแพทย์รักษาพยาบาลแก่ผู้เจ็บป่วยอย่างทั่วถึงเริ่มจากโครงการ “30 บาท รักษาทุกโรค” และการให้บริการรักษาพยาบาลโดยถ้วนหน้า มีบริการ “บัตรทอง” สำหรับแรงงานผู้สูงอายุ

3. นโยบายช่วยเหลือแรงงานผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังรัฐควรมีนโยบายช่วยเหลือแรงงานผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังคนเดียว หรือแรงงานผู้สูงอายุที่อยู่ด้วยกันตามลำพังให้ชัดเจนในชุมชนชนบท หรือในเมืองเล็ก

4. นโยบายการคมนาคมขนส่งและสิ่งก่อสร้างสาธารณะสำหรับแรงงานผู้สูงอายุรัฐต้องมีนโยบายที่จะคุ้มครองสิทธิในการเดินทางของผู้สูงอายุ นโยบายดังกล่าวนี้จะต้องให้แรงงานผู้สูงอายุได้เดินทางตามถนนหนทางได้โดยจัดอุปสรรคสิ่งกีดขวางที่จะทำให้แรงงานผู้สูงอายุเกิด ความไม่สะดวก

5. นโยบายแผนการเตรียมความพร้อมช่วยเหลือแรงงานผู้สูงอายุยามที่เกิดอุบัติเหตุในช่วงที่เกิดอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินควรต้องมีการเตรียมแผนเคลื่อนย้ายประชากรกลุ่มเปราะบางเหล่านี้เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินด้วย (กรมกิจการแรงงานผู้สูงอายุ, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษา รูปแบบกระบวนการส่งเสริมและการพัฒนาผลผลิตภาพแรงงานสูงอายุในระบบ ในเขตเทศบาลสามโคก ตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านคุณภาพในการดำเนินชีวิต ในการเข้าสู่สังคมแรงงานผู้สูงอายรรวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและท้องถิ่นสู่การพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ในอนาคตต่อไป และชุมชนได้แนวทางสำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับแรงงานผู้สูงอายุให้มีคุณภาพในการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมต่อไป ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน หรือผู้ที่ท้องถิ่น สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพในการดำเนินชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของแรงงานผู้สูงอายุในชุมชน หรือผู้ที่ท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เฉพาะแรงงานผู้สูงอายุ สัญชาติไทย ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และมีถิ่นอาศัยอยู่ในประเทศไทยปทุมธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 164,358 คน (กรมกิจการแรงงานผู้สูงอายุ, 2562) ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเลือกตัวอย่างแรงงานสูงวัยนอกระบบ ในเขตเทศบาลเมืองคลองหลวง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานีจำนวน 400 ราย การศึกษาในครั้งนี้ ใช้การคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง (Sample size) แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ของ Cochran ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ในการคำนวณ จะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 ราย แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม ข้อมูลไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ทางผู้ศึกษาจึงได้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่ง แบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนในปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุ ผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎี ของ Schalock (2004) ประกอบด้วย 1. ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี 2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 3. ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี 4. ด้านสภาพร่างกายที่ดี 5. ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม 6. ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง

การตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. การหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงในเนื้อหา (Validity) โดยหาค่าดัชนีของความสอดคล้องกัน ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) แล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับแรงงานผู้สูงอายุที่มี ลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (C - Coefficient) ของครอนบาค (ยุทพงษ์ กัลยวรรณ, 2543)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำจดหมายแนะนำตัว เพื่อขอความอนุเคราะห์สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ไปยังสมาคมผู้สูงอายุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไป ยังสมาคมผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในบางส่วน และบางส่วนจะทำการส่งทางไปรษณีย์ให้กับผู้ประสานงานซึ่งปฏิบัติงานอยู่ภายในสมาคมผู้สูงอายุ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยจะดำเนินการติดตามครั้งที่ 2 และ 3 โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ส่งแบบสอบถามไปให้ใหม่ โทรศัพท์สอบถาม และติดตามด้วยตนเอง ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 400 ชุด มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังนี้

การตรวจสอบแบบสอบถามและการให้คะแนน

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามด้านความคาดหวังของแรงงานผู้สูงอายุ และแบบสอบถามด้านคุณภาพในการดำเนินชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบมาตราวัดของ Likert โดยแบ่งข้อความแต่ละข้อเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับ ทั้งหมด นำมาวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัย โดย กำหนดระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน ส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนในปัจจุบัน

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.) ใช้สำหรับ วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านความคาดหวังของแรงงานผู้สูงอายุ และปัจจัยด้านคุณภาพในการดำเนินชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในประเทศไทย

3. ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) สำหรับค่า นัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้กำหนดไว้ที่ระดับ .05 และ 01

ผลการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ กรณีศึกษา เขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมทุกด้าน

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	ค่าสถิติ		แปลผล	ลำดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี	3.41	0.48	ปานกลาง	4
ด้านสภาพร่างกายที่ดี	3.62	0.44	มาก	1
ด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง	3.19	0.59	ปานกลาง	6
ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม	3.49	0.58	ปานกลาง	3
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	3.33	0.53	ปานกลาง	5
ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี	3.52	0.44	มาก	2
เฉลี่ยรวม	3.43	0.38	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ ในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.43$, S.D. =0.38) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสภาพร่างกายที่ดี ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.44) รองลงไปคือ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ($\bar{X}=3.52$, S.D.=0.44) ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.58) ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ($\bar{X}=3.41$, S.D.=0.48) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X}=3.33$, S.D.=0.53) และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ($\bar{X}=3.19$, S.D.=0.59) ตามลำดับ

สรุปสมมติฐานการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุนอกระบบ กรณีศึกษา ในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ในตอนที่ 3 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้ทดสอบ	ผลการทดสอบ	
		ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.1 แรงงานผู้สูงอายุในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคกจังหวัดปทุมธานี ที่มีเพศต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่างกัน	t-test Independent		√

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้ทดสอบ	ผลการทดสอบ	
		ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.2 แรงงานผู้สูงอายุในในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่าง	F-test One-Way	✓	
1.3 แรงงานผู้สูงอายุในในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่าง	F-test One-Way	✓	
1.4 แรงงานผู้สูงอายุในในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่าง	F-test One-Way		✓
1.6 สูงอายุในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่าง	F-test One-Way	✓	

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ภายในเขตเทศบาลตำบลสามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

1. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพอารมณ์ที่ดีพบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสุขกับสิ่งรอบข้างเช่นได้อยู่ใกล้ชิดกัน ลูกหลานและมีเวลาให้กับครอบครัวมากยิ่งขึ้น และสามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่นได้ง่าย แต่ในบางครั้งที่แรงงานผู้สูงอายุต้องอาศัยอยู่เพียงลำพังในบ้านจะรู้สึกเหงา และเบื่อหน่ายสิ่ง ๆ ต่าง แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า หากสามารถปรับตัวและยอมรับสภาพได้ว่า ไม่ได้ทำงานและไม่ได้มีชื่อเสียงเกียรติยศเหมือนในอดีตก็จะสามารถมีความสุขและใช้ชีวิตอยู่สังคมได้ นอกจากนี้ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นว่าการควบคุมอารมณ์และความรู้สึกนั้น ทำได้ยาก เนื่องจากบางครั้งก็รู้สึกน้อยใจลูกหลาน ดังนั้น แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ จึงคิดว่าการไปปฏิบัติธรรม หรือการไปทำบุญที่วัด หรือทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับสังคมจะทำให้ความรู้สึกเหงา และโดดเดี่ยวหายไปบ้าง

2. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่สามารถมีความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี เนื่องจากมีเวลาว่างที่จะสนทนากับเพื่อนบ้านมากขึ้น ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่ไม่ค่อยมีเวลาเนื่องจากต้องทำงาน และส่วนใหญ่แรงงานผู้สูงอายุจะมีกิจกรรมทำร่วมกับเพื่อนบ้าน บางครั้งเนื่องจากเพื่อนบ้านบางครั้งก็อยู่กันคนละช่วงอายุ จึงทำให้มีเวลาว่างไม่ตรงกัน บางครั้งเพื่อนบ้านต้องไปทำงาน แต่แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดีกับเพื่อนบ้านที่เป็นแรงงานผู้สูงอายุเหมือนกัน ในด้านการพูดคุยกับเพื่อนบ้านเวลามีเรื่องไม่สบายใจหรือมีความทุกข์นั้น แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะไม่เล่าให้เพื่อนบ้านฟัง โดยแรงงานผู้สูงอายุจะเก็บปัญหาเหล่านั้นไว้คนเดียว และในเวลาว่างแรงงานผู้สูงอายุจะไปเยี่ยมเยียนญาติมิตรและเพื่อนฝูงบ้างในบางครั้งเท่านั้น ไม่ได้เดินทางไปเยี่ยมบ่อยๆ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการ

เดินทาง และมักจะพบกันในช่วงเทศกาลต่าง ๆ หรือวันรวมญาติของแต่ละครอบครัวเท่านั้น และ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า การเดินทางไปเยี่ยมเยือนญาติหรือเพื่อนๆ บ่อยเกินไปจะทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น

3. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพหลักและส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริม ทั้งนี้ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า ตรงกันว่าต้องการอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้และ ทำให้ใช้เวลาว่างได้อย่างมีประโยชน์และไม่รู้สึกเหงาอีกต่อไป แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับลูกหลานและยังต้องพึ่งพาอาศัยลูกหลาน นอกจากนี้ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายได้หลักจากรัฐบาลทุกเดือน แต่ก็ยังต้องพึ่งพาลูกหลานเมื่อยามเจ็บป่วย แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังมีภาระหนี้สิน จะต้องจ่ายเป็นประจำ เช่น ช่วยลูกหลานผ่อนบ้าน เป็นต้น ด้านการรับประทานอาหารแรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใส่ใจกับสุขภาพมากขึ้น โดยจะเลือกรับประทานผักและผลไม้ตามฤดูกาล ด้านสุขอนามัยการใช้ห้องน้ำในบ้านนั้น ส่วนใหญ่มีความคิดว่าห้องน้ำในบ้านมีความปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ

4. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านสภาพร่างกายที่ดี พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกเดือนที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ทั้งนี้แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ออกกำลังกาย โดยการเดินเป็นหลัก แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ และหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่าควรหลีกเลี่ยงอาหารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น อาหารที่มี ไขมันสูง คอเรสเตอรอลสูง อาหารหรือขนมที่มีความหวานมาก เนื่องจากไม่ดีต่อสุขภาพ และรัฐบาลให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพของแรงงานผู้สูงอายุ โดยมีการตรวจเบาหวานฟรี ที่โรงพยาบาลประจำอำเภอทุกวันจันทร์ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความคิดว่าหน่วยงานเอกชนไม่ได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมสุขภาพแก่แรงงานผู้สูงอายุ

5. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านการรวมกลุ่มทางสังคม พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักให้ความช่วยเหลือกับชุมชน หรือองค์กรต่าง ๆ เสมอที่มาร้องขอ และมีแรงงานผู้สูงอายุบางท่านที่เพิ่งเกษียณอายุราชการได้รับการเลือกทางสังคม เช่น เป็นที่ปรึกษากรรมการ ชุมชน วัด โรงเรียน สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น ทั้งนี้ผู้สูงอายุยังมีการรวมกลุ่มกันเป็นสังคมนานาชาติ เพื่อทำกิจกรรมร่วมกันในบางครั้งและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเมื่อชุมชนมีการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ นอกจากนี้ แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี

6. คุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง พบว่า แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะทำตามสิ่งที่ท่านตั้งใจ แม้ว่าจะมีคนอื่นไม่เห็นด้วยก็ตาม และหากต้องทำบางสิ่งบางอย่างที่ต้องฝืนใจตัวเองแรงงานผู้สูงอายุจะไม่ทำอย่างเด็ดขาด ด้านการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในครอบครัว แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นมากนักเนื่องจากกังวลว่าจะทำให้ลูกหลานไม่สบายใจ และจะเกิดปัญหาต่าง ๆ ไว้คนเดียว ไม่ยอมบอกใคร ทั้งนี้แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักจะตัดสินใจดำเนินการต่าง ๆ ด้วยตนเองไม่พึ่งพาลูกหลาน แต่ถ้าการตัดสินใจนั้นต้องเดินทางด้วย แรงงานผู้สูงอายุก็จะให้ลูกหลานช่วยตัดสินใจ นอกจากนี้แรงงานผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบปฏิบัติตามความคิดของตนเองมากกว่าที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้อื่น ถึงแม้ว่าจะเป็นลูกหลานของตนเองก็ตาม

อภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในระบบ กรณีศึกษาในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่า ภาพรวมคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในระบบ ในเขตเทศบาลสามโคก อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านสภาพร่างกายที่ดี รองลงไปคือ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปัทมา ผ่องศิริ และคณะ (2561) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิต ภาวะสุขภาพจิตและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาเขตเมือง อุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมคะแนนคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 59.20 และสอดคล้องกับการศึกษาของวาสนา หลวงพิทักษ์ (2562) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในชนบทโดยใช้ครอบครัวเป็นศูนย์กลาง เป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาองค์ความรู้เกี่ยวกับแรงงานผู้สูงอายุโดยเฉพาะในชนบทเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุให้ดำรงคุณค่าแห่งบุคลิกของสังคมอย่างยั่งยืนสืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของศรีนุช ฉายแสง (2553) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในจังหวัดอำนาจเจริญ ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยทางชีวะสังคม 5 ตัวแปร กลุ่มปัจจัยนำ 6 ตัวแปร กลุ่ม ปัจจัยเอื้อ 2 ตัวแปร และปัจจัยเสริม 2 ตัวแปร รวม 15 ตัวแปร มีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับคุณภาพ ชีวิตแรงงานผู้สูงอายุ 2) ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีของคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุ มีทั้งหมด 6 ตัวแปร ได้แก่ ความเชื่อ ความสามารถตนเองในการมีคุณภาพชีวิตที่ดี การได้รับแรงสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและชาวบ้าน การรับรู้ประโยชน์ของการมีคุณภาพชีวิตดี อาชีพหลัก และการได้รับแรงสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสถานภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ชนะโชค คำวัน (2553) ได้ศึกษาแนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก มีคุณภาพชีวิตไม่ว่าจะเป็นในภาพรวม หรือรายด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธ์ภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่จะอยู่ใน ระดับปานกลาง ส่วนแนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุ มี 4 แนวทางได้แก่ แนว ทางการมีส่วนร่วมของครอบครัว แนวทางการพัฒนา ด้านจิตใจ แนวทางการช่วยเหลือกรณีการเจ็บป่วย แนวทางการส่งเสริมรายได้ และแนวทางการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อการดำรงชีพของแรงงานผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภาพแรงงานสูงอายุในระบบ ในเขตเทศบาล ตำบลสามโคก อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ครั้งนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุในระบบ กรณีศึกษา ในเขตเทศบาล สามโคก อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นเพื่อให้การบริหารจัดการใน ด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น หน่วยงาน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1.1 ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโดยเน้นในด้าน ความพึงพอใจในชีวิต ด้านความเป็นอยู่ที่ดีทางจิตใจและสังคม (ด้านความเป็นอยู่ที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านการดำเนินชีวิตที่เอื้อต่อสุขภาพ และด้านความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจตามลำดับ

1.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในภาพรวม ควรมีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ให้แรงงานผู้สูงอายุ ได้ทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้นในกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน ครอบครัวและสร้างความสัมพันธ์ กับคนในชุมชน โดยไม่แบ่งแยกอายุด้วย

1.3 ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุง โดยเน้นใน ด้านความเป็นอยู่ที่ดีในการดำเนินชีวิตประจำวัน และด้านความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ

1.4 ด้านสภาพร่างกายที่ดีในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโดยเน้นในการ รักษาพยาบาลสุขภาพของแรงงานผู้สูงอายุ การให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพแก่แรงงานผู้สูงอายุ การรักษาแรงงาน ผู้สูงอายุยามเจ็บป่วย โดยไม่มีการจำกัดประเภทและชนิดของโรค

1.5 ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโดยเน้นใน ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับทุกคนในชุมชน การจัดกิจกรรมให้แรงงานผู้สูงอายุได้มีการ พบปะสังสรรค์กันมาก ขึ้นเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

1.6 ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองในภาพรวม ควรกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงโดยเน้นการ สร้างความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของแรงงานผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

เพื่อให้การบริหารจัดการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นหน่วยงาน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านสภาพอารมณ์ที่ดีในภาพรวมควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของการส่งเสริมให้ ครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้าอย่างมีความสุข ให้รู้สึกแจ่มใสเบิกบานกับสิ่งรอบข้าง และสามารถควบคุมความรู้สึก ของตนเองได้

2.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในภาพรวม ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องการ ให้บริการแรงงานผู้สูงอายุ โดยมีหน่วยให้บริการในเวลาที่เหมาะสมแรงงานผู้สูงอายุมีเรื่องไม่สบายใจสามารถปรับทุกข์ได้

2.3 ด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในภาพรวม ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของการหาอาชีพ เสริมให้กับแรงงานผู้สูงอายุเพื่อให้แรงงานผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้นและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.4 ด้านสภาพร่างกายที่ดีในภาพรวม ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่องของการให้ข่าวสาร ต่างๆ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแรงงานผู้สูงอายุในสถานการณ์ปัจจุบัน

2.5 ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม ในภาพรวม ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่อง การสร้าง ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น และควรจัดกิจกรรมในชุมชนอย่าง ต่อเนื่องเพื่อให้แรงงานผู้สูงอายุ ได้มีส่วนร่วม

2.6 ด้านการตัดสินใจด้วยตนเองในภาพรวม ควรดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงในเรื่อง การเปิดโอกาส ให้แรงงานผู้สูงอายุ เข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ และให้แรงงานผู้สูงอายุเป็นคนกำหนดกิจกรรมเอง ทั้งนี้ เพื่อที่ กิจกรรมนั้น จะได้เกิดประโยชน์และตรงตามความต้องการของแรงงานผู้สูงอายุมากที่สุด

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.1 หน่วยงานภาครัฐควรจัดตั้งชมรมแรงงานผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ของ แรงงานผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดรายได้ และเพื่อสร้างทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรม

3.2 หน่วยงานภาครัฐควรจัดตั้งชมรมแรงงานผู้สูงอายุในชุมชน ควรมีการจัดตั้งศูนย์ให้แรงงาน ผู้สูงอายุมีเครือข่าย ได้ทำกิจกรรม จิตอาสาต่าง ๆ ร่วมกัน มีการดูแลสารทุกข์สุกดิบซึ่งกันและกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการแรงงานผู้สูงอายุ. (2560). แนวโน้ม สาเหตุ และผลที่ตามมาของการมีอายุสูงขึ้นของประชากร. ค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2564, จาก <http://www.dopa.go.th/th>
- กรมกิจการแรงงานผู้สูงอายุ. (2562). ยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมคนก่อนวัยสูงอายุและยุทธศาสตร์ด้านระบบ คู่ครอง. ค้นเมื่อ 21 พฤศจิกายน 2564, จาก <http://www.dop.go.th/th>
- ชนะโชค คำวัน. (2553). แนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลปลาปาก จังหวัดนครพนม (รายงานการศึกษาอิสระ). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปัทมา ผ่องศิริ และคณะ. (2561). คุณภาพชีวิตภาวะสุขภาพจิตและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองของ ผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเขตเมือง อุบลราชธานี. วารสารเกื้อการุณย์, 25(2), 137-150.
- ยุทธพงษ์ กัลยวรรณ. (2554). พื้นฐานการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วาสนา หลวงพิทักษ์ และคณะ. (2562). ปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตจังหวัด สุพรรณบุรี. วารสาร พยาบาลมหาวิทยาลัยสยาม, 20(38), 67-81.
- ศิรินุช ฉายแสง. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตแรงงานผู้สูงอายุในจังหวัดอำนาจเจริญ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- อรนิษฐ์ แสงทองสุข. (2562). การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ครั้งที่ 14 ประจำปี 2562 เรื่อง วิจัยและนวัตกรรมเพื่อประเทศไทย 4.0 (Research and Innovation for Thailand 4.0), 498-505. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

การปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี
ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ

Thai Labor Management Policy Implementation under Employment Permit
System in the Republic of Korea

พิมพ์ธาดา วรรัฐธนพัชร

Pimthada Woraratthanapatch

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhammaeng University, Thailand

E-mail: pimthada.wor@gmail.com

Received: May 8, 2023

Revised: August 21, 2023

Accepted: August 22, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ 2) ปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลี และ 3) เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน คือบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบาย และแรงงานที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบาย คัดเลือกโดยวิธีแบบการแนะนำ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการจัดประเภทข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า 1) การปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบจ้างแรงงานต่างชาติ พบว่า มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ เปิดรับสมัครและทดสอบความสามารถด้านภาษาเกาหลีและทักษะการทำงาน รับสมัครไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีสำหรับผู้สอบผ่านทำการคัดเลือกและทำสัญญาจ้างงาน อบรมก่อนเดินทาง ยื่นและรับวีซ่า และจัดส่งแรงงานเดินทางไปทำงาน 2) ปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงาน พบว่า จะเป็นปัญหาการบริหารจัดการแรงงานในทางปฏิบัติ ปัญหาการจัดส่งแรงงานเชิงระบบ ปัญหาด้านแรงงานไม่ได้รับการเรียกตัวจากนายจ้าง และปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย และ 3) เสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับแรงงานที่มีความสนใจไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี เช่น คุณสมบัติ ขั้นตอนการคัดเลือก ระยะเวลาการคัดเลือก และการคัดเลือกจากนายจ้าง รวมถึงผลักดันให้แรงงานไทยได้รับความคุ้มครองจากสิทธิประโยชน์ที่แรงงานควรได้รับ ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ

คำสำคัญ: การปฏิบัติตามนโยบาย, การบริหารจัดการ, แรงงาน, ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ

Abstract

This research has the objectives to study about 1) Thai labor management policy implementation under the employment permit system in the Republic of Korea; 2) problems and obstacles in Thai labor Management policy implementation; and 3) recommendations and guidelines for Thai labor management policy implementation under employment permit system in the Republic of Korea so that performing in compliance with such policy will have more efficiency. This research is qualitative. In the study, there was document data collection and in-depth interviews of 17 key informants, personnel involved in compliance with the policy, and Thai laborers directly affected by the policy and selected by the Snowball Sampling technique. Content Analysis and typological analysis analyzed data.

It was found that: 1) Thai Labor management policy implementation under the employment permit system in the Republic of Korea, it was found that there were the following operating steps: accepting application forms and testing Korean Language ability and work skills, employing labor to work in the Republic of Korea for any people who pass the examination; selecting labor and making employment contract, training labor before traveling, submitting the application and receiving visa and delivering labor to travel to work. 2) It was found that the main problems and obstacles were practical labor-management problems, systematic labor delivery problems, problems of labor not being called by employers, and problems of illegal labor. 3) Recommendation for relevant working units, the working units should create knowledge and understanding for laborers who have an interest in working in the Republic of Korea, for example, qualification, steps of selection, period of selection and selection of labor by employers, as well as there should be encouraging for Thai labor to be protected for their right and benefit that labor should receive under the foreign labor employment system.

Keywords: Performing in Compliance with the Policy, Management, Labor, Foreign Labor Employment System

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดสภาพสังคมรูปแบบใหม่ไม่ว่าจะเป็น การเติบโตตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการรุกรานทางวัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตดั้งเดิม จากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลให้ประเทศไทยต้องประกาศใช้แผนการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศเน้นด้านอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution Policy) ที่มีการลงทุนทางด้านปัจจัยพื้นฐานเพื่อรองรับการขยายตัวของ

ภาคอุตสาหกรรมจึงทำให้ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็วแต่ในขณะเดียวกันภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจหลักได้ถูกละเลยส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำเกิดภาวะหนี้สินและนำไปสู่ปัญหาความยากจน ประกอบกับความเจริญของประเทศที่เป็นตลาดแรงงานนอกประเทศ เช่น ไต้หวัน สิงคโปร์ บรูไน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น จนไปถึงประเทศในตะวันออกกลางเกิดภาวะการขาดแคลนแรงงานระดับไร้ฝีมือและกึ่งไร้ฝีมือ ส่งผลให้แรงงานไทย ที่ต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทางด้านค่าแรงที่สูงขึ้นและสวัสดิการแรงงานที่ดีจึงเคลื่อนย้ายไปขายแรงงานยังประเทศเพื่อนบ้านและคาดหวังให้มีชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจของครอบครัวและการมีภาระที่ต้องรับผิดชอบ (วิจิตร ประพงษ์, 2561; Hanson, 2006)

การอพยพของแรงงานเป็นจึงเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อนและหลากหลายทั้งในเงื่อนไขของประเภทการย้ายถิ่นฐานจากแรงจูงใจ เครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมและโลกาภิวัตน์ที่เป็นปัญหาที่รัฐบาลแต่ละประเทศมีความตระหนักและต้องการแก้ไขปัญหากลุ่มแรงงานข้ามชาติเหล่านี้ (วิจิตร ประพงษ์, 2561) โดยประเทศที่แรงงานไทยให้ความสนใจและลักลอบเข้าไปขายแรงงานจนส่งผลกระทบต่อในระดับชาติและอยู่ระหว่างการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลไทยผ่านบันทึกข้อตกลงระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ คือ สาธารณรัฐเกาหลี และจากรายงานของสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองเกาหลี เผยว่า แรงงานไทยที่พำนักอยู่ที่สาธารณรัฐเกาหลีอย่างถูกกฎหมายใน พ.ศ. 2559 มีจำนวน 22,384 คน พ.ศ. 2560 มีจำนวน 22,938 คน (มติชนออนไลน์, 2561) พ.ศ. 2561 มีจำนวน 24,022 คน (สำนักข่าวอิศรา, 2561) พ.ศ. 2562 มีจำนวน 22,685 คน (เวย์แมกกาซีน, 2564) พ.ศ. 2563 มีจำนวน 57,470 คน (สำนักข่าวอิศรา, 2563) ส่วนแรงงานไทยที่พำนักสาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมาย พ.ศ. 2559 มีจำนวน 58,485 คน พ.ศ. 2560 มีจำนวน 67,534 คน (มติชนออนไลน์, 2561) พ.ศ. 2561 มีจำนวน 144,689 คน (สำนักข่าวอิศรา, 2561) พ.ศ. 2562 มีจำนวน 143,169 คน (เวย์แมกกาซีน, 2564) พ.ศ. 2563 มีจำนวน 152,439 คน (สำนักข่าวอิศรา, 2563) ซึ่งจากรายงานจะพบว่าแรงงานไทยที่พำนักอยู่อย่างถูกกฎหมายที่สาธารณรัฐเกาหลีมีจำนวนน้อยกว่าแรงงานไทยที่พำนักอยู่ที่สาธารณรัฐเกาหลีอย่างผิดกฎหมายในอัตราที่ค่อนข้างสูง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการทราบถึงการนำนโยบายด้านแรงงานไปปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาแรงงานประเทศไทยลักลอบไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีเป็นอย่างไรบ้าง และมีกระบวนการกำหนดนโยบายด้านแรงงานที่จะส่งแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติอย่างไรบ้าง และในกระบวนการดังกล่าวนี้มีปัญหา อุปสรรคหรือไม่ อย่างไร ที่จะใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาลุทธิการนำนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติแรงงานต่างชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบจ้างแรงงานต่างชาติ
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติตามนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติตามนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ

กระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติ กระบวนการของการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีเป็นการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงและพึ่งพา ตลอดจนความเป็นอิสระขององค์กรและบุคคล มีรายละเอียด ดังนี้ (วรเดช จันทรศร, 2559)

1. ขั้นตอนระดับมหภาค (Macro Implementation) คือ การดำเนินการของหน่วยงานส่วนกลาง จะแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ประกอบด้วย ขั้นตอนการแปลง ความของนโยบาย คือ เป็นการแปลความของนโยบายออกเป็นแนวทาง แผนงาน หรือโครงการ ซึ่งจะกระทำโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือราชการบริหารส่วนกลาง เมื่อหน่วยงานเหล่านี้ดำเนินการแปลความของนโยบายออกแนวทาง แผนงาน หรือโครงการ ก็จะส่งมอบต่อหน่วยงานตามสายการบังคับบัญชาต่อไปเพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการยอมรับ แนวทาง แผนงาน โครงการ ของหน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่นต่อไปเพื่อนำไปปฏิบัติ

2. ขั้นตอนระดับจุลภาค (Micro Implementation) เป็นจุดเริ่มต้นที่แท้จริงของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นโยบายที่มาจากส่วนกลางถูกนำมาปฏิบัติในสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีความแตกต่างกัน ในขั้นตอนนี้มีความเกี่ยวข้องกับการยอมรับนโยบายของหน่วยงานในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่ส่วนกลางได้ดำเนินการมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการระดมพลังของหน่วยงานที่รับผิดชอบ และนำไปสู่ขั้นตอนการปฏิบัติตามนโยบายต่อไป สุดท้ายขั้นตอนการประเมินผลนโยบายที่จะทำให้นโยบายถูกปรับเปลี่ยนและได้รับการยอมรับเข้าเป็นหน้าที่ประจำวันของผู้ปฏิบัติ

ตัวแบบการนำนโยบายปฏิบัติ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ วรเดช จันทรศร (2559) เพื่อประยุกต์ใช้เป็นกรอบคิดอธิบายขั้นตอน หรือกระบวนการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานของประเทศไทยที่ไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ ดังนี้ วรเดช จันทรศร (2559)

1. ตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล การนำนโยบายไปปฏิบัติเริ่มต้นมาจากการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจว่าอะไรคือเป้าหมายหรือผลลัพธ์ที่ผู้กำหนดนโยบายต้องการซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถกำหนดภารกิจมอบหมายงานหรือกำหนดความรับผิดชอบเฉพาะของแต่ละฝ่ายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายที่จะช่วยให้การประสานงานการปฏิบัติงานเป็นไปโดยราบรื่น การกำหนดมาตรฐานในการทำงานยังอำนวยความสะดวกให้เกิดระบบการประเมินผลที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพที่จะทำให้ผู้บริหารนโยบายสามารถควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายได้อย่างตลอดเวลาและต่อเนื่อง ในประเด็นสุดท้ายระบบการประเมินผลที่สมบูรณ์และการมีมาตรฐานในการทำงานที่เด่นชัดย่อมส่งผลให้การใช้ระบบให้ทุนให้โทษเป็นไปอย่างเป็นธรรมมากยิ่งขึ้นและการสร้างความเป็นธรรมจะช่วยเสริมสร้างมาตรฐานในการปฏิบัติงานสูงขึ้นอีกด้วย

2. ตัวแบบด้านการจัดการ ให้ความสำคัญกับสมรรถนะขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้าง บุคลากร งบประมาณ สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ กล่าวคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผลต้องอาศัยโครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสม บุคลากรที่อยู่ในองค์กรจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และบูรณาการใช้เทคนิคในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังต้องมีการวางแผน มีความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ และงบประมาณตัวแบบนี้จึงเป็นความพยายามที่จะศึกษาหาแนวทางแก้ไขอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3. ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์กร (Organization Development Model) มาประยุกต์ใช้โดยตรง จะเน้นการมีส่วนร่วม (Participation) ขององค์กรเป็นสำคัญ ภายใต้การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ การนำนโยบายมาปฏิบัติให้บังเกิดความสำเร็จจึงน่าจะเป็นเรื่องของการจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสม การสร้างความผูกพันของสมาชิกในองค์กร การมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับ ตลอดจนการสร้างทีมงานมากกว่าการมุ่งใช้การควบคุม หรือการใช้อำนาจทางรูปนัยของผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ เพื่อการแบ่งแยกกว่าการกำหนดนโยบายเป็นเรื่องที่ควรมาจากกระด้างสูง และการปฏิบัติตามนโยบายเป็นเรื่องของผู้ที่อยู่ในระดับล่างเป็นเรื่องที่ขัดกับสภาพความเป็นจริง การทำให้ผู้ปฏิบัติตระหนักในความสำคัญของนโยบายและเห็นว่าความสำเร็จของนโยบายคือความสำเร็จของผู้ปฏิบัติและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนจึงน่าจะส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่ากลยุทธ์อื่น ๆ กล่าวอีกนัยหนึ่ง การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นเรื่องของกระบวนการที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดหรือวางกรอบนโยบายโดยถือว่านโยบายเหล่านั้นมาจากตัวผู้ปฏิบัติเองโดยตรง

4. ตัวแบบของกระบวนการของระบบราชการ ได้อาศัยข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนตัวแบบนี้ว่า การนำแนวทางหรือตัวแบบที่ถือว่าเป็นพิมพ์เขียวมาใช้ในการศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม นโยบายหรือโครงการในบางครั้งยากที่จะเกิดขึ้นมาจากส่วนบนของโครงการในสังคมได้ หรือแม้แต่ว่าจะเกิดขึ้นมาได้ ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติยังเป็นเรื่องที่อยู่ห่างไกลความเป็นจริง ซึ่งหมายความว่า ในบางครั้งการนำนโยบาย การออกแบบนโยบายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติ หรือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จำเป็นที่จะต้องพัฒนามาจากเบื้องล่าง และการพัฒนาในลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์จำเป็นต้องผ่านกระบวนการของการเรียนรู้ (Learning Process) เพื่อให้เข้าใจสภาพความเป็นจริงและพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจริง

5. ตัวแบบทางการเมือง (Political Model) เชื่อว่า ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดจากความสามารถของผู้เล่น (Players) หรือบุคคลที่เป็นตัวแทนองค์กร กลุ่ม หรือสถาบัน และความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกองค์กร ตัวแบบนี้เห็นว่าการสร้างการยอมรับ (Consensus) และการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นสิ่งที่ยากที่จะเกิดขึ้นได้ แต่ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นการปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ในองค์กรและในระบบสังคมทั่วไป การหวังที่จะให้ทุกฝ่ายเห็นชอบและปฏิบัติตามนโยบายจึงเป็นสิ่งที่ยาก เพราะนโยบายคือการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคม ซึ่งย่อมจะมีทั้งผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์ จึงเป็นธรรมชาติที่ทุกฝ่ายจะต้องปกป้องผลประโยชน์ของตนเองก่อนเป็นเบื้องแรก

การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นเรื่องของการเผชิญหน้า การบริหารความขัดแย้ง การแสวงหาผู้สนับสนุน หรือการยอมรับ การโฆษณาชวนเชื่อ การรู้จักสร้างเงื่อนไขและหาข้อต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรทั้งระหว่าง

บุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงาน ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ความเป็นไปได้ของการสร้างความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยส่วนหนึ่ง จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการเจรจา สถานะของอำนาจและทรัพยากรที่มีอยู่ของหน่วยงานในฐานะที่จะใช้เป็นเครื่องมือต่อรองของบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์กร (Players) จำนวนหน่วยงานที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง การสนับสนุนจากนักการเมือง สื่อมวลชน กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ บุคคลสำคัญต่าง ๆ รวมถึงสภาพความแตกต่างทางด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการต่อรองของผู้เล่น (Players) แต่ละคนเป็นสำคัญ

แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการร่วมระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยผ่านการวางแผนงาน (Planning) การจัดการองค์กร (Organizing) การจัดบุคลากรเข้าทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) และการควบคุมงาน (Controlling) ผู้บริหารงานจึงเป็นหัวใจหลักที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายและมีหน้าที่ในการสั่งการให้ทุกหน่วยงานสามารถดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีรูปแบบในการปฏิบัติงานและมอบหมายงานให้แก่บุคลากรได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นผู้จัดหาสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินงานเพื่อรองรับทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ให้การดำเนินงานในองค์กรนั้นไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนี้ (Straub & Attner, 1985)

1. การวางแผนงาน (Planning) เป็นการสร้างยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่แนวทางในการแสวงหาวิธีที่จะบรรลุเป้าหมายขององค์กรด้วยการวางแผนเป้าหมาย การวางวัตถุประสงค์และการกำหนดจุดศูนย์กลางในการบริหารและปฏิบัติงานในองค์กร
2. การจัดการองค์กร (Organizing) เป็นการจัดสรรงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ตามวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยผ่านสายงานของผู้บังคับบัญชา
3. การจัดบุคลากรเข้าทำงาน (Staffing) เป็นการวางแผนทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวกับจำนวนประเภทของตำแหน่งงาน การกำหนดอัตรากำลังคนในแต่ละงาน และคุณสมบัติของแต่ละตำแหน่งงานเพื่อตอบสนองต่อการดำเนินงานและการพัฒนาในสายงาน
4. การอำนวยการ (Directing) เป็นการบริหารจัดการองค์กรให้ดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์ของผู้อำนวยการด้วยกันสร้างทักษะในการสื่อสาร การรับรู้ การจูงใจและคุณสมบัติของผู้ผู้นำ
5. การควบคุมงาน (Controlling) เป็นระบบในการกำหนดมาตรฐานและเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่องค์กรคาดหวังไว้

แนวทางการจัดการองค์กร การจัดการองค์กร หมายถึง การก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจของผู้ปฏิบัติงานและสถานที่ทำงานเพื่อให้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผ่านกลุ่มงานต่าง ๆ ของหน่วยงานหรือกลุ่มงานหน้าที่เฉพาะด้านแต่ละตำแหน่งงาน สายการบังคับบัญชาและกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น (ปิยธิดา ตรีเดช, สมชาติ ไตรรักษา และพีระ ครีกศรีนิจิตร, 2552) ดังนั้น ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องเข้าใจวัตถุประสงค์ที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจนเพื่อนำไปกำหนดภารกิจและมอบหมายให้แก่ฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ และให้ความสัมพันธ์กับสมรรถนะขององค์กรที่มีความ

รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่บ่งบอกได้ถึงสมรรถนะขององค์กรในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง 5 ประการ ดังนี้ (มยุรี อนุมานราชชน, 2556)

1. โครงสร้างขององค์กรที่เหมาะสมกับภาระงานที่ได้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้รับมอบหมาย
2. บุคลากรภายในองค์กรต้องประกอบด้วยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการหรือด้านเทคนิคอย่างเพียงพอ
3. งบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบายจะต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเพียงพอ
4. สถานที่ที่จะต้องใช้ในการดำเนินงานจะต้องเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานตามนโยบายที่ได้รับมอบหมาย
5. วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้จะต้องมีการเตรียมพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการใช้งาน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการเป็นกระบวนการร่วมระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการวางแผนการดำเนินงานและการควบคุมการดำเนินงาน ด้วยการจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในสายการปฏิบัติงาน ด้วยการให้การสนับสนุนสถานที่ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และงบประมาณอย่างเต็มจากหน่วยงานต้นสังกัด ดังนั้น หากการบริหารจัดการวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสมก็จะส่งผลให้แผนการดำเนินงานนั้น ๆ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลจากเอกสาร และวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยกำหนดเป็นผู้ข้อมูลสำคัญ เพื่อการเข้าถึงข้อมูลและตรงตามวัตถุประสงค์การศึกษา แล้วรวบรวมข้อมูลมาสู่การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษา โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1. อธิบดีกรมการจัดหางาน 2. อดีตที่ปรึกษา (ฝ่ายแรงงาน) ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล และ 3. เจ้าหน้าที่สำนักงานแรงงานไทย ณ กรุงโซล สาธารณรัฐเกาหลี ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นบุคคลที่มีความรู้ และเข้าใจเกี่ยวกับการกระบวนการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใตระบบการจ้างแรงงานต่างชาติและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในปฏิบัติงานด้านการส่งคนไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี รวมถึงมีบทบาทในการกำกับดูแล และปฏิบัติในการเป็นตัวกลางระหว่างกลุ่มแรงงานกับกรมการจัดหางานของสาธารณรัฐเกาหลี

กลุ่มที่ 2 แรงงานที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบายด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานที่เดินทางไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีผ่านระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ จำนวน 8 คน และแรงงานที่เดินทางไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีไม่ผ่านระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ จำนวน 6 คน ทำการคัดเลือกตามคุณสมบัติที่ตรงตาม เป้าหมายของวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งคัดเลือกโดยการแนะนำ (Snowball Sampling) คือ การคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญช่วยแนะนำคนอื่น ๆ ต่อ ๆ ไป จนครบจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ เอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็นในส่วนของการประชุม และเอกสารทฤษฎี
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกของผู้ปฏิบัติงานโดยตรง และเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติในส่วนของการส่งแรงงานไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ โดยลักษณะของคำถามจะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์นั้นสามารถแสดงความคิดเห็น และสามารถเสนอข้อมูลได้อย่างเต็มที่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการเชื่อมโยงข้อมูลทั้ง 2 ส่วนเข้าด้วยกัน นำไปสู่ความเข้าใจและสามารถวิเคราะห์ได้อย่างครบถ้วน โดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเป็นหลักในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการจัดประเภทข้อมูล (Typological Analysis) แล้วนำมาสร้างข้อสรุปของตนเอง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ พบว่า การปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี พบว่า ประเทศไทยโดยกระทรวงแรงงานได้มีกำหนดกระบวนการ ภายใต้ข้อกำหนดบันทึกความเข้าใจในการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลี และบริหารจัดการภายใต้ปัจจัยทางด้านทรัพยากรในการจัดส่งแรงงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กรมการจัดหางานได้วางไว้ เนื่องจากนายจ้างเกาหลีส่วนใหญ่คัดเลือกแรงงานเพศชายที่มีจำนวนผู้สอบผ่านน้อยกว่าแรงงานเพศหญิง ทำให้แรงงานเพศหญิงที่สอบผ่านคัดเลือกบางรายรอจนหมดระยะเวลาการขึ้นชื่อในระบบของสำนักบริการพัฒนาบุคลากรแห่งเกาหลี (Human Resources Development service of Korea - HRD Korea) (1) การบริหารจัดการตามข้อกำหนดคุณสมบัติด้านอายุ 18-39 ปี และการขึ้นทะเบียนรายชื่อผู้สอบผ่านในระบบ HRD Korea แค่ 2 ปี ส่งผลให้แรงงานที่มีอายุเกินและแรงงานที่ขึ้นทะเบียนจนหมดอายุลงบางรายตัดสินใจใช้วิธีหลบหนีเข้าเมืองเพื่อไปประกอบอาชีพในลักษณะแรงงานผิดกฎหมายที่มีความสะดวกและรวดเร็วกว่าการจัดส่งจากภาครัฐ และ (2) ด้านบุคลากรภาครัฐที่ไม่มีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงขั้นตอนกระบวนการและข้อห้ามในจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างงานแรงงานต่างชาติ อย่างทั่วถึง ส่งผลให้แรงงานบางรายไม่เข้าใจถึงกระบวนการการ

จัดส่งแรงงานและเข้าใจว่าขั้นตอนมีความยุ่งยากจึงเลือกวิธีหลบหนีเข้าเมืองไปขายแรงงานอย่างผิดกฎหมายผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น Facebook, Group Tour

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง พบว่า จำนวนแรงงานไทยที่หลบหนีเข้าเมืองไปทำงานอย่างผิดกฎหมายจะถูกนำมาคำนวณและกำหนดเป็นจำนวนโควตาแรงงานถูกกฎหมาย ดังนั้น การได้มาของจำนวนโควตาแต่ละปีจึงน้อยกว่าความต้องการจัดส่งแรงงานที่รัฐบาลไทยได้ตั้งเป้าหมายไว้ ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจด้านเม็ดเงินที่จะได้จากแรงงานไทยที่ไปขายแรงงานในสาธารณรัฐเกาหลี อีกทั้งระบบการเมืองที่ถูกมองว่ารัฐบาลไทยไม่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาแรงงานผิวน้อย

การดำเนินการที่ผ่านมาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย พบว่า การดำเนินการทั้งกระบวนการตั้งแต่การรับสมัคร การคัดเลือก ไปจนถึงขั้นตอนการจัดส่งแรงงานของกรมการจัดหางานจะอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของสถาบันพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เกาหลีที่คอยกำกับ ดูแลในทุก ๆ ขั้นตอน จึงกล่าวได้ว่ากรมการจัดหางานเป็นเพียงผู้แสดงหลักในการขับเคลื่อนนโยบายจากภาครัฐที่ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการร่างบันทึกข้อตกลงการจัดส่งแรงงาน ส่งผลให้ข้อกำหนดในบันทึกข้อตกลงบางข้อไม่ตอบสนองต่อการจัดส่งแรงงาน เนื่องจากไม่สอดคล้องกับคุณสมบัติแรงงานไทยที่มีจำนวนมาก

ความรู้และความร่วมมือของผู้นำระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้อง พบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการจัดส่งแรงงานภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ เท่าที่ควร ส่งผลให้การรับรู้ข่าวสารเป็นเพียงแค่งroups เล็ก ๆ ที่คอยติดตามข่าวสารการเปิดรับสมัครสอบจากกรมการจัดหางาน ส่วนแรงงานบางรายที่เข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารจะหาช่องทางอื่นในการติดต่อเพื่อให้ตนเองได้ไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีผ่านระบบอินเทอร์เน็ตโดยใช้แพลตฟอร์ม Facebook ในการสอบถามข้อมูล ซึ่งแพลตฟอร์มที่ติดต่อนั้นอาจเป็นแพลตฟอร์มของมิชชันนารีจึงทำให้แรงงานบางรายถูกหลอกลวงจนเสียทรัพย์ เสียโอกาสในการทำงาน และยังมีเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่อขบวนการค้ามนุษย์อีกด้วย

2. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติตามนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ พบว่า ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติมีดังนี้ (1) ปัญหา อุปสรรคด้านการบริหารจัดการแรงงานให้เป็นไปตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติได้ ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นจะไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การเลือกแรงงานจากนายจ้างทางสาธารณรัฐเกาหลี อายุของแรงงานเกิน เป็นต้น (2) ปัญหา อุปสรรคด้านจัดส่งแรงงานไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี เช่น การตรวจสอบสุขภาพของแรงงาน แรงงานปกปิดข้อมูลหรือบิดเบือนข้อมูลทำให้การตรวจสอบไม่พบข้อมูล ซึ่งจะตรวจพบโดยตำรวจตรวจคนเข้าเมืองของสาธารณรัฐเกาหลีที่แรงงานเคยเดินทางไปทำงานที่เกาหลีเป็นแรงงานนอกระบบ (3) ปัญหา อุปสรรคด้านแรงงานในระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ เช่น การเปลี่ยนงาน หรือการหลบหนีนายจ้าง เพื่อไม่ทำงานกับนายจ้างตามที่ได้อุบัติเหตุ เป็นต้น และ (4) ปัญหา อุปสรรคด้านแรงงานนอกระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ หรือผิวน้อย ส่งผลกระทบต่อการให้โควตาแรงงานของสาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ ถ้าหากประเทศไทยที่เป็นประเทศต้นทางไม่สามารถควบคุมได้ ทางสาธารณรัฐเกาหลีก็จะปรับลดโควตาแรงงานและส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการแรงงานในภาพรวมตามไปด้วย

3. ผลการศึกษาเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติตามนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น พบว่า จากการค้นพบประเด็นปัญหา อุปสรรคดังกล่าวข้างต้น ที่เป็นปัญหา อุปสรรคเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติของทางการประเทศไทยในการบริหารจัดการแรงงานไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการแรงงานภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ ควรมีแนวทาง แผนงานที่สอดคล้องกับเงื่อนไขตาม MOU เพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขกระบวนการในการดำเนินการและบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเงื่อนไขตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติด้วย (1) ข้อเสนอแนะด้านการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ควรส่งเสริมและสร้างความรู้ ความเข้าใจ ถึงขั้นตอนกระบวนการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างงานแรงงานต่างชาติให้แก่ผู้ที่สนใจเดินทางไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีได้มีความพร้อมในเรื่อง สุขภาพ โรคต้องห้าม การเรียนรู้ภาษาเกาหลี และข้อห้ามหรือกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น (2) ข้อเสนอแนะด้านแรงงานในระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ แรงงานกลุ่มนี้จะได้รับผลกระทบในความไม่ชัดเจนว่าตนจะได้รับการคัดเลือกจากนายจ้างทางสาธารณรัฐเกาหลีเมื่อไร ทางการไทยควรมีการประสานงานกับทางการสาธารณรัฐเกาหลีในความชัดเจน เพื่อแรงงานไทยได้วางแผน และเตรียมตัวไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี เช่น การเงิน การดูแลสุขภาพ ฯลฯ และ (3) ข้อเสนอแนะประเด็นสุดท้ายคือ การจัดการแรงงานนอกระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ เพื่อให้เข้าสู่ระบบให้ถูกต้อง ทางการไทยควรมีแนวทาง แผน เช่น เปิดศูนย์เรียนภาษาเกาหลี หรือส่งเสริมให้กลุ่มแรงงานเข้าถึงระบบให้ทั่วถึง และลดขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นการสอบภาษา ขั้นตอนการยื่นเอกสารการสมัคร เป็นต้น

อภิปรายผล

1. จากผลการปฏิบัติตามนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ มีขั้นตอนการไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลี แรงงานที่สนใจสามารถดำเนินการยื่นเอกสาร หรือคำจ้างกับกรมการจัดหางาน ได้แก่ (1) ผู้สนใจสมัครทดสอบความสามารถภาษาเกาหลี และทดสอบความสามารถภาษาเกาหลีและทักษะการทำงาน (2) รับสมัครไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีสำหรับผู้สอบผ่าน (3) คัดเลือกและทำสัญญาจ้างงาน (4) อบรมก่อนเดินทาง (5) ยื่นและรับเอกสารตรวจลงตราวีซ่า (Visa) และ (6) เดินทางไปทำงาน แต่ละขั้นตอนทางการไทยกับทางการสาธารณรัฐเกาหลี หรือองค์กรที่ได้อนุญาตจากสาธารณรัฐเกาหลีให้ดำเนินการแทน คือ สำนักบริการพัฒนาบุคลากรแห่งเกาหลี (Human Resources Development service of Korea-HRD Korea) จะทำงานร่วมกันกับทางการไทย และการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีนั้น กระทำด้วยกรมการจัดหางานจัดส่ง (รัฐจัดส่ง) เท่านั้น ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ รัฐบาลไทยต้องปฏิบัติตามผ่านทำบันทึกความเข้าใจด้านแรงงาน จึงทำให้การเข้าไปใช้แรงงานแบบถูกกฎหมายที่สาธารณรัฐเกาหลีนั้นยากมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงฤทัย สังข์ทอง (2554) ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์ด้านแรงงานของเกาหลีใต้ในยุคโลกาภิวัตน์เชิงเสรีนิยมใหม่: ศึกษากรณี บันทึกความเข้าใจด้านแรงงานระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง รัฐ ทน และแรงงานในยุคของโลกาภิวัตน์เชิงเสรีนิยมใหม่ที่ชี้ให้เห็นว่า นโยบายของรัฐบาลส่วนใหญ่มาจากชนชั้นนำ หรือนายทุนข้ามชาติ ภายใต้กระแสแห่งทุนนิยม

โลกาภิวัตน์ว่า รัฐมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อทุนข้ามชาติมากกว่าจะให้ความสำคัญกับแรงงาน ส่วนแรงงานก็มีพลวัตของการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่มีการเคลื่อนย้าย ทั้งในส่วนของ การนำเข้าและส่งออก เพื่อรับใช้กลุ่มทุนข้ามชาติ โดยอยู่ภายใต้การควบคุมและกดทับจากรัฐ

2. ปัญหา อุปสรรค การปฏิบัติตามนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ จากผลการศึกษา ทำให้ทราบว่าปัญหา อุปสรรค แบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ (1) ปัญหาการบริหารจัดการแรงงานภายใต้ระบบการจ้างงานแรงงานต่างชาติ การบริหารจัดการแรงงาน ยังมีช่องว่างให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลและทรัพย์สินและให้บุคคลหาผลประโยชน์ในการหลอกลวงบุคคลที่มีความต้องการไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลี จากระบบที่เอื้อให้กระทำได้ (2) ปัญหาด้านจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลี (3) ปัญหาด้านแรงงานในระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ คือ ระยะเวลาการรอคอยสัญญาจ้าง และ (4) ปัญหาด้านแรงงานนอกระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ การที่แรงงานผิวน้อยหลีกเลี่ยงการเข้าสู่ระบบการจ้างงานแรงงานต่างชาติ เพราะระบบการจ้างงานแรงงานต่างชาติ นั้น มีข้อจำกัดค่อนข้างมาก แรงงานจะต้องเรียนภาษาเกาหลี พูด อ่าน และเขียนภาษาเกาหลีให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง ประกอบกับการกำหนดช่วงอายุของระบบการจ้างงาน สอดคล้องกับการให้ข้อมูล ประเทศไทยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ส่งผลให้ข้อกำหนด คุณสมบัติ และขั้นตอนการดำเนินการเกิดความซับซ้อนและมีข้อจำกัดที่ค่อนข้างมาก และการดำเนินการคัดเลือกคนหางานไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีโดยระบบ Point System. หากแรงงานที่สอบผ่านไม่ได้รับการคัดเลือกจนครบระยะเวลา 2 ปี ผลสอบนั้นก็จะหมดอายุจะต้องเข้าสู่กระบวนการทดสอบใหม่ (ประพันธ์ ดิษยทัต, 2558) งานวิจัยที่ผ่าน ๆ มา เช่น งานวิจัยของ Kanika Ussasama and Penchan Pradubmook-Sherer (2020) ศึกษาเรื่อง Becoming “the Little Ghost”: The Social and Cultural Construction of Illegal Thai Migrant Workers in South Korea” แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่จะเรียกว่า “ผิวน้อย” ที่ทำงานในเกาหลีใต้ และงานวิจัยของ Skiba (2020) ศึกษาเรื่อง “Psychological and Sociological Factors Impacting on Migrant Worker Contribution to, and Adaptation of, Workplace Safety Culture” เป็นต้น งานวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นปัญหาด้านแรงงานดังกล่าว และงานวิจัยของ อมรรวรรณ ศรีชูเปี่ยม (2550) ยังเห็นว่า การนำนโยบายแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติยังไม่สามารถคุ้มครองแรงงานต่างด้าวได้อย่างแท้จริง ซึ่งปัญหานี้เกิดจากปัจจัยภาครัฐเป็นสำคัญที่สุด เพราะรัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายให้เป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และงานวิจัยของ ญัฐวรรณ สาสิงห์ และอนันต์ โพธิกุล (2559) ศึกษาเรื่อง “การบริหารปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายตามนโยบายของภาครัฐในจังหวัดสมุทรสาคร” กล่าวถึงปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติงานพบว่า มีหลายประการ คือ (1) สถานที่ตั้งในการปฏิบัติงาน (2) อัตราค่าจ้าง (3) การประสานงาน (4) ค้นหางาน (5) เวลาในการตรวจสอบที่จำกัด (6) กฎหมาย และ (7) ปัญหาสายนายหน้าเถื่อน

3. เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น จากผลการศึกษาทราบว่าการปฏิบัติตามนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลี แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง คือ (1) รัฐบาลไทยจะต้องประชาสัมพันธ์ ส่งเสริม สร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ เพื่อให้แรงงานไทยที่ต้องการไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลีผ่านการคัดเลือกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) รัฐบาลไทยต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนการคัดเลือก ไม่ว่าจะเป็นคุณสมบัติต่าง ๆ ระยะเวลาการคัดเลือก และการผลักดันให้แรงงานไทยที่สอบผ่านทุกคนมีโอกาสดำเนินการคัดเลือกจากนายจ้าง (3) รัฐบาลไทยต้องผลักดันแรงงานไทยที่หลบหนีเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายให้มาขึ้นทะเบียนแรงงานที่ถูกกฎหมายเพื่อลดปัญหาแรงงานผิดกฎหมายและเพื่อผลักดันให้แรงงานไทยได้รับความคุ้มครองจากสิทธิประโยชน์ที่แรงงานควรได้รับ (4) ควรมีการส่งเสริมด้านภาษาเกาหลี ให้เข้าถึงการศึกษาให้ง่ายขึ้น หรือเพิ่มสถาบันเรียน/อบรม ที่ได้รับการรับรองจากสาธารณรัฐเกาหลี (5) ควรลดขั้นตอนหรือระยะเวลาดำเนินการในการยื่นเอกสาร และ (6) ไทยควรผลักดันให้ทางการสาธารณรัฐเกาหลีขยายเงื่อนไขเรื่องอายุแรงงานไทยเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับแรงงานอีกทางหนึ่ง และงานวิจัยของ พรศิริ ทรงลักษณ์ (2562) ศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติงานตรวจสอบคนหางานที่ลักลอบเดินทางไปทำงานในต่างประเทศของด่านตรวจคนหางานดอนเมือง ภายใต้นโยบายกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน” ที่นำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา เช่น ออกกฎหมาย ระเบียบ หรือแนวทางการปฏิบัติให้เกิดความเหมาะสม

สรุป

การปฏิบัติตามนโยบายบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยไปทำงานที่สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ พบว่า มีขั้นตอนการดำเนินการภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ ดังนี้ เปิดรับสมัครและทดสอบความสามารถด้านภาษาเกาหลีและทักษะการทำงาน รับสมัครไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลี สำหรับผู้สอบผ่าน การคัดเลือกและทำสัญญาจ้างงานจะต้องอบรมก่อนเดินทาง ยื่นและรับวีซ่า และจัดส่งแรงงานเดินทางไปทำงาน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวประเทศไทยจะดำเนินการร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ของสาธารณรัฐเกาหลี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. รัฐบาลไทยจะต้องประชาสัมพันธ์ ส่งเสริม สร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ
2. รัฐบาลไทยต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนการคัดเลือก ไม่ว่าจะเป็นคุณสมบัติต่าง ๆ ระยะเวลาการคัดเลือก และการผลักดันให้แรงงานไทยที่สอบผ่านทุกคนมีโอกาสดำเนินการคัดเลือกจากนายจ้าง
3. รัฐบาลไทยต้องเร่งแก้ไขปัญหาระบบกฎหมายเป็นนโยบายเร่งด่วนและผลักดันให้แรงงานไทยได้รับความคุ้มครองจากสิทธิประโยชน์
4. ควรมีการส่งเสริมด้านภาษาเกาหลี ให้เข้าถึงการศึกษาได้ง่ายขึ้น หรือเพิ่มสถาบันเรียน/อบรม ที่มาตรฐานตามเกณฑ์ และรับรองจากสาธารณรัฐเกาหลีมากขึ้น
5. รัฐบาลไทยควรผลักดันให้สาธารณรัฐเกาหลีขยายเงื่อนไขเรื่องอายุแรงงานไทยเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสให้กับแรงงานอีกทางหนึ่ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยด้วยนโยบายที่มีลักษณะเดียวกันเพื่อเทียบเปรียบเทียบ เช่น นโยบายการส่งแรงงานไปทำงาน ณ ประเทศอิสราเอล หรือในประเทศอื่น ๆ ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาเช่นกันว่าจะมีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

และปัญหา อุปสรรค รวมถึงมีแนวทางการแก้ไขปัญหา อุปสรรค อย่างไรบ้าง และทำการเทียบเปรียบเทียบกับผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าต่อไปหรือไม่ หรือมีข้อเหมือนหรือข้อต่างในการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างไร

2. ควรทำการวิจัยนโยบายการส่งแรงงานของประเทศกลุ่มอาเซียน (ASEAN) ที่มีการส่งแรงงานไปสาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ เพื่อได้ข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายของประเทศไทยต่อไปในอนาคต

3. ควรมีการวิจัยการประเมินผลโครงการการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการแรงงานประเทศไทยที่ไปทำงาน ณ สาธารณรัฐเกาหลี ภายใต้ระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวรรณ สาสิงห์ และอนันต์ โพธิกุล. (2559). การบริหารปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายตามนโยบายของภาครัฐในจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 3(2), 44-54.
- ดวงฤทัย สังข์ทอง. (2554). ยุทธศาสตร์ด้านแรงงานของเกาหลีใต้ในยุคโลกาภิวัตน์เชิงเสรีนิยมใหม่: ศึกษากรณีบันทึกความเข้าใจด้านแรงงานระหว่างไทยกับเกาหลีใต้ (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยธิดา ตรีเดช, สมชาติ โตรักษา และพีระ ศรีกรศรีจิตร. (2552). *หลักการบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ: เอส.พี.เอ็น.
- ประพันธ์ ดิษยทัต. (2558). รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง ปัญหาแรงงานไทยผิดกฎหมายในเกาหลีใต้. การฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 7 ปี 2558. กระทรวงการต่างประเทศ.
- พรศิริ ทรงลักษณ์. (2562). การปฏิบัติงานตรวจสอบคนหางานที่ลักลอบเดินทางไปทำงานในต่างประเทศด้านตรวจคนหางานดอนเมือง ภายใต้นโยบายกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (การศึกษานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มติชนออนไลน์. (2561). แรงงานไทยผิดกฎหมายในเกาหลี: โดย สรรวุธ ไพฑูรย์พงษ์. ค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2565, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_1108170
- มยุรี อนุมานราชชน. (2556). *นโยบายสาธารณะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- วิจิตร ประพงษ์. (2561). การย้ายถิ่นแบบชั่วคราวแต่ยาวนานของแรงงานไทยแบบผิดกฎหมายในฝรั่งเศส. *วารสารพัฒนศาสตร์*, 1(2), 206-240.
- เวย์แมกกาซีน. (2564). เกาหลีไม่ได้มีแค่ LISA ส่องตัวเลขของ ‘ผีน้อย’ แรงงานไทยอีกนับแสนในดินแดนกิมจิ. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2565, จาก <https://waymagazine.org/thai-workers-in-south-korea>
- วรเดช จันทรศร. (2559). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักข่าวอิศรา. (2561). A Study of Thai ‘Illegal worker’ in South Korea วิทยานิพนธ์ดีแก่แรงงานผีน้อยในเกาหลี. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://shorturl.asia/neq3D>
- สำนักข่าวอิศรา. (2563). INFO: สถิติคนไทย/แรงงานไทยอาศัยในเกาหลีใต้. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://shorturl.asia/HcArU>

- อัจฉรา เจริญผล. (2543). การนำนโยบายส่งเสริมแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศไปปฏิบัติในประเด็นป้องกัน การหลอกลวงคนหางานไปทำงานต่างประเทศ ของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สำนักงานจัดหางานระดับ จังหวัด. ค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2565, จาก <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/106842>
- อมรรรณ ศรีชูเปี่ยม. (2550). รัฐไทยกับการนำนโยบายแรงงานต่างด้าวไปปฏิบัติ: ศึกษากรณีแรงงานประมง จังหวัดสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hanson, G. H. (2006). Illegal Migration from Mexico to the United States. *Journal of Economic Literature*, 44(4), 869–924.
- Kanika Ussasarna, & Penchan Pradubmook-Sherer. (2020). Becoming “the Little Ghost”: The Social and Cultural Construction of Illegal Thai Migrant Workers in South Korea. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 12(10), 338-352.
- Skiba, R. (2020). Psychological and Sociological Factors Impacting on Migrant Worker Contribution to, and Adaptation of, Workplace Safety Culture. *Open Science Journal*, 5(2), 1-10.
- Straub, J. T. & Attner, R. F. (1985). *Introduction to business*. (2nd ed.). Boston: Kent.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565
Political Participation of the Older People in Bangkok, B.E. 2014-2022

พรเทพ สุขขึ้น

Porthep Sukchuen

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand

E-mail: Panu.phd9@gmail.com

Received: July 25, 2023

Revised: August 19, 2023

Accepted: August 21, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565 2) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565 และ 3) สร้างตัวแบบในการเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเก็บตัวอย่างผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คนคัดเลือกแบบวิธีการสุ่มแบบมีระบบ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้สูงอายุที่มีบทบาทสำคัญในชุมชนจำนวน 10 คน คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่า F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565 อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ปัจจัยด้านรายได้ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่ม ภาพรวมแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนด้านเพศ อายุ ศาสนา การศึกษา สถานภาพสมรส การเป็นสมาชิกการเมือง ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานและ 3) เป็นรูปแบบของวัฏจักรคือ เมื่อผู้สูงอายุได้มีการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองทำให้เกิดการอภิปรายแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น มีการวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์และได้นำความรู้ที่ตนเองมีด้านการเมืองเผยแพร่สู่ชุมชนเพื่อนำไปสู่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและเมื่อรัฐบาลบริหารประเทศไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนทำให้นำไปสู่การชุมนุมทางการเมืองและวนกลับมาที่การติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจนกลายเป็นรูปแบบวัฏจักรการเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ผู้สูงอายุ, กรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of political participation of older people in Bangkok, B.E. 2014-2022, 2) to compare the personal factors of political participation of older people in Bangkok, B.E. 2014-2022, 3) to synthesize the level of political participation of the elderly in Bangkok and the role of older people in political participation; elderly This research was a mixed study. It consists of quantitative research. A questionnaire was used to collect a sample of 400 older people in Bangkok and qualitative research. They used in-depth interviews with ten older people who play an essential role in the community. Statistics used for analysis were percentage, mean, standard deviation, T-test, and F-test.

The results of the research revealed that 1) the level of political participation of older people in Bangkok 2014-2022 was at a high level in all aspects; 2) comparing personal factors with political participation of older people in Bangkok 2014-2022 found that different personal factors such as age, status, religious beliefs, and education were generally not different when comparing political participation. As for the factors of occupation, income, and membership of various groups, the overall picture when comparing political participation was different, with statistical significance at the .05 level. 3) The political participation of older people in Bangkok and the role of the elderly in political participation showed that the political participation of older people in Bangkok Overall was at a high level in all aspects. 4) It is a form of the cycle when the elderly follows up on political information resulting in discussions and opinions. There are criticisms of commenting on online media and bringing knowledge that they have politics to the community to lead to voting. When the government does not meet the needs of the people, it leads to Political rallies and returning to monitoring political information until it becomes a cyclical model of understanding the political participation older people in Bangkok.

Keywords: Political Participation, Older people, Bangkok

บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้รายงานถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรโลก ช่วงปี ค.ศ. 2019 มีจำนวนประชากร 7.7 พันล้านคน และจะเพิ่มเป็น 8.5 พันล้านคนในปี ค.ศ. 2030 โดยส่วนมากจะอยู่ในประเทศแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประมาณ 2.3 พันล้านคน ประเทศเอเชีกลางและเอเชียใต้ 2 พันล้านคน (United Nations, 2019) และจากการคาดการณ์จำนวนประชากรในปี ค.ศ. 2050 รวมทั้งประชากรโลกอายุ 80 ปีขึ้นไปจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปี ค.ศ. 2019 จากจำนวนประชากร 143 ล้านคน เป็น 426 ล้านคนในปี ค.ศ. 2050 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2562) องค์การอนามัยโลก (WHO) เป็นองค์กร

ชำนาญพิเศษของสหประชาชาติ รับผิดชอบการประสานงานด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ เพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนทั่วโลก ได้กำหนดวิสัยทัศน์ปี ค.ศ. 2017-2021 ไว้ว่าโลกที่ทุกคนเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพที่ดี ซึ่งผู้สูงอายุที่มีสุขภาพที่ดีนั้นจะต้องมีสุขภาพะด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วยจึงจะเป็น Healthy Aging โดยประชากรทั่วโลกที่มีอยู่ 7 พันกว่าล้านคน ถ้าหากนับผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปจะมีผู้สูงอายุประมาณ 929 ล้านคน (ร้อยละ 12.5 ของประชากรทั้งหมด) ดังนั้นจึงมีการนิยามว่าถ้าผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเกิน 10 เปอร์เซ็นต์ หรือผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 65 ปีขึ้นไปเกิน 7 เปอร์เซ็นต์ เรียกว่าสังคมสูงอายุหรือสังคมสูงวัย นั้นหมายความว่าโลกของเราเป็นสังคมสูงวัยแล้ว (Age Society) ในอาเซียนมี 3 ประเทศที่เข้าสู่สังคมสูงวัยแล้ว คือ สิงคโปร์ 18.7% ไทย 16.5% เวียดนาม 10.7% (ข้อมูลปี ค.ศ. 2016) ปัจจุบันปี พ.ศ. 2565 ประชากรสูงวัยของประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 12,519,926 คน คิดเป็นสัดส่วนของประชากรร้อยละ 18.94% จากประชากรทั้งหมด 66,090,475 คน โดยคิดเป็นเพศชายจำนวน 5,512,223 คน เพศหญิง 7,007,703 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2565)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรในประเทศไทย เกิดจากความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย ที่นำประเทศไทยไปสู่ภาวะประชากรผู้สูงอายุทำให้สัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้น เนื่องจากจำนวนคนเกิดลดลงและคนมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัว ทำให้อัตราเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งความก้าวหน้าทางการแพทย์ การสาธารณสุข และเทคโนโลยี ทำให้ประชากรมีอายุที่ยืนยาวขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยเปลี่ยนไปเป็นโครงสร้างแบบผู้สูงอายุ ทำให้ส่งผลกระทบกับสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565: 1) ปัจจัยดังกล่าวทำให้โครงสร้างประชากรไทยมีการเปลี่ยนแปลงมาอย่างต่อเนื่อง โดยประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นด้วยอัตราประมาณร้อยละ 5 ต่อปี ประชากรอายุยิ่งสูงยิ่งเพิ่มเร็วประชากรอายุ 80 ปีขึ้นไปเพิ่มด้วยอัตราสูงมากกว่าร้อยละ 6 ต่อปี (บรรลุศิริพานิช, 2559) และจากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564 ประชากรผู้สูงวัยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้อัตราส่วนของคนในวัยทำงานลดลง โดยประชากรวัยแรงงานประมาณ 10 คนต่อผู้สูงอายุ 1 คน ในปี พ.ศ. 2513 เหลือเพียงวัยแรงงานประมาณ 4 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน ในปี พ.ศ. 2557 และอัตรานี้จะลดลงเหลือเพียง 2 คนในอีก 25 ปีข้างหน้า ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aged society) ความจริงประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 โดยในปีนั้นประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 10.4 และได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete aged society) ในปี พ.ศ. 2564 และประมาณอีก 10 ปีข้างหน้าคือในช่วงปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยในระดับสุดยอด (Super aged society) (โชติกา สิงหาเทพ, ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และเสวนีย์ จันทสังข์, 2561)

กรุงเทพมหานครมีแนวโน้มประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากปี พ.ศ. 2559 มีผู้สูงอายุจำนวน 936,865 คน ในปี พ.ศ. 2560 เพิ่มขึ้นเป็น 978,455 คน ในปี พ.ศ. 2561 เพิ่มขึ้นเป็น 1,020,917 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2562 : ออนไลน์) ปี พ.ศ. 2564 มีประชากรสูงอายุจำนวน 1,152,295 คน และในปีพ.ศ. 2565 กรุงเทพมหานครมีจำนวนผู้สูงอายุ 1,191,450 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) คิดเป็นสัดส่วนสูงถึง 21.6% (ชัชชาติ สิทธิพันธุ์, 2565) จะเห็นได้ว่ากรุงเทพมหานครได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูง

วัยแล้วและผู้สูงอายุถือเป็นบุคคลสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาทางประเพณี และวัฒนธรรมของสังคม ให้กับลูกหลานเพื่อจะได้มีการสืบทอดต่อไป (พลอยพรรณ เชี่ยวชาญ, 2559) ดังนั้นเมื่อมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ทำให้ประชากรในวัยแรงงานลดลง ผู้สูงอายุในชุมชนจึงควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้เป็นบุคคลที่สามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ และเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้อย่างมีคุณค่าแม้ว่าจะอยู่ในวัยสุดท้ายของช่วงชีวิตไม่ใช่เป็นภาระครอบครัว ชุมชน และสังคม (โชติกา สิงหาเทพ, ธนิกันต์ ศรีจันทร์ และเสวนีย์ จันทสังข์, 2561) ดังนั้นหากจะให้กรุงเทพมหานครมีการขับเคลื่อนและพัฒนาไปในทิศทางที่ดี ต้องเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมทางด้านการเมือง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2558) เพื่อนำเอาความรู้และประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาช่วยพัฒนาและแก้ปัญหาอันจะส่งผลทำให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและคนกรุงเทพมหานคร

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565 เนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ. 2557-2565 เป็นช่วงคาบเกี่ยวของรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองบ้านเมืองและใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราวในการปกครองประเทศ (พ.ศ. 2557-2562) ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงที่สถานการณ์ทางการเมืองของไทยอยู่ในช่วงไม่ปกติ ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะทราบว่าในสภาวะของบ้านเมืองที่มีการนำรัฐธรรมนูญชั่วคราวมาใช้ในการปกครองประเทศนั้นประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากน้อยแค่ไหนโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยจะมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ 5 ด้านประกอบไปด้วย 1) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง 2) ด้านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง 3) ด้านการชุมนุมทางการเมือง 4) ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน และ 5) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยและเพื่อนำผลการวิจัยไปสร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อนำไปพัฒนากรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565
3. เพื่อสร้างตัวแบบในการเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

ราชบัณฑิตยสถาน (2552) ได้กำหนดคำเรียกว่า “ผู้สูงอายุ” ว่าเป็นผู้ที่สูงทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และประสบการณ์

รศรินทร์ เกรย์ และคณะ (2556) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป และเป็นอายุที่เริ่มได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากภาครัฐ เช่น อายุเกษียณของข้าราชการหรืออายุที่เริ่มได้รับเบี้ยยังชีพ

ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมไปด้วยประสบการณ์ต่าง ๆ มากมายที่ทรงคุณค่าแก่สังคมทั้งนี้ได้มีผู้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุไว้ 3 ทฤษฎี ดังนี้ (พระสุตวรรษ วิสุทโธ (รักษเมือง), 2560)

1) ทฤษฎีทางชีววิทยา ทฤษฎีทางชีววิทยาได้อธิบายถึงกระบวนการทางสรีรวิทยา และการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างภายในของอวัยวะต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการชราภาพของสภาพร่างกาย ของทั้งการสูญเสียความสามารถในการต้านทานโรค

2) ทฤษฎีทางจิตวิทยา ประกอบด้วย 2 ทฤษฎีคือ 1) ทฤษฎีบุคลิกภาพ 2) ทฤษฎีความปรารถนา โดยทฤษฎีทางจิตวิทยาเป็นทฤษฎีที่เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและความปรารถนาของผู้สูงอายุเป็นการพัฒนาและปรับตัวเกี่ยวกับสติปัญญา ความนึกคิด ความจำและการรับรู้แรงจูงใจรวมทั้งสภาพแวดล้อมและบริบททางสังคมที่อยู่อาศัย รวมถึงประสบการณ์ในอดีตของแต่ละบุคคลที่จะผลักดันให้ผู้สูงอายุมีบุคลิกแตกต่างกันไปด้วย

3) ทฤษฎีทางสังคมวิทยา ทฤษฎีทางสังคมวิทยาเป็นทฤษฎีที่อธิบายสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุมีสถานะทางสังคมที่เปลี่ยนไป เพราะมนุษย์จะต้องมีการพัฒนาในแต่ละบุคคล และสิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อการปรับตัว ทฤษฎีนี้เชื่อว่าถ้าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วจะทำให้สถานะของผู้สูงอายุเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งทฤษฎีทางสังคมสามารถแบ่งออกได้ดังนี้ (3.1) ทฤษฎีไร้ภาระผูกพัน ทฤษฎีนี้จะอธิบายการละบทบาททางสังคม ซึ่งจะเป็นผลดี คือจะทำให้คนในวัยหนุ่มสาวที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำหน้าที่ สำหรับผู้สูงอายุก็จะได้เตรียมตัวรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นกระบวนการต่อเนื่องและหลีกเลี่ยงไม่ได้ และความแตกต่างในบุคลิกภาพไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ (3.2) ทฤษฎีกิจกรรม ทฤษฎีกิจกรรมจะกล่าวถึงการมีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างบุคคล การมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม และความพึงพอใจในชีวิต เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นสถานะทางสังคมจะลดลงบทบาทเก่าจะถูกทอดถอนตัวออกไป ดังนั้นผู้สูงอายุต้องมีกิจกรรมต่อเนื่องจากวัยที่ผ่านมาควรพอใจในการร่วมกิจกรรม สนใจและร่วมเป็นสมาชิกในกิจกรรมต่าง ๆ เพราะว่ากิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ โดยจะทำให้มีสุขภาพดีทั้งใจและกาย ดังนั้นกิจกรรมจึงมีความสำคัญต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ (3.3) ทฤษฎีความต่อเนื่อง เป็นการอธิบายถึงชีวิตช่วงปลายของผู้สูงวัย

สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทย อายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2554 ได้รับรองให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง และคุ้มครองให้แก่บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ให้มีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการแพทย์ ด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการได้รับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ เหล่านี้ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

บวรศักดิ์ อวรรณโณ และ ถวิลวดี บุรีกุล (2555) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดสรรอำนาจเพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสที่จะเข้ามามีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม

ไมรอน วีเนอร์ (Myron Wiener, 1971 อ้างถึงใน ภูสิทธิ์ ชันติกุล, 2553) ได้ให้ความหมายดังนี้ 1) เป็นการกระทำในลักษณะให้การสนับสนุนหรือเพื่อเรียกร้องต่อผลการปฏิบัติงานของภาครัฐหรือการเลือกสรรผู้นำรัฐบาล 2) เป็นการกระทำที่เป็นความพยายามในการที่จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการของภาครัฐและนโยบายสาธารณะ 3) การเข้าร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำที่เกิดจากความสมัครใจปราศจากการชักจูงครอบงำ

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นกิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง นโยบายสาธารณะทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยกิจกรรมเหล่านี้ประกอบไปด้วย การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง และการชุมนุมทางการเมือง การเคลื่อนไหวชุมนุมทางการเมือง การทำประชาพิจารณ์ การถอดถอนผู้ปกครองซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากความสมัครใจโดยมีเป้าหมายที่จะกดดันเพื่อส่งอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลที่ทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ทรงยศ รุ่งมณี (2558) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ทักษะทางการเมือง ความเชื่อ แรงขับ บุคลิกภาพ ความต้องการทางจิตใจและร่างกาย

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมซึ่งมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญมี ดังนี้

2.1 ระดับของการพัฒนา ถ้าระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำประชาชน จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นเพื่อเรียกร้องให้ภาครัฐเข้ามาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (ฮันติงตัน และเนลสัน, 1976 อ้างถึงใน ทรงยศ รุ่งมณี, 2558)

2.2 กลุ่มการเมืองหรือสถาบันทางการเมือง

2.3 คุณลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่เป็นรูปธรรมและชัดเจนมากที่สุด ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ที่มีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม อายุ ความแตกต่างทางเพศ อาชีพ รายได้ ปัจจัยเหล่านี้สัมพันธ์สูงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

Cohen and Uphoff (อ้างถึงในพิชญ์นิษฐา พรหมศิลป์, 2552) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้แก่ อาชีพ รายได้ เพศและอายุ การศึกษา สถานภาพทางด้านการครัว ระดับการศึกษา และสถานภาพทางสังคม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนในกิจกรรมทางการเมืองทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Burikun, 2009; Sribuaiam, 2002) กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่เปิดโอกาสให้

ทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาบ้านเมือง รวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในครอบครัวและสังคมได้อย่างเสรีและเท่าเทียม (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2558)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีกรอบใหญ่อยู่ 4 กรอบ คือ กรอบที่ 1 ได้แก่ สิทธิ เสรีภาพของประชาชน กรอบที่ 2 ได้แก่ การเข้าสู่ตำแหน่งอำนาจของผู้ปฏิบัติงานทางการเมือง กรอบที่ 3 ได้แก่ การควบคุมการใช้อำนาจ กรอบที่ 4 ได้แก่ การเมืองภาคประชาชน

ในส่วนของการเมืองภาคประชาชนนั้นเป็นการเน้นย้ำและต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยในส่วนการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ประการที่ 1 การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่เป็นพลเมืองจะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การคัดค้าน การวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งการกดดันทางการเมืองในนโยบายของภาครัฐซึ่งอาจจะก่อให้เกิดทั้งผลดีผลเสียต่อผู้สูงอายุ อาทิเช่น นโยบายการพัฒนากรุงเทพมหานครอาจส่งผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบต่อผู้สูงอายุโดยที่การพัฒนาส่งผลทางด้านบวกคือก่อให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในขอบข่ายที่กว้างขวางขึ้นส่งผลให้ประชากรในเขตกรุงเทพมหานครมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ

ประการที่ 2 ผู้สูงอายุย่อมมีสิทธิเสรีภาพที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความเต็มใจหรือไม่เต็มใจก็ได้

ประการที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครตามบทบัญญัติที่มีในรัฐธรรมนูญ โดยการมีส่วนร่วมนี้ประกอบด้วย 1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นต้น 2) การตรวจสอบการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการประชาธิปไตย 4) การมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงลงประชามติ 5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเป็นผู้ริเริ่มเสนอกฎหมาย และนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และ 6) การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูง

นอกจากนี้อัลมอนต์และโพลเวลล์ (Almond & Powell, 1976-อ้างถึงใน บุศรา โพธิ์สุข, 2558) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังนี้ 1) การออกเสียงเลือกตั้ง 2) การสนทนาเรื่องการเมือง 3) การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 4) การจัดตั้งและการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ และ 5) การติดต่อส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่การเมือง

สรุปการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อสะท้อนถึงปัญหา ความต้องการของตนเองต่อนโยบายสาธารณะภายใต้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครในด้านต่าง ๆ โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ประกอบไปด้วยด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ด้านการชุมนุมทางการเมือง ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) โดยมีการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในเชิงประจักษ์ข้อมูล และวิเคราะห์ให้ทราบถึงเหตุผลที่มีส่วนสัมพันธ์กันกับข้อมูลในเชิงคุณภาพ และจุดด้อยของข้อมูลเชิงคุณภาพ และการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อสังเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565 และเพื่อสร้างตัวแบบในการเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรกลุ่มผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร 50 เขต จำนวน 400 คน คัดเลือกจากการใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้สูตร New York state division of housing and community renewal (Yamane, 1973) เป็นแบบกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนประชากรที่แน่นอนที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้จึงเท่ากับ 400 คน เมื่อคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูล 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Sampling) โดยวิธีการเก็บข้อมูลตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้คำนวณไว้แล้วในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร จนครบตามจำนวน การวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามกลุ่มเป้าหมายเฉพาะกับผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คนซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เลือกมาล้วนเป็นผู้นำและเป็นผู้สนใจทางด้านการเมืองมีการติดตามข้อมูลข่าวสารทางด้านการเมืองมาโดยตลอด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ อาชีพหลัก การเป็นสมาชิกการเมือง และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ มีลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ด้านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ด้านการชุมนุมทางการเมือง ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน และด้านการลงคะแนนเสียงการเลือกตั้ง ตอนที่ 3 เป็นข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด

การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) เครื่องบันทึกเสียง 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เข้าไปในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครทั้ง 50 เขต เพื่อเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการดำเนินงานนี้พอสมควร เนื่องจากเงื่อนไขเวลาที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้มาเก็บข้อมูลได้อาทิตย์ละ 3 วัน โดยผู้วิจัยได้อ่านแบบสอบถามพร้อมกับอธิบายคำถามให้ผู้ให้ข้อมูลฟัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analytical Statics) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ t-test ใช้ทดสอบความแตกต่างหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง การใช้สถิติ F-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

การวิจัยเชิงคุณภาพ หลังจากการเก็บข้อมูลแล้วผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทปสนทนาของกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) และบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำไปเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวม เรียงจากมากไปหาน้อย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน	4.37	.335	มาก
ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	4.36	.361	มาก
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	4.36	.365	มาก
ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	4.34	.422	มาก
ด้านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง	4.26	.353	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.34	.298	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาคือ ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และด้านการชุมนุมทาง

การเมือง ($\bar{X} = 4.36$) ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง ($\bar{X} = 4.34$) และด้านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ($\bar{X} = 4.26$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565

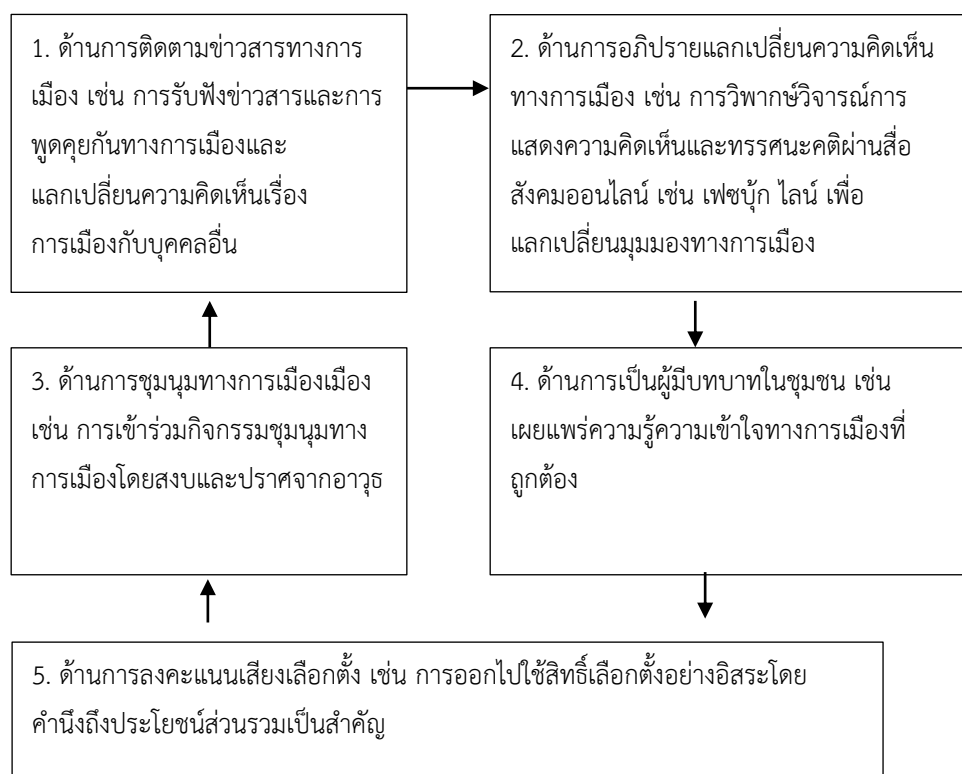
ตารางที่ 2 สรุปโดยภาพรวมผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐาน

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	t	F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	-.18	-	.50	-	✓
2	อายุ	-	1.75	.15	-	✓
3	ศาสนา	-	0.75	.47	-	✓
4	การศึกษา	-	1.19	.31	-	✓
5	สถานภาพสมรส	-	0.94	.38	-	✓
6	รายได้	-	3.01	.01	✓	-
7	อาชีพหลักในปัจจุบัน	-	3.11	.00	✓	-
8	อาชีพหลักในอดีต (ก่อนอายุ 60 ปี)	-	4.18	.00	✓	-
9	การเป็นสมาชิกการเมือง	.78	-	.13	-	✓
10	การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ	-	3.69	.00	✓	-

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ศาสนา การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ อาชีพหลักในปัจจุบัน อาชีพหลักในอดีต (ก่อนอายุ 60 ปี) การเป็นสมาชิกการเมือง และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านรายได้ อาชีพ และการเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ศาสนา การศึกษา สถานภาพสมรส และการเป็นสมาชิกการเมือง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3. ตัวแบบในการเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565 นำไปสู่การสร้างตัวแบบเป็นแบบวัฏจักรดังแสดงตามแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 จากแผนภาพตัวแบบในการเข้าใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุเป็นพบว่าอยู่ในรูปแบบของวัฏจักรที่เริ่มจากจุดเริ่มต้นไปจนถึงจุดสุดท้ายแล้ววนกลับมาที่จุดเดิม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2557-2565 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้สูงอายุมีการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การรับฟังข่าวสารและการพูดคุยกันทางการเมือง และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับบุคคลอื่นหรือกับคนในครอบครัว ทั้งยังมีการติดตามข่าวสารและสถานการณ์ทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ฯ สื่อออนไลน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความต่าง ๆ เป็นประจำ เพราะจะทำให้รับรู้และเข้าใจความคิด ความเชื่อ และบทบาทของนักการเมืองและพรรคการเมืองมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ พิชาย รัตนติลก ญเก็ด (2550) กล่าวว่า การติดตามข่าวสารทางการเมือง ยังมีการติดตามข่าวสารการเมืองเป็นประจำก็ยิ่งทำให้รับรู้และเข้าใจความคิด ความเชื่อ และบทบาทของนักการเมืองและพรรคการเมืองได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้สามารถตัดสินใจได้อย่างชัดเจนว่าเราจะเลือกหรือไม่เลือกบุคคลและพรรคการเมืองใดเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศ และหากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างครบถ้วนรอบด้าน มีความน่าเชื่อถือ และมีความถูกต้อง ก็จะทำให้สามารถหลีกเลี่ยงความผิดพลาดในการตัดสินใจได้ อย่างไรก็ตาม การติดตามข่าวสารทางการเมืองในทางที่เสริมสร้างปัญญา และความเข้าใจในสถานการณ์ได้อย่างมีคุณภาพสามารถกระทำได้ไม่ยาก สิ่งที่สำคัญคือการเปิดใจให้กว้างในการรับฟังข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้าน ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกับความเชื่อ หรือ

จุดยืนทางการเมืองของเราหรือไม่ก็ตาม และต้องนำข้อมูลข้างเหล่านั้นมาพิจารณาไตร่ตรองและประเมินอย่างรอบคอบ เพื่อตัดสินว่าข้อมูลข่าวสารที่ได้มานั้นมีความเชื่อถือได้หรือไม่ เป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงหรือเป็นข้อมูลข่าวสารปลอมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของคนบางคนบางกลุ่ม

ด้านการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้สูงอายุมีการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็นและทรงสนทนาคติผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองทางการเมือง เข้าร่วมรับฟังการแถลงนโยบายของพรรคการเมือง และช่วยอธิบายนโยบายของพรรคการเมืองที่ซับซ้อนให้ผู้อื่นฟัง ทั้งยังแสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ของนักการเมือง ดังนั้น การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองคือการที่กลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน มาร่วมสนทนากันเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนทรงสนทนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิธิษฐ วังสารนต์ศิลป์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง อยู่ในระดับมาก

ด้านการชุมนุมทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ (ยุทพร อิศรชัย, 2559) ที่กล่าวว่า การชุมนุมทางการเมืองเป็นการแสดงออกซึ่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล (2021) ที่กล่าวว่า การชุมนุมเป็นการรวมตัวโดยเจตนาเป็นการชั่วคราวในพื้นที่ส่วนตัวหรือพื้นที่สาธารณะเพื่อกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหาที่สำคัญต่อพวกเขา รวมทั้งเพื่อการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายและการปกป้องผลประโยชน์ร่วมกัน โดยอาจเป็นประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน สิทธิทางด้านสังคมและเศรษฐกิจหรือประเด็นอื่น ๆ และยังรวมถึงการเฉลิมฉลอง การร่วมรำลึก การนัดหยุดงาน และการประท้วง เป็นต้น การชุมนุมไม่จะเป็นการประท้วงทางการเมือง การเดินขบวนด้านวัฒนธรรม การรวมตัวทางอินเทอร์เน็ต หรือรูปแบบการชุมนุมอื่นใดเพื่อเป้าประสงค์ร่วมกัน ต่างเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมพหุนิยมที่เติบโตขึ้น ซึ่งเอื้อให้กลุ่มที่มีความเชื่อ การปฏิบัติ และนโยบายที่หลากหลายสามารถอยู่ร่วมกันโดยสันติได้ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศ ภูมิภาค ในประเทศ หรือแม้กระทั่งกฎหมายในท้องถิ่น ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้มีการรับรองในการชุมนุมไว้ในมาตรา 20 (1) ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพแห่งการชุมนุมและการสมาคมโดยสงบ” และมาตรา 28 ยังกำหนดรับรองอีกว่า “บุคคลชอบที่จะได้รับประโยชน์จากระเบียบระดับสังคมและระดับประเทศอันจะอำนวยความสะดวกในการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญานี้ทำได้อย่างเต็มที่” มาตรา 29 (2) ยังได้กำหนดไว้อีกว่า “การใช้สิทธิและเสรีภาพนั้น บุคคลจะต้องอยู่ภายใต้เพียงเท่าที่จำกัดโดยกำหนดแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมุ่งประสงค์ให้ได้มาซึ่งการยอมรับและการเคารพโดยชอบในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และเพื่อให้สอดคล้องกับข้อศีลธรรม ตลอดจนความสงบเรียบร้อยของประชาชนและสวัสดิภาพโดยทั่วไปในสังคมประชาธิปไตย

ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้สูงอายุมีการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ถูกต้อง การมีส่วนร่วมในการเชิญชวนให้ผู้อื่นออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตศิลป์ อินทชัย (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้สูงอายุตำบลฟ้าฮ่ามต่อการ

พัฒนาท้องถิ่น พบว่า ผู้สูงอายุได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในเกณฑ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ บุญตา ไล่เลิศ (2550: 12) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ ต้องมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ตามบทบาทของตำแหน่งนั้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วรเดช จันทรร (2554: 10) กล่าวว่า บทบาทของบุคคลใด ๆ คือการแสดงพฤติกรรมส่วนหนึ่งของเขาในกลุ่มสังคมที่เขาอยู่นั้นเอง บุคคลย่อมเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเสมอคน จะเรียนรู้แบบหรือการแสดงพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับภายในกลุ่ม คนจะแสดงบทบาทแตกต่างออกไปเสมอเมื่ออยู่ในกลุ่มต่างกัน ทั้งนี้เพราะความคาดหวังในแต่ละกลุ่มไม่เหมือนกัน ส่วนบทบาทของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือผู้สูงอายุที่มีโอกาสได้แสดงออกถึงบทบาทต่อชุมชนและบทบาททางด้านการเมืองทางการเมืองทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับบุคคลอื่นหรือกับคนในครอบครัว ทั้งยังมีการติดตามข่าวสารและสถานการณ์ทางการเมืองผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ฯ สื่อออนไลน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความต่าง ๆ การออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การชุมนุมทางการเมือง

ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้สูงอายุมีการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างเสรี โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ การตรวจสอบและป้องกันการทุจริตเลือกตั้ง การตื่นตัวในการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้นความสำคัญของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประชาชนเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศ แต่ในสภาพสังคมปัจจุบันย่อมเป็นไปได้ที่ประชาชนทุกคนจะทำหน้าที่ปกครองประเทศพร้อม ๆ กัน จึงมีความจำเป็นต้องเลือกผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่แทนตน และประชาชนสามารถเปลี่ยนผู้แทนซึ่งใช้อำนาจแทนตนได้ โดยการเลือกผู้แทนที่ตนเห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมตามแนวทางที่ตนต้องการ โดยพิจารณาจากนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคของผู้สมัคร สอดคล้องกับแนวคิดของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2543) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคมนอกจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครที่ตนสนับสนุน ถือเป็นกิจกรรมที่ประชาชนหรือผู้สูงอายุเข้าไปมีส่วนร่วมได้ง่ายที่สุด และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พิชาชัย รัตนดิกล ญ ภูเก็ด (2541) กล่าวว่า การออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งหรือการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นการแสดงออกในลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แทบไม่ต้องลงทุนลงแรง และการเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยต้องเป็นการเลือกตั้งที่เสรีต้องเปิดกว้างให้อิสระในการตัดสินใจทั้งในแง่ของผู้สมัครและผู้ออกเสียง ทั้งนี้ต้องเป็นไปโดยบริสุทธิ์และยุติธรรม ไม่มีการซื้อหรือบังคับให้เลือก สอดคล้องกับ นัฏฐิกล ศรจันทร์โท (2552) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏ อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรจัดให้มีโครงการสนับสนุน ส่งเสริมฝึกทักษะให้กับผู้สูงอายุทางด้านการใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับรู้ข่าวสาร ข้อมูลทางการเมืองได้อย่างรอบด้าน รวมทั้งการพบปะ พูดคุยผ่านสื่อสังคมออนไลน์อันจะส่งผลทำให้ผู้สูงอายุใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. รัฐควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองโดยการจัดโครงการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองเป็นประจำและสม่ำเสมออันจะส่งผลให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักรู้และเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครกับผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่นว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร
2. ควรวิจัยบทบาททางการเมืองของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครมีบทบาททางการเมืองอย่างไรบ้าง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2565). สถิติผู้สูงอายุ. ค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2566, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1159>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2558). ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย. ค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2566, จาก <http://www.dop.go.th>
- ซัชชาติ สิทธิพันธุ์. (2565). รู้จัก "สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์" พร้อมส่ง 5 เขต กทม. มีคนสูงวัยมากที่สุด. ค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2566, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/1022359>
- โชติกา สิงหาเทพ ธนิกานต์ ศรีจันทร์ และเสวนีย์ จันทสังข์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาพอเพียงตำบลโคกมั่งงอย อำเภอกอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ทรงยศ รุ่งมณี. (2558). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลจังหวัดสมุทรสงคราม. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- นัฐจิบาล ศรีจันทร์โท. (2552). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาฏอำเภอยาวสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(2), 91-99.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2555). ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy). กรุงเทพฯ: ฟรินตจิ้งฮอลล์.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2559). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญตา ไฉ่เลิศ. (2550). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บุศรา โพธิสุข. (2558). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2545). ศาสตร์แห่งการวิจัยทางการเมืองและสังคม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- พลอยพรรณ เชื้อวชาญ. (2559). *บทบาทผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- พระสุตวรรษ วิสุทโธ (รักษ์เมือง). (2560). *บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชาย รัตนดิกล ญ ภูเก็ต. (2541). *ชนชั้นกับการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- พิชาย รัตนดิกล ญ ภูเก็ต. (2550). *วัฒนธรรมการเมือง: โครงสร้างความคิดเชิงปฏิบัติการเลือกตั้ง*. เอกสารการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 9 เรื่องวัฒนธรรมการเมือง จริยธรรม และการปกครอง. กรุงเทพฯ: แก่นจันทร์.
- พิสิษฐ์ วงศาโรจน์ศิลป์. (2560). *ความคิดเห็นของประชาชนในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี*. วารสารดุสิตบัณฑิต ทางสังคมศาสตร์, 7(1), 190-202.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). *รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร* (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย และสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2562). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: พรินเทอรี่.
- รศรินทร์ เกรย์ และคณะ. (2556). *มนต์เสน่ห์ใหม่ของนิยามผู้สูงอายุ: มุมมองเชิงจิตวิทยาสังคมและสุขภาพ*. นครปฐม: เดือนตุลา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2562). *สถิติประชากรและบ้าน-จำนวนประชากรแยกรายอายุ [Official statistics population and household registration system]*. ค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2565, จาก http://stat.dopa.go.th/statnew/upstat_age.php
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). *การสำรวจประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). *สถิติผู้สูงอายุ*. ค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2566, จาก <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1099>
- Burikun, T. (2009). *Political participation for Thai citizens in a democratic system from the first constitution to the constitution of B.E.2550*. Bangkok: King Prajadhipok's institute.
- Sribuaiaam, K. (2002). *Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540: Problems, obstacles, and solutions*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- United Nations. (2019). *Department of Economic and Social, Population Division. World Population Prospects The 2019*. New York, USA: United Nations.

United Nations. (2019). 2019 *UNIDOP Celebrates “The Journey to Age Equality”*. Retrieved July 11, 2022, from <https://www.un.org/development/desa/ageing/international-day-of-older-persons-homepage/2019unidop.html>

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3th ed.). New York: Harper and Row Publication.

ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของ
องค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
People's Satisfaction Towards Service of Lam Luk Ka Subdistrict Administrative
Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province

อาชิรญาณ์ เจียประเสริฐ

Achiraya Jearprasert

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Email: 63563827023@ssru.ac.th

Received: July 13, 2023

Revised: August 18, 2023

Accepted: August 19, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี และ 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่มาใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา จำนวน 390 คน ได้จากเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความแปรปรวน T-test, F-test และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการให้บริการที่เสมอภาค ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ตามลำดับ และ 2) การเปรียบเทียบข้อมูลทางประชากรศาสตร์ต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่าประชาชนที่มีเพศ และอาชีพที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน ส่วนประชากรที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ แตกต่างกันมีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ประชาชน, การให้บริการ

Abstract

The research's purpose was to study: 1) people's satisfaction towards the service of Lam Luk Ka Subdistrict Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province. 2) Compare people's satisfaction towards the service of Lam Luk Ka Subdistrict Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province, classified sex, age, education level, occupation, and income. This research was quantitative. The population used in this research was 390 people who came to use the Lam Luk Ka Subdistrict Administrative Organization services, selected from accidental sampling. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and variance t-test, F-test, and One-Way ANOVA

The findings revealed as follows: 1) the overall people's satisfaction with the service was rated at a high level. When considering each aspect, it was found that the average was increased in all aspects. In descending order, continuous service with the highest standard followed by equal service. The element with the least mean was service advancement, respectively. 2) a comparative analysis of demographic data on people's satisfaction towards Lam Luk Ka Subdistrict Administrative Organization services, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province. Found that people with sex and different occupations had no difference in the satisfaction of the people on the service. The age population, level of education, and income were diverse. The people's satisfaction with the service was significantly different

Keywords: Satisfaction, People, Service

บทนำ

ปัจจุบันแนวโน้มของการบริการการปกครองให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจของรัฐบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นกระแสสากลทั่วโลก ในประเทศไทยการกระจายอำนาจเป็นสาระสำคัญประการหนึ่งที่กำหนดไว้ชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เกี่ยวกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นไว้ว่า “รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจในท้องถิ่น พัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขและสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้เท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น การเปลี่ยนแปลงอีกประการหนึ่งที่เป็นผลจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือ ทำให้บทบาทขององค์กรบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเด่นชัดขึ้น และเป็นองค์กรหลักในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรบริการสาธารณะขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งภารกิจ ออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน ด้านการเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรม จารัตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (รัชยา ภักดีจิตต์, 2558)

องค์การบริหารส่วนตำบลถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 นับตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2538 ทำให้มีการปรับฐานะ การบริหารงานในระดับตำบลโดยเฉพาะ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสภาตำบลทั่วประเทศ (โกวิทย์ พวงงาม, 2544) องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วย การปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดเล็กที่สุดซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ได้ตามกฎหมายโดยองค์การบริหารส่วนตำบลมีความสำคัญต่อชุมชนในลักษณะที่เป็นองค์กร พื้นฐานของท้องถิ่นและเป็นกลไกสำคัญต่อการบริหารการพัฒนาในระดับตำบลทั้งในทางทฤษฎีและในการปฏิบัติ ในทางทฤษฎีมีความเชื่อว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีแนวโน้มว่าจะมีศักยภาพสูงในการพัฒนาชนบทเป็นองค์กรที่มี พลังของประชาชนในท้องถิ่นอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและ ทรัพยากรต่าง ๆ ในชนบท จึงน่าจะรู้ปัญหาความ ต้องการที่แท้จริงรวมทั้งแนวทางแก้ไขได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและ สิ่งแวดล้อมภายในชุมชน (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2536)

ทั้งนี้การจะให้องค์การพัฒนาลู่ความเป็นเลิศนั้น การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนเป็นนโยบาย ที่สำคัญของทุกองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งนี้เนื่องจากการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน อันเป็นพันธกิจสำคัญอันดับแรกที่หน่วยงานพึงกระทำ ด้วยการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานโดยเน้นการให้ ความสำคัญต่อการให้บริการประชาชน รวมทั้งปรับทัศนคติในการทำงาน โดยยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณ แห่งวิชาชีพของการเป็นข้าราชการที่ดีมีคุณภาพ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต อุทิศเวลาให้กับ งานราชการอย่างจริงจังและปลูกฝังจิตสำนึกของบุคลากรให้มีจิตใจใฝ่บริการหรือเรียกกันว่า “Service mind” โดยการอำนวยความสะดวกการช่วยเหลือการให้ความกระจ่างการสนับสนุนความกระตือรือร้นต่อการให้บริการ คนอื่น รวมทั้งการยิ้มแย้มแจ่มใส การให้การต้อนรับด้วยไมตรีจิตที่ดีต่อผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่น ประสบความสำเร็จ ในสิ่งที่เขาต้องการเพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจและประทับใจจากการได้รับการบริการที่ดีอันจะนำไปสู่ ภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรต่อไป (จิราภรณ์ มากสวัสดิ์, 2558)

องค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่ในการปกครองตนเองและมีอิสระในการบริหารงานตาม อำนาจหน้าที่ที่กฎหมาย กำหนดไว้ โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา เป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดใน การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา จึงถูกคาดหวังจากหลายฝ่ายว่าจะสามารถพัฒนาท้องถิ่น และให้บริการกับประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เน้นการ ให้บริการประชาชนเป็นหัวใจสำคัญและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงได้ทำการศึกษาสำรวจ ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่ได้รับบริการโดยตรง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการทางานของบุคลากร รวมถึงแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ข้าราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่นและลูกจ้างใช้เป็นแนวทางในการ

ปฏิบัติงานอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทางานด้านการบริการประชาชนผู้รับบริการ จากองค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา ตำบลลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

อารี ร่มโพธิ์ชี (2553) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือ บรรลุจุดมุ่งหมาย

วรูม (Vroom, 1984) ให้คำจำกัดความไว้ว่า ทัศนคติและความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งสามารถใช้แทนกันได้ เพราะทั้งสองคำนี้จะหมายถึงผลที่ได้จากการที่บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งนั้น ทัศนคติในด้านบวกจะแสดงให้เห็นถึงสภาพความพึงพอใจในสิ่งนั้น และทัศนคติในด้านลบจะแสดงให้เห็นถึงสภาพความไม่พึงพอใจ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการให้บริการ

อารี ร่มโพธิ์ชี (2553) กล่าวถึงงานบริการเป็นงานสร้างความพึงพอใจและประทับใจให้กับลูกค้าและผู้มาติดต่อการบริการที่ดีย่อมมีผลดีต่อการปฏิบัติงาน ความล้มเหลวในการบริการจะเป็นผลเสียหายร้ายแรงหากไม่ได้รับการปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้น

โกเมฆ มีรัตนคำ (2558) กล่าวว่า การให้บริการ คือ การรับใช้ให้ความสะดวกต่าง ๆ ในการบริการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ

จอห์น ดี มิลเลท (Millett, 1954) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการบริการสาธารณะว่ามีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การสร้างความพึงพอใจในการบริการแก่ประชาชน

ชลิต สละ (2556) ได้ให้ความหมายของการบริการสาธารณะ หมายถึง กิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่จะกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า การให้บริการสาธารณะ หมายถึง การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสนองความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวมการเข้าถึงบริการได้ อย่างสะดวกโดยคำนึงถึงลักษณะที่ตั้ง การเดินทาง ความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งบริการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยุติธรรม ทุกคนได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จำนวน 16,869 คน (งานทะเบียนราษฎรที่ว่าการอำเภอลำลูกกา ณ เดือน พฤษภาคม 2564)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชากรในเขตตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ที่มาใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา ในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2564 จำนวน 390 คน ใช้การเก็บข้อมูลแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างขึ้น นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยแบ่งข้อคำถามทั้งหมดเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า จำนวน 20 ข้อคำถาม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นการสอบถามข้อเสนอแนะของประชาชนผู้มาใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อคำถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลภายในองค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
2. ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตเก็บข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา และทำการประสานงานเพื่อนัดหมายเวลาที่เก็บข้อมูลกับองค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
3. ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่มาใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยมีแบบสอบถามให้แก่ผู้ดำเนินการใช้บริการจนเสร็จสิ้นกระบวนการแล้ว
4. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาผู้วิจัยจะตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามในทันที กรณีแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ครบถ้วน ผู้วิจัยจะแจ้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ดำเนินการแก้ไข
5. เมื่อผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจนครบตามจำนวน 390 ชุด แล้วจึงนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยประมวลข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มาประมวลผลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (standard Deviation) ค่า t-test, F-test

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง และด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ โดยภาพรวม

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการให้บริการที่เสมอภาค	4.25	0.69	มาก
2. ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา	4.16	0.76	มาก
3. ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ	4.13	0.64	มาก
4. ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง	4.27	0.81	มาก
5. ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า	4.10	0.94	มาก
รวม	4.18	0.59	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่

ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.81) รองลงมา ด้านการให้บริการที่เสมอภาค ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.69) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.94) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ

2.1 เพศกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ค่า Sig. มีค่ามากกว่า .05 แสดงว่า ประชาชนเพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

2.2 อายุกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

2.3 ระดับการศึกษากับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

2.4 อาชีพกับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ค่า Sig. มีค่ามากกว่า .05 แสดงว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

2.5 รายได้กับความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า .05 แสดงว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีความพึงพอใจแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

จากการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการให้บริการที่เสมอภาค ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณวัศพล พานทอง (2561) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลท่าข้าม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลท่าข้าม จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ด้าน คือ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาคและด้านการให้บริการด้านสถานที่ รองลงมาคือ ด้านการให้บริการอย่างตรงเวลาตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมธ เมฆาวณิช (2562) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมี

ความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง ประกอบด้วย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการที่ตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องและด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทางประชากรศาสตร์ต่อความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลลำลูกกา อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่าประชาชนที่มีเพศ และอาชีพที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการไม่แตกต่างกัน ส่วนประชากรที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ แตกต่างกันมีความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเมธ เมฆาวณิช (2562) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการให้บริการของประชาชนจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาที่ อาศัยอยู่ในท้องถิ่น พบว่าประชาชนต่างมีความพึงพอใจต่อการให้บริการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา เจริญกล้า (2557) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเจ้า อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกาดเจ้า อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีนโยบายด้านกระบวนการตลอดจนขั้นตอนการให้บริการแก่ผู้มารับบริการอย่างชัดเจน การให้บริการไม่ยุ่งยากซับซ้อนและมีความคล่องตัวให้บริการอย่างรวดเร็วกระชับ บริการทุกขั้นตอนในจุดเดียว (One stop service)

2. ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์การบริหารสู่ความเป็นเลิศและพฤติกรรมบริการให้กับเจ้าหน้าที่พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน

3. ควรมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลการประเมินไปสู่การปรับปรุงระบบการให้บริการต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประเมินผลโครงการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในเขตอำเภอลำลูกกา กับภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาชนและเอกชนที่มีต่อการให้บริการของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาความพึงพอใจในการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อื่น ๆ หรือบริเวณใกล้เคียง เพื่อปรับปรุงการและพัฒนาการให้บริการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- โกเมฆ มีรัตน์คำ. (2558). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีการให้บริการของฝ่ายทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน สำนักทะเบียนอำเภอวัฒนาคร จังหวัดสระแก้ว (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2544). การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จิราภรณ์ มากสวัสดิ์. (2558). ความพึงพอใจของผู้ใช้น้ำประปาที่มีต่อการให้บริการของการประปา ส่วนภูมิภาค สาขาหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ .
- ขวลิต สละ. (2556). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารงานงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณวิศพล พานทอง. (2561). ความพึงพอใจต่อการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลท่าข้าม จังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิรัช วิรัชนิการรณ. (2536). การบริหารงานพัฒนาชนบท การพัฒนาขีดความสามารถในการบริหารงานพัฒนาสภาพตำบล: สาเหตุและแนวทางแก้ไข. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สกุณา เจริญกล้า. (2557). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วน ตำบลตะกาดแก้ว อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุเมธ เมฆาวณิชย์. (2562). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งขวาง อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อารี ร่มโพธิ์สี. (2553). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการออกบัตรประจำตัว ประชาชนของอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Millet, J. D. (1954). *Management in the public service. the quest for effective performance*. New York: McGraw-Hill Book.
- Vroom, V. H. (1984). *Work and motivation*. Florida: Robert E, Krieger Publishing.

สภามหาวิทยาลัยกับประสิทธิภาพในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

University Council and the Effectiveness of University Executive Recruitment in Thailand

เลแกน สุธรรม¹, สุวรรณี แสงมหาชัย², จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ³ และ อุทัย เลหาวิชชัย⁴

Lagan Sutham¹, Suwannee Sangmahachai², Chakrit Noranitipadungkarn³

and Uthai Laohavichien⁴

มหาวิทยาลัยรามคำแหง^{1,2,3,4}

Ramkhamhaeng University, Thailand^{1,2,3,4}

E-mail: lagan.sut@lru.ac.th¹

Received: July 22, 2023

Revised: August 21, 2023

Accepted: August 22, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย และ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบกรณีศึกษาพหุกรณี รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 43 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้แทนคณาจารย์ ประธานสภาคณาจารย์ อาจารย์และเจ้าหน้าที่สำนักงานสภามหาวิทยาลัย ของหน่วยงานที่เลือกศึกษาวิจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) การแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา (2) กำหนดคุณสมบัติผู้เข้ารับการสรรหา (3) กำหนดวิธีการได้มาซึ่งรายชื่อผู้เข้ารับการสรรหา (4) คณะกรรมการสรรหาพิจารณาถ้อยแถลงและเสนอรายชื่อต่อสภามหาวิทยาลัย และ (5) สภามหาวิทยาลัยพิจารณาเลือกผู้ที่เหมาะสม และ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย (1) องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา ทั้งองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหากรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ และองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาอธิการบดี ควรมีสัดส่วนของตัวแทนในหลาย ๆ กลุ่มเพื่อป้องกัน พิกัด และรักษาผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยร่วมกัน อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาที่มีความแตกต่างกันย่อมนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ต่างกัน (2) การมีส่วนร่วมของประชาคมมหาวิทยาลัยในกระบวนการสรรหา (3) หน่วยงานสนับสนุนการสรรหาผู้บริหาร (4) วัฒนธรรมการทำงาน และ (5) ทรัพยากรและทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัย

คำสำคัญ: สภามหาวิทยาลัย, ประสิทธิภาพ, การสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย

Abstract

The research aimed to study 1) university executive recruitment processes in Thailand and 2) factors affecting the effectiveness of recruiting university executives of the university council in Thailand. In this qualitative research investigation, a multi-case study was employed. Data were collected using the techniques of in-depth interviews with 43 key informants selected by purposive sampling, consisting of members of the university council (lay board members), members elected by and from among the academic staff, faculty senate chairperson, lecturers, and office of the university council staff. The agencies used in this research were Udon Thani Rajabhat University, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai University, and Khon Kaen University. Data were analyzed by content analysis.

Findings are as follows: 1) There are five processes in university executive recruitment in Thailand. They are (1) appointment of the nomination committee; (2) determine the qualifications of candidates for recruitment; (3) Determine the acquisition for the list of candidates for recruitment; (4) the nomination committee is to evaluate all candidates for making a short-list and submit to the university council; and (5) then the university council makes its final decision about the university executive, and 2) factors affecting the effectiveness of recruiting university executive of the university council in Thailand consists; (1) composition of the nomination committee, including the composition of the nomination committee for the university council chairman, the composition of the nomination committee for a qualified member of the university council and composition of the nomination committee for the president that there should be a proportion of representatives in many groups to protect, conserve and preserve the interests of the university together, however, different compositions of the recruitment committee lead to different effectiveness in recruiting university executive; (2) participation of the university community in the recruitment process, (3) executive recruitment support unit, (4) organizational culture, and (5) resources and directions for university development.

Keywords: University Council, Effectiveness, University Executive Recruitment

บทนำ

สภามหาวิทยาลัยเป็นองค์การกำกับดูแลสถาบัน (Governing Body) ในระดับสูงสุดของมหาวิทยาลัย มีบทบาทหน้าที่ในการสรรหาและแต่งตั้งอธิการบดีเพื่อทำหน้าที่บริหารมหาวิทยาลัย การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดนโยบาย การให้เงินขอบแผนระยะยาว การเปิดดำเนินการหลักสูตร บริหารงานบุคคล งบประมาณ จัดหาและบริหารทรัพยากรเพื่อให้สามารถดำเนินการตามนโยบายที่กำหนด ติดตามประเมินผลการดำเนินการ

ตลอดจนตรวจสอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย หรือกล่าวอีกนัยยะหนึ่งคือเป็นสภาผู้กำกับ (Governing Board) ทำหน้าที่พิทักษ์ธรรมาภิบาล (Good Governance) และอัตตาภิบาล (Self-Governance) รับผิดชอบด้านกำกับดูแลในการวางกรอบนโยบาย (Governance) และกำกับการบริหารของมหาวิทยาลัย โดยอาศัยมติของที่ประชุมเป็นกลไกบริหารสถาบันอุดมศึกษาตามระบบอิสระ มีคุณธรรมโปร่งใส และตรวจสอบได้ และมีอธิการบดีเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการบริหาร (Management) คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติ (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2554; พีรเดช ทองอำไพ, 2559)

แนวคิดเรื่องการกำกับดูแลมหาวิทยาลัย (Governance) โดยสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์การสูงสุดและมีอำนาจเบ็ดเสร็จในการบริหารกิจการมหาวิทยาลัยนั้น เป็นแนวคิดใหม่สำหรับมหาวิทยาลัยไทย เพราะเดิมที่มหาวิทยาลัยอยู่ในระบอบราชการเต็มรูปแบบ ทุกอย่างขึ้นอยู่กับระเบียบราชการและหน่วยเหนือ กล่าวคือมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐโดยตรง การบริหารมหาวิทยาลัยจึงอยู่ภายใต้ฐานคติที่ว่า มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานของรัฐ จึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบและแนวปฏิบัติหรือวัฒนธรรมองค์การที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารราชการ (พีรสิทธิ์ คำวนศิลป์ และธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา, 2559) จะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของระบอบราชการที่ใช้กับกรม กองต่างๆ มีระบบควบคุมตรวจสอบตายตัว มีระบบจัดสรรและบริหารงบประมาณแบบราชการ และมีระบบการบริหารงานบุคคลแบบเดียวกันหมด มีประสิทธิภาพต่ำ มีการควบคุมการปฏิบัติแต่ไม่มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ (ทินพันธ์ นาคะตะ, 2546) ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระทางวิชาการ (Academic Freedom) ความเป็นอิสระทางการบริหารงานบุคคล ความเป็นอิสระในการบริหารการเงิน ตลอดจนความคล่องตัวในการบริหารงานทั่วไป จึงเป็นเหตุให้มีการเคลื่อนไหวเรียกร้อง/เสนอให้มีการแปรสภาพมหาวิทยาลัยของรัฐให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (Autonomous Public University) หรือที่เรียกกันต่อมาว่า “มหาวิทยาลัยนอกระบบ” และมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นอิสระรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและอิสระในการบริหารงานมากขึ้น ตลอดจนการพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการตามกระแสธารของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

การที่มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการก็เหมือนการให้อำนาจและสิทธิในการจัดการตนเอง ซึ่งหากการบริหารมหาวิทยาลัยอยู่ภายใต้หลักธรรมาภิบาลและมีระบบการตรวจสอบที่ดี ก็จะทำให้มหาวิทยาลัยสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น แต่หากมหาวิทยาลัยมิได้บริหารจัดการอย่างมีหลักธรรมาภิบาลแล้วการให้อิสระในการบริหารจัดการ การตัดสินใจก็เหมือนการให้อำนาจและสิทธิไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาภายในองค์กรและปัญหาต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งตัวผู้เรียนในมหาวิทยาลัยเองด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในทางตรงกันข้าม การให้อำนาจแก่สภามหาวิทยาลัยดังกล่าว นั้นกลับสร้างปัญหาการเมืองในมหาวิทยาลัยแก่มหาวิทยาลัยของรัฐในส่วนภูมิภาคและกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยเฉพาะในประเด็นการสรรหา หรือได้มาซึ่งนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารมหาวิทยาลัยในลักษณะ “ประโยชน์ต่างตอบแทน” (รัตนะ บัวสนธ์, 2551; สุตสาคร สิงห์ทอง, 2560; ไทย ทิพย์สุวรรณกุล, 2561; บุญเชิด หนูอิม, 2563) หรือมีลักษณะ “ผลประโยชน์เกื้อกูลกัน” จนเป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่า “สภาพลัดกันเกาหลิง” บ้าง “สภาพตรายาง” (Rubber Stamp) บ้าง “สภามหาวิทยาลัยในกำกับของอธิการบดี” บ้าง อันเนื่องมาจากสภามหาวิทยาลัยไม่ได้ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารตามความเป็น

จริง เหตุเพราะที่มาของกรรมการสภามหาวิทยาลัย มีผลมาจากอิทธิพลของอธิการบดีและทีมบริหาร กล่าวคือ อธิการบดีและทีมบริหาร มีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อม (แล้วแต่กรณี) ในการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย และกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ในขณะที่เดียวกันสภามหาวิทยาลัยก็มีอำนาจในการสรรหาอธิการบดี และทีมบริหารเช่นกัน (ภาวิช ทองโรจน์, 2553; ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2554; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และแทน พิธิยานุวัฒน์, 2556; และพีรเดช ทองอำไพ, 2559)

ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับสภามหาวิทยาลัยไม่โดยตรงก็โดยอ้อม สภามหาวิทยาลัยจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญก้าวหน้าหรือความล้มเหลวของการบริหารมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย ว่ามีสภาพการดำเนินงานจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นอย่างไร และปัจจัยที่ทำให้สภามหาวิทยาลัยดำเนินการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีอะไรบ้าง และส่งผลอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับสภามหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัย หมายถึง องค์การสูงสุดในโครงสร้างของมหาวิทยาลัย มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการควบคุมดำเนินงานและปกครองมหาวิทยาลัย ในภาษาอังกฤษใช้คำที่หลากหลายขึ้นอยู่กับมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง เช่น Board of Regents, Board of Trustees, Governing Board, Board of Directors, Board of Governors, University Board, University Council ประกอบด้วย บุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงบางแห่งให้อธิการบดี/รองอธิการบดีเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยด้วย การที่ใช้บุคคลภายนอกทำหน้าที่กรรมการสภามหาวิทยาลัยสืบเนื่องมาจากประวัติการกำเนิดของมหาวิทยาลัยในระยะต้น ๆ โดยหวังให้กรรมการเหล่านี้มาทำหน้าที่ปกป้องรักษาประโยชน์ในทางการเงิน ตลอดจนทำหน้าที่ควบคุมดูแล และกำหนดนโยบายแทนประชาชน (เกษม สุวรรณกุล, 2552)

การกำหนดให้มีองค์คณะบุคคลหรือสภามหาวิทยาลัย เพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยได้มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับ นับตั้งแต่สมัยกลางที่เริ่มมีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกจนถึงปัจจุบัน รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัย โดยพิจารณาถึงผู้ที่เข้ามามีบทบาทในการควบคุมการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย จำแนกได้ 4 แบบ คือ (ฉวีวรรณ หลิมวัฒนา, 2552 และ Trakman, 2008)

1) Student - Controlled University เป็นรูปแบบการควบคุมการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยนักศึกษา ซึ่งเป็นรูปแบบแรกของการบริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่สอนจะได้รับค่าตอบแทนจากการเก็บค่าเล่าเรียนของนักศึกษา การปกครองมหาวิทยาลัยโดยนักศึกษาได้ถือปฏิบัติในประเทศอิตาลีและฝรั่งเศสตอนใต้

ต่อเนื่องกันมาจนกระทั่งถึงยุคคนโปเลียน อาจารย์และรัฐบาลท้องถิ่นได้ทำให้อำนาจของนักศึกษาลดลง โดยให้อาจารย์ไปเซ็นสัญญาการจ้างงานกับรัฐบาลท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลท้องถิ่นได้ตั้งสภาประชาชน (Committee of Citizens) เพื่อที่จะดูแลสัญญาการจ้างของอาจารย์ ทำให้อำนาจของนักศึกษาลดลงและหมดไปในที่สุด

2) University Governance by the Academic Staff เป็นรูปแบบการควบคุมการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยอาจารย์ กล่าวคือ เป็นรูปแบบที่ให้อาจารย์หรือบุคลากรสายวิชาการเข้ามาเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัย ตัวอย่างมหาวิทยาลัยที่ใช้รูปแบบนี้ คือ มหาวิทยาลัยในประเทศเยอรมนีในยุคดั้งเดิม องค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัยจากการบริหารและการควบคุมมหาวิทยาลัยโดยกลุ่มคณาจารย์มาเป็นการบริหารและการควบคุมมหาวิทยาลัยโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกกลุ่มในมหาวิทยาลัย มีสมาชิกประกอบด้วยตัวแทนผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำ ตัวแทนบุคลากรประเภทผู้ช่วยวิชาการและนักวิจัย รวมถึงตัวแทนของนักศึกษา (ต๋องพงศ์ กิตติยานุพงศ์, 2563)

3) Corporate Governance เป็นรูปแบบการควบคุมการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยกรรมการสภามหาวิทยาลัยที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการการเงิน การจัดการต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และการวางแผนและกำหนดนโยบายการบริหารที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน รูปแบบนี้จะให้ความสำคัญกับการจัดการด้านงบประมาณและการเงิน และมีการดำเนินงานที่อยู่บนพื้นฐานของแบบธุรกิจสำหรับมหาวิทยาลัย (A Business-case Model for Universities) อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้ความเห็นว่า ควรใช้รูปแบบนี้ในช่วงเวลาสั้นๆ เท่านั้น เพราะจะทำให้ขาดความโดดเด่นทางวิชาการ ตัวอย่างมหาวิทยาลัยที่ใช้รูปแบบนี้ คือ University of New South Wales

4) Stakeholder Governance เป็นรูปแบบการควบคุมการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยองค์คณะบุคคลจากภายนอกมหาวิทยาลัย หรือผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย (Lay Governing Board) กรรมการสภามหาวิทยาลัยในรูปแบบนี้ มาจากคนหลายกลุ่มทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย อาทิ บุคลากรทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุน นิสิต นักศึกษา ศิษย์เก่า ภาคเอกชน ภาครัฐบาล เป็นต้น

สภามหาวิทยาลัยในประเทศไทย

มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง หลากหลายสาขาวิชา รวมทั้งการทำวิจัยและให้บริการทางวิชาการแก่สังคม มหาวิทยาลัยจึงต้องมีระบบธรรมาภิบาลในการดำเนินการ การจัดการ และการควบคุมดูแลต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหารทั่วไป การบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน และมีการกำกับตรวจสอบโดยกลไกภายในมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันคลังสมองของชาติ, 2552) ซึ่งภายใต้กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ระบุว่า “ธรรมาภิบาลและการบริหาร (Governance and Management)” เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยและอุดมศึกษาในภาพรวม กล่าวคือ หากสถาบันอุดมศึกษามีกลไกการกำหนดทิศทางที่ดีและก้าวหน้า พร้อมกับการขับเคลื่อนโดยการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพแล้วภารกิจของมหาวิทยาลัยก็สำเร็จลุล่วงไปได้ บทบาทและความรับผิดชอบขององค์การสูงสุดในที่นี้ คือ “สภามหาวิทยาลัย” มีความสำคัญต่อความเจริญของมหาวิทยาลัยและผลผลิตที่ดี

พัฒนาการของสภามหาวิทยาลัยของประเทศไทย

1. สภามหาวิทยาลัยยุคก่อร่างสร้างตัว (พ.ศ. 2475-2500)

ในยุคนี้ประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยทั้งหมดเพียง 5 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร การก่อตั้งมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งส่วนใหญ่แล้วเป็นการยกฐานะโรงเรียนวิชาชีพชั้นสูงของกระทรวงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะนั้นขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย และมีการบริหารงานโดยอยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงนั้น ๆ โดยโครงสร้างการบริหารภายในด้วยการมีองค์การบริหารสูงสุดเป็นของตนเอง คือ สภามหาวิทยาลัย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) และคณะกรรมการมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง) แทนการถูกบริหารโดยองค์การภายนอกมหาวิทยาลัยเช่นเมื่อเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรก อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบขององค์การเพื่อการบริหารภายในมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่ง ได้แก่ อธิการบดี/ผู้ประศาสน์การ กำหนดให้ผู้บริหารภายในมหาวิทยาลัย คณบดีและหัวหน้าแผนก เป็นกรรมการในองค์การบริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัย

2. สภามหาวิทยาลัยยุครวมศูนย์สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2500-2515)

สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ พ.ศ. 2499 เพื่อให้ทำหน้าที่กำหนดแนวทางการบริหาร นโยบายมหาวิทยาลัย ดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยกำลังประสบอยู่ เช่น กำหนดแนวทางการพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้ทัดเทียมมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ พิจารณาหลักสูตรวิชาการให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน กำหนดวิธีการแต่งตั้งศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ให้อยู่ในหลักเกณฑ์เดียวกัน เป็นต้น มีลักษณะเป็นองค์การกลางในการประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัยด้วยกันเอง และประสานงานกับองค์การภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงบประมาณ และกระทรวงต่าง ๆ เป็นต้น โดยคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยศิลปากร และปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และเลขาธิการสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน ซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง มีวาระ 2 ปี

3. สภามหาวิทยาลัยยุคสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (พ.ศ.2520-2542)

ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นทบวงในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีที่เกิดขึ้นตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216 เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร ต่อมาได้มีประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 320 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 กำหนดให้ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับหลักสูตร การศึกษาและแผนพัฒนามหาวิทยาลัย ติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา และเป็นศูนย์ประสานงานด้านการจัดการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย เสนอแนะการจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่มหาวิทยาลัย กำหนดมาตรฐานการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย พิจารณาเสนอการจัดตั้ง ยุบรวม ปรับปรุง และเลิกมหาวิทยาลัย หรือสถาบัน

อุดมศึกษาของรัฐ พิจารณานุมัติการจัดตั้ง ยุบ รวม และเลิกคณะ ภาควิชา หรือส่วนงานอย่างอื่นในมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ส่งเสริมการวิจัยการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยปรับปรุงการศึกษาให้ก้าวหน้าเพื่อเสนอวิธีการแก้ปัญหา และอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2536)

4. สภามหาวิทยาลัยของประเทศไทยในปัจจุบัน (2543-present)

สภามหาวิทยาลัยของไทยได้มีวิวัฒนาการมาโดยลำดับ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ดำเนินการตามนโยบายการมีเอกภาพเชิงนโยบายแต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติ โดยการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สภามหาวิทยาลัย โดยให้มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ละแห่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุดที่กำหนดและกำกับนโยบายดูแลการบริหารจัดการให้เกิดการปฏิบัติตามนโยบายและเกิดประสิทธิผล ทั้งนี้ทำหน้าที่เป็นสภาผู้กำกับเพื่อพิทักษ์ธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดการบริหารและการจัดการที่ดีตามระบบคุณธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ (วิจิตร ศรีสอาน, 2554) ในปัจจุบันสภามหาวิทยาลัยถือว่าเป็นองค์กรหลักที่มีอำนาจสูงสุดของมหาวิทยาลัย กิจกรรมทางการบริหารและการตัดสินใจทั้งหลายทั้งปวงของมหาวิทยาลัยล้วนสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัย ในฐานะสภากำกับดูแลทำหน้าที่เป็นองค์กรกำกับดูแลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย (Governing Board) กำหนดทิศทางในการพัฒนามหาวิทยาลัย ช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาอุปสรรคให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงานตามพันธกิจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงกล่าวได้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการบริหารมหาวิทยาลัยและการพัฒนามหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับสภามหาวิทยาลัย และเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงของสภามหาวิทยาลัยอย่างปฏิเสธไม่ได้ (ฉวีวรรณ หลิมวัฒนา, 2552) ภารกิจของสภามหาวิทยาลัยจึงเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในการให้ความเห็นชอบตามพันธกิจและเป้าหมายของการจัดการศึกษา การแต่งตั้งบุคคลในตำแหน่งที่สำคัญ การตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน การสนับสนุนการบริหารงานของอธิการบดี และการกำกับดูแลกิจการของมหาวิทยาลัย (พีรเดช ทองอำไพ, 2559)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภามหาวิทยาลัยกับประสิทธิผลในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยไทย ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาเพื่อค้นหาคำตอบจากสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ เพื่อจะนำองค์ความรู้ดังกล่าวมานำอธิบายกระบวนการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัย โดยวิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นคำถามในการวิจัย จากนั้นได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม สำหรับนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เขียนสรุป และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยที่ตั้งไว้ และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยจะกล่าวถึงหัวข้อดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 43 คน ประกอบด้วย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้แทนคณาจารย์ ประธานสภาคณาจารย์ อธิการบดี กรรมการสภามหาวิทยาลัย ซึ่งเคยทำหน้าที่เป็นกรรมการสรรหา คณาจารย์และเจ้าหน้าที่

สำนักงานสภามหาวิทยาลัย จากหน่วยงานที่เลือกศึกษาวิจัย 4 มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยใช้การศึกษาวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study Method) ซึ่งเป็นรูปแบบการศึกษาพหุกรณี (Multiple-case Designs) (Yin, 2013) โดยมีหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ 2) มหาวิทยาลัยขอนแก่น คัดเลือกเพราะเป็นมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ประจำภูมิภาค 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คัดเลือกเพราะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏขนาดใหญ่ประจำภูมิภาค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป (และ/หรือโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟนซึ่งใช้ถ่ายรูปและบันทึกเสียงได้) สำหรับการบันทึกเสียงและถ่ายรูป ผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ก่อน หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สะดวก/ไม่ยินยอม ผู้วิจัยจะใช้วิธีการจดบันทึกข้อมูลเพียงวิธีเดียวเท่านั้น

สำหรับแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามสองส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ชื่อ (ซึ่งอาจบันทึกโดยใช้นามสมมติหากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สะดวกจะใช้ชื่อจริง) อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน วัน เวลา และสถานที่ในการให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับบทบาทของสภามหาวิทยาลัยในการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ และอธิการบดี

การรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นบทบาทของสภามหาวิทยาลัยที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีอิทธิพลหรือส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารมหาวิทยาลัย โดยมีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 แบบ ดังนี้

1) การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายระเบียบ รายงานประชุมสภามหาวิทยาลัย และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย เป็นต้น การดำเนินการหลังการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาในเอกสารที่ศึกษาแต่ละฉบับแล้วบันทึกลงในแบบฟอร์มการวิเคราะห์เอกสารตามประเด็นที่ต้องการศึกษาและมีการตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของข้อมูลแต่ละประเด็นจากเอกสารหลายฉบับ รวมทั้งใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเชื่อมโยงให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้คำถามปลายเปิด แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงวิธีการดำเนินการของสภามหาวิทยาลัยเพื่อให้บรรลุประสิทธิภาพในการบริหารมหาวิทยาลัยไทย ทำการติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นัดหมายวัน เวลา สถานที่ โดยการสัมภาษณ์นั้น จะนัดหมายวันเวลา และสถานที่ตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) รวบรวมข้อมูล โดยการถอดเทปข้อมูลและการจัดเตรียมข้อมูลที่ได้ทั้งจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกเป็นระบบข้อมูล กล่าวคือ จำแนกประเภทข้อมูลและจัดระบบข้อมูลเป็นหมวดหมู่หรือประเภทโดยใช้เกณฑ์บางอย่างตามลักษณะที่ข้อมูลนั้นมีอยู่ร่วมกันเป็นตัวจำแนก และทำข้อสรุปชั่วคราว ตัดทอนข้อมูล (ตัดข้อมูลที่ไม่เหมาะสมและไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกไป) เพื่อให้ข้อมูลนั้นเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และทดลองเขียนข้อสรุปแต่ละเรื่อง

2) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นเทคนิคที่สามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งในรูปของเอกสารหรือข้อเขียนและคำพูดที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือสนทนา เป็นการวิเคราะห์ทั้งความหมายของภาษาโดยตรงจากเอกสารหรือตัวบทและความหมายทางความรู้สึกหรือวิเคราะห์นัยยะที่แอบแฝงอยู่ ซึ่งรวมถึงการตีความและนัยยะทางบริบทหรือสภาพแวดล้อมประกอบข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ เน้นการตีความด้วยหลักสามเส้า (Triangulation) และการจำแนกข้อมูล (Categories) (Morse and Field, 1995; Patton, 2002) และสร้างข้อสรุปโดยใช้หลักการวิทยาศาสตร์ โดยวิธีการแบบอุปนัย (Inductive Method) ซึ่งใช้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างการตีความและการบรรยาย (เชิงพรรณนา) ข้อมูลเหตุการณ์ในเชิงความคิดตามกรอบประเด็นที่ศึกษานำมาซึ่งผลสรุปที่ค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ พร้อมทั้งอภิปรายผล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

1. กระบวนการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย จากหน่วยงานที่เลือกศึกษาวิจัย 4 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทยในปัจจุบัน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนเหมือนกัน ในภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียดดังนี้

1.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา พบว่า กระบวนการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย การแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย คณะกรรมการสรรหามาจากสัดส่วนต่าง ๆ ของสภามหาวิทยาลัย ได้แก่ กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นประธานคณะกรรมการ กรรมการสภามหาวิทยาลัยตัวแทนผู้บริหาร กรรมการสภามหาวิทยาลัย ตัวแทนคณาจารย์ประจำ ประธานสภาคณาจารย์ และประธานคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย มีเพียงมหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ให้อธิการบดีเป็นประธานคณะกรรมการและสัดส่วนที่มาของคณะกรรมการไม่ได้มาจากสภามหาวิทยาลัย เหตุเพราะมีรูปแบบการสรรหาที่แตกต่างจากทั้งสามกรณี ในขณะที่คณะกรรมการสรรหากรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งสี่กรณีมีสัดส่วนของคณะกรรมการที่คล้ายกันคือ มีอธิการบดีเป็นประธานและกรรมการส่วนใหญ่เป็นบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย และบางส่วนมาโดยตำแหน่ง เช่น กรรมการสภาที่เป็นตัวแทนผู้บริหารและคณาจารย์ ประธานสภาคณาจารย์ ประธานคณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัย

1.2 กำหนดคุณสมบัติผู้เข้ารับการสรรหา พบว่า การกำหนดคุณสมบัติผู้เข้ารับการสรรหา ทั้ง 4 กรณีมีความเหมือนกัน คือ ถูกกำหนดไว้ในข้อบังคับมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งซึ่งมักจะกำหนดไว้ในลักษณะคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ และอธิการบดี และสามารถกำหนดเพิ่มเติมได้ เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กำหนดว่าผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยต้องไม่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในขณะที่กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ มักจะถูกกำหนดคุณสมบัติด้านองค์ความรู้ความเชี่ยวชาญ ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งส่วนมหาวิทยาลัยอีกสองแห่งได้กำหนดไว้ในประกาศการสรรหาซึ่งการสรรหาแต่ละครั้งอาจกำหนดคุณสมบัติความรู้ความเชี่ยวชาญต่างไปจากเดิมได้

1.3 กำหนดวิธีการได้มาซึ่งรายชื่อผู้เข้ารับการสรรหา พบว่า วิธีการได้มาของรายชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่ง นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 4 กรณี ใช้วิธีการที่เหมือนกันคือใช้วิธีการเสนอชื่อโดยบุคคลและโดยหน่วยงาน มีการกำหนดผู้มีสิทธิเสนอชื่อและจำนวนชื่อที่เสนอได้ตามข้อบังคับของแต่ละมหาวิทยาลัย คณะกรรมการสรรหาจะดำเนินการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมจำนวนหนึ่งเสนอสภามหาวิทยาลัย กรณีเลือกนายกสภามหาวิทยาลัยจะจำกัดเลือก 1-3 รายชื่อ ส่วนการเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิให้มีจำนวนรายชื่อนั้นมากกว่าจำนวนที่ต้องการสรรหา หรือเท่ากับจำนวนที่สรรหาซึ่งมีความแตกต่างระหว่างมหาวิทยาลัย เพื่อให้สภามหาวิทยาลัยได้คัดเลือกในขั้นตอนสุดท้าย

1.4 คณะกรรมการสรรหาพิจารณากลับกรองรายชื่อและเสนอรายชื่อต่อสภามหาวิทยาลัย พบว่า คณะกรรมการสรรหาพิจารณาเสนอรายชื่อ ในการพิจารณากลับกรองรายชื่อให้เป็นดุลยพินิจของคณะกรรมการสรรหาโดยยึดเกณฑ์หรือคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ และอาจกำหนดวิธีการให้คะแนนเป็นการเฉพาะได้ การตัดสินคัดเลือกรายชื่อที่กำหนดกรณีเลือกนายกสภามหาวิทยาลัย 1-3 รายชื่อ กรณีกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิตามจำนวนที่กำหนด คณะกรรมการสรรหาอาจใช้วิธีปรึกษาหารือ หรือลงคะแนนเสียงด้วยวิธี

1.5 สภามหาวิทยาลัยพิจารณาคัดเลือกผู้ที่เหมาะสม พบว่า สภามหาวิทยาลัยจะพิจารณาคัดเลือกด้วยวิธีการลงคะแนนลับ กระบวนการเช่นนี้อาจเป็นเรื่องการเมืองมาก เนื่องจากการลอบบี้และอิทธิพลของสมาชิกบางคนในคณะกรรมการ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย

2.1 องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา พบว่า ทั้งองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหากรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ และองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาอธิการบดี ควรมีสัดส่วนของตัวแทนในหลาย ๆ กลุ่มเพื่อป้องกัน พัทธภัย และรักษาผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยร่วมกัน และทำให้การสรรหาหรือการได้มาซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีความสง่างาม

2.2 การมีส่วนร่วมของประชาคมมหาวิทยาลัย พบว่า วิธีการได้มาของรายชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 4 แห่ง ใช้วิธีการที่เหมือนกัน คือใช้วิธีการเสนอชื่อโดยบุคคลและโดยหน่วยงาน มีการกำหนดผู้มีสิทธิเสนอชื่อและจำนวนชื่อที่เสนอได้ตามข้อบังคับ

ของแต่ละมหาวิทยาลัย คณะกรรมการสรรหาจะดำเนินการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมจำนวนหนึ่งเสนอมหาวิทยาลัย ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการสังเกตกระบวนการ/ขั้นตอนในการสรรหา หรือมีส่วนร่วมในการช่วยกันสอดส่องความไม่ชอบมาพากลในกระบวนการสรรหา กระบวนการสรรหาจึงมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

2.3 หน่วยสนับสนุนการสรรหาผู้บริหาร ทรัพยากรและกลไกในการขับเคลื่อนการทำงานที่ในการสรรหาพบว่า สำนักงานอธิการบดี เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญมากเพราะทำหน้าที่สนับสนุนการสรรหา เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ไม่ได้มีการจัดตั้งสำนักงานสภามหาวิทยาลัยขึ้นเป็นหน่วยงาน งาน/ภารกิจส่วนใหญ่ของสภามหาวิทยาลัย จึงตกไปอยู่ที่งานธุรการและงานสารบรรณ กองกลาง สำนักงานอธิการบดี จึงไม่แปลกที่ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดีทำหน้าที่เป็นเลขานุการคณะกรรมการสรรหาชุดต่าง ๆ เช่น คณะกรรมการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัย และคณะกรรมการสรรหากรรมสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นต้น

2.4 วัฒนธรรมการทำงาน พบว่า ในกระบวนการสรรหานายกสภาฯ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อถึงขั้นตอนที่ต้องทำการทาบถาม ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนหนึ่งถึงเรื่องวัฒนธรรมการทำงานเป็นอย่างมาก เช่น ความเป็นอิสระในการทำงานจะมีหรือไม่ จะถูกควบคุมทางความคิด เมื่อองค์ประกอบน้ำหนักของกรรมการชุดต่าง ๆ จากกรรมการจากบุคคลภายนอกและจากบุคคลภายในมหาวิทยาลัยมีความใกล้เคียงกัน น้ำหนักเสียงของกรรมการจากบุคคลภายในมหาวิทยาลัยจะมีโอกาสเป็นเอกภาพได้มากกว่า และอาจชี้นำการตัดสินใจได้ เป็นต้น

2.5 ทรัพยากรและทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัย พบว่า แนวโน้มหรือทิศทางการพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นเส้นที่ถ่างหายความสามารถผู้ทรงคุณวุฒิ และดึงดูดผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นเข้ามาช่วยพัฒนามหาวิทยาลัย เช่น ประกาศสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง นโยบายการบริหารมหาวิทยาลัยที่สามารถทำให้การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐได้ประโยชน์สูงสุด หรือโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยเชียงใหม่สู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐโดยสมบูรณ์แบบ (CMU-PEX) เรื่องแนวนโยบายท้าทายต่อความสามารถของผู้ทรงคุณวุฒิ

อภิปรายผล

1. กระบวนการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย สามารถอภิปรายผลได้ว่าการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัย มีความแตกต่างกัน เพราะกระบวนการสรรหาที่กำหนดไว้ระเบียบข้อบังคับการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน เช่น การกำหนดรูปแบบการสรรหา องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหานายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิชุดต่าง ๆ การนำเสนอวิสัยทัศน์และการสัมภาษณ์ ย่อมส่งผลต่อการสรรหาต่างกัน เช่น การมีผู้บริหารในสัดส่วนที่มากกว่าอาจนำมาซึ่งความไม่โปร่งใสในการสรรหาและนำมาซึ่งความขัดแย้ง สอดคล้องกับการศึกษาของจูน เจริญเสียง และคณะ (2563) ที่พบว่า ปัญหาหลักสำคัญที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นั้นเป็นปัญหาที่เกิดจากความขัดแย้งเฉพาะบุคคล ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการสรรหาผู้บริหารมีความแตกต่างกันในหลายระดับ ตั้งแต่การกำหนดกรรมการสรรหา กระบวนการสรรหา การกำหนดระดับความมีส่วนร่วมของประชาคม

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐในประเทศไทย ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยของสภามหาวิทยาลัยของรัฐ ประกอบด้วย (1) องค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา ทั้งองค์ประกอบของคณะกรรมการ

สภานายกสภามหาวิทยาลัย องค์ประกอบของคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ และองค์ประกอบของคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย คหบดีมีส่วนของตัวแทนในหลาย ๆ กลุ่มเพื่อป้องกัน พิทักษ์ และรักษาผลประโยชน์ของมหาวิทยาลัยร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และแทน พิธิยานุวัฒน์ (2556) การมีส่วนร่วมของผู้บริหารในองคคพพ ย่อมส่งผลให้มีความมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และอาจถูกครอบงำได้ จึงควรมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในจำนวนที่มากกว่า (2) การมีส่วนร่วมของประชาคมมหาวิทยาลัยในกระบวนการสรรหา จากการศึกษาพบว่า ประชาคมมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของรัตน บัสน์ (2551) ที่พบว่า กระบวนการได้มาซึ่งผู้บริหารมหาวิทยาลัยในหลายระดับ อาทิ นายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิ ยังมีความไม่โปร่งใสและปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาคมมหาวิทยาลัย วิธีการได้มาของรายชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่ง นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 4 แห่ง ใช้วิธีการที่เหมือนกัน คือใช้วิธีการเสนอชื่อโดยบุคคลและโดยหน่วยงาน มีการกำหนดผู้มีสิทธิ์เสนอชื่อและจำนวนชื่อที่เสนอได้ตามข้อบังคับของแต่ละมหาวิทยาลัย คณะกรรมการสรรหาจะดำเนินการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมจำนวนหนึ่งเสนอสภามหาวิทยาลัย (3) หน่วยสนับสนุนการสรรหาผู้บริหาร ซึ่งก็คือ สำนักงานสภามหาวิทยาลัย ทำหน้าที่และรับผิดชอบในการสนับสนุนการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนการสรรหา มีบทบาทหน้าที่หลักในการสนับสนุนภารกิจของสภามหาวิทยาลัย เป็นหน่วยธุรการของสภามหาวิทยาลัยในการดำเนินการกิจของสภามหาวิทยาลัย ว่าให้การดำเนินสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฏ บณูชัย, อนุรักษ์ ปัญญา นุวัฒน์ ชูชีพ พุทธประเสริฐ และประพันธ์ ธรรมไชย (2559) พบว่า ปัจจัยเกื้อหนุนการกำกับดูแลของสภามหาวิทยาลัยให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ประกอบด้วย สำนักงานสภามหาวิทยาลัย เลขานุการสภามหาวิทยาลัย ระบบสารสนเทศกิจการสภามหาวิทยาลัย และเครือข่ายสภามหาวิทยาลัยทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง ควรมีการจัดทำประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของสภามหาวิทยาลัย เฉพาะหมวดที่ว่าการการเป็นคณะกรรมการสรรหาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการเป็นคณะกรรมการสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย
2. สภามหาวิทยาลัยราชภัฏ ควรปรับสัดส่วนของกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิโดยลดจำนวนผู้บริหารลง และเพิ่มสัดส่วนของผู้แทนคณาจารย์ เพื่อให้มีความเป็นกลางในการตัดสินใจได้มากขึ้น และเพิ่มมุมมองให้กับมหาวิทยาลัยได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยประเด็นการเมืองในการสรรหาอธิการบดี นายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ควรศึกษาวิจัยในประเด็นองค์ประกอบหรือรูปแบบที่เหมาะสมของสภามหาวิทยาลัยสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏที่จะเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

เอกสารอ้างอิง

- เกษม สุวรรณกุล. (2552). *การบริหารจัดการที่เดิมมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จูน เจริญเสียง และคณะ. (2563). *ธรรมาภิบาลในการสรรหาแต่งตั้งกรรมการและผู้บริหารระดับสูงและการกำกับธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ต่อพงศ์ กิตติยานุพงศ์. (2563). *การปฏิรูปอุดมศึกษาไทยตามหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่: การปรับใช้ประสบการณ์ของประเทศเยอรมนีในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัด บุญชัย, อนรรักษ์ ปัญญานุวัฒน์, ชูชีพ พุทธประเสริฐ และประพันธ์ ธรรมไชย (2559). *การกำกับดูแลมหาวิทยาลัยราชภัฏที่เหมาะสมโดยสภามหาวิทยาลัยราชภัฏ.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10(4), 19-34.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2546). *สภามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ*. ใน *มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐภายใต้ความรับผิดชอบต่อสังคมผู้รับบริการและประโยชน์สาธารณะ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- ไทย ทิพย์สุวรรณกุล. (2561). *ระบบการได้มาและการประเมินสภาสถาบันและผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- บุญเชิด หนูอิม. (2563). *สถานภาพระบบโครงสร้างองค์กรและการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัยตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2550 ที่มีผลต่อธรรมาภิบาล*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 39(6), 21-34.
- ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2554). *คุณธรรมจริยธรรมของสภามหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- พีรเดช ทองอำไพ. (2559). *ประมวลหลักสูตรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (2559). *พัฒนาการการบริหารรัฐของไทย: จากอดีตสู่อนาคต*. ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภาวิช ทองโรจน์. (2553.). *สภามหาวิทยาลัยกับหลักการบรรษัทภิบาล*. กรุงเทพฯ: สภามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2551). *ธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยของรัฐ: พหุกรณีศึกษา*. *วารสารวิจัยและวัดผลการ ศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(1), 47-67.
- วิจิตร ศรีอ้าน. (2554). *การปฏิรูปสภามหาวิทยาลัย ปฏิรูปอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- สถาบันคลังสมองของชาติ. (2552). *บทบรรณาธิการ. จดหมายข่าวธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย*, 1(1), 2.
- สุดสาคร สิงห์ทอง. (2560). *ธรรมาภิบาลของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคใต้ของประเทศไทย*. *อินทนิลทักษิณสาร*, 12(2), 131-158.

- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2536). *การพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่ไม่ใช้ส่วนราชการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพและการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และแทน พิธิยานุวัฒน์. (2556). *การประเมินสภามหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ.
- Morse, J. M. & Field, P. A. (1995). *Qualitative Research Methods for Health Professionals*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. (3rd ed.). CA: Thousand Oaks: Sage Publications.
- Yin, R. K. (2013). *Case study research: Design and methods*. (5th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

Factors Influencing Online Learning Effectiveness of Graduate Students in the Situation of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Epidemic

อมร นันทาภิรมย์¹, ชาญเดช เจริญวิริยะกุล² และ สโรชนี ศิริวัฒนา³

Amorn Nuntapirom¹, Chandej Charoenwiriyaikul² and Srochinee Siri Wattana³

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3}

E-mail: s63563827030@ssru.ac.th¹, chandej.ch@ssru.ac.th², srochinee.si@ssru.ac.th³

Received: July 13, 2023 Revised: August 18, 2023 Accepted: August 19, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และ 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 273 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ ไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการปรับตัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเรียนแบบใหม่ และด้านความพร้อมในการเรียนออนไลน์ ตามลำดับ และ 2) การเรียนแบบใหม่ การปรับตัว และความพร้อมในการเรียนออนไลน์ มีอิทธิพลต่อการประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์ในการสนับสนุน ส่งเสริม ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ และทำให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

คำสำคัญ: การเรียนออนไลน์, ไวรัสโคโรนา 2019, พฤติกรรมของผู้เรียน

Abstract

This Article aimed to study 1) the level of online learning behavior of graduate students. 2) Comparison of personal factors influencing graduate students' online learning effectiveness in the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Epidemic. This research employed a quantitative

research method. Questionnaires collected data from 273 graduate students of Suan Sunandha Rajabhat University. They were analyzed by frequency, percentage, t-test, and One-way ANOVA.

The results of the study found that 1) The overall effectiveness of online learning in COVID-19 was at the highest level, online learning achievement was the highest average; followed by the login method, which was convenient and stressful in studying online, learning management can meet the needs of learners, and the course of instruction corresponds to the period of study, respectively. 2) Graduate students with different gender, ages, and faculties/college were the effectiveness of online learning in COVID-19 not different, but the educational level was different significantly at 0.05 level. The findings from this research, Suan Sunandha Rajabhat University, and other Universities can be used to formulate a teaching management plan to respond to the needs of learners and create motivation for more learners.

Keywords: Online Learning, Coronavirus 2019, Learning Behaviors

บทนำ

ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ทุกสถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับการเรียนการสอนเป็นทางออนไลน์ อย่างไรก็ตามยังคงคำนึงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ไวรัสโคโรนา 2019 จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ มีการปรับการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนต่างตื่นตัวกับการเรียนผ่านสื่อออนไลน์เป็นอย่างมาก ซึ่งการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์เป็นการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยไม่จำเป็นต้องเดินทางมาพบกัน สามารถสอนได้ทุกที่ทุกเวลา ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ และมัลติมีเดีย อื่น ๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser ผู้เรียนทุกคนในชั้นเรียนและผู้สอนสามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างไรก็ตามผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าปกติ เพราะไม่มีใครสามารถควบคุมดูแลผู้เรียนได้อย่างใกล้ชิด แอปพลิเคชันที่นิยมใช้ในการสอนผ่านสื่อออนไลน์ในการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์เป็นการเรียนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งใช้การนำเสนอเนื้อหาทางคอมพิวเตอร์ในรูปของสื่อมัลติมีเดีย แอปพลิเคชันที่นิยมใช้ในการสอนผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ ข้อความอิเล็กทรอนิกส์ ภาพนิ่ง ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว ภาพสามมิติ e-learning เป็นต้น มีการสร้างสิ่งแวดล้อมทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นผ่านทางแอปพลิเคชัน Zoom, Google classroom, Google meet, Microsoft team, Google Hangouts เป็นต้น ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้สามารถใช้ได้เหมาะกับการเรียนผ่านสื่อออนไลน์เป็นอย่างมาก (รัชดากร พลภักดี, 2563)

การใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นการเชื่อมต่อช่องว่างระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งมีการเว้นระยะห่างทางสังคม การนำเอาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้นั้นทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากที่บ้านและครูผู้สอนสามารถมอบหมายงาน ตรวจงานและสร้างแบบวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา New

normal หรือความปกติใหม่นี้ส่งผลให้สถานศึกษาเกิดการปรับตัวและมีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ครูผู้สอน นักเรียน และสถานศึกษา ต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วน ผู้พัฒนาระบบทางด้านการสารสนเทศได้เร่งพัฒนาเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการศึกษาและการประชุมทางไกล จึงเกิดเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอนและการประชุมทางไกลขึ้นมากมาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ (กาญจนา บุญภักดี, 2563)

จากการคาดการณ์ถึงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 อาจจะส่งผลกระทบต่อให้นักเรียนอาจต้องเรียนผ่านระบบออนไลน์อย่างน้อย 1-2 ปี ทำให้หลายๆ หน่วยงานมองว่า ปัญหาใหญ่ของการเรียนออนไลน์ คือ เด็กทั่วประเทศโดดเรียนออนไลน์กว่าร้อยละ 20 ทำให้เห็นว่าการเรียนออนไลน์ทำให้เด็กเครียดจนต้องโดดเรียน ดังนั้น ถ้ายังจะต้องเรียนออนไลน์ต่ออีก 1 ปี คาดว่าการศึกษาไทยน่าเป็นห่วงอย่างมาก ทั้งในเชิงคุณภาพ ความถดถอยทางการศึกษา และสุขภาพจิตของเด็ก นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเรื่องผลกระทบจากการเรียนออนไลน์ พบข้อมูลที่ตรงกันคือ ถ้าเด็กต้องเรียนออนไลน์ จะเกิดความถดถอยทางการศึกษาประมาณร้อยละ 20-50 (สยามรัฐออนไลน์, 2564)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีการศึกษาหลากหลายสาขาวิชา มีหลักสูตรที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 116 หลักสูตร จำแนกเป็นระดับปริญญาตรี จำนวน 81 หลักสูตร ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จำนวน 1 หลักสูตร ระดับปริญญาโท จำนวน 20 หลักสูตร และระดับปริญญาเอก จำนวน 14 หลักสูตร โดยมีวิสัยทัศน์คือ รักษาความเป็นมหาวิทยาลัยอันดับ 1 ในกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ และมีผลงานที่เป็นแม่แบบสวนสุนันทาด้านการสอน วิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ประกอบกับผู้วิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา, 2563) ในสถานการณ์การเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงนี้ อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาต้องเตรียมการสอนภายในช่วงเวลาสั้น ๆ นักศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายกับการเรียนรู้ทางออนไลน์ แม้จะมีนโยบายและการเตรียมการทั้งหมดของกระทรวงศึกษาธิการ รัฐบาล และเจ้าหน้าที่วิชาการ โดยมีคำถามที่ว่า นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ออนไลน์หรือไม่ จึงมีความสนใจในการศึกษาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในยุคของการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากรูปแบบการศึกษาแบบเดิม อีกทั้งยังไม่พบงานวิจัยในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

สมมติฐานการวิจัย

ประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ ไวรัสโคโรนา 2019 ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้เรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

การเรียนออนไลน์ (e-Learning) คือ การใช้เทคโนโลยีในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่เป็นทางเลือกในการได้ผลการเรียนรู้อีกช่องทางหนึ่ง โดยมีการประสานการทำงานอยู่ใน รูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (Ali & Rosli, 2019)

การมาเยือนของวิกฤตโรคระบาดทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับระบบการศึกษาหลากหลายด้าน เป็นต้นว่าเราจะออกแบบการเรียนรู้ในยุคโควิด-19 ให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ทักษะและหลักสูตรโลกการศึกษารูปแบบใหม่หลังจากนี้ควรมีหน้าตาแบบไหน เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนรู้หรือทำให้ความเหลื่อมล้ำแย่กว่าเดิมจริงหรือไม่ที่เราสามารถเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้กลายเป็นโอกาสด้านการศึกษา จากความผิดปกติแบบใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม (New Abnormal) ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาทำให้สถานศึกษาต้องอยู่ให้รอดต้องปรับตัว เพราะวิกฤตโควิด - 19 เป็นบททดสอบของความจำเป็นครั้งใหญ่ในการบริหารจัดการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับความปกติใหม่ที่เกิดขึ้น (Office of the Higher Education Policy, National Science, Research and Innovation Council, 2020)

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลการเรียนออนไลน์

Hoy & Miskel (1991) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง การที่ผู้บริหารสามารถใช้ภาวะผู้นำในการจัดการศึกษา ทำให้ครูและนักเรียนพึงพอใจ ส่งผลทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ 4 ประการ คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน และ Gibson (2000) ที่ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพไว้ว่า ประสิทธิภาพประกอบด้วย ประสิทธิภาพในระดับบุคคล ประสิทธิภาพระดับกลุ่ม และประสิทธิภาพระดับองค์กร

พฤติกรรมกรเรียนออนไลน์

Lahaderme (1968) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมกรเรียนออนไลน์ หมายถึง ความสนใจและมีสมาธิในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียน จัดจ่อต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน มีพฤติกรรมสนใจฟังครูอธิบาย มองกระดาน มองอุปกรณ์ ถามและตอบคำถามเกี่ยวกับบทเรียน เข้าร่วมกิจกรรมในการเรียนที่ครูมอบหมาย และให้ความร่วมมือกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนในกิจกรรมการเรียน

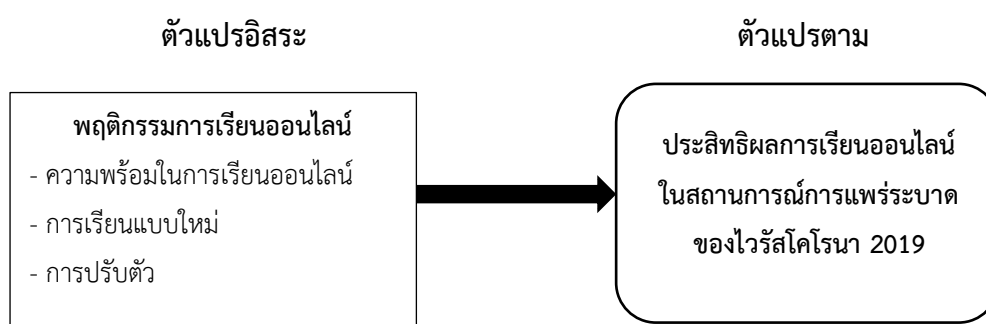
นฤตพงษ์ ไชยวงศ์ (2558) ได้แบ่งองค์ประกอบความพร้อมไว้ 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์และสังคม และด้านจิตวิทยาและสิ่งแวดล้อม

การเรียนการสอนหลังโควิด-19 ในการบริหารจัดการให้เกิดความเหมาะสมมี 4 รูปแบบที่สอดคล้องกับ New normal (Wongyai & Patphol, 2020) ประกอบด้วย การเรียนผ่านระบบออนไลน์ การเรียนในห้องเรียน การเรียนแบบผสมผสานออนไลน์และออฟไลน์ และการเรียน Home School

การปรับตัว (adaptation or adjustment) หมายถึง การที่บุคคลสามารถปรับความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมไปตามสภาพแวดล้อม สังคม และสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เข้ากับตนเองและโลกภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีความสามารถที่จะเผชิญและยอมรับความจริงที่เกิดขึ้นในชีวิต (Bernard, 1960)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดพฤติกรรมการณ์การเรียนออนไลน์ (Lahaderme, 1968; นฤตพงษ์ ไชยวงศ์, 2558; Wongyai & Patphol, 2020; Bernard, 1960) ประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ (Hoy & Miskel, 1991; Gibson (2000) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 861 คน โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้ความคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ดังนั้นจึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 273 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 พฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ได้แก่ ความพร้อมในการเรียนออนไลน์ การเรียนแบบใหม่ และการปรับตัว ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดถึงมากที่สุด (Rating Scales) และส่วนที่ 2 ประสิทธิภาพการเรียนออนไลน์ ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดถึงมากที่สุด (Rating Scales) โดยค่าความเชื่อมั่น

(Reliability) ตามเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ตามวิธีของครอนบาคของแบบสอบถามการวิจัย ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.882

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่านทาง Google form เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากเป็นช่องทางที่ให้กลุ่มตัวอย่างเข้าถึงแบบสอบถามได้ง่ายที่สุด และลดการแพร่เชื้อในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการเรียนออนไลน์ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ด้วย การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมกรรมการเรียนออนไลน์ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการปรับตัว ด้านการเรียนแบบใหม่ และด้านความพร้อมในการเรียนออนไลน์ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ ด้านความพร้อมในการเรียนออนไลน์

พฤติกรรมกรรมการเรียนออนไลน์	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล	อันดับ
ด้านความพร้อมในการเรียนออนไลน์				
1. มีอุปกรณ์สำหรับจดบันทึกพร้อมในการเรียนออนไลน์ในแต่ละรายวิชา	4.55	0.56	มากที่สุด	1
2. เข้าร่วมเรียนออนไลน์ตรงเวลาเสมอ	4.05	0.71	มาก	9
3. ตรวจสอบเวลาก่อนเข้าเรียนออนไลน์ เพื่อที่จะได้เข้าร่วมเรียนออนไลน์ได้ทันเวลา	4.51	0.58	มากที่สุด	2
4. รับรู้ความสามารถของตนเองทางคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต	4.27	0.65	มาก	6
5. ค้นหาหาข้อมูลเพิ่มเติม จากแหล่งออนไลน์ หลาย ๆ แหล่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์	4.27	0.63	มาก	7
6. ไม่แชทคุยกับเพื่อนในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนกับเพื่อนขณะที่อาจารย์กำลังสอน	4.39	0.63	มาก	4
7. มี Internet, WIFI, Program ใช้งานต่าง ๆ ต่อการเรียนแบบออนไลน์	4.40	0.61	มาก	3
8. เรียนออนไลน์ในพื้นที่ไม่มีเสียงรบกวน เพื่อให้ไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนออนไลน์	4.37	0.61	มาก	5

พฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ด้านความพร้อมในการเรียนออนไลน์	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล	อันดับ
9. จัดสภาพแวดล้อมให้พร้อมกับการเรียนออนไลน์ เพื่อป้องกันการรบกวนที่อาจเกิดขึ้น	4.27	0.65	มาก	6
เฉลี่ยรวม	4.33	0.42	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ด้านความพร้อมในการเรียนออนไลน์ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีอุปกรณ์สำหรับจัดบันทึกพร้อมในการเรียนออนไลน์ในแต่ละรายวิชา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}= 4.55$) รองลงมาคือ การตรวจสอบเวลาก่อนเข้าเรียนออนไลน์ เพื่อที่จะได้เข้าร่วมเรียนออนไลน์ได้ทันเวลา ($\bar{X}= 4.51$) ถัดมาคือ มี Internet, WIFI, Program ใช้งานต่าง ๆ ต่อการเรียนแบบออนไลน์ ($\bar{X}= 4.40$) ไม่แซทคุยกับเพื่อนในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนกับเพื่อนขณะที่อาจารย์กำลังสอน ($\bar{X}= 4.39$) และเข้าร่วมเรียนออนไลน์ตรงเวลาเสมอ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}= 4.05$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ด้านการเรียนแบบใหม่

พฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ด้านการเรียนแบบใหม่	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล	อันดับ
1. สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว	4.19	0.67	มาก	7
2. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนผ่านระบบออนไลน์	3.96	0.83	มาก	9
3. สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ได้ดี	3.95	0.83	มาก	10
4. สามารถเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้ดี	4.71	0.50	มากที่สุด	2
5. มีทักษะความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.70	0.49	มากที่สุด	5
6. ต้องพัฒนาการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ	4.72	0.48	มากที่สุด	1
7. สามารถเรียนแบบผสมผสานออนไลน์และออฟไลน์	4.71	0.51	มากที่สุด	3
8. ผู้สอนสามารถบันทึกวิดีโอการสอนและแจกจ่ายให้ผู้เรียนผ่านระบบจัดเก็บข้อมูลแบบคลาวด์ ด้วย Google Drive	4.71	0.50	มากที่สุด	4

พฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ด้านการเรียนแบบใหม่	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล	อันดับ
9. ผู้สอนสามารถถ่ายทอดสดการสอนผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ด้วย Google Meet, Facebook Live Zoom เป็นต้น	4.64	0.57	มากที่สุด	6
10. ผู้สอนสามารถสร้างและใช้งานห้องเรียนออนไลน์ (E-Classroom) ด้วย Microsoft Teams หรือ Google Classroom	4.07	0.77	มาก	8
เฉลี่ยรวม	4.43	0.39	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ด้านการเรียนแบบใหม่ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ต้องพัฒนาการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.72$) รองลงมาคือ สามารถเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ได้ดี ($\bar{X}=4.71$) ถัดมาคือ สามารถเรียนแบบผสมผสานออนไลน์และออฟไลน์ ($\bar{X}=4.71$) ผู้สอนสามารถบันทึกวิดีโอการสอนและแจกจ่ายให้ผู้เรียนผ่านระบบจัดเก็บข้อมูลแบบคลาวด์ ด้วย Google Drive ($\bar{X}=4.71$) และสามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ได้ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.95$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ด้านการปรับตัว

พฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ด้านการปรับตัว	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล	อันดับ
1. เข้าใจที่จะปรับตัวต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น	4.39	0.75	มาก	9
2. ยอมรับและเต็มใจที่จะปรับตัวต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้น	4.70	0.54	มากที่สุด	7
3. เรียนรู้รับรู้มาตรการต่าง ๆ ที่ทางกระทรวงสาธารณสุขประกาศใช้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019	4.74	0.46	มากที่สุด	4
4. ปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ ในสถานการณ์ ไวรัสโคโรนา 2019 มาโดยตลอด	4.74	0.46	มากที่สุด	5

พฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ด้านการปรับตัว	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล	อันดับ
5. เมื่อต้องมาเรียนแบบออนไลน์ ไม่รู้สึกว่าเป็นอุปสรรคต่อการมาเรียน	4.70	0.49	มากที่สุด	6
6. เข้าใจความยากลำบากของผู้สอนที่ต้องทำการสอนทั้งแบบออนไลน์และออนไลน์	4.63	0.54	มากที่สุด	8
7. เข้าใจเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ในการเรียนออนไลน์	4.76	0.47	มากที่สุด	2
8. กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นสามารถเข้าร่วมได้ แต่ต้องรักษาระยะห่างเพื่อความปลอดภัยทั้งของตนเองและผู้อื่น	4.75	0.44	มากที่สุด	3
9. เป็นโอกาสดีที่จะได้เรียนรู้การเข้าร่วมกิจกรรมในวิถีใหม่	4.82	0.40	มากที่สุด	1
10. สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี แม้มีเหตุการณ์ในการปิดสถานศึกษาหรือการประกาศพื้นที่เสี่ยง	3.96	0.83	มาก	10
เฉลี่ยรวม	4.61	0.35	มากที่สุด	

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการณ์เรียนออนไลน์ ด้านการปรับตัว ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เป็นโอกาสดีที่จะได้เรียนรู้การเข้าร่วมกิจกรรมในวิถีใหม่ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.82$) รองลงมาคือ เข้าใจเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ในการเรียนออนไลน์ ($\bar{X}=4.76$) ถัดมาคือ กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นสามารถเข้าร่วมได้ แต่ต้องรักษาระยะห่างเพื่อความปลอดภัยทั้งของตนเองและผู้อื่น ($\bar{X}=4.75$) เรียนรับรู้มาตรการต่าง ๆ ที่ทางกระทรวงสาธารณสุขประกาศใช้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID-19 ($\bar{X}=4.74$) เรียนรับรู้มาตรการต่าง ๆ ที่ทางกระทรวงสาธารณสุขประกาศใช้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ($\bar{X}=4.74$) และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี แม้มีเหตุการณ์ในการปิดสถานศึกษาหรือการประกาศพื้นที่เสี่ยง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.96$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การเรียนแบบใหม่ การปรับตัว และความพร้อมในการเรียนออนไลน์ มีอิทธิพลต่อการประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร (พฤติกรรมกรรมการเรียนออนไลน์)	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ความพร้อมในการเรียนออนไลน์ (X ₁)	-0.064	0.022	-0.065	-2.934	0.004*
การเรียนแบบใหม่ (X ₂)	0.767	0.034	0.722	22.469	0.000*
การปรับตัว (X ₃)	0.360		0.307	9.974	0.000*
ค่าคงที่	-0.258	0.112		-2.311	0.022

Multiple R = 0.950 R Square = 0.902 Adjusted R Square = 0.901 Std. Error = 0.13172

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเรียงลำดับความสำคัญดังนี้ การเรียนแบบใหม่ (X₂) การปรับตัว (X₃) และความพร้อมในการเรียนออนไลน์ (X₁)

เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปรแล้ว พบว่า ด้านการเรียนแบบใหม่ (X₂) การปรับตัว (X₃) และความพร้อมในการเรียนออนไลน์ (X₁) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ความพร้อมในการเรียนออนไลน์ (X₁) มีค่า Beta เท่ากับ -0.065 ซึ่งมีค่าเป็นลบแสดงให้เห็นถึงการส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ หากแก่นักศึกษาจะมีความพร้อมในการเรียนออนไลน์ แต่ก็ไม่สามารถทำให้นักศึกษามีประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้นได้

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการปรับตัวมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ มาลีวัล เลิศสาครศิริ จุริย์ นฤมลเลิศ และกิตติยา สมุทรประดิษฐ์ (2564) พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยภายใน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนผ่านระบบออนไลน์ การปรับตัวของนักศึกษาและปัจจัยภายนอก ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์สภาพแวดล้อมทางกายภาพและความพร้อมของสื่อ/เทคโนโลยี

ด้านความพร้อมในการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีอุปสรรคสำหรับจัดบันทึกพร้อมในการเรียนออนไลน์ในแต่ละรายวิชามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ ณิชกานต์ แก้วจันทร์ และธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ (2564) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อความพร้อมด้านผู้เรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญด้านอุปกรณ์การ

เรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านทัศนคติ ด้านสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ ด้านความรู้ที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

ด้านการเรียนแบบใหม่ สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยต้องพัฒนาการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และสามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ได้ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจเป็นเพราะการเรียนออนไลน์ทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมาก กว่าเรียนการสอนตามปกติ เนื่องจากการเรียนการสอนที่มีรูปแบบการเรียนที่หลากหลาย มีอิสระในด้านการเรียน มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการเรียนรู้และความเหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับ สิริพร อินทสนธิ (2563) พบว่าการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาเป็นอย่างมากเนื่องจาก ทั้งผู้เรียนและผู้สอนต้องมีการปรับตัวในการเรียนการสอนจากการเรียนในห้องเรียนเป็นการสอนออนไลน์

ด้านการปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยเป็นโอกาสดีที่จะได้เรียนรู้การเข้าร่วมกิจกรรมในวิถีใหม่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะการเรียนในรูปแบบใหม่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ แก่ผู้เรียน เช่น การใช้งานแอปพลิเคชันต่าง ๆ ในการเรียนออนไลน์ การเรียนรู้ด้วยตนเองในการใช้งานระบบการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์ (2563) พบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ออนไลน์โดยรวมและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลในภาพรวมพบว่า ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบออนไลน์ของนักศึกษาในวิทยาเขตภูเก็ตมีน้อยกว่านักศึกษาจาก 4 มหาวิทยาลัย ค่อนข้างชัดเจน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างประชากรของงานวิจัยดังกล่าวมาจากหลักสูตรการเรียนรู้ออนไลน์ที่กลุ่มตัวอย่างมีความคุ้นชินกับการเรียนรู้ดังกล่าว

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การเรียนแบบใหม่ การปรับตัว และความพร้อมในการเรียนออนไลน์ มีอิทธิพลต่อการประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยความพร้อมในการเรียนออนไลน์ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ในทิศทางตรงกันข้าม นั่นคือ ถ้านักศึกษามีความพร้อมในการเรียนออนไลน์มากขึ้น ประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 จะลดลง อาจเป็นเพราะประสิทธิผลการเรียนออนไลน์เป็นความสามารถในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ท่ามกลางการระบาดของโรคสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีมาตรการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งความพร้อมของนักศึกษาอาจไม่ได้ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์โดยตรง เพราะประสิทธิผลการเรียนเกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ณิชานนต์ แก้วจันทร์ และธนินท์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ (2564) พบว่า ความพร้อมด้านผู้เรียน ด้านการเรียนการสอนออนไลน์ และการเรียนการสอนออนไลน์ ส่งผลต่อการเรียนการสอนออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สรุป

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการปรับตัว ด้านการเรียนแบบ

ใหม่ และด้านความพร้อมในการเรียนออนไลน์ ตามลำดับ และการเรียนแบบใหม่ การปรับตัว และความพร้อมในการเรียนออนไลน์ มีอิทธิพลต่อการประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ สามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์ในการสนับสนุน ส่งเสริม ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนออนไลน์ และพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ และทำให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติการ

1. การพัฒนาความพร้อมในการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์ COVID-19

1.1 ด้านนโยบาย มหาวิทยาลัยควรเน้นการพัฒนาทักษะและความพร้อมการเรียนออนไลน์ ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนออนไลน์เป็นที่มีประสิทธิภาพและเทียบเท่ากับการเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางเทคนิคและทักษะการเรียนรู้ก่อนเข้าสู่แต่ละวิชา

1.2 ด้านปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยควรเข้าร่วมสนับสนุนนักศึกษาในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ออนไลน์ ด้วยการเตรียมคอร์สออนไลน์เสริมทักษะ การอบรมในการใช้โปรแกรมการสื่อสาร และการให้คำปรึกษาเพื่อเพิ่มความมั่นใจในการเรียนออนไลน์

2. การเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนออนไลน์ผ่านนวัตกรรม

2.1 ด้านนโยบาย มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนการเรียนออนไลน์ เช่น การให้สิทธิ์ยืมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และเพิ่มความเข้าถึงเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้

2.2 ด้านปฏิบัติการ มหาวิทยาลัยควรสร้างโครงสร้างที่มีประสิทธิภาพในการให้บริการแก่นักศึกษา ด้วยการให้โปรแกรมและอุปกรณ์ที่เหมาะสม พร้อมให้บริการแพ็คเกจอินเทอร์เน็ตให้กับนักศึกษาที่ต้องการใช้งานออนไลน์ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงและความสะดวกในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์ COVID-19 เช่น การเรียนเสริม หรือกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียนในระบบการศึกษาทั่วไป เป็นต้น

2. ควรทำการศึกษาด้วยการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้รับทราบผลวิจัยในลักษณะของการอธิบายด้วยเหตุและผลของการศึกษาในแต่ละประเด็นมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา บุญภักดี. (2563). การจัดการเรียนรู้อยู่ยุค New Normal. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 19(2), A1- A6.
 นิชกานต์ แก้วจันทร์ และธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ปัญญา. (2564). *ความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนและความคาดหวังประสิทธิผลการศึกษาในระบบการเรียนการสอนออนไลน์ ในทรรคนะของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- นฤตพงษ์ ไชยวงศ์. (2558). *ความพร้อมในการจัดป่าชุมชน กรณีศึกษาคณะกรรมการหมู่บ้าน อำเภอป่า จังหวัด น่าน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2563). *แผนบริหารความเสี่ยงและแผนการควบคุมภายในประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ, จุรีย์ นฤมิตเลิศ และกิตติยา สมุทรประดิษฐ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จากสถานการณ์โควิด-19. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ*, 7(1), 13 – 27.
- รัชดากร พลภักดี. (2563). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์ COVID-19. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 1(1), 1-5.
- ลัดดาวัลย์ คงสมบูรณ์. (2563). ความพร้อมในการเรียนรู้ออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ท่ามกลางการระบาดของไวรัสโควิด-19. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 9(2), 186-197.
- สยามรัฐออนไลน์. (2564). *เปิดใหม่! ไลน์ต้นตอโควิดโลก-โควิดไทย*. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564, จาก <https://siamrath.co.th/n/148697>
- สิริพร อินทสนธิ. (2563). โควิด - 19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษา รายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บ. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 22(2), 203 – 213.
- Ali, N. H. & Rosli, R. A. H. M. (2019). Digital technology: E-content development using Apple technology. *Malaysian Journal of Distance Education*, 21(1), 83-94.
- Bernard, H. W. (1960). *Mental health for classroom*. New York: McGraw-Hill.
- Gibson. J. L. (2000). *Organizations Behavior* (7th ed.). Boston: Irwin.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991). *Education Administration: Theory Research Practice* (4th ed.). New York: McGraw - Hill.
- Lahaderme, Henriette M. (1968). Attitudinal and Intellectual Correlates of Attention: A Study of Four Sixth-Grade Classrooms. *Journal of Educational Psychology*, 59, 320-324.
- Office of the Higher Education Policy, National Science, Research and Innovation Council. (2020). *Recovery Forum: School Reopening and Teacher Empowerment to Cope with the Next Normal in Education*. Retrieved October 19, 2021, from <https://www.nxpo.or.th/en/4856/>
- Wongyai, W., & Patphol, M. (2020). *Learning Design for the New Normal*. Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third edition. New York: Harper and Row Publication.

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของ
โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

The Relationship between Knowledge Sharing and Innovative Work Behavior in
the Schools Managed by the Bangkok Metropolitan Administration

ไวยศัญญากรณ์ เจริญยิ่ง¹, สุกัลยา ปริญญกุล² และ พงษ์เทพ จันทสุวรรณ³

Waisayakorn Jaroenyong¹, Sukulya Parinyakul² and Pongthep Chandasuwan³

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก^{1,2}

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น³

Doctor of Public Administration, Faculty of Liberal Arts, Krirk University, Thailand^{1,2}

Faculty of Graduate School, Western University, Thailand³

E-mail: Waisayakorn@gmail.com¹

Received: February 11, 2023

Revised: August 23, 2023

Accepted: August 24, 2023

บทคัดย่อ

จุดมุ่งหมายหลักในการศึกษาครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาอิทธิพลในระดับองค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้ที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร หน่วยในการวิเคราะห์ คือโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 437 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบไปด้วยจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 1,002 คน จากจำนวนโรงเรียน 202 โรงเรียน และภายหลังที่ได้นำข้อมูลที่มีค่าผิดปกติไปจากกลุ่มออกจากการวิเคราะห์ เหลือจำนวนโรงเรียน 195 โรงเรียน โดยออกแบบการวิจัยเป็นแบบเชิงความสัมพันธ์และแบบภาคตัดขวาง แนวทางการวิเคราะห์ที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง

ผลการศึกษาพบว่าทุกองค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้มีค่าสหสัมพันธ์เชิงบวกกับทุกองค์ประกอบของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม นอกจากนั้น พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวม องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคลมีอิทธิพลเชิงบวกที่สำคัญที่สุดต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ในขณะที่องค์ประกอบด้านการสื่อสารองค์การมีอิทธิพลเชิงบวกที่สำคัญเป็นลำดับสองต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม และจากข้อค้นพบ นโยบายที่ส่งเสริมพฤติกรรมแบ่งปันความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการสื่อสารองค์การ ควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมภายในองค์การ

คำสำคัญ: การแบ่งปันความรู้, พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม, การวิเคราะห์เส้นทาง

Abstract

The main purpose of this paper was to study the effects of knowledge sharing on innovative work behavior at the composite level in the schools managed by the Bangkok Metropolitan Administration (BMA). The units of analysis were the schools managed by the BMA. The population of this study was 437 schools. The sample included 1,002 respondents from 202 schools, and after the outliers were removed from the dataset, 195 schools remained. The correlational research design and the cross-sectional study were both employed. Path analysis was the primary methods of analysis.

The results showed that all types of knowledge sharing were positively correlated with all four aspects of innovative work behavior. Additionally, when considering the whole picture, personal interactions were the type of knowledge sharing that had the most substantial positive effect on innovative work behavior. Organizational communications had the second-most important positive influence on innovative work behavior. According to the findings, policies promoting knowledge sharing behavior, particularly in personal interactions and organizational communications, should be developed and improved in order to encourage more innovative work behaviors.

Keywords: Knowledge sharing, Innovative work behavior, Path analysis

บทนำ

พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม (Innovative Work Behavior: IWB) หรือ กระบวนการพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการช่วยให้องค์กรสามารถรักษาระดับความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน ซึ่งหมายถึงความสามารถในการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนขององค์กรภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีภาวะการแข่งขันสูง หรือสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมภายในองค์กรมักจะสัมพันธ์กับการก่อตัว การพัฒนาและการดำเนินงานด้านนวัตกรรม ตลอดจนการสร้างสรรค์ความคิดภายในองค์กร นอกจากนี้ พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมยังถือว่าเป็นองค์ประกอบที่มีนัยสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายด้านการได้เปรียบเชิงการแข่งขันและการเพิ่มสมรรถนะทางการจัดการ (AlMulhim, 2020; Baer, 2012; Gomes & Wojahn, 2017; Phong et al., 2018) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาด้านการจัดการที่เกี่ยวกับนวัตกรรมจึงเป็นจุดสนใจและกลายเป็นหัวข้อการวิจัยที่ได้รับความสนใจในวงการวิชาการ (De Jong & Den Hartog, 2010)

ในการศึกษานวัตกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการนวัตกรรมสามารถศึกษาได้ทั้งในระดับองค์กร ระดับกลุ่มทำงาน ระดับเครือข่าย และระดับบุคคล (King & Anderson, 2002; De Jong & Den Hartog, 2010) ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงสนใจพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมในระดับองค์กรแทนที่จะสนใจพฤติกรรม

ทำงานเชิงนวัตกรรมในระดับบุคคล โดยการศึกษาพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมครั้งนี้ จะทำการศึกษาตามแนวคิดของ De Jong and Den Hartog (2010)

การแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) หรือ พฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการได้มาซึ่งความรู้และการสร้างสรรค์ความรู้ภายในองค์กร เพราะระหว่างการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ในการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน หลายครั้งก็นำไปสู่การเกิดความคิดใหม่ (Nonaka, 1994) หรือแนวโน้มที่จะเกิดการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ซึ่งนำไปสู่การมีนวัตกรรมในองค์กร (Daud et al., 2008; Nonaka et al., 2006; Nonaka & Takeuchi, 1995) ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมก็คือการแบ่งปันความรู้ ยากมากที่นวัตกรรมจะเกิดขึ้นโดยไม่มีการแบ่งปันความรู้ (Kremer et al., 2019) ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า การแบ่งปันความรู้ เป็นพฤติกรรมที่บุคลากรภายในองค์กรได้ทำการแลกเปลี่ยนความรู้และข่าวสารด้วยวิธีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อหาความคิดใหม่ ส่งผลให้เกิดการสร้างนวัตกรรมภายในองค์กร (AlMulhim, 2020; Van den Hooff & Ridder, 2004)

Lee (2001, p. 324) ได้ให้ความหมายของการแบ่งปันความรู้ไว้ว่า คือ กิจกรรมในการถ่ายโอนหรือเผยแพร่ความรู้จากบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหนึ่ง ไปยังบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรอื่น ดังนั้นพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้จึงสามารถอยู่ในรูปแบบของพฤติกรรมระดับบุคคล พฤติกรรมระดับกลุ่ม และพฤติกรรมระดับองค์กรได้ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงสนใจพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในระดับองค์กรแทนที่จะสนใจพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ในระดับบุคคล โดยการศึกษาการแบ่งปันความรู้ครั้งนี้ จะทำการศึกษาตามแนวคิดของ Yi (2009)

และจากการทบทวนวรรณกรรมของ Kmiecik (2021) พบว่า การแบ่งปันความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม แต่กลับปรากฏว่า ไม่พบงานที่แสดงในรายละเอียดเชิงลึกกว่าพฤติกรรมแต่ละวิธีการของการแบ่งปันความรู้ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์ต่อแต่ละขั้นตอนในกระบวนการของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างไร ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงพัฒนาตัวแบบความสัมพันธ์ระหว่างการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมในระดับองค์ประกอบ โดยมีหน่วยวิเคราะห์คือพฤติกรรมในระดับองค์การซึ่งก็คือโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการสำรวจสภาพความรู้ในประเทศไทย ผ่านเว็บไซต์ THAIJO (www.tci-thaijo.org/) โดยการสำรวจบทความทางออนไลน์นี้ ได้สิ้นสุดเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ผลการสำรวจก็ยังแสดงให้เห็นถึงช่องว่างของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ที่ขาดแคลนงานที่ศึกษาหน่วยวิเคราะห์ในระดับองค์การ และแสดงรายละเอียดว่าพฤติกรรมแต่ละรูปแบบของการแบ่งปันความรู้ส่งผลต่อแต่ละขั้นตอนในกระบวนการของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลในระดับองค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้ที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการแบ่งปันความรู้

การให้นิยามหรือความหมายของการแบ่งปันความรู้ มีความหลากหลายและนำไปสู่แนวคิดการแบ่งปันความรู้ที่ต่างต่างกัน เช่น บางคนได้นิยามการแบ่งปันความรู้ในฐานะกิจกรรม เช่น Lee (2001) บางคนได้นิยามการแบ่งปันความรู้ในฐานะกระบวนการ เช่น Van den Hooff and De Ridder (2004) และบางคนก็มองการแบ่งปันความรู้ในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น Lin (2007) และบางคนก็เห็นว่าการแบ่งปันความรู้เป็นชุดของพฤติกรรม เช่น Yi (2009)

Yi (2009) เรียกการแบ่งปันความรู้ว่าพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ โดยมองว่า พฤติกรรมการแบ่งปันความรู้คือชุดของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนความรู้และความเชี่ยวชาญภายในองค์กร โดยความรู้และความเชี่ยวชาญนั้นต้องสัมพันธ์กับงานและสามารถก่อให้เกิดประสิทธิผลองค์การสูงสุด

ตามแนวคิดของ Yi (2009) พฤติกรรมการแบ่งปันความรู้จะมีช่องทางในการเคลื่อนย้าย/แลกเปลี่ยนความรู้ที่สำคัญ 4 วิธีการ ดังนี้

1. การเขียนผลงาน (Written Contributions) เป็นพฤติกรรมของสมาชิกภายในองค์กรที่เสนอความคิดเห็น ข่าวสาร และประสบการณ์ ด้วยการเขียนเอกสารมากกว่าการพูดคุยด้วยวาจา ดังนั้น การเขียนผลงานจึงเป็นการแบ่งปันความรู้ผ่านช่องทางบุคคลสู่เอกสาร เอกสารจึงเป็นช่องทางสำคัญในการแลกเปลี่ยนความรู้ โดยไม่มีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า

2. การสื่อสารองค์การ (Organizational Communications) เป็นพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นทางการภายในทีมงานหรือระหว่างทีมงาน หรือการมีปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นทางการภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงาน ดังนั้น การสื่อสารองค์การจึงเป็นการแบ่งปันความรู้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างเป็นทางการ ผ่านช่องทางบุคคลสู่กลุ่ม

3. ปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล (Personal Interactions) เป็นพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการระหว่างบุคคล ดังนั้น การมีปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคลจึงเป็นการแบ่งปันความรู้ผ่านช่องทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการ ผ่านช่องทางบุคคลสู่บุคคล

4. ชุมชนปฏิบัติ (Communities of Practice) เป็นพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ภายในชุมชนของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งก็คือกลุ่มของพนักงานที่มารวมตัวกันด้วยความเต็มใจ เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่สนใจร่วมกัน โดยการรวมตัวพบปะระหว่างพนักงานด้วยกันนี้ ไม่ได้อยู่ในขอบเขตของงานประจำ แต่มักจะรวมตัวกันแบบส่วนบุคคล ดังนั้น ชุมชนปฏิบัติจึงเป็นการแบ่งปันความรู้ผ่านช่องทางปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการ ผ่านช่องทางบุคคลสู่กลุ่ม

แนวคิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

Scott and Bruce (1994) มีแนวคิดว่า นวัตกรรม เป็นบางสิ่งที่มีมากกว่า การสร้างสรรค์ โดยนวัตกรรมและการสร้างสรรค์มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การสร้างสรรค์เป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้นหาหรือผลิตความคิดใหม่ที่มีประโยชน์ ในขณะที่ นวัตกรรม เป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้นหาความคิดใหม่ที่เป็นประโยชน์ ยอมรับในความคิด

ใหม่นั้น และนำความคิดใหม่นั้นไปปฏิบัติให้เกิดผล ดังนั้น นวัตกรรมจึงไม่ใช่แค่เพียงการมีความคิดหรือความรู้ใหม่ แต่ต้องนำความคิดหรือความรู้ใหม่นั้นมาก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ (Steyn & De Bruin, 2019)

โดย Janssen (2000, p. 288) ได้นิยามแนวคิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมไว้ว่า คือ บทบาทในงาน กลุ่ม หรือองค์การ ที่มีความตั้งใจในการสร้างสรรค์ความคิดใหม่ การแนะนำความคิดใหม่ และการนำความคิดใหม่ไปใช้ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการทำบทบาทให้บรรลุผลสำเร็จ ทั้งในระดับกลุ่ม หรือองค์การ

De Jong and Den Hartog (2010) ได้อ้างอิงงานของ Janssen (2000) และงานของ Scott and Bruce (1994) แล้วจึงได้นำเสนอแนวคิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมว่ามี 4 มิติ คือ การค้นหาความคิด การสร้างความคิด การสนับสนุนความคิด และการนำความคิดไปปฏิบัติ หรือบางครั้งเรียกว่า การนำความคิดไปประยุกต์ใช้

1. การค้นหาความคิด (Idea Exploration) มีแนวคิดที่ว่า จุดเริ่มต้นของกระบวนการการเกิดนวัตกรรมมักจะเริ่มจากความไม่ตั้งใจหรือไม่ได้วางแผนการไว้ล่วงหน้า แต่การมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นมักจะนำไปสู่การค้นหาโอกาสที่จะได้ปรับปรุง หรือก้าวพ้นอุปสรรคที่กำลังเผชิญ ดังนั้น การค้นหาโอกาสหรือการค้นหาความคิดใหม่จึงเป็นเรื่องของการมองหาหนทางในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการดำเนินงาน หรือ การพยายามที่จะหาทางเลือกใหม่ให้กับผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการดำเนินงาน

2. การสร้างความคิด (Idea Generation) การสร้างความคิดหรือการพัฒนาความคิดใหม่มักจะมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์/บริการใหม่ การเข้าสู่ตลาดใหม่ และการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน หรือกล่าวโดยง่ายก็คือ การแก้ปัญหาที่ถูกค้นพบ หลักในการสร้าง/พัฒนาความคิดใหม่ คือ การปรับการเชื่อมโยงและเปลี่ยนโครงสร้างของข้อมูลข่าวสารหรือแนวคิดที่ใช้อยู่เสียใหม่ เพื่อแก้ปัญหาหรือปรับปรุงผลการดำเนินงาน ความคิดใหม่ที่ดีนั้นจะต้องสามารถลดช่องว่างระหว่าง “สิ่งที่เป็น” กับ “สิ่งที่ควรเป็น” ของปัญหาหรือผลการดำเนินงานด้วยมุมมองที่แตกต่างไปจากเดิม

3. การสนับสนุนความคิด (Idea Championing) การสนับสนุนความคิดใหม่ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความคิดที่ถูกสร้าง/พัฒนาขึ้นมาใหม่ ความคิดใหม่จำเป็นที่จะต้องถูกส่งเสริมให้ได้รับการยอมรับเนื่องจากบ่อยครั้งที่ความคิดใหม่เข้ากันไม่ได้กับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่หรือใช้อยู่ในการทำงานปัจจุบัน การสนับสนุนความคิดใหม่มักจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านการหาแรงสนับสนุนและการสร้างพันธมิตรด้วยการแสดงออกอย่างกระตือรือร้นและเชื่อมั่นในความสำเร็จอันเนื่องมาจากความคิดใหม่อย่างไม่ย่อท้อหรือยอมจำนนกับอุปสรรค รวมถึงการหาบุคคลที่เหมาะสมเข้าร่วมการสนับสนุน

4. การนำความคิดไปปฏิบัติ (Idea Application) ความคิดใหม่ที่ได้รับการสนับสนุนจำเป็นต้องถูกนำมาปฏิบัติ สิ่งจำเป็นในการทำให้ความคิดใหม่กลายเป็นจริงในทางปฏิบัติ ก็คือการทุ่มเทแรงกายแรงใจอย่างหนักและการมีทัศนคติที่มุ่งผลลัพธ์เป็นสำคัญ การนำความคิดใหม่ไปปฏิบัติแล้วยังรวมถึงการสร้างนวัตกรรมในส่วนองกระบวนการดำเนินงานตามปกติ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่หรือกระบวนการดำเนินงานใหม่ ตลอดจนการทดสอบและปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการดำเนินงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

พฤติกรรมด้านการแบ่งปันความรู้จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทักษะระหว่างสมาชิกภายในองค์กร และก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในกลุ่ม และก่อให้เกิดการสะท้อนคิด (Chen et al., 2010) ซึ่งการสะท้อนคิดเป็นการคิดตรึงตรองอย่างถี่ถ้วน ย้อนคิดกลับในบางประเด็น เพื่อเปลี่ยนการรับรู้ในประสบการณ์หรือของความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทำให้เกิดการเรียนรู้และมีความรู้ชุดใหม่ ดังนั้น การแบ่งปันความรู้จึงช่วยเพิ่มโอกาสในการหลุดพ้นจากแนวทางการทำงานประจำแบบเดิม ทำให้มีโอกาสมากขึ้นที่จะมีพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น (Anser et al., 2020) ซึ่ง Liua and Phillips (2011) มองว่า พนักงานส่วนใหญ่แล้วจะมีความรู้ไม่เพียงพอและมีโอกาสน้อยที่จะได้ที่จะทำงานเชิงนวัตกรรมด้วยตนเอง เพราะฉะนั้น การทำงานร่วมกันกับเพื่อนพนักงานคนอื่น ด้วยการประสานพลังทางด้านความรู้ย่อมก่อให้เกิดโอกาสในการสร้างความคิดใหม่และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปดำเนินการให้เป็นผลสำเร็จ (Kmieciak, 2021)

และจากการทบทวนวรรณกรรมของ Kmieciak (2021) ยืนยันว่า การแบ่งปันความรู้คือพฤติกรรมสำคัญที่ส่งผลต่อนวัตกรรมทั้งในระดับบุคคล และระดับองค์กร เนื่องจากความรู้คือรากฐานในการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมีการแบ่งปันความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของประสบการณ์การแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ความรู้ที่ถูกแบ่งปันโดยผู้เชี่ยวชาญนี้จะเป็กรากฐานและนำไปสู่แรงบันดาลใจในการหาทางแก้ปัญหาแบบใหม่ และเมื่อมีการแบ่งปันความรู้ระหว่างเพื่อนร่วมงาน ย่อมส่งผลให้เกิดการได้รับความรู้เพิ่มเติมจากพนักงานคนอื่น ซึ่งย่อมเป็นการเพิ่มโอกาสในการเกิดแนวความคิดใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาอิทธิพลในระดับองค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้ที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าจึงเป็นการวิจัยแบบเชิงความสัมพันธ์ (Correlational Research Design) โดยทำการเก็บข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Study) โดยมีหน่วยการวิเคราะห์ คือ ระดับโรงเรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้ค่าเฉลี่ยการรับรู้ในแต่ละองค์ประกอบของแนวคิดการแบ่งปันความรู้และแนวคิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของแต่ละโรงเรียน เป็นหน่วยวิเคราะห์

นอกจากนี้ ได้ทำการคำนวณเพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมต่อการทดสอบสมมติฐาน ด้วยการใช้ซอฟต์แวร์ G*power 3.1 โดยกำหนดค่าเริ่มต้น ดังนี้ กำหนดให้ค่า Effect Size = 0.15 กำหนดค่า $\alpha = 0.05$ กำหนดค่า Power = 0.80 กำหนดจำนวนตัวแปรทำนายตามจำนวนตัวแปรสังเกตได้มากที่สุดตามกรอบแนวคิด = 5 พบว่า ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่เพียงพอต่อการทดสอบสมมติฐานคือ 92 ตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรคือโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 โรงเรียน (ข้อมูล ณ ธันวาคม พ.ศ. 2561, สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2562) ทำการสุ่มตัวอย่าง เริ่มต้นด้วยเทคนิคการสุ่มแบบสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยการสุ่มรายชื่อโรงเรียนออกมาจำนวน 250 โรงเรียน แล้วจึงใช้เทคนิคการสุ่ม

ตัวอย่างแบบกลุ่ม ด้วยการกระจายแบบสอบถามไปยังโรงเรียนเป้าหมายทั้ง 250 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 ท่าน โดยกลุ่มเป้าหมายของผู้ตอบแบบสอบถามคือครูประจำชั้น ป.1 ถึง ป.6 และ/หรือผู้บริหาร (ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ รองผู้อำนวยการฯ) รวมทั้งอาจารย์/เจ้าหน้าที่ รวมจัดส่งแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 1,250 ชุด โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 1,002 ชุด คิดเป็นจำนวนโรงเรียนเท่ากับ 202 โรงเรียน และเมื่อนำ Outliers ออกจากการวิเคราะห์ ก็เหลือจำนวนโรงเรียน 195 โรงเรียน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง สิงหาคม พ.ศ. 2562 ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2562

ในการศึกษานี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็นสามส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทั่วไปขององค์กร 2) การวัดแนวคิดการแบ่งปันความรู้ และ 3) การวัดแนวคิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

โดยการวัดแนวคิดการแบ่งปันความรู้ ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ Yi (2009) ซึ่งมี 4 องค์ประกอบ คือ (1) การเขียนผลงาน (2) การสื่อสารองค์การ (3) ปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล และ (4) ชุมชนปฏิบัติ รวมทั้งสิ้นจำนวน 29 ข้อความโดยใช้มาตรวัด 6 ระดับ โดยให้ 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ 6 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในขณะที่การวัดแนวคิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ De Jong and Den Hartog (2010) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การค้นหาความคิด 2) การสร้างความคิด 3) การสนับสนุนความคิด และ 4) การนำความคิดไปปฏิบัติ รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 ข้อความ โดยใช้มาตรวัด 6 ระดับ โดยให้ 1 = ไม่ปฏิบัติเลย และ 6 = ปฏิบัติเป็นประจำ

ผลการทดสอบค่าน่าเชื่อถือของมาตรวัดการแบ่งปันความรู้ทั้ง 4 องค์ประกอบ พบว่า มีค่า Alpha ระหว่าง 0.856-0.972 ในขณะที่ มาตรวัดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมทั้ง 4 องค์ประกอบ มีค่า Alpha ระหว่าง 0.884-0.953

ได้ทำการทดสอบ Common Method Bias และ Multicollinearity พบว่า Full Collinearity VIFs มีค่าน้อยกว่า 3.3 ซึ่งแสดงว่าผ่านการทดสอบ (Kock, 2015; Kock & Lynn, 2012) และทำการทดสอบ Multivariate Normality พบว่า Mardia's Multivariate Skewness ($\beta = 146.262, p > 0.05$) และ Mardia's Multivariate Kurtosis ($\beta = -0.216, p > 0.05$) จึงสามารถสรุปได้ว่าข้อมูลมีการกระจายตัวไม่แตกต่างจากการกระจายตัวแบบ Multivariate Normality

สุดท้ายได้ทำการวิเคราะห์เส้นทางระหว่างตัวแปรสังเกตได้ตามกรอบแนวคิด ด้วยโปรแกรม LISREL 8.80

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

N = 195

						iwb_ide a	iwb_cha m	iwb_appl
	ks_writ	ks_com	ks_inter	ks_cop	iwb_exp			
ks_writ	1							
ks_com	0.526**	1						
ks_inter	0.538**	0.501**	1					
ks_cop	0.514**	0.458**	0.520**	1				
iwb_exp	0.423**	0.460**	0.461**	0.394**	1			
iwb_idea	0.429**	0.453**	0.463**	0.403**	0.581**	1		
iwb_cham	0.399**	0.426**	0.434**	0.327**	0.400**	0.561**	1	
iwb_appl	0.493**	0.487**	0.504**	0.462**	0.373**	0.428**	0.559**	1

หมายเหตุ: ** $p < .01$ (2-tailed), การเขียนผลงาน (ks_writ), การสื่อสารองค์การ (ks_com), ปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล (ks_inter), ชุมชนปฏิบัติ (ks_cop), การค้นหาความคิด (iwb_exp), การสร้างความคิด (iwb_idea), การสนับสนุนความคิด (iwb_cham), การนำความคิดไปปฏิบัติ (iwb_appl)

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าตั้งแต่ 0.327 ถึง 0.581 และทุกค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทั้งสองมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการแบ่งปันความรู้ด้านชุมชนปฏิบัติ (ks_cop) และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมด้านการสนับสนุนความคิด (iwb_cham) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุดเท่ากับ 0.327 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมด้านการค้นหาความคิด (iwb_exp) และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมด้านการสร้างความคิด (iwb_idea) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดเท่ากับ 0.581

ตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรง พบว่า องค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้ คือ องค์ประกอบด้านการเขียนผลงาน (ks_writ) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อองค์ประกอบด้านการนำความคิดไปปฏิบัติ (iwb_appl) ($DE = 0.137$, $p < 0.05$)

ตารางที่ 2 ค่าอิทธิพลโดยรวม อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมในระดับองค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้ที่ส่งผลต่อองค์ประกอบของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

N = 195

ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น											
	การเขียนผลงาน (ks_writ)			การสื่อสารองค์การ (ks_com)			ปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล (ks_inter)			ชุมชนปฏิบัติ (ks_cop)		
	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE
การค้นหาคำความคิด (iwb_exp)	0.127	0.127		0.234**	0.234**		0.219**	0.219**		0.108	0.108	
การสร้างคำความคิด (iwb_idea)	0.135*	0.085	0.050	0.217**	0.124*	0.093**	0.220**	0.133*	0.087**	0.120	0.077	0.043
การสนับสนุนคำความคิด (iwb_cham)	0.143*	0.088	0.055	0.221**	0.133*	0.088**	0.230**	0.141*	0.089**	0.033	-0.015	0.048
การนำคำความคิดไปปฏิบัติ (iwb_appl)	0.185**	0.137*	0.048*	0.209**	0.134*	0.075**	0.219**	0.141*	0.078**	0.157*	0.146*	0.011
N = 195												
ตัวแปรตาม	ตัวแปรต้น										R ²	
	การค้นหาคำความคิด (iwb_exp)			การสร้างคำความคิด (iwb_idea)			การสนับสนุนคำความคิด (iwb_cham)					
	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE			
การค้นหาคำความคิด (iwb_exp)											0.305	
การสร้างคำความคิด (iwb_idea)	0.397**	0.397**									0.415	
การสนับสนุนคำความคิด (iwb_cham)	0.160**		0.160**	0.404**	0.404**						0.375	
การนำคำความคิดไปปฏิบัติ (iwb_appl)	0.054**		0.054**	0.137**		0.137**	0.338**	0.338**			0.460	

หมายเหตุ: * $p < .05$; ** $p < .01$ (1-tailed, critical $t = 1.645$ และ 2.326 ตามลำดับ), TE = อิทธิพลโดยรวม, DE = อิทธิพลทางตรง, IE = อิทธิพลทางอ้อม

ในขณะที่ องค์ประกอบด้านการเขียนผลงาน (ks_writ) มีอิทธิพลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อ องค์ประกอบด้านการค้นหาความคิด (iwb_exp) ($DE = 0.127, p > 0.05$) ด้านการสร้างความคิด (iwb_idea) ($DE = 0.085, p > 0.05$) และด้านการสนับสนุนความคิด (iwb_cham) ($DE = 0.088, p > 0.05$)

และพบว่า องค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้ คือ องค์ประกอบการสื่อสารองค์การ (ks_com) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อองค์ประกอบด้านการค้นหาความคิด (iwb_exp) ($DE = 0.234, p < 0.01$) ด้านการสร้างความคิด (iwb_idea) ($DE = 0.124, p < 0.05$) ด้านการสนับสนุนความคิด (iwb_cham) ($DE = 0.133, p < 0.05$) และด้านการนำความคิดไปปฏิบัติ (iwb_appl) ($DE = 0.134, p < 0.05$)

นอกจากนี้ยังพบว่า องค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้ คือ องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล (ks_inter) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อองค์ประกอบด้านการค้นหาความคิด (iwb_exp) ($DE = 0.219, p < 0.01$) ด้านการสร้างความคิด (iwb_idea) ($DE = 0.133, p < 0.05$) ด้านการสนับสนุนความคิด (iwb_cham) ($DE = 0.141, p < 0.05$) และด้านการนำความคิดไปปฏิบัติ (iwb_appl) ($DE = 0.141, p < 0.05$)

ในขณะเดียวกัน องค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้ คือ องค์ประกอบด้านชุมชนปฏิบัติ (ks_cop) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อองค์ประกอบด้านการนำความคิดไปปฏิบัติ (iwb_appl) ($DE = 0.146, p < 0.05$) ในขณะที่ องค์ประกอบด้านชุมชนปฏิบัติ (ks_cop) มีอิทธิพลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อองค์ประกอบด้านการค้นหาความคิด (iwb_exp) ($DE = 0.108, p > 0.05$) ด้านการสร้างความคิด (iwb_idea) ($DE = 0.077, p > 0.05$) และด้านการสนับสนุนความคิด (iwb_cham) ($DE = -0.015, p > 0.05$)

และเมื่อพิจารณา องค์ประกอบของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม คือ องค์ประกอบด้านการค้นหาความคิด (iwb_exp) พบว่า มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อองค์ประกอบด้านการสร้างความคิด (iwb_idea) ($DE = 0.397, p < 0.01$) และพบว่า องค์ประกอบด้านการสร้างความคิด (iwb_idea) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อองค์ประกอบด้านการสนับสนุนความคิด (iwb_cham) ($DE = 0.404, p < 0.01$) และพบว่า องค์ประกอบด้านการสนับสนุนความคิด (iwb_cham) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อองค์ประกอบด้านการนำความคิดไปปฏิบัติ (iwb_appl) ($DE = 0.338, p < 0.01$)

และเมื่อพิจารณา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) ขององค์ประกอบด้านการค้นหาความคิด (iwb_exp) พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.305 หมายความว่า ร้อยละ 30.50 ของความแปรปรวนในองค์ประกอบด้านการค้นหาความคิด (iwb_exp) สามารถถูกอธิบายด้วยอิทธิพลทางตรงขององค์ประกอบด้านการเขียนผลงาน (ks_writ) องค์ประกอบด้านการสื่อสารองค์การ (ks_com) องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล (ks_inter) และองค์ประกอบด้านชุมชนปฏิบัติ (ks_cop)

และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) ขององค์ประกอบด้านการสร้างความคิด (iwb_idea) มีค่าเท่ากับ 0.415 หมายความว่า ร้อยละ 41.50 ของความแปรปรวนในองค์ประกอบด้านการสร้างความคิด (iwb_idea) สามารถถูกอธิบายด้วยอิทธิพลทางตรงขององค์ประกอบด้านการเขียนผลงาน (ks_writ) องค์ประกอบด้านการสื่อสารองค์การ (ks_com) องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล (ks_inter) องค์ประกอบด้านชุมชนปฏิบัติ (ks_cop) และองค์ประกอบด้านการค้นหาความคิด (iwb_exp)

นอกจากนี้ยังพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) ขององค์ประกอบด้านการสนับสนุนความคิด (iwb_cham) มีค่าเท่ากับ 0.375 หมายความว่า ร้อยละ 37.50 ของความแปรปรวนในองค์ประกอบด้านการสนับสนุนความคิด (iwb_cham) สามารถถูกอธิบายด้วยอิทธิพลทางตรงขององค์ประกอบด้านการเขียนผลงาน (ks_writ) องค์ประกอบด้านการสื่อสารองค์การ (ks_com) องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล (ks_inter) องค์ประกอบด้านชุมชนปฏิบัติ (ks_cop) และองค์ประกอบด้านการสร้างความคิด (iwb_idea)

ในขณะเดียวกันพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2) ขององค์ประกอบด้านการนำความคิดไปปฏิบัติ (iwb_appl) มีค่าเท่ากับ 0.460 หมายความว่า ร้อยละ 46.00 ของความแปรปรวนในองค์ประกอบด้านการนำความคิดไปปฏิบัติ (iwb_appl) สามารถถูกอธิบายด้วยอิทธิพลทางตรงขององค์ประกอบด้านการเขียนผลงาน (ks_writ) องค์ประกอบด้านการสื่อสารองค์การ (ks_com) องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล (ks_inter) องค์ประกอบด้านชุมชนปฏิบัติ (ks_cop) และ องค์ประกอบด้านการสนับสนุนความคิด (iwb_cham)

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาทุกวิธีการของการแบ่งปันความรู้และทุกขั้นตอนของกระบวนการพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมพร้อมกัน บางวิธีการของการแบ่งปันความรู้มีอิทธิพลเชิงบวกกับบางขั้นตอนของกระบวนการพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kmiecik (2021) ที่พบว่า บางองค์ประกอบของการแบ่งปันความรู้มีอิทธิพลเชิงบวกต่อบางองค์ประกอบของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม กล่าวคือ การให้ความรู้มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการสร้างความคิด แต่การให้ความรู้กลับมีอิทธิพลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการทำความเข้าใจเป็นจริง และพบว่า การได้รับความรู้มีอิทธิพลทางตรงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการสร้างความคิดและการทำความเข้าใจเป็นจริง

จากผลการวิเคราะห์ ยังพบว่า การแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการสื่อสารองค์การคือตัวแปรทำนายที่เข้มแข็งที่สุดต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็นพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ภายใต้การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันแบบสองทิศทาง ส่งผลให้เกิดความสามารถในความเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ การแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคลจึงส่งผลต่อการรับรู้ เรียนรู้ และสร้างสรรค์ ที่มีความหลากหลายอันเนื่องมาจากการอภิปรายซึ่งก่อให้เกิดการไหลเวียนสะท้อนย้อนกลับทางความคิด ดังนั้น การแสดงความคิดเห็นหลายมุมมองหรือการคิดนอกกรอบจึงมาจากการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีภูมิหลังไม่เหมือนกัน โดยภาพรวมแล้ว การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันจากบุคคลที่มีความหลากหลายทางภูมิหลัง น่าจะเป็นปัจจัยเชิงบวกที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ (Ahmad & Karim, 2019) และจากการที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสิ่งใหม่อันเนื่องมาจากการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล จะกลายเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

ในขณะที่ การแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการสื่อสารองค์การนี้ จะเป็นโอกาสให้บุคคลที่มีความรู้ฝังลึกได้ทำการแปลงความรู้ฝังลึกให้มาอยู่ในรูปแบบที่สามารถทำการสื่อสารภายในองค์การ ซึ่งจะกลายมาเป็นความรู้ชัดแจ้ง และนำความรู้แบบชัดแจ้งนี้ไปแบ่งปันให้บุคคล กลุ่ม ทีมงาน หรือระหว่างทีมงานภายในองค์การได้ โดยการแบ่งปันความรู้ที่ชัดแจ้งของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งให้ไปเป็นความรู้ชัดแจ้งของอีกบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง จะสามารถทำให้บุคคล กลุ่ม หรือองค์การ นำความรู้ชัดแจ้งที่ถูกแบ่งปันและกระจายอยู่ทั่วหน่วยงานหรือองค์การ แต่สามารถเชื่อมโยงหรือสังเคราะห์กันได้ มารวบรวมเข้าด้วยกัน จนกลายเป็นความรู้ใหม่ และเริ่มนำความรู้ใหม่ดังกล่าวมาประยุกต์ ขยายความคิด และปรับเปลี่ยนกรอบคิดจนกลายเป็นความรู้ฝังลึกของตนเอง (Nonaka, 1991) และจากความรู้ใหม่ที่เกิดจากการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการสื่อสารองค์การนี้ ก็จะกลายเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เมื่อพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ พบว่า การแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคลและวิธีการสื่อสารองค์การมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อกระบวนการพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมมากกว่าวิธีการเขียนผลงานและชุมชนปฏิบัติ จากข้อค้นพบดังกล่าว บ่งบอกเป็นนัยว่า โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ให้ความสำคัญกับการสร้างนวัตกรรม แต่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ก็ควรจัดสรรทรัพยากรเพื่อการส่งเสริม สนับสนุน หรือกระตุ้นให้สมาชิกภายในองค์การมีแรงจูงใจที่จะมีพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคลและ/หรือวิธีการสื่อสารองค์การ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรกระตุ้น ส่งเสริม หรือสนับสนุนให้สมาชิกภายในโรงเรียน พยายามสร้างหรือใช้แนวทางการทำงานแบบใหม่ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง และให้กลุ่มบุคคลที่มีความสามารถเหล่านี้ นำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์ตลอดจนความเชี่ยวชาญที่มีนำมาแบ่งปันความรู้ให้กับสมาชิกภายในโรงเรียน ซึ่งถ้าเป็นการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล ก็อาจจะอยู่ในรูปแบบการช่วยเหลือให้คำแนะนำหรือฝึกสอนให้กับบุคคลที่ใกล้ชิด หรือถ้าเป็นการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการสื่อสารองค์การ ก็อาจจะอยู่ในรูปแบบของการจัดประชุมอย่างเป็นทางการโดยให้ผู้ที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญมานำเสนอในที่ประชุมก่อนที่จะทำการประชุมเพื่อระดมสมองหรือหาทางแก้ปัญหาด้วยการแสวงหาความคิดจากที่ประชุม

2. ควรส่งเสริม สนับสนุน หรือกระตุ้นให้สมาชิกภายในโรงเรียนมีพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล และ/หรือ วิธีการสื่อสารองค์การ ผ่านระบบการให้รางวัล การท้าทายความสามารถ และการยกย่องให้ความสำคัญ

ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ในการศึกษาครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานว่าพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้มีอิทธิพลทางตรงกับพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาในอดีต แต่การศึกษาในอนาคตควรพิจารณาผลกระทบย้อนกลับของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้ เนื่องจากพฤติกรรมการทำงานเชิง

นวัตกรรมได้ส่งผลให้เกิดความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นความรู้ที่สามารถนำมาแบ่งปันให้กับสมาชิกภายในองค์กรได้ ดังนั้นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมจึงอาจเกิดในลักษณะที่เป็นวงจรหมุนวนส่งผลกันไปมาอย่างต่อเนื่องก็เป็นไปได้

2. ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมเพียงสองแนวคิด ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรมีการเพิ่มตัวแปรกำกับหรือตัวแปรปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการแบ่งปันความรู้และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม เช่น ภาวะผู้นำ บรรยากาศองค์การ

3. ในการศึกษาครั้งนี้ ถือว่าเป็นการศึกษาประเภทองค์การเพียงประเภทเดียว ดังนั้น ในการวิจัยครั้งถัดไปจึงควรออกแบบการวิจัย โดยทำการศึกษารายละเอียดขององค์การหลายประเภทพร้อมกัน ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์แบบพหุกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. (2562). รายงานประจำปี 2561. กรุงเทพฯ: สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร.
- Ahmad, F., & Karim, M. (2019). Impacts of knowledge sharing: A review and directions for future research. *Journal of Workplace Learning*, 31(3), 207-230.
- Anser, M.K., Yousaf, Z., Khan, A., & Usman, M. (2020). Towards innovative work behavior through knowledge management infrastructure capabilities: Mediating role of functional flexibility and knowledge sharing. *European Journal of Innovation Management*, 24(2), 461-480.
- AlMulhim, A. F. (2020). Linking knowledge sharing to innovative work behaviour: The role of psychological empowerment. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(9), 549-560.
- Baer, M. (2012). Putting creativity to work: The implementation of creative ideas in organisations. *Academy of Management Journal*, 55(5), 1102-1119.
- Chen, C.-J., Huang, J.-W., & Hsiao, Y.-C. (2010). Knowledge management and innovativeness: The role of organizational climate and structure. *International Journal of Manpower*, 31(8), 848-870.
- De Jong, J., & Den Hartog, D. (2010). Measuring innovative work behaviour. *Creativity and Innovation Management*, 19(1), 23-36.
- Gomes, G., & Wojahn, R. M. (2017). Organizational learning capability, innovation and performance: Study in small and medium-sized enterprises (SMES). *Revista de Administração (São Paulo)*, 52(2), 163-175.
- Janssen, O. (2000). Job demands, perceptions of effort-reward fairness, and innovative work behavior. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 73(3), 287-302.

- King, N., & Anderson, N. (2002). *Managing innovation and change: A critical guide for organizations* (2nd ed.). London: Thomson Learning.
- Kmieciak, R. (2021). Trust, knowledge sharing, and innovative work behavior: Empirical evidence from Poland. *European Journal of Innovation Management*, 24(5), 1832-1859.
- Kock, N. (2015). Common method bias in PLS-SEM: A full collinearity assessment approach. *International Journal of e-Collaboration*, 11(4), 1-10.
- Kock, N., & Lynn, G.S. (2012). Lateral collinearity and misleading results in variance-based SEM: An illustration and recommendations. *Journal of the Association for Information Systems*, 13(7), 546-580.
- Kremer, H., Villamor, I., & Aguinis, H. (2019). Innovation leadership: Best practice recommendations for promoting employee creativity, voice and knowledge sharing. *Business Horizons*, 62(1), 65-74.
- Lee, J-N. (2001). The impact of knowledge sharing, organizational capability and partnership quality on IS outsourcing success. *Information and Management*, 38(5), 323-335.
- Lin, H. -F. (2007). Knowledge sharing and firm innovation capability: An empirical study. *International Journal of Manpower*, 28(3/4), 315-332.
- Liua, Y., & Phillips, J. S. (2011). Examining the antecedents of knowledge sharing in facilitating team innovativeness from a multilevel perspective. *International Journal of Information Management*, 31(1), 44-52.
- Nonaka, I. (1991). The knowledge creating company. *Harvard Business Review*, 69(6), 96-104.
- Nonaka, I. (1994). A dynamic theory of organizational knowledge creation. *Organization Science*, 5(1), 14-37.
- Nonaka, I., Krogh, G. V., & Voelpel, S. (2006). Organizational knowledge creation theory: Evolutionary paths and future advances. *Organization Studies*, 27(8), 1179-1208.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*: Oxford University Press.
- Phong, L. B., Hui, L., & Son, T. T. (2018). How leadership and trust in leaders foster employees' behavior toward knowledge sharing. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 46(5), 705-720.
- Scott, S. G., & Bruce, R. A. (1994). Determinants of innovative behavior: A path model of individual innovation in the workplace. *The Academy of Management Journal*, 37(3), 580-607.

- Steyn, R., & De Bruin, G. (2019). The structural validity of the innovative work behaviour questionnaire: Comparing competing factorial models. *Southern African Journal of Entrepreneurship and Small Business Management*, 11(1), a291. Retrieved from <https://doi.org/10.4102/sajesbm.v11i1.291>
- Van Den Hooff, B., & De Ridder, J. A. (2004). Knowledge sharing in context: The influence of organizational commitment, communication climate and CMC use on knowledge sharing. *Journal of Knowledge Management*, 8(6), 117-130.
- Yi, J. (2009). A measure of knowledge sharing behavior: Scale development and validation. *Knowledge Management Research & Practice*, 7(1), 65-81.

รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ Khao Yai National Park Development Model Eco-Tourism Management

กัญญารัตน์ จงวิไลเกษม

Kanyarat Chongwilaikasem

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E-mail: kanyarat1887@gmail.com

Received: July 15, 2023

Revised: August 22, 2023

Accepted: August 23, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยว และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 2) อิทธิพลของทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยว และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และ 3) รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวน 440 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความน่าจะเป็น เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบบจำลองสมการโครงสร้าง การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยตรง จำนวน 15 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยและนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อความบรรยายวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยว และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีอิทธิพลโดยรวมต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยว และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และ 3) รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ “POON MODEL” จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว “P” (2) การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว “O” (3) การปฏิบัติการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน “O” และ (4) การสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวออนไลน์ “N”.

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา, การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

Abstract

This research was aimed to: 1) study the development level of management in an ecotourism, tourism resources marketing mix, tourism policy and potential of tourism attractions, 2) study an influence of tourism resources, marketing mix, tourism policy and potential of tourism attractions, affect the development level of management in Khao Yai ecotourism and, 3) study Khao Yai National Park development model ecotourism management. The mixed methods of quantitative and qualitative research were utilized; for quantitative, the samplings were 440 tourists traveling for Khao Yai National Park ecotourism. The probability sampling collection by questionnaire, and data analysis by structural equation modeling. For qualitative research, the in-depth interviewing of the 15 key informants knowledgeable in development administration for ecotourism directly. The purposive sampling and triangulation data analysis interpretation were used to make the conclusion inductive and present the qualitative data as a descriptive combination with quantitative data.

The research findings suggested: 1) the development of management in an ecotourism, tourism resources marketing mix, tourism policy, and potential of tourism attractions were at a high level, 2) the tourism resources influenced the development level of management in Kao Yai ecotourism totally in high level, the next lower were marketing mix, tourism policy and potential of tourism attractions, 3) development model ecotourism for this research was in “POON” model with four components: (1) Peregrine policy “P,” (2) Origination of value added tourism products “O,” (3) Organizing of tourism to sustainability “O,” and (4) Networking in online tourism “N.”

Keywords: Development Model, Ecotourism Management, Khao Yai National Park

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Eco-Tourism and Sustainable Tourism: New Perspectives) ที่กำลังได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นจากกลุ่มนักท่องเที่ยวท่องเที่ยวทั่วโลก โดยการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้เป็นการให้ความสำคัญต่อการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวและดำเนินรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการทัศน์ของแนวคิดทฤษฎีแนวโน้มใหม่ ๆ และกรณีศึกษาต่าง ๆ ในบริบทการท่องเที่ยวอันหลากหลายมิติจากภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกที่มีความโดดเด่นในรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่อาจกล่าวได้ว่า เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวด้านสถานะแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ยั่งยืนได้ และช่วยกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่น (Seba, 2012; Fernández-Bedoya, Meneses-La-Riva & Suyoy-Vega, 2021)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นในด้านการเรียนรู้เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต การท่องเที่ยวตามแหล่งอนุรักษ์ทางธรรมชาติหรือวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ การสนับสนุนคนพื้นเมืองให้มีการศึกษาและความเป็นอยู่ที่ดี รวมถึงการแบ่งปันความรู้ทั้งคนในพื้นที่และผู้เยี่ยมเยือน มุ่งรักษาสีงแวดล้อมพร้อมทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจโดยไม่จำเป็นต้องทำให้ธรรมชาติเสียหาย มีเป้าหมายหลักในการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการหลอมรวมกันเป็นหนึ่งเดียวระหว่าง การอนุรักษ์ชุมชนและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งหมายความว่าทุกคนที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรนำหลักแนวคิดต่าง ๆ มาใช้ ได้แก่ การลดผลกระทบทางกายภาพ สังคม พฤติกรรม และทางจิตใจ การสร้างความตระหนักและความเคารพต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การมอบประสบการณ์แบ่งวากให้กันและกันทั้งผู้เยี่ยมเยือนและเจ้าบ้าน การให้ความสนับสนุนทางการเงินในการอนุรักษ์ การสร้างรายได้ให้แก่คนท้องถิ่นและอุตสาหกรรม และรับรู้ถึงสิทธิและความเชื่อของชนพื้นเมืองในพื้นที่และทำงานร่วมกันเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับทุกคน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงได้กลายเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมบริการชั้นนำในเศรษฐกิจโลกในทศวรรษที่ผ่านมา (Ismail, et al, 2020; Saidmamatov, et al, 2020; The International Ecotourism Society, 2015)

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งหนึ่งที่ได้รับคานวณนิยมจากนักท่องเที่ยว เป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของไทย ที่ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2505 และได้รับสมญานามว่าเป็น "อุทยานมรดกของกลุ่มประเทศอาเซียน" (สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2562) จากสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้าไปอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของปีงบประมาณ 2564 เมื่อเดือนตุลาคม 2563 ข้อมูล ณ วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 พบว่า มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 68,262 คน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2564) และด้วยเหตุที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่คนไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นอุทยานแห่งชาติที่เป็นมรดกโลก อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร และมีกิจกรรมทางธรรมชาติที่น่าสนใจ เส้นทางที่มุ่งหน้าสู่แหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาพร้อมมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ในขณะเดียวกันเมื่อมีความเจริญเข้ามา พื้นที่ทางธรรมชาตก็ค่อย ๆ สูญหายไป สิ่งที่เข้ามาทดแทน คือ มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ มลพิษจากขยะและของเสียตามแหล่งท่องเที่ยว ภูมิทัศน์ที่เคยเขียวชอุ่มกลับถูกทดแทนด้วยพื้นคอนกรีต เสียงรบกวนจากยานพาหนะและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของสัตว์ป่า รวมถึงการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า (ณัฐนันท์ คำทอง และเพชรรัตน์ โลวิชากรติกุล, 2561) ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ก็ไม่ได้เพียงแต่เกิดขึ้นมาจากนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังมีปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากนักท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีกด้วย

ดังนั้น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ปัจจุบันนี้กำลังดำเนินไปอย่างถูกต้องทางหรือไม่ และจะสามารถเติบโตอย่างยั่งยืนได้อย่างไรท่ามกลางภาวะที่ต้องเผชิญกับปัญหาใหม่ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้ ด้วยเหตุที่ผู้คนหันมาใส่ใจชื่นชมในความงามตามธรรมชาติอันส่งผลต่อความยั่งยืนของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม จึงนำมาสู่การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวที่มุ่งรักษาสีงแวดล้อมพร้อมกับการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ โดยไม่จำเป็นต้องทำให้ธรรมชาติเสียหาย อันเป็นกระแสที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ

(Ismail, Imran, Khan & Qureshi, 2021; Pelasol, 2012; Buhalis, 2000; Sgeerazi, 2008) รวมถึงปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในวิถีใหม่อันนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์แนวโน้มมุมมองทิศทางในอนาคต รวมถึงมิติของปัญหาอุปสรรคข้อเสนอนั้นต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งยังมีคุณค่าและคุณประโยชน์สำหรับนักวิจัย นักวิชาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถนำไปประยุกต์ใช้ต่อยอดองค์ความรู้เพื่อการผลิตงานวิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริบทต่าง ๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยว และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยว และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
3. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยว และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

สมมติฐานที่ 2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยว และส่วนประสมทางการตลาด

สมมติฐานที่ 3 นโยบายการท่องเที่ยว ขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยว และส่วนประสมทางการตลาด

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Seba (2012) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบด้านลบที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือการทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยวและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ได้เริ่มแพร่หลายนับตั้งแต่ช่วงปลายค.ศ.1980 เป็นต้นมาการพัฒนาการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีอัตราการขยายตัวเร็วที่สุดอันหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและแนวโน้มการท่องเที่ยวรูปแบบนี้จึงมีความสำคัญมากต่ออนาคตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ทฤษฎี 5A's ตามแนวคิดของ Tourism Western Australia (2008), Smith (1994) และงานวิจัยของ Sgeerazi (2008) อธิบายไว้อย่างสอดคล้องกันว่า ประกอบด้วย

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) คือ สถานที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางมาเยี่ยมชม มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์สามารถดึงดูดหรือจูงใจให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวได้
2. กิจกรรม (Activities) คือ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางจากถิ่นที่อยู่ของนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้าชม ทั้งนี้หมายรวมถึงระบบขนส่งและสาธารณูปโภคด้านการขนส่งที่เอื้อให้การเดินทางเกิดความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น
3. การเข้าถึง (Access) คือ สถานที่พักที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่พร้อมต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว สร้างความรู้สึกสบายและปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) คือ การบริการต่าง ๆ ที่จัดไว้เพื่อบริการนักท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสร้างความสะดวกสบาย ตอบสนองความต้องการ และสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น บริการร้านอาหาร สปา ร้านค้าของที่ระลึก ร้านสะดวกซื้อ ห้องน้ำ ผับ บาร์ ห้างสรรพสินค้า หรือแม้แต่บริการโทรคมนาคม เป็นต้น
5. ที่พัก (Accommodation) มีความหมายครอบคลุม 3 ประการ ได้แก่ 1) คนในชุมชนต้องมีความตระหนักและมีทัศนคติที่เป็นบวกต่อการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว ไม่เห็นนักท่องเที่ยวเป็นศัตรู 2) คนที่ต้องเผชิญหน้ากับนักท่องเที่ยวโดยตรงต้องมีทัศนคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยวอย่างมาก ทั้งนี้หมายถึง คนทุกคน ธุรกิจทุกประเภท หรือแม้แต่หน่วยงานราชการหรือกึ่งราชการที่ต้องสัมผัสเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวที่จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยว การตระหนักถึงภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว หรือประเทศชาติที่มีในสายตา นักท่องเที่ยว

ทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

Kotler (2003) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งหลายธุรกิจนำมาใช้เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายประกอบกับปัจจัยทางการตลาดที่ควบคุมได้ที่กิจการจะต้องใช้ร่วมกันเพื่อสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย ซึ่งเกี่ยวข้องกัน 4 ส่วน คือ ผลิตภัณฑ์ราคา การจัดจำหน่าย ระบบการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ

Wheelen & Hunger (2012) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง การรวมกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแปรที่สำคัญภายใต้การควบคุมขององค์กร ที่สามารถใช้ในการทำให้เกิดความต้องการ (Demand) และได้รับประโยชน์จากการแข่งขัน (Competitive Advantage) ตัวแปรเหล่านี้ได้แก่ผลิตภัณฑ์ (Product) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ส่วนส่งเสริมการตลาด (Promotion) และราคา (Price) โดยตัวแปรเหล่านี้จะมีองค์ประกอบย่อยที่สามารถนำมาวิเคราะห์ เพื่อปรับให้เหมาะสมกับความสามารถขององค์กร

นโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุทยานแห่งชาติด้วย ดังที่แผนแม่บทอุทยานแห่งชาติแบบบูรณาการ พ.ศ. 2560-2564 (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ได้ระบุถึงเหตุผลและความจำเป็นของแผนแม่บทการดำเนินงานเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติโดยรวม หรือระบบการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติของประเทศที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในด้านจำนวนแหล่งที่ประกาศจัดตั้งเนื้อที่รวมการกระจายและการ

ครอบคลุมความหลากหลายทางชีวภาพ รวมตลอดถึงการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว นันทนาการและการศึกษาหาความรู้ของประชาชน แต่อย่างไรก็ดี ระบบการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ จำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของประเทศในแต่ละยุคแต่ละสมัยที่สำคัญ ได้แก่

1. นโยบายของรัฐบาลในเรื่องการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
2. ยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ
3. รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. การฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ
5. อนุสัญญาสากลและข้อตกลงนานาชาติ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทยให้สัตยาบันหรือให้การรับรองไว้หลายฉบับ รวมทั้งความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในระดับโลก

องค์ประกอบของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

Cooper & Boniface (1998) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่สำคัญที่จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องประกอบด้วย 4 As คือ

- 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ มีความสะดวกสบายเหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น การพิจารณาจากลักษณะการเดินทางว่าเป็นอย่างไร เช่น โดยรถยนต์ เรือ หรือการเดินเท้า สภาพของเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทางมากน้อยเพียงใด สภาพเป็นถนนคอนกรีต ลาดยาง ลูกกรง หรือถนนดิน ระยะทางเดินเหมาะกับนักท่องเที่ยวเพียงใด การจัดหาพาหนะสะดวกหรือยาก และค่าจ้างแพงหรือถูก เป็นต้น
- 2) กิจกรรมทางการท่องเที่ยว (Activities) หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยว และช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ ควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้ได้อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใด เช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานเริงรมย์ สถานบริการอื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น
- 4) ที่พัก (Accommodation) หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอพร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการและมีความเหมาะสมต่อสถานที่ และที่พักควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยว

มากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและมีความปลอดภัยที่พอกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น โรงแรม, รีสอร์ท, บังกะโล และเกสต์เฮาส์ เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกำหนดระเบียบวิธีวิจัยตามประเด็นศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงปริมาณมีประชากรคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวนนักท่องเที่ยวจากสถิติล่าสุดของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ปังปประมาณ พ.ศ. 2565 ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2564 - มกราคม พ.ศ. 2565 รวมจำนวน 723,192 คน (สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2565) มีคุณสมบัติคือ เป็นชาวไทยที่มีอายุมากกว่า 18 ปี ขึ้นไป มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความสามารถในการแสดงความคิดเห็น และเป็นผู้ซึ่งยินดีและเต็มใจที่จะเข้าร่วมให้ข้อมูล กลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้เกณฑ์ 20 เท่าของตัวแปรสังเกต ตามเทคนิคการใช้สถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ซึ่งมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธี Rule of thumb (Westland, 2010) คือ 5 - 20 เท่าของตัวแปรสังเกต (Ding, Velicer & Harlow, 1995) เนื่องจากขนาดตัวอย่างมีขนาดใหญ่ (Hair et al., 2010) โดยการวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรสังเกตทั้งสิ้น 15 ตัวแปรสังเกต เมื่อคำนวณขนาดตัวอย่างตามเทคนิคดังกล่าว จึงได้เท่ากับ 440 ตัวอย่าง (22 x 20)

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) มีจำนวน 4 กลุ่ม 1) กลุ่มผู้นำชุมชน / ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่จากจังหวัดนครนายก สระบุรี ปราจีนบุรี และนครราชสีมา 2) กลุ่มผู้แทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จากจังหวัดนครนายก สระบุรี ปราจีนบุรี และนครราชสีมา 3) กลุ่มผู้ว่าราชการจังหวัด / ผู้แทน นครนายก สระบุรี ปราจีนบุรี และนครราชสีมา และ 4) กลุ่มผู้แทนจากสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และผจญภัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คุณสมบัติคือ เป็นผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยตรง กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 15 คน ตามเกณฑ์ของ Creswell (2013) ได้ดังนี้ กลุ่ม 1 4 คน กลุ่ม 2 4 คน กลุ่ม 3 4 คน และ กลุ่ม 4 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ต่อเดือน และอาชีพ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามและเกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบลิเคิร์ตสเกล (likert scale) (Likert, 1967) 5 ระดับ ใน 5 ประเด็น ดังนี้ 1.

มาตรวัดทรัพยากรการท่องเที่ยว (RESO) 2. มาตรวัดส่วนประสมทางการตลาด (MARK) 3. มาตรวัดนโยบายการท่องเที่ยว (POLI) 4. มาตรวัดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (POTE) และ 5. มาตรวัดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ECOT)

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้คำถามสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประกอบด้วย 5 ประเด็นคือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) ส่วนประสมทางการตลาด 3) นโยบายการท่องเที่ยว 4) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และ 5) การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้สนับสนุนผลการวิเคราะห์การวิจัยเชิงปริมาณที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่ออธิบายระดับของทรัพยากรการท่องเที่ยว นโยบายการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถิติเชิงอนุมาน ใช้วิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling, SEM) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรสังเกต และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรแฝง และเพื่อหาอิทธิพลของทรัพยากรการท่องเที่ยว (TOURRESO) ส่วนประสมทางการตลาด (MARKMIX) นโยบายการท่องเที่ยว (TOURPOLI) ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (TOURPOTE) ที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ECOTOUR) ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ค่าสถิติสำคัญในการทดสอบความสอดคล้องของแบบจำลอง (สุภมาศ อังสุโชติ และคณะ, 2554) ได้แก่ 1) ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square Statistic) 2) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (Relative Fit Index) 3) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสมบูรณ์ (Absolute Fit Index) 4) ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน และ 5) ดัชนีแสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (CN)

การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกข้อมูลที่ได้อยู่ในลักษณะความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยจำแนกข้อมูลแล้วทำการเปรียบเทียบข้อมูลและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Conclusion) จากนั้นนำเสนอเชิงบูรณาการเพื่อสนับสนุนผลการวิเคราะห์ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
2. จำแนกและจัดระบบข้อมูล เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ
3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analysis Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของปัจจัยนั้น
4. นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยายเพื่อสนับสนุนการวิจัยเชิงปริมาณ และนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ผลการวิจัย

คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในบริเวณอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

สัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย มีช่วงอายุระหว่าง 18-25 ปี รองลงมา คือช่วงอายุระหว่าง 26-35 ปี และมีส่วนน้อยที่มีช่วงอายุ 56 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นส่วนมากและมีสถานภาพโสด มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,000 – 25,000 บาท รองลงมา คือ มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท ส่วนใหญ่ยังเป็นนักเรียน/นักศึกษา รองลงมา คือ อาชีพพนักงานบริษัท

1. ระดับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว นโยบายการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 ระดับการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว นโยบายการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวม

มาตรวัด	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.28	0.557	มาก
2. ทรัพยากรการท่องเที่ยว	4.25	0.605	มาก
3. นโยบายการท่องเที่ยว	4.35	0.567	มาก
4. ส่วนประสมทางการตลาด	4.27	0.565	มาก
5. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	4.34	0.602	มาก

1.1 การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านคือ ด้านการจัดการเรื่องพื้นที่ รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรื่องคน และด้านการจัดการเรื่องกระบวนการและกิจกรรมเท่ากัน และด้านการจัดการเรื่องการมีส่วนร่วม ตามลำดับ

1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้านคือ ด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ รองลงมาคือ ด้านแหล่งท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม และด้านแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ตามลำดับ

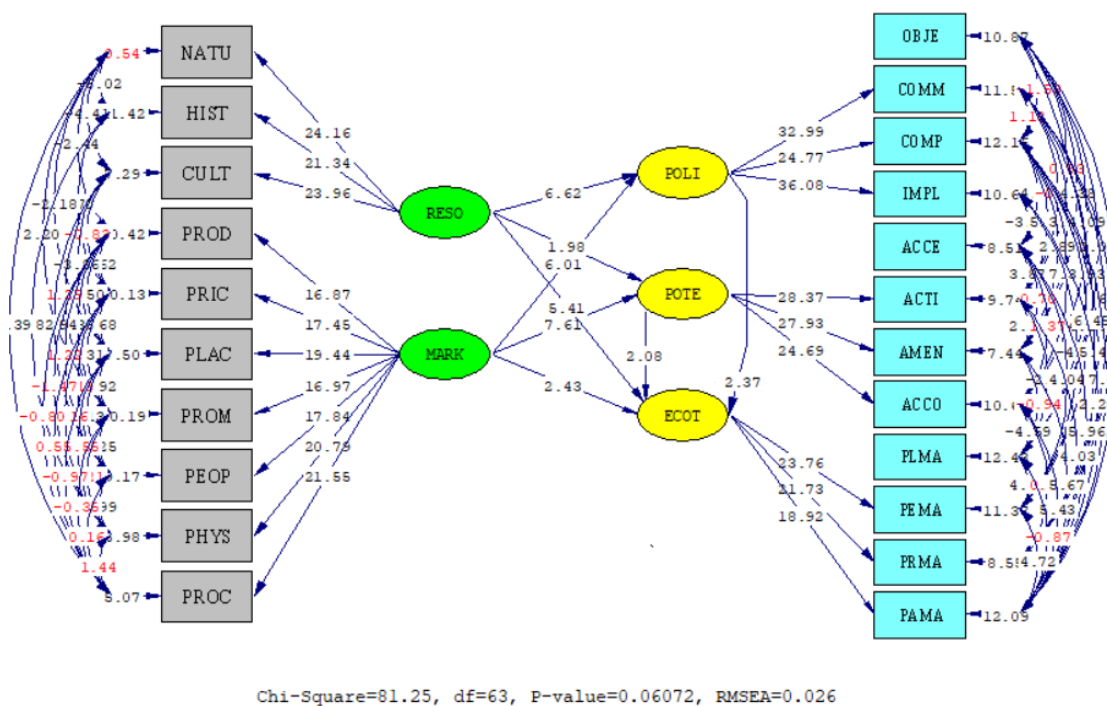
1.3 นโยบายการท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านคือ ด้านวัตถุประสงค์ของนโยบายและด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ รองลงมาคือ ด้านการสื่อสารและการบังคับใช้ และด้านสมรรถนะของหน่วยงาน ตามลำดับ

1.4 ส่วนประสมทางการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านบุคคล รองลงมาคือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคา ตามลำดับ

1.5 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากคือ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและด้านที่พัก และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ

2. อิทธิพลของทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยวและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรนั้นผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ดังแบบจำลองโครงสร้าง ในรูปแบบค่าที่ (t-value) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์แบบจำลองในรูปแบบค่าที่ (t-value)

ผลการวิเคราะห์ตามภาพที่ 1 นำมาสร้างเป็นสมการโครงสร้าง (structural equations) สามารถสรุปตามสมมติฐาน ได้ดังนี้

2.1 การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขึ้นกับ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยว และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว สามารถเขียนเป็นสมการโครงสร้าง ดังนี้

$$\begin{aligned}
 ECOT &= 0.51*RESO + 0.44*MARK + 0.27*POLI \\
 &\quad (0.09) \quad (0.18) \quad (0.11) \\
 &\quad 5.41 \quad 2.43 \quad 2.37 \\
 &+ 0.25*POTE, Errorvar. = 0.20, R^2 = 0.80 \dots \dots \dots (4.23) \\
 &\quad (0.12) \quad (0.03) \\
 &\quad 2.08 \quad 7.42
 \end{aligned}$$

ผลการวิเคราะห์ พบว่า การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขึ้นกับ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยว และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยสามารถอธิบายการผันแปรของการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ร้อยละ 80

2.2 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขึ้นกับ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และส่วนประสมทางการตลาด สามารถเขียนเป็นสมการโครงสร้าง ดังนี้

$$\text{POTE} = 0.13 \cdot \text{RESO} + 0.80 \cdot \text{MARK}, \text{Errorvar.} = 0.17, R^2 = 0.83 \quad (4.24)$$

(0.06)	(0.11)	(0.03)
1.98	7.61	5.07

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยว และส่วนประสมทางการตลาด โดยสามารถอธิบายการผันแปรของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 83

2.3 นโยบายการท่องเที่ยว ขึ้นกับ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และส่วนประสมทางการตลาด สามารถเขียนเป็นสมการโครงสร้าง ดังนี้

$$\text{POLI} = 0.51 \cdot \text{RESO} + 0.45 \cdot \text{MARK}, \text{Errorvar.} = 0.17, R^2 = 0.83 \dots \dots \dots (4.25)$$

(0.08)	(0.07)	(0.02)
6.62	6.01	8.53

ผลการวิเคราะห์ พบว่า นโยบายการท่องเที่ยว ขึ้นกับ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และส่วนประสมทางการตลาด โดยสามารถอธิบายการผันแปรของนโยบายการท่องเที่ยว ได้ร้อยละ 83

3. รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ผลการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผู้วิจัยจัดทำโมเดลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ “POON MODEL” จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1 การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว (Peregrine Policy) คือ การกำหนดนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย การตั้งเป้าหมายเชิงอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้เป็นไปตามระบบนิเวศการท่องเที่ยว โดยปฏิบัติตามเกณฑ์เป้าหมายของ travel & tourism competitiveness index (TTCI) และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยปฏิบัติตามเกณฑ์เป้าหมายของ travel & tourism competitiveness index (TTCI)

3.2 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว (Origination of Value added Tourism Products) คือ การสร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงธุรกิจให้กับการท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และ กระบวนการ

3.3 การปฏิบัติการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน (Organizing of Tourism to Sustainability) คือ การท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มไปสู่ความยั่งยืน ประกอบด้วย การปฏิบัติการท่องเที่ยว โดยใช้หลักเกณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยว (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC)

3.4 การสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวออนไลน์ (Networking in Online Tourism) คือการสร้างเครือข่ายออนไลน์เพื่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประกอบด้วย การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือภายในเครือข่าย การเผยแพร่ความรู้ความเชี่ยวชาญ การเผยแพร่ข้อความสั้น การเพิ่มเติมข้อมูลความรู้ต่าง ๆ และการเผยแพร่เนื้อหาเฉพาะ

อภิปรายผล

1. การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทรัพยากรการท่องเที่ยว นโยบายการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในด้านการจัดการเรื่องพื้นที่มากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นการมุ่งเน้นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสระบบนิเวศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Kerimbergenovich, et al (2020) ที่ศึกษาพบว่า พื้นที่อุทยานแห่งชาติถือเป็นทุนทางธรรมชาติ (Natural Capital) เนื่องจากเป็นแหล่งต้นทางของระบบนิเวศ (Ecosystem Services) ช่วยป้องกันภัยพิบัติทางธรรมชาติการท่องเที่ยวและนันทนาการแหล่งพันธุกรรมที่สำคัญ รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพในการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

ทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ด้านการอนุรักษ์รักษาสีเขียวแวดล้อมเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีความงดงามตามธรรมชาติ มากกว่าด้านอื่น ๆ จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความเป็นธรรมชาติสูงมาก เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญในการมาท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของ Eco Tourism in Thailand (2021) และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2564) ที่ระบุว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือที่เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ประกอบด้วย สภาพภูมิอากาศ (Climate) ทิวทัศน์ที่สวยงาม (Scenery) และสัตว์ป่า (Wildlife) นับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด

นโยบายการท่องเที่ยว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การกำหนดกรอบการทำงานในเชิงปฏิบัติให้ชัดเจนมีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวที่กระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เหลือน้อยที่สุด อันเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สวยงามอยู่เสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของ นววรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เชียว และอุษารดี ภูมาลี (2560) ที่ศึกษาพบว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติตามหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นต้องคำนึงถึงด้วยว่า เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น และทรงคุณค่าในพื้นที่นั้น และ เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ และมีการจัดการอย่างยั่งยืน ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างต่ำ และช่วยส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนตลอดไป

ส่วนประสมทางการตลาด ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวสนใจ และใส่ใจในพฤติกรรมของผู้ให้บริการ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ประจำจุดต่าง ๆ ภายอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งถือว่าการแสดงออกด้วยมิตรไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใส สุภาพเรียบร้อย เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจ และสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรไท ครุฑเวช และคณะ (2564) ที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านบุคคลมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยให้ความสำคัญกับบุคคลผู้ให้บริการการท่องเที่ยวว่าควรเอาใจใส่ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ มีความรู้ความสามารถในการให้บริการ มีบุคลิกภาพและการแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อยและทำงานอย่างคล่องแคล่ว มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีพูดจาไพเราะ สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีอัธยาศัยดี สามารถแก้ไขปัญหา ให้ความ

ช่วยเหลือ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี รวมถึงการมีมัคคุเทศก์มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่ มีความสะดวกสบายเหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมาก โดยพิจารณาจากระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย สอดคล้องกับ Karim, et al (2021); Henderson (2017) ที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีการพัฒนาความสามารถในการเข้าถึงง่าย เช่น ปรับปรุง พัฒนา เส้นทาง การท่องเที่ยว มีป้ายบอกทางและป้ายเตือนภัยที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่ายในการบอกทางและเตือนภัยไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีเส้นทางคมนาคมเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย สามารถติดต่อหรือเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ตลอดจนความสะดวกสบายที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปถึงแหล่งท่องเที่ยวได้รวดเร็วและปลอดภัย

2. อิทธิพลของทรัพยากรการท่องเที่ยว ส่วนประสมทางการตลาด นโยบายการท่องเที่ยว และ ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จากผลการวิจัยสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกัน และทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นตัวแปรที่ส่งผลทางตรงมากที่สุด เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนับได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด แต่แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเหล่านี้จะต้องได้รับการดูแลและบำรุงรักษาเป็นอย่างดีจากทุก ๆ ฝ่าย เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์อาจทำลายความงามอันทรงคุณค่าเหล่านี้ได้ลง สอดคล้องกับแนวคิดของ Akbar, et al (2020); Rasoolimanesh, Dahalan & Jaafar (2016) ที่ศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังต้องการได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในภูมิภาค ได้ถูกนำมาพิจารณาเป็นกลยุทธ์เพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน

3. รูปแบบการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผลการวิจัยนำมาสู่การสร้างต้นแบบ (Model) องค์ความรู้ ซึ่งผู้วิจัยจัดทำโมเดลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ “POON MODEL” จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว (Peregrine Policy) 2) การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว (Origination of Value added Tourism Products) 3) การปฏิบัติการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน (Organizing of Tourism to Sustainability) และ 4) การสร้างเครือข่ายท่องเที่ยวออนไลน์ (Networking in Online Tourism) สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักอุทยานแห่งชาติกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช (2562) ที่ระบุถึงระบบการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ จำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจของประเทศในแต่ละยุคแต่ละสมัยที่สำคัญ ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลในเรื่องการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่แบบบูรณาการ รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำเป็นต้องผสานองค์ความรู้ของทุกหน่วยงานและชุมชนอย่างบูรณาการ เพื่อการร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญภายในบริเวณอุทยานแห่งชาติ และนำมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารประชาสัมพันธ์และการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวให้มีเอกภาพและคุณภาพต่อไป

2. นโยบายการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ สะท้อนให้เห็นเป็นเชิงประจักษ์ถึงส่วนประสมทางการตลาด และศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นต้องพัฒนาองค์ประกอบย่อยภายใต้บริบทดังกล่าวให้เป็นที่น่าสนใจและสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

3. ภาครัฐควรพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะการพัฒนาทักษะองค์ความรู้ของท้องถิ่น ชุมชน และสถาบันการศึกษาเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น

4. การบูรณาการความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายออนไลน์ ควรมุ่งเน้นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับผลการวิจัยที่พบว่า การสร้างเครือข่ายออนไลน์เพื่อการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยจะต้องสร้างให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือภายในเครือข่าย การเผยแพร่ความรู้ความเชี่ยวชาญ การเผยแพร่ข้อความสั้น การเพิ่มเติมข้อมูลความรู้ต่าง ๆ และการเผยแพร่เนื้อหาเฉพาะ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพียงที่เดียวเท่านั้น จึงควรมีการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากอุทยานแห่งชาติแหล่งอื่น ๆ ในประเทศ เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อค้นหาแนวทางพัฒนาที่ดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นตัวแปรสำคัญอย่างมากในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเจาะลึกทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ชัดเจนลุ่มลึกยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้โดดเด่นได้ต่อไป

3. ควรมีการศึกษาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในมิติอื่น ๆ จากประสบการณ์ของผู้วิจัย น่าจะมีตัวแปรศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยอื่น ๆ เช่น การสร้างเครือข่ายชุมชนผ่านระบบเครือข่ายออนไลน์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

4. จากผลการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญคือการดูแลสัตว์ป่าในบริเวณอุทยานแห่งชาติให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดจากการท่องเที่ยว ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาประเด็นดังกล่าวแบบเจาะลึกว่า แนวทางในการจัดการดูแลรักษาสัตว์ป่าในบริเวณอุทยานแห่งชาติให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุดควรเป็นไปในทิศทางใด และหน่วยงานใดควรเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2564). *รายงานการวิจัยอุทยานแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). *อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (เปิดบางแหล่ง) (Khao Yai)*. ค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2565, จาก http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1001
- ณัฐนันท์ คำทอง, เพชรรัตน์ โล้วิชากรติกุล. (2561). แนวทางในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. *วารสารสิ่งแวดล้อม*, 22(1), 16-24.
- นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว และ อุษารตี ภูมาลี. (2560). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อร่องรอยทางนิเวศของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากรฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 10(3), 585-599.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2562). *นโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักอุทยานแห่งชาติกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช.
- สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช. (2565). *นักท่องเที่ยว*. ค้นเมื่อ 11 สิงหาคม 2565, จาก <https://portal.dnp.go.th/Content/nationalpark?contentId=20014>
- อรไท ครุฑเวช และคณะ. (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดบริการ ในมุมมองของนักท่องเที่ยวเจนวายที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ในสภาวะวิกฤตการแพร่ระบาดของ COVID-19. *วารสารรัชภาคย์*, 15(41), 252-258.
- Akbar, I., et al. (2020). Local residents' Participation in Tourism at a World Heritage Site and Limitations: A Case of Aksu-Jabagly Natural World Heritage Site, Kazakhstan. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 28(1), 35-51.
- Cooper, C. & Boniface, B. G. (1998). *Geography of travel and tourism*. UK: Butterworth Heinemann.
- Eco Tourism in Thailand. (2021). *The Best Ecotourism Experiences in Thailand*. Retrieved March 25, 2022, from <https://theculturetrip.com/asia/thailand/articles/the-10-best-ecotourism-experiences-in-thailand/>
- Fernández-Bedoya, V. H., Meneses-La-Riva, M. E. & Suño-Vega, J. A. (2021). Ecotourism in Times of Covid-19: A Systematic Review from the Five Continents on How This Activity is Being Carried Out and What Proposals They Have for the Near Future. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 10(6), 1-10.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L. & Black, W. C. (2010). *Multivariate Data Analysis with Readings*. Upper Saddle River, NJ.: Prentice-Hall.

- Henderson, J. C. (2017). Destination development: Trends in Japan's inbound tourism. *International Journal of Tourism Research*, 19(1), 89-98.
- Ismail, F., et al. (2020). A Determination of Ecotourism Intentions Towards the Sustainable Environment for the Future of Tourism. *Palarch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology*, 17(6), 12507-12521.
- Ismail, F., Imran, A., Khan, N. & Qureshi, M. I. (2021). Past, present and future of ecotourism, a systematic literature review from last decade. *Studies of Applied Economics*, 39(4), 1-13.
- Karim, R., et al. (2021). The Impact of 4Ps Marketing Mix in Tourism Development in the Mountain Areas: A Case Study. *International Journal of Economics and Business Administration*, 9(4), 231-245.
- Kerimbergenovich, A. A., et al. (2020). Ecotourism development in the Republic of Karakalpakstan: historical places and protected areas. *Journal of Critical Reviews*, 7(12), 1258-1262.
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management*. (11th ed). Pearson Education.
- Pelasol, Rhona J. (2012). *Igcabugao: A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo*. Philippines International JPAIR Multidisciplinary Research is being Certified for QMS ISO 9001-2008 by the Anglo Japanese American Registrars of the UK.
- Rasoolimanesh, S. M., Dahalan, N. & Jaafar, M. (2016). Tourists' perceived value and satisfaction in a community-based homestay in the Lenggong Valley World Heritage Site. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 26, 72-81.
- Saidmamatov, O. et al. (2020). Employing ecotourism opportunities for sustainability in the Aral Sea Region: Prospects and challenges. *Sustainability*, 12(21), 9249.
- Seba, J. A. (2012). *Eco tourism and Sustainable Tourism: New Perspectives and Studies*. Canada: Apple Academic Press.
- Sgeerazi, K. (2008). *5 A's of Tourism Development*. Retrieved March 26, 2022, from http://www.academia.edu/9370582/5_As_of_Tourism_Development
- Smith, S. L. J. (1994). The tourism Product. *Annals of Tourism Research*, 21(3), 582-595.
- The International Ecotourism Society. (2015). *What is Ecotourism?*. Retrieved March 26, 2022, from <https://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism/>
- Tourism Western Australia. (2008). *Five A's of Tourism*. Retrieved March 25, 2022, from www.tourism.wa.gov.au/jumpstartguide/totb_5Asoftourism.html
- Wheelen, L. T. & Hunger, J. D. (2012). *Strategic management and business policy: toward global sustainability*. Upper Saddle, N.J.: Pearson Prentice Hall.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง
The Factors Affecting Efficiency of Budget Disbursement in the New Government Fiscal Management Information System (New GFMS Thai) of Personnel under the Department of Highways

สัพพัญญู ประสพยงค์สกุล¹ และ พรทิwa แสงเขียว²

Suppanyoo Prasopyongsakun¹ and Porntiwa Saengkhiew²

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม^{1,2}

Faculty of Accountancy Sripatum University, Thailand^{1,2}

E-mail: mean_suppanyoo@outlook.co.th¹

Received: July 5, 2023

Revised: August 28, 2023

Accepted: August 29, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai 2) ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรยามาเน่ คือ ผู้ปฏิบัติงานในระบบ New GFMS Thai สังกัดกรมทางหลวง จำนวน 169 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพรวมของปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai อยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านความพร้อมของระบบและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2) ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านทักษะความรู้ความเข้าใจเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านความสำเร็จของงานที่ทำมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4) ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ และปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความถูกต้องแม่นยำ และด้านความโปร่งใส

คำสำคัญ: ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่, การเบิกจ่ายงบประมาณ, กรมทางหลวง

Abstract

The objective of this research were to study 1) level of operational factors with New GFMS Thai system 2) level of the budget disbursement factors and 3) level of the motivation factors for operations 4) factors affecting operational efficiency of budget disbursement in the New Government Fiscal Management Information System (New GFMS Thai) of personnel under the Department of Highways. This research was a quantitative research and the sample group was calculated by random sampling using the Taro Yamane formula, consisting of 169. The statistics used in analysis data were frequency, percentage, standard deviation and multiple regression analysis

The results showed that 1) The overall factor of operation with the New GFMS Thai system was at a high level. It was found that the readiness of the system and technological equipment was the highest average. 2) The budget disbursement factor was at a high level. It was found that the skill, knowledge and understanding of budget disbursement had the highest average 3) Motivation factor in performance was at a high level, it was found that the success of the work performed had the highest average 4) factors related to operation with the New GFMS Thai system, the factors related to budget disbursement, and the motivation factor for performance had a positive effect on the efficiency of performance in budget disbursement in the new electronic government fiscal management system (New GFMS Thai) of personnel under the Department of Highways in all 3 aspects: timeliness, accuracy and the transparency.

Keywords: New GFMS Thai, Budget disbursement, Department of Highways

บทนำ

รัฐบาลมีนโยบายการดำเนินงานด้านการปฏิรูประบบราชการไทยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐให้มีความโปร่งใสและเพื่อให้มีวิธีการทำงานที่รวดเร็วและคล่องตัวเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมตลอดจนตอบสนองต่อการบริหารประเทศที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยจะมุ่งเน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค รัฐบาลจึงมีนโยบายพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยมุ่งเน้นที่เป้าหมายและผลลัพธ์ของการดำเนินงานและก้าวเข้าสู่แนวทางของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) และเพื่อเป็นกลไกศูนย์กลางสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปฏิรูประบบราชการไทยและระบบงานทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ในอนาคตด้วย ดังนั้น รัฐบาลจึงได้เร่งปฏิรูประบบการบริหารและการปฏิบัติงานทางด้านการเงินการคลังให้มุ่งสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารทรัพยากรของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ริเริ่มให้มีการออกแบบ “ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS : Government Fiscal Management System)” โดย

จัดสร้างเป็น National System เพื่อเป็นลิขสิทธิ์ของรัฐบาล ซึ่งทุกส่วนราชการทั่วประเทศได้เริ่มนำระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) มาปฏิบัติงานแบบ Online Real Time ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2547 โดยเริ่มเบิกจ่ายตรงในการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) เพียงระบบเดียว ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. ต่อมากระทรวงการคลังได้มีการพัฒนาระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMIS Thai) เพื่อทดแทนระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ที่ใช้อยู่เดิมตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2548 และให้ดำเนินการเบิกเงินจากคลัง รับเงินจ่ายเงิน และนำเงินส่งคลังในระบบ New GFMIS Thai ตั้งแต่วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป (GFMIS ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์, 2565)

ทั้งนี้ กรมทางหลวง สังกัดกระทรวงคมนาคม เป็นหน่วยงานผู้เบิกซึ่งได้มีการดำเนินการเบิกเงินจากคลัง รับเงิน จ่ายเงินและนำเงินส่งคลัง ในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMIS Thai) มาใช้ตามที่กระทรวงการคลังกำหนด เพื่อทดแทนระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ที่ใช้อยู่เดิม (หนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค 0402.2/ว34 ลงวันที่ 15 มีนาคม 2565 เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการปฏิบัติงานผ่านระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ New GFMIS Thai) ปัจจุบันผู้ศึกษาปฏิบัติหน้าที่อยู่ ณ กองการเงินและบัญชี สังกัดกรมทางหลวง จึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMIS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลและเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการปฏิบัติงานในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ New GFMIS Thai ให้ตรงกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานให้ได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMIS Thai
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMIS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMIS Thai ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMIS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความรวดเร็วทันเวลา
2. ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMIS Thai ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMIS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความถูกต้องแม่นยำ

3. ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความโปร่งใส

4. ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความรวดเร็วทันเวลา

5. ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความถูกต้องแม่นยำ

6. ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความโปร่งใส

7. ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความรวดเร็วทันเวลา

8. ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความถูกต้องแม่นยำ

9. ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความโปร่งใส

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับระบบและการปฏิบัติงานในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ การปฏิบัติงานในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) สำนักงานกำกับและพัฒนาระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (2558) ระบุไว้ว่า ระบบ GFMS เป็นการปรับปรุงการดำเนินงานของระบบการจัดการด้านการเงินการคลังของภาครัฐให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในด้านงบประมาณ การบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง การเบิกจ่ายและการบริหารทรัพยากรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบายการปฏิรูประบบราชการภายในองค์กรอย่างคุ้มค่าเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสถานะภาพการคลังภาครัฐที่ถูกต้อง รวดเร็ว และสามารถตอบสนองต่อนโยบายการบริหารเศรษฐกิจของประเทศได้อีกด้วย

1.1 New GFMS Thai คือ โครงการของระบบ GFMS ที่กระทรวงการคลังได้ดำเนินการพัฒนาเป็นระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (New GFMS Thai) เพื่อทดแทนระบบเดิม

1.2 ความแตกต่างระหว่าง GFMIS กับ New GFMIS Thai

ตารางที่ 1 ความแตกต่างระหว่าง GFMIS กับ New GFMIS Thai

ระบบ GFMIS SAP	ระบบ New GFMIS Thai
การบันทึกรายการบนระบบ Web Online ใช้ Browser Inter Explorer	การบันทึกรายการบนระบบ Web Online เปลี่ยนมาใช้ Browser Chrome
การเข้าใช้งานบนระบบ Web Online หน่วยงาน Intranet การบันทึกและอนุมัติใช้ User และ Password	การเข้าใช้งานบนระบบ Web Online หน่วยงาน Intranet การบันทึกใช้ User และ Password, การอนุมัติใช้ Token
การบันทึกรายการบางประเภทบน SAP Terminal ด้วย SAP T-code	การบันทึกรายการบางประเภทบน SAP Terminal ถูกแทนที่ด้วยแบบฟอร์มใหม่บนระบบ Web Online
ระบบ MIS ปัจจุบันใช้ SAP BW	ระบบ MIS เรียกใหม่ว่า Financial Analytic และมีการเพิ่มจำนวนผู้ใช้งานไปถึงทุกส่วนราชการ

(กองระบบการคลังภาครัฐ กรมบัญชีกลาง, 2564)

1.3 การปฏิบัติการในระบบ GFMIS ทิพย์ประภา สีชาเหง้า (2562) กล่าวไว้ว่า ทักษะการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรสามารถแบ่งแยกทักษะออกเป็น 2 ด้านหลักๆ คือ 1) ทักษะด้านงานอาชีพ (Occupational Skills) เป็นทักษะที่จะทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่และลักษณะของงานที่รับผิดชอบได้ เช่น ด้านการเงิน ด้านบุคลากร ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานการศึกษาหรือได้รับการอบรมเพิ่มเติม 2) ทักษะความถนัดหรือความเชี่ยวชาญพิเศษ อาจเป็นความสามารถที่ทำให้บุคลากรนั้นโดดเด่นกว่าคนอื่น ซึ่งจะส่งผลให้มีผลงานที่ดีกว่าและเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งองค์กรจำเป็นต้องมุ่งเน้นในทั้งความสามารถควบคู่กันไปด้วย ดังนั้น การใช้ระบบ GFMIS บุคลากรผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถในการใช้ระบบ GFMIS ได้เป็นอย่างดีจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านบัญชีด้วยระบบ GFMIS ได้ด้วย รวมถึงความพร้อมของอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีผลการวิจัยของ ปาลิตา เซษฐ์ขุนทดและคณะ (2565) พบว่า ความพร้อมและองค์ประกอบทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดทำบัญชีในระบบ GFMIS ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

2. ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ทฤษฎีแรงจูงใจของ Frederick Herzberg (1979) อ้างใน กมลพรรณ รอดจินดา (2565) ได้มีการนำเสนอถึงทฤษฎีองค์ประกอบคู่ (Hertzberg's Two Factor Theory) ซึ่งสามารถสรุปได้ถึงปัจจัยสำคัญ 2 ประการที่สัมพันธ์กับความชอบหรือไม่ชอบในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคลนั้น ได้แก่

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) หรือ ปัจจัยภายใน (Intrinsic factor) คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานโดยตรงเพื่อก่อให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงาน หรือรักในงานที่ทำ และเป็นการกระตุ้นเพื่อให้เกิด

ความพึงพอใจแก่บุคคลนั้น ได้แก่ ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับ ลักษณะงานที่รับผิดชอบ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน การได้รับการเลื่อนตำแหน่ง ความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

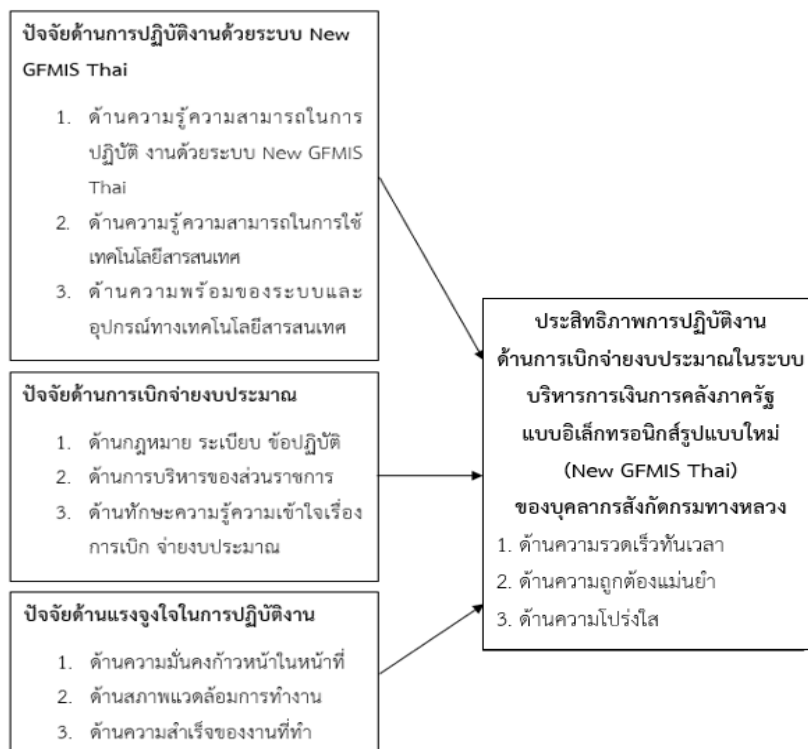
2. ปัจจัยค่าจูน หรือ ปัจจัยด้านสุขอนามัย (Hygiene Factor) คือ ปัจจัยขั้นพื้นฐานที่เกิดจากภายนอก เป็นปัจจัยที่หากไม่มีให้เพื่อสนับสนุนหรือมีแต่ไม่สามารถสอดคล้องกับความต้องการก็จะทำใหบุคคลนั้นเกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงานได้ ได้แก่ ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ นโยบายองค์กรและการบริหาร ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน และการปกครองบังคับบัญชา เป็นต้น

ซึ่ง พัทธินทร กลายสุวรรณ (2560) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการทำงานในองค์กร ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน ทั้งสถานที่ปฏิบัติงานที่มีความสะอาด เรียบร้อย ปลอดภัย การมีอุปกรณ์ในการทำงานที่มีความทันสมัย จะทำให้พนักงานมีความสะดวกในการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร ศรีอุดมกุล (2564) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การปฏิบัติราชการต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดผลผลิตภาพที่คุ้มค่าต่อการลงทุน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทั้งนี้จึงต้องมีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน เพื่ออำนวยความสะดวก และลดภาระค่าใช้จ่าย ตลอดจนยกเลิกภารกิจที่ล้าสมัยและไม่มีความจำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการไทย, 2559) และจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด เอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลัง คือ การบริหารการเงินการคลังของหน่วยงานภาครัฐที่มีการปฏิบัติงานในระบบ GFMS ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการเพื่อความสำเร็จคล่องแคล่ว ถูกต้อง รวดเร็ว โดยมีการใช้ทรัพยากรให้น้อยที่สุดซึ่งการบริหารการเงินการคลังด้วยระบบ GFMS จะมีประสิทธิภาพได้นั้นสามารถวัดประโยชน์ที่จะได้รับจากระบบ GFMS มี 4 ด้าน โดยมีตัวชี้วัด (อ้างอิงใน ณัฐพล เงินสวาท, 2562) ดังนี้ ความถูกต้องแม่นยำ ความโปร่งใส ความความสะดวกรวดเร็วทันต่อการตัดสินใจ และประหยัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในระบบ New GFMS Thai สังกัดกรมทางหลวง (ข้อมูลจากบัญชีถือจ่ายและกรอบอัตรากำลัง ปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ณ วันที่ 8 ธันวาคม 2565, กองการเจ้าหน้าที่ กรมทางหลวง) จำนวนทั้งสิ้น 290 คน ได้แก่ นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการพิเศษ, นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการ, นักวิชาการเงินและบัญชีปฏิบัติการ, เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีอาวุโส, เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน และเจ้าพนักงานการเงินและบัญชีปฏิบัติงาน คำนวณหากลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งหมด 169 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้วยระบบ GFMS ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) และส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ เพื่อใช้อธิบายข้อมูล

ส่วนบุคคล ในส่วนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เพื่ออธิบายการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai ด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ใช้เพื่อศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติงานในระบบ New GFMS Thai สังกัดกรมทางหลวง จำนวน 169 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 82.25 มีอายุช่วง 41 ปีขึ้นไป ร้อยละ 46.75 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 73.37 มีอายุราชการในช่วง 16 ปีขึ้นไป ร้อยละ 56.21 และมีตำแหน่งงานอยู่ในระดับเจ้าพนักงานการเงินและบัญชีชำนาญงาน ร้อยละ 53.85

1. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai

ตารางที่ 1 ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai โดยภาพรวม

ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai	3.67	0.69	มาก
ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.82	0.62	มาก
ความพร้อมของระบบและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.87	0.70	มาก
ภาพรวม	3.79	0.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยภาพรวม เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านความพร้อมของระบบและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.70) รองลงมา คือ ด้านความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.62) และมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ

ตารางที่ 2 ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ โดยภาพรวม

ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ	3.89	0.64	มาก
ด้านการบริหารของส่วนราชการ	3.74	0.65	มาก
ด้านทักษะความรู้ความเข้าใจเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ	3.91	0.61	มาก
ภาพรวม	3.85	0.57	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยภาพรวม เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านทักษะความรู้ความเข้าใจเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.64) และมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารของส่วนราชการ ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.65) ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านแรงจูงในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 3 ปัจจัยด้านแรงจูงในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม

ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่	3.71	0.66	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน	3.96	0.67	มาก
ด้านความสำเร็จของงานที่ทำ	4.07	0.62	มาก
ภาพรวม	3.92	0.57	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยภาพรวม เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านความสำเร็จของงานที่ทำ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.67) และมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.66) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง
 ตารางที่ 4 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) โดยภาพรวม

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ			
ในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความรวดเร็วทันเวลา	3.97	0.65	มาก
ด้านความถูกต้องแม่นยำ	3.99	0.67	มาก
ด้านความโปร่งใส	3.95	0.58	มาก
ภาพรวม	3.97	0.59	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยภาพรวม เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุด ด้านความถูกต้องแม่นยำ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ ด้านความรวดเร็วทันเวลา ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.65) และมีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 5 ตารางสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ด้านความรวดเร็วทันเวลา

ตัวแปร	B	Std. Error	b	t	Sig	tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.735	0.299		5.803	0.000		
ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai (X_1)	0.178	0.091	0.197	2.064	0.041*	0.492	2.031
ด้านความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2)	0.267	0.114	0.253	2.352	0.020*	0.386	2.592
ด้านความพร้อมของระบบและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_3)	0.136	0.078	0.145	1.760	0.080	0.657	1.523
R = 0.511, R ² = 0.261, Adjusted R ² = 0.248, SE _{est} = 0.567, F = 19.446, Sig = 0.000, n = 169							

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai ในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai (X_1) และด้านความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบ

บริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความรวดเร็วทันเวลาในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 6 ตารางสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ด้านความถูกต้องแม่นยำ

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig	tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.935	0.314		6.155	0.000		
ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai (X_1)	0.083	0.095	0.086	0.871	0.385	0.492	2.031
ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2)	0.350	0.119	0.326	2.935	0.004*	0.386	2.592
ความพร้อมของระบบและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_3)	0.106	0.081	0.110	1.296	0.197	0.657	1.523
R = 0.464, $R^2 = 0.215$, Adjusted $R^2 = 0.201$, $SE_{est} = 0.596$, F = 15.073, Sig = 0.000, n = 169							

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai ในด้านความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความถูกต้องแม่นยำ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 7 ตารางสมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ด้านความโปร่งใส

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig	tolerance	VIF
ค่าคงที่	2.389	0.282		8.468	0.000		
ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai (X_1)	0.172	0.086	0.203	2.008	0.046*	0.492	2.031
ความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2)	0.165	0.107	0.177	1.543	0.125	0.386	2.592
ความพร้อมของระบบและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_3)	0.077	0.073	0.093	1.059	0.291	0.657	1.523
R = 0.464, $R^2 = 0.215$, Adjusted $R^2 = 0.201$, $SE_{est} = 0.596$, F = 15.073, Sig = 0.000, n = 169							

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai ในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai (X_1) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความโปร่งใส ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 8 ตารางสมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ด้านความรวดเร็วทันเวลา

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig	tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.960	0.254		3.783	0.000		
ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ (X_4)	0.398	0.099	0.387	4.014	0.000*	0.343	2.915
ด้านการบริหารของส่วนราชการ (X_5)	0.243	0.079	0.243	3.078	0.002*	0.511	1.959
ด้านทักษะความรู้ความเข้าใจเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ (X_6)	0.142	0.101	0.133	1.408	0.161	0.358	2.795
R = 0.689, R ² = 0.475, Adjusted R ² = 0.465, SE _{est} = 0.478, F = 49.663, Sig = 0.000, n = 169							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ ในด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ (X_4) และด้านการบริหารของส่วนราชการ (X_5) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความรวดเร็วทันเวลา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 9 ตารางสมมติฐานที่ 5 ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ด้านความถูกต้องแม่นยำ

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig	tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.218	0.282		4.324	0.000		
ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ (X_4)	0.247	0.110	0.236	2.250	0.026*	0.343	2.915
ด้านการบริหารของส่วนราชการ (X_5)	0.264	0.088	0.259	3.010	0.003*	0.511	1.959
ด้านทักษะความรู้ความเข้าใจเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ (X_6)	0.209	0.112	0.192	1.873	0.063	0.358	2.795
R = 0.614, R ² = 0.377, Adjusted R ² = 0.366, SE _{est} = 0.531, F = 33.318, Sig = 0.000, n = 169							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ (X_4) และด้านการบริหารของส่วนราชการ (X_5) มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการ

เบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความถูกต้องแม่นยำที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 10 ตารางสมมติฐานที่ 6 ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความโปร่งใส

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig	tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.606	0.248		6.487	0.000		
ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ (X_4)	0.331	0.097	0.362	3.422	0.001*	0.343	2.915
ด้านการบริหารของส่วนราชการ (X_5)	0.058	0.077	0.065	0.752	0.453	0.511	1.959
ด้านทักษะความรู้ความเข้าใจเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ (X_6)	0.215	0.098	0.227	2.149	0.030*	0.358	2.795
R = 0.605, R ² = 0.367, Adjusted R ² = 0.355, SE _{est} = 0.466, F = 31.835, Sig = 0.000, n = 169							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 10 ผลทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ (X_4) และด้านทักษะความรู้ความเข้าใจเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ (X_6) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวงด้านความโปร่งใสที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 11 ตารางสมมติฐานที่ 7 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความรวดเร็วทันเวลา

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig	tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.619	0.234		2.643	0.009		
ด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่ (X_7)	0.436	0.068	0.439	6.368	0.000*	0.543	1.842
ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน (X_8)	0.179	0.082	0.183	2.179	0.031*	0.365	2.742
ด้านความสำเร็จของงานที่ทำ (X_9)	0.251	0.080	0.239	3.148	0.002*	0.447	2.236
R = 0.758, R ² = 0.574, Adjusted R ² = 0.566, SE _{est} = 0.430, F = 74.169, Sig = 0.000, n = 169							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 11 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในด้านความรวดเร็วทันเวลาพบว่า ด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่ (X_7) ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน (X_8) และด้านความสำเร็จของงานที่ทำ (X_9) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความรวดเร็วทันเวลาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 12 สมมติฐานที่ 8 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความถูกต้องแม่นยำ

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig	tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.743	0.259		2.866	0.005		
ด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่ (X ₇)	0.289	0.076	0.285	3.810	0.000*	0.543	1.842
ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน (X ₈)	0.242	0.091	0.243	2.644	0.008*	0.365	2.742
ด้านความสำเร็จของงานที่ทำ (X ₉)	0.298	0.088	0.278	3.370	0.001*	0.447	2.236
R = 0.706, R ² = 0.499, Adjusted R ² = 0.490, SE _{est} = 0.476, F = 54.747, Sig = 0.000, n = 169							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 12 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่ (X₇) ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน (X₈) และด้านความสำเร็จของงานที่ทำ (X₉) ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความถูกต้องแม่นยำที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 13 สมมติฐานที่ 9 ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความโปร่งใส

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig	tolerance	VIF
ค่าคงที่	1.482	0.249		5.960	0.005		
ด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่ (X ₇)	0.311	0.073	0.352	4.276	0.000*	0.543	1.842
ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน (X ₈)	0.135	0.087	0.156	1.552	0.123	0.365	2.742
ด้านความสำเร็จของงานที่ทำ (X ₉)	0.192	0.085	0.205	2.262	0.025*	0.447	2.236
R = 0.627, R ² = 0.393, Adjusted R ² = 0.381, SE _{est} = 0.457, F = 35.540, Sig = 0.000, n = 169							

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 13 ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในด้านความมั่นคงก้าวหน้าในหน้าที่ (X₇) และด้านความสำเร็จของงานที่ทำ (X₉) มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความโปร่งใสที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

1) **ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai** ในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยระบบ New GFMS Thai และด้านความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ในด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความถูกต้องแม่นยำ และด้านความโปร่งใส ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรพัฒน์ นพรัตน์ (2560) ได้ศึกษาอิทธิพลที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายในระบบ GFMS ของกองทัพภาคที่ 3 โดยผลวิจัยพบว่า ความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานการเบิกจ่ายในระบบ GFMS และความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในหน่วยงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานการเบิกจ่ายเงินในระบบ GFMS ของกองทัพภาคที่ 3 ในด้านความถูกต้องแม่นยำ ด้านความโปร่งใส ด้านความรวดเร็วทันเวลา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรินทร์ ศิริทรัพย์ (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบการใช้ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ GFMS ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินหน่วยงานราชการ: กรณีศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรที่มีความรู้ ประสบการณ์ทางบัญชี มีความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีความสามารถในการปฏิบัติงานในระบบ GFMS ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2) **ปัจจัยด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ** ในด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ด้านการบริหารของส่วนราชการและด้านทักษะความรู้ความเข้าใจเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความถูกต้องแม่นยำ และด้านความโปร่งใส ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รชिता วรต์ถันพิตัญญ์ (2559) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการเบิกจ่าย 6 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารงบประมาณ ปัจจัยด้านระบบขั้นตอนการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านการปฏิบัติงานของบุคลากร ปัจจัยด้านการวางแผนในการปฏิบัติงาน ปัจจัยด้านกฎหมาย ระเบียบและข้อปฏิบัติ และปัจจัยด้านการบริหารของส่วนราชการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการเบิกจ่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกรชนก เพิ่มคำ (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของกรมทางหลวง สังกัดส่วนกลาง ผลการวิจัยพบว่า ด้านทักษะความรู้ความสามารถ ความสามารถ และชำนาญงาน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของกรมทางหลวงสังกัดส่วนกลางที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และธมลวรรณ เจนธนสาร (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) กรมปศุสัตว์ ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการปฏิบัติงาน ด้านความรู้และประสบการณ์ทางด้านบัญชี ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย (ด้านบัญชี) และด้านความสามารถในการปฏิบัติงานการบัญชีและการบริหารงบประมาณภาครัฐมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานระบบ GFMS ของกรมปศุสัตว์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในด้านความ

ถูกต้องครบถ้วนและเชื่อถือได้ ด้านความโปร่งใส ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความเข้าใจได้ และด้านการเปรียบเทียบกันได้

3) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ในด้านความก้าวหน้าในหน้าที่ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน และด้านความสำเร็จของงานที่ทำ มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรสังกัดกรมทางหลวง ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความถูกต้องแม่นยำ และด้านความโปร่งใส ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ศักดิ์ เล็กใจเชื้อ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของกรมการเงินทหารบก ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของกรมการเงินทหารบก ด้านความทันเวลา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และอัครเดช ไม้จันทร์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลาในระดับมากที่สุด และด้านความรู้ความเข้าใจในงานที่ทำ ความมั่นคงก้าวหน้าในงาน ขวัญและกำลังใจในการทำงานและความสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงานมีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลาในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยปริศนา พิมพ์า (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความสำเร็จในงานที่ทำ ปัจจัยด้านอำนาจในหน้าที่การทำงาน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการทำงาน ปัจจัยด้านการนิเทศงาน ปัจจัยด้านภาวะการณ์ทำงาน และปัจจัยด้านการยอมรับนับถือมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. กรมทางหลวงควรสนับสนุนให้มีการจัดอบรมเพื่อส่งเสริมทักษะความรู้การใช้งานในระบบ New GFMS Thai เนื่องจากระบบ New GFMS Thai มีการพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ และในส่วนของระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การจ่ายเงินการเก็บรักษาเงิน และการนำเงินส่งคลัง พ.ศ. 2562 ให้กับผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่สนใจศึกษาเพิ่มเติม
2. ควรส่งเสริมให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ให้มีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นเป็นไปอย่างถูกต้องครบถ้วนในทิศทางเดียวกันตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายงบประมาณในระบบบริหารการเงินการคลังแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของบุคลากรกรมทางหลวงเท่านั้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะให้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเบิกจ่ายหรือด้านอื่น ๆ ในระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบใหม่ (New GFMS Thai) ของหน่วยงานราชการอื่น ซึ่งจะได้นำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบเพื่อพัฒนาต่อยอดงานวิจัยให้ดียิ่งขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ รอดจินดา. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานงบประมาณและการเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กรชนก เพิ่มคำ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายงบประมาณของกรมทางหลวง สังกัดส่วนกลาง (การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมบัญชีกลาง. (2564). เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการขึ้นระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ (ระบบ New GFMS Thai) สำหรับกลุ่ม 1. ค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2565, จาก <https://newgfmisthai.gfmis.go.th/presentations/210617meetingdocument/>
- ณฐพล เงินสวาท. (2562). ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ที่มีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินของส่วนราชการในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระบัญชีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ทิพย์ประภา สีชาเหง้า. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านบัญชี ด้วยระบบ GFMS ของหน่วยงานศาลในสังกัดสำนักศาลยุติธรรมประจำภาค 4 (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ธมลวรรณ เจนธนสาร. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ของกรมปศุสัตว์ (การค้นคว้าอิสระบัญชีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ปริศนา พิมพ์พา. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอหาดุพนม จังหวัดนครพนม (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปาลิดา เชษฐขุนทด และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 14(1), 41-56.
- พัชรินทร์ กลายสุวรรณ. (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไฮเวย์ จำกัด (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พัชรินทร์ ศิริทรัพย์. (2558). ผลกระทบการใช้ระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ GFMIS ที่มีผลต่อคุณภาพการรายงานทางการเงินของหน่วยงานราชการ กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิมพ์ภาณุ เล็กใจเชื้อ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีด้านการเบิกจ่ายในระบบการบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMIS) ของกรมการเงินทหารบก (การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- รชिता วรรัตน์พิตัญ. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการเบิกจ่ายเงินงบประมาณของสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- อัครเดช ไม้งจันทร์. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory and lysis*. (2nd). New York: Harper & Row

คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ
ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS)
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล

Characteristics of a good Information system and acceptance of information
technology affects the success of the Computerized Accounting System
(e-LAAS) of local administrative organizations in the metropolitan area

ศุภนิดา โคตรชาดา¹ และ ดารณี เอื้อชนะจิต²

Supanida Khochada¹ and Daranee Uachanachit²

หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม^{1,2}

Master Student of Accountancy Sripatum University, Thailand^{1,2}

E-mail: supanidakho@gmail.com¹

Received: July 8, 2023

Revised: August 28, 2023

Accepted: August 29, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล 2) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล จำนวน 393 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาร์โร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ประกอบด้วย ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความปลอดภัย และด้านความถูกต้อง ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของข้อมูล ด้านความตั้งใจในการใช้งาน และด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน 2) การยอมรับเทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของระบบ และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน

เขตปริณทล ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของข้อมูล ด้านความตั้งใจในการใช้งาน และด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ 0.05

คำสำคัญ: คุณลักษณะของระบบสารสนเทศ, การยอมรับการใช้เทคโนโลยี, ความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS)

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the characteristics of a good information system. Affecting the success of the computerized accounting system (e-LAAS) of local administrative organizations in the metropolitan area. 2) Studying the acceptance of information technology systems. Affecting the success of the computerized accounting system (e-LAAS) of local governments in the metropolitan area. This research is a-Quantitative research. The sample used in the research was 393 local government personnel in the metropolitan area. using A random sampling method from calculating the sample size by Taro Yamane's formula, the research tool was a questionnaire. Statistics used in data analysis were percentage, mean, and standard deviation. and multiple regression analysis to test the research hypothesis.

The research results showed that 1) the characteristics of a good information system consisted of speed and timeliness; safety and accuracy It positively affects the success of the Computerized Accounting System (e-LAAS) of local governments in the metropolitan area. quality of the system quality of information Intent to use and user satisfaction 2) Technology acceptance of information systems consisting of perceived ease of use the perceived benefits of the system and attitude toward use It positively affects the success of the Computerized Accounting System (e-LAAS) of local governments in the metropolitan area. quality of the system quality of information Intent to use and user satisfaction at the statistical significance level of 0.01 and 0.05

Keywords: Information System Features, Technology Acceptance, Computerized Accounting System (e-LAAS) Success

บทนำ

ในปัจจุบันระบบสารสนเทศได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในทุก ๆ ส่วนขององค์กร ทั้งด้านการเงิน การบัญชีซึ่งได้มีการนำระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินงานขององค์กร เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพสารสนเทศทางการบัญชี มีการใช้งานที่สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละองค์กรที่หลากหลาย ซึ่งถือว่า

บทบาทและมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาองค์กร ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างรายได้เปรียบด้านกลยุทธ์และความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเมื่อกิจการสามารถปฏิบัติงานบางอย่างได้ดีกว่าคู่แข่งเพื่อให้ธุรกิจประสบความสำเร็จและเป็นผู้นำในที่สุด (นิตยา วงศ์ภินันท์วัฒนา, 2555) ระบบสารสนเทศทางบัญชี (Information System) คือ ระบบในการรวบรวมการบันทึก การเก็บรักษา และประมวลข้อมูลให้ได้สารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจ ระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จะมีวิธีการทำงาน เหมือนระบบบัญชีในระบบบันทึกด้วยสมุด โดยมีการรวบรวมข้อมูลการนำเข้า การประมวลผลข้อมูลทางการเงิน ซึ่งเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ในการตัดสินใจต่อผู้ใช้ คือ บุคคลภายในและภายนอกองค์กร โดยระบบสารสนเทศทางการบัญชี เป็นระบบสารสนเทศระบบหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวม และทำการประมวลผลข้อมูลทางการเงิน หรือข้อมูลที่เป็นเหตุการณ์ เพื่อจัดทำให้อยู่ในรูปแบบของสารสนเทศทางการบัญชี รายงานทางการเงินและรายงานประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Hall อ้างถึงใน วัชรินทร์ เศรษฐสุกโก, 2562)

การนำระบบสารสนเทศทางการบัญชีมาใช้ในการอำนวยความสะดวกด้านการประมวลผลข้อมูลทางการเงินบัญชีและการเงินขององค์กร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ ทันเวลา ทั้งยังช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้สารสนเทศ โดยเฉพาะผู้บริหารที่ต้องเผชิญกับการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา (วันวิสาข์ พวงมะลิ, 2554) อีกทั้งการยอมรับเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้งาน และอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีจากการที่ได้ใช้เทคโนโลยีทำให้เกิดประสบการณ์ความรู้ ทักษะ และความต้องการใช้งานเทคโนโลยี (ศศิพร เหมือนศรีชัย, 2558) ซึ่งคุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีและการยอมรับเทคโนโลยีจะส่งผลต่อความสำเร็จในการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน DeLone & McLean (1992) ได้จัดสร้างตัวแบบความสำเร็จของระบบสารสนเทศ โดยกล่าวว่าความสำเร็จของระบบสารสนเทศสามารถวัดได้จากประโยชน์สุทธิที่ได้รับ ซึ่งหมายรวมถึงประโยชน์ต่อผู้ใช้งานเอง และประโยชน์ต่อองค์กร และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยประโยชน์เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ เกิดการใช้งานระบบและผู้มีความพึงพอใจต่อระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การใช้งานระบบอย่างต่อเนื่อง ในทางตรงกันข้ามถ้าระบบไม่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับผู้ใช้ได้ จะส่งผลให้มีแนวโน้มการใช้งานระบบลดลงและหยุดการใช้งานระบบในที่สุด ดังนั้นคุณภาพของข้อมูล คุณภาพของระบบ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการใช้งานระบบสารสนเทศ และความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศ โดยถ้าระบบมีข้อมูลที่มีคุณภาพ กล่าวคือ มีความครบถ้วน ถูกต้อง รวดเร็วตอบสนองต่อความต้องการแต่ละบุคคลได้ และมีรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย และเป็นระบบที่มีคุณภาพ ซึ่งหมายถึง สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีคุณภาพการบริการที่ดี กล่าวคือ องค์กรมีการจัดการในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการเพื่อรองรับการใช้งานระบบสารสนเทศเป็นอย่างดีจะส่งผลให้ผู้ใช้มีความตั้งใจ หรือมีเจตนาที่จะใช้งานระบบสารสนเทศ และเกิดความพึงพอใจในการใช้งานระบบสารสนเทศนั้น ๆ โดยถ้าผู้ใช้เกิดความพึงพอใจในการใช้งานระบบก็จะส่งผลให้ผู้ใช้ยังมีความตั้งใจที่จะใช้งานระบบมากขึ้นซึ่งจะส่งผลให้เกิดการใช้งานระบบจริงต่อไป

การนำระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) มาใช้แทนการจัดทำบัญชีด้วยมือขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ยังพบปัญหาการใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ซึ่งเกิดจากปัจจัยในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านผู้ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ ความเข้าใจขั้นตอนในการใช้

งานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ด้านระบบเครือข่าย สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการปฏิบัติงานในระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ไม่มีความเสถียร ทำให้การปฏิบัติงานในระบบไม่ต่อเนื่อง ต้องย้อนกลับมาเริ่มลงข้อมูลซ้ำอีกครั้ง ด้านฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ความรู้ของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ที่ตอบโดยกลุ่มงานพัฒนาระบบบัญชีท้องถิ่น ไม่สามารถตอบคำถามในปัญหาต่าง ๆ ของการใช้งานได้อย่างทันท่วงที คุณภาพของสเปคเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่รองรับการใช้งานบางรายการ ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) บางครั้งมีผู้ใช้งานระบบจำนวนมากในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้ระบบขัดข้อง ไม่สามารถเข้าใช้งานได้เป็นเวลานาน รวมถึงสำนักบริหารการคลังท้องถิ่น กลุ่มงานพัฒนาระบบบัญชีท้องถิ่น ที่ได้จัดทำและพัฒนาโปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) มีการปรับปรุง และปรับเปลี่ยนรูปแบบในการใช้งานอยู่อย่างต่อเนื่อง ทำให้การปฏิบัติงานมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล เพื่อศึกษาว่าระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) มีคุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีหรือไม่ และส่งผลต่อความสำเร็จในการใช้งานของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคด้านใด และบุคลากรที่ปฏิบัติงานรับรู้ถึงประโยชน์ และมีทัศนคติต่อการใช้งานในระบบอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบ ปรับปรุง แก้ไขปัญหา รับรู้ถึงอุปสรรคของการใช้งานระบบโปรแกรมดังกล่าว และส่งเสริมให้แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานในระบบ ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน รวดเร็วและให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการนำระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) มาใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้วางไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของระบบ

สมมติฐานข้อที่ 2 คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของข้อมูล

สมมติฐานข้อที่ 3 คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านความตั้งใจการใช้งาน

สมมติฐานข้อที่ 4 คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

สมมติฐานข้อที่ 5 การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของระบบ

สมมติฐานข้อที่ 6 การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของข้อมูล

สมมติฐานข้อที่ 7 การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านความตั้งใจในการใช้งาน

สมมติฐานข้อที่ 8 การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี

ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล (2547) กล่าวถึง คุณลักษณะของสารสนเทศที่มีคุณภาพว่าสารสนเทศจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้สารสนเทศนั้น ๆ ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพคุณลักษณะของสารสนเทศที่ดีมีคุณภาพ ควรมีลักษณะดังนี้

1. ถูกต้องแม่นยำ (Accurate) สารสนเทศที่มีความถูกต้องปราศจากข้อผิดพลาดอย่างไร ก็ตามถ้าข้อมูลที่ป้อนเข้าสู่ระบบการประมวลผลไม่ถูกต้องอาจก่อให้เกิดสารสนเทศที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งมักเรียกทั่ว ๆ ไปว่า GIGO (Garbage In Garbage Out)

2. สมบูรณ์ครบถ้วน (Complete) สารสนเทศที่มีความสมบูรณ์ต้องประกอบด้วยข้อเท็จจริงที่สำคัญอย่างครบถ้วน

3. เข้าใจง่าย (Simple) สารสนเทศที่มีคุณภาพจะต้องเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อนต่อการทำความเข้าใจ กล่าวคือต้องไม่แสดงรายละเอียดที่ลึกมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้ที่นำไปใช้ในการตัดสินใจสับสน และไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าข้อมูลหรือสารสนเทศใดมีความจำเป็นจริง ๆ

4. ทันต่อเวลา (Timely) สารสนเทศที่ดีนอกจากจะมีความถูกต้องแล้ว ข้อมูลต้องทันสมัยรวดเร็วทันต่อเวลา และความต้องการของผู้ใช้ในการตัดสินใจ

5. เชื่อถือได้ (Reliable) ขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของวิธีการรวบรวมข้อมูลที่นำเข้าสู่ระบบ

6. คุ่มค่า (Economical) สารสนเทศที่ผลิตควรจะต้องมีความประหยัด เหมาะสมคุ่มค่ากับราคาผู้บริหาร มักจะพิจารณาถึงคุณค่าของสารสนเทศกับราคาที่จะต้องจ่ายเพื่อการได้มา ซึ่งสารสนเทศนั้น ๆ

7. ตรวจสอบได้ (Verifiable) สารสนเทศจะต้องตรวจสอบความถูกต้องได้ กล่าวคือ ผู้ใช้สามารถตรวจสอบข้อมูลเพื่อความมั่นใจมีความถูกต้องต่อการนำไปตัดสินใจได้ซึ่งอาจมีการตรวจสอบข้อมูลโดยการเปรียบเทียบข้อมูลลักษณะเดียวกันจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แหล่ง

8. ยืดหยุ่น (Flexible) สารสนเทศที่มีคุณภาพนั้นควรจะสามารถนำไปใช้ได้ในวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันหลาย ๆ ด้าน

9. สอดคล้องกับความต้องการ (Relevant) สารสนเทศที่มีคุณภาพจะต้องมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และสนองต่อความต้องการของผู้ใช้เพื่อการตัดสินใจ

10. สะดวกในการเข้าถึง (Accessible) สารสนเทศจะต้องง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลตามระดับสิทธิของผู้ใช้ เพื่อจะได้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่ถูกต้องตามรูปแบบและทันต่อความต้องการ

11. ปลอดภัย (Secure) สารสนเทศจะต้องถูกออกแบบและจัดการให้มีความปลอดภัยจากผู้ที่ไม่มีความสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลหรือสารสนเทศนั้น

ทฤษฎีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

อัครเดช ปิ่นสุข (2559) ได้กล่าวถึงการยอมรับเทคโนโลยีว่าเป็นการวางแผนการใช้งานเทคโนโลยีใหม่ โดยผู้ใช้นั้นมีการคิดวิเคราะห์วางแผนที่จะเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีใหม่ และเมื่อผู้ใช้ได้ทดลองใช้งานแล้วพอใจจึงเกิดการยอมรับเทคโนโลยีใหม่นั้นเป็นการอธิบายถึงการยอมรับและตั้งใจใช้เทคโนโลยีใหม่ของบุคคล ซึ่งเกิดจากบุคคลรับรู้ถึงความง่ายใน การใช้งานและประโยชน์ที่จะได้รับการใช้งานเทคโนโลยีใหม่ โดยบุคคลสามารถเรียนรู้การใช้งานเทคโนโลยีใหม่ได้ด้วยตนเอง

เกวรินทร์ ละเอียดดินันท์ (2559) ได้กล่าวถึงการยอมรับเทคโนโลยีว่าเป็นพฤติกรรมของผู้ใช้ที่ทำความเข้าใจในเทคโนโลยีและตระหนักถึงการนำเทคโนโลยี มาใช้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง จึงตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยีนั้นไปประยุกต์ใช้

แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (The technology acceptance model: TAM)

ทฤษฎีที่คิดค้นโดย Davis, Bagozzi & Warshaw, (1989) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีการยอมรับ และมีชื่อเสียงในการเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการใช้เทคโนโลยี และได้พัฒนาขยายองค์ความรู้มาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล The Theory of Reasoned Action (TRA) ของ Ajzen & Fishbein, (1975) เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่ได้รับ ความนิยมอย่างแพร่หลายที่นำมาใช้ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ จากนั้นได้พัฒนาแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี ขึ้นมา โดย TAM จะเน้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการยอมรับ หรือการตัดสินใจที่จะใช้เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมใหม่ ซึ่งปัจจัยหลักที่ส่งผลโดยตรงต่อการยอมรับเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมของผู้ใช้ ได้แก่ การรับรู้ถึงความสะดวกในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) และการรับรู้ถึงประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ (Perceived Usefulness) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยี (Behavioral Intention) มีทั้งสิ้น 3 ปัจจัย ได้แก่ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of use) การรับรู้ประโยชน์ที่เกิดจาก

การใช้งาน (Perceived Usefulness) และทัศนคติ (Attitude) ซึ่งในท้ายที่สุดความตั้งใจ เชิงพฤติกรรมในการใช้เทคโนโลยีจะส่งผลต่อการตั้งใจใช้ และใช้งานจริงของเทคโนโลยี

Ajzen & Fishbein (1975) ได้นำทฤษฎี Technology Acceptance Model (TAM) ของ (Davis, Bagozzi & Warshaw, 1989) ประยุกต์กับการพยากรณ์พฤติกรรม และความเข้าใจของมนุษย์โดยกล่าวว่าอิทธิพลของตัวแปรจากภายนอก (External Variable) ทำให้เกิดการรับรู้ของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยที่แตกต่างกัน เนื่องจากประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจความเชื่อ และพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การรับรู้ประโยชน์ของการใช้งาน (Perceived Easy of Use) และการรับรู้ความง่ายของการใช้งาน (Perceived Usefulness) ของบุคคลโดยรับรู้ความง่ายและการรับรู้ประโยชน์จะทำให้ทัศนคติต่อการใช้งาน (Attitude Toward Use) ของบุคคลที่มีความสนใจที่จะใช้ระบบเทคโนโลยีหรือยอมรับการใช้งาน และส่งผลกับความตั้งใจในการใช้งาน (Intention to Use) ของบุคคลมีพฤติกรรมสนใจที่จะใช้เทคโนโลยีจนทำให้เกิดการใช้งานจริง (Actual Systems Use) ของบุคคลที่ยอมรับเทคโนโลยีและนำเทคโนโลยีนั้นมาใช้งานจริง จากการศึกษาแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี Davis, Bagozzi & Warshaw (1989) ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้ในงานวิจัยในส่วนของตัวเอง โดยใช้การรับรู้การใช้งานง่าย การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งาน และทัศนคติที่มีต่อการใช้ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการวิจัย

ทฤษฎีแบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศ

แบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศ (Delone & McLean, 1992)

ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของระบบสารสนเทศ ประกอบด้วย 6 ปัจจัยหลัก คือ คุณภาพของระบบ (System Quality) คุณภาพของข้อมูล (Information Quality) การใช้งานระบบสารสนเทศ (Use) ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (Use Satisfaction) ผลกระทบต่อบุคคล (Individual Impact) และผลกระทบต่อองค์กร (Organizational Impact) แบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศของ (Delone & McLean, 1992) แสดงให้เห็นคุณภาพของระบบ และคุณภาพของข้อมูล ส่งผลกระทบต่อการใช้งานระบบสารสนเทศและความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศ โดยการใช้งานระบบและความพึงพอใจของผู้ใช้งานดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อกันและกัน ทั้งยังส่งผลกระทบต่อบุคคล โดยผลกระทบดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อองค์กรอีกต่อหนึ่ง ในแบบจำลองนี้ ได้ให้คำจำกัดความของปัจจัยต่าง ๆ ไว้ ดังนี้ (1) ปัจจัยคุณภาพของระบบ เป็นตัววัดผลการทำงานของระบบสารสนเทศนั้น ๆ ในด้านความถูกต้อง ความง่ายในการใช้และการเรียนรู้การใช้งานระบบ และความเชื่อถือได้ในการทำงานของระบบ (2) ปัจจัยคุณภาพของข้อมูล เป็นตัววัดผลลัพธ์ที่ได้จากระบบ เช่น มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วน ความเป็นปัจจุบัน และสามารถนำไปใช้ได้จริง (3) ปัจจัยการใช้งานระบบสารสนเทศ เป็นตัววัดระดับการใช้งานระบบสารสนเทศ เช่น ความถี่ในการใช้สารสนเทศ จำนวนการใช้งานและระยะเวลาการใช้ระบบ (4) ปัจจัยความพึงพอใจของผู้ใช้งาน เป็นตัววัดความรู้สึกของผู้ใช้ การรับรู้ถึงประโยชน์ของระบบสารสนเทศที่สามารถตอบสนองความต้องการ และบรรลุเป้าหมายของผู้ใช้งานระบบได้ (5) ปัจจัยผลกระทบต่อบุคคล เป็นตัวชี้วัดผลกระทบจากการใช้สารสนเทศที่มีผลต่อพฤติกรรมส่วนบุคคลของผู้ใช้งานระบบสารสนเทศ เช่น เวลาที่ใช้ในการตัดสินใจ ความมั่นใจในการตัดสินใจ หรือการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งหลังจากการใช้สารสนเทศ (6) ปัจจัยผลกระทบต่อองค์กร เป็นตัวชี้วัดผลการใช้สารสนเทศที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรโดยรวม เป็นผล

ต่อกำไร ผลต่อคุณภาพของสินค้า และบริการผลต่อปริมาณงาน ต่อมาในปี DeLone & McLean (2003) ได้พัฒนาแบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศ (IS Success Model) โดยการเพิ่มองค์ประกอบใหม่ขึ้นมา คือ คุณภาพของการบริการ และรวมผลกระทบต่อผู้ใช้งาน กับผลกระทบต่อองค์กรโดยรวม มาเป็นผลประโยชน์สุทธิ และเสนอองค์ประกอบเพิ่มใหม่ขึ้นมาอีกหนึ่งตัว คือ ความตั้งใจที่จะใช้งานระบบเพื่อมาเป็นทางเลือกของการใช้งานระบบ ดังนี้

1. คุณภาพของข้อมูล (Information Quality) เป็นการวัดผลลัพธ์ที่ได้จากระบบสารสนเทศ ประกอบด้วย ความสำคัญของสารสนเทศ ตรงกับความต้องการ การใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการใช้งานการเข้าใจได้ง่าย ง่ายต่อการอ่าน มีความชัดเจน มีรูปแบบภาพที่ปรากฏให้เห็น ส่วนประกอบของเนื้อหา มีความถูกต้อง ความครบถ้วน ความทันต่อเวลาในการใช้งาน ความสั้นกระชับ ความแม่นยำ และความสอดคล้องสัมพันธ์

2. คุณภาพของระบบ (System Quality) เป็นการวัดผลลัพธ์ของการทำงานของระบบสารสนเทศ ประกอบด้วย ความถูกต้องของข้อมูล ความเป็นปัจจุบันของข้อมูล เนื้อหาของฐานข้อมูล ใช้งานง่าย เข้าถึงระบบได้อย่างสะดวก ตระหนักถึงความต้องการของผู้ใช้ ทำงานได้อย่างถูกต้อง มีความยืดหยุ่น น่าเชื่อถือ ทันสมัยทำงานแบบบูรณาการ ระบบมีประสิทธิภาพ ตอบสนองอย่างรวดเร็ว

3. คุณภาพบริการ (Service Quality) เป็นการวัดผลลัพธ์ของบริการ ประกอบด้วยลักษณะของการบริการ ความไว้วางใจ ความกระตือรือร้น สมรรถนะ ความมีเมตตาจิต ความน่าเชื่อถือความปลอดภัย การเข้าถึงบริการ การติดต่อสื่อสาร และการเข้าใจถึงผู้รับบริการ

4. ความตั้งใจในการใช้งาน (Intention to use) การวัดผลลัพธ์ของการใช้งาน ประกอบด้วยจำนวนระยะเวลาการใช้ การเข้าถึงระบบ ความสม่ำเสมอของการใช้งาน วัตถุประสงค์ของการใช้งานความเหมาะสมของการใช้งาน ระดับการใช้งาน ความสมัครใจ และแรงจูงใจในการใช้งาน

5. ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน (User Satisfaction) เป็นการวัดการตอบสนองของการใช้งานระบบสารสนเทศของผู้ใช้ ประกอบด้วย ความพอใจเฉพาะอย่าง ความพอใจทั้งหมด ความพอใจในสารสนเทศ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ต้องการกับสิ่งที่ได้รับ

6. ผลประโยชน์สุทธิ (Net Benefits) เป็นความสมดุลระหว่างผลกระทบทางบวกและทางลบ การวัดความสำเร็จของประโยชน์สุทธินั้นสำคัญที่สุด แต่ไม่สามารถวิเคราะห์และทำความเข้าใจได้หากไม่มีการวัดคุณภาพของระบบและคุณภาพของข้อมูล ผลประโยชน์สุทธิที่ได้รับของผู้ใช้งานเปรียบเสมือนความสำเร็จที่ได้จากการใช้ประโยชน์ของระบบสารสนเทศโดยประโยชน์ดังกล่าวมีผลกระทบต่องานมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไปจึงเรียกว่าประโยชน์สุทธิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) คือ การนำข้อมูลหรือผลที่ได้จากการใช้ แบบสอบถามมา

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อนำค่าที่ได้จากการวิเคราะห์มาใช้ในการอ้างอิงเพื่อหาคำตอบหรือเพื่อหาข้อสรุปในการวิจัยจากเรื่องที่ศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 19,705 คน และกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรของ ยามาเน่ ได้จำนวน 393 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา งานวิจัย แนวคิด ทฤษฎี และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ซึ่งแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับคุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี
 - ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ
 - ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS)
3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้คำถามอ่านแล้วมีความเข้าใจง่าย ชัดเจน และครอบคลุมวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ
4. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ เมื่อเรียบร้อยแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นนำไปปรึกษากับคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์อีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริง
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
6. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้านผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากกรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และค้นคว้าจากหนังสือวารสาร สิ่งพิมพ์ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปขอความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในการศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม

4. นำข้อมูลที่ได้มาบันทึกลงคอมพิวเตอร์ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

1.1) นำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอผลเป็นร้อยละ (Percentage)

1.2) คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

1.3) การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ จากแบบสอบถามตอนที่ 3 ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

1.4) ความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) จากแบบสอบถามตอนที่ 4 ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ได้แก่ คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดีและการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ใช้สถิติ การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression) ในการทดสอบสมมติฐาน โดยทดสอบกับความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของข้อมูล ความตั้งใจการใช้งาน และด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ด้านความปลอดภัย ด้านความถูกต้อง ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของระบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และคุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ด้านความรวดเร็วทันเวลา ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของระบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความปลอดภัย ด้านความถูกต้อง ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของข้อมูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความปลอดภัย ด้านความถูกต้อง ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านความตั้งใจในการใช้งาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 1

ตัวแปร	ความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS)								
	คุณภาพของระบบ		คุณภาพของข้อมูล		ความตั้งใจในการใช้งาน		ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน		VIF
	β	P-Value	β	P-Value	β	P-Value	β	P-Value	
A ₁	0.136	0.000**	0.246	0.000**	0.221	0.000**	0.309	0.000**	2.163
A ₂	0.314	0.019*	0.175	0.004**	0.245	0.000**	0.187	0.001**	2.223
A ₃	0.269	0.000**	0.263	0.000**	0.241	0.000**	0.234	0.000**	1.895

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

A₁ = ด้านความรวดเร็วทันเวลา, A₂ = ด้านความปลอดภัย, A₃ = ด้านความถูกต้อง

2. การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของระบบ ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของระบบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของระบบ ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านคุณภาพของข้อมูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของระบบ ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านความตั้งใจในการใช้งาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของระบบ ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตปริมณฑล ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 2

ตัวแปร	ความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS)								
	คุณภาพของระบบ		คุณภาพของข้อมูล		ความตั้งใจในการใช้งาน		ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน		VIF
	β	P-Value	β	P-Value	β	P-Value	β	P-Value	
B ₁	0.211	0.000**	0.260	0.000**	0.247	0.000**	0.179	0.000**	1.885
B ₂	0.127	0.009**	0.199	0.000**	0.203	0.000**	0.361	0.000**	2.230
B ₃	0.534	0.000**	0.407	0.000**	0.319	0.000**	0.281	0.000**	1.830

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

B₁ = ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน, B₂ = ด้านการรับรู้ประโยชน์ของระบบ, B₃ = ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน

อภิปรายผล

1. คุณลักษณะของระบบสารสนเทศที่ดี ด้านความรวดเร็วทันเวลา ด้านความปลอดภัย ด้านความถูกต้อง ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต ปริมณฑล ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของข้อมูล ด้านความตั้งใจในการใช้งาน และด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมพร ปินตา (2563) ได้ศึกษา ปัจจัยด้านองค์กร ด้านเทคโนโลยี คุณภาพสารสนเทศ คุณภาพระบบ และคุณภาพบริการส่งผลต่อความสำเร็จการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Office) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน พบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านระบบงาน ด้านระบบข้อมูลสารสนเทศ และด้านอุปกรณ์ มีผลต่อความสำเร็จการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (e-Office) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และสอดคล้องกับ กาญจน์ สิทธิปรีชาพงษ์ (2564) ได้ศึกษา ความต้องการการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย (NSRU MIS) ระดับบุคคล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า ด้านความปลอดภัยของระบบ และด้านความถูกต้องของข้อมูล มีการสนับสนุนการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย (NSRU MIS) ระดับบุคคล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ที่ใช้งานในองค์กร ซึ่งมีความถูกต้องแม่นยำ ทำให้ผู้ใช้งานสะดวก รวดเร็ว มากขึ้นกว่าการทำด้วยมือ รวมถึงมีความปลอดภัยในการใช้งานระบบ ทำให้ผู้ใช้งานมีความตั้งใจในการใช้งาน

2. ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของระบบ ด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งาน ส่งผลเชิงบวกต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต ปริมณฑล ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของข้อมูล ด้านความตั้งใจในการใช้งาน และด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานนท์ คงทน (2563) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้งานซอฟต์แวร์บริหารจัดการร้านค้าและบัญชีของธุรกิจค้าปลีกขนาดย่อม: กรณีศึกษา ธุรกิจค้าปลีกที่เข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล คุณภาพของระบบ และคุณภาพของการบริการ มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้การได้รับประโยชน์และการรับรู้การใช้งานของซอฟต์แวร์ และสอดคล้องกับ วิสุทธิ์ วัฒนธรรม และชัตยา นิลพลับ (2564) ได้ศึกษา ความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีโมบายแบงก์กิ้ง กรณีศึกษาลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ความสำเร็จของระบบสารสนเทศด้านรูปแบบของระบบและด้านความปลอดภัย ส่งผลทางบวกต่อการยอมรับเทคโนโลยีโมบายแบงก์กิ้ง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของระบบ และด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) จะส่งผลให้ผู้ใช้งานมีความสำเร็จในการใช้งานระบบมากยิ่งขึ้น ทำให้ระบบมีคุณภาพต่อผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานนท์ คงทน (2563) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้งานซอฟต์แวร์บริหารจัดการร้านค้าและบัญชีของธุรกิจค้าปลีกขนาดย่อม: กรณีศึกษา ธุรกิจค้าปลีกที่เข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล คุณภาพของระบบ และคุณภาพของการบริการ มีอิทธิพลทางตรงต่อการรับรู้การได้รับประโยชน์และการรับรู้การใช้งานของซอฟต์แวร์ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การยอมรับการใช้เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการรับรู้ประโยชน์ของระบบ และด้านทัศนคติที่มีต่อการ

ใช้งานของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) จะส่งผลให้ผู้ใช้งานมีความสำเร็จในการใช้งานระบบมากยิ่งขึ้น และทำให้ข้อมูลในระบบมีคุณภาพต่อผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเพื่อการนำไปใช้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมในด้านการฝึกอบรมเพิ่มเติมให้กับเจ้าหน้าที่ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และสร้างความชำนาญในการใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ให้กับเจ้าหน้าที่ทุกคนมีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน และถ่ายทอดทักษะและความรู้ให้กับคนอื่น ๆ ได้ อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานขององค์กรต่อไป

2. ผู้ดูแลระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) สามารถนำผลวิจัยการศึกษานี้ไปใช้ เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข กระบวนการทำงานของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) เพื่อให้ผู้ใช้งานเกิดการยอมรับ และพึงพอใจในการใช้งาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และครอบคลุมมากขึ้น

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความสำเร็จของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตต่าง ๆ หรือในหน่วยงานอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). *แนวทางปฏิบัติในการบันทึกบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น.
- กาญจน์ สิทธิปรีชาพงษ์. (2564). *ความต้องการการใช้งานระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย (NSRU MIS) ระดับบุคคล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เกวรินทร์ ละเอียดดินันท์. (2559). *การยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชญานนท์ คงทน. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้งานซอฟต์แวร์บริหารจัดการร้านค้าและบัญชีของธุรกิจค้าปลีกขนาดย่อม: กรณีศึกษา ธุรกิจค้าปลีกที่เข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิตยา วงศ์ภินันท์วัฒนา. (2555). *ระบบสารสนเทศทางด้านการเงินและการบัญชีเพื่อการวางแผนทรัพยากรองค์กร*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- วัชนิพร เศรษฐสุสโก. (2562). *ระบบสารสนเทศทางการบัญชี*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พรินติ้ง.

- วันวิสาข์ พวงมะลิ. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO กรณีศึกษา การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิสุทธิ วัฒนธรรม และชาตยา นิลพลับ. (2564). ความสำเร็จของระบบสารสนเทศที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี โมบายแบงก์กิ้ง กรณีศึกษาลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดชัยภูมิ. *วารสาร การจัดการและการพัฒนา*, 8(2), 93-109.
- ศศิพร เหมือนศรีชัย. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ ERP Software ของผู้ใช้งานด้านบัญชี (วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล. (2547). *เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- อัครเดช ปิ่นสุข. (2559). การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ และส่วนประสม การตลาดในมุมมองของลูกค้า ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ (E-satisfaction) ในการจองตั๋วภาพยนตร์ ออนไลน์ผ่านระบบแอปพลิเคชันของผู้ใช้บริการในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.
- อุมาพร ปินตา. (2563). ปัจจัยด้านองค์กร ด้านเทคโนโลยี คุณภาพสารสนเทศ คุณภาพระบบ และคุณภาพบริการ ส่งผลต่อความสำเร็จการใช้งานระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ (e-Office) สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1975). *Understanding Attitudes and Predicting Social Behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Davis, F.D., Bagozzi, R.P., and Warshaw, P.R. (1989). User acceptance of computer technology: A comparison of two theoretical models. *Journal of Management Science*, 35(8), 982-1003.
- DeLone, W.H., & McLean, E.R. (1992). Information system success: The quest for the dependent variable. *Information System Research*, 3(1), 60-95.
- DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information system success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems*, 19(4), 9-30.

การตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

The Decision to Purchase Purchasing a Used Car in the COVID Era in Bangkok

อนันตชัย หงส์ทอง¹ และ เอื้อมพร ศิริรัตน์²

Anantachai Hongthong¹ and Auemporn Sirirat²

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2}

Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2}

E-mail: anantachai.hong@gmail.com¹, Kongpattalung@gmail.com²

Received: October 31, 2022

Revised: August 28, 2023

Accepted: August 29, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัด กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็น เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภคที่ซื้อที่รถยนต์มือสอง ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 405 คน ใช้การคัดเลือกอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา, t- test, F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร อยู่ใน ระดับมาก ในด้านความต้องการเบื้องต้น ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านพฤติกรรมหลังการ ซื้อ และด้านการค้นหาข้อมูล 2) ผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์มือสองที่มี ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ แตกต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานครที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วน เพศ และอายุ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การตัดสินใจเลือกซื้อ, รถยนต์มือสอง, ยุคโควิด

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of the decision to purchase purchasing a used car in the COVID era in Bangkok. 2) Compare the decision to purchase purchasing a used car in the COVID era in Bangkok Classified by personal factors. It Is the quantitative research. The questionnaire was used as a tool to collect information on consumers who bought a used car. In Bangkok, 405 people used descriptive statistics frequency, percentage, mean and standard deviation, t-test, and F-test.

The results of the study showed that 1) the decision to purchase purchasing a used car in the COVID era in Bangkok at a high level in terms of initial needs, alternative assessment purchase decision behavior after purchase, and information search, 2) consumers who purchase used cars with different levels of education, occupation, and average monthly income. There is a decision to purchase purchasing a used car in the COVID era in Bangkok the statistical significance level was 0.05, the gender and age were not different.

Keywords: Decision to Purchase, Used Car, COVID Era

บทนำ

ปัจจุบันจากสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 อยู่ในช่วงฟื้นตัวของภาคธุรกิจต่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบมารวม 2 ปีกว่า โดยแต่ละอุตสาหกรรมมีการฟื้นตัวที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการใช้จ่ายของภาคประชาชนลดลงอย่างมากและหันมาใช้จ่ายที่มุ่งเน้นไปที่ความประหยัดและความคุ้มค่าให้มากที่สุด สำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์พบว่าในช่วงไตรมาสแรกของปี 2565 กลุ่มรถยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์มีการเติบโตขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2565) สำหรับตลาดซื้อขายรถยนต์มือสองพบว่าในปี พ.ศ. 2564 สมาคมผู้ประกอบการรถยนต์ใช้แล้ว ระบุว่าตลาดธุรกิจรถยนต์ใช้แล้ว มีมูลค่าประมาณ 8 หมื่นล้านบาทเติบโตประมาณ 10 - 15% สำหรับรถยนต์นั่ง และขายตัว 1.5 - 3.5% สำหรับรถบรรทุก โดยในปี 2565 ราคาของมือสองของไทยยังมีโอกาสปรับขึ้นต่อเนื่อง ทิศทางตลาดรถยนต์มือสองในปี 2565 จะยังมีแนวโน้มที่ดี ผู้บริโภคยังคงมีความต้องการซื้ออย่างต่อเนื่อง เพราะได้เปรียบเรื่องราคาเมื่อเทียบกับรถใหม่ อีกทั้งรถยนต์มือสองในปัจจุบันมีอายุการใช้งานไม่มาก ยังอยู่ในเงื่อนไขการรับประกันทำให้ลูกค้ามีทางเลือกและมั่นใจในการซื้อรถยนต์มือสองมากขึ้น (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2565) โดย ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2565) คาดว่ายอดขายในตลาดรถยนต์มือสองปี 2565 จะเติบโตได้ในช่วง 3-5% หรือคิดเป็นปริมาณการซื้อขายรถยนต์มือสองราว 6-7 แสนคัน ทำให้ยอดคงค้างสินเชื่รถยนต์มือสอง มีโอกาสขยายตัวเพิ่มขึ้นได้ประมาณ 5-7% ที่ระดับประมาณ 3 แสนล้านบาท โดยมีปัจจัยสนับสนุนราคารถยนต์มือสองให้ดีขึ้นตามความต้องการใช้รถสภาพรถ และรถออกสู่ตลาดลดลง

สถานการณ์จากการเสนอธุรกรรมของกลุ่มธุรกิจธนาคารหรือสถาบันทางการเงินมีแนวโน้มผลักดันนโยบายเพิ่มสัดส่วนพอร์ตสินเชื่อรถยนต์มือสองมากขึ้น เพื่อเพิ่มผลตอบแทนจากสินเชื่อ นอกจากนี้ จากภาวะเงินเฟ้อที่มีผลกระทบต่ออำนาจซื้อของครัวเรือน ซึ่งแม้จะกดดันความสามารถในการซื้อรถยนต์หนึ่ง แต่ก็กลายเป็นปัจจัยที่ยังสนับสนุนตลาดรถมือสอง และความต้องการสินเชื่อรถยนต์มือสองที่ประกอบการเติบโตไปได้ โดยการที่ธนาคารพาณิชย์ให้ความสนใจเข้าสู่ตลาดนี้เพิ่มขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้กู้ยืมที่มีโอกาสได้รับอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำลง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565) จากประเด็นข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มผู้ซื้อที่อาศัยอยู่ใน จังหวัด กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม

ปัจจัยส่วนบุคคล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (อ้างถึงใน ภิญโญ เอกอรุชชัยเทพ, 2562) อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล กล่าวว่า การแบ่งส่วนตลาดตามตัวแปรลักษณะส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลเป็นลักษณะที่สำคัญ และสถิติที่วัดได้ของประชากรและช่วยในการกำหนดตลาดเป้าหมาย ในขณะที่ลักษณะด้านจิตวิทยาและสังคม วัฒนธรรมช่วยอธิบายถึงความคิดและความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายนั้น ข้อมูลด้านประชากรจะสามารถเข้าถึงและมีประสิทธิภาพต่อการกำหนดตลาดเป้าหมายคนที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ต่างกันจะมีลักษณะทางจิตวิทยาต่างกัน โดยวิเคราะห์จากปัจจัย ดังนี้

1. เพศ ความแตกต่างทางเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารต่างกัน คือ เพศ หญิงมีแนวโน้ม มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความ ต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี ให้เกิดขึ้นจากการรับและส่งข่าวสารนั้นด้วย นอกจากนี้เพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยมและทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน

2. อายุเป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิดและพฤติกรรม คนที่อายุน้อยมักจะมีความคิดเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์และมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่อายุมาก ในขณะที่คนอายุมากมักจะมีความคิดที่อนุรักษ์นิยม ยึดถือการปฏิบัติระมัดระวังมองโลกในแง่ร้ายกว่าคนที่อายุน้อย เนื่องมาจากผ่านประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน ลักษณะการใช้สื่อมวลชนก็ต่างกันคนที่อายุ มากมักจะใช้สื่อเพื่อแสวงหาข่าวสารหนัก ๆ มากกว่าความบันเทิง

3. การศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความคิด ค่านิยม ทัศนคติและพฤติกรรมแตกต่างกันคน ที่มีการศึกษาสูงจะได้เปรียบอย่างมาก ในการเป็นผู้รับสารที่ดีเพราะเป็นผู้มีความกว้างขวางและเข้าใจสารได้ดีแต่จะเป็นคนที่ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ ถ้าไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลเพียงพอ ในขณะที่คนมีการศึกษาต่ำ มักจะใช้สื่อประเภทวิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์ หากผู้มีการศึกษาสูงมีเวลาว่างพอก็จะใช้สื่อสิ่งพิมพ์วิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์ แต่หากมีเวลาจำกัดก็มักจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าประเภทอื่น

4. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพ รายได้และสถานภาพทางสังคมของบุคคล มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสารเพราะแต่ละคนมีวัฒนธรรมประสบการณ์ ทัศนคติก่านิยมและเป้าหมายที่ต่างกัน ปัจจัยบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้รับสารแต่ละคน เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมที่จะมีอิทธิพลต่อการรับข่าวสาร

Belch & Belch (2005) ได้ศึกษาตัวแปร ด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ อาชีพ และรายได้ โดยนำมาเชื่อมโยงกับความต้องการพฤติกรรมการตัดสินใจ และอัตราการใช้สินค้าของผู้บริโภค ซึ่งสามารถเข้าถึงและมีประสิทธิภาพต่อการกำหนดตลาดเป้าหมาย ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อที่มีแนวโน้มสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ดังนี้

1. อายุ (Age) บุคคลที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีความต้องการในสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน เช่นกลุ่มวัยรุ่นจะชอบทดลองสิ่งแปลกใหม่ และชอบสินค้าประเภทแฟชั่น ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุจะสนใจสินค้าที่เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ ซึ่งหากแบ่งช่วงกลุ่มอายุออกเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

2. เพศ (Sex) เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในเรื่องของพฤติกรรมในการบริโภคมาก เพราะเพศที่แตกต่างกันมักมีทัศนคติ การรับรู้ และการตัดสินใจในเรื่องการเลือกสินค้าที่บริโภคแตกต่างกันโดยมากเกิดจากสาเหตุ ในเรื่องของการได้รับการเลี้ยงดู การปลูกฝังนิสัยมาตั้งแต่ในวัยเด็ก โดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งมีวัฒนธรรมในการเลี้ยงดูเด็กผู้ชาย และเด็กผู้หญิงที่ต่างกันอย่างมาก โดยส่วนใหญ่เด็กผู้ชายจะถูกเลี้ยงให้มีความกล้าแสดงออก และมีความรับผิดชอบเพื่อจะได้เป็นหัวหน้าครอบครัวต่อไป ส่วนเด็กผู้หญิงจะถูกเลี้ยงดูในลักษณะที่ให้สงบเสงี่ยมและเป็นผู้ตามหรือเป็นภรรยาที่ดี ทำให้มีพฤติกรรมที่มีแนวโน้มในการไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น จากที่กล่าวมาจึงอาจกล่าวได้ว่าในสังคมไทยเพศชายมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้ตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของครอบครัวมากกว่าเพศหญิง

3. สถานภาพการสมรส (Status) สมรส โสด หย่าร้าง หรือเป็นหม้าย ซึ่งในอดีตถึงปัจจุบันเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการใช้ความพยายามทางการตลาดมาโดยตลอด และมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับหน่วยผู้บริโภค ทำให้เกิดความแตกต่างในผลิตภัณฑ์และพฤติกรรมซื้อที่ต่างกัน เช่นผู้ที่หย่าร้าง หรือเป็นหม้ายจะเลือกแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่หรูหรา ทันสมัยมีเอกลักษณ์

4. การศึกษา (Education) ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย เนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยจึงมีแนวโน้มที่จะเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมากกว่า

5. อาชีพ (Occupation) อาชีพ ของแต่ละบุคคลจะนำไปสู่ความจำเป็นและความต้องการสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน เช่น เกษตรกร หรือชาวนาก็จะซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และสินค้าที่เป็นปัจจัยการผลิตเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพนักงานที่ทำงานในบริษัทต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะซื้อสินค้าเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ข้าราชการก็จะซื้อสินค้าที่จำเป็น นักธุรกิจก็จะซื้อสินค้าเพื่อสร้างภาพพจน์ให้กับตัวเอง เป็นต้น นักการตลาดจะต้องศึกษาว่าสินค้าและบริการของบริษัทเป็นที่ต้องการของกลุ่มอาชีพประเภทใด เพื่อที่จะจัดเตรียมสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม

6. รายได้ (Income) หรือสถานภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Circumstances) สถานภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลจะกระทบต่อตราสินค้าและบริการที่ตัดสินใจสถานภาพเหล่านี้ ประกอบด้วยรายได้การออมทรัพย์ อำนาจการซื้อ และทัศนคติเกี่ยวกับการจ่ายเงิน นักการตลาดต้องสนใจแนวโน้มของรายได้ส่วนบุคคลเนื่องจากรายได้จะมีผลต่ออำนาจของการซื้อ คนที่มีรายได้ต่ำจะมุ่งซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และมีความไวต่อราคามาก ส่วนคนที่มีรายได้สูง จะมุ่งซื้อสินค้าที่มีคุณภาพดีและราคาสูงโดยเน้นที่ภาพพจน์ของราคาสินค้าเป็น

หลักการศึกษอาชีพและรายได้นั้นมีแนวโน้มสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล เช่น บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสเลือกอาชีพที่สามารถสร้างรายได้สูงกว่าคนที่มีการศึกษต่ำกว่า

Kotler (2000) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนบุคคลจะพบว่า ในการดำเนินการ ทางด้านการตลาดนั้น จะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ

1. เพศ (Gender) เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในเรื่องของพฤติกรรมในการบริโภคมากเพราะ เพศที่แตกต่างกัน มีทัศนคติการรับรู้และการตัดสินใจในเรื่องการเลือกสินค้าที่บริโภคแตกต่างกัน โดยมากเกิดจากสาเหตุในเรื่องของการได้รับการเลี้ยงดูการปลูกฝังนิสัยมาตั้งแต่ในวัยเด็ก โดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งมีวัฒนธรรมในการเลี้ยงดูเด็กผู้ชาย และเด็กผู้หญิงที่แตกต่างกันอย่างมากโดยส่วนใหญ่

2. อายุ (Age) บุคคลที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีความต้องการในสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มวัยรุ่นจะชอบทดลองสิ่งแปลกใหม่และชอบสินค้าประเภทแฟชั่น ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุจะสนใจสินค้าที่เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพซึ่ง หากแบ่งช่วงกลุ่มอายุออกเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

3. สถานภาพการสมรส (Status) เป็นสถานภาพของบุคคลต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสมรส การเป็นโสด การเป็นหม้าย หรือหย่าร้าง เป็นต้น โดยในการดำเนินการทางการตลาดจะต้องมีการพิจารณาถึงประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้เพื่อทำให้เกิดการนำเสนอขายสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบุคคล รวมถึงเหมาะสมกับสถานภาพทางครอบครัวประเภทต่าง ๆ ด้วย

4. ระดับการศึกษา (Education) เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของคุณสมบัติส่วนบุคคล เนื่องจากระดับการศึกษาจะเป็นตัวกลางหรือเป็นตัววัดระดับความคิดเห็น ระดับทัศนคติ หรือระดับของความคิดของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก อีกทั้งระดับการศึกษาจะสามารถบ่งบอกถึงความเป็นอยู่และความสนใจในสิ่งต่าง ๆ ได้ โดยผู้ที่มีการสูงกว่า ส่วนใหญ่จะมีการดำรงชีวิตที่ดีกว่ากลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษต่ำกว่า

5. อาชีพ (Occupation) เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติ ส่วนบุคคล เพราะอาชีพของแต่ละบุคคลจะนำไปสู่ความจำเป็น และความต้องการสินค้าและบริการที่ แตกต่างกัน เช่น เกษตรกร หรือชาวนาก็จะซื้อสินค้าที่จะเป็นต่อการครองชีพ และสินค้าที่เป็นปัจจัย การผลิตเป็นส่วนใหญ่นักงานที่ทำงานในบริษัทต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะซื้อสินค้าเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ข้าราชการก็จะซื้อสินค้าที่จำเป็นนักธุรกิจก็จะซื้อสินค้าเพื่อสร้างภาพพจน์ให้กับตัวเอง เป็นต้น นักการตลาดจะต้องศึกษาว่าสินค้าและบริการของบริษัทเป็นที่ต้องการของกลุ่มอาชีพประเภทใด เพื่อที่จะ จัดเตรียมสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสมเป็นต้น

6. รายได้ (Income) หรือสถานภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Circumstances) เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนบุคคล เนื่องจากระดับรายได้จะเป็นการ แสดงออกถึงระดับทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลจะกระทบต่อราคาสินค้าและบริการที่ ตัดสินใจสถานภาพเหล่านี้ประกอบด้วย รายได้การออมทรัพย์ อำนาจการซื้อ และทัศนคติเกี่ยวกับการ จ่ายเงิน นักการตลาดต้องสนใจแนวโน้มของรายได้ส่วนบุคคล เนื่องจากรายได้จะมีผลต่ออำนาจของ การซื้อคนที่มียาได้ต่ำจะมุ่งซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และมีความไวต่อราคามาก ส่วนคนที่มียาได้สูงจะมุ่งซื้อสินค้าที่มีคุณภาพและราคาสูง โดยเน้นที่ภาพพจน์ของราคาสินค้าเป็นหลัก การศึกษาอาชีพและรายได้นั้นมีแนวโน้มสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดใน

ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล เช่น บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะมีโอกาสเลือกอาชีพที่สามารถสร้างรายได้สูงกว่าคนที่มีการศึกษาน้อยกว่า เป็นต้น

7. ขนาดของครอบครัว เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติ ส่วนบุคคล เนื่องจากขนาดของครอบครัวที่แตกต่างกัน เช่น การมีบุตรหลานจำนวนที่แตกต่างกัน ย่อมมีความต้องการและมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ แตกต่างกันตามความเหมาะสมและตามลักษณะของขนาดครอบครัวต่าง ๆ เป็นต้น

8. ลักษณะที่พักอาศัย เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติ ส่วนบุคคล เนื่องจากที่พักอาศัยแต่ละสถานที่ย่อมมีความแตกต่างกัน และการใช้สินค้าและบริการต่าง ๆ ก็จะมีการออกแบบมาเพื่อให้เหมาะสม และมีความสอดคล้องกับที่พักอาศัยต่าง ๆ เช่น การพัก ในบ้านพักก็จะมีข้อจำกัดในการซื้อสินค้าและบริการ เช่น การเลี้ยงสุนัข การซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า และสินค้าบริการประเภทอื่น ๆ และมีความแตกต่างกับลักษณะที่พักอาศัยแบบหอพัก เป็นต้น

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และสถานภาพ ทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการและพฤติกรรมการใช้บริการที่แตกต่างกันไปตามความต้องการของแต่ละบุคคล โดยนิยมนำมาใช้ศึกษากันมากที่สุดในการแบ่งส่วนการตลาดตามกลุ่มผู้บริโภค โดยอาศัยตัวแปรศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ นำมาวางแผนกำหนดกลยุทธ์สร้างความต้องการหรือจูงใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ เพื่อให้เข้าถึงและตรงกับกลุ่มเป้าหมายโดยตรงมากที่สุด ดังนั้นองค์ประกอบของแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสอดคล้องกับบริบทของงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เนื่องจากตัวแปรดังกล่าวเป็นปัจจัยอันจะทำให้ทราบถึงผู้บริโภคที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการเลือกซื้อกระเป๋าสตางค์ใน ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 ของผู้บริโภค หรือไม่

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

ความหมายของการตัดสินใจซื้อ

Schiffman and Kanuk (2007) ได้ให้คำจำกัดความของการตัดสินใจซื้อ (Decision Process) ว่าเป็นขั้นตอนในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จากสองทางเลือกขึ้นไป โดยผู้บริโภคจะเลือกกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางกายภาพ (Physical activity) ซึ่งสามารถมองเห็นได้ เช่น ครีมนันแดต จำนวน 1 หลอด เป็นต้น และที่เกี่ยวข้องกับทางด้านจิตใจ (Mental decision process) ซึ่งคือความรู้สึกหรือความคิดของผู้บริโภค โดยร่างกายและสมองเป็นตัวกำหนดการซื้อและทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อ

ฉัตยาพร เสมอใจ (2554) การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง การเลือกสินค้าหรือบริการจากภายในจิตใจของผู้บริโภค โดยเลือกจากทางเลือกที่มีอยู่ในเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งผู้บริโภคจะเลือกตามข้อมูลและบริบทที่มีอยู่

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) กระบวนการหรือขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ (Buyer's Decision Process) เป็นลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

มานิต รัตนสุวรรณ และสมฤดี ศรีจรรยา (2554) การตัดสินใจของผู้ซื้อของผู้บริโภค โดยมี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย การรับรู้ถึงความต้องการสินค้า ซึ่งส่งผลให้ผู้ซื้อค้นหาข้อมูลสินค้าเพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าของสินค้า จนนำไปสู่ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าที่ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การตัดสินใจ คือ กระบวนการในการเลือกทางเลือกทางใดทางหนึ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ รวมไปถึงการตัดสินใจของผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ

แนวคิดและทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจซื้อ

ผู้บริโภคมีกระบวนการตัดสินใจเพื่อเลือกซื้อ เลือกใช้ แสวงหาสินค้า เพื่อตอบโจทยสิ่งที่ตนต้องการ และมีกระบวนการตัดสินใจซื้อหลากหลายแบบ ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและพฤติกรรมของผู้บริโภค โดยมีผู้ให้ความหมายกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคไว้ ดังนี้

Kotler (2003) กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค (Decision Process) ว่าเนื่องจากผู้บริโภคมีความแตกต่างกัน และมีความต้องการแตกต่างกัน แต่ผู้บริโภคจะมีรูปแบบการตัดสินใจซื้อที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งกระบวนการตัดสินใจซื้อแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ (Problem or Need Recognition) ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอุดมคติ (Ideal) คือ สภาพที่ตนรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมต่อตัวเอง เป็นสิ่งที่ต้องการกับสภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น (Reality) ทำให้เกิดความต้องการสิ่งของหรือสินค้าเหล่านั้นเพื่อมาทดแทนส่วนที่ขาด หรือเพื่อเติมเต็มสิ่งที่เป็นอุดมคติให้กลายเป็นสภาพที่เกิดขึ้นจริง โดยปัญหาผู้บริโภคมีหลายสาเหตุแตกต่างกันไป ดังนี้

1.1 สิ่งของที่ใช้อยู่เดิมหมดไป ผู้บริโภคต้องการหาสิ่งใหม่เพื่อทดแทนสิ่งของเดิมที่สามารถแก้ปัญหาสิ่งของเดิมที่หมดไป

1.2 ผลของการแก้ปัญหาในอดีตทำให้เกิดปัญหาใหม่ขึ้น โดยการใช้ผลิตภัณฑ์อย่างหนึ่งในอดีตแล้วส่งผลต่อเนื่องให้เกิดปัญหาตามมา เช่น เมื่อครีมบำรุงผิวเดิมหมดแต่ไม่สามารถหาครีมบำรุงผิวเดิมได้ จึงแก้ปัญหาโดยใช้ครีมบำรุงอื่นที่คุณภาพไม่ได้รับการรับรอง ทำให้เกิดอาการแพ้ จึงต้องไปหายาแก้แพ้เพื่อรักษาผิวหนัง

1.3 การเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล การเจริญเติบโตของบุคคลทั้งด้านวุฒิภาวะและคุณวุฒิหรือแม้กระทั่งการเปลี่ยนแปลงในทางลบ เช่น การเจ็บป่วย รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ การเจริญเติบโต สภาพทางจิตใจที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและความต้องการใหม่ ๆ

1.4 การเปลี่ยนแปลงของสภาพครอบครัว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของสภาพครอบครัว เช่น การแต่งงาน การมีบุตร ก่อให้เกิดความต้องการสินค้าหรือบริการเกิดขึ้น

1.5 การเปลี่ยนแปลงของสถานะทางการเงิน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของสถานะทางการเงินทั้งทางด้านบวกหรือด้านลบ ย่อมส่งผลต่อการใช้จ่าย

1.6 กลุ่มสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้น กลุ่มอ้างอิงจึงเป็นสิ่งที่มอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของผู้บริโภค

1.7 ประสิทธิภาพของการส่งเสริมทางการตลาด ได้แก่ การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การลดแลก แจก แถม การขายโดยใช้พนักงาน หรือการตลาดทางตรงที่มีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้บริโภคตระหนัก

ถึงปัญหาและเกิดความต้องการขึ้น เมื่อผู้บริโภคได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้บริโภคจะหาทางแก้ไขปัญหากว่าปัญหานั้นมีความสำคัญ แต่ถ้าหากปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่หายไป ไม่ลดลงหรือกลับเพิ่มขึ้นแล้ว ปัญหานั้นจะกลายเป็นความเครียดที่กลายเป็นแรงผลักดันให้พยายามแก้ไขปัญหานั้น ซึ่งผู้บริโภคจะเริ่มหาทางแก้ไขปัญหานั้นโดยการเสาะหาข้อมูลก่อน

2. การเสาะแสวงหาข้อมูล (Search for Information) เมื่อเกิดปัญหา ผู้บริโภคก็ต้องแสวงหาหนทางแก้ไข โดยหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการตัดสินใจ จากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้

2.1 แหล่งบุคคล (Personal Search) เป็นแหล่งข่าวสารที่เป็นบุคคล เช่น ครอบครัว มิตรสหาย กลุ่มอ้างอิง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือผู้ที่เคยใช้สินค้านั้นแล้ว

2.2 แหล่งธุรกิจ (Commercial Search) เป็นแหล่งข่าวสารที่ได้ ณ จุดขายสินค้าบริษัท ร้านค้าที่เป็นผู้ผลิตหรือผู้จัดจำหน่าย หรือจากพนักงานขาย

2.3 แหล่งข่าวทั่วไป (Public Search) เป็นแหล่งข่าวสารที่ได้จากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ รวมถึงการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

2.4 จากประสบการณ์ของผู้บริโภคเอง (Experimental Search) เป็นแหล่งข่าวสารที่ได้รับจากการลองสัมผัส ตรวจสอบ การทดลองใช้ ผู้บริโภคบางคนใช้ความพยายามในการเสาะแสวงหาข้อมูลในการใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อหรือไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณของข้อมูลที่มีอยู่เดิม ความรุนแรงของความปรารถนา หรือความสะดวกในการสืบเสาะหา

3. การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternative) เมื่อผู้บริโภคได้ข้อมูลจากขั้นตอนการเสาะแสวงหาข้อมูลแล้ว ต่อมาผู้บริโภคจะประเมินทางเลือกและตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุดโดยใช้วิธีประเมินเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของแต่ละสินค้า และคัดสรรตราสินค้าเดียวที่มีความเชื่อนิยม ครีธา ในแง่บวก ซึ่งขึ้นกับประสบการณ์ที่เคยพบ โดยขึ้นกับปัจจัยสำคัญ ดังนี้

3.1 คุณสมบัติ (Attributes) และประโยชน์ของสินค้าที่ได้รับ (Benefit) คือ การพิจารณาถึงผลประโยชน์จากตัวสินค้าที่จะได้รับและคุณสมบัติของสินค้าว่าสามารถตอบสนองสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการได้อย่างไรบ้าง ซึ่งผู้บริโภคแต่ละคนจะมองคุณสมบัติของสินค้าแตกต่างกันไป ขึ้นกับว่าสินค้านั้นตอบสนองความต้องการเฉพาะตัวผู้บริโภคได้อย่างไร

3.2 ระดับความสำคัญ (Degree of Importance) คือ การพิจารณาถึงความสำคัญของคุณสมบัติ (Attribute Importance) ซึ่งระดับความสำคัญดังกล่าวขึ้นอยู่กับระดับความต้องการของผู้บริโภคแต่ละคนว่ามีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด มากกว่าความโดดเด่นเฉพาะตัวของสินค้า (Salient Attributes) นั้น ๆ

3.3 ความเชื่อถือต่อตราสินค้า (Brand Beliefs) คือ การพิจารณาถึงความเชื่อถือต่อตราสินค้าของสินค้าหรือภาพลักษณ์ของสินค้า (Brand Image) ที่ผู้บริโภคได้เคยพบเห็น รับรู้จากประสบการณ์ในอดีต ผู้บริโภคจะสร้างความเชื่อในตราสินค้าขึ้น ซึ่งความเชื่อเกี่ยวกับตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการประเมินทางเลือกของผู้บริโภค

3.4 ความพอใจ (Utility Function) คือ การประเมินว่ามีความพอใจต่อสินค้าแต่ละตราสินค้านั้นมากน้อยเพียงใด ผู้บริโภคมีทัศนคติในการเลือกตราสินค้า โดยกำหนดคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ แล้วเปรียบเทียบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการกับคุณสมบัติของตราต่าง ๆ

3.5 กระบวนการประเมิน (Evaluation Procedure) วิธีการประเมินนี้เป็นการนำปัจจัยสำหรับการตัดสินใจหลายตัว เช่น ความพอใจ ความเชื่อถือในตราสินค้า คุณสมบัติของสินค้า มาพิจารณาเปรียบเทียบให้คะแนน แล้วหาผลสรุปว่าตราสินค้าใดได้รับคะแนนจากการประเมินมากที่สุด ก่อนตัดสินใจซื้อต่อไป

4. การตัดสินใจซื้อ (Decision Making) โดยปกติแล้วผู้บริโภคแต่ละคนต้องการข้อมูลและระยะเวลาในการตัดสินใจสำหรับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดแตกต่างกัน คือ ผลิตภัณฑ์บางอย่างต้องการข้อมูลมาก ต้องใช้ระยะเวลาในการเปรียบเทียบนาน แต่บางผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคไม่ต้องการระยะเวลาการตัดสินใจนาน

5. พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) หลังจากมีการซื้อแล้ว ผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ในการบริโภค ซึ่งอาจจะได้รับความพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ ถ้าผู้บริโภคเกิดความพอใจในตัวสินค้านั้น ๆ จะก่อให้เกิดการซื้อซ้ำหรือบอกต่อถึงข้อดีของสินค้าชิ้นนั้น ทำให้เกิดลูกค้ารายใหม่ แต่ในทางตรงกันข้ามหากผู้บริโภคเกิดความไม่พอใจ ผู้บริโภคก็จะไม่ซื้อสินค้าชิ้นนั้นซ้ำอีก และอาจเกิดการบอกต่อถึงข้อเสียของสินค้า ทำให้ไม่เกิดลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์มือสอง ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 ในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์มือสอง ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด -19 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 405 ตัวอย่าง ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Cochran (1997) ใช้การคัดเลือกอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวความคิดและทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการสร้างแบบสอบถามขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน เป็นคำถามให้เลือกตอบ (Checklist)

ส่วนที่ 2 การตัดสินใจเลือกรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านความต้องการเบื้องต้น ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ และด้านการค้นหาข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามโดยแบ่งระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ออกเป็น 5 ระดับ (Likert scale)

ความเชื่อถือได้ของมาตรวัด พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.915

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บข้อมูลในภาคสนาม (Field Data Collection) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 405 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่อวิเคราะห์ระดับตัวแปรทุกตัวแปร โดยใช้คะแนนเฉลี่ย แบ่งระดับความต้องการเป็น 5 ระดับ ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายตามระดับความต้องการ ใช้ค่าสถิติที (t-test) การเปรียบเทียบข้อมูลตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ใช้ค่าสถิติเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมาคือเพศชาย ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20 – 39 ปี รองลงมาคืออายุ 40 -59 ปี อายุต่ำกว่า 20 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รองลงมาคืออาชีพค้าขาย ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ อื่น ๆ เช่น สถาปนิก กราฟฟิคดีไซน์เนอร์ ศิลปิน เป็นต้น เจ้าของกิจการ และ นักเรียน/นักศึกษา ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 40,001 – 60,000 บาท รองลงมาได้แก่ รายได้ 20,001 – 40,000 บาท รายได้ 80,001 – 100,000 บาท รายได้ 60,001 – 80,000 บาท และรายได้ ตั้งแต่ 20,000 บาทลงไป ตามลำดับ

2. การตัดสินใจซื้อจักรยานมือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.91$) ในด้านความต้องการเบื้องต้น ($\bar{X}=3.98$) ด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X}= 3.95$) ด้านการตัดสินใจซื้อ ($\bar{X}= 3.93$) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ($\bar{X}= 3.90$) และด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X}= 3.79$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การตัดสินใจเลือกซื้อจักรยานมือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

การตัดสินใจเลือกซื้อจักรยานมือสอง	$\bar{X}$	S.D.	การแปลค่า
1. ด้านความต้องการเบื้องต้น	3.98	0.55	มาก
2. ด้านการค้นหาข้อมูล	3.79	0.59	มาก
3. ด้านการประเมินทางเลือก	3.95	0.53	มาก
4. ด้านการตัดสินใจซื้อ	3.93	0.52	มาก
5. ด้านพฤติกรรมหลังการขาย	3.90	0.55	มาก
รวม	3.91	0.42	มาก

3. ผู้บริโภคที่ซื้อจักรยานมือสองที่มี ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกซื้อจักรยานมือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วน เพศ และอายุ ไม่แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลที่	p-value	ผลการทดสอบ
เพศ	0.463	ปฏิเสธ
อายุ	0.342	ปฏิเสธ
ระดับการศึกษา	0.027*	ยอมรับ
อาชีพ	0.001*	ยอมรับ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.038*	ยอมรับ

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษาได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลงานดังนี้

1. การตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ในด้านความต้องการเบื้องต้น ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ และด้านการค้นหาข้อมูล ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจาก รถยนต์มือสองการบริการจำหน่ายรถยนต์มือสองมีตัวเลือกในการเลือกซื้อที่หลากหลายกว่าการซื้อรถยนต์ทั่วไป มีสภาพของรถยนต์มือสองเป็นที่ยอมรับได้ในราคาที่ต้องจ่าย สามารถนำมาใช้งานได้ดี เช่นเดียวกับรถยนต์ใหม่รถยนต์มือสองช่วยในการวางแผนทางการเงินและการใช้ชีวิตได้ดีมากยิ่งขึ้น และ การซื้อขายรถยนต์มือสองมีความปลอดภัยและน่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปาณัสม์ เทียนฉาย และ ปริญญา บรรจงมณี (2562) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองของผู้บริโภคผ่านตัวแทนรถยนต์มือสองในจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษพบว่า การตัดสินใจซื้อภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของโดยผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒพงษ์ เอี่ยมธนาอนันต์ (2562) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองเช่นเดียวกัน

2. ผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์มือสองที่มี ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองในยุคโควิด ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วน เพศ และอายุ ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

- ผู้ประกอบการจำหน่ายรถยนต์มือสอง ควรมีการจำหน่ายรถยนต์มือสองที่หลากหลายชนิดเพื่อเป็นทางเลือกให้ลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น
- ผู้ประกอบการจำหน่ายรถยนต์มือสอง ควรต้องจำหน่ายรถยนต์มือสองในราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพกับสินค้ามากยิ่งขึ้น

3. ผู้ประกอบการจำหน่ายรถยนต์มือสอง ควรมีการตรวจสอบสภาพรถยนต์มือสองให้มีมาตรฐานในการใช้งาน
4. ผู้ประกอบการจำหน่ายรถยนต์มือสอง ควรมีการตรวจสอบสภาพรถยนต์มือสองในด้านความปลอดภัย เพื่อแสดงความน่าเชื่อถือแก่ลูกค้าเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). *กำลังซื้อลดดันตลาดรถมือสองเติบโตขึ้น 5%.* ค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/1012432>
- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2545). *การตลาดธุรกิจบริการ.* กรุงเทพฯ: เอ็กเปอร์เนต.
- ปานัสม์ เทียนฉาย และ ปริญญา บรรจงมณี. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์มือสองของผู้บริโภคผ่านอินเทอร์เน็ตรถยนต์มือสองในจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 13(1), 10 - 24.
- พัฒพงษ์ เอี่ยมธนาอนันต์. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์มือสองของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ค้นเมื่อ 26 ตุลาคม 2565, จาก http://www.mbaoneday-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2562-1-1_1595488414.pdf
- ภิญโญ เอกอรุชัยเทพ. (2562). *ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางจำหน่ายสินค้าอัตโนมัติ* (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิตบัณฑิต). วิทยาลัยสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- มานิต รัตนสุวรรณ และสมฤดี ศรีจรรยา. (2554). *ยุทธศาสตร์การตลาด.* กรุงเทพฯ: สุขุมการพิมพ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2565). *อุตสาหกรรมรถยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ ไตรมาสที่ 1/2565.* ค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.mreport.co.th/news/statistic-and-ranking/310-thailand-automotive-industry-outlook-2022-Q1-Q2>
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค.* กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์ม และไซเท็ก.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). *รถมือ 2 สดใส รับตลาดรถมือสองโต จากอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้น จำกัดความสามารถในการซื้อรถมือหนึ่งของภาคครัวเรือน.* ค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2565, จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/ST-FB-21-06-2022-1.aspx>
- Belch, G. E., & Belch, M. A. (2005). *Advertising and Promotion: An Integrated Marketing Communications Perspective.* (6th ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Cochran, W. G. (1997). *Sampling techniques.* Hoboken, NJ: John Wiley & Sons, Inc.
- Kotler, P. (2000). *Marketing Management.* (The Millennium Edition.) New Jersey: Prentice Hall International.
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management.* (11th ed.). Upper Saddle River. New Jersey: Prentice Hall Intentional Inc.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2007). *Consumer Behavior.* (9th Ed.). Prentice-Hall, Upper Saddle River.

บทบาทรัฐและภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลรื้อถอนแท่นปิโตรเลียมในอ่าวไทย

The Role of the Government and Civil Society in Supervising the Decommissioning of Petroleum Platforms in the Gulf of Thailand

นฤมล กัลยาณมิตร¹ และ เกรียงชัย ปิงประวัต²

Narumon Kalayanamit¹ and Kriangchai Pungprawat²

มหาวิทยาลัยรามคำแหง^{1,2}

Ramkhamhaeng University, Thailand^{1,2}

Email: narumon.kal@gmail.com¹

Received: August 23, 2023

Revised: August 29, 2023

Accepted: August 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) นโยบาย ข้อกฎหมาย วิธีการประมวลแหล่งปิโตรเลียมของประเทศไทย 2) บทบาทของรัฐในการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย และ 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคผู้รับสัมปทาน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 11 ท่าน ประกอบด้วยผู้บริหารของภาครัฐ นักการเมือง ผู้รับสัมปทาน ภาคประชาสังคม และนักวิชาการ คัดเลือกแบบเจาะจง ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) เมื่อเอกชนได้รับสิทธิตามสัญญาสัมปทานจากรัฐบาลในการลงทุนก่อสร้างและดำเนินงานเพื่อหาผลตอบแทนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ กรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์นั้นจะเป็นของภาคเอกชน แต่หลังจากการสิ้นสุดอายุสัมปทาน กรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ที่ลงทุนจะถูกโอนให้แก่รัฐบาล โดยผู้รับสัมปทานเดิมต้องจ่ายเงินเป็นหลักประกันในการรื้อถอนสิ่งติดตั้ง 2) ภาครัฐต้องเข้าไปมีบทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับการสัมปทานในครั้งนี้อย่างใกล้ชิด ทั้งกับผู้รับสัมปทานรายเดิมและผู้รับสัมปทานรายใหม่ให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยโดยสันติวิธีไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับผลกระทบมากเกินไป และ 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคผู้รับสัมปทาน และภาคประชาสังคมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากทั้งสามภาคส่วนเป็นทั้งผู้ที่มีส่วนได้และเป็นผู้ที่มีส่วนเสียร่วมกัน โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและผู้รับสัมปทาน เป็นไปในทิศทางและจุดหมายเดียวกัน คือ ความมั่นคงทางพลังงานของชาติเป็นหลัก ส่วนภาคประชาสังคม จะพิจารณาว่าสังคมได้อะไรจากการกระทำของภาครัฐ และจะส่งผลกระทบต่อตนเองอย่างไร

คำสำคัญ: บทบาทรัฐ, ภาคประชาสังคม, การกำกับดูแลรื้อถอนแท่นปิโตรเลียม

Abstract

The Objectives of this research were to study 1) policy, laws, and bidding methods for petroleum fields in Thailand, 2) the role of the government in supervising the demolition of petroleum rigs in the Gulf of Thailand, and 3) the interaction between the government, concessionaire sector, and civil society involved in overseeing the demolition of petroleum rigs in the Gulf of Thailand. The qualitative research used in-depth interviews of 11 key informants by government executives, politicians, concessionaires, civil society, and academics, selected by purposive sampling. Data were analyzed by content analysis.

The results revealed as follows: 1) when the private sector receives the right under the concession contract from the government to invest in the construction and work to find returns within the specified period. The private sector will hold ownership of the assets after the expiration of the concession period. Ownership of the invested assets is transferred to the government, and the concessionaire sector had to pay as collateral for the demolition of the installation. 2) The government must closely play a role as a mediator of conflicts arising from this concession, both with the original concessionaire and the new concessionaire, allowing various operations to be possible in peace and order without any side being affected too much. 3) The relationship between the government sector, concessionaire sector, and the civil society involved are significantly related because all three sectors are stakeholders and joint stakeholders. The interaction between the government sector and the concessionaire will be in the same direction: national energy security. As for civil society, it will consider what the society will gain from the government's actions and how it will affect them.

Keywords: State Role, Civil Society, Supervision of Petroleum Platform Demolition Policy

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีแหล่งก๊าซธรรมชาติที่สำคัญอยู่ในทะเลอ่าวไทย 2 แหล่ง คือ แหล่งเอราวัณและแหล่งบงกช ซึ่งเป็นแหล่งปิโตรเลียมที่ถือเป็นหัวใจหลักของก๊าซธรรมชาติในประเทศ เนื่องจากปริมาณก๊าซธรรมชาติที่ผลิตได้จากทั้ง 2 แหล่งดังกล่าว มีปริมาณสูงถึง 2.1 ล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน หรือมากถึงราว ๆ 70% ของกำลังการผลิตก๊าซที่ได้ทั้งหมดในประเทศไทย และที่สำคัญก๊าซที่ได้จากแหล่งผลิตทั้ง 2 แหล่งนี้ เป็นเชื้อเพลิงหลักในการผลิตไฟฟ้าให้กับคนไทยทั่วประเทศ (กรีนเนตเวิร์ค, 2562) โดยจากการศึกษาข้อมูลในสัญญาสัมปทานปิโตรเลียมโดยกระทรวงอุตสาหกรรม พบว่า สัญญาสัมปทานของทั้งสองโครงการจะสิ้นสุดอายุสัมปทานลงในปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 ตามลำดับนั้น

จึงมีความจำเป็นต้องมีการเปิดประมูลแหล่งปิโตรเลียมเอราวัณ-บงกช ก่อนที่สัญญาเดิมจะสิ้นสุดลง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้มีนโยบายให้กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงาน แก้ไขพระราชบัญญัติปิโตรเลียม เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการแหล่งปิโตรเลียมในประเทศมากยิ่งขึ้น โดยได้เพิ่มระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต และระบบสัญญาจ้างบริการ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2560 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ดังนั้น ก่อนสัมปทานจะสิ้นสุดสัญญาภายในระยะเวลา 5 ปี ดังนั้น วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 จึงมีมติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพข.) ครั้งที่ 2/2559 (ครั้งที่ 7) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการแหล่งก๊าซธรรมชาติที่สัมปทานจะสิ้นสุดอายุในปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 โดยมอบหมายให้กระทรวงพลังงานคัดเลือกผู้ดำเนินการและเปิดให้มีการประมูลแข่งขันยื่นข้อเสนอเป็นการทั่วไปล่วงหน้าก่อนที่แหล่งเอราวัณ-บงกช จะสิ้นสุดอายุสัมปทาน ภาครัฐจึงกำหนดให้มีการเปิดประมูลสัมปทานสำหรับผู้สนใจขึ้นในปี พ.ศ. 2560 (ศูนย์ข่าวพลังงาน, 2562) การดำเนินการประมูลสัมปทานใหม่สำเร็จเสร็จสิ้นลงในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานได้ทำการลงนามในสัญญากับผู้ชนะการประมูลในระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตของแหล่งปิโตรเลียม 2 แหล่งใหญ่ที่สุดของประเทศ คือ (1) แหล่งเอราวัณ ได้แก่ บริษัท ปตท.สผ. เอนเนอร์ยี่ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ร่วมกับ บริษัท เอ็มพี จี (ประเทศไทย) จำกัด (2) แหล่งบงกช ได้แก่ บริษัท ปตท.สผ. เอนเนอร์ยี่ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (กรีนเน็ตเวิร์ค, 2562; ศูนย์ข่าวพลังงาน, 2562)

แต่ถึงอย่างไรช่วงสุดท้ายภายในระยะเวลา 5 ปี ก่อนที่สัญญาสัมปทานจะสิ้นสุดอายุสัมปทานลงไป เริ่มมีการพิจารณาถึงสาระสำคัญก่อนการสิ้นสุดอายุสัมปทานในข้อ 15 ที่กำหนดให้ผู้รับสัมปทานดำเนินการส่งมอบสิ่งติดตั้งและทรัพย์สินอันจำเป็นต่อการสำรวจ ผลิต เก็บรักษา หรือเป็นสาธารณะประโยชน์ของรัฐหลังหมดสัมปทาน โดยไม่คิดมูลค่านั้น ส่วนสิ่งติดตั้งที่ไม่ได้ใช้ให้หรือออกไปหลังหมดสัมปทานภายในเวลา 3 เดือน ส่วนการควบคุมการจัดการการรื้อถอนต้องอาศัยเนื้อหาในข้อผูกพันและหน้าที่ของผู้รับสัมปทานที่ระบุให้ผู้รับสัมปทานต้องใช้ความพยายามอย่างสุดกำลังที่จะไม่ใช้วิธีประกอบกิจการปิโตรเลียมใด ๆ ซึ่งขัดต่อสาธารณะประโยชน์หรือกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจหรือประโยชน์สุขของประชาชน กล่าวคือ การรื้อถอนสิ่งติดตั้งในกิจการปิโตรเลียมหรือแท่นขุดเจาะในทะเลที่จะสิ้นสุดสัมปทานในปี พ.ศ. 2565 และ 2566 จึงเป็นหัวใจสำคัญของการสัมปทานที่จะสิ้นสุดลงตามข้อกำหนดที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติปิโตรเลียม และพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 ที่ได้กำหนดสิทธิประโยชน์และหน้าที่ของผู้รับสัมปทานเอาไว้แบบกว้าง ๆ และมีการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 5 และกฎกระทรวงอื่น ๆ ปี พ.ศ. 2544, 2555 และ 2559 ตามมา จนทำให้เกิดข้อพิพาทในเรื่องการทำสัมปทานกับภาครัฐ โดยเฉพาะประเด็นการสร้าง ความเชื่อถือและยึดหลักกฎหมาย และกระบวนการอย่างโปร่งใสเพื่อส่งเสริมการลงทุน และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ โดยถือเอาผลประโยชน์ของชาติเป็นที่สุด (กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ, 2562)

ปัญหามีอยู่ว่า ข้อกำหนดที่มีอยู่ตาม พ.ร.บ.ปิโตรเลียม และ พ.ร.บ.ภาษีเงินได้ปิโตรเลียมปี พ.ศ. 2514 ที่ได้กำหนดสิทธิประโยชน์และหน้าที่ของผู้รับสัมปทานไว้แบบกว้าง ๆ ตามมาตรา 80 ความว่า “การประกอบกิจการปิโตรเลียมไม่ว่าสิทธิสำรวจหรือผลิตตามสัมปทานจะสิ้นสุดอายุหรือไม่ ผู้รับสัมปทานต้องดำเนินการให้ถูกต้อง ตามหลักเทคนิคและวิธีการปฏิบัติปิโตรเลียมที่ดี” ต่อมากฎกระทรวงฉบับที่ 5 ออกตาม พ.ร.บ. ปิโตรเลียม

ปี พ.ศ. 2514 ข้อ 15 (1) ระบุเอาไว้ว่า เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติงานใดหรือสิ้นสุดอายุสัมปทานหรือถูกเพิกถอน ผู้รับสัมปทานจะต้องเป็นผู้ดำเนินการฟื้นดินและพื้นน้ำให้กลับมาเป็นสภาพเหมือนเดิมเท่าที่จะทำได้ และ (2) ให้รื้อถอนฐานคอนกรีต โครงสร้างอาคารที่อยู่อาศัย นำเครื่องจักร อุปกรณ์ และวัสดุที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ออก จากบริเวณหลุมสำรวจ และต้องดำเนินการเผาเศษปิโตรเลียมให้หมด และต่อมาได้มีการออกกฎกระทรวงอื่น ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นกฎกระทรวงปี พ.ศ. 2555 หรือ พ.ศ. 2559 ซึ่งผู้รับสัมปทานใช้เป็นข้ออ้างว่าเป็นการออกกฎกระทรวงเรื่องการรื้อถอนแท่นปิโตรเลียมขึ้นมาภายหลัง โดยเป็นไปตามกฎหมายหลักที่มีอยู่แล้ว ทำให้เกิดกรณีข้อพิพาทในครั้งนี้นั้น มีประเด็นความเห็นที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างผู้รับสัมปทานรายเดิมกับกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติขึ้น ดังนี้ (Energynewscenter.com, 2562)

1. ผู้รับสัมปทานบางรายไม่เห็นด้วย กับข้อกำหนดให้ต้องวางหลักประกันเต็มจำนวนสำหรับทรัพย์สินทั้งหมดตามแผนการการรื้อถอนเบื้องต้น ผู้รับสัมปทานมีความเห็นว่า ผู้รับสัมปทานมีภาระหน้าที่ในการรื้อถอนเฉพาะสิ่งติดตั้งที่ต้องรื้อถอนเท่านั้น ภาระหน้าที่นี้ไม่ควรรวมถึงสิ่งติดตั้งที่ต้องส่งมอบให้รัฐ ดังนั้น การวางหลักประกันควรวางเฉพาะสิ่งติดตั้งที่ต้องรื้อถอนเท่านั้น ไม่ควรรวมถึงสิ่งติดตั้งที่ต้องส่งมอบให้รัฐ

2. ผู้รับสัมปทานบางรายไม่เห็นด้วยกับข้อ 22 วรรค 2 ในกฎกระทรวงฯ ที่กำหนดให้ “ผู้รับสัมปทานยังคงมีหน้าที่รับผิดชอบการรื้อถอนสิ่งติดตั้งที่ได้ส่งมอบแล้ว เว้นแต่จะได้อำนาจไว้เป็นอย่างอื่นในข้อตกลงระหว่างหน่วยงานของรัฐผู้รับมอบกับผู้รับสัมปทาน ข้อตกลงการส่งมอบสิ่งติดตั้งให้เป็นไปตามที่อธิบดีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา” ผู้รับสัมปทานมีความเห็นว่า ผู้รับสัมปทานมีภาระหน้าที่ในการส่งมอบสิ่งติดตั้งให้รัฐตามที่กำหนดไว้ในสัญญาสัมปทานเท่านั้น ผู้รับสัมปทานไม่ควรยังคงมีหน้าที่รับผิดชอบการรื้อถอนสิ่งติดตั้งที่ได้ส่งมอบแล้ว

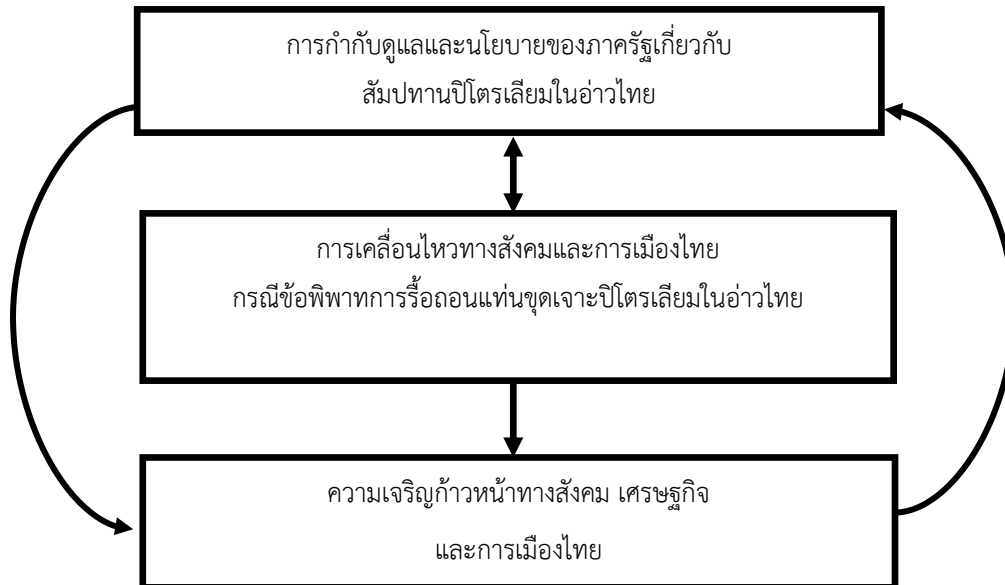
การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาบทบาทของรัฐและภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลรื้อถอนแท่นปิโตรเลียมในอ่าวไทย ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างยิ่ง และมีความเชื่อมโยงกับหลายภาคส่วน ความสำเร็จในการดำเนินงานครั้งนี้ควรจะเป็นไปตามมาตรฐานสากล ภาครัฐจะต้องให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานในทุก ๆ มิติ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ เนื่องจากกิจการปิโตรเลียมดังกล่าวเป็นการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของประเทศไทย และที่สำคัญเป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงเป็นเรื่องที่ประชาชนทุกคนทุกฝ่ายควรเข้ามามีส่วนร่วมในทรัพยากรดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบาย ข้อกฎหมาย วิธีการประมวลแหล่งปิโตรเลียมของประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของรัฐในการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคผู้รับสัมปทาน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถแบ่งแยกประเด็นซึ่งมีความสอดคล้องกับปัญหาของการวิจัยจนกลายเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงเอกสารในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ประกอบไปด้วย (1) การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร บทความ หนังสือพิมพ์ เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ (Documentary Research) (2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ของผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เพื่อทำความเข้าใจต่อการกำกับดูแลและการระงับข้อพิพาทการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยครั้งนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informant) ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารของภาครัฐ นักการเมืองและนักการเมืองที่มีความเกี่ยวข้องกับปิโตรเลียมในอ่าวไทย จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 ผู้รับสัมปทานที่มีอำนาจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียม จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 3 ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน และกลุ่มที่ 4 นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์หรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้ในระดับลึก รวมทั้งสิ้นจำนวน 11 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งนี้การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ได้พิจารณาถึงความแตกต่างด้านคุณลักษณะของบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร บทความ หนังสือพิมพ์ เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ (Documentary Research) โดยนำมาประกอบร้อยเรียงเพื่ออธิบายให้เห็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับข้อพิพาทการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยในห้วงเวลาที่ทำการศึกษาวิจัย วิธีการวิจัยด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และทำการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยที่จะหมดอายุการสัมปทานลงในปี พ.ศ. 2564 และ พ.ศ. 2565 นี้ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับนัยของแนวความคิดในทางปรัชญา ความหมาย จนไปถึงแนวคิดและทฤษฎี อันประกอบไปด้วย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่มผลประโยชน์ และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองไทยนั้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นเอกสารเชิงวิชาการภายในประเทศ และต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางเว็บไซต์ต่าง ๆ

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ของผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informant) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องข้อพิพาทการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย รวมทั้งสิ้นจำนวน 11 คน เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เนื่องจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นในกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเฉพาะเจาะจงลงไป และเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับการกำกับดูแลและระงับข้อพิพาทการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยในครั้งนี้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต การมีส่วนร่วม การตีความและการหาหลักฐานอื่น ๆ มาประกอบ ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้แบบเจาะจง โดยใช้ดุลพินิจของผู้วิจัยในการกำหนดสมาชิกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

เก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ ผลงานวิจัย และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย ทั้งที่เป็นเอกสารเชิงวิชาการภายในประเทศ และต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางเว็บไซต์ต่าง ๆ

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยนำไปส่งให้ผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยตนเองพร้อมขออนุญาตวันเวลาเพื่อทำการสัมภาษณ์ของแต่ละท่าน ไม่ได้ดำเนินการครบทั้ง 12 ท่าน ในวันเดียว และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยการจดบันทึก และการบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการขออนุญาตบันทึกเสียง ใช้วิธีการจดบันทึกโดยละเอียดภายหลังที่ได้จากการสนทนา การสัมภาษณ์ และการบันทึกการสังเกต ถอดความเนื้อหาเป็นหมวดหมู่และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในสองลักษณะ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ร่วมกับการวิจัยเอกสาร (documentary research) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

(Content Analysis) ทำการเขียนรายงานวิจัย อธิบายและสรุปความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารกับผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อจะนำไปสังเคราะห์และจัดทำรูปแบบที่มีความครอบคลุมแนวคิด ทฤษฎี และองค์ประกอบทั้งหมดเกี่ยวกับการกำกับดูแลและการระงับข้อพิพาทการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย

ผลการวิจัย

1. นโยบาย ข้อกฎหมาย วิธีการประมวลแหล่งปิโตรเลียมของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยได้เริ่มเปิดให้สัมปทานปิโตรเลียมครั้งแรกในปี พ.ศ. 2505 และภายใต้พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 (พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514, 2514) และพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 (พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514, 2514) หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า ระบบ Thailand I มีข้อกำหนดการแบ่งและจัดเก็บผลประโยชน์แก่รัฐ ได้แก่ การเก็บค่าภาคหลวงในอัตราร้อยละ 12.5 ของรายได้จากการขายหรือจำหน่ายปิโตรเลียม การเก็บภาษีเงินได้ปิโตรเลียมในอัตราร้อยละ 50 ของกำไรสุทธิ การกำหนดให้ค่าภาคหลวงสำหรับปิโตรเลียมขายหรือจำหน่ายในประเทศสามารถนำมาเป็นเครดิตภาษีในแต่ละปีได้ ต่อมาเพื่อให้เข้ากับบริบทการเปลี่ยนแปลง รัฐบาลสมัยต่อมาจึงได้ปรับปรุงกฎหมายทั้งสองฉบับอีก 6 ครั้งในปี พ.ศ. 2516, พ.ศ. 2522, พ.ศ. 2532, พ.ศ. 2534, พ.ศ. 2550 จนมาถึงในปี พ.ศ. 2559 รัฐบาลไทยได้มีนโยบายให้กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงานดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติปิโตรเลียม เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการแหล่งปิโตรเลียมในประเทศมากขึ้น โดยได้เพิ่มระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต และระบบสัญญาจ้างบริการ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2560 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ไปแล้วนั้น ต่อมาได้มีมติของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) เรื่องแนวทางการบริหารจัดการแหล่งก๊าซธรรมชาติที่สัมปทานจะสิ้นสุดอายุในปี พ.ศ. 2565-2566 โดยมอบหมายให้กระทรวงพลังงานคัดเลือกผู้ดำเนินการโดยเปิดให้มีการประมูลแข่งขัน ยื่นข้อเสนอเป็นการทั่วไปล่วงหน้าก่อนที่แหล่งก๊าซธรรมชาติเอราวัณและแหล่งก๊าซธรรมชาติบงกชจะสิ้นสุดสัมปทานไปก่อน และกระทรวงพลังงานก็ได้ประกาศให้บริษัท ปตท.สผ. เป็นผู้ชนะการประมูลแหล่งก๊าซธรรมชาติเอราวัณและบงกช และได้รับสิทธิในการสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติทั้งสองแหล่ง

และการได้รับสิทธิในการสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติทั้งสองแหล่งแทนสัมปทานเดิมที่หมดอายุลงของ ปตท.สผ. โดยผู้รับสัมปทานรายเดิมต้องกำหนดแผนงาน และหลักประกันในการรื้อถอนสิ่งติดตั้งที่ใช้ในกิจการตามประกาศกฎกระทรวงปิโตรเลียม พ.ศ. 2559 ซึ่งหากบังคับใช้จะมีความเสี่ยงสร้างความเสียหายต่อเงินแผ่นดินเป็นอย่างมาก เนื่องจากยังขาดรายละเอียดในการปฏิบัติ จึงเท่ากับการเป็นการเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจได้อย่างไม่จำกัด อีกทั้งยังบ่งชี้ว่า ประเทศไทยมีการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมมาเป็นเวลานานกว่า 40 ปีแล้ว แต่กฎกระทรวงเรื่องการรื้อถอนสิ่งติดตั้งที่ใช้ในกิจการปิโตรเลียม กลับไม่ได้มีการดำเนินการให้แล้วเสร็จล่วงหน้า แต่ถูกเขียนขึ้นในเวลากระชั้นชิดที่สัมปทานปิโตรเลียมกำลังจะหมดอายุลง จึงเท่ากับการปิดกั้นโอกาสที่ภาคประชาสังคมจะได้ตรวจสอบกฎหมายนี้อย่างถี่ถ้วนเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความรัดกุมก่อนการนำมาบังคับใช้

2. บทบาทของรัฐในการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย ผลการวิจัยพบว่า โดยกระบวนการรื้อถอนแท่นปิโตรเลียมในครั้งนี้ กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงานเป็นผู้มีบทบาทหลัก นับตั้งแต่การเปิดรับฟังความเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอนสิ่งติดตั้งในกิจการปิโตรเลียม อาทิ แท่นผลิตและท่อปิโตรเลียม ทั้งบนบกและในอ่าวไทย โดยนับเป็นการรื้อถอนสิ่งติดตั้งในกิจการปิโตรเลียมเป็นครั้งแรกของประเทศไทยตั้งแต่มีการให้สัมปทานปิโตรเลียมมาแล้วหลายทศวรรษ การรื้อถอนเกี่ยวข้องกับหลากหลายหน่วยงาน นโยบายที่สอดคล้องกันของหน่วยงานทั้งหลายจะทำให้การปฏิบัติการรื้อถอนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การจัดลำดับความสำคัญของภาครัฐจึงมีความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีวัตถุประสงค์ที่อาจจะขัดแย้งกันจึงควรมีการกำหนดแนวทางว่าสิ่งใดจำเป็นสูงสุดในแต่ละเรื่อง ดังนั้น นโยบายระดับสูงสุดจึงควรกำหนดให้ชัดเจนว่าในหลายวัตถุประสงค์สิ่งใดมีความสำคัญเป็นอันดับแรก และเป็นอันดับรองลงมา ทั้งนี้กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติได้เปิดรับฟังความคิดเห็นและได้ดำเนินการประกาศเป็นกฎกระทรวง กำหนดแผนงาน ประเมินการค่าใช้จ่าย และหลักประกันในการรื้อถอนสิ่งติดตั้งที่ใช้ในกิจการปิโตรเลียม พ.ศ. 2559 ขึ้นมาอย่างชัดเจน ทั้งกำหนดการดำเนินการก่อนกิจกรรมการรื้อถอนที่ต้องให้ผู้รับสัมปทานส่งแผนงานการรื้อถอนในเบื้องต้น แผนงานการรื้อถอนโดยละเอียด และประเมินการค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนต้องมีรายการตามที่กำหนดท้ายกฎกระทรวงนี้ (กฎกระทรวงกำหนดแผนงาน ประเมินการค่าใช้จ่าย และหลักประกันในการรื้อถอนสิ่งติดตั้งที่ใช้ในกิจการปิโตรเลียม พ.ศ. 2559, 2559)

แต่จากการศึกษาพบว่า กฎกระทรวงฉบับนี้หากนำมาบังคับใช้จะมีความเสี่ยงสร้างความเสียหายต่อเงินแผ่นดินเป็นอย่างมาก อีกทั้ง ยังขาดรายละเอียดในการปฏิบัติ จึงเท่ากับการเป็นการเปิดช่องให้เจ้า หน้าที่ใช้ดุลพินิจได้อย่างไม่จำกัดทั้งที่ปรากฏข้อเท็จจริงแล้วว่า กฎหมาย ระเบียบและข้อตกลงระหว่างประเทศเรื่องการรื้อถอนแท่นผลิตปิโตรเลียมนอกชายฝั่งจะมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 และได้มีการปรับปรุงให้มีความรัดกุมมาโดยตลอด แต่ข้อกำหนดสำคัญข้างต้นกลับไม่ปรากฏในกฎกระทรวงฉบับนี้แต่อย่างใด อีกทั้ง มีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ ประเทศไทยมีการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมมาเป็นเวลานานกว่า 40 ปีแล้ว แต่กฎ กระทรวงเรื่องการรื้อถอนสิ่งติดตั้งที่ใช้ในกิจการปิโตรเลียม กลับมิได้มีการดำเนินการให้แล้วเสร็จล่วงหน้า แต่ถูกเขียนขึ้นในเวลากระชั้นชิดที่สัมปทานปิโตรเลียมกำลังจะหมดอายุลง จึงเท่ากับการปิดกั้นโอกาสที่ภาคประชาสังคมจะได้ตรวจสอบกฎหมายนี้อย่างถี่ถ้วนเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความรัดกุมก่อนการนำมาบังคับใช้ ทั้งที่เป็นกฎหมายสำคัญของประเทศฉบับหนึ่ง เพราะมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากและมีวงเงินค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องสูง ดังนั้น กฎกระทรวงฉบับดังกล่าว อาจมองได้ว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 50 มาตรา 57 และมาตรา 62 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 164 ที่บัญญัติให้คณะ รัฐมนตรีต้องบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศและประชาชนส่วนรวม กล่าวโดยสรุป บทบาทของภาครัฐในการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยในครั้งนี้มีประเด็นข้อพิพาทในการรื้อถอนที่บริษัท เชฟรอน ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่เห็นด้วยกับแนวทางกำหนดให้ผู้รับสัมปทานเดิมต้องวางหลักประกันตามวงเงินค่ารื้อถอนเต็มจำนวน รวมไปถึงผู้รับสัมปทานเดิมต้องจ่ายค่ารื้อถอนตามสัดส่วนการใช้งานจริงอีกด้วยนั้น จึงไปดำเนินการร้องขอความเป็นธรรมกับอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ อันส่งผลกระทบให้ ปตท.สผ. ไม่สามารถเข้าพื้นที่ไปเตรียมการผลิตในระยะที่ 2 ได้

ดังนั้นรัฐบาลต้องเข้าไปมีบทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ยความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับการสัมปทานในครั้งนี้อย่างใกล้ชิด ทั้งกับผู้รับสัมปทานรายเดิมและผู้รับสัมปทานรายใหม่ให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยโดยสันติวิธีไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับผลกระทบมากเกินไป ไม่ว่าจะเป็นเงื่อนไขการวางหลักประกันตามวงเงินค่ารื้อถอนเต็มจำนวน รวมไปถึงผู้รับสัมปทานเดิมต้องจ่ายค่ารื้อถอนตามสัดส่วนการใช้งานจริง และการเข้าพื้นที่ของผู้รับสัมปทานรายใหม่ให้ไม่ต้องชะงักงันส่งผลกระทบให้ไม่สามารถรักษาระดับการผลิตตามที่กำหนดไว้ในสัญญาได้ อันจะสร้างความเสียหายให้ทั้งกับภาครัฐและผู้รับสัมปทานเอง

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคผู้รับสัมปทาน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย ผลการวิจัยพบว่า การกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยในครั้งนี้ภาครัฐถือเป็นองค์หลักในการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเจรจาร่วมกัน 3 ฝ่าย คือ กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ ผู้รับสัมปทานรายเดิม ผู้รับสัญญารายใหม่ ให้ได้ข้อยุติต่าง ๆ โดยจะต้องมีความชัดเจนว่า จะมีแท่นผลิตจำนวนกี่แท่น ที่ผู้รับสัมปทานจะโอนเป็นทรัพย์สินของรัฐเพื่อให้ผู้รับสัญญารายใหม่ได้ใช้งานต่อ และเมื่อใช้งานจบแล้วใครจะต้องมารับภาระค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รับสัญญารายใหม่ได้มีเวลาเตรียมความพร้อมในการผลิตก๊าซให้มีความต่อเนื่อง ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากสัญญาสัมปทานมาสู่สัญญาแบ่งปันผลผลิต ซึ่งกรณีดังกล่าวหากปล่อยให้มีการฟ้องร้องไปถึงอนุญาโตตุลาการ และกลายเป็นประเด็นข้อพิพาทที่ยืดเยื้อหลายปี ก็เชื่อว่าจะไม่เป็นผลดีกับทุกฝ่าย ในท้ายที่สุดหากการผลิตปิโตรเลียมเกิดชะงักงัน สุดท้ายผู้ที่จะต้องมารับภาระต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นก็คือ ประชาชนผู้ใช้พลังงานนั่นเอง

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคผู้รับสัมปทาน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากทั้งสามภาคส่วนเป็นทั้งผู้ที่มีส่วนได้และเป็นผู้ที่มีส่วนเสียร่วมกัน การดำเนินงานใด ๆ จึงมีความจำเป็นต้องให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดตรงไปตรงมา โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและผู้รับสัมปทาน จะค่อนข้างเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีจุดหมายเดียวกัน คือ ความมั่นคงทางพลังงานของชาติเป็นหลัก และที่สำคัญภาครัฐได้เปลี่ยนระบบสัมปทานมาเป็นระบบแบ่งปันผลประโยชน์ภาครัฐจึงมีอำนาจในการบริหารจัดการเต็มที่ตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนภาคประชาสังคมแม้จะไม่ได้เข้าไปเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางตรง แต่การปิดกั้นไม่ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเห็นอย่างตรงไปตรงมาได้ ก็ถือเป็นความล้มเหลวส่วนหนึ่งของภาครัฐที่ไม่สามารถเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาสังคมได้ ดังนั้น ภาคประชาสังคมต้องช่วยกันแสวงหาช่องทางการสร้างกลไกตรงจุดนี้ขึ้นมา เพื่อให้สามารถมีสิทธิเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมด้านปิโตรเลียมของไทยในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพิจารณาว่าสังคมจะได้อะไรจากการกระทำของภาครัฐและจะส่งผลกระทบกับตนเองอย่างไร ดังนั้น การดำเนินงานใดของทั้งสามฝ่ายจะต้องยึดผลประโยชน์สูงสุดของประเทศชาติเป็นหลักอันเป็นแนวทางที่ทุกฝ่ายต้องยึดถือร่วมกัน

อภิปรายผล

1. นับตั้งแต่รัฐบาลของ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ตราพระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2521 ขึ้น เพื่อจัดตั้งองค์กรของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการปิโตรเลียมของ

ประเทศโดยตรงเป็นครั้งแรกในนามของ “การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย” หรือ ปตท. เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2521 เพื่อรองรับสถานการณ์ด้านพลังงานของประเทศ และเพื่อการแสวงหาแหล่งพลังงานปิโตรเลียมภายในประเทศอีกด้วยนั้น อันจะเป็นการบรรเทาการพึ่งพิงพลังงานจากต่างประเทศเป็นหลักได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรียา ชาคะสุวัจนานนท์ (2555) ที่กล่าวเอาไว้ว่า ภาครัฐในฐานะเป็นผู้กำหนดนโยบายใด ๆ ก็ตาม ควรมุ่งเน้นอยู่ที่ภาคสังคมเป็นหลัก สร้างพื้นที่ให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาร่วม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ มากกว่าการวิเคราะห์เพื่อหาทางเลือก มากกว่าการตั้งคำถามเพื่อหาข้อสงสัยที่ดี โดยภาครัฐจะต้องแสวงหาข้อมูล ที่มีความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับนโยบายที่จะดำเนินการ และศึกษาถึงผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากนโยบายให้รอบด้าน ควรที่จะพิจารณาในประเด็นวัตถุประสงค์ของการสร้างความเป็นไปได้ในทางเทคนิค ผลกระทบ การกำหนดโครงสร้างที่ครอบคลุมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการเป็นหลัก และต้องพยายามหลีกเลี่ยงผลกระทบดังกล่าวด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับโครงการจนก่อให้เกิดภาวะวิกฤต หรือการออกกฎหมายหรือนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมงานของภาครัฐให้ตอบสนองต่อส่วนรวมในสิ่งที่จะไม่นำไปสู่ความเสียหาย

จนมาถึงปี พ.ศ. 2559 ที่รัฐบาลไทยได้มีนโยบายให้กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ กระทรวงพลังงานดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติปิโตรเลียม เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการแหล่งปิโตรเลียมในประเทศมากขึ้น โดยได้เพิ่มระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต และระบบสัญญาจ้างบริการ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2560 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ไปแล้วนั้น ต่อมาได้มีมติของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการแหล่งก๊าซธรรมชาติที่สัมปทานจะสิ้นสุดอายุในปี พ.ศ. 2565-2566 โดยมอบหมายให้กระทรวงพลังงานคัดเลือกผู้ดำเนินการโดยเปิดให้มีการประมูลแข่งขันยื่นข้อเสนอเป็นการทั่วไปล่วงหน้าก่อนที่จะแหล่งก๊าซธรรมชาติเอราวัณและแหล่งก๊าซธรรมชาติบงกช จะสิ้นสุดสัมปทานไปก่อน และกระทรวงพลังงานก็ได้ประกาศให้ บริษัท ปตท.สผ. เป็นผู้ชนะการประมูลแหล่งก๊าซธรรมชาติเอราวัณและบงกช และได้รับสิทธิในการสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติทั้งสองแหล่งแทนสัมปทานเดิมที่หมดอายุลงไปแล้วกฎกระทรวงฉบับดังกล่าวหากนำมาบังคับใช้จะมีความสุ่มเสี่ยงสร้างความเสียหาย ต่อเงินแผ่นดินเป็นอย่างมาก อีกทั้ง ยังขาดรายละเอียดในการปฏิบัติ จึงเท่ากับการเป็นการเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลพินิจได้อย่างไม่จำกัด อีกทั้งยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ ประเทศไทยมีการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมมาเป็นเวลานานกว่า 40 ปีแล้ว แต่กฎกระทรวงเรื่องการรื้อถอนสิ่งติดตั้งที่ใช้ในกิจการปิโตรเลียม กลับยังไม่ได้มีการดำเนินการให้แล้วเสร็จล่วงหน้า แต่ถูกเขียนขึ้นในเวลากระชั้นชิดที่สัมปทานปิโตรเลียมกำลังจะหมดอายุลง จึงเท่ากับการเป็นการปิดกั้นโอกาสที่ภาคประชาสังคมจะได้ตรวจสอบกฎหมายนี้อย่างถี่ถ้วนเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความรัดกุมก่อนการนำมาบังคับใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรียา ชาคะสุวัจนานนท์ (2555) และอิทธิชัย ธนพิบูลย์ (2555) กล่าวเอาไว้ว่า การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจะเกิดจากความตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเอง หรือความต้องการในการพัฒนา แก้ไขปัญหาในชุมชนที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในภาคตัดสินใจถือเป็นหัวใจสำคัญในเรื่องนี้ รวมทั้งการมีจิตสำนึกในการร่วมมือ เป็นเงื่อนไขนำไปสู่การรวมกลุ่มขึ้นมาเพื่อมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ร่วมกันในการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ทั้งการร่วมการกำหนดปัญหา วิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผน การติดตามประเมินผล โดยมีการดำเนินการที่เชื่อมโยงกับหลายภาคส่วน นอกจากนั้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ภาครัฐต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้สนับสนุนองค์กรหรือกลุ่มเหล่านั้นให้เข้ามามีบทบาทได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการต่อเนื่องของกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับปัญหา และสอดคล้องกับความต้องการของภาคประชาสังคม โดยข้อบกพร่องหนึ่งของการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งใด ๆ ก็ตาม คือ การตัดสินใจดำเนินการเพียงฝ่ายเดียวของฝ่ายมีอำนาจ โดยขาดการรับฟังความคิดเห็น การรับรู้ และไม่ได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนเท่าที่ควร

2. บทบาทของรัฐในการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยในครั้งนี้ มีความเกี่ยวข้องกับหลากหลายหน่วยงาน นโยบายที่สอดคล้องกันของหน่วยงานทั้งหลายจะทำให้การปฏิบัติการรื้อถอนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การจัดลำดับความสำคัญของภาครัฐจึงมีความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีวัตถุประสงค์ที่อาจจะขัดแย้งกันจึงควรมีการกำหนดแนวทางว่าสิ่งใดจำเป็นสูงสุดในแต่ละเรื่อง ดังนั้น นโยบายระดับสูงสุดจึงควรกำหนดให้ชัดเจนว่าในหลายวัตถุประสงค์สิ่งใดมีความสำคัญเป็นอันดับแรก และเป็นอันดับรองลงมา ทั้งนี้ นโยบายจะไม่เกิดผลหากไม่สามารถนำนโยบายนั้นลงมาปฏิบัติได้ ภาครัฐจึงต้องประสานงานและมีความชัดเจนในกฎระเบียบของฝ่ายรัฐอันจะเป็นหลักในการที่จะทำให้การรื้อถอนมีประสิทธิภาพสำเร็จสมบูรณ์ ดังนั้น บทบาทของรัฐในการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยถือเป็นกลไกที่สำคัญสำหรับการขับเคลื่อนการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยในครั้งนี้ หากภาครัฐสามารถดำเนินงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดความสำเร็จดังกล่าวก็จะสร้างคุณูปการและประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทย และที่สำคัญเกี่ยวกับระบบนิเวศที่เป็นผลพวงกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในท้องทะเลไทยให้สามารถเกิดการรื้อถอนแล้วประเทศไทยยังสามารถมีทะเลที่มีความอุดมสมบูรณ์คงไว้อยู่ได้ตลอดไป

นอกจากนั้น ประเด็นข้อพิพาทในการรื้อถอนที่บริษัท เชฟรอน ไม่เห็นด้วยกับแนวทางกำหนดให้ผู้รับสัมปทานเดิมต้องวางหลักประกันตามวงเงินค่ารื้อถอนเต็มจำนวน รวมไปถึงผู้รับสัมปทานเดิมต้องจ่ายค่ารื้อถอนตามสัดส่วนการใช้งานจริงอีกด้วยนั้น จึงไปร้องขอความเป็นธรรมกับอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ อันส่งผลกระทบต่อ ปตท.สผ. ไม่สามารถเข้าพื้นที่ไปเตรียมการผลิตในระยะที่ 2 ได้ ดังนั้น ผู้มีอำนาจภาครัฐทั้งผู้ควบคุมนโยบายที่มาจากฝ่ายการเมืองหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจต้องแสดงบทบาทให้ทั้งผู้รับสัมปทานที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันกับบริษัทที่ได้รับสิทธิสัญญารายใหม่ต้องดำเนินการให้อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน โดยให้ทุกฝ่ายยึดกฎหมายเป็นหลักไม่ใช่การยึดผลประโยชน์ของตนเองเป็นที่ตั้ง ซึ่งปัจจัยที่จะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยในครั้งนี้ คือ การต้องตัดสินใจและการตัดสินใจต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย และที่สำคัญหากมีการเปลี่ยนแปลงหรือโยกย้ายผู้มีอำนาจในภาครัฐจนส่งผลกระทบต่อโครงสร้างที่กำกับดูแลและการดำเนินการทั้งระบบ ก็ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงานในครั้งนี้ทั้งสิ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสวรรค์ สุวณฺณศรี (2552) กล่าวเอาไว้ว่า เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นการที่คู่ความแต่ละฝ่ายไม่สามารถที่จะพูดคุยหรือเจรจาต่อรองกันได้ก็มีปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้การเจรจาต่อรองที่คู่ความเจรจาต่อรองกันเองไม่ประสบความสำเร็จอันมีสาเหตุหลายสาเหตุ อาทิเช่น ข้อพิพาทบางครั้งอาจประกอบด้วยปัญหาหลายข้อ และบางข้ออาจมีความยุ่งยากเกินกว่าจะทำความเข้าใจได้โดยเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายที่ต้องตีความหรือคู่ความแต่ละฝ่ายอาจคาดหวังจากฝั่งตรงข้ามมากเกินไป ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งก็แข็งกร้าวไม่ยอมยืดหยุ่นให้กันและกัน

แต่การไกล่เกลี่ยจะสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวได้ โดยมีผู้ไกล่เกลี่ยเข้ามาเป็นคนกลางช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายประสบความสำเร็จในการเจรจาต่อรองช่วยให้การเจรจาดำเนินต่อไปได้ ไม่สะดุด และการสื่อสารระหว่างคู่กรณีเป็นไปอย่างได้ผล

กล่าวคือ เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นแล้ว อย่างในกรณีการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยในครั้งนี้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นวิธีการหรือกระบวนการระงับข้อพิพาทที่ยังสามารถกระทำได้ในกรณีดังกล่าว แต่การไกล่เกลี่ยเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความสมัครใจของคู่ความทั้งสองฝ่ายเป็นสำคัญ ดังนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอยกเลิกการไกล่เกลี่ยเสียเมื่อใดก็ย่อมได้ เช่นเดียวกับผู้ไกล่เกลี่ยก็อาจถอนตัวจากการไกล่เกลี่ยได้เช่นกัน โดยที่กระบวนการเจรจาไกล่เกลี่ยโดยคนกลางนี้ ในสังคมไทยก็ได้มีมานานแล้ว โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่ผู้หลักผู้ใหญ่หรือพ่อใหญ่แม่ใหญ่มีบทบาทอยู่มาก ทางภาคอีสานเรียกว่า “ระบบเจ้าโคตร” ซึ่งตัวเจ้าโคตรเอง คือ ปู่ย่าตายาย ที่เป็นพี่เฒ่าของลูกหลานในตระกูลนั้นหรือแม้แต่คนละตระกูล เจ้าโคตรจะทำหน้าที่คนกลางในกรณีมีข้อขัดแย้งกันในครอบครัวหรือแม้แต่ในชุมชน แต่เมื่อกระบวนการยุติธรรมจากระบบส่วนกลางเข้ามามีบทบาทอย่างเป็นทางการ ระบบเจ้าโคตรก็ค่อย ๆ หายไป อย่างไรก็ตามคนกลางตามแนวคิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นจะเป็นกระบวนการไกล่เกลี่ยที่ค่อนข้างคล่องตัว และมีส่วนอาศัยบารมีในการตัดสินใจจากคนกลาง โดยความน่าเชื่อถือของคนกลาง ส่วนแนวคิดของการเจรจาไกล่เกลี่ยคนกลางที่มีหลักเกณฑ์กติกาและกระบวนการนี้ คนกลางเป็นผู้กำกับกระบวนการเท่านั้น ไม่มีอำนาจและไม่มีหน้าที่ไปตัดสิน ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินคู่กรณีทั้งสองคนหรือหลายคนก็แล้วแต่ ผลการตัดสินจะออกเป็นชนะ-ชนะ (Win-Win) โดยใช้กระบวนการสร้างฉันทามติ (Consensus Building) ซึ่งหลักของการหาข้อยุติจะใช้มาตรฐานหรือกระบวนการที่ชอบธรรม (Legitimacy) ที่ทุก ๆ ฝ่ายยอมรับโดยไม่ใช้อำนาจบีบบังคับหรือใช้การเกลี้ยกล่อม (Lobby) การเจรจาในรูปแบบดังกล่าวนี้เรียกว่า “การเจรจาไกล่เกลี่ยความขัดแย้งโดยสันติวิธี” (วันชัย วัฒนศัพท์, 2550)

เอกชนกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติที่ถือได้ว่าเป็นคนกลางในการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีข้อพิพาทในการรื้อถอนที่บริษัท เชฟรอน ไม่เห็นด้วยกับแนวทางกำหนดให้ผู้รับสัมปทานเดิมต้องวางหลักประกันตามวงเงินค่ารื้อถอนเต็มจำนวน รวมไปถึงผู้รับสัมปทานเดิมต้องจ่ายค่ารื้อถอนตามสัดส่วนการใช้งานจริงอีกด้วยนั้น จึงไปร้องขอความเป็นธรรมกับอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ อันส่งผลกระทบต่อ ปตท.สผ. ไม่สามารถเข้าพื้นที่ไปเตรียมการผลิตในระยะที่ 2 ได้นั้น ซึ่งต้องมีบทปรับในกรณีที่ ปตท.สผ. ไม่สามารถรักษาระดับการผลิตตามที่กำหนดไว้ในสัญญาได้ ซึ่งทางภาครัฐต้องเรียกค่าปรับจากผู้รับสัมปทานรายเดิมหรือผู้รับสัมปทานรายใหม่นั้น ในเรื่องนี้ทางหากหน่วยงานภาครัฐ โดยกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติไม่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยหรือหาข้อยุติได้ก็จะยิ่งส่งผลให้เกิดข้อพิพาทที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น จากภาระหน้าที่ตามสัญญาแบ่งปันผลผลิตในการรักษาระดับการผลิตเป็นข้อผูกพันระหว่างกระทรวงพลังงานกับผู้รับสัญญาใหม่ แต่ทางกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติก็เลือกวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยการพิจารณาเหตุการณ์ในช่วงเวลาดังกล่าว ว่า ผู้รับสัมปทานรายใหม่มีการดำเนินงานหรือใช้ความพยายามอย่างที่สุดกำลังที่จะพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมแล้วหรือไม่ในการเข้าพื้นที่เพื่อเตรียมการผลิต ซึ่งถือเป็นการเจรจาไกล่เกลี่ยความขัดแย้งโดยสันติวิธีไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับผลกระทบมากเกินไป

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคผู้รับสัมปทาน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ข้องกับการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากทั้งสามภาคส่วนเป็น

ทั้งผู้ที่มีส่วนได้และเป็นผู้ที่มีส่วนเสียร่วมกัน การดำเนินงานใด ๆ จึงมีความจำเป็นต้องให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดตรงไปตรงมา ซึ่งปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองหน่วย คือ ภาครัฐและผู้รับสัมปทาน จะค่อนข้างเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีจุดหมายเดียวกัน คือ ความมั่นคงทางพลังงานของชาติเป็นหลัก และที่สำคัญภาครัฐได้เปลี่ยนระบบสัมปทานมาเป็นระบบแบ่งปันผลประโยชน์ภาครัฐจึงมีอำนาจในการบริหารจัดการเต็มที่ตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนภาคประชาสังคมก็จะพิจารณาว่าสังคมจะได้อะไรจากการกระทำของภาครัฐและจะส่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองอย่างไร ดังนั้น ทั้งสามฝ่ายควรดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นแนวทางที่ทุกฝ่ายต้องยึดถือร่วมกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ โอฬาร ถิ่นบางเตียว (ม.ป.ป.) กล่าวเอาไว้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์การเมืองนั้น ต้องการเห็นสังคมที่บริหารจัดการแบบแทนระบบ “สังคมนิยม” “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” ของทุนนิยม รวมทั้งต้องการเห็นพลเมืองในสังคมร่วมกันกำหนดนโยบายการผลิตและการทำงานด้วยกระบวนการประชาธิปไตย เพื่อตอบสนองความต้องการของเพื่อนมนุษย์ทุกคน ไม่ใช่เพื่อตอบสนองความโลภและกำไรของคนส่วนน้อย แต่ก็ไม่ใช่การที่จะเสียสละหรือเรียกร้องให้ทุกคนเสียสละ เพราะระบบสังคมนิยมจะต้องพัฒนาฐานความเป็นอยู่ของทุกคนให้ดีขึ้น ดังนั้น สังคมนิยมไม่ใช่เป้าหมายอุดมการณ์สำหรับอนาคตอันไกล เพราะการต่อสู้ประจำวันในเรื่องปากท้องและการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย และสิทธิเสรีภาพ เชื่อมโยงกับการสร้างสังคมนิยมในอนาคต การสร้างสังคมใหม่กับการต่อสู้ประจำวันแยกออกจากกันไม่ได้ ถ้าเราไม่มีประชาธิปไตยและเสรีภาพ เราจะมีอุปสรรคในการสร้างสังคมใหม่ ถ้าประชาชนรากหญ้าไม่รวมตัวกันสู้เพื่อชีวิตที่ดีในวันนี้ อย่าไปหวังว่าเราจะสามารถสร้างสังคมใหม่ในวันข้างหน้าได้

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังพบอีกว่า นักการเมืองหรือผู้มีอำนาจภาครัฐที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานครั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานหรืออธิบดีกรมเชื้อเพลิงธรรมชาติในฐานะที่เป็นทั้งนักการเมืองและมีอำนาจสั่งการต้องแสดงบทบาทให้เห็นถึงการรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติและการดำเนินการที่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นสำคัญด้วยเช่นกัน ซึ่งการดำเนินการรื้อถอนแท่นขุดเจาะทั้งสองแหล่งในครั้งนี้เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นนั้นมีมากมายมหาศาลและเกี่ยวเนื่องกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหลายฝ่ายทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้น การดำเนินงานในเรื่องนี้ต้องมีความระมัดระวังอย่างใกล้ชิด นักการเมืองหรือผู้มีอำนาจภาครัฐต้องเป็นผู้ที่มีธรรมาภิบาลหรือเป็นนักการเมืองมืออาชีพ ส่วนผู้มีอำนาจในภาครัฐโดยหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องขึ้นตรงต่อผู้บริหารซึ่งเป็นนักการเมือง แม้โดยกฎหมายบัญญัติให้ต้องสนับสนุน ส่งเสริมฝ่ายบริหารให้บรรลุนโยบาย แต่ก็มีหลายครั้ง หลายบทเรียนที่ผู้มีอำนาจภาครัฐจะคล้อยตามนักการเมืองเพื่อความอยู่รอดและความเจริญก้าวหน้าของตนเอง กล่าวได้ว่า ผู้มีอำนาจภาครัฐจะมีอิทธิพลในเชิงการนำเสนอ เสนอแนะฝ่ายการเมืองเพราะกติกาต่าง ๆ จะออกมาจากผู้มีอำนาจภาครัฐนำเสนอฝ่ายการเมือง เพื่อขออนุมัติ ถ้าทั้งฝ่ายผู้มีอำนาจภาครัฐและฝ่ายการเมืองไม่มีธรรมาภิบาลแล้ว ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยในครั้งนี้อย่างแน่นอน และย่อมส่งผลเสียหายหรืออาจจะถึงขั้นที่ภาครัฐต้องสูญเสียผลประโยชน์ครั้งใหญ่ก็เป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้

โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิพัฒน์ ศรีวรชิตพัฒน์ (2562) กล่าวเอาไว้ว่า การเมืองในระบบราชการเป็นการยืนยันว่าการเมืองและการบริหารไม่สามารถแยกออกจากกันในพื้นที่ของนโยบายสาธารณะที่บางพื้นที่มี

ความเป็นการเมืองในระบบราชการที่เบาบาง แต่ในบางพื้นที่ของนโยบายสาธารณะกลับพบความเป็นการเมืองในระบบราชการที่เข้มข้น หากมองตามแนวคิดการเมืองในระบบราชการจะพบว่า เป็นผลสืบเนื่องที่เกิดจากโครงสร้างหรือองค์ประกอบในกำหนดนโยบายประเมินคุณภาพภายนอกในขณะเริ่มต้น กล่าวคือ รัฐมนตรีไม่ได้มีอำนาจในการกำหนดทิศทางของนโยบายใดก็ตามตั้งแต่ต้น แต่กลับเป็นฝ่ายข้าราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรวิชาชีพ นักวิชาการต่าง ๆ ที่เป็นส่วนให้ข้อเสนอในการกำหนดนโยบาย เมื่อนโยบายถูกนำเสนอ การปฏิบัติอำนาจของฝ่ายการเมืองจึงต้องน้อยลงเป็นธรรมดา ในทางตรงกันข้ามหน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐกลับมีอำนาจมากยิ่งขึ้นในการใส่ค่านิยม หลักการ แนวคิดของหน่วยงานของตนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายส่งผลให้ในพื้นที่ของนโยบายประเมินคุณภาพภายนอกจึงเปรียบเสมือนขวดโหลที่บรรจุลูกแก้วที่หลากหลายเอาไว้โดยผู้วิจัยต้องการสื่อให้เห็นว่า การเมืองมิได้เกิดขึ้นในพื้นที่ทางการเมืองในการกำหนดนโยบายเท่านั้น แต่การเมืองยังปรากฏให้เห็นและเด่นชัดในระบบราชการด้วยกัน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานรัฐต่างหากที่มีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติได้เสนอแนวทางไว้ประกอบด้วย การตัดขาดแท่นโดยใช้ระเบิด การตัดโดยใช้ใบเลื่อยจากภายนอก การตัดโดยใช้น้ำแรงดันสูง และการตัด โดยใช้ชักประดาน้ำ ซึ่งการรื้อถอนด้วยวิธีการตัดโดยใช้ระเบิดมีความไม่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากเป็นวิธีการที่ทำลายล้างระบบนิเวศได้น้อยอย่างรุนแรง
2. ภาครัฐควรยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนชาวไทยให้มากกว่าผลประโยชน์ส่วนอื่นเป็นที่ตั้งเพื่อไม่ให้เกิดกระบวนการแทรกแซงจากผู้รับสัมปทานขึ้นได้ โดยให้นำเอาแก่นแท้ของความเป็นปิโตรเลียมที่ปรากฏเป็นเจตนารมณ์แล้วในพระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 มาใช้ในการช่วยเหลือหรือส่งเสริมให้การขับเคลื่อนด้านปิโตรเลียมไทยได้รับประโยชน์ที่สมบูรณ์และเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง
3. เมื่อสัญญาสัมปทานปิโตรเลียมในอ่าวไทยเดิมหมดอายุลงและได้มีการเปิดสัมปทานใหม่ที่เปลี่ยนผ่านจากสัมปทานแบบเดิมมาสู่ระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิต หรือ Production Sharing Contract หรือที่เรียกว่าระบบ PSC แล้วนั้น เนื่องจากเป็นระบบที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นในเมืองไทยมาก่อน ภาครัฐต้องมีการจัดตั้งองค์กรรองรับการดำเนินงานในระบบใหม่นี้ และควรมีการออกแบบโครงสร้างการดำเนินงานให้ชัดเจนว่าหน่วยงานใดต้องเข้ามาเกี่ยวข้องและมีผู้รับผิดชอบการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมไปถึงงบประมาณที่จะใช้ในการดำเนินงานต้องมีความพร้อมที่จะขับเคลื่อนให้ระบบสัญญาแบ่งปันผลผลิตที่เกิดขึ้นสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่เป็นระบบสัมปทานที่ทำให้ประเทศไทยต้องเป็นผู้สูญเสียอธิปไตยไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทบาทรัฐและภาคประชาสังคมในการกำกับดูแลรื้อถอนแท่นปิโตรเลียมในอ่าวไทยนั้น ผู้วิจัยพบว่า ปตท. สผ. เป็นบริษัทปิโตรเลียมไทยที่สร้างคุณประโยชน์ต่อวงการพลังงานของไทยมาโดยตลอด แต่เหตุใดยังคงมีความเข้าใจว่า “บริษัท ปตท. เป็นบริษัทที่ค้าขายพลังงานเอาเปรียบคนไทย” หรือ “บริษัท ปตท. เป็นบริษัทที่มีอิทธิพลกับพลังงานไทย” ดังนั้น การศึกษาวิจัยหรือแก้ไขภาพลักษณ์ที่อยู่

ในด้านลบเกี่ยวกับพลังงานของไทยตรงนี้ บริษัท ปตท. จึงจะก้าวไปสู่สถาบันด้านพลังงานที่สมบูรณ์แบบได้

2. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงนโยบาย ข้อกฎหมาย วิธีการ และการประมวลแหล่งปิโตรเลียมของประเทศไทย รวมไปถึงบทบาทของภาครัฐในการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทย และปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ ภาคผู้รับสัมปทาน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลการรื้อถอนแท่นขุดเจาะปิโตรเลียมในอ่าวไทยนั้น ซึ่งยังไม่ครอบคลุมในมิติทั้งหมด ดังนั้น ควรมีการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับการประเด็นทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับพลังงานของไทย เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบที่จะส่งต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจและควรดำเนินการศึกษาวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง กำหนดแผนงาน ประมาณการค่าใช้จ่าย และหลักประกันในการรื้อถอนสิ่งติดตั้งที่ใช้ในกิจการปิโตรเลียม พ.ศ. 2559. (2559). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนที่ 14 ก.
- กรีนเน็ตเวิร์ค. (2562). *ความสำเร็จสัมปทานแหล่งพลังงาน เอราวัน-บงกช อีกก้าวของความมั่นคงอนาคตพลังงานไทย*. ค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2563, จาก <https://www.greennetworkthailand.com/เอราวัน-บงกช-พลังงานไทย>
- กรมเชื้อเพลิงธรรมชาติ. (2562). *คอลัมน์ คมคิดคนเขียน: ใครได้ประโยชน์?*. ค้นเมื่อ 4 มกราคม 2564, จาก <https://www.facebook.com/dmffanpage/photos/a.596642627025152/248924793764602/?type=3>
- จริยา ชატะสุวจานานนท์. (2555). *การศึกษาความขัดแย้งในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ศึกษากรณีโครงการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค เทศบาลนครราชสีมา*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พรสวรรค์ สุวณฺณศรีย์. (2552). *การจัดการความขัดแย้งของชุมชน: การใช้ภาษาในการเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของผู้นำชุมชน ตำบลนาดินดำ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย*. จังหวัดเลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514. (2514). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 88 ตอนที่ 43 ฉบับพิเศษ.
- พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ปิโตรเลียม พ.ศ. 2514. (2514). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 88 ตอนที่ 43 ฉบับพิเศษ.
- ภูมิพัฒน์ ศรีวิชิตพัฒน์. (2562). *ตัวแสดงและปัจจัยทางการเมืองในการนำนโยบายการประเมินคุณภาพภายนอกไปปฏิบัติตามแผนนโยบายปฏิรูปการศึกษา: ศึกษากรณีระดับอุดมศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2550). *ความขัดแย้ง: หลักการและเครื่องมือการแก้ปัญหา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ขอนแก่น: ศิริภรณ์ออฟเซ็ท.
- ศูนย์ข่าวพลังงาน. (2562). *ประเด็นรื้อถอนแท่นผลิตปิโตรเลียม รัฐและเอกชน ต้องเจรจากับหลักของความเป็นธรรม*. ค้นเมื่อ 4 มกราคม 2564, จาก <https://www.energynewscenter.com/ประเด็นรื้อถอนแท่นผลิต>
- อิทธิชัย ธนพิบูลย์. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา กลุ่มเครือข่ายรักษ์ทะเลกรุงเทพและสิ่งแวดล้อม (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (ม.ป.ป.). ชุติวิชา 81713 การวิเคราะห์การเมือง หน่วยที่ 10 แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง. ค้นเมื่อ 4 มกราคม 2564, จาก <https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/81713-10.pdf>

Energynewscenter.com. (2562). แก้มกฏกระทรวง เปิดช่องรัฐเจรจาผู้รับสัมปทาน ยุติปัญหาเรือถอนแท่นปิโตรเลียม. ค้นเมื่อ 4 มกราคม 2564, จาก <https://www.energynewscenter.com/แก้มกฏกระทรวง-เปิดช่องร/>

การพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพส่งผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชี
ของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
The Development of Knowledge and Professional Accounting Skills
Affecting on Audit Quality of The Auditor of The State Audit Office
of The Kingdom of Thailand

ผาณิตา สันติสุข¹ และ พรรณทิพย์ อย่างกลั่น²

Phanita Suntisook¹ and Phanthip Yangklan²

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม^{1,2}

Faculty of Accountancy Sripatum University, Thailand^{1,2}

E-mail: phanita.suntisook@gmail.com¹

Received: July 27, 2023

Revised: August 29, 2023

Accepted: August 30, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาความรู้ ที่มีผลเชิงบวกต่อคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบ การเงินของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน 2) เพื่อศึกษาทักษะทางวิชาชีพสอบบัญชีที่มีผลเชิงบวกต่อคุณภาพงานสอบบัญชี ของผู้ตรวจสอบการเงินของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีประชากร คือ ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินในสังกัดสำนักตรวจสอบการเงินและบริหารพัสดุที่ 1-24 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน จำนวน 836 คน ประกอบด้วย พนักงานสมทบตรวจเงินแผ่นดินชั้น 3 นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติการ นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการ และนักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการพิเศษ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 293 คน ที่มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร ทาโร่ ยามาเน่ จากวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาความรู้ ด้านการบัญชีและการสอบบัญชี ด้านความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณ กฏระเบียบ ข้อบังคับ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในภาพรวม 2) ทักษะทางวิชาชีพสอบบัญชี ทักษะทางปัญญา ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิบัติสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร ทักษะทางองค์การและการจัดการ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในภาพรวม ยกเว้นทักษะทางวิชาชีพสอบบัญชี ที่ไม่ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินด้านความถูกต้องและครบถ้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การพัฒนาความรู้, ทักษะทางวิชาชีพ, การสอบบัญชี, คุณภาพงานสอบบัญชี

Abstract

The objectives of this study were 1) to investigate the development of knowledge that positively affects the audit quality of financial auditors of the State Audit Office of the Kingdom of Thailand, and 2) to investigate the professional accounting skills that positively affect the audit quality of financial auditors of the State Audit Office of the Kingdom of Thailand. This research was a quantitative research. The research instrument was a questionnaire with a population of 836 financial auditors of the Financial and Procurement Audit Office No. 1-24 of the State Audit Office of the Kingdom of Thailand. These are associate state auditors of level 3, state auditors of practitioner level, professional level, and senior professional level. 293 samples were calculated using the Taro-Yamane formula and using the simple random sampling method. Data were collected and analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, standard deviation. and multiple regression analysis.

The results showed that 1) the development of knowledge that positively effects the audit quality of financial auditors of the State Audit Office of the Kingdom of Thailand opinions toward overall audit quality. In term of auditing practices, knowledge of ethics, rules, regulations, information technology had a positive effect on the audit quality of the financial auditors of the State Audit Office of the Kingdom of Thailand, and 2) the professional accounting skills that positively effects the audit quality of financial auditors of the State Audit Office of the Kingdom of Thailand opinions toward overall audit quality. In term of cognitive skills, personal skills, interpersonal skills, organization managerial skills except for professional accounting skills, which did not have a positive effect on the audit quality of the financial auditors of the State Audit Office of the Kingdom of Thailand in term of accuracy and completeness at a statistically significant level of 0.05.

Keywords: Development of a Knowledge, Professional Account Skills, Auditing Practices, Auditor Quality

บทนำ

มาตรฐานการสอบบัญชีตามข้อกำหนดของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้กำหนดความรับผิดชอบโดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในการปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินตามมาตรฐานการสอบบัญชี การตรวจสอบงบการเงินโดยผู้สอบบัญชี และต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบงบการเงิน เพื่อเพิ่มระดับความเชื่อมั่นของผู้ใช้งบการเงิน โดยการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีว่างบการเงินที่ได้จัดทำขึ้นในสาระสำคัญตามแม่บทการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี และข้อกำหนด

ด้านจรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง (มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200 วัตถุประสงค์โดยรวมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี, สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ หน้า 1) เมื่อกล่าวถึงองค์กรตรวจสอบสูงสุดของประเทศไทย คือ “สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน” เป็นองค์กรอิสระ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจสอบการรับจ่าย การเก็บรักษา และการใช้จ่ายทรัพย์สินของรัฐ โดยหลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการบัญญัติเนื้อหาเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินไว้ให้การตรวจเงินแผ่นดินกระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง ให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในเรื่องวินัยทางงบประมาณและการคลัง การกำหนดโทษปรับทางปกครอง การพิจารณาวินิจฉัยความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลังในฐานะที่เป็นองค์กรสูงสุด และมีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการควบคุมการเงินของรัฐ ให้รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ฐานะทางการเงินการคลังของรัฐมีเสถียรภาพและมั่นคงอย่างยั่งยืนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลัง โดยจำแนกการตรวจสอบเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) การตรวจสอบด้านการเงิน (Financial Audit) (2) การตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ (Compliance Audit) และ (3) การตรวจสอบการดำเนินงาน (Performance Audit) กล่าวคือ ด้านการตรวจสอบการเงินของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินนั้น ผู้ตรวจสอบอาจมิได้เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตทุกคน แต่เป็นผู้ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผู้ตรวจสอบการเงินต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดิน โดยมาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดินนั้น ได้กำหนดให้ผู้ตรวจสอบต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่มีมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งความรู้และประสบการณ์ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินไว้ ตลอดจนสอดคล้องกับหลักการและมาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นที่ยอมรับของสากล ซึ่งองค์การสถาบันการตรวจสอบสูงสุดระหว่างประเทศ (International Organization of Supreme Audit Institutions : INTOSAI) ได้วางหลักการพื้นฐานสากลว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน โดยให้ประเทศแต่ละสมาชิกรับหลักการพื้นฐาน ไปปรับปรุงกระบวนการตรวจเงินแผ่นดินให้สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาในแต่ละประเทศ ซึ่งมาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดินด้านการตรวจสอบการเงิน ได้กำหนดให้การตรวจสอบการเงินของหน่วยรับตรวจ เป็นไปตามแม่บทการรายงานทางการเงินที่หน่วยรับตรวจต้องจัดทำ ตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐและนโยบายการบัญชีภาครัฐ มาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป หรือมาตรฐานการบัญชีอื่นที่หน่วยงานรัฐกำหนด รวมถึง การปฏิบัติงานตรวจสอบการเงินต้องปฏิบัติตามตรวจสอบรวมทั้งรายงานผลการตรวจสอบ ตามแนวปฏิบัติการตรวจสอบการเงินภาครัฐ ที่สำนักงานกำหนด และตามมาตรฐานการสอบบัญชีที่ประกาศสภาวิชาชีพบัญชีกำหนด (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2562)

การพัฒนาความรู้วิชาชีพสอบบัญชีในปัจจุบันได้มีการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ซึ่งบุคลากรที่พร้อมจะเป็นผู้สอบบัญชี ต้องมีคุณสมบัติในการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการตรวจสอบ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าจะมีความพร้อมที่จะเป็นผู้สอบบัญชีที่มีความรู้ขั้นสูง ซึ่งจะทำหน้าที่ตรวจสอบได้อย่างมีทักษะ ความรู้ อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีมีคุณภาพ ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวมถึงเทคโนโลยีที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กล่าวคือในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบต้องมีการพัฒนาความรู้ พัฒนาทักษะความชำนาญและมีการ

พัฒนาตนเองอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาความรู้ด้านการบัญชีและการสอบบัญชี ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ด้านกฎหมายหรือกฎระเบียบ ข้อบังคับรวมถึงความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการปฏิบัติงาน ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการบัญชี มีบทบาทอย่างสูงต่อทุกองค์กรและกิจการ เนื่องจากองค์กรหรือกิจการส่วนใหญ่ได้มีการใช้คอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล การใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบ เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ตรวจสอบยุคปัจจุบันควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้รวดเร็ว ถูกต้อง ทันเวลา มีประสิทธิภาพ ผู้ตรวจสอบจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ นอกเหนือจากความรู้ด้านมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี อีกทั้งทักษะด้านอื่นๆ เช่น ทักษะทางปัญญา ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร รวมถึงทักษะทางองค์การและการจัดการก็มีส่วนสำคัญ อันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานตรวจสอบ ให้มีความถูกต้อง ทันเวลา น่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในด้านองค์กรควรจัดให้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะที่จำเป็น การจัดฝึกอบรมบุคลากรในเรื่องที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เพื่อรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพ และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรของหน่วยงานยังคงอยู่สายวิชาชีพ มีความเชื่อมั่น น่าเชื่อถือ และเพื่อรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถอยู่ในองค์กรได้อย่างยั่งยืน ซึ่งบุคลากรของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารงานตรวจสอบ เป็นบุคลากรที่มีคุณค่าของประเทศ เนื่องจากการมีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่สำคัญ ในการปกปักรักษา ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของแผ่นดินซึ่งเป็นทรัพย์สินของรัฐ ของประเทศชาติและประชาชน ให้การใช้จ่ายเงินเป็นไปอย่างถูกต้องและคุ้มค่ามากที่สุด และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน ในการปฏิบัติงานที่มีมาตรฐาน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงสนใจศึกษาการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชีของกลุ่มตัวอย่างคือผู้ตรวจสอบการเงินของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาความรู้ ที่มีผลเชิงบวกต่อคุณภาพงานสอบบัญชี ของผู้ตรวจสอบ การเงินของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
2. เพื่อศึกษาทักษะทางวิชาชีพสอบบัญชีที่มีผลเชิงบวกต่อคุณภาพงานสอบบัญชี ของผู้ตรวจสอบการเงินของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 การพัฒนาความรู้ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 การพัฒนาความรู้ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านความเที่ยงธรรม

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 การพัฒนาความรู้ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านความชัดเจน กะทัดรัด และสร้างสรรค์

สมมติฐานการวิจัยที่ 4 การพัฒนาความรู้ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านความทันเวลา

สมมติฐานการวิจัยที่ 5 ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน

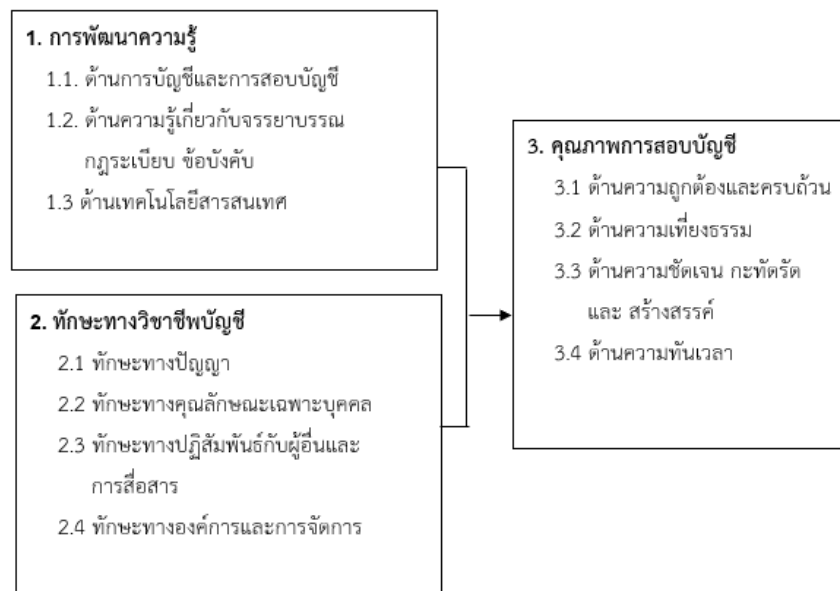
สมมติฐานการวิจัยที่ 6 ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านความเที่ยงธรรม

สมมติฐานการวิจัยที่ 7 ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านความชัดเจน กะทัดรัด และสร้างสรรค์

สมมติฐานการวิจัยที่ 8 ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีที่มีผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านความทันเวลา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพส่งผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน มีแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้

ฟลิปโป (Flippo, 1996) กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความชำนาญและทักษะในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การฝึกอบรมจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ จำเป็นจะต้องมีการดำเนินงานอย่างมีระเบียบแบบแผนและเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้สิ้นเปลืองเงินและเวลาโดยเปล่าประโยชน์

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับที่ 3 เรื่อง การพัฒนาทางวิชาชีพพระยะเริ่มแรก ทักษะทางวิชาชีพ (ฉบับปรับปรุง) ได้กำหนดผลการเรียนรู้ด้านทักษะทางวิชาชีพที่ผู้มุ่งมั่น ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี จำเป็นต้องแสดงให้เห็นก่อนที่จะสิ้นสุดการพัฒนาทางวิชาชีพพระยะเริ่มแรก ทักษะทางวิชาชีพ ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ทักษะการจัดการตนเอง และทักษะการจัดการองค์กร ที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี บูรณาการกับความรู้ความสามารถเชิงเทคนิค แล ค่านิยม จริยธรรมและทัศนคติทางวิชาชีพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557)

การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ (Continuing Professional Development) หมายถึงกระบวนการของนักบัญชีที่ฝึกฝนความรู้อย่างสม่ำเสมอ ให้เป็นบุคคลที่มีขีดความสามารถในการทำงาน เพื่อพัฒนา และดำรงไว้ซึ่ง ความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ ค่านิยมทางวิชาชีพบัญชีจรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพที่จำเป็นต่อการแสดงความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่งานจนได้มาตรฐาน ที่กำหนดไว้ภายใต้สภาพแวดล้อมการทำงานจริง 3ด้าน ดังนี้ โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 เนื้อหาของโปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพบัญชี (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2548)

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางวิชาชีพ

ทักษะทางวิชาชีพบัญชี หมายถึง ความสามารถสำหรับการเรียนรู้ ด้านเทคนิควิธีการและแนวปฏิบัติสำหรับวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย การศึกษา การฝึกฝน เพิ่มพูนความรู้พัฒนาความสามารถเพื่อให้ได้ประสบการณ์ด้านการพัฒนาวิชาชีพ เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ 4 ด้าน คือ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร ทักษะทางองค์การและการจัดการ

คณะกรรมการการศึกษาของ IFAC ได้กำหนดมาตรฐาน แนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับการศึกษาก่อนเป็นนักวิชาชีพบัญชีและอบรมศึกษาต่อเนื่องเมื่อได้ประกอบวิชาชีพบัญชีแล้ว เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพให้มีความใกล้เคียงกับ คณะกรรมการการศึกษาโดยได้ออก IES (International Education Standard) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนานักวิชาชีพบัญชีโดยกำหนดบรรทัดฐานสำหรับการเรียนรู้ขั้นต่ำสำหรับวิชาชีพบัญชีที่มีคุณภาพ อันประกอบด้วยการศึกษา การฝึกฝน เพื่อให้ได้ประสบการณ์การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการบำเพ็ญตนให้เกิดคุณค่าต่อวิชาชีพและสังคมตลอดการเป็นนักวิชาชีพ (ศิลปพร ศรีจันเพชร, 2545)

IES 3 นักบัญชีมืออาชีพต้องมีทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะด้านสติปัญญา (Intellectual Skill) ทักษะด้านเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับ วิชาชีพ (Technical Skill) ทักษะส่วนบุคคล (Personal Skill) ทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Interpersonal and Communication Skill) และทักษะด้านการจัดการทางธุรกิจและองค์กร (Organizational and Business Management Skills) (สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558)

ทักษะทางวิชาชีพ (Professional skills) หมายถึง ความรู้ความสามารถที่จำเป็นต่อวิชาชีพบัญชี โดยการนำความรู้ ค่านิยม จริยธรรม และแนวคิดทางวิชาชีพไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ซึ่งนักบัญชี จำเป็นต้องมีทักษะเฉพาะด้าน ทักษะในการทำงาน ทักษะองค์การกร บริหารธุรกิจ ทักษะบุคคล ทักษะในการ

สื่อสารระหว่างบุคคล ทักษะความรู้ต่าง ๆ และทักษะในการ พิจารณาแย้งผู้ประกอบการวิชาชีพ ได้แก่ ทักษะด้าน ปัญหา ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ การสื่อสาร ทักษะด้านการจัดการตนเอง และ ทักษะด้านการ จัดการองค์กร (อัมพร เทียงตระกูล, 2557) ประกอบด้วย ทักษะด้านปัญหา หมายถึง การมีวิจาร์ณญาณในการ ไตร่ตรอง เลือกใช้วิธีแก้ปัญหาได้อย่าง รอบคอบเหมาะสม ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการประสานงานได้ดีเยี่ยม ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีศิลปะในการแสดงความคิดเห็น และนำเสนอได้ตรงประเด็น ทักษะด้านการจัดการตนเอง หมายถึง ความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ตลอดชีวิตจัดการเวลา และ ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุข้อกำหนดทางวิชาชีพ คาดการณ์ความท้าทายและวางแผนหาทางแก้ปัญหาที่เป็นไป ได้ ทักษะด้านการจัดการองค์กร หมายถึง ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายตามแนวปฏิบัติที่ระบุไว้ ภายในระยะเวลาที่ กำหนด ประยุกต์ใช้ทักษะการบริหารคนในการสร้างแรงจูงใจและพัฒนาผู้อื่น มีทักษะการกระจายงานในการ มอบหมายงาน นำเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการตัดสินใจที่ดีขึ้น (ชลิดา ลั่นจี, 2563)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพงานสอบบัญชี

ชานา วิวัฒน์พนชาติ และ สมพงษ์ พรอุปถัมภ์ (2565) กล่าวว่า งานสอบบัญชีที่คุณภาพนั้น ต้องเริ่มจาก โครงสร้างองค์กรที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพ การจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ตั้งแต่บุคลากร เทคโนโลยี ทรัพยากรสินทาง ปัญหา ให้เป็นปัจจุบันและกระจายไปยังบุคลากรอย่างทั่วถึงโดยมีการสร้างสภาพแวดล้อมของสำนักงานให้มี คุณภาพ และ กระตุ้นให้บุคลากรคำนึงถึงคุณภาพของการสอบบัญชีโดยผู้นำต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้ ตระหนักถึงเรื่องคุณภาพ โดยเน้นย้ำผู้สอบบัญชีเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ทำงานเพื่อประโยชน์สาธารณะและผู้มี ส่วนได้เสียที่ไ้รยงานของผู้สอบบัญชีในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจและเป็นงานที่มี ผลกระทบต่อสังคมในวง กว้างซึ่งผู้นำองค์กรควรเน้นในเรื่องการปฏิบัติตามข้อกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพ และต้องสื่อสารให้พนักงานทุก คนได้รับรู้

ณัฐธินิชา คล้ายแก้ว (2562) กล่าวว่า คุณภาพการสอบบัญชีเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติงานของ ผู้สอบบัญชี ปัจจุบันผู้สอบบัญชีต้องมีการพัฒนาการพัฒนาคความรู้ของตนเองเพื่อให้มีลักษณะตามมาตรฐาน การศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับที่ 2 การพัฒนาคความรู้เชิงเทคนิค มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับที่ 3 ทักษะทางวิชาชีพ มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศฉบับที่ 4 ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพ ประกอบกับในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีต้องให้ความสำคัญ กับการบริหารความเสี่ยงในการทำงาน ต้องใช้ความ ระมัดระวังในการตรวจสอบงบการเงินเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้งบการเงิน

Palmrose (1988) อ้างถึงใน อมลยา โกไศยกานนท์ (2547) กล่าวว่า คุณภาพของงานสอบบัญชีที่มี คุณภาพคือการที่งบการเงินปราศจากข้อผิดพลาดใด ๆ ดังนั้นถ้าหากผู้ตรวจสอบบัญชีทำงานบกพร่อง ไม่ได้ใช้ ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ หรือละเลยต่อข้อผิดพลาดที่ตรวจพบ จะส่งผลทำให้งบการเงินที่ตรวจสอบมี ข้อผิดพลาดและจะสื่อว่างานสอบบัญชื่อนั้นมีคุณภาพต่ำ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน สอบบัญชีซึ่งทำให้เกิดเป็นข้อผิดพลาดในรายงานทางการเงินนั้น สามารถนำมาใช้เป็นตัวบ่งชี้ในการวัดคุณภาพของ งานสอบบัญชีได้ วิธีการประเมินความผิดพลาดจากการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีสามารถวัดได้จากการที่ผู้สอบ บัญชีหรือสำนักงานสอบบัญชีถูกฟ้องร้องดำเนินคดีเกี่ยวกับข้อผิดพลาดที่ปรากฏในรายงานทางการเงิน

ความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 240 (2) และ (3) บัญญัติให้ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน และกำกับ การตรวจเงินแผ่นดินให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรฐานดังกล่าว โดยการกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐาน เกี่ยวกับการ ตรวจเงินแผ่นดินนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561 มาตรา 27 มาตรา 29 และมาตรา 30 บัญญัติให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินต้องกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐานเกี่ยวกับการ ตรวจเงินแผ่นดินให้สอดคล้องกับหลักการและมาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นที่ยอมรับ ของสากล ซึ่งอย่าง น้อยต้องประกอบด้วยวิธีการตรวจเงินแผ่นดินแต่ละด้าน ความเคร่งครัดในจริยธรรมแห่งวิชาชีพ ในการตรวจเงิน แผ่นดิน ระยะเวลาในการตรวจเงินแผ่นดิน วิธีปฏิบัติในการเข้าตรวจ วิธีการให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ วิธีการแก้ไขปัญหาแก่หน่วยรับตรวจ วิธีการเปิดโอกาสให้หน่วยรับตรวจชี้แจง และวิธีการ รายงาน การแจ้งและ การเผยแพร่ผลการตรวจ โดยให้นำหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินเผยแพร่ให้ หน่วยรับตรวจ และประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2562)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรของการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ คือ ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบการเงินในสังกัดสำนัก ตรวจสอบการเงินและบริหารพัสดุที่ 1-24 ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วย พนักงานสมทบตรวจ เงินแผ่นดินชั้น 3 นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินปฏิบัติการ นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดินชำนาญการ และนักวิชาการ ข้าราชการพิเศษ จำนวน 836 คน (ระบบบริหารทรัพยากรบุคคล สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ข้อมูล ณ วันที่ 19 มกราคม 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง การคำนวณกลุ่มตัวอย่างจะใช้สูตรของยามาเน่ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 271 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากผู้ ตรวจสอบด้านการตรวจสอบการเงินการเงิน ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามรวม ทั้งสิ้น 293 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงจากการปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิภายในหน่วยงาน และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัย โดยทำการทดสอบเครื่องมือ 2 ส่วน คือ 1) การตรวจสอบความ ตรง (Validity) ประกอบด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และ 2) การตรวจสอบ ความเที่ยง (Reliability) โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประ ชากรศาสตร์ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตรวจสอบของสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน 2) แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ของผู้สอบบัญชี ประกอบด้วย ด้านการบัญชีและการสอบบัญชี ด้านความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณ กฎระเบียบ ข้อบังคับ และด้านเทคโนโลยี

สารสนเทศ 3) แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะทางวิชาชีพ ของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วย ทักษะทางปัญญา ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร และทักษะทางองค์การและการจัดการ และ 4) แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ด้านความถูกต้องและครบถ้วน ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความชัดเจน กระตือรือร้น สร้างสรรค์ และด้านความทันเวลา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากร่างแบบสอบถามผ่านการทดสอบความตรง และความเที่ยงแล้ว ผู้วิจัยทำการสร้างแบบสอบถามฉบับจริงเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ขั้นตอนที่ 2 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากบุคลากรของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน โดยจัดส่งแบบสอบถามไปยังสำนักวิจัย สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ผ่านทางระบบสารบัญชอิเล็กทรอนิกส์ (e-office) ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

ขั้นตอนที่ 3 สำนักวิจัย สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน แจกแบบสอบถามโดยการแจ้งเวียนให้บุคลากรทราบและตอบแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 4 ทำการรวบรวมเก็บแบบสอบถามที่ได้กลับมาจากผู้ตอบแบบสอบถามและคัดแยกแบบสอบถามออกเป็น 2 ประเภท คือ สมบูรณ์ครบถ้วน และ ไม่สมบูรณ์ หลังจากนั้นตรวจนับจำนวนแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วน และคำนวณอัตราการตอบกลับ

ขั้นตอนที่ 5 นำข้อมูลในแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชีต่อคุณภาพการสอบบัญชีด้านความถูกต้องและครบถ้วน

	Coefficients ^a						
	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
1 (ค่าคงที่)	1.435	.275		5.210	.000*		
การพัฒนาความรู้	.676	.070	.561	9.614	.000*	.694	1.441
ทักษะทางวิชาชีพบัญชี	.003	.076	.002	.042	.967	.694	1.441

a. ตัวแปรตาม: คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความถูกต้องและครบถ้วน

จากตารางที่ 1 จะพบว่า ตัวแปรพยากรณ์มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความถูกต้องและครบถ้วนในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .562 และสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพ

การสอบบัญชี ด้านความถูกต้องและครบถ้วนได้ร้อยละ 31.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .48364

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์พบว่า มีเพียงตัวแปรทักษะทางวิชาชีพบัญชีเท่านั้นที่ไม่สามารถพยากรณ์คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความถูกต้องและครบถ้วนได้ (Sig.=.967) ส่วนตัวแปรการพัฒนาความรู้สามารถพยากรณ์คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความถูกต้องและครบถ้วนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์จะพบว่าค่า VIF สูงสุดที่ได้มีค่า 1.441 ซึ่งไม่เกิน 4 หรือค่า Tolerance ที่มีค่าน้อยที่สุด .694 ซึ่งไม่ต่ำกว่า .2 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน (ไม่เกิด Multicollinearity)

เมื่อพิจารณาค่า β พบว่า ตัวแปรการพัฒนาความรู้มีค่าสัมประสิทธิ์ .561 หรือส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความถูกต้องและครบถ้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ตัวแปรทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีค่าสัมประสิทธิ์ .002 หรือไม่ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความถูกต้องและครบถ้วน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

โดยสรุป ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 เป็นไปตามสมมติฐาน แต่ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 5 ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชีต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความเที่ยงธรรม

Coefficients ^a							
	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
1 (ค่าคงที่)	1.522	.270		5.644	.000*		
การพัฒนาความรู้	.555	.069	.473	8.060	.000*	.694	1.441
ทักษะทางวิชาชีพบัญชี	.161	.074	.128	2.181	.030*	.694	1.441

a. ตัวแปรตาม: คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความเที่ยงธรรม

จากตารางที่ 2 จะพบว่า ตัวแปรพยากรณ์มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความเที่ยงธรรมในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .554 และสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความเที่ยงธรรมได้ร้อยละ 30.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .47339

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์พบว่า ทั้งตัวแปรทักษะทางวิชาชีพและตัวแปรการพัฒนาความรู้สามารถพยากรณ์คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความเที่ยงธรรมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์จะพบว่าค่า VIF สูงสุดที่ได้มีค่า 1.441 ซึ่งไม่เกิน 4 หรือค่า Tolerance ที่มีค่าน้อยที่สุด .694 ซึ่งไม่ต่ำกว่า .2 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน (ไม่เกิด Multicollinearity)

เมื่อพิจารณาค่า β พบว่า ตัวแปรการพัฒนาความรู้มีค่าสัมประสิทธิ์ .473 หรือส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความเที่ยงธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ตัวแปรทักษะทางวิชาชีพบัญชีมี

ค่าสัมประสิทธิ์ .128 หรือส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความเที่ยงธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

โดยสรุป ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 และ 6 เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชีต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความชัดเจน กะทัดรัด และสร้างสรรค์

Coefficients ^a							
	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
1 (ค่าคงที่)	-.372	.265		-1.404	.161		
การพัฒนาความรู้	.733	.068	.536	10.820	.000*	.694	1.441
ทักษะทางวิชาชีพบัญชี	.378	.073	.258	5.203	.000*	.694	1.441

a. ตัวแปรตาม: คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความชัดเจน กะทัดรัด และสร้างสรรค์

จากตารางที่ 3 จะพบว่า ตัวแปรพยากรณ์มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความชัดเจน กะทัดรัด และสร้างสรรค์ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .712 และสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความชัดเจน กะทัดรัด และสร้างสรรค์ได้ร้อยละ 50.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .46554

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์พบว่า ทั้งตัวแปรทักษะทางวิชาชีพและตัวแปรการพัฒนาความรู้สามารถพยากรณ์คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความชัดเจน กะทัดรัด และสร้างสรรค์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์จะพบว่าค่า VIF สูงสุดที่ได้มีค่า 1.441 ซึ่งไม่เกิน 4 หรือค่า Tolerance ที่มีค่าน้อยที่สุด .694 ซึ่งไม่ต่ำกว่า .2 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน (ไม่เกิด Multicollinearity)

เมื่อพิจารณาค่า β พบว่า ตัวแปรการพัฒนาความรู้มีค่าสัมประสิทธิ์ .536 หรือส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความชัดเจน กะทัดรัด และสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ตัวแปรทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีค่าสัมประสิทธิ์ .258 หรือส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความชัดเจน กะทัดรัด และสร้างสรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

โดยสรุป ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 และ 7 เป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณของการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชีต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความทันเวลา

Coefficients ^a							
	B	Std. Error	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
1 (ค่าคงที่)	-.176	.297		-.593	.554		
การพัฒนาความรู้	.892	.076	.604	11.761	.000*	.694	1.441
ทักษะทางวิชาชีพบัญชี	.207	.081	.131	2.543	.012*	.694	1.441

a. ตัวแปรตาม: คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความทันเวลา

จากตารางที่ 4 จะพบว่า ตัวแปรพยากรณ์มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความทันเวลาในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .685 และสามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความทันเวลาได้ร้อยละ 46.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ .52150

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์พบว่า ทั้งตัวแปรทักษะทางวิชาชีพและตัวแปรการพัฒนาความรู้สามารถพยากรณ์คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความทันเวลาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์จะพบว่าค่า VIF สูงสุดที่ได้มีค่า 1.441 ซึ่งไม่เกิน 4 หรือค่า Tolerance ที่มีค่าน้อยที่สุด .694 ซึ่งไม่ต่ำกว่า .2 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน (ไม่เกิด Multicollinearity)

เมื่อพิจารณาค่า β พบว่า ตัวแปรการพัฒนาความรู้มีค่าสัมประสิทธิ์ .604 หรือส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความทันเวลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ตัวแปรทักษะทางวิชาชีพบัญชีมีค่าสัมประสิทธิ์ .131 หรือส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความทันเวลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

โดยสรุป ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 และ 8 เป็นไปตามสมมติฐาน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง เรื่อง การพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพส่งผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน มีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาความรู้ ประกอบด้วย ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินโดยรวม เมื่อพิจารณารายปัจจัย พบว่า การพัฒนาความรู้ ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม สอดคล้องกับ ศุภวิชัย แก้วพานันท์ (2558) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพกับความสำเร็จในอาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย พบว่าการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในอาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในทิศทางบวกที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้คือ การเข้ารับการอบรมทางวิชาชีพบัญชี ดังนั้น หากผู้สอบบัญชีมีการพัฒนาความรู้ด้านการบัญชีและด้านการสอบบัญชี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและ

มาตรฐานของวิชาชีพบัญชี พัฒนาความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณ กฎระเบียบข้อบังคับ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์มาตรฐานการสอบบัญชี การพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งผู้สอบบัญชีจำเป็นต้องพัฒนาความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ อยู่เสมอ ผู้ตรวจสอบควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชี และควรพัฒนาความรู้ของตนเองตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความชำนาญในการปฏิบัติงาน เพื่อจะทำให้การปฏิบัติงานตรวจสอบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีมีรายงานการตรวจสอบที่มีคุณภาพ และมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ตามมาตรฐานบัญชีที่รับรองทั่วไป ให้เป็นไปตาม มาตรฐานการสอบบัญชีตามข้อกำหนดของสภาวิชาชีพบัญชี รวมไปถึงมาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดิน รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีในสภาพแวดล้อมของระบบข้อมูลสารสนเทศที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการดำเนินธุรกิจ มีศักยภาพและมีการพัฒนาความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการตรวจสอบ อันจะส่งผลให้สามารถนำเสนอรายงานการสอบบัญชีด้วยความถูกต้องและครบถ้วนตามมาตรฐานการสอบบัญชี รวมถึงการนำเสนอรายงานการสอบบัญชีที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ สามารถจัดทำรายงานการสอบบัญชีที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ และทันเวลา เยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ เพื่อจะทำให้ระบบการตรวจสอบมีประสิทธิภาพที่จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีมีรายงานการตรวจสอบที่มีคุณภาพ และมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ตามมาตรฐานบัญชีที่รับรองทั่วไป และนำไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงพัฒนาวิธีการสอบบัญชีให้มีประสิทธิภาพต่อไป ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ การพัฒนาความรู้ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีมากกว่าทักษะทางวิชาชีพบัญชีโดยรวม อันจะเห็นได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการพัฒนาความรู้ในด้านต่างๆ จะส่งเสริมให้เกิดคุณภาพการสอบบัญชีมากกว่าทักษะทางวิชาชีพบัญชี

2. ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศานิตา บุญคง (2564) ศึกษาเกี่ยวกับทักษะทางวิชาชีพบัญชีส่งผลเชิงบวกต่อความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยตัวแปรอิสระทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะความรู้ทางปัญญา ทักษะการบริหารธุรกิจ ทักษะการใช้ดุลยพินิจเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ และทักษะด้านการสื่อสารระหว่างบุคคล ส่งผลเชิงบวกต่อความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่วัดด้วยการได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ กล่าวได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประเมินตนเองว่ามีทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลเชิงบวกต่อความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีด้านการชำนาญการทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในเขตกรุงเทพมหานครมีความคิดริเริ่มและการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถจัดเรียงลำดับทรัพยากรที่มีเพื่อให้งานเสร็จตามเวลา และสามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร จนส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานตามขั้นตอนการตรวจสอบบัญชีตามคู่มือ กฎระเบียบ คำสั่ง และมาตรฐานการสอบบัญชีได้อย่างถูกต้อง ผ่านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการฝึกฝนตนเองอยู่ตลอดเวลาเกิดเป็นการพัฒนาให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพทางบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชีได้อย่างถูกต้อง ผ่านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการฝึกฝนตนเองอยู่ตลอดเวลาเกิดเป็นการพัฒนาให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพทางบัญชี สอดคล้องกับ ศิวนาถ หล้าคำมี (2561) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของสมรรถนะทางวิชาชีพ กับการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี สมรรถนะทางวิชาชีพ ด้านประสบการณ์การปฏิบัติงานจริง ไม่มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานการควบคุมคุณภาพด้านความถูกต้องของงานสอบบัญชี สมรรถนะทางวิชาชีพด้านประสบการณ์การปฏิบัติงานจริงของนักวิชาการตรวจเงินแผ่นดิน ที่

ปฏิบัติงานตรวจสอบบัญชีมาเป็นระยะเวลานาน มักจะคุ้นเคยกับการตรวจสอบแบบเดิม คือ ใช้วิธีการตรวจสอบเฉพาะเอกสารมากกว่าการตรวจสอบระบบปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ ทิพวรรณ ศิริมาตร (2555) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของลักษณะหลักฐานการบัญชีที่ดีที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวม ด้านความถูกต้อง และด้านความเที่ยงธรรม (2) ทักษะทางวิชาชีพบัญชีด้านความเกี่ยวพัน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชีโดยรวมด้านความชัดเจน กะทัดรัด และสร้างสรรค์ และด้านความทันกาล และสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 เรื่องทักษะทางวิชาชีพ (International Education Standards for Professional Accountants: IES3 Professional Skills) ทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีประกอบไปด้วยทักษะ 5 ด้าน คือ 1. ทักษะด้านปัญญา 2. ทักษะทางด้านวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าที่งาน 3. ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล 4. ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร และ 5. ทักษะทางองค์กรและการจัดการธุรกิจ และหากนักบัญชีมีทักษะทางวิชาชีพครบทั้ง 5 ด้านแล้วก็จะทำให้นักบัญชีเกิดความเชี่ยวชาญในงานที่ทำและยังส่งผลให้งานมีคุณภาพอีกด้วย (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.2557:ออนไลน์) ขัดแย้งกับ สายฝน อุไร (2565) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพบัญชี ด้านความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชี ด้านคุณลักษณะเฉพาะบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพบัญชี ด้านค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวม สอดคล้องกับ กิตติคม จินเจริญ (2559) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญการสอบบัญชีด้านทักษะทางวิชาชีพ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชี โดยรวม (1) ด้านความถูกต้อง ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสมบูรณ์ และด้านความทันกาล (2) ความเชี่ยวชาญการสอบบัญชี ด้านประสบการณ์วิชาชีพการสอบบัญชี มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชี โดยรวม ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความกะทัดรัด ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านความทันกาล (3) ความเชี่ยวชาญการสอบบัญชี ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพการสอบบัญชี มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชี โดยรวมด้านความถูกต้อง ด้านความเที่ยงธรรม ด้านความชัดเจน ด้านความกะทัดรัด และด้านความคิดสร้างสรรค์ และ (4) ความเชี่ยวชาญการสอบบัญชีด้านการเรียนรู้อย่างไม่จบสิ้น มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความชัดเจน และด้านความทันกาล แต่ความสามารถทางการบริหารไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอบบัญชีด้านความเที่ยงธรรม สอดคล้องกับ สุกุม่า มาอู (2562) ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ด้านความครบถ้วนตรวจสอบได้ด้านบัญชี อาจเป็นเพราะผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีทักษะในการปฏิบัติ หน้าที่อย่างถูกต้องในสาขาอาชีพ เช่น มีการประเมินข้อมูลจากแหล่งที่หน้าเชื่อถือ การประยุกต์ใช้ ความรู้ มีความสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ มีการพิจารณางานอย่างรอบคอบ และมีความเข้าใจ กฎเกณฑ์ความเสี่ยงและสภาพแวดล้อมขององค์กร จึงสามารถจัดทำบัญชีได้อย่างครบถ้วน ตรวจสอบได้ ตาม

มาตรฐานการบัญชีที่กำหนด โดยมีตัวแปรทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่ไม่สามารถพยากรณ์คุณภาพการสอบบัญชี ด้านความถูกต้องและครบถ้วนได้ (Sig.=.967) จำนวน 1 ตัวแปร สอดคล้องกับงานวิจัยของของทิพวรรณ ศิริมาตร (2555) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของลักษณะหลักฐานการบัญชีที่ดีที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีการเงิน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความถูกต้อง (2) ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ทักษะทางด้านปัญญา ด้านการวางแผน และด้านการจัดการองค์กร ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการสอบบัญชี ด้านความถูกต้อง ซึ่งวิธีการสุ่มตัวอย่าง และระยะที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความแตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ปรียากร ปรีโยทัย และ สุภัทรธร ทวีจันทร์ (2559) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะทางวิชาชีพบัญชีของนักบัญชีในสถานศึกษา โดยรวมได้แก่ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติงานและหน้าที่ ด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ด้านทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร และด้านทักษะทางองค์การและการจัดการธุรกิจ มีทักษะทางวิชาชีพบัญชี ที่ไม่ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีด้านความถูกต้องและครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาการพัฒนาความรู้ ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้สอบบัญชี ของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ควรมีการพัฒนาความรู้อยู่เสมอและให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความรู้ด้านการสอบบัญชี การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณ กฎระเบียบข้อบังคับ การพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดทั่วไป และมาตรฐานของวิชาชีพในการปฏิบัติงาน ผู้สอบบัญชีควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรายงานทางการเงิน การเปิดเผยข้อมูล และการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพ ถูกต้องครบถ้วน ตามมาตรฐานการสอบบัญชี กฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักเกณฑ์มาตรฐานการตรวจเงินแผ่นดิน

2. ผู้สอบบัญชีควรคำนึงถึงความสำคัญของทักษะทางวิชาชีพบัญชี การเพิ่มพูนทักษะทางวิชาชีพการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น การเพิ่มพูนทักษะทางลักษณะเฉพาะบุคคล เพื่อการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ มีความระมัดระวัง สงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ทักษะทางปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการสื่อสาร เพื่อสามารถทำงานร่วมกับผู้ที่มีวัฒนธรรมหรือความคิดเห็นต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปหรือข้อตกลงที่ยอมรับได้ในสถานการณ์ทางวิชาชีพ เพื่อสามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจนและกระชับเพื่อนำเสนอรายงานในสถานการณ์ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมไปถึงทักษะทางองค์การและการจัดการ เช่น สามารถหรือจัดการโครงการและการตัดสินใจตามแผนการตรวจสอบ และนำไปสู่การพัฒนาการปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีคุณภาพในการสอบบัญชี

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

อาจวิจัยถึงระดับความคิดเห็นของผู้สอบเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความรู้ด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาความรู้แบบเจาะลึกเรื่องมาตรฐานการสอบบัญชี การพัฒนาความรู้เรื่องการตรวจสอบการเงินตามแบบสากล การตรวจสอบตามมาตรฐานระหว่างประเทศของสถาบันตรวจสอบสูงสุด (ISSAI: International Standard of Supreme Audit Institution) เป็นต้น หรือศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการสอบด้านอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชี เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนางานสอบบัญชีให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และดำเนินงานของผู้สอบบัญชี หรือศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่นที่กว้างขึ้น หรือศึกษาการพัฒนาความรู้การตรวจสอบด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติคม จินเหรียญ. (2560). *อิทธิพลของความรู้ความสามารถ คุณลักษณะ หลักฐานการสอบบัญชีที่ดี และความสามารถ ทางการบริหารงานที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชี ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ชลิดา ลีนจี. (2563). *ความรู้และทักษะวิชาชีพของนักบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพในประเทศไทย* (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- ชวนา วิวัฒน์พนชาติ และ สมพงษ์ พรอุปถัมภ์. (2565). *การกำกับดูแลและผู้นำทำให้คุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีดีขึ้นอย่างไร*. ค้นเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2565, จาก <https://www.tfac.th>
- ปรียากร ปรีโยทัย และ สุภัทธร ทวีจันทร์ (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในประเทศไทย*. *Journal of Ratchathani Innovative Social Sciences*, 1(2), 13-18.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (2566). *ข้อมูลบุคลากรสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน: ระบบบริหารทรัพยากรบุคคล*. ค้นเมื่อ 19 มกราคม 2566, จาก <https://dpis.audit.go.th>
- ทิพวรรณ ศิริมาตร. (2555). *ผลกระทบของคุณลักษณะหลักฐานการสอบบัญชีที่ดีที่มีต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตมหาสารคาม). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศานิตา บุญคง (2564). *ทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อความเชี่ยวชาญของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี* (สารนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ศิวนาถ หล้าคำมี (2561). *ความสัมพันธ์ของสมรรถนะทางวิชาชีพกับการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี* (สารนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ศุภวิชญ์ แก้วปานนท์ (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพกับความสำเร็จในอาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย*. (สารนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ณัฐธินิชา คล้ายแก้ว (2562). ผลกระทบสมรรถนะของผู้สอบบัญชีและการบริหารความเสี่ยงที่ส่งผลต่อคุณภาพการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สกุณา มาอู๋ (2562). ทักษะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สายฝน อุไร (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพบัญชีกับความสำเร็จใน การปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีสำนักงานบัญชีคุณภาพในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 14(1), 49-68.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2562). พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2561. ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.audit.go.th/th/พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน-พ.ศ.-2561>
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2562). ประกาศคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เรื่อง หลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน. ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.audit.go.th/th/>
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2548). มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 2 เรื่อง เนื้อหาของโปรแกรมการศึกษาทางวิชาชีพ. ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.tfac.th>
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ ฉบับที่ 3 เรื่อง การพัฒนาทางวิชาชีพระยะเริ่มแรก-ทักษะทางวิชาชีพ (ฉบับปรับปรุง). ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.tfac.or.th>
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 เรื่อง ทักษะทางวิชาชีพ. ค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.tfac.or.th>
- อมลยา โกไศยกานนท์. (2547). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพของงานสอบบัญชี : กรณีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัมพร เทียงตระกุล. (2557). ความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะทางวิชาชีพ และคุณค่าทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตภายใต้มาตรฐานสากลที่มีผลต่อการดำเนินงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของผู้ใช้บริการกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมและกลุ่มเทคโนโลยีในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Flippo, E. B. (1996). *Principles of Personnel Management*. New York: McGraw-Hill.

Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. 2nd Ed. New York: Harper and Row.

รูปแบบประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน

Effective Model for the Protection of Electronic Personal data of Financial Institutions

ธวัช ไทรราหู¹, ทวี แจ่มจำรัส², ดำรงค์ ชลสุข³ และ ชัยวัฒน์ รวีโรจนวงศ์⁴

Thawat Sairahu¹, Tawee Jamjumrus², Damrong Cholsuk³ and Chaiwat Rawirojanawong⁴

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}

Doctor of Philosophy Program in Development Administration, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3}

E-mail: voraphon.jdar@gmail.com¹

Received: July 15, 2023

Revised: August 28, 2023

Accepted: August 29, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับของประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน สิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของสถาบันการเงิน 2) ปัจจัยเชิงสาเหตุของสิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงินและการกำกับดูแลของสถาบันการเงินที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน 3) นำเสนอรูปแบบประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณมีกลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าหน้าที่ที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสถาบันการเงินในสังกัดสมาคมธนาคารไทย จำนวน 400 ตัวอย่าง สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่จากสมาคมธนาคารไทย เจ้าหน้าที่จากธนาคารแห่งประเทศไทย และเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมจำนวน 17 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทาง สิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของสถาบันการเงิน อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด 2) นโยบายภาครัฐ มีอิทธิพลเชิงสาเหตุรวมต่อประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินมากที่สุด รองลงมา ตามลำดับได้แก่ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน การกำกับดูแลของสถาบันการเงิน และสิทธิของเจ้าของข้อมูล 3) รูปแบบประสิทธิผล นำเสนอเป็นลักษณะเป็นภาพแผนภูมิประกอบด้วย นโยบายภาครัฐที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุด เป็นฐานผลึกดันอยู่ล่างสุด พฤติกรรมของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของสถาบันการเงินอยู่ตรงกลาง และสิทธิของเจ้าของข้อมูลอยู่ในระดับบน

คำสำคัญ: การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, ทางอิเล็กทรอนิกส์, สถาบันการเงิน

Abstract

The purpose of this research is to study 1) the level of effectiveness of electronic personal data protection of financial institutions, Owner's Rights, Government Policies, Behavior of Financial Institutions and supervision of financial institutions, 2) causal factors of data subject rights, government policy, financial institution behavior, and financial institution supervision influencing the effectiveness of electronic personal data protection of financial institutions, 3) present the effectiveness of electronic personal data protection of financial institutions. This research was a mixed method, quantitative analysis, and there were 400 samples of data protection officers of financial institutions under the Thai Bankers Association chosen by stratified sampling. Use questionnaires to collect data. Structural equation modeling was used to analyze the data. For the qualitative research, data were collected through in-depth interviews with 17 staff members from the Thai Bankers' Association, staff from the Bank of Thailand, and data protection officers, chosen by purposive sampling, and the data were analyzed by content analysis.

The findings revealed that: 1) the effectiveness of electronic personal data protection, data owner rights, government policies, financial institution behavior, and financial institution supervision is at the highest level of all; and 2) government policies have the most significant combined causal influence on the effectiveness of electronic personal data protection at financial institutions. Followed in order are the behavior of financial institutions, supervision of financial institutions, and the rights of the owners of the data; and 3) the efficiency model of electronic personal data protection for financial institutions is represented by a chart consisting of the most influential government policies as the driving force behind, the behavior of financial institutions. The supervision of financial institutions is in the middle, and the rights of data subjects are also at the top level.

Keywords: Protection of Personal Data, Electronics, Financial Institutions

บทนำ

ผู้ประกอบการทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทุกราย จะต้องมึนโยบายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่ลูกค้าที่ทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงิน เพราะธุรกิจสถาบันการเงินมีบทบาทต่อการดำเนินเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ฐานลูกค้าของสถาบันการเงินจึงมีฐานลูกค้าจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นลูกค้าประเภทบุคคลธรรมดา ลูกค้าองค์กรธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้สถาบันการเงินเป็นองค์กรที่มีฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งบางกรณีข้อมูลของลูกค้าได้ถูกเปิดเผยจากการปฏิบัติงานของสถาบันการเงินเองหรือเกิดจากความผิดพลาดของระบบสถาบันการเงิน ทำให้เจ้าของข้อมูลได้รับความเสียหายจากการ

กระทำได้กล่าว ประเทศไทยมีกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562) ซึ่งจะมีผลบังคับใช้อย่างสมบูรณ์ในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมาซึ่งสมาคมธนาคารไทย (Thai Bankers Association) ได้เห็นถึงความสำคัญของการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกลุ่มธนาคาร เพื่อให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ร.บ. คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ ไทยนั้นมีการอ้างอิงกับกฎหมายของสหภาพยุโรป ที่เรียกกันว่า "GDPR" (EU: General Data Protection Regulation) ที่มีตัวบทกฎหมายที่มีความชัดเจนและครอบคลุม ดังนั้นเอกสารแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของธนาคารไทย (Guideline on Personal Data Protection for Thai Banks) ฉบับนี้ จึงมีการนำเนื้อหาบางส่วนของ GDPR มาปรับใช้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อีกทั้ง มีการยกตัวอย่างแนวปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงการนำตัวบทกฎหมายไปปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น (เอกฉันท สุชาติพันธุ์, 2562)

มาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีการมุ่งเน้นถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของนิติบุคคลในการกระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล อันเนื่องมาจากในประเทศไทย มีผู้ประกอบการจำนวนมากทำการติดต่อและรับส่งข้อมูลส่วนบุคคลกัน ทั้งการรับส่งภายในกันเองภายในองค์กรและภายนอกองค์กร อีกทั้งยังมีการส่งข้อมูลส่วนบุคคลออกนอกประเทศ มีการนำข้อมูลไปเผยแพร่เพื่อประโยชน์ส่วนตนโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการติดต่อไปยังเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น อาจเป็นการรบกวนความเป็นส่วนตัว ซึ่งข้อมูลดังกล่าว มีทั้งข้อมูลที่เป็นข้อมูลทางธุรกิจ และข้อมูลส่วนบุคคล (นั่นก็คือข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบุคคลที่ทำให้สามารถระบุตัวตนได้ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม) การกระทำใด ๆ กับข้อมูลส่วนบุคคลนั้น อาจมีความเสี่ยงที่จะเป็นการกระทำอันละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ ดังนั้น จึงต้องมีกฎหมาย กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาควบคุมและจำกัดการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงบทลงโทษสำหรับการละเมิดกฎข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิความเป็นส่วนตัวให้ดียิ่งขึ้น ผู้ประกอบการจึงต้องมีการใช้ข้อมูลอย่างระมัดระวังมากขึ้น มิให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพและความเป็นส่วนตัวของบุคคล ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการที่ต้องจัดให้มีมาตรการที่ทำให้มั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการคุ้มครอง มีการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเหมาะสม (สมาคมธนาคารไทย, 2564)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้สถาบันการเงินได้ตระหนักถึงปัญหาการคุ้มครองส่วนบุคคล ซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนใหญ่เป็นลูกค้าของสถาบันการเงิน ดังนั้นแต่ละสถาบันการเงินจึงกำหนดนโยบายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า อีกทั้งมีมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยีซึ่งมักจะพบปัญหาภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่ปัจจุบันเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนมากขึ้น สำหรับสถานการณ์ภัยคุกคามทางไซเบอร์ของโลก World Economic Forum ได้จัดทำ Global Risk Security Report 2020 ขึ้น ได้จัดให้ปัญหาภัยคุกคามทางไซเบอร์และการขโมยข้อมูลส่วนบุคคลมีความเสี่ยงสูงเป็น 1 ใน 10 เสี่ยงของโลกติดต่อกันมาหลายปี (World Economic Forum, 2020)

สถานการณ์ภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่พบในประเทศไทยได้มุ่งเป้าไปยังหลายภาคส่วน โดยพบภัยคุกคามทางไซเบอร์ที่มีจุดประสงค์ทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การส่งอีเมลหลอกลวง (Phishing Mail) เว็บไซต์ธนาคาร

ปลอมเพื่อหลอกขโมยรหัสผ่านผู้ที่ใช้งานอิเล็กทรอนิกส์แบงก์กิ้ง (E-banking) การแพร่ระบาดของ มัลแวร์เรียกค่าไถ่ (Ransomware) สายพันธุ์ต่าง ๆ ที่เข้ารหัสลับข้อมูลในเครื่องทำให้เปิดใช้งานไม่ได้ ฯลฯ ซึ่งผู้ใช้งานและผู้ดูแลระบบที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการป้องกัน อาจตกเป็นเหยื่อจากภัยคุกคาม และส่งผลให้องค์กรได้รับความเสียหาย จากประเทสปัญหาคุกคามด้านไซเบอร์และภัยทางการเงินในปัจจุบัน สามารถสรุปเป็น 2 ประเภท คือ 1) การจารกรรมทางด้านเทคนิค (Technical Hacking) ซึ่งใช้การโจมตีที่อาศัยช่องโหว่ของซอฟต์แวร์ (Software) และฮาร์ดแวร์ (Hardware) 2) วิศวกรรมทางสังคม (Social Engineering) ซึ่งการโจมตีการรักษาความปลอดภัย โดยใช้เทคนิคทางจิตวิทยาสังคม ออกกลอุบายต่าง ๆ ให้ผู้เสียหายเปิดเผยหรือถูกขโมยข้อมูลส่วนตัวที่สำคัญ (กรีน ธีญญวิกรม, 2564)

ด้วยความจำเป็นและความสำคัญดังกล่าวทำให้ธนาคารจำเป็นต้องทบทวนและปรับปรุงนโยบายทางด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในการให้บริการลูกค้าขององค์กร เพื่อให้้องค์กรเกิดความมั่นคงปลอดภัยและเป็นการสร้างมาตรฐานให้ตัวองค์กรเอง ซึ่งจะช่วยให้้องค์กรสามารถเตรียมพร้อมรับมือกับภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายของภาครัฐ และพฤติกรรมของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของสถาบันการเงิน ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “รูปแบบประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน” เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน สิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของสถาบันการเงิน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของสิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของสถาบันการเงินที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน

สมมติฐานการวิจัย

1. สิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของสถาบันการเงินส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน
2. สิทธิเจ้าของข้อมูล นโยบายของภาครัฐ และพฤติกรรมของสถาบันการเงินส่งผลทางตรงต่อการกำกับดูแลของสถาบันการเงิน
3. สิทธิของเจ้าของข้อมูล และนโยบายของภาครัฐส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมของสถาบันการเงิน
4. นโยบายของภาครัฐส่งผลทางตรงต่อสิทธิของเจ้าของข้อมูล

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2562)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสถาบันการเงินในสังกัด สมาคมธนาคารไทย จำนวน 3,200 คน (สมาคมธนาคารไทย, 2564) กลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้เกณฑ์ 20 เท่า ของตัวแปรสังเกตได้ จำนวน 20 ตัวแปร คือ 20×20 เท่ากับ 400 ตัวอย่าง (Kline, 2005) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling)

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากสมาคมธนาคารไทย จำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่จากธนาคารแห่งประเทศไทย จำนวน 4 คน และเจ้าหน้าที่คุ้มครองส่วนบุคคล จำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล สิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน การกำกับดูแลของสถาบันการเงิน และประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน โดยมีการตรวจสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) ผ่านเกณฑ์ด้วยค่า 0.60-1.00 ทุกข้อคำถาม หลักจากนั้นนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 35 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.952 -0.976 จึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive) ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอ้างอิง (Inferential) ใช้การวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวัดความตรง (Validity) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Source of Data) สำหรับความเชื่อมั่น (Reliability) ได้พิจารณาถึงแหล่งข้อมูลว่ามีความน่าเชื่อถือได้ (Credibility) การพึ่งพากับเกณฑ์อื่นๆ (Dependability) การถ่ายโอนผลการวิจัย (Transferability) และการไม่ลำเอียง (Bias) โดยข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก นำมาถอดเทปเพื่อให้ได้บทสรุปของข้อคำถามในการสัมภาษณ์

2.3 การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method) โดยนำผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ได้ค่าอิทธิพลรวม มีค่าน้อยเรียงลำดับที่เป็นจุดอ่อนของการวิจัยเชิงปริมาณ นำไปเป็น

หัวข้อสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อเป็นการปิดจุดอ่อนและยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ ให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ผู้วิจัยใช้อธิบายคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถามที่ศึกษา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวแปรสังเกตตัวแปรต่อเนื่องและการวิเคราะห์ค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลตัวแปรนามบัญญัติที่เป็นข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น และนำเสนอข้อมูลด้วยตารางและคำบรรยาย (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550)

สถิติวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (structural equation model, SEM) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ (linear structure relationship, LISREL) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์และคณะ, 2549) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรเชิงสังเกต และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ด้วยการวิเคราะห์ค่าทางสถิติและค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอนของการวิเคราะห์เพื่อหาระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน ของผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้งหมด แล้วนำมาเปรียบเทียบกับด้านความคิดเห็นของแต่ละคน จากนั้นนำมาจัดเรียงข้อมูลใหม่เพื่อให้สามารถเข้าใจได้ง่ายชัดเจนยิ่งขึ้น บันทึกประเด็นสำคัญหรือน่าสนใจของตัวแปรที่จะใช้ในการวิเคราะห์ (ถนอมรัตน์ ประสิทธิ์เมตต์, 2548) ของข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยพิจารณาความสอดคล้อง ความเชื่อมโยงกันตามกรอบแนวคิด และนำมาเสนอเชิงบูรณาการสนับสนุนผลการวิเคราะห์จากการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน สิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของสถาบันการเงิน ผลการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	$\bar{x}$	SD	ลำดับที่	ระดับ ความสำคัญ
ประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน (EEPD)	4.43	0.56	2	มากที่สุด
สิทธิของเจ้าของข้อมูล (DASU)	4.32	0.56	5	มากที่สุด
นโยบายภาครัฐ (GOPO)	4.37	0.55	4	มากที่สุด

ตัวแปรแฝง	$\bar{X}$	SD	ลำดับที่	ระดับ ความสำคัญ
พฤติกรรมของสถาบันการเงิน (BOFI)	4.43	0.54	1	มากที่สุด
การกำกับดูแลของสถาบันการเงิน (SUFU)	4.42	0.57	3	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า พฤติกรรมของสถาบันการเงิน (BOFI) มีระดับความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$) จัดเป็นลำดับ 1 นอกจากนั้น การกำกับดูแลของสถาบันการเงิน (SUFU) นโยบายภาครัฐ (GOPO) และสิทธิของเจ้าของข้อมูล ก็มีระดับความสำคัญมากที่สุดทั้งหมดเช่นกัน โดยจัดเป็นลำดับ 3,4 และ 5 โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงกันตามลำดับ ($\bar{X}=4.42, 4.37, 4.32$) ส่วนประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน (EEPD) มีค่าความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.42$)

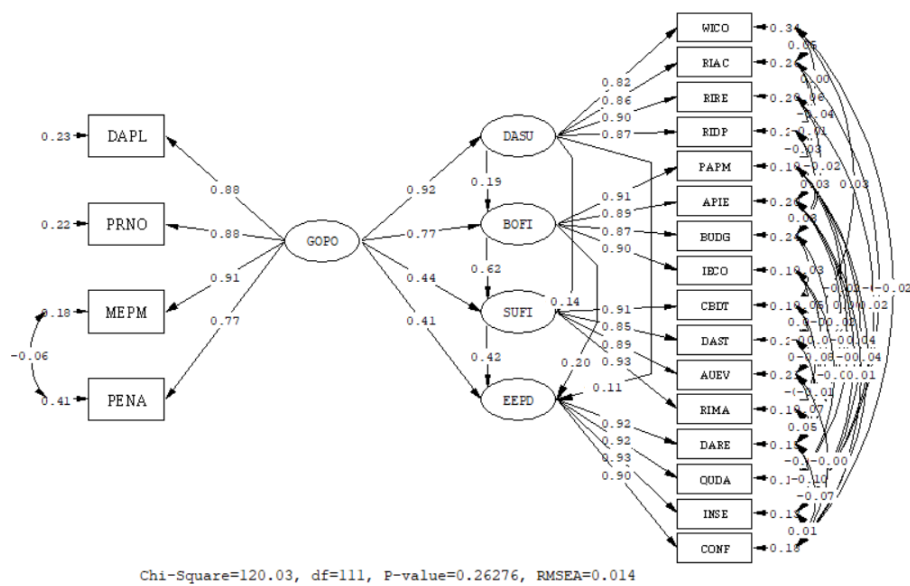
2. ปัจจัยเชิงสาเหตุของสิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงินและการกำกับดูแลของสถาบันการเงินที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน โดยพิจารณาจากแบบจำลองทางเลือกที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องพิจารณาค่าของแบบจำลองผ่านเกณฑ์มาตรฐานก่อน

ตาราง 2 แสดงค่าการผ่านเกณฑ์มาตรฐานของแบบจำลองทางเลือก

รายการ	ค่าสถิติ	แบบจำลองตาม สมมติฐาน	แบบจำลอง ทางเลือก
1. Chi-square (χ^2)	*ต่ำใกล้ 0	517.79	120.03
	*เท่ากับ df	160	111
Relative Chi-square	ผลการ (χ^2 / df) < 2.00	3.236	1.081
2. GFI	> 0.90	0.89	0.97
3. AGFI	> 0.90	0.85	0.94
4. RMR	เข้าใกล้ 0.00	0.011	0.006
5. RMSEA	< 0.05	0.075	0.014
6. CFI	*0.00-1.00	0.99	1.00
7. CN	> 200	172.44	496.36

จากตาราง 2 พบว่า ค่าของแบบจำลองทางเลือกที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าผ่านเกณฑ์ทุกค่า

ภาพที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์แบบจำลองตามสมการโครงสร้างที่เป็นการจำลองทางเลือกที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ หลังจากปรับค่าต่าง ๆ ของโมเดลแล้ว

ภาพที่ 1 แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์แบบทางเลือก (Standardized Solution)

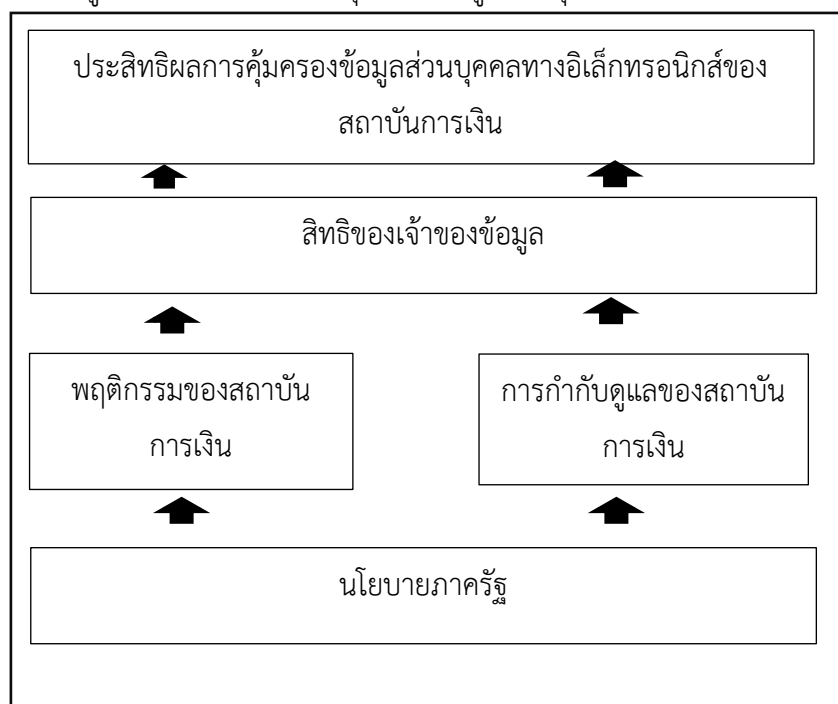
จากภาพที่ 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรแฝงและค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ระหว่างตัวแปรแฝงกับตัวแปรประจักษ์มีค่าในเชิงบวกทุกตัว ตาราง 3 แสดงค่าสถิติ ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง (DE) ทางอ้อม (IE) อิทธิพลรวม (TE) ของตัวแปรแฝงจากค่า Beta และ Gamma

ตัวแปรตาม	ความ สัมพันธ์	ตัวแปรอิสระ				
		GOPO	DASU	BOFI	SUFI	EEPD
DASU	DE	0.92**	N/A	N/A	N/A	N/A
	IE	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
	TE	0.92**	N/A	N/A	N/A	N/A
BOFI	DE	0.77*	0.19*	N/A	N/A	N/A
	IE	0.17*	N/A	N/A	N/A	N/A
	TE	0.94**	0.19*	N/A	N/A	N/A
SUFI	DE	0.44**	0.14*	0.62**	N/A	N/A
	IE	0.46**	0.12*	N/A	N/A	N/A
	TE	0.90**	0.26*	0.62**	N/A	N/A
EEPD	DE	0.41**	0.11*	0.20*	0.42**	N/A
	IE	0.47**	0.03	0.26**	N/A	N/A
	TE	0.88**	0.14*	0.46**	0.42**	N/A

Chi-Square= 120.03, df=111, p-value = 0.263, GFI=0.97, AGFI=0.94, RMR=0.006,
RMSEA=0.014, CFI=1.00, CN=496.36

จากตาราง 3 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน (EEDP) เรียงตามลำดับ 1 คือ นโยบายภาครัฐ (GOPO) มีค่า 0.88 ลำดับ 2 คือ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน (BOFI) มีค่า 0.42 ลำดับ 3 คือ การกำกับดูแลของสถาบันการเงิน (SUFI) มีค่า 0.42 และลำดับที่ 4 คือ สิทธิของเจ้าของข้อมูล (DASU) มีค่า 0.14 ทั้งหมดที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 และ 0.5 ดังนั้นสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ว่า ผลเป็นไปตามสมมติฐานทุกข้อ

3. นำเสนอรูปแบบประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน

ภาพที่ 3 รูปแบบประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน

จากภาพที่ 3 พบว่า เพื่อนำเสนอรูปแบบประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน ที่ได้จากผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีลักษณะเป็นภาพแผนภูมิประกอบด้วย นโยบายภาครัฐที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุดเป็นฐานหลักตั้งอยู่ล่างสุด พฤติกรรมของสถาบันการเงิน การกำหนดอยู่ตรงกลาง และสิทธิของเจ้าของข้อมูลอยู่ในระดับบนด้วย ทั้งนี้การกำหนดภาพแผนภูมิได้จากอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมจากตัวแปรแฝงทุกตัวที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อกัน

อภิปรายผล

1. ประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน สิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของสถาบันการเงิน อภิปรายผลได้ว่า

ประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินประกอบด้วย ด้านรักษา ความลับ ด้านรักษาความปลอดภัย ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และด้านคุณภาพของข้อมูล เกิดข้อค้นว่า สถาบันการเงินทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระยะเวลาที่กำหนด มีการรักษาคุณภาพของข้อมูลส่วนบุคคลให้มี

ความถูกต้องอยู่เสมอ มีการกำหนดมาตรการในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล และมีข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของภาระวี ปุญเสรีพิพัฒน์ (2561) ได้ศึกษา มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบนธุรกิจกรรมอิเล็กทรอนิกส์: ศึกษากรณีการใช้คุกกี้บนอินเทอร์เน็ตการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลโดยใช้เทคโนโลยีอย่างคุกกี้ (Cookie) ผลการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นการทั่วไป ไม่ได้แยกบทบัญญัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบนธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

สิทธิของเจ้าของข้อมูล ประกอบด้วย ด้านการแก้ไขข้อมูล ด้านการถอนความยินยอม ด้านการโอนย้ายข้อมูล และด้านการเข้าถึงข้อมูล เกิดข้อค้นพบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีการพิสูจน์ตัวตนเจ้าของข้อมูลก่อนถอนความยินยอมสามารถเข้าถึงข้อมูลตามนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสถาบันการเงิน อีกทั้งมีสิทธิในการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองตามกฎหมายกำหนด และแหล่งข้อมูลที่โอนย้ายข้อมูล ต้องเป็นแหล่งที่น่าเชื่อถือได้ มีความปลอดภัยและไม่ขัดต่อกฎหมาย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพินดา พูลสวัสดิ์ (2560) มาตรฐานทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมียุทธศาสตร์เกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลของเด็ก เกี่ยวกับการถอนความยินยอม การเข้าถึงข้อมูล การแก้ไขข้อมูล การโอนย้ายข้อมูล ให้ชัดเจนและครอบคลุม

นโยบายภาครัฐ ประกอบด้วย ด้านนโยบายการคุ้มครองข้อมูล ด้านมาตรการคุ้มครองข้อมูล ด้านกฎหมายการคุ้มครอง และ ด้านการลงโทษ เกิดข้อค้นพบว่า ภายใต้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้กำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูล มีการประกาศนโยบายความเป็นส่วนตัว มาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีการมุ่งเน้นหน้าที่และความรับผิดชอบของนิติบุคคลในการกระทำการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล และ บทลงโทษการไม่ปฏิบัติตามนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีทั้งโทษทั้งแพ่ง ทางอาญา และปกครอง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ คณาธิป ทองรวีวงศ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการทำสัญญา แบบสมาร์ท: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยุโรป และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผลการศึกษาพบว่าภาครัฐบาลมีนโยบายในการบังคับใช้กฎหมาย และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีมาตรการและบทลงโทษ

พฤติกรรมของสถาบันการเงิน ประกอบด้วย ด้านการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร ด้านการจัดทำนโยบายและคู่มือปฏิบัติ ด้านแต่งตั้งบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ ด้านการสนับสนุนงบประมาณ และ เกิดข้อค้นพบว่า สถาบันการเงินมีการจัดทำนโยบายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีการแต่งตั้งบุคลากรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับคุ้มครองส่วนบุคคล สนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และมีเครื่องมือและวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของกรีน ธัญญวิกรม (2564) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ กรณีศึกษา การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการทำธุรกรรม ทางอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารพาณิชย์ไทย ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย ได้มีการจัดทำนโยบายและแนวทางการ ดำเนินการด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ตามมาตรฐานการจัดการความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ

การกำกับดูแลของสถาบันการเงิน ประกอบด้วย ด้านป้องกันการโจมตีข้อมูล ด้านตรวจสอบและการประเมินผล ด้านการบริหารความเสี่ยง และด้านการโอนย้ายข้อมูลต่างประเทศ เกิดข้อค้นพบว่า การโอนย้ายข้อมูลต้องได้รับการคุ้มครองตามเกณฑ์ของสหภาพยุโรปหากมีการโอนย้ายข้อมูล สถาบันการเงินมีการพัฒนาซอฟต์แวร์ในการป้องกันโจมตีข้อมูล มีการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นประจำทุกปี และ มีการจัดตั้งฝ่ายบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับการคุ้มครองส่วนบุคคล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กริน ธัญญวิกรม (2564) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ กรณีศึกษา การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการทำธุรกรรม ทางอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารพาณิชย์ไทย ผลการศึกษาพบว่า ธนาคารพาณิชย์ มีการกำกับดูแล ปัญหา ภัยคุกคามทางไซเบอร์ ที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านความพร้อมในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์และความพร้อมในการรับมือต่อการสูญเสียอธิปไตยไซเบอร์ของชาติโดยภาครัฐได้ออก กฎหมายสำคัญ 2 ฉบับในปี พ.ศ. 2562 คือ พ.ร.บ.ไซเบอร์ฯ และ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ออกกฎระเบียบต่าง ๆ ในการกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ไทย

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุของสิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของสถาบันการเงินที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน อภิปรายผลได้ว่า ผลการทดสอบตามสมมติฐานที่เสนอไว้ ได้ผลเป็นไปตามสมมติฐาน โดยปัจจัยทั้งหมดมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน โดยรัฐบาลประเทศไทยคุ้มครองสิทธิของประชาชน ด้วยการออกนโยบายภาครัฐที่เห็นความสำคัญของสิทธิของเจ้าของข้อมูล การกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลเพิ่มมากขึ้น มีอิทธิพลกับพฤติกรรมของสถาบันการเงิน การกำกับดูแลของสถาบันการเงิน และประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน ด้วยการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อวางหลักเกณฑ์ มาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Azuwa, et al. (2012). ที่ศึกษาเรื่อง Technical Security Metrics Model in Compliance with ISO/IEC 27001 Standard (TSMM) ผลการวิจัยพบว่า รัฐบาลมาเลเซียได้มองเห็นถึงความสำคัญขององค์กรด้าน Critical National Information Infrastructure (CNII) ที่จะต้องป้องกันระบบข้อมูลที่สำคัญ โดยในปี 2010 รัฐบาลได้มีคำสั่งให้ระบบขององค์กรเหล่านั้นต้องได้รับการรับรองเป็น ISO/IEC 27001 ภายในเวลา 3 ปี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rosmaini, Kusumasari, Lubis and Lubis (2018) ผลการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญในการควบคุมกระบวนการรวบรวมใช้ถ่ายโอนเปิดเผยและจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อผลกำไรหรือวัตถุประสงค์ทางการค้าอื่น ๆ โดยตระหนักถึงทั้งสิทธิส่วนบุคคลสำหรับความเป็นส่วนตัวและความต้องการขององค์กร

3. นำเสนอรูปแบบประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน อภิปรายผลได้ว่า สถาบันการเงิน ต้องให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นคือ “สิทธิของเจ้าของข้อมูล” กล่าวคือ หากสถาบันการเงินมีการกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็น การถอนความยินยอม การเข้าถึงข้อมูล การแก้ไขข้อมูล และการโอนย้ายข้อมูล จะทำให้เกิดประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้น การให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับ “การกำกับดูแลของสถาบันการเงิน” หาก สถาบัน

การเงินมีการกำกับดูแลสถาบันการเงินมีการ ไม่ว่าจะเป็นโอนย้ายข้อมูลต่างประเทศ การป้องกันการโจมตี การตรวจสอบและประเมินผล และการบริหารความเสี่ยง เพิ่มขึ้นทำให้เกิดประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเพิ่มมากขึ้น โดยประเด็นสำคัญอย่างยิ่งคือ “พฤติกรรมของสถาบันการเงิน” หากมีพฤติกรรมของสถาบันการเงินเพิ่มขึ้นย่อมทำให้เกิดประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเพิ่มขึ้น และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการ “นโยบายภาครัฐ” กล่าวคือ หาก สถาบันการเงินมีการปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูล นโยบายการคุ้มครองข้อมูล มาตรการคุ้มครองข้อมูล และการลงโทษ อันจะนำมาสู่ประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sariah (2019) ที่ศึกษาเรื่อง Factors Influencing Electronic Personal Data Protection Management and Development of Financial Institutes in Thai Banking Association ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการและพัฒนาระบบการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินในประกอบด้วย การจัดนโยบายและคู่มือปฏิบัติด้วยการแต่งตั้งบุคคลและผู้เชี่ยวชาญของสถาบันการเงิน และการกำกับดูแลของธนาคาร ได้แก่ การป้องกันการโจมตี การบริหารความเสี่ยง และการตรวจสอบและประเมินผล และสอดคล้องกับการวิจัยของ Lubis, Kartiwi and Zuhuda (2018) ที่ศึกษาเรื่อง Privacy and personal data protection in electronic voting: factors and measures ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐมีการกำหนดนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อลดความกังวลและการรับรู้ความเป็นส่วนตัวผลประโยชน์มีอิทธิพลต่อการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ ความสำเร็จและความล้มเหลวของการลงคะแนนเสียงทางอิเล็กทรอนิกส์ การดำเนินการขึ้นอยู่กับปฏิบัติตามความต้องการของผู้ออกเสียงลงคะแนนเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวและการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ด้านวิชาการและด้านนโยบาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สิทธิของเจ้าของข้อมูล นโยบายภาครัฐ พฤติกรรมของสถาบันการเงิน และ การกำกับดูแลของสถาบันการเงิน มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน โดยผลการทดสอบพบว่า ตัวแปรแต่ละตัวแปร ผลการทดสอบที่ได้มีทั้งตัวแปรที่ส่งผลทางตรงและตัวแปรที่ส่งผลต่อกันทางอ้อม ซึ่งอธิบายได้ว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อกันโดยตรง หมายถึง ตัวแปรที่มีค่าระดับความสัมพันธ์มากขึ้น ย่อมส่งผลที่เกิดขึ้นมากตามด้วย สำหรับตัวแปรส่งผลทางอ้อม หมายถึง ตัวแปรไม่สามารถเพิ่มค่าระดับความสัมพันธ์ได้โดยตรง แต่อาศัยปัจจัยอื่นเข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนุนเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีค่าระดับเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ยกตัวอย่าง สิทธิของเจ้าของข้อมูล ส่งผลต่อประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อมีการกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลเพิ่มมากขึ้น ย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน เพิ่มขึ้นด้วย และนโยบายภาครัฐส่งผลต่อประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อมีการศึกษาสถาบันการเงิน

มีการปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐเพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเพิ่มขึ้นด้วย

1.1 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 1 สิทธิของเจ้าของข้อมูล ประกอบด้วย การถอนความยินยอม การเข้าถึงข้อมูล การแก้ไขข้อมูล และการโอนย้ายข้อมูล

ข้อค้นพบ: การโอนย้ายข้อมูล มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาคือ การเข้าถึงข้อมูล การแก้ไขข้อมูล และการถอนความยินยอม

ข้อเสนอแนะ: สถาบันการเงินต้องให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการย้ายข้อมูลของลูกค้าอย่างเป็นระบบ มีการพิจารณาถึงแหล่งปลายทางในการโอนย้ายข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ และมีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบดูแลโดยเฉพาะ

1.2 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 2 การกำกับดูแลของสถาบันการเงิน ประกอบด้วย การโอนข้อมูล ต่างประเทศ การป้องกันการโจมตี การตรวจสอบและการประเมินผล และการบริหารความเสี่ยง

ข้อค้นพบ: การบริหารความเสี่ยง มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาคือ การตรวจสอบ และการประเมินผล การป้องกันโจมตี และการโอนข้อมูลต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ: สถาบันการเงินต้องมีการจัดตั้งฝ่ายบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นรูปธรรม มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการติดตามประเมินผล และกำกับดูแลอย่างชัดเจน

1.3 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 3 พฤติกรรมของสถาบันการเงิน ประกอบด้วย การจัดทำนโยบาย และคู่มือปฏิบัติการแต่งตั้งบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ การสนับสนุนงบประมาณ และการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร

ข้อค้นพบ: การแต่งตั้งบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาคือ การสนับสนุนงบประมาณ การจัดทำนโยบายและคู่มือปฏิบัติ และการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร

ข้อเสนอแนะ: สถาบันการเงินต้องมีการกำหนดนโยบายในการแต่งตั้งบุคคลและผู้เชี่ยวชาญด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีกระบวนการสรรหาที่โปร่งใส ยุติธรรมจากบุคลากรภายในและภายนอกองค์กรให้ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.4 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 4 นโยบายภาครัฐ ประกอบด้วย กฎหมายการคุ้มครองข้อมูล นโยบายการคุ้มครองข้อมูล มาตรการการคุ้มครองข้อมูล มาตรการการคุ้มครองข้อมูล และการลงโทษ

ข้อค้นพบ: นโยบายการคุ้มครองข้อมูล มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาคือ มาตรการการคุ้มครองข้อมูลเครดิต กฎหมายการคุ้มครองข้อมูล และการลงโทษ

ข้อเสนอแนะ: สถาบันการเงินต้องประกาศนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้กับลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทราบโดยสาธารณะ มีการจัดทำคู่มือการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่พนักงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ

1.5 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 5 ประสิทธิภาพการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล คุณภาพของข้อมูล การรักษาความปลอดภัย และการรักษาความลับ

ข้อค้นพบ: คุณภาพของข้อมูล มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมากที่สุด รองลงมาคือ การรักษาระบบความปลอดภัย การรักษาความลับ และการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อเสนอแนะ: สถาบันการเงิน ต้องกำหนดนโยบายให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบมีการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล ก่อนการบันทึก หรือแก้ไข ให้มีความถูกต้อง และข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในประเด็นที่เกี่ยวกับประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินเพื่อต่อยอดจากงานวิจัยในครั้งนี้ ลักษณะดังต่อไปนี้คือ

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงินในประเด็นเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย บทลงโทษทางกฎหมาย ความครอบคลุมของกฎหมาย เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น คุณสมบัติของพนักงานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ความสามารถของพนักงานคุ้มครองส่วนบุคคล เพื่อเพิ่มประสิทธิผลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทางอิเล็กทรอนิกส์ของสถาบันการเงิน

เอกสารอ้างอิง

- กรีน ัญญวิกรม. (2564). การจัดการความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ กรณีศึกษา การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการทำธุรกรรม ทางอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารพาณิชย์ไทย. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology*, 6(3), 371-386.
- คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2562). การคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการทำสัญญา แบบสมาร์ท: ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลยุโรป. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 14(34), 125-139.
- พนิดา พูลสวัสดิ์. (2556). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภาระวี ปุณฺณเสรีพัฒน์. (2561). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบนธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์: ศึกษากรณีการใช้คุกกี้บนอินเทอร์เน็ต. *วารสารนิติศาสตร์*, 7(1), 166 – 193.
- สมาคมธนาคารไทย. (2564). *แนวทางการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลภาคธุรกิจธนาคารสมาคมธนาคารไทย*. นนทบุรี: สมาคมธนาคารไทย.
- Azuwa, M. P. et al. (2012). Technical Security Metrics Model in Compliance with ISO/IEC 27001 Standard. *International Journal of Cyber-Security and Digital Forensics (IJCSDF)*, 1(4), 280-288.
- Lubis, M., Kartiwi, M. & Zulhuda, S. (2018). Privacy and personal data protection in electronic voting: factors and measures. *Telkomnika*, 15(1), 512-521.

- Rosmaini, E., Kusumasari, T. F., Lubis, M. & Lubis, A. R. (2018), March. Study to the current protection of personal data in the educational sector in Indonesia. *Journal of Physics: Conference Series* ,978(1), 12 -37.
- Sariahu, T. (2019). Factors Influencing Electronic Personal Data Protection Management and Development of Financial Institutes in Thai Banking Association. *International Academic Multidisciplinary Research Conference in Los Angeles 2019*. Los Angeles, United State of America 11 - 13 December 2019, 36-40.

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสี
ธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น
Success Factors Affecting Learning Center Development Silkworm Cultivation
and Weaving Natural Colored Silk Kao Ngew Subdistrict,
Phon District, Khon Kaen Province

สุขวรรณ สุทธิวงศ์
Sukhawan Suthiwong
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand
Email: 63563827023@ssru.ac.th

Received: July 26, 2023

Revised: August 29, 2023

Accepted: August 30, 2023

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการเลี้ยงไหมจากแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน มาเป็นแบบอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเทคนิควิชาการเลี้ยงไหมแผนใหม่ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไหมได้รับผลตอบแทนสูงสุด การวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น และเพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 400 ตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านเครือข่าย ด้านการบริหาร และด้านการบริการ ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนา, ศูนย์การเรียนรู้, ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

Abstract

Thailand has changed silkworm farming from a household to a commercial industry. Therefore, it is necessary to develop a new technique of silk culture to be able to operate effectively for silk farmers to receive the highest return research subject Success Factors Affecting the Development of Silk Mulberry Learning Center and weaving natural colored silks, Kao Ngew Subdistrict, Phon District, Khon Kaen Province The objective of this study was to study the level of success factors affecting learning center development. Mulberry cultivation, silk cultivation and natural color silk weaving, Kao Ngew Subdistrict, Phon District, Khon Kaen Province and to study the success factors affecting the development of learning centers Mulberry cultivation, silk cultivation, and natural color silk weaving, Kao Ngew Subdistrict, Phon District, Khon Kaen Province The populations used in this research were community enterprises, manufacturers, entrepreneurs, and people involved. The sample group used in this research consisted of 400 samples. This research was quantitative The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results showed that the success factors affecting the development of the mulberry silk cultivation learning center and natural color silk weaving generally were at the highest level. When considering each aspect, it was found that Building and premises were at the highest level, followed by learning resources: network side Administration and service, respectively.

Keywords: Policy Implementation, Decentralization, Public Service Arrangement

บทนำ

การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมถือว่าเป็นอาชีพดั้งเดิมของประเทศไทย เนื่องจากมีการเลี้ยงมาอย่างช้านาน โดยทั่วไปการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของเกษตรกรจะทำในรูปแบบวิถีชาวบ้าน กล่าวคือ ในการเลี้ยงไหมจะเพาะพันธุ์ไหมเองซึ่งไข่ไหมจะเป็นพันธุ์พื้นเมือง วิธีการเลี้ยงไหม จะเป็นวิธีการเลี้ยงแบบดั้งเดิม เมื่อได้รังไหมก็จะนำมาสาวเส้น และทอเป็นผืนผ้า เพื่อใช้ในเทศกาลต่าง ๆ หรือนำมาจำหน่ายในท้องถิ่น โดยเฉพาะเกษตรกรในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมกันอย่างแพร่หลายโดยทำเป็นอาชีพเสริม จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นที่จะเข้ามาประกอบอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม (กรมหม่อนไหม, 2560) ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการนำเข้าเส้นไหมมากกว่าส่งออกนับว่าเป็นโอกาสของเกษตรกรที่ขายผลิตเส้นไหมให้ได้คุณภาพ เพื่อเข้าสู่ตลาดการผลิตผ้าไหมที่ยังคงมีความต้องการใช้เส้นไหมเป็นปริมาณมากแต่อย่างไรก็ตามการผลิตเส้นไหมของเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรยังไม่มีคุณภาพ ขาดการรวมกลุ่มเครือข่ายการผลิตเพื่อให้ได้ปริมาณมากพอที่จะเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ประกอบการ ทำให้ขาดการเชื่อมโยงสู่ตลาดที่มีความพร้อมและมีความต้องการเส้นไหมเป็นปริมาณมาก หากมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อผลิตเส้นไหมในลักษณะกลุ่มผู้สาวไหม มีการบริหารจัดการที่ดีโดย

กลุ่มของเกษตรกรเอง มีการคัดเกรดเส้นไหม มีฝ่ายตลาดที่ชัดเจนก็จะทำให้การผลิตเส้นไหมมีคุณภาพและปริมาณเพียงพอต่อการเชื่อมโยงผู้ประกอบการที่ต้องการ ซึ่งเส้นไหมเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำคัญของหลายจังหวัดในประเทศไทย โดยส่วนมากมีแหล่งสำคัญอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จนปัจจุบันได้แพร่กระจายไปทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างกันในลวดลายตามเชิงความคิดและวัฒนธรรมแต่ละประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตไหมไทยและผลิตภัณฑ์ไหมไทยที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงมากแห่งหนึ่งของโลก ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของไทยเป็นเอกลักษณ์ไทยที่ได้รับการกล่าวขานมานานแล้วในด้านความงดงามของสีสันทัน และลวดลาย รวมถึงฝีมือการทอผ้าเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมาในอดีตการทอผ้าจะมีอยู่ทุกครัวเรือนในทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพราะผ้าเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันของทุกคน ผ้าของแต่ละท้องถิ่น หรือภูมิภาคจะมีลวดลาย คุณลักษณะ และความโดดเด่นที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความชำนาญ และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น การทอผ้าเป็นสื่อสัญลักษณ์ของคนในแต่ละชุมชน แสดงถึงเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ และความแตกต่างทางวัฒนธรรม อีกทั้ง ผ้าทอยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่แรกจนถึงตาย และมีบทบาทสำคัญทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จนกระทั่งมีการคิดค้น ลวดลายสีสันทัน เพื่อเพิ่มความสวยงามและนำใช้สีสันทันของผ้าทอ เกิดการนำสีมาย้อมเส้นไหมเพื่อให้ได้สีตามที่ต้องการ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเสริมอย่างเดียวนอกจากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้า ซึ่งปัญหาหลักคือ ต้นทุนในการผลิตที่สูงขึ้น ผลกำไรจากการทอผ้าต่ำเมื่อเทียบกับระยะเวลาในการผลิตต่อการจำหน่ายหรือจากการสั่งทอของลูกค้าในแต่ละครั้ง ประกอบกับปัจจุบันตลาดมีความต้องการผ้าทอที่ย้อมจากสีธรรมชาติมากกว่าผ้าที่ย้อมจากสีเคมี เป็นเอกลักษณ์ของการย้อมสีธรรมชาติ หรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติปราศจากเคมีมากขึ้น

ปัจจุบันความนิยมผ้าทอพื้นบ้านของไทยมีความนิยมเฉพาะกลุ่มข้าราชการและหน่วยงานของรัฐ ด้วยการนำมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย และให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นชุดประจำสำนักงานหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ซึ่งกระบวนการในการทอผ้าไหมมีหลายขั้นตอน ในบางพื้นที่มีกระบวนการในการทอผ้าโดยเริ่มตั้งแต่การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทำเส้นไหม การทำลวดลายจนกระทั่งทอเป็นผืนและการสร้างค่านิยมเกี่ยวกับหม่อนไหม ที่มุ่งมั่นให้มีการสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยภูมิปัญญาผ้าทอนี้ยังเป็นวัฒนธรรมที่สามารถบูรณาการกับการท่องเที่ยวได้ ซึ่งจังหวัดขอนแก่นเป็นเมืองที่มีศักยภาพในด้านภูมิปัญญาผ้าทอมาอย่างยาวนานและอีกหลาย ๆ ด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การศึกษา และยังมี ความหลากหลายทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวมีแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์วัฒนธรรม จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นเมืองที่มีศักยภาพทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านการท่องเที่ยว รวมถึงเป็นเมืองที่มีการทอผ้าไหมที่สำคัญของประเทศ มีชื่อเสียงมายาวนาน เพื่อเป็นเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหม่อนไหม เกี่ยวกับผ้าไหมที่เป็นฝีมืออันประณีตของชาวจังหวัดขอนแก่นโดยส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวโดยอาศัยภูมิปัญญาผ้าไหมเป็นจุดขายเพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ด้วยการยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่ม สร้างรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของเกษตรกรผู้ทอผ้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น

สมมติฐานของการวิจัย

1. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น มีผลสำเร็จอย่างไร
2. ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ตำบลเก่าจั่ว อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น เป็นอย่างไร

การทบทวนวรรณกรรม

หม่อน หรือ มัลเบอร์รี่ (อังกฤษ: mulberry) ภาคอีสานเรียก มอน ภาษาจีน แต้วเรียก ชิวเอียะ เป็นพืชอาหารตามธรรมชาติชนิดเดียวของหนอนไหม และเป็นหัวใจสำคัญของการประกอบอาชีพการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ปริมาณผลผลิตและคุณภาพรังไหมจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับคุณภาพใบหม่อน หม่อนเป็นพืชที่มีอายุยืนนาน 80-100 ปี ถ้าไม่ได้รับความกระทบกระเทือนจากการเก็บเกี่ยวหรือโรค แมลงศัตรู สามารถเจริญได้ดีตั้งแต่เขตอบอุ่นถึงเขตร้อน หม่อนที่เกิดในเขตอากาศหนาว จะหยุดพักไม่เจริญเติบโต นับตั้งแต่ปลายฤดูใบไม้ร่วงจนถึงฤดูใบไม้ผลิผลหม่อน สามารถรับประทานได้ หม่อนเป็นไม้พุ่มขนาดกลาง ใบเดี่ยวออกสลับ ดอกเป็นดอกช่อ ทรงกระบอก กลีบดอกสีขาวหม่น ผลเป็นช่อทรงกระบอก (นิคดา หงส์วิวัฒน์ และทวีทอง หงส์วิวัฒน์, 2550)

ไหม คือ เส้นใยที่พ่นออกมาจากปากของตัวหนอนไหมที่โตเต็มวัย เพื่อมาห่อหุ้มตัวป้องกันศัตรูทางธรรมชาติในขณะที่หนอนไหมลอกคราบจากหนอนไหมเป็นตัวดักด้ และไม่สามารถเคลื่อนที่ได้ หนอนไหมเป็นแมลงชนิดหนึ่งซึ่งมีการเจริญเติบโตจากไข่ไหม (ขนาดเท่าเม็ดงา) และเป็นตัวหนอนไหม ในขณะที่เป็นตัวหนอนไหมจะเจริญเติบโตโดยการลอกคราบ ประมาณ 3-4 ครั้งในระยะเวลาประมาณ 20-22 วัน และจะมีน้ำหนักตัวเพิ่มขึ้น 10,000 เท่า โดยการกินอาหารเพียงอย่างเดียว คือ ใบหม่อน และเมื่อเจริญเติบโตเต็มที่แล้ว จะหยุดกินอาหาร แล้วพ่นเส้นใยออกมาห่อหุ้มตัวเองที่เราเรียกว่ารังไหม ซึ่งมีลักษณะกลมรีคล้ายเมล็ดถั่ว และหากเรานำรังไหม มาต้มในน้ำที่มีอุณหภูมิตั้งแต่ 80 องศาเซลเซียส ขึ้นไปจะสามารถทำให้กาวไหม (sericin) อ่อนตัว และดึงออกมาเป็นเส้นยาวได้ ความยาวของเส้นใยจะขึ้นอยู่กับสายพันธุ์และการดูแลในช่วงที่เป็นหนอนไหม

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้ให้ความหมายศูนย์การเรียนรู้ชุมชนว่าเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในชุมชน เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอดและเป็นเวที แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน

สุกฤตา จันทรวิมล (2545) ได้ให้ความหมายศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ว่าเป็นแหล่งการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประชาชนสามารถใช้บริการค้นคว้าหาความรู้และยังเป็นสถานที่ที่ประชาชนได้มีโอกาสจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนตามความต้องการ

กล่าวโดยสรุปศูนย์การเรียนรู้ คือ/สถานที่ที่เป็นศูนย์กลางความรู้ เพื่อการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชน การขยายผลสร้างเครือข่าย การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เป็นศูนย์ประสานงานและให้คำปรึกษาระหว่างชุมชนกับกลุ่มเป้าหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามรูปแบบของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในท้องที่อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 86,202 คน ทั้งนี้ในการเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษานี้ เท่ากับ 400 ราย (ณรงค์ กุลนิเทศ และสุตาวรรณ สมใจ, 2558) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ปลุกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 200 ราย ทั้งนี้ การคำนวณสัดส่วน กลุ่มตัวอย่างทั่วไปในพื้นที่อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบมีสัดส่วน (proportion sampling) และ 2) เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยในแต่ละกลุ่ม/ตำบลที่สมาชิกทุก ๆ หน่วยของประชากรมีโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นตัวแทนที่ดีของการวิจัย ซึ่งจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการศึกษาวิจัยแต่ละกลุ่ม/ตำบล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (questionnaire) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ที่ออกแบบให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รูปแบบการศึกษา และกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อให้ได้เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณที่มีมาตรฐาน ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามและหาคุณภาพของเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งแบบสอบถามไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย จากนั้น จึงเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจนครบ พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วบันทึกข้อมูลลงในช่องบันทึกที่เตรียมไว้ แล้วนำข้อมูลที่ได้นำไปดำเนินการวิเคราะห์ และสรุปผลต่อไป

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของประชาชนมาประมวลผลวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติคอมพิวเตอร์ มาประมวลผลวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าสถิติความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (standard

Deviation) เพื่อนำไปวิเคราะห์กับแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ข้อมูลที่พัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.30) รองลงมาคือ ด้านแหล่งเรียนรู้ ด้านเครือข่าย ด้านการบริหาร และด้านการบริการในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.35, $\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.35, $\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.37, $\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.39)

ด้านอาคารสถานที่ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีแสงสว่างเพียงพอ การระบายอากาศที่ดี อุณหภูมิที่พอเหมาะและสะอาดอยู่เสมอ ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.50) รองลงมาคือ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการเดินทางมารับบริการ สถานที่จอดรถเพียงพอ ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.59) มีการพัฒนาอาคารสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.47) มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือจัดทำขึ้น เพื่อความสวยงามร่มรื่น เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ น้ำตก เป็นต้น ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.52) และมีบริเวณโดยรอบเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.51) ตามลำดับ

ด้านแหล่งเรียนรู้ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านแหล่งเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีสถานที่ทำกิจกรรมหรือฝึกหัดตนเองในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ($\bar{X}$ = 4.68, S.D. = 0.57) รองลงมาคือ เป็นศูนย์รวมความรู้ด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.50) เป็นสถานที่ที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.56) มีการพัฒนากิจกรรมที่เป็นนวัตกรรมของตนเอง สามารถเป็นแบบอย่างให้กับที่อื่นได้ ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.58) และสถานที่เรียนรู้อยู่ภายในศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.63) ตามลำดับ

ด้านการบริการ ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านการบริการ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.53) รองลงมาคือ มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สามารถให้ข้อมูล ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.59) มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย

($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.59) มีการกำหนดเวลาการเปิด-ปิดการให้บริการให้มีความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.54) และมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.68) ตามลำดับ

ด้านเครือข่าย ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านเครือข่าย อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีการพัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นระบบ ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = 0.53) รองลงมา คือ มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายโดยรอบ ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.56) มีการพัฒนาการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตจัดทำข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.54) มีการอบรม แลกเปลี่ยน เสริมสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอระหว่างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.64) และการมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน การรับรู้ข่าวสารร่วมกันผ่านสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน ($\bar{X}$ = 4.61, S.D. = 0.55) ตามลำดับ

ด้านการบริหาร ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ด้านการบริหาร อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ดำเนินงานและกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ มีการวางแผนและนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 4.65, S.D. = 0.61) มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้เพียงพอ ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.58) มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ ทันสมัย และมีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.63) และมีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบ อัจฉริยะดี และเต็มใจในการให้บริการ ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นการพัฒนารับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้เป็นศูนย์กลางความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้สำหรับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน สำหรับรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ประกอบด้วย ด้านอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ การบริหาร เครือข่าย และการบริการที่มีข้อที่ควรพิจารณาเพื่อการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

1.1 ด้านอาคารสถานที่ อาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ สถานที่ตั้งควรอยู่ใกล้ชุมชน เพื่อสะดวกในการเดินทางมารับบริการ มีสถานที่จอดรถเพียงพอ มีการพัฒนาอาคารสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย มีบริเวณโดยรอบเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือจัดทำขึ้น เพื่อความสวยงามที่ร่มรื่น เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ น้ำตก เป็นต้น และมีแสงสว่างเพียงพอ การระบายอากาศที่ดี อุณหภูมิที่

พอเหมาะ และสะอาดอยู่เสมอ มีอาคารสถานที่พร้อมที่จะเป็นศูนย์การเรียนรู้ สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติได้จริง จัดให้มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้า การย้อมสีและการทำสีย้อมธรรมชาติ ป้ายศูนย์การเรียนรู้ ป้ายบอกเรื่องราวความเป็นมา กิจกรรมที่แสดงข้อมูลและองค์ความรู้ที่ทันสมัยที่อยู่ในศูนย์การเรียนรู้

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ด้านอาคารสถานที่มากที่สุด คือ มีแสงสว่างเพียงพอ การระบายอากาศที่ดี อุณหภูมิที่พอเหมาะและสะอาดอยู่เสมอ รองลงมาคือ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการเดินทางมารับบริการ สถานที่จอดรถเพียงพอ มีการพัฒนาอาคารสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือจัดทำขึ้น เพื่อความสวยงามร่มรื่น เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ น้ำตก เป็นต้น และมีบริเวณโดยรอบเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ ตามลำดับ ดังนั้น จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติด้านอาคารสถานที่มากที่สุด คือ การมีแสงสว่างเพียงพอ การระบายอากาศที่ดี อุณหภูมิที่พอเหมาะและสะอาดอยู่เสมอ

1.2 ด้านแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ โดยมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีการกำหนดเวลาการเปิด-ปิดการให้บริการให้มีความเหมาะสม มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สามารถให้ข้อมูลให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย มีคู่มือแนะนำศูนย์การเรียนรู้ มีห้องนิทรรศการเพื่อนำเสนอวิทัศน์ สื่อเกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม อาชีพต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่น มีกิจกรรมที่หลากหลายในการพัฒนาผู้ที่เข้ามาเรียนรู้ มีสถานที่ทำกิจกรรมและเป็นศูนย์ความรู้ที่เกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ ด้านแหล่งเรียนรู้มากที่สุด คือ มีสถานที่ทำกิจกรรมหรือฝึกหัดตนเองในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ รองลงมาคือ เป็นศูนย์รวมความรู้ด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ เป็นสถานที่ที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต มีการพัฒนากิจกรรมที่เป็นนวัตกรรมของตนเอง สามารถเป็นแบบอย่างให้กับที่อื่นได้ และสถานที่เรียนรู้ที่อยู่ในศูนย์การเรียนรู้ ตามลำดับ ดังนั้น จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติด้านแหล่งเรียนรู้มากที่สุด คือ มีสถานที่ทำกิจกรรมหรือฝึกหัดตนเองในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ

1.3 ด้านการบริการ การบริการของศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสีธรรมชาติ โดยมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีการกำหนดเวลาการเปิด-ปิด การให้บริการให้มีความเหมาะสม มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สามารถให้ข้อมูล ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ และมีการเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย พัฒนาระบบบริการศูนย์การเรียนรู้ให้บริการอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน จัดให้มีระบบบริการดูแลบุคคลผู้ด้อยโอกาส และพิการ

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ด้านการบริการมากที่สุด คือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สามารถให้ข้อมูล ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย มีการกำหนดเวลาการเปิด-ปิดการให้บริการให้มีความเหมาะสม และมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ตามลำดับ ดังนั้น จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านการบริการมากที่สุด คือ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ เครือข่ายของศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ โดยมีการอบรม แลกเปลี่ยน เสริมสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอระหว่างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ มีการพัฒนาการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต จัดทำข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายโดยรอบ การมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน การรับรู้ข่าวสารร่วมกันผ่านสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน และมีการพัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นระบบมีการสร้างกลุ่มเครือข่าย เพื่อส่งเสริมกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อนำองค์ความรู้มาพัฒนาต่อยอด แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติ ด้านเครือข่ายการเรียนรู้มากที่สุด คือ มีการพัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นระบบ รองลงมาคือ มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายโดยรอบ มีการพัฒนาการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตจัดทำข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบัน อย่างต่อเนื่อง มีการอบรม แลกเปลี่ยน เสริมสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอระหว่างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ และมีการทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน การรับรู้ข่าวสารร่วมกันผ่านสื่อ การเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน ตามลำดับ ดังนั้น จะเห็นว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านเครือข่ายการเรียนรู้มากที่สุด คือ การพัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นระบบ

1.5 ด้านการบริหาร การบริหารของศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติโดย มีการวางแผนและนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบ อุตสาหะดีและเต็มใจในการให้บริการ มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ ทันสมัยและมีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้เพียงพอ และมีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ดำเนินงานและกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม การบริหาร ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบและอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อชุมชน พัฒนาศักยภาพของศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบและเต็มใจในการ

ให้บริการ มีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง และมีการติดตามประเมินผลทุกกระยะอย่างสม่ำเสมอ

ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านการบริหารมากที่สุด คือ มีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ดำเนินงานและกิจกรรมให้บริการวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม รองลงมาคือ มีการวางแผนและนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ให้บริการวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ อย่างเพียงพอ มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ ทันสมัยและมีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ และมีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบ อุตสาหะ และเต็มใจในการให้บริการ ตามลำดับ ดังนั้น จะเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านการบริหารมากที่สุด คือ การมีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ดำเนินงานและกิจกรรมให้บริการวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติดำเนินการไว้ 4 ข้อ ดังนี้

1. ด้านอาคารสถานที่ ควรพัฒนาให้มีแสงสว่างเพียงพอ การระบายอากาศที่ดี อุณหภูมิที่พอเหมาะและสะอาดอยู่เสมอ สถานที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน สะดวกในการเดินทางมารับบริการสถานที่จอดรถเพียงพอ มีการพัฒนาสถานที่ในการดำเนินกิจกรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือจัดทำขึ้นเพื่อความสวยงามร่มรื่นและมีบริเวณโดยรอบ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ

2. ด้านแหล่งเรียนรู้ ควรพัฒนาให้มีสถานที่ทำกิจกรรมหรือฝึกหัดตนเองในด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านศูนย์รวมความรู้ด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมสี่ธรรมชาติด้านเป็นสถานที่ที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต มีการพัฒนากิจกรรมที่เป็นนวัตกรรมของตนเองสามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นได้

3. ด้านการบริการ ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สามารถให้ข้อมูล ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การเรียนรู้ผ่านช่องทางที่หลากหลาย มีการกำหนดเวลาการเปิด-ปิดการให้บริการให้มีความเหมาะสม และมีการพัฒนาระบบการให้บริการที่มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

4. ด้านเครือข่ายการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นระบบ มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์การเรียนรู้และเครือข่ายโดยรอบ มีการพัฒนา การใช้ระบบอินเทอร์เน็ต จัดทำข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้ให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง มีการอบรม แลกเปลี่ยน เสริมสร้างความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอระหว่างเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ และมีการทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน การรับรู้ข่าวสารร่วมกันผ่านสื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน

5. ด้านการบริหาร ควรมีคณะกรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ดำเนินงานและกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้โดยชุมชนมีส่วนร่วม มีการวางแผนและนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้อย่างเพียงพอ มีการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ ทันสมัยและมีจำนวนเพียงพอต่อผู้ใช้บริการ และมีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ให้มีความรับผิดชอบ อึดacityดี และเต็มใจในการให้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมหม่อนไหม. (2560). *ทิศทางและแผนปฏิบัติการประจำปี 2561*. สืบค้น 12 กรกฎาคม 2564, จาก http://122.154.22.188/newqsds/file_upload/1118compressed-.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พ.ศ.2552*. (2552, กรกฎาคม 20). *ราชกิจจานุเบกษา*, 126 (102 ง), 7.
- ณรงค์ กุลนิเทศ และสุดาวรรณ สมใจ. (2558). *ระเบียบวิธีวิจัยขั้นสูงและการออกแบบวิจัย*. กรุงเทพฯ: มาสเตอร์พรีน.
- สุกฤตา จันทรวิมล. (2545). *แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หลังปี พ.ศ.2545 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ
ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์
Marketing Mix Factors Affecting Decision in Purchasing Thai Silk
Products via Online Channel

ปริยาฉัตร เกษกัน¹ และ เอี่ยมพร ศิริรัตน์²

Preeyachat Katekan¹ and Euamporn Sirirat²

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2}

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2}

E-mail: preeya.ka@outlook.com¹

Received: July 14, 2023

Revised: August 29, 2023

Accepted: August 30, 2023

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา 1) ระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ 2) เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ และ 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยผ่านช่องทางออนไลน์เพจของร้าน จำนวน 400 คนใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและสถิติ t-test, One way ANOVA

ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์อยู่ในระดับมาก 2) กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ และรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน และ 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการจัดจำหน่าย และช่องทางการจัดจำหน่าย สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ของกลุ่มตัวอย่าง ได้ร้อยละ 64.50 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการวิจัย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยให้สูงขึ้น จะทำให้สามารถเข้าสู่ตลาดในระดับนานาชาติได้

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, ผ้าไหมไทย

Abstract

Objectives of this research were to study; 1) the level of decision in purchasing Thai silk products via online channels, 2) comparative personal factors with decisions in purchasing Thai silk products via online channels, and 3) marketing mix factors affecting decisions in purchasing Thai silk products via online channels. Using quantitative research methodology, the sample consisted of 400 online consumers who purchased Thai silk products.

The study's results found that 1) the level of decision in purchasing Thai silk products online was high. 2) The different ages and incomes of the sample group affect different decisions in purchasing statistically significant at the .05 level, but different sexes and educational of the sample group affect different decisions in purchasing not statistically significant, and 3) marketing mix in terms of promotion and distribution can predict the decision in purchase Thai silk products online 64.50 %. The entrepreneurs should focus on R&D Thai silk products to increase the quality of Thai silk products to a higher level and entering to the international market.

Keywords: Marketing Mix, Purchase Decision, Thai Silk

บทนำ

ผ้าไหมไทยเป็นมรดกของชาติไทยมายาวนาน ได้รับการพัฒนาทั้งในลักษณะลวดลาย การมัดย้อม และคุณภาพการทอ ผ้าไหมไทยจึงมีคุณค่าในการอนุรักษ์และสวมใส่ ผ้าไหมไทยในอดีตมีราคาค่อนข้างแพง จึงมีกลุ่มผู้บริโภคค่อนข้างจำกัด ต่อมารัฐบาลได้มีการสนับสนุน ส่งเสริมให้ผ้าไหมไทยสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น และผู้มีชื่อเสียงสวมใส่ให้ปรากฏอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงาม การตัดเย็บสะดวก และสีสันทันที่เหมาะสมกับการสวมใส่ของทุกเพศ ทุกวัย (อรณิชา ทศตา, สุกัญญา ใจอดทน และ จันทร์จิรา ใจอดทน, 2560) นอกเหนือจากนั้นภาครัฐได้รณรงค์ให้มีการนำผ้าไหมไทยมาตัดเย็บเป็นชุดที่ข้าราชการสามารถสวมใส่ทำงาน ผู้ประกอบการและผู้ผลิตผ้าไหมไทยก็มีการปรับตัวในการออกแบบลวดลาย และราคาที่กลุ่มผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ ผ้าไหมไทยจึงสามารถสวมใส่ได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสถานที่ อย่างเช่นผ้าไหมไทยที่ ออกแบบมาให้ทันสมัยสวมใส่สบายเหมาะแก่การใช้ในชีวิตประจำวัน แต่หากใช้ในการออกงานที่สะท้อนถึงฐานะทางสังคม การออกแบบเพราะวิธีการตัดเย็บบ่งบอกถึงความเป็นทางการ ความประณีต เรียบหรูและสง่างาม (วิณา พงศ์พัฒนานนท์, 2557)

ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามในการรณรงค์การสวมใส่ผ้าไหมไทยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีผู้บริโภคหลายกลุ่มที่นิยมสวมใส่ผ้าไหมไทย ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผ้าไหมไทยเป็นผลิตภัณฑ์หลักที่นำมาใช้ในการตัดเย็บเสื้อผ้าเพื่อสวมใส่ของบุคคลทั่วไป จากข้อจำกัดหลายประการ เช่น ร้านค้าผ้าไหมไทย มีการกระจายตัวน้อย มักพบในพื้นที่ที่มีการทอผ้าไหมโดยเฉพาะในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือของประเทศไทย ผู้บริโภคส่วนใหญ่จำเป็นต้องเลือกลวดลาย และสีของผ้าไหมไทยให้ตรงกับความต้องการมากที่สุด ต้องมีการออกแบบที่เหมาะสม

สำหรับการตัดเย็บด้วยผ้าไหม รวมทั้งเมื่อเลือกซื้อแล้วไม่ถูกใจจะไม่สามารถนำผ้าไหมกลับไปคืนร้านที่จำหน่ายได้ เป็นต้น ผู้ประกอบการผ้าไหมไทยจึงควรมีแนวทางการในการดำเนินการ เพื่อเพิ่มยอดขายผ้าไหมไทยให้มากขึ้น (หทัยรัตน์ บุญยรัตพันธุ์ เงินทอง, 2558)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลกระทบกับภาคธุรกิจของประเทศไทยอย่างมาก ธุรกิจผ้าไหมไทยก็เป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่ได้รับผลกระทบรุนแรงไม่แตกต่างจากธุรกิจอื่น ๆ เนื่องจากประชาชนมีการปรับวิถีชีวิตใหม่ทำงานที่บ้าน ลดการซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็น หรือสินค้าที่ฟุ่มเฟือยลง เนื่องจากความไม่มั่นใจเรื่องของรายได้ ถึงแม้ว่าปัจจุบันภาครัฐได้พยายามผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถกลับมาดำเนินชีวิตได้ตามปกติมากขึ้นก็ตาม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ที่ประชาชนเผชิญมากกว่า 2 ปี นั้น ส่งผลให้พฤติกรรมผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม รวมทั้งความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่คนจำนวนมากเข้าถึงได้ สะดวกรวดเร็วมากขึ้น จึงมีอิทธิพลทำให้ผู้บริโภคหันมาซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์หรือ “ช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” มากขึ้น พฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์นั้นเกิดขึ้นกับประชาชนไทยมากขึ้น และสินค้าที่ซื้อนั้นเป็นสินค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ (ธาดาธิเบศร์ ภูทอง, 2562) นอกจากนี้ช่องทางทางออนไลน์สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้จำนวนมากโดยมีต้นทุนต่ำในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ขณะเดียวกันผู้บริโภคมีทางเลือกในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมากขึ้นทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายมากขึ้น อีกทั้งช่องทางออนไลน์สามารถเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายที่ไม่จำเป็นต้องมีต้นทุนหน้าร้าน ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาเปิดร้าน ทำให้ผู้ประกอบการสามารถโฆษณาสินค้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง และผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าทางออนไลน์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสินค้าประเภทเสื้อผ้าและแฟชั่นเป็นกลุ่มสินค้าที่นิยมเลือกซื้อผ่านช่องทางออนไลน์มากที่สุด (พรรณนภักดิ์ ไชยวรรณ, 2556)

ดังนั้น ช่องทางออนไลน์จึงเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญเป็นช่องทางที่ผู้ประกอบการผ้าไหมไทยควรนำมาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการขาย เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค และเป็นช่องทางการส่งเสริมการขายที่สำคัญจากสภาพการณ์ และสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมผ้าไหมไทยแปรรูปทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งผู้ประกอบการเองได้นำมาปรับเปลี่ยนวิธีการ และสร้างแนวทางในการส่งเสริมการขาย เพื่อเพิ่มกลุ่มเป้าหมายและยอดขายผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีประชากรศาสตร์

การศึกษาด้านลักษณะประชากรศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากความแตกต่างของประชากรในแต่ละด้านจะทำให้มี การเลือกซื้อสินค้าและใช้บริการที่แตกต่างกันซึ่งมี 2 แนวคิดดังนี้ ลักษณะประชากรศาสตร์ใช้ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ เพื่อเป็นการแบ่งส่วนตลาดทำให้มีประสิทธิภาพในการกำหนดตลาดเป้าหมายและง่ายต่อการวัดมากกว่าตัวแปรอื่น ประกอบด้วย (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2554)

1. เพศ (Sex) เพศหญิงและเพศชาย มีแนวโน้มที่จะมีความแตกต่างกันด้านทัศนคติและพฤติกรรม การเลือกที่อยู่อาศัย
2. อายุ (Age) กลุ่มอายุที่มีความแตกต่างกันทำให้มีความขึ้นขอรสนิยมที่แตกต่างกันโดยรสนิยมของบุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัยมีผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่มอายุที่แตกต่างกัน
3. สถานภาพ (Status) ผู้ที่มีสถานภาพที่ต่างกัน ส่งผลต่อการเลือกที่อยู่อาศัย เช่น ที่ตั้งของที่อยู่อาศัย ขนาดพื้นที่ ของที่อยู่อาศัย
4. ระดับการศึกษา (Education) ผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงส่งผลให้มีการบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพดีกว่า รวมถึงมีราคาสูงกว่าการบริโภคสินค้าของผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่า
5. อาชีพ (Occupation) บุคคลที่มีอาชีพแตกต่างกันส่งผลให้มีความต้องการในด้านสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน
6. รายได้ (Income) กลุ่มลูกค้าที่มีรายได้ในระดับปานกลางและกลุ่มลูกค้าที่มีรายได้ในระดับต่ำ จะมีขนาดตลาดที่ใหญ่กว่ากลุ่มลูกค้า ที่มีรายได้ในระดับสูง สินค้าและบริการต่าง ๆ จึงมีการแบ่งส่วนทางการตลาดตามรายได้

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่นำมาศึกษา ในกรอบของปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา และรายได้

ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546) ระบุ ส่วนประสมการตลาด 4P's สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจ เพื่อสนองความต้องการของลูกค้าให้พึงพอใจ อาจจะมีตัวตนหรือสินค้าไม่มีตัวตนก็ได้ ประกอบด้วยสินค้า บริการ ความคิด สถานที่ องค์กร หรือบุคคล ผลิตภัณฑ์ มีประโยชน์ หรือมีคุณค่าในสายตาของผู้บริโภค โดยเน้นการสร้าง ความพอใจ และสนองความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญจึงจะสามารถขายได้
2. ราคา (price) หมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าผลิตภัณฑ์กับราคาผลิตภัณฑ์ ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาเขาก็จะตัดสินใจซื้อ การกำหนดกลยุทธ์ด้านราคาต้องคำนึงถึงคุณค่าที่รับรู้ในสายตาของผู้บริโภค ว่าลูกค้ายอมรับในคุณค่าของผลิตภัณฑ์อย่างไร ต้นทุนสินค้าและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง การแข่งขันในตลาด และ ปัจจัยอื่น ๆ

3. การจัดจำหน่าย (place or distribution) ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาจำหน่ายจะต้องมีช่องทางจัดจำหน่ายเพื่อให้ถึงผู้บริโภค และตอบสนองความต้องการผู้บริโภคได้ นักการตลาดจึงจำเป็นต้องพิจารณาว่าที่ไหน เมื่อไร และโดยใครที่จะเสนอขายสินค้า การจัดจำหน่ายแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ช่องทางจำหน่ายสินค้า (channel of distribution) เน้นวิธีการขายสินค้าให้กับผู้บริโภค โดยตรง หรือการขายสินค้าผ่านสถาบันคนกลางต่าง ๆ และการแจกจ่ายตัวสินค้า (physical distribution) การกระจายสินค้าเข้าสู่ตัวผู้บริโภคโดยใช้วิธีการขนส่ง (transportation) ที่เหมาะสมในการช่วยแจกจ่ายสินค้า สื่อ การขนส่งได้แก่ การขนส่งทางอากาศ ทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางเรือ และทางท่อ ผู้บริหารการตลาดจะต้องคำนึงว่าจะเลือกใช้สื่ออย่างใดถึงจะดีที่สุด โดยเสียค่าใช้จ่ายต่ำและสินค้าไปถึงลูกค้าทันเวลา ขั้นตอนสำคัญประการหนึ่งในการแจกจ่ายตัวสินค้า คือ ขั้นตอนจัดเก็บรักษาสินค้า (storage) เพื่อรอการจัดจำหน่ายให้ทันเวลาที่ผู้บริโภคต้องการ

4. การส่งเสริมการตลาด (promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ เครื่องมือในการสื่อสารมีหลายประการ โดยพิจารณาความเหมาะสมกับลูกค้า ผลิตภัณฑ์คู่แข่ง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน เครื่องมือส่งเสริมที่สำคัญ คือ 1) การโฆษณา (advertising) จะเกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานโฆษณา ยุทธวิธีการโฆษณา และกลยุทธ์สื่อ 2) การใช้พนักงานขาย (personal selling) การแจ้งข่าวสารและจูงใจตลาดโดยใช้บุคคลโดยใช้พนักงาน และจำหน่ายผ่านหน่วยงานขาย 3) การส่งเสริมการขาย (sale promotion) มี 3 รูปแบบ กระตุ้นการบริโภค กระตุ้นคนกลาง และกระตุ้นพนักงานขาย และ 4) การให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ (publicity and public relation) เป็นการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับสินค้า หรือ บริการที่ไม่ต้องมีการจ่ายเงินเป็นกิจกรรมหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ และการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การวางแผนโดยองค์กรหนึ่งเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อองค์กรให้กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ทฤษฎีการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์

นักวิชาการให้ความหมายของกระบวนการตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จากทางเลือกหลากหลายทางที่มีอยู่ ซึ่งผู้บริโภคจะต้องตัดสินใจในทางเลือกต่างๆ ของสินค้าและบริการที่มีอยู่เสมอ โดยที่จะเลือกสินค้าหรือบริการตามข้อมูลหรือข้อจำกัดแต่ละสถานการณ์ (ฉัตยาพร เสมอใจ, 2550) การตัดสินใจ คือ การเริ่มต้นพิจารณาปัญหาโดยละเอียดเพื่อให้สามารถหาทางแก้ไขปัญหานั้นได้ โดยแต่ละทางเลือกนั้นย่อมเหมาะสมต่อข้อจำกัดของปัญหาแตกต่างกันไป ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาทางเลือกที่ดีที่สุดซึ่งสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2538) การตัดสินใจหมายถึง กระบวนการของการใช้ความคิด และการกระทำในการรับรู้ ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา (problem) หรือโอกาส (opportunity) กำหนดและประเมินทางเลือก รวมถึงเลือกทางเลือกที่เหมาะสม เพื่อจัดการกับปัญหาหรือโอกาสที่เกิดขึ้น (ณัฐพันธ์ เขจรนนท์, 2551) สามารถสรุป ความหมายของกระบวนการตัดสินใจ หมายถึง การเลือกพิจารณาซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ของผู้บริโภค หลังผ่านการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ และกำหนดทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจซื้อตามแนวคิดของ Blackwell, Miniard & Engel (2006) ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ประการ คือ

1. การตระหนักถึงปัญหาและความต้องการ (problem recognition) เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญอย่างมาก กระบวนการตัดสินใจซื้อเริ่มมาจากการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ ผู้ซื้อที่มีความรู้สึกปรารถนาต้องการและ อาจจะถูกกระตุ้นโดยตัวกระตุ้นจากภายในโดยก่อให้เกิดแรงขับดังที่นั่นจะทำให้ความต้องการถูกกระตุ้นจากตัวภายนอก เกิดเป็นการตระหนักถึงความต้องการ และสามารถระบุปัญหา หรือความต้องการได้ถูกต้อง ย่อมมีผลต่อการดำเนินการในขั้นตอนต่อ ๆ ไปของกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตัดสินใจด้วย

2. การแสวงหาข้อมูล (information search) เป็นขั้นตอนการค้นหาข้อมูลสินค้า/ผลิตภัณฑ์/การบริการ เป็นการสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภคก่อนการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคควรมีข้อมูลที่เพียงพอเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจซื้อที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสินค้า หรือผลิตภัณฑ์บางประเภทที่มีความจำเพาะ

3. การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ (alternative evaluation) เป็นการกำหนดรูปแบบระหว่างผู้ซื้อกับการตัดสินใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ผู้ซื้อมักจะรวบรวมข้อมูลของผลิตภัณฑ์จากตลาดบนพื้นฐานของการสำรวจเพื่อตัดสินใจขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ในตลาด โดยการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของแต่ละสินค้า และคัดสรรในการที่จะตัดสินใจเลือกซื้อจากหลากหลายตราหือให้เหลือเพียงตราหือเดียว ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับความเชื่อทัศนคติหรือศรัทธาในตราสินค้านั้น ทั้งในอดีตและสถานการณ์ตัดสินใจรวมไปถึงทางเลือกที่มีอยู่

4. การตัดสินใจซื้อ (purchase decision) คือช่วงเวลาที่ยุ้บริโภคครอคอยการซื้อ เมื่อผู้บริโภคได้รวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงทั้งหมด รวมทั้งคำติชมจากลูกค้าก่อนหน้านี้ ผู้บริโภคควรมาถึงข้อสรุปเชิงตรรกะเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการที่จะซื้อ ซึ่งผู้บริโภคแต่ละคนต้องการข้อมูลและระยะเวลาในการตัดสินใจต่อตัวผลิตภัณฑ์และการบริการแต่ละชนิดที่แตกต่างกัน โดยบางครั้งอาจต้องใช้เวลาหรือข้อมูลในการเปรียบเทียบ

5. พฤติกรรมหลังการตัดสินใจซื้อ (post-purchase process) เป็นขั้นตอนการตัดสินใจของผู้บริโภค หลังจากเกิดพฤติกรรมการซื้อผู้บริโภคจะได้ประสบการณ์จากการบริโภค ซึ่งอาจจะพอใจหรือไม่พอใจเกิดขึ้นได้ ซึ่งถ้าพอใจผู้บริโภคได้รับทราบถึงข้อดีต่างๆ ของสินค้าทำให้เกิดการซื้อซ้ำหรืออาจมีการแนะนำให้เกิดลูกค้ารายใหม่ แต่ถ้าไม่พอใจผู้บริโภคก็อาจเลิกซื้อสินค้านั้นๆ ในครั้งต่อไปและอาจมีการส่งผลเสียต่อเนื่องจากการบอกต่อทำให้ลูกค้าซื้อสินค้าน้อยลงตามไปด้วยหรือมีการบอกต่อในเชิงบวกและลบซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นหลังจากพฤติกรรมหลังจากการซื้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มลูกค้าผู้ติดตามเพจร้านผ้าไหมไทยที่สนใจซื้อผ้าไหมไทยผ่านช่องทางออนไลน์บนเพจเฟซบุ๊ก “กลุ่มซื้อ-ขายผ้าไหม ผ้าทอ ผ้าไทย, ทุกภาค” ที่มีผู้ติดตามจำนวน 18,000 คน ซึ่งคาดหมายว่าผู้ติดตามกลุ่มนี้เป็นผู้ที่ม่ประสบการณ์ หรือเคยซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยของร้านบนเพจเฟซบุ๊ก

กลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้าบนเพจเฟซบุ๊ก “กลุ่มซื้อ-ขายผ้าไหม ผ้าทอ ผ้าไทย, ทุกภาค” กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดย ใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดตัวอย่าง

N แทน สัดส่วนของประชากร

e แทน ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = .05

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{18,000}{1 + 18,000(0.05)^2}$$

$$n = 391$$

จากการคำนวณพบว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ คือ 391 คน เพื่อป้องกันการความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น หรือความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม หรือ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาไม่ครบตามจำนวนที่กำหนด ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลสำรองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 400 ชุด และมีความสมบูรณ์ จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 ข้อ ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ จำนวน 22 ข้อ ลักษณะแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ จำนวน 4 ข้อ ลักษณะแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ มีการแจ้งผ่านหน้าบนเพจเฟซบุ๊ก “กลุ่มซื้อ-ขายผ้าไหม ผ้าทอ ผ้าไทย, ทุกภาค” เพื่อขอความร่วมมือกับผู้บริโภคที่เข้ามาซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยให้ตอบแบบสอบถาม หลังจากในกลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยมีการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับที่ได้รับกลับคืนมา และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ซึ่งแบบสอบถามทั้ง 400 ฉบับมีความสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. สถิติพรรณนาได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายคุณลักษณะของปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา และรายได้

2. สถิติพรรณนาได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด และการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์

3. สถิติ t-test, One way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และรายได้ โดยใช้สถิติ t-test, One way ANOVA เมื่อพบความแตกต่างจะเปรียบเทียบเป็นรายคู่

4. การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression analysis) เพื่อพยากรณ์ปัจจัยข้อมูลส่วนบุคคลและส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์

การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์	$\bar{X}$	SD	ระดับความสำคัญ
1. การรู้จักแบรนด์ที่เลือกใช้	3.90	0.83	มาก
2. ความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้	3.58	1.00	มาก
3. ความน่าเชื่อถือในผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้	3.61	0.83	มาก
4. ประโยชน์ที่ได้รับในผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้	3.84	0.86	มาก
โดยรวม	3.73	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ข้อ เรียงลำดับได้แก่ การรู้จักแบรนด์ที่เลือกใช้ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.83) ประโยชน์ที่ได้รับในผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.86) ความน่าเชื่อถือในผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้ ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.83) และความพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ที่เลือกใช้ ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 1.00)

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์จำแนกตามเพศ

การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูป ผ้าไหมไทยทางออนไลน์	เพศ				t	p-value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้า ไหมไทยทางออนไลน์ ภาพรวม	3.75	0.66	3.72	0.74	.614	.54

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เพศต่างกัน มีความคิดเห็นในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ในภาพรวม จำแนกตามอายุ การศึกษา และรายได้

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
อายุ					
ระหว่างกลุ่ม	7.285	3	2.428	5.018*	.002
ภายในกลุ่ม	191.610	396	0.484		
รวม	198.894	399			
การศึกษา					
ระหว่างกลุ่ม	0.572	2	0.286	0.573	0.564
ภายในกลุ่ม	198.322	397	0.500		
รวม	198.894	399			
รายได้					
ระหว่างกลุ่ม	5.227	3	1.742	3.563*	0.140
ภายในกลุ่ม	193.667	396	0.489		
รวม	198.894	399			

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวมจำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{X}$	19-29 ปี	30-39 ปี	40-49 ปี	50 ปีขึ้นไป
		3.72	3.87	3.74	3.51
19-29 ปี	3.72				
30-39 ปี	3.87				*
40-49 ปี	3.74				*
50 ปีขึ้นไป	3.51				

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีช่วงอายุ 30-39 ปี กับ อายุ 50 ปีขึ้นไป และช่วงอายุ 40-49 ปี กับ อายุ 50 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ในภาพรวมจำแนกตามรายได้

รายได้	$\bar{X}$	ไม่เกิน 10,000 บาท	10,001- 20,000 บาท	20,001- 30,000 บาท	30,001 บาท ขึ้นไป
		3.82	3.71	3.61	3.91
ไม่เกิน 10,000 บาท	3.82				
10,001-20,000 บาท	3.71				*
20,001-30,000 บาท	3.61				*
30,001 บาท ขึ้นไป	3.91				

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบเป็นรายคู่การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท กับ รายได้ 30,001 บาทขึ้นไป และรายได้ 20,001-30,000 บาท กับ รายได้ 30,001 บาทขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรทำนายในรูปคะแนนดิบ (B) และคะแนนมาตรฐาน (Beta)

ตัวแปรทำนาย	B	SEB	Beta	t	p-value
1. การส่งเสริมการจัดจำหน่าย (X_1)	0.568	.042	.657	13.442	.000
2. ช่องทางการจัดจำหน่าย (X_2)	0.143	.039	.177	3.620	.000
Constant	1.210	.097		12.486	.000

R = .804 $R^2 = .647$ Adjusted $R^2 = .645$ $SE_{est} = .421$

F = 363.945 p-value = .000

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าคงที่ (Constant) มีค่าเท่ากับ 1.210 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (B) ในการทำนายการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ (Y) ของด้านการส่งเสริมการจัดจำหน่าย (X_1) เท่ากับ 0.568 และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_2) เท่ากับ 0.143

ในส่วนของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) ในการทำนายของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ (Z_y) ของการส่งเสริมการจัดจำหน่าย (Z_{x1}) เท่ากับ .042 ช่องทางการจัดจำหน่าย (Z_{x2}) เท่ากับ .039 ทั้งนี้ การส่งเสริมการจัดจำหน่าย (X_1) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยสูงที่สุดในการทำนายของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ (Y) ของลูกค้าผู้ติดตามเพจร้านผ้าไหมไทย รองลงมาคือ ช่องทางการจัดจำหน่าย (X_2)

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าว สามารถสร้างสมการทำนายการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้ดังนี้

สมการทำนายในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 1.210 + 0.568 (X_1) + .143 (X_2)$$

สมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z_{Y'} = .042 (Z_{X_1}) + .039 (Z_{X_2})$$

ประสิทธิภาพของสมการทำนาย

การส่งเสริมการจัดจำหน่าย (X_1) และช่องทางการจัดจำหน่าย (X_2) ร่วมกันทำนายการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ (Y) ของกลุ่มตัวอย่าง ได้ร้อยละ 64.50 (Adjusted $R^2 = .645$)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ สามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์อยู่ในระดับมากสามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้าผู้ที่ติดตามเพจร้านผ้าไหมไทยผ่านช่องทางออนไลน์บนเพจเฟซบุ๊ก “กลุ่มซื้อขายผ้าไหม ผ้าทอ ผ้าไทย, ทุกภาค” การที่กลุ่มตัวอย่างติดตามเพจเฟซบุ๊ก อย่างต่อเนื่องย่อมทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยในระดับหนึ่ง จากการสื่อสารของผู้ประกอบการ หรือผู้เกี่ยวข้องผ่านหน้าเพจอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดแรงจูงใจ ความสนใจ การประเมินทางเลือก ให้มีความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อ และตัดสินใจซื้อในที่สุด ซึ่งบุคคลจึงต้องใช้เวลาในการตัดสินใจซื้อ Blackwell, Miniard & Engel (2006) ระบุตัดสินใจซื้อของบุคคลนั้นจะผ่านกระบวนการตัดสินใจ 5 ขั้นตอน คือ การตระหนักถึงปัญหาและความต้องการ (problem recognition) การแสวงหาข้อมูล (information search) การประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ (alternative evaluation) การตัดสินใจซื้อ (purchase decision) และ พฤติกรรมหลังการตัดสินใจซื้อ (post-purchase process) หากสินค้า หรือผลิตภัณฑ์นั้นสามารถทำให้ผู้บริโภครู้สึกพึงพอใจ ประทับใจจะเกิดการซื้อซ้ำตามมา

2. ผู้บริโภคที่มีอายุ และรายได้ที่แตกต่างกันตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์เป็นปัจจัยที่แสดงคุณลักษณะของแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกัน และบุคคลจึงมีความคิด ความเชื่อ ทศนคติ และการตัดสินใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดแตกต่างกันด้วย ผลการศึกษา พบว่า อายุ และรายได้ที่แตกต่างกันตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับชมพูนุท นรินทรางกูร ณ อยุธยา และ ศศิณิภา ศรีกัลยานิวัต (2563) ที่ศึกษาพบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุ และรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ไรซ์เบอร์รี่ บราวนีอบกรอบผสมอัลมอนด์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นอกจากนั้นผลการศึกษาพบว่าเพศ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อธิบายได้ว่าปัจจุบันการใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทย และระดับการศึกษาอาจจะไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเรื่องการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ เนื่องจากบุคคลทั้งเพศชายและเพศหญิงสามารถใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยได้เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มักนิยมสวมใส่ผ้าไหมไทยในการปฏิบัติงาน มีให้เห็นปรากฏอยู่เนื่อง ๆ ผู้บริโภคที่มีประสบการณ์ในการใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยแล้ว อาจจะคุ้นเคยและมีความชื่นชอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ และใช้มาอย่างต่อเนื่อง จึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีความรู้หรือระดับการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ผลการวิจัยจึงไม่สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการที่ผ่านมา เช่น สามารถ สิทธิธนิ (2562) ที่ศึกษาพบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา มีการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางช่องทาง Online ต่างกัน และไม่สอดคล้องกับ ปรียวรา ผันพรหมมินทร์ และไกรชิต สุตะเมือง (2557) ที่ศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคน้ำดื่มในกรุงเทพมหานคร ด้านการศึกษา ที่แตกต่างกันที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน เป็นต้น

3. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการจัดจำหน่าย และช่องทางการจัดจำหน่าย สามารถร่วมกันทำนายการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ ของกลุ่มตัวอย่าง ได้ร้อยละ 64.50 สามารถอธิบายได้ว่า การจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยผ่านทางออนไลน์นั้น ผู้บริโภคไม่สามารถจับต้อง หรือสัมผัสสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้ เพียงแค่มองเห็นผ่านการนำเสนอของผู้ประกอบการร้าน หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กลยุทธ์การส่งเสริมการจัดจำหน่าย เช่น การลดราคา การผ่อนชำระ 0% เป็นต้น และช่องทางจัดจำหน่ายผ่านทางออนไลน์เป็นช่องทางที่มีความสะดวก ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ 24 ชั่วโมง สามารถสร้างแรงจูงใจช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยทางออนไลน์ สอดคล้องกับการศึกษาของ สามารถ สิทธิธนิ (2562) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางช่องทาง Online: กรณีศึกษา จังหวัดน่าน และกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับ เปรมกมล หงส์ยนต์ (2562) พบว่า ส่วนประสมการตลาด ด้านปัจจัยด้านส่งเสริมการขายมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาซาด้า) และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชงโค ดรลาดพันธุ์ และ วิษณุ สมิตสวรรค์ (2563) พบว่า ส่วนประสมการตลาดด้าน ช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการขายมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคผ่านสื่อเครือข่ายออนไลน์ ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

1. ผู้ผลิตและผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทย ควรเพิ่มช่องทางขายให้มากขึ้นนอกเหนือจากการขายผ่านออนไลน์ โดยอาจจะใช้สื่อสังคมประเภทอื่น ๆ เข้ามาเป็นช่องทางขายเพิ่มขึ้น เช่น อินสตาแกรม ไลน์ เป็นต้น
2. ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยควรให้ความสำคัญกับการวิจัย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์แปรรูปผ้าไหมไทยให้สูงขึ้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าสู่ตลาดในระดับนานาชาติ

3. ผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจผ้าไหมไทย ควรส่งเสริม สนับสนุน ผู้ประกอบการผ้าไหมไทยในการสร้างตราสินค้าของตนเองให้มากขึ้น เนื่องจากตราสินค้าเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ผู้บริโภครับรู้ถึงมาตรฐาน และคุณภาพของสินค้า หรือผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุของการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยของประชาชนวัยทำงาน
2. รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทย
3. การวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การให้คุณค่าผ้าไหมไทยของประชาชนไทย

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชงโค ดรลาดพันธุ์ และวิชญ์ สุमितสุวรรณ. (2563). การตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคผ่านสื่อเครือข่ายออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(6), 118-131.
- ชมพูนุท นรินทร์รางกูล ณ อยุธยา และศศิณีภา ศรีกัลยานิวัต. (2563). พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผล ต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ไรซ์เบอร์รี่บราวนี่อบกรอบผสม อัลมอนต์ของผู้บริโภคในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 2(1), 38-47.
- ณัฐพันธุ์ เขจรนนท์. (2551). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2538). *องค์การ ทฤษฎีและการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: แมเนจเม้น เซ็นเตอร์บางกอก.
- ธาดาธิเบศร์ ภูทอง. (2562). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติของผู้บริโภคและความตั้งใจในการซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ระหว่างประเทศ. *Humanities, Social Sciences and arts*, 12(6), 2383-2403.
- ปรียวรา ฝั้นพรหมมินทร์ และไกรชิต สุตะเมื่อง. (2557). อิทธิพลของบรรจุภัณฑ์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการวิจัยทางธุรกิจ และการบริหาร*, 2(1), 26-45.
- เปรมกมล หงส์ยนต์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ (ลาชาด้า) ของผู้บริโภคยุคดิจิทัล ในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสยาม.
- พรรณณภัสต์ ไชยวรรณ. (2556). *พฤติกรรมของผู้หญิงอำเภอเมืองเชียงใหม่ในการซื้อเสื้อผ้าในตลาดปลีออนไลน์ (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีณา พงศ์พัฒนานนท์. (2557). *กรมหม่อนไหมอนุรักษ์ผ้าไทยเชิญชวนซื้อผ้าไหมให้แม่*. ค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2565, จาก [http:// www.tnews.co.th/html/content/155728](http://www.tnews.co.th/html/content/155728)
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2546). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ไดมอนด์ อิน บิสสิเนส เวิร์ล.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2554). *การตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.

- สามารถ สิทธิณี. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางช่องทาง Online: กรณีศึกษาจังหวัดน่าน และกรุงเทพมหานคร (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกริก.
- หทัยรัตน์ บุญรัตน์พันธุ์ เงินทอง. (2558). ปัญหาของกลุ่มผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในตำบลศรีบุญเรือง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 9(1), 100-107.
- อรณิชชา ทศตา, สุกัญญา ใจอดทน และจันทร์จิรา ใจอดทน. (2560). การถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทอผ้าไหม อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 11(1), 118-128.
- Blackwell, R. D., Miniard, P. W., & Engel, J. F. (2006). *Consumer Behavior*. (10th ed.). Mason Ohio: Thomson South-Western Publishing.
- Yamane, T. (1973). *Statistics, An Introductory Analysis*. (3rd Ed). New York: Harper and Row.

รูปแบบการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน Model of Thai Buddhist's Participation in Development Mahayana Buddhism

พระอดิสร แก่นมะนิตัน¹, ศรีปริญญา ฐปกระจ่าง² และ สโรชนี ศิริวัฒนา³

PhraAdison Khanmaniton¹, Sriprarinya Toopgrajank² and Srochinee Siri wattana³

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3}

E-mail: adison_kan@hotmail.com¹, pewsriparinya@yahoo.com², srochinee.si@ssru.ac.th³

Received: July 12, 2023

Revised: August 29, 2023

Accepted: August 30, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าอาวาส หรือรองเจ้าอาวาสของวัดในคณะสงฆ์จีนนิกาย พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตัวแทนพุทธศาสนิกชน และนักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 20 รูป/คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานคือการให้คำปรึกษาในรูปของคณะกรรมการด้านการก่อสร้าง การบูรณะวัด กฎหมายต่าง ๆ การศาสนศึกษา การสร้างความรู้ความเข้าใจพระพุทธศาสนา ฝ่ายมหายานแก่พุทธศาสนิกชน ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และการดำเนินงานต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานอย่างเสมอภาค จัดตั้งชมรมหรือสมาคมเพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานและวัฒนธรรมจีนอย่างเป็นรูปธรรม และเพิ่มช่องทางการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่หลากหลาย เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ แผ่นพับ เป็นต้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, พุทธศาสนิกชน, พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน

Abstract

This article aimed to study Buddhist's participation model in development of Mahayana Buddhism. The research model is qualitative research. The key informants were 20 abbots or deputy abbots of the temple under the Chinese sect in Bangkok and surrounding areas, Buddhist representatives, and academics from the National Buddhism Office. The research instruments were in-depth interviews and content analysis for data.

The results showed that the model of Thai Buddhist's participation in the of development Mahayana Buddhism was consulting model in construction committee, temple restoration, laws, religious studies, knowledge creation understanding Mahayana Buddhism for Buddhists encourage all groups of Buddhists to participate equally in various activities and operations of Mahayana Buddhism, establish club or association to spread teachings of Mahayana Buddhism and Chinese culture, concretely and increase communication channels for different information Mahayana Buddhism such as Facebook, YouTube, websites and brochures, etc.

Keywords: Participation, Buddhist, Mahayana Buddhism

บทนำ

การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตมนุษย์ เพราะมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมต่างพึ่งพาอาศัยกัน และต่างต้องมีบทบาทภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบตามวาระโอกาสที่มาถึง บทบาทหน้าที่ที่ได้รับจากการยอมรับ บทบาทที่สร้างขึ้นด้วยตนเอง เช่น การรับหน้าที่เป็นพ่อแม่ เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นผู้ใหญ่นบ้าน ผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้าน พุทธศาสนิกชน เป็นต้น ทั้งนี้การมีส่วนร่วมยังรวมถึงการร่วมด้วยช่วยกันในด้านความคิดเห็น การบริหารจัดการ ตลอดจนการเสียสละเวลา อาครสถานที่ และปัจจัยอื่น ๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายของชุมชนและสังคม (ประภาศ ปานเจียง, ยุวัลดา ชูรักษ์ และฉัตรจงกล ตุลนิษกะ, 2561) สิ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาอีกประการหนึ่งก็คือ ปัจจัยผลักดันจากภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวัง ข้อผูกพันร่วมกันของชุมชน การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ และความต้องการของบุคคลที่มีต่อพระพุทธศาสนา ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปจากอดีตทำให้วัดและพระสงฆ์ต้องปรับบทบาท และวิถีชีวิตให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และความต้องการของสังคมมากขึ้น และในปัจจุบันเรามักจะเห็นข่าวสารเกี่ยวกับการทำผิดวินัยร้ายแรงของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง สร้างความเสียหายให้แก่วงการสงฆ์และทำให้ประชาชนหมดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมต่อพระพุทธศาสนาด้วยเช่นเดียวกัน ชุมชนและองค์กรทางพระพุทธศาสนาเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชน โดยมีบทบาทในการส่งเสริม เผยแผ่ศาสนาธรรม และสืบทอดศาสนทายาท เพื่อสร้างสังคมให้มีจริยธรรมและคุณธรรม (กรมการศาสนา, 2563) นอกจากนี้ กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยสนับสนุนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชน ที่ต่างให้ความร่วมมือทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ และการดำเนินการต่าง ๆ (พระครูถาวรกิตติธรรม กิตติรัตน์ สืบบัณท์ และรัตนะ ปัญญาภา, 2562)

พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน มีแนวคิดที่ว่า บุคคลในอุดมการณ์เป็นผู้ที่บรรลุสูงสุดตามคำสอนฝ่ายมหายาน คือพระโพธิสัตว์ ผู้ที่มาถึงขอบนิพพานแล้ว แต่สมุทัยใจสละรางวัลกลับไปสู่โลกเพื่อนำผู้อื่นมาสู่นิพพาน ได้พิพากษาตัวเองให้รับใช้ผู้อื่นชั่วกาลเวลานาน ให้เขาได้เข้าสู่นิพพานก่อนตัวเอง ดังนั้น การช่วยเหลือสรรพสัตว์ จึงเป็นหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน หลักคำสอนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจในการช่วยเหลือสรรพ

สัตว์จึงเกิดขึ้น ตามความต้องการของชาวบ้านที่ไม่มีเวลาหรือโอกาสพอที่จะปฏิบัติตามแบบอย่างของพระเพื่อนำไปสู่ความหลุดพ้นจากวัฏสงสารนี้ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านมากยิ่งขึ้น โดยผู้ที่นับถือพุทธศาสนาฝ่ายมหายานมีความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธรูปในฐานะเป็นผู้ที่ช่วยเหลือสรรพสัตว์ และมีการรำลึกถึงพระพุทธรูปไม่เพียงแต่พระพุทธรูปของพระพุทธรูปเท่านั้นแต่ยังรำลึกไปถึงพระพุทธรูปที่เป็นสัมโมกกายที่อยู่บนสวรรค์ในดินแดนพุทธเกษตรด้วย ความเชื่อว่าการสร้างสรีระที่ปรากฏอยู่โดยทั่วไปก็ด้วยเหตุที่กล่าวมาแล้วว่าเกิดจากความเชื่อของชาวบ้านว่าพระพุทธรูปไม่ได้ไปไหนคอยรับฟังและช่วยเหลือสรรพสัตว์อยู่จึงมีการสร้างสถานที่เพื่อที่จะเป็นแหล่งที่ติดต่อสื่อสารกับพระพุทธรูปที่อยู่บนสวรรค์ คือการสร้างสรีระเพื่อบรรจุพระอัฐิธาตุของพระพุทธรูป (สรีระเป็นเหมือนตัวกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างสรรพสัตว์กับพระพุทธรูป) และมีการสวดมนต์ อ้อนวอนขอให้พระพุทธรูปช่วยเหลือใช้วิธีการสวดมนต์อ้อนวอนขอให้พระพุทธรูปช่วยเหลือ และมีการปฏิบัติบูชาด้วยดอกไม้ ธูป เทียน ของหอม ต่าง ๆ (ปริชา บุรีรัตน์, 2561)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานของพุทธศาสนิกชน โดยมุ่งหวังว่าผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมระหว่างวัดและชุมชน ประชาชนในชุมชนอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุน และสร้างความตระหนักของชุมชนที่มีต่อพระพุทธศาสนา รวมถึงการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการของวัดในคณะสงฆ์จีนนิกายโดยความร่วมมือของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1977) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือการที่ผู้มีส่วนร่วมต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการ 4 กระบวนการ คือ

1. มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการ โดยมีการอธิบายถึงปัญหาและความต้องการ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและครอบคลุมไปถึงการตัดสินใจในระหว่างดำเนินการโครงการ
2. มีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินงาน หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับโครงการทั้งในด้านเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงานโครงการต่าง ๆ
3. มีส่วนร่วมในการแบ่งผลประโยชน์หมายถึง การมีส่วนร่วมประเภทนี้มีสองนัย คือ เป็นทั้งการร่วมรับประโยชน์ และร่วมรับผลสืบเนื่องในทางลบจากโครงการ เช่น ผลประโยชน์ด้านรายได้ การรับความนับถือ
4. มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รูปแบบการมีส่วนร่วมประเมินอย่างเป็นทางการ

อรรถัย กักผล (2552) ได้กล่าวว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่นเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนจะต้องมีอิสระทางความคิด โดยหลักการการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะการเข้าร่วมอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นจนถึงสิ้นสุด ไม่ใช่เป็นการจัดเวทีการมีส่วนร่วมครั้งเดียว

โดยสรุป การมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบของการที่ชุมชนเข้ามามีบทบาทหน้าที่ร่วมรับผิดชอบในกระบวนการหรือกิจกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยตระหนักถึงความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันทั้งชุมชน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2551) ได้เสนอหลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ทำให้เกิดความสำเร็จ 5 ประการ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำที่จะสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาและความร่วมมือร่วมใจในการทำงานที่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งต้องมีวิสัยทัศน์ในเชิงกลยุทธ์ความซื่อสัตย์สุจริตและเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
2. การสร้างค่านิยมในการทำงานกันอย่างเหนียวแน่น จึงจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรภาพอย่างแท้จริง
3. การพัฒนาปรับปรุงการทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการปรับกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง
4. การจัดทำฐานข้อมูลสมาชิกเครือข่ายเพื่อใช้ในการติดต่อประสานงาน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน
5. การสร้างช่องทางในการติดต่อสื่อสาร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน

แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา

Goodman & love (1980) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาครอบคลุม 2 เรื่องคือ 1) ความหมายที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth Terms) ได้แก่ การเน้นการพัฒนาเพื่อก่อให้เกิดความสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองโดยมุ่งให้ประชาชนได้รับผลการพัฒนา โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม 2) ความหมายที่เน้นถึงความก้าวหน้าทางสังคม (Social Progress) โดยเน้นถึงความสำคัญของการปรับปรุงคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของประชาชน

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ (2548) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า การพัฒนาตรงกับคำว่าภาวณา ซึ่งหมายถึงการทำให้เจริญงอกงาม (ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Development) หากพิจารณาจากรากศัพท์ คำว่า พัฒนามาจากภาษาบาลีว่า วัฒนะ หรือวัฒนา อันหมายรวมไปถึง ความเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรงดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน อย่างไรก็ตาม คำว่า การพัฒนาในที่นี้เป็นคำที่กำหนดให้มีคุณค่าและตามหลักการของพระพุทธศาสนา การพัฒนาต้องดำเนินไปพร้อม ๆ กัน 4 ทางคือ 1) การพัฒนาทางด้านกายภาพ 2) การพัฒนาศีลธรรมและ/หรือการพัฒนาสังคม 3) การพัฒนาทางจิตใจ และ 4) การพัฒนาทางด้านปัญญา

แนวคิดและทฤษฎีพระพุทธศาสนาหยาน

พระปรีชา เกียนกือ (โพธิ์เงิน) (2561) ได้อธิบายความเป็นมาของการกำเนิดมหายานไว้ว่า พระไตรปิฎกภาคพระวินัยในหมวดจุลวรรค ได้กล่าวถึงการสังคายนา 2 ครั้ง ในการประชุมสังคายนาครั้งที่หนึ่ง พระมหา

กัสสเปเป็นประธาน เมื่อเสร็จการสังคายนา ก็ให้ผู้เข้าประชุมรับรองคัมภีร์ตามที่สังคายนา แต่พระเถระปุราณผู้เข้ามาที่หลังปฏิเสธโดยสุภาพว่า ข้าพเจ้าได้ฟังธรรมและพระวินัย จากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้าเอง ก็จะขอดจำไว้ตามที่ได้ฟังมา แสดงให้เห็นว่า ในการประชุมครั้งแรกจึงยังไม่เกิดพระอภิธรรม มีแต่พระวินัยและพระสูตร การประชุมครั้งที่สองที่เมืองเวสาลี มีกล่าวในจุลลวรรคว่าเกิดความเห็นไม่ตรงกันระหว่าง คณะภิกษุฝ่ายตะวันออกและตะวันตกส่วนในหนังสือจดหมายเหตุวิปวงศ์ของฝ่ายลังกา ให้รายละเอียดเพิ่มเติมในการประชุมครั้งนี้ว่าคณะฝ่ายแพะได้ประชุมต่างหากเรียกว่า “มหาสังคิติ” รวบรวมคำสั่งสอนซึ่งต่อมาเป็นของนิกาย “มหาสังฆกะ” ซึ่งต่อมาสันนิษฐานว่าเป็นมหายาน โดยการนิยมนิยามหานพบในประเทศ จีน อินเดีย ญี่ปุ่น เกาหลีและเวียดนาม

พระพุทธศาสนาในมหายานในประเทศไทย

โดยมีความเป็นไปได้ว่า พุทธศาสนาเถรวาทได้เข้าสู่ประเทศไทยเมื่อ 2,000 กว่าปีมาแล้ว ในสมัยที่ดินแดนแถบนี้เรียกว่า “สุวรรณภูมิ” อันเป็นที่อยู่ของพวกมอญและละว้า (วัชร งามจิตรเจริญ, 2556) โดยมีเชื่อกันว่า การปฏิบัติแบบนี้มาตั้งแต่โบราณกาลในราว พ.ศ. 235 มีอรหันต์นามว่า พระโมคคัลลีสบุตรพร้อมด้วยพระอรหันต์ 1,000 รูป ภายหลังจากที่ได้ร่วมกันทำตติยสังคายนา ที่เมืองปาฏลิบุตร เมืองหลวงของแคว้นมคธ ท่านได้ส่งสาวกที่เป็นพระอรหันต์ คือ พระโสณะอรหันต์และพระอุตตระอรหันต์ พร้อมด้วยพระสงฆ์ ๕ รูป เดินทางมุ่งหน้าสู่สุวรรณนคร รัฐสุวรรณภูมิท่านทั้งสองอุตสาหะสั่งสอนวิปัสสนากรรมฐาน โดยยกเอาสติมั่นให้เป็นมหาสติปัฏฐาน ทั้ง 4 คือ 1) กายานุปัสสนา 2) เวทนานุปัสสนา 3) จิตตานุปัสสนา 4) ธัมมานุปัสสนาที่วราตริผ่านไป พระภิกษุผู้บวชใหม่จำนวนมากก็ได้บรรลุผลสำเร็จเป็นพระอริยบุคคลในพระพุทธศาสนา ตามบุรพวาสนาบารมีของตน (พระพรหมโมลี (วิลาศฉานวโร ป.ธ. 9), 2546)

ส่วนนิกายมหายานในประเทศไทย พุทธศาสนาฝ่ายมหายานในประเทศไทยมีอยู่ 2 นิกายคือ อนันนิกาย (ญวน) และจีนนิกาย ธรรมเนียมปฏิบัติของสงฆ์มหายานโดยเฉพาะสงฆ์จีนถือปฏิบัติในหลักนิกายลูกจาง (นิกายวินัย) นิกายเชียนจง (นิกายวิปัสสนาหรือนิกายเซ็น) ควบกับนิกายเทียนจง (นิกายเปิด) ซึ่งปฏิบัติทั่วไปในวัดจีนมหายาน นิกายและมีเฉพาะสังฆารามเดียวเท่านั้นที่มีการเพิ่มปฏิบัติในหลักนิกายมิกจง (นิกายระหัดยานนิกายหนึ่งของวัชรยานทิเบต) เป็นพิเศษคือวัดโพธิ์เย็นตลาดลูกแกจังหวัดกาญจนบุรี ในยุคนี้ได้มีการแปลพระปาฏิโมกข์ฝ่ายมหายาน นิกายวินัยซึ่งถือเป็นปาฏิโมกข์วินัยที่เคร่งครัดที่สุดเพื่อเป็นหลักปฏิบัติควบคู่กับพระไตรปิฎกและโพธิสัตว์สิกขาของพระสงฆ์มหายานจีนนิกาย

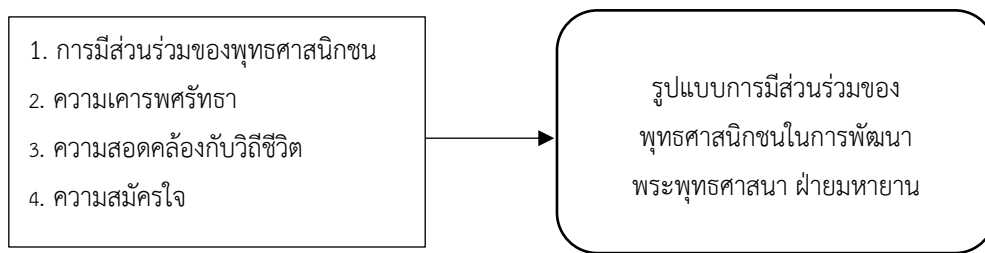
หลักคำสอนของมหายาน

มหายานสอนว่าการช่วยผู้อื่นให้พ้นทุกข์ เป็นการกระทำที่ถูกต้อง การปฏิบัติอย่างเสียสละของพระพุทธเจ้าในการเที่ยวสั่งสอน ความเมตตากรุณาของพระพุทธเจ้า จึงเป็นหลักคำสอนของมหายาน มหายานสอนอุดมการณ์ “พระโพธิสัตว์” ผู้มีจิตกรุณาพร้อมในความทุกข์ของมนุษย์ทั้งหลาย และไม่ยอมเข้านิพพานแต่ลำพัง จะช่วยให้ทุกคนได้เข้านิพพานพร้อมกับท่าน มหายานจึงสอนว่าคนเรามีได้เป็นอิสระจากกัน แต่ย่อมต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สาเหตุที่คนเรามีความทุกข์เพราะนับถือคำสอนผิด จึงปฏิบัติผิดกฎแห่งเหตุและผล จึงไม่เกิดความสุขแท้ แต่ถ้าเรามีศรัทธาบริสุทธิ์ ใช้เหตุและผลในการดำเนินชีวิต เราก็คจะเป็นสุขได้ และเมื่อผู้อื่นมีทุกข์ เราก็มีทุกข์เช่นกันกับเขา การมาช่วยโปรดของพระพุทธเจ้าเป็นจริง ความสงบสันติจะเกิดในใจของคนทั้งหลายก็เมื่ออานุภาพอันใหญ่หลวง อันมีรากฐานที่นิพพานซึ่งดำรงอยู่ในชีวิตคนทุกคน เหนียวรั้งดึงให้เข้าหาจุดหมายปลายทาง

ของชีวิต ความกรุณาเป็นยอดของคุณธรรม ปัญญาที่มีคุณค่าจะนำไปสู่ความกรุณาเป็นจุดหมาย พระภิกษุฝ่ายมหายานจึงเกิดความจริงจังในการดูแลความทุกข์สุขของฆราวาส บุคคลในอุดมการณ์เป็นผู้ที่บรรลุนิพพานตามคำสอนฝ่ายมหายาน คือพระโพธิสัตว์ ผู้ที่มาถึงขอบนิพพานแล้ว แต่สมัครใจสละรางวัลกลับไปสู่โลกเพื่อนำผู้อื่นมาสู่นิพพาน ได้พิพากษาตัวเองให้รับใช้ผู้อื่นชั่วกาลเวลานาน ให้เขาได้เข้าสู่นิพพานก่อนตัวเอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้แก่ เจ้าอาวาสหรือรองเจ้าอาวาสของวัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกาย ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 6 รูป พุทธศาสนิกชน จำนวน 12 คน และนักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth interview) ที่สร้างขึ้นจากรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประกอบด้วยแนวคำถาม 9 ข้อ คือ 1) การมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนา ฝ่ายมหายาน ในปัจจุบัน 2) พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมด้านใด 3) ปัจจัยที่ทำให้พุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนา ฝ่ายมหายาน 4) ความเคารพศรัทธาส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนา ฝ่ายมหายาน 5) ความสอดคล้องกับวิถีชีวิตส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนา ฝ่ายมหายาน 6) ความสมัครใจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนา ฝ่ายมหายาน 7) ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้พุทธศาสนิกชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน 8) รูปแบบการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน และ 9) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในพระพุทธศาสนา โดยค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามเกณฑ์ สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ตามวิธีของครอนบาค มีค่าระหว่าง 0.893-0.945

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อค้นหาและตรวจสอบข้อมูลที่ต้องการจากกลุ่มตัวอย่างนำมาใช้ในการขยายผลการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งในการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ลักษณะ เชิงโครงสร้าง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ คือ เจ้าอาวาสหรือรองเจ้าอาวาสของวัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกาย ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล พุทธศาสนิกชน และนักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 20 รูป/คน โดยการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า และกำหนดระยะเวลาในการสัมภาษณ์ 30 – 45 นาทีต่อคน ในระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียง เพื่อเป็นหลักฐานเชิงยืนยัน สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์รายละเอียดของตัวแปรในกรอบแนวความคิด เพื่อผลลัพธ์ที่ถูกต้องและมีคุณภาพต่องานวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) โดยสรุปจากข้อมูลที่ได้รับโดยการบรรยายพรรณนา (narrative approach) โดยตีความจากสิ่งที่ปรากฏจากการ สัมภาษณ์ทั้งเรื่องราวในอดีตก่อนการเริ่มดำเนินการขององค์กร การดำเนินการในปัจจุบัน และการวางแผนเพื่อที่จะคาดหวังบางสิ่งในอนาคต และจำแนกข้อมูลเป็นชุด
2. ตีความและให้ความหมายเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการจำแนกข้อมูลในแต่ละเหตุการณ์ที่ต่างกัน รวมถึงชุดของแนวความคิดของแต่ละฝ่าย พร้อมกับเป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ที่มีความแตกต่างด้านสถานที่ เวลา และบุคคล (สุภางค์ จันทวานิช, 2554)
3. ตรวจสอบความถูกต้อง สรุปการวิเคราะห์ข้อมูล นำไปสู่การสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ประกอบด้วย 1) การให้คำปรึกษาในรูปของคณะกรรมการด้านการก่อสร้าง การบูรณะวัด กฎหมายต่าง ๆ 2) การศาสนศึกษา การสร้างความรู้ความเข้าใจพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานแก่พุทธศาสนิกชน 3) การส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานอย่างเสมอภาค 4) การจัดตั้งชมรมหรือสมาคมเพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานและวัฒนธรรมจีนอย่างเป็นรูปธรรม และ 5) การเพิ่มช่องทางการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่หลากหลาย เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ เว็บไซต์ แผ่นพับ เป็นต้น

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน คือ การให้คำปรึกษาในรูปของคณะกรรมการ สร้างความรู้ความเข้าใจพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานแก่พุทธศาสนิกชน ส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วม เผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานและวัฒนธรรมจีน และเพิ่มช่องทางการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระเริ่ม ไชตะขบ, นลินทิพย์ พิมพ์กัสด์ และกิ่งแก้ว ปะติตังโข (2560) ที่ศึกษาเรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมระหว่าง

วัดและชุมชนการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาโดยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระไพฑูรย์ อารัมภรัตน์ (2561) ที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กรณีศึกษาเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานครพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมดำเนินงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมตรวจสอบอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูถาวรกิตติธรรม กิตติรัตน์ สืบพันธ์ และรัตนะ ปญญาภา (2562) ที่ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการประเมินผล ด้านข่าวสาร และด้านการกระจายอำนาจ

สรุป

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชนในการพัฒนาพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน คือ การให้คำปรึกษาในรูปของคณะกรรมการ สร้างความรู้ความเข้าใจพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานแก่พุทธศาสนิกชน ส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วม เผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานและวัฒนธรรมจีน และเพิ่มช่องทางการสื่อสารข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของพระพุทธศาสนา ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และวัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกาย สามารถนำแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพระพุทธศาสนาจากผลการวิจัยครั้งนี้ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมระหว่างวัดกับชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผลการศึกษาค้นพบว่า เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และวัดฝ่ายมหายานในการวางแผนการจัดกิจกรรมการ/โครงการ ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนิกชนกับวัดให้เพิ่มมากขึ้น เกิดการร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนชุมชนให้เข้มแข็ง

1.2 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วัดฝ่ายมหายาน สามารถนำแนวทางการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพระพุทธศาสนา จากผลการวิจัยครั้งนี้ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมระหว่างวัดกับชุมชน ซึ่งเป็นแนวทางการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของพุทธศาสนิกชน ความเคารพศรัทธา ความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และความสนใจ ดังนั้น วัดหรือสำนักสงฆ์ ฝ่ายมหายาน ควรศึกษาความเคารพศรัทธา ความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และความสนใจของพุทธศาสนิกชนที่มีต่อพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน เพื่อสำนักงาน

พระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางพระพุทธศาสนาของทุกภาคส่วน และนำรูปแบบการมีส่วนร่วมไปกำหนดแผนการพัฒนาพระพุทธศาสนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2551). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2551-2555*. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2565, จาก <https://dmsic.moph.go.th/index/detail/2824>
- จำนง อติวัฒนสิทธิ์. (2547). *สังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรีชา บุตรรัตน์. (2561). แนวคิดพุทธศาสนamahayanที่ปรากฏในสังคมไทย: กรณีศึกษาการสร้างพระพุทธรูป. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 5(1), 18-30.
- ประกาศ ปานเจียง, ยุวัลดา ชูรักษ์ และฉัตรจงกล ตุลนิษกะ. (2561). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านพรุ เขต 2 ตำบลบ้านพรุ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา. หน้า 962-973. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 พลวัตการศึกษา ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล. 20 – 21 กรกฎาคม 2561*. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- พระครูถาวรกิตติธรรม, กิตติรัตน์ สืบพันธ์ และรัตนะ ปัญญาภา. (2562). รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(ฉบับเพิ่มเติม), 1-15.
- พระปรีชา เกียนกือ (โพธิ์เงิน). (2561). *แนวทางการเสริมสร้างความเป็นโพธิสัตว์บนฐานจริยธรรมของพระพุทธศาสนamahayanตามแนวพุทธจิตวิทยา* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพฑูรย์ อารัมภรัตน์. (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา กรณีศึกษาเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 6(1), 457-478.
- พระพรหมโมลี (วิลาศ อาณาโร ป.ธ. 9). (2546). *วิปัสสนาวงศ์*. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- พระเริ่ม ไชตะขบ, นลินทิพย์ พิมพ์กลัด และกิ่งแก้ว ปะติตังโข. (2560). แนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชน .นการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(1), 1895-1907.
- วัชรระ งามจิตรเจริญ. (2556). *พุทธศาสนาเถรวาท*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. (2561). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมหายาน*. ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2565, จาก <http://www.crs.mahidol.ac.th/thai/mahayana41.html>
- อรทัย กักผล. (2552). *คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: จรัญสนิทวงศ์.

- Cohen, J. M. & Uphoff, T. (1977). *Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Published by the rural development committee center for international studies Cornell University. New York: Cornell University.
- Goodman, L. & love, R. (1980). *Project Planning and Management: An Integrated Approach*. New York: Pergamon Press.

คุณลักษณะและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชี
ที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

The Characteristics and Motivations Affecting the Accounting Performance of
Accountant's Member with The Federation of Accounting Professions in
The Southern Andaman Coast

ชาครียา ปรีเปรม¹ และ ดารณี เอื้อชนะจิต²

Chakriya Prepram¹ and Daranee Uachanachit²

หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม^{1,2}

Master Student of Accountancy Sripatum University, Thailand^{1,2}

E-mail: chakriyaprepram@gmail.com¹

Received: July 8, 2023

Revised: August 29, 2023

Accepted: August 30, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยคุณลักษณะของผู้ทำบัญชี ได้แก่ ทักษะของผู้ทำบัญชี ทักษะทางด้านวิชาชีพของผู้ทำบัญชี จรรยาบรรณของผู้ทำบัญชี และประสบการณ์ของผู้ทำบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี และปัจจัยแรงจูงใจ ได้แก่ ค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน นโยบายและการบริหารงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ขนาดประชากรอยู่ที่ 1,700 คน และมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 324 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้จัดทำบัญชี มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านความเชื่อถือได้ ด้านความถูกต้องครบถ้วน ด้านปริมาณงานและด้านความทันเวลาของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และแรงจูงใจในการของผู้ทำบัญชี มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านความเชื่อถือได้ ด้านความถูกต้องครบถ้วน ด้านปริมาณงานและด้านความทันเวลาของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

คำสำคัญ: คุณลักษณะ, แรงจูงใจ, ประสิทธิภาพ

Abstract

The objectives of this independent study were to study The Characteristics of accountant consisting of Attitude, Skills, Ethics and Experience affecting the efficiency of accounting performance and Motivation of accountant consists of Compensation, Stability, Policy, and Duties affecting the efficiency of accounting performance and this research is quantitative research, The sample size was determined by the Taro Yamane formulation. The sample was randomized selected. A questionnaire is used to gather data. The analyses were conducted using statistical methods, including frequency distribution, percent, mean, and standard deviation. Use inferential statistics in the analysis. Multiple regression

The results showed that the characteristics of accountant affecting the efficiency of accounting performance, in term of Reliability, Completeness, Throughput and Prompt, statistically significant at the 0.05 level and the motivation of accountant affecting the efficiency of accounting performance, in terms of Reliability, Completeness, Throughput and Prompt.

Keywords: Characteristics, Motivation, Accounting Performance

บทนำ

องค์กรทุกอย่างองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ไม่มีใครจะปฏิเสธได้ว่าทุกองค์กรต่างมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานเดียวกันนั่นก็คือ การบรรลุเป้าหมายที่ตนเองกำหนดไว้ ซึ่งการที่องค์กรจะบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญทางการบริหารจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ คน (Man) วัสดุ อุปกรณ์ (Material) งบประมาณ (Money) และการบริหารจัดการ (Management) เราจะเห็นได้จากปัจจัยทั้งหมด “คน” เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดจากปัจจัยทั้งหมดและผู้ทำบัญชีก็คือปัจจัยด้านคนนั่นเองกล่าวคือผู้ทำบัญชีเป็นตัวขับเคลื่อนปัจจัยด้านอื่น ๆ กล่าวคือ องค์กรจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หาก ผู้ทำบัญชีนั่นขาด ทักษะ ทักษะของผู้ทำบัญชี จรรยาบรรณ และประสบการณ์ ก็จะเป็นสาเหตุให้องค์กรเกิดความเสียหายเปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจได้เนื่องประสิทธิภาพของรายงานทางการเงินนั้นอาจจะมีข้อผิดพลาด ไม่น่าเชื่อถือ หรือ แม้แต่ไม่สามารถได้ข้อมูลที่ทันต่อเวลาที่ต้องการเมื่อต้องตัดสินใจ (นันทน์ภัส รักเดชะ, 2563)

ดังนั้น ผู้ทำบัญชี จึงถือได้ว่าเป็นผู้ปฏิบัติงานอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญมากต่อองค์กร เพราะการที่องค์กรทุก ๆ องค์กรจะสามารถทราบได้ถึงผลการปฏิบัติงานขององค์กรของตนว่าผลการดำเนินงานขององค์กรเป็นไปในทิศทางที่ดีหรือไม่ดีก็จะต้องมีการจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามที่มาตรฐานการบัญชีที่ถูกกำหนดไว้ด้วยถึงจะทราบได้ว่าผลการดำเนินงานขององค์กรนั้นได้ดำเนินงานไปในทิศทางใด ด้วยเหตุนี้การเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และสรุปข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงินจึงเป็นหน้าที่ของผู้ทำบัญชีและยังต้องให้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์ต่อบุคคลหลายฝ่ายในกิจกรรมของกิจการ และเป็นไปตามมาตรฐานที่ยอมรับโดยทั่วกัน ทั้งในด้านความเชื่อถือได้ ความถูกต้องครบถ้วน ปริมาณงาน และความทันเวลา ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่เป็นตัววัด

ประสิทธิภาพของผู้ทำบัญชีทั้งสิ้น (แคทรียา วันวงศ์, 2563) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าพนักงานบัญชีถือว่าเป็นปัจจัยทางด้านบุคคลากรปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความก้าวหน้าหรือเสื่อมถอยขององค์กร ซึ่งในปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชนต่างได้หันมาให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานมากขึ้น โดยการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่พนักงานเพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้พนักงานมีความต้องการที่จะทำงานให้เต็มความสามารถมากขึ้นด้วยการสร้างแรงจูงใจในเรื่องของ ค่าตอบแทน สวัสดิการ โบนัส เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดนี้ย่อมเป็นผลจากการประเมินประสิทธิภาพของการทำงาน (เกศณรินทร์ งามเลิศ, 2559)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง คุณลักษณะและแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ ผังอันดามัน เนื่องด้วยการแข่งขันทางธุรกิจในประเทศหรือทั่วโลกนั้นมีการแข่งขันกันมากขึ้นทุกวัน ดังนั้นประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานจึงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญเพราะประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ ความเชื่อถือได้ ความถูกต้องครบถ้วน ปริมาณงานและความทันเวลา ต่างล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการแข่งขันทั้งสิ้นและหากว่าองค์กรนั้น ๆ สามารถสร้างแรงผลักดันให้ผู้ทำบัญชีทำงานได้อย่างเต็มที่ด้วยความรู้และความสามารถทั้งหมดที่มีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดก็จะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันจากประสิทธิภาพของรายงานทางบัญชีที่เพิ่มขึ้นด้วย (ชุมพล รอดแจ่ม และคณะ, 2564)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยคุณลักษณะของผู้ทำบัญชี ได้แก่ ทักษะคิดของผู้ทำบัญชี ทักษะทางด้านวิชาชีพของผู้ทำบัญชี จรรยาบรรณของผู้ทำบัญชี และประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีและเพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจ ได้แก่ ค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน นโยบายและการบริหารงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณลักษณะของผู้ทำบัญชี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านความเชื่อถือได้ของผู้ทำบัญชี
2. คุณลักษณะของผู้ทำบัญชี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านความถูกต้องครบถ้วนของผู้ทำบัญชี
3. คุณลักษณะของผู้จัดทำบัญชี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านปริมาณงานของผู้ทำบัญชี
4. คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้จัดทำบัญชี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านความทันเวลาของผู้ทำบัญชี
5. แรงจูงใจของผู้ทำบัญชี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านความเชื่อถือได้ของผู้ทำบัญชี

6. แรงจูงใจของผู้ทำบัญชี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านความถูกต้องครบถ้วนของผู้ทำบัญชี
7. แรงจูงใจของผู้ทำบัญชี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านปริมาณงานของผู้ทำบัญชี
8. แรงจูงใจในการทำงาน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านความทันเวลาของผู้ทำบัญชี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ทำบัญชี

ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีในปัจจุบันต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาการที่มีทักษะทางวิชาชีพ การสื่อสารที่ยอดเยียมและจำเป็นต้องสามารถตอบสนองความต้องการข้อมูลและรายงานที่ต้องการในระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ที่ไม่สามารถจะใช้เพียงความรู้จากการศึกษาที่ได้เรียนรู้มาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น การศึกษาทางวิชาชีพบัญชียกเหนือจากได้มาซึ่งความรู้ทางวิชาการและทักษะทางวิชาชีพบัญชีด้าน ต่าง ๆ แล้วผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีจำเป็นต้องมีทักษะที่ส่งผลให้ตนเองนั้นสามารถที่เป็นได้ทั้งที่ปรึกษาธุรกิจนักวิเคราะห์การเงิน ผู้สื่อสาร นักเจรจาต่อรอง และผู้จัดการในแต่ละสถานการณ์ที่เหมาะสม ในขณะเดียวกันความซื่อสัตย์ ความเที่ยงธรรม และความต้องการที่จะยกย่ององค์กรที่ตนทำงานอยู่ ก็เป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ส่วนค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพก็เป็นส่วนส่งเสริมในการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (สภาวิชาชีพบัญชี, 2560)

ชุมพล รอดแจ่ม และคณะ (2562) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ทำบัญชีไว้ว่า นักบัญชียุคใหม่นอกเหนือไปทักษะทางวิชาชีพบัญชีแล้วนั้นยังจะต้องมีความเข้าใจในธุรกิจ มีความเข้าใจด้านสารสนเทศใหม่ๆ รวมไปถึงเครื่องมือที่ใช้ในการทำรายงานทางบัญชีหรือแสดงรายงานทางการเงินด้วย ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถครอบคลุมงานที่ได้รับมอบหมาย และยังต้องเป็นผู้เลือกใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสมกับงานทางบัญชีที่ได้รับมอบหมายอยู่ รวมถึงยังต้องสามารถใช้ประสบการณ์มาปรับใช้ในการจัดวางกลยุทธ์ และเป็นข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารของกิจการได้ ดังนั้น นอกจากทักษะเชิงวิชาการดังกล่าวแล้ว นักบัญชียังต้องพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ อีกเพื่อช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะความร่วมมือ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการคิดเป็นเหตุเป็นผลและทักษะการดำรงชีวิต ดังนั้น คุณสมบัติการเป็นนักบัญชีที่ดี คือการมีทัศนคติและวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล มีความกระตือรือร้น ขวนขวายหาประสบการณ์และพัฒนาตนเองอยู่เสมอพร้อมทั้งปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอยู่เสมอที่สำคัญคือมีความตั้งใจขวนขวายที่จะเรียนรู้ภาษาใหม่ ๆ ต้องศึกษาข้อมูลใหม่ๆ ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปไม่ว่าจะเป็นด้านภาษี ด้านบัญชี ด้านการเงิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกมากมายที่ต้องเรียนรู้และปรับตัวไปให้เข้ากับยุคสมัย ซึ่งเรื่องภาษี บัญชี การเงิน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เหล่านี้หากนักบัญชีศึกษาไม่ดี ไม่มีความรู้ก็ย่อมทำให้กระทบต่อธุรกิจทั้งนั้น และนักบัญชีเองมีส่วนสำคัญที่ทำให้ธุรกิจเดินหน้าต่อไปได้ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2559)

กมลภู สันตะจักรกนกศักดิ์ และสุวัฒนาสินธิ์ (2560) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ทำบัญชีไว้ว่า ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ธุรกิจต่างๆปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานสู่ยุคดิจิทัล ทุกอย่างเปลี่ยนเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ การประกอบธุรกิจและการทำงานออนไลน์หรือการนำเอาระบบคลาวด์เข้ามาใช้สร้างความได้เปรียบทางธุรกิจเป็นอย่างมาก นักบัญชีในยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องจึงพัฒนาศักยภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มในกับตนเองอยู่เสมอในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นในด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาได้และด้านภาษาและนอกจากนี้ยังรวมไปถึงต้องมีความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบัญชี ตลอดจนนักบัญชีต้องมีความขยันอดทนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมีการติดตามงานจากผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอสามารถทำงานภายใต้ความกดดันสูงได้และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ ต้องมีภาวะความเป็นผู้นำได้ดีและสามารถควบคุมสถานการณ์ได้

ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg

เกศณรินทร์ งามเลิศ (2559) ได้กล่าวถึงความหมายของ ทฤษฎี 2 ปัจจัยไว้ดังนี้ คือ ทฤษฎีแรงจูงใจในการทำงานที่ได้กล่าวถึงสิ่งที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานซึ่งสามารถแบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 หมวดหมู่ด้วยกันคือแรงจูงใจที่ทำให้พนักงานอยากทำงานและแรงจูงใจที่ทำให้ไม่อยากทำงานคือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (Motivation Factors) คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสายงานโดยตรง เช่น ความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ความสำเร็จที่จะได้รับและการมีส่วนร่วมกับการทำงานที่ทำ ล้วนแล้วแต่เป็นแรงจูงใจให้พนักงานทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพมากขึ้น และปัจจัยค้ำจุล (Maintenance Factors) คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งเป็นงานวิจัยที่ไม่เกี่ยวกับงานโดยตรงหรือเรียกได้อีกอย่างว่า ปัจจัยด้านสุขอนามัย (Hygiene Factors) เช่น สิ่งแวดล้อมในการทำงาน นโยบายการทำงานของบริษัท พฤติกรรมของหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน ค่าตอบแทน เป็นต้น ซึ่งปัจจัยที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นต่างมีผลต่อประสิทธิภาพการ

ประสงค์ อัครพิสิฐวงศ์ (2562) ได้ใช้ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg ในการการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง แรงจูงใจที่มีผลกระทบกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจทางด้านการรับผิดชอบ ค่าตอบแทน ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ นโยบายการบริหารงานและความมั่นคงในการทำงาน มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้าน คุณภาพของงาน ด้านเวลาและด้านปริมาณงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่พนักงานได้รับการจูงใจที่เป็นไปตามความต้องการของพนักงานนั้นเป็นแรงผลักดันให้ผลของการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สาวิตรี พรหมรักษา และดารณี เอื้อชนะจิต (2563) ได้ใช้ทฤษฎี 2 ปัจจัยในการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของกระบวนการควบคุมภายในด้านกระบวนการทำงาน ด้านนโยบายการบริหารงาน ด้านค่าตอบแทน ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กรซึ่งผลจากการศึกษาพบว่ากระบวนการควบคุมภายใน ไม่ว่าจะเป็นในด้านของกระบวนการทำงาน ด้านนโยบายการบริหารงานขององค์กรต่างส่งผลต่อความพึงพอใจและก่อให้เกิดแรงจูงใจให้พนักงานมีความต้องการที่จะทำงานให้เต็มประสิทธิภาพเต็มความรู้ความสามารถที่มี ซึ่งผลจากกระบวนการควบคุมภายในนี้ส่งผลต่อผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรเป็นอย่างมาก

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี

ศศิพร ขาญศิลป์ (2564) ได้อธิบายถึงความสำคัญของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบัญชีว่า ในรายงานทางบัญชีที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเป็นรายงานที่มีความถูกต้อง ความเที่ยงธรรม ความชัดเจนและทันเวลา ซึ่งทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้เป็นผลมาจากการจรรยาบรรณทางวิชาชีพและทักษะการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี เนื่องจากจรรยาบรรณและทักษะทางวิชาชีพนั้นเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชี ดังนั้นทั้งจรรยาบรรณทางวิชาชีพและทักษะทางวิชาชีพจึงมีผลต่อประสิทธิภาพรายงานทางบัญชีดังที่ได้กล่าวมา

นวพร ชูเปี้ยเต้ง และคณะ (2564) ได้อธิบายถึงความสำคัญของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบัญชีว่า ในรายงานทางบัญชีที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเป็นรายงานที่มีความถูกต้องครบถ้วน ความเชื่อถือได้ และความทันเวลานั้นเกิดขึ้นได้ทักษะทางวิชาชีพและความรู้ความสามารถของผู้ทำบัญชีในด้านต่าง ๆ ไม่ใช่เพียงความรู้ทางด้านบัญชีเพียงเท่านั้น และการพัฒนาความรู้และสั่งสมประสบการณ์ทำงานและนำไปประยุกต์ใช้ยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพรายงานทางบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีอีกด้วย

หทัยรัตน์ คาพันธ์ และจิราภรณ์ พงศ์พันธุ์พัฒนะ (2560) ได้อธิบายถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติบัญชีว่าเป็นการปฏิบัติให้มีความถูกต้องครบถ้วน ความน่าเชื่อถือ และทันต่อเหตุการณ์ กล่าวได้ว่าเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านบัญชีโดยรวม เนื่องจากผู้ทำบัญชีต่างมุ่งเน้นที่จะปฏิบัติงานด้านบัญชีได้อย่างดีต้องไม่มีความผิดพลาดพร้อมทั้งเชื่อมั่นว่าหากกิจการปฏิบัติงานด้านบัญชีให้มีความถูกต้อง ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกิจการเป็นอย่างมาก ตลอดจนหากกิจการสามารถปฏิบัติงานด้านบัญชีได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำเสนอข้อมูลทางบัญชีที่ตรงตามความเป็นจริงจะส่งผลให้การปฏิบัติงาน ด้านบัญชีมีความน่าเชื่อถือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกับสภาวิชาชีพบัญชีในเขตกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน (ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล) จำนวน 1,700 คน (สภาวิชาชีพบัญชี-รายงานประจำปี 2564-2565)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่ได้ 5% โดยการนำขนาดของประชากรมาคำนวณหาขนาดตัวอย่างอย่างง่าย กล่าวคือหากขนาดของประชากรคือ 1,700 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ 324 คน ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาคุณลักษณะและแรงจูงใจของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน 6 จังหวัด ดังต่อไปนี้ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ซึ่งกรอบแนวคิดที่ใช้ในการกำหนดขอบเขตเนื้อหาในศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วยตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปรด้วยกันดังต่อไปนี้คือ 1) คุณลักษณะของผู้ทำบัญชี ได้แก่ ทักษะการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ทักษะการสื่อสารของผู้ทำบัญชี ทักษะการแก้ปัญหาของผู้ทำบัญชี ทักษะการปรับตัวของผู้ทำบัญชี ทักษะการปรับตัวของผู้ทำบัญชี ทักษะการปรับตัวของผู้ทำบัญชี

ทางด้านวิชาชีพ จรรยาบรรณทางวิชาชีพ และประสบการณ์ของผู้ทำบัญชี 2) แรงจูงใจของผู้ทำบัญชี ได้แก่ ค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน นโยบายและการบริหารงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความเชื่อถือได้ ความถูกต้องครบถ้วน ปริมาณงาน และด้านความทันเวลา มาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแบบสอบถาม(Questionnaire) ที่เป็น เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้และมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำราและทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามัน เพื่อกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามซึ่งทั้งหมด 4 ตอน ซึ่งประกอบไปด้วย ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ชนิดของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ซึ่งคำถามจะประกอบไปด้วย เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ทำบัญชี ได้แก่ ทักษะคติของผู้ทำบัญชี ทักษะทางด้านวิชาชีพของผู้ทำบัญชี จรรยาบรรณวิชาชีพ และประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชี ตอนที่ 3 ข้อคำถามแรงจูงใจ ได้แก่ ค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน นโยบายและการบริหารงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ตอนที่ 4 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี ด้านความเชื่อถือได้ ด้านความถูกต้องครบถ้วน ด้านความเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรม ด้านความสามารถเปรียบเทียบได้และด้านความทันเวลาและเครื่องมือที่ใช้ในแบบสำรวจความคิดเห็น จะใช้มาตราวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นการวัดแบบเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ของ ลิเคิร์ต (Likert, 1967) ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้แบ่งเป็นจำนวนชั้นระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามว่าสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้รับการตรวจสอบแล้วว่าอยู่ในเกณฑ์มีคุณภาพความเที่ยงตรง (ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.67 – 1.00) ดังนั้นสามารถนำไปใช้เป็นแบบสอบถามได้

3. ทดสอบความเชื่อมั่นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายการวิจัยจำนวน 30 ราย คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งชุดโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ของแอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ถ้าได้ค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556) สามารถใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลได้

4. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา งานวิจัย

5. จัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

6. ทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตภาคใต้ฝั่งอันดามัน จำนวน 30 ราย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค

(Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้ในการทดสอบความเชื่อมั่นของมาตราวัดที่มีสำรวจหลายรายการ โดยมีเกณฑ์ของค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ซึ่งมีผลทดสอบพบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.995 ซึ่งมากกว่า 0.70 ดังนั้นเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้จึงมีความเชื่อมั่นและสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้จริง

การรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ทำการศึกษาวิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างบุคลากรที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีเขตภาคใต้ฝั่งอันดามันของประเทศไทย จำนวน 324 คน โดยให้เวลาตอบกลับ 1 สัปดาห์ หากยังมิได้ตอบรับภายในระยะเวลาดังกล่าว จะทำการส่งแบบสอบถามและจดหมายขอความร่วมมือเป็นครั้งที่ 2

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสารหนังสืองานวิจัยบทความสื่อสารสนเทศ เอกสารอื่นๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้วิจัยได้รับความรู้พื้นฐานในการวิจัย และนำมาใช้ในการพัฒนารอบความแนวคิดการวิจัย โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามครบตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของชุดข้อมูลและลงรหัส (Coding Form) ในแบบสอบถามทุกข้อ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ตรวจสอบและลงรหัสแล้วไปวิเคราะห์โดยการประมวลผลข้อมูลผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ

1. การวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยการใช้ตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ตารางแบบร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในการอธิบายข้อมูลทั่วไป

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Analysis) ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะและแรงจูงใจของผู้จัดทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี กับตัวแปรตาม คือประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยการคำนวณหาความสัมพันธ์ (Regression Equation) และหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของแบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายและมีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงตั้งแต่ 26 - 35 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่คือระดับปริญญาตรี และมีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงตั้งแต่ 18,001-25,000 บาท และมีประสบการณ์ทำงานส่วนใหญ่อยู่ที่ 4-6 ปี

การวิเคราะห์ค่าความทนทาน (Tolerance) และค่า VIF (Variance inflation factors) สำหรับตัวแปรอิสระในแต่ละตัว พบว่า ไม่มีปัญหาความเป็นเส้นตรงร่วมอย่างมากหรือตัวแปรอิสระไม่มีความซ้ำซ้อนในการวัดค่า Variance inflation factors (VIF) และค่าความทนทาน Tolerance มีค่ามากกว่า 0.1 และค่า VIF ไม่เกิน 10 ซึ่งค่าความทนทาน มีค่าต่ำสุดเท่ากับ .219 และสูงสุด .511 ซึ่งค่าต่ำสุดสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ คือ Tolerance > 0.1 ส่วนค่า VIF มีค่าต่ำสุดเท่ากับ 1.958 และสูงสุด 4.566 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 10 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรแต่ละตัวไม่มีความเป็นเส้นตรงร่วมกันอย่างมาก (Multicollinearity) หรือไม่มีความซ้ำซ้อนกันในการวัด แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าความทนทาน (Tolerance) และค่า VIF (Variance inflation factors)

ตัวแปรอิสระ	Tolerance	VIF
ทัศนคติของผู้ทำบัญชี	.474	2.109
ทักษะทางด้านวิชาชีพ	.385	2.597
ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.511	1.958
ประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชี	.468	2.135
ค่าตอบแทน	.309	3.240
ด้านความมั่นคงในการทำงาน	.255	3.915
ด้านนโยบายและการบริหารงาน	.219	4.566
ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	.402	2.489

การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ตัวแปรในด้านคุณลักษณะและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานและสามารถสรุปผลการทดสอบได้ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของผู้ทำบัญชี ได้แก่ ทัศนคติของผู้ทำบัญชี ทักษะทางด้านวิชาชีพของผู้ทำบัญชี จรรยาบรรณของผู้ทำบัญชี และประสบการณ์ของผู้ทำบัญชี ที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรตามเป็น ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชี “ด้านความเชื่อถือได้” ของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตัวแปร	Std.		β	t	Sig.	VIF
	B	Error				
ทัศนคติของผู้ทำบัญชี	.058	.062	.051	.932	.352	2.109
ทักษะทางด้านวิชาชีพ	.282	.063	.274	4.490	.000*	2.597
จรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.103	.065	.084	1.595	.112	1.958
ประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชี	.371	.064	.426	7.771	.000*	2.135

N=324, R=0.730, R²=0.533, F = 94.702, Durbin Watson = 1.815

หมายเหตุ * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ได้แก่ ทักษะทางด้านวิชาชีพ และประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชีของผู้ทำบัญชี ด้านความเชื่อถือได้ ร้อยละ 73.00 และตัวแปรอิสระทั้ง 2 สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านความเชื่อถือได้ ได้ร้อยละ 53.30

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรตามเป็น ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชี “ด้านความถูกต้องครบถ้วน” ของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตัวแปร	Std.		β	t	Sig.	VIF
	B	Error				
ทัศนคติของผู้ทำบัญชี	.075	.056	.066	1.325	.186	2.109
ทักษะทางด้านวิชาชีพ	.264	.057	.257	4.630	.000*	2.597
จรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.244	.059	.201	4.166	.000*	1.958
ประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชี	.345	.044	.397	7.887	.000*	2.135

N=324, R=0.788, R²=0.621, F = 130.521, Durbin Watson = 1.685

หมายเหตุ * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ได้แก่ ทักษะทางด้านวิชาชีพ จรรยาบรรณทางวิชาชีพ และประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านความถูกต้องครบถ้วน ร้อยละ 78.80 และตัวแปรอิสระทั้ง 3 สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านความถูกต้องครบถ้วน ได้ร้อยละ 62.10

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรตามเป็น ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชี “ด้านด้านปริมาณงาน” ของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตัวแปร	Std.		β	t	Sig.	VIF
	B	Error				
ทัศนคติของผู้ทำบัญชี	.171	.055	.162	3.130	.002*	2.109
ทักษะทางด้านวิชาชีพ	.184	.055	.192	3.345	.001*	2.597
จรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.196	.057	.172	3.458	.001*	1.958
ประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชี	.318	.042	.390	7.516	.000*	2.135

N=324, R=0.773, R²=0.597, F=118.116, Durbin Watson = 1.925

หมายเหตุ * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 4 ได้แก่ ทักษะของผู้ทำบัญชี ทักษะทางด้านวิชาชีพ จรรยาบรรณทางวิชาชีพ และประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ปริมาณงาน ร้อยละ 77.30 และตัวแปรอิสระทั้ง 4 สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านปริมาณงาน ได้ร้อยละ 59.70

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรตามเป็น ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชี “ด้านความทันเวลา” ของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	VIF
ทัศนคติของผู้ทำบัญชี	.040	.053	.038	.756	.450	2.109
ทักษะทางด้านวิชาชีพ	.171	.054	.177	3.161	.002*	2.597
จรรยาบรรณทางวิชาชีพ	.287	.056	.250	5.159	.000*	1.958
ประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชี	.371	.042	.452	8.931	.000*	2.135

N=324, R=0.785, R²=0.612, F=128.261, Durbin Watson = 1.713

หมายเหตุ * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ได้แก่ ทักษะทางด้านวิชาชีพ จรรยาบรรณทางวิชาชีพ และประสบการณ์ทำงานของผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านความทันเวลา ร้อยละ 78.50 และตัวแปรอิสระทั้ง 3 สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านความทันเวลา ได้ร้อยละ 61.20

2. แรงจูงใจของผู้ทำบัญชี ได้แก่ ค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน นโยบายและการบริหารงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรตามเป็น ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชี “ด้านความเชื่อถือได้” ของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตัวแปร	B	Std. Error	β	t	Sig.	VIF
ค่าตอบแทน	.186	.052	.221	3.601	.000*	3.240
ความมั่นคงในการทำงาน	.267	.062	.289	4.287	.000*	3.915
นโยบายและการบริหารงาน	.052	.061	.061	.846	.398	4.566
ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	.325	.057	.307	5.727	.000*	2.489

N=324, R=0.794, R²=0.631, F=136.184, Durbin Watson = 1.825

หมายเหตุ * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ได้แก่ ค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติของผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านความเชื่อถือได้ ร้อยละ 79.40 และตัวแปรอิสระทั้ง 3 สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านคุณภาพของงาน ได้ร้อยละ 63.10

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรตามเป็น ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชี “ด้านความถูกต้องครบถ้วน” ของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตัวแปร	Std.		β	t	Sig.	VIF
	B	Error				
ค่าตอบแทน	.103	.058	.122	1.767	.078	3.240
ความมั่นคงในการทำงาน	.266	.070	.289	3.813	.000*	3.915
นโยบายและการบริหารงาน	.013	.069	.016	0.190	.849	4.566
ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	.396	.064	.376	6.223	.000*	2.489

N=324, R=0.730, R²=0.533, F=91.145, Durbin Watson = 1.951

หมายเหตุ * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติของผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านความถูกต้องครบถ้วน ร้อยละ 73.00 และตัวแปรอิสระทั้ง 2 สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านความถูกต้องครบถ้วน ได้ร้อยละ 53.30

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรตามเป็น ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชี “ด้านปริมาณงาน” ของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตัวแปร	Std.		β	t	Sig.	VIF
	B	Error				
ค่าตอบแทน	.116	.058	.147	1.994	.047*	3.240
ความมั่นคงในการทำงาน	.195	.070	.225	2.779	.006*	3.915
นโยบายและการบริหารงาน	.070	.069	.088	1.008	.314	4.566
ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	.448	.064	.454	7.029	.000*	2.489

N=324, R=0.638, R²=0.466, F=69.646, Durbin Watson = 1.916

หมายเหตุ * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 ผลการทดสอบปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ได้แก่ ค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติของผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านปริมาณงาน

ร้อยละ 63.80 และตัวแปรอิสระทั้ง 3 สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านปริมาณงาน ได้ร้อยละ 46.60

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรตามเป็น ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชี “ด้านความทันเวลา” ของผู้ทำบัญชีที่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพ บัญชีในเขตพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตัวแปร	Std.		β	t	Sig.	VIF
	B	Error				
ค่าตอบแทน	.062	.053	.078	1.167	.244	3.240
ความมั่นคงในการทำงาน	.263	.064	.302	4.116	.000*	3.915
นโยบายและการบริหารงาน	.087	.063	.109	1.375	.170	4.566
ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	.331	.058	.332	5.673	.000*	2.489

N=324, R=0.748, R²=0.560, F=101.465, Durbin Watson = 1.941

หมายเหตุ * นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 9 ผลการทดสอบปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ได้แก่ ความมั่นคงในการทำงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติของผู้ทำบัญชีมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านความทันเวลา ร้อยละ 74.80 และตัวแปรอิสระทั้ง 2 สามารถอธิบายประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบัญชี ด้านความทันเวลา ได้ร้อยละ 56.00

อภิปรายผล

1. ลักษณะของผู้ทำบัญชี ด้านทัศนคติ ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณทางวิชาชีพและด้านประสบการณ์ของผู้ทำบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านความเชื่อถือได้ ความถูกต้องครบถ้วน ปริมาณงาน และความทันเวลา เพราะลักษณะของผู้ทำบัญชีที่ได้กล่าวมานี้เป็นลักษณะพื้นฐานที่ผู้ทำบัญชีทุกคนพึงมี นี่จึงเป็นเหตุผลว่าเหตุใดลักษณะของผู้ทำบัญชีนั่นได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรารัตน์ อโหสีและ มัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์ (2565) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ทัศนคติและประสบการณ์มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพในการทำงานคุณภาพของงาน ซึ่งผลของการศึกษาพบว่าทัศนคติและประสบการณ์ต่างมีผลต่อคุณภาพของงาน และสอดคล้องกับสุภาดา ภูริพงศ์ (2565) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ประสบการณ์ ทักษะทางวิชาชีพและจรรยาบรรณ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านความถูกต้องครบถ้วนและความเชื่อถือได้ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าจากปัจจัยทั้งหมดนี้ส่งผลให้ผู้ทำบัญชีสามารถแก้ไขปัญหา ตัดสินใจและใช้ดุลยพินิจที่ดีแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดีและทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับ พิมพ์ ฉัตรเงิน และกุสุมา คำพิทักษ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ของทักษะวิชาชีพและแรงจูงใจที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบัญชีด้านปริมาณงานซึ่งผลการศึกษาพบว่าทักษะวิชาชีพบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านปริมาณงาน เนื่องจากทักษะทางวิชาชีพมีผลทำให้ผู้ทำบัญชีสามารถบริหารจัดการเวลาและวิธีการทำงานได้อย่างเป็น

ระบบและขั้นตอนและแรงจูงใจในด้านค่าตอบแทนทำให้ผู้ทำบัญชีตั้งใจทำงานให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุดและสอดคล้องกับณัฐธิดา ประหยัดทรัพย์ (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ จรรยาบรรณวิชาชีพ และด้านการใช้วิจารณ์ญาณเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในด้านทันเวลา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า จรรยาบรรณวิชาชีพมีผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินด้านทันเวลา อาจเป็นเพราะจรรยาบรรณวิชาชีพนั้นเป็นตัวกำหนดแนวทางการทำงานที่เป็นมาตรฐานและแบบแผนอย่างแน่ชัด และการทำงานตามงานตามมาตรฐานและแบบแผนที่แน่นอนส่งผลให้เกิดความชำนาญและด้วยเหตุนี้ผู้ทำบัญชีจึงสามารถบริหารเวลาทำงานได้

2. แรงจูงใจของผู้ทำบัญชี ด้านค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน นโยบายบริหารงานและลักษณะมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีด้านความเชื่อถือได้ ความถูกต้องครบถ้วน ปริมาณงาน และความทันเวลา อาจเป็นเพราะแรงจูงใจนั้นแรงกระตุ้นให้ผู้ทำบัญชีมีความต้องการที่จะปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่นี้จึงเป็นเหตุผลว่าเหตุใดแรงจูงใจนั้นได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาพร พุกกะศรี (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยค่าตอบแทนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในด้านของปริมาณงานและคุณภาพของงานซึ่งผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจนั้นส่งผลให้พนักงานทำงานได้มากขึ้นและมีข้อผิดพลาดน้อยลง และสอดคล้องกับวิจัยของ ชนะพงศ์ บุตเสมียน (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการความมั่นคง ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางด้านความถูกต้องครบถ้วนผลการศึกษาพบว่าความต้องการความมั่นคงให้ความผิดพลาดของงานที่ได้รับมอบหมายน้อยลง อาจเป็นเพราะว่าพนักงานเข้าใจดีว่าประสิทธิภาพของงานนั้นมีผลต่อความมั่นคงในอาชีพการงานเพราะหากทำงานได้ไม่ดีอาจจะทำให้โดนเลิกจ้างได้ และสอดคล้องกับ Johnson & Munoz (2005) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลตอบแทนและลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมายมีผลต่อปริมาณงาน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าคนขับรถบัสที่ได้ค่าตอบแทนแบบคงและมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบที่แน่นอนนั้นจะมีผู้โดยสารน้อยกว่าแต่คนขับรถบัสที่ได้รับผลตอบแทนแบบส่วนแบ่งจากรายได้รวมและไม่มีการกำหนดความรับผิดชอบที่แน่นอนที่มีปริมาณผู้โดยสารมากกว่า และสอดคล้องกับ Jasmi (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ นโยบาย ลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมายและผลตอบแทนในการทำงานของพนักงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานด้านปริมาณงาน และเวลา ผลการศึกษาพบว่า พนักงานงานทุกคนต่างมีความต้องการและความคาดหวังในผลตอบแทนรวมถึงนโยบาย และลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมายต่างส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานด้านปริมาณงานและขอบเขตเวลาที่องค์กรได้กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดนโยบายและลักษณะของงานได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนจึงส่งผลให้พนักงานต้องทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่องค์กรได้วางไว้ทั้งเรื่องของปริมาณงานและขอบเขตของเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1. องค์กรสามารถนำผลวิเคราะห์ด้านลักษณะของผู้ทำบัญชีที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีในด้านความเชื่อถือได้ ความถูกต้องครบถ้วน ด้านปริมาณงาน และความทันเวลา เนื่องจากผลของการวิเคราะห์แสดงให้เห็นแล้วว่าลักษณะของผู้ทำบัญชีมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ดังนั้นองค์กรจึง

สามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานบัญชีขององค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร

1.2. องค์กรสามารถนำผลวิเคราะห์ด้านแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายหรือวางแผนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางบัญชีในด้านความเชื่อถือได้ ความถูกต้องครบถ้วน ด้านปริมาณงาน และความทันเวลา เนื่องจากผลของการวิเคราะห์แสดงให้เห็นแล้วว่าแรงจูงใจไม่ว่าจะเป็นในด้านค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน นโยบายบริหารงาน และลักษณะของงานที่ปฏิบัติต่างล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ดังนั้นองค์กรจึงสามารถนำผลการวิเคราะห์นี้มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับองค์กรเพื่อให้การปฏิบัติงานบัญชีมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้นและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงานเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทางด้านบัญชี

2.2 การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ทำบัญชีในแต่ละด้านเพื่อให้สามารถนำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นไปแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมลฤ สันตะจักร และ กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2560). คุณลักษณะนักบัญชีที่พึงประสงค์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยงานราชการในประเทศไทย. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมศรณ*, 5(3), 772-790.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2559). *ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี และผู้ทำบัญชี*. ค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2566, จาก https://www.dbd.go.th/download/article/article_20230718145109.jpg
- เกศณรินทร์ งามเลิศ (2559) *แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน และลูกจ้างองค์การคลังสินค้า* (การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์.
- แคทรียา วันวงศ์. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในกรุงเทพมหานคร* (การศึกษาค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- จิราวรรต อโหสี และมัลลิกา ธรรมจริยาวัฒน์. (2565). ผลกระทบของทัศนคติที่มีต่อการบริหารองค์กรต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการในสังกัดกรมการแพทย์ จังหวัดนนทบุรี. *วารสารการจัดการโซ่คุณค่าและกลยุทธ์ธุรกิจ*, 2(2), 36-49.
- ชุมพล รอดแจ่ม และคณะ. (2564). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานอุตสาหกรรมการผลิตกระดาษในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารนวัตกรรมและการจัดการ* 6(2), 143-157.

- ชุมพล รอดแจ่ม และรุ่งระวี มั่งสิงห์. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะของนักบัญชีตามคุณลักษณะนักบัญชีที่พึงประสงค์. *วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(1), 29-44.
- ชนะพงศ์ บุตเสมียน. (2563). แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลดวนใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารโครงการทวีปัญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ*, 1-14.
- ณัฐธิดา ประหยัดทรัพย์. (2560). คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชีที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินในมุมมองของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิยสิทธิ์เนชั่นอินเตอร์แอคทีฟ.
- นันทน์ภัส รักษ์เดช. (2563). คุณลักษณะและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้จัดทำบัญชีภาครัฐที่มีผลต่อคุณภาพรายงานทางการเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคใต้ของประเทศไทย (การศึกษาค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นภาพร ชูเปี้ยเต้ง, อุทิศ เสือแก้ว และชลดา มนต์ทรง. (2564). ความรู้ ความสามารถ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในสำนักงานบัญชีจังหวัดภาคใต้. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(4), 192-208.
- ประสงค์ อัครพิสิฐวงศ์. (2562). ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจที่มีผลกระทบบัประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ภาคนครหลวง 103. *วารสารการบริหารและพัฒนา*, 2(1), 1-15.
- ประภาพร พลฤกษ์ศรี. (2557). ปัจจัยค่าตอบแทนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทสยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พิมพ์ ฉัตรเงิน และกุสุมา คำพิทักษ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะวิชาชีพและแรงจูงใจกับ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบัญชี รัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 6(2), 162-171.
- ศศิพร ชาญศิลป์. (2564). อิทธิพลจรรยาบรรณวิชาชีพ ทักษะการปฏิบัติงานตรวจสอบและความเป็นมืออาชีพที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานการสอบบัญชีในมุมมองของผู้ให้บริการสอบบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2560). คุณสมบัติและเงื่อนไขของการเป็นผู้ทำบัญชี. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/66927>
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2564). ข้อมูลจำนวนผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกับสภาวิชาชีพบัญชีในเขตกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน สภาวิชาชีพบัญชี-รายงานประจำปี (2564-2565). กรุงเทพฯ: สภาวิชาชีพบัญชี.
- สุภาดา ภูริพงศ์. (2565). ความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานบัญชีกับคุณภาพรายงานทางการเงินของนักบัญชียุค Digital Disruption ธุรกิจโรงแรม จังหวัดพิษณุโลก. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 7(2), 126-137.

- สาวิตรี พรหมรักษา และดารณี เอื้อชนะจิต. (2563). อิทธิพลของกระบวนการควบคุมภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพของสารสนเทศทางการบัญชีและประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.)*, 27(4), 155-169.
- หทัยรัตน์ คาพันธ์ และจิราภรณ์ พงศ์พันธุ์พัฒนะ. (2560). วิสัยทัศน์ทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านบัญชีของธุรกิจโรงแรมในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 11(2), 135-146.
- Johnson, R.M. et al. (2005). "The War for the Fare": How Driver Compensation Affects Bus System Performance. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2566, จาก https://www.nber.org/system/files/working_papers/w11744/w11744.pdf
- Jasmi, S.A. (2012). *Study on Employees Work Motivation and its Effect on their Performance and Business Productivity* (Master's thesis). The British University in Dubai.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Edition. New York: Harper and Row Publication.

การพัฒนาและสมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน
ของสำนักงานบัญชีภาคใต้

Development and Competency of Accountants Affecting the Performance of
Southern Accounting Office

จิรวดี ไหมทอง¹ และ พรรณทิพย์ อย่างกลั่น²

Jirawadee Maitong¹ and Phanthip Yangklan²

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม^{1,2}

Accountancy, Sripatum University, Thailand^{1,2}

E-mail: jirawadee200440@gmail.com¹

Received: July 8, 2023

Revised: August 29, 2023

Accepted: August 30, 2023

บทคัดย่อ

การศึกษาและให้ความสำคัญกับการพัฒนาและสมรรถนะของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของนักบัญชีภาคใต้ เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานทางบัญชี ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ และ 2) การพัฒนาของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักบัญชีที่ทำงานในสำนักงานบัญชีภาคใต้ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 347 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย จากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาร์โร ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างคือ 186 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ด้านการบรรลุเป้าหมาย ด้านความถูกต้องแม่นยำ และด้านความรวดเร็วอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สมรรถนะของนักบัญชี ด้านทัศนคติในวิชาชีพ และด้านจริยธรรม ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ด้านปริมาณของผลงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) การพัฒนาของนักบัญชี ด้านความรู้ด้านกฎหมาย และด้านการควบคุมคุณภาพส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี ด้านการบรรลุเป้าหมาย ด้านความถูกต้องแม่นยำ ด้านปริมาณของผลงาน และด้านความรวดเร็ว

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ประสิทธิภาพ, นักบัญชี

Abstract

Studying and giving importance to the development and competence of accountants in accounting firms. that affects the effectiveness of the accountants in the southern region It is a practice guideline to increase the potential of accounting operation. To be most effective This research aims to study 1) Competency of accountant that affecting the effectiveness of the performance of accounting offices in the southern part of Thailand 2) Development of accountant that affecting the effectiveness of the performance of accounting offices in the southern part of Thailand. This research is a quantitative research. The Target group for this study is the accounts that work in the southern part of Thailand which has a total of 347 locations applying the Simple Random Sampling method determining the sample size by Yamane's formula was 186 locations .The Research instrument is the questionnaires. Statistics used to analyze data are mean, standard deviation, and Multiple Regression Analysis (MRA).

Results indicated that 1.) the capacity of accountants in professional skill, ethics, and accounting problem solving has a positive the relationship with the effectiveness of the performance of accounting office in achievement, Accuracy, and rapidity significantly Statistical level at 0.05. The Capacity of accountants in professional attitude and ethics have a positive the relationship with the effectiveness of the performance of the accounting office in the quantity of performance significantly. 2.) The evolution of accountants in legal knowledge and quality control has a positive the relationship with the effectiveness of the performance of the accounting office in accomplishment, accuracy, quantity of performance, and rapidity.

Keywords: Competency, Effectiveness, Accountant

บทนำ

ในปัจจุบันข้อมูลทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบธุรกิจ ซึ่งสำนักงานบัญชีมีระบบการจัดทำบัญชี และรายงานทางการเงินที่ดีมีคุณภาพ มีความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูล รวมไปถึงการจัดทำรายงานทางการเงินงบการเงิน และการนำเสนอตัวเลข จะเป็นหน่วยงานที่มีความโปร่งใส เชื่อตรง และยังแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถืออีกด้วย ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของสำนักงานบัญชีเป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากในปัจจุบันกฎหมายและคุณภาพของการทำงานเกี่ยวกับบัญชีในแต่ละด้านนั้นมีการปรับปรุงอย่างเสมอ การพัฒนานักบัญชีให้มีความสามารถและเข้าใจกฎหมายที่ทันต่อปัจจุบันเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อนัยสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินโดยผู้ใช้งบการเงินไม่เพียงแต่ต้องการทราบข้อมูลทางการเงินเท่านั้น แต่ยังนำงบการเงินมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ คัดการณ์ เพื่อพยากรณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอีกด้วยหรือเพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้งบการเงินในแต่ละกลุ่ม ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงิน

นั้น เป็นสิ่งที่ผู้บริหารในแต่ละหน่วยงานจะนำไปใช้ในการวางแผน ควบคุม และตัดสินใจ ซึ่งการได้มาของข้อมูลที่ดี ก็จะต้องอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลการทำรายงานผลการดำเนินงานจากนักบัญชี ทำให้นักบัญชีจะต้องพัฒนาความรู้ทั่วไปของการทำบัญชี รวมไปถึงมาตรฐานการบัญชี ให้มีประสิทธิภาพต่อการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น (อุเทน เลาน้ำทา, 2561)

นักบัญชีเป็นบุคคลที่เก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำรายงานทางการเงิน จึงต้องมีการพัฒนา ความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ ซึ่งความสามารถของนักบัญชีในปัจจุบัน ประกอบด้วย 1)ความรู้ในวิชาชีพ 2)ทักษะทางวิชาชีพ 3) คุณค่าทางวิชาชีพ 4)จรรยาบรรณ และ 5)ทัศนคติ (ชัยนรินทร์ วีระสถาวณิชย์, 2548)

ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้สำนักงานบัญชีปฏิบัติงานอย่างมีมาตรฐานและ เป็นที่ยอมรับต่อสาธารณชน และมีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน โดยอ้างอิงจากมาตรฐานสากล กรมพัฒนาธุรกิจการค้าจึงได้ผลักดันให้มีโครงการรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชีขึ้นมา เพื่อให้เกิดสำนักงานบัญชีที่มีคุณภาพ เป็นตัวอย่างสำนักงานบัญชีที่ดีอันควรยึดถือและปฏิบัติตาม นอกจากนี้ยัง เป็นการสร้างทางเลือกให้ธุรกิจได้มีโอกาสใช้บริการสำนักงานบัญชีที่มีคุณภาพ (กรมพัฒนาธุรกิจ การค้า, 2558)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการพัฒนา และสมรรถนะของนักบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในสำนักงานบัญชีภาคใต้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงาน ทางด้านการบัญชีของสำนักงานสามารถปรับตัวพัฒนาศักยภาพตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สูงสุด ซึ่งผลการศึกษาที่ได้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางให้กับทางสำนักงานในการบริหารหน่วยงาน ทางด้านการบัญชีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้

สมมติฐานการวิจัย

1. สมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ ด้านการบรรลุเป้าหมาย
2. สมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ ด้านความถูกต้องแม่นยำ
3. สมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ ด้านปริมาณผลงาน
4. สมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ ด้านความรวดเร็ว

5. การพัฒนานักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ด้านการบรรลุเป้าหมาย
6. การพัฒนานักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ด้านความถูกต้องแม่นยำ
7. การพัฒนานักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ด้านปริมาณผลงาน
8. การพัฒนานักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้ด้านความรวดเร็ว

การทบทวนวรรณกรรม

1. **แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา** การพัฒนาทางวิชาชีพนี้ สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้อง มีหน้าที่ต้องเข้ารับการฝึกอบรม หรือเข้าร่วมประชุมสัมมนาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของสภาวิชาชีพจะมีคำสั่งพักใช้ ใบอนุญาตของผู้นั้นไว้ จนกว่าจะได้ปฏิบัติตาม (สภาวิชาชีพบัญชี, 2559) ซึ่งเป็นไปตาม ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วม ประชุมสัมมนาของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2559 กำหนดตามข้อ 7 การพัฒนาความรู้ ต่อเนื่อง มีทั้งประเภทอย่างเป็นทางการ และอย่างไม่เป็นทางการ

หลักในการพัฒนาของนักบัญชี หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่ทำให้ให้นักบัญชีได้รับการพัฒนาในด้านความสามารถให้เจริญเติบโตและช่วยส่งเสริมศักยภาพให้ปรากฏผลสำเร็จเพื่อเพิ่ม สมรรถนะของนักบัญชีที่เกี่ยวข้องกับงานและความรับผิดชอบทางวิชาชีพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และในอนาคตประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559)

1. **ด้านความรู้ด้านกฎหมาย (Legal Knowledge)** หมายถึง นักบัญชี จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ กฎระเบียบฯ ข้อบังคับ ตลอดจนมาตรฐานที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ซึ่งสามารถให้คำแนะนำ ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ นั่นคือนักบัญชีควรมีความรู้ ความเข้าใจด้านกฎหมาย กฎระเบียบฯ ข้อบังคับ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องเหมาะสม

2. **ด้านการบริหารจัดการด้านการเงิน (Financial Management)** หมายถึง นักบัญชีจะต้องตรวจสอบ เอกสารการรับเงินและเอกสารการจ่ายเงินให้ถูกต้องและเป็นไปตามกระบวนการตามข้อบังคับที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น นักบัญชีควรมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถดำเนินงานทางด้านบัญชีให้เสร็จ ได้ทันเวลา ถูกต้อง รัดกุม และสามารถตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นได้ว่ามีความผิดพลาด ในขั้นตอนใด และสามารถหาวิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้

3. **ด้านการควบคุมคุณภาพ (Quality Controlling)** หมายถึง นักบัญชีมีความสามารถในการสังเกต ข้อผิดพลาดในระหว่างการทำงาน เพื่อวางแผนการป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งนักบัญชีควรมุ่งมั่น

ในการรักษามาตรฐาน ระดับคุณภาพ รายละเอียด ความถูกต้องของผลงาน และมีการกำกับคุณภาพในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน อย่างมีคุณภาพ

4. ด้านความรู้ทางการบัญชี (Accounting Knowledge) หมายถึง นักบัญชีสามารถวิเคราะห์งบการเงินและจะต้องมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานบัญชีให้เป็นไปตามกระบวนการ สามารถจัดทำงบการเงินได้อย่างถูกต้อง รวมไปถึงสามารถปิดบัญชีได้ตามมาตรฐานการบัญชีที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย และมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานหาข้อผิดพลาด เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ สมรรถนะของนักบัญชี หมายถึง ความรู้ทางวิชาชีพ (Professional Knowledge) ความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Knowledge) ทักษะทางวิชาชีพ (Professional Skills) และคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล (Personal Attributes) ที่แสดงออกมาในรูปของการทำงาน ความคิด และพฤติกรรมในการทำงาน (สภาวิชาชีพบัญชี, 2556) ดังนั้น นักวิชาชีพบัญชี ควรมีการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ เรียนรู้และนำความรู้ใหม่ ๆ ไปใช้ได้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การประกอบวิชาชีพสำเร็จตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

นักบัญชีจะประสบความสำเร็จในวิชาชีพได้ต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของนักบัญชี ในส่วนของ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเรียนรู้ที่จะนำความรู้ใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เนื่องจากความสามารถของนักบัญชีเป็นตัวแปรที่สำคัญ ที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานในองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ชุตินทรย้อยไธสง, 2556) องค์ประกอบของสมรรถนะ แบ่งตามแนวคิดของ แมคเคิล ประกอบด้วย

1. ด้านความรู้ คือ บุคลากรในองค์กรจะต้องมีความรู้เฉพาะที่ต้องรู้ในการปฏิบัติงานขององค์กรเพื่อเป็นความรู้ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการทำงาน เช่น ความรู้ด้านการบัญชี เป็นต้น

2. ด้านทักษะ คือ พื้นฐานทางความรู้ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างคล่องแคล่วรวดเร็ว ซึ่งเกิดจากความชำนาญ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่บุคลากรในองค์กรควรพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางคอมพิวเตอร์ และทักษะในการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น

3. ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง คือ สิ่งที่ตนเชื่อว่าตนเป็น บ่งบอกถึงภาพลักษณ์ของตน เจตคติ ความคิดเห็นและค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับตนในการปฏิบัติงาน เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น

4. ด้านบุคลิกของบุคคล คือ สิ่งที่บ่งบอกลักษณะทั้งภายในและภายนอกของบุคคล เช่น คนที่มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ หรือมีภาวะการณ์เป็นผู้นำ เป็นต้น

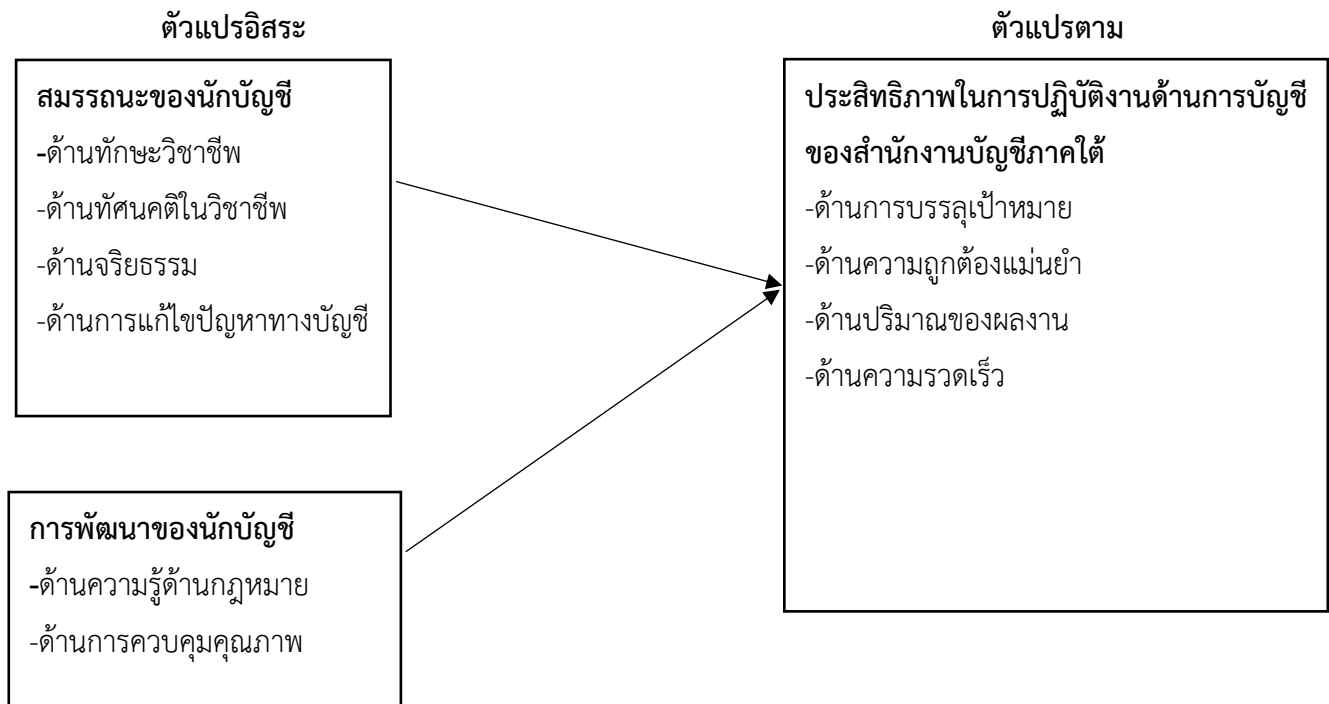
5. แรงจูงใจ คือ สิ่งกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมายในการปฏิบัติงาน สำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย เป็นแรงขับเคลื่อนภายใน

โดยองค์ประกอบของสมรรถนะทั้ง 5 ส่วนดังกล่าวข้างต้นแสดงความสัมพันธ์ในเชิงอธิบายเปรียบเทียบ

3. แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพ หมายถึง สิ่ง que แสดงถึงความสำเร็จในการปฏิบัติงานขององค์กรที่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยการประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานนั้นมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการดำเนินงานหรือการประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสูญเสียประโยชน์ต่อองค์กรน้อยที่สุด (รุ่ง แก้วแดง, 2550)

ประสิทธิผล หมายถึง บทบาทของผู้บริหารที่เป็นเส้นทางไปสู่ความสำเร็จในการบริหารเกี่ยวกับผลงานในองค์กร โดยนักเศรษฐศาสตร์ได้ให้คำนิยามของ ผลกำไรหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุน คือ ประสิทธิผลของการทำงานที่เกิดจากความสำเร็จของงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย มีการประยุกต์ใช้ประสมประสานได้เกิดประโยชน์สูงสุด (ถวิล เกื้อกุลวงศ์, 2550)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักบัญชีในสำนักงานบัญชีภาคใต้ จำนวน 347 แห่งกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2565) คำนวณหากลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ทั้งหมด 186 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของนักบัญชี ส่วนที่ 3 การพัฒนาของนักบัญชี ส่วนที่ 4 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชี และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ เพื่อใช้อธิบายข้อมูลส่วน

บุคคล ในส่วนค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้เพื่ออธิบายสมรรถนะของนักบัญชี การพัฒนาของนักบัญชี และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการบัญชีของสำนักงานบัญชีภาคใต้ และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ใช้เพื่อศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการบัญชีของสำนักงานบัญชีภาคใต้

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของพนักงานบัญชีในสำนักงานบัญชีภาคใต้ จำนวน 186 แห่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.10 มีอายุช่วง 23-35 ปี ร้อยละ 71.50 มีสถานะภาพสมรส ร้อยละ 59.10 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 83.30 และมีประสบการณ์ทำงาน 10-20 ปี ร้อยละ 41.90

1. สมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ระหว่างสมรรถนะของนักบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมาย

ตัวแปรตาม	B	Std. Error	β	t-value	p
ค่าคงที่ (Constant)	.339	.170		1.998	.047
ด้านทักษะวิชาชีพ	.178	.053	.192	3.346	.001*
ด้านทัศนคติในวิชาชีพ	.111	.071	.113	1.548	.123
ด้านจริยธรรม	.313	.067	.299	4.655	.000*
ด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี	.333	.071	.357	4.687	.000*

$R^2 = .750$, Adjusted $R^2 = .745$, $F = 136.034$, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบ พบว่า สมรรถนะของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ระหว่างสมรรถนะของนักบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านความถูกต้องแม่นยำ

ตัวแปรตาม	B	Std. Error	β	t-value	p
ค่าคงที่ (Constant)	.586	.164		3.564	.000
ด้านทักษะวิชาชีพ	.261	.052	.303	5.051	.000*
ด้านทัศนคติในวิชาชีพ	.036	.069	.039	.514	.608
ด้านจริยธรรม	.345	.065	.356	5.300	.000*
ด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี	.222	.069	.257	3.233	.001*

$R^2 = .727$, Adjusted $R^2 = .721$, $F = 120.681$, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบ พบว่า สมรรถนะของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านความถูกต้องแม่นยำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ระหว่างสมรรถนะของนักบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณของผลงาน

ตัวแปรตาม	B	Std. Error	β	t-value	p
ค่าคงที่ (Constant)	.183	.224		.818	.414
ด้านทักษะวิชาชีพ	.143	.070	.140	2.027	.044
ด้านทัศนคติในวิชาชีพ	.275	.094	.254	2.911	.004*
ด้านจริยธรรม	.432	.089	.375	4.868	.000*
ด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี	.121	.094	.117	1.286	.200

$R^2 = .641$, Adjusted $R^2 = .633$, $F = 80.844$, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบ พบว่า สมรรถนะของนักบัญชี ด้านทัศนคติในวิชาชีพ และด้านจรรยาบรรณ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณของผลงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ระหว่างสมรรถนะของนักบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ด้านความรวดเร็ว

ตัวแปรตาม	B	Std. Error	β	t-value	p

	Error			
ค่าคงที่ (Constant)	.080	.205	.391	.696
ด้านทักษะวิชาชีพ	.382	.064	.362	5.928
ด้านทัศนคติในวิชาชีพ	.096	.086	.086	1.110
ด้านจริยธรรม	.236	.081	.198	2.899
ด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี	.319	.086	.300	3.719

$R^2 = .719$, Adjusted $R^2 = .712$, $F = 115.565$, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบ พบว่า สมรรถนะของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านความรวดเร็ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การพัฒนาของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีในเขตภาคใต้

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ระหว่างการพัฒนาของนักบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมาย

ตัวแปรตาม	B	Std.	β	t-value	p
	Error				
ค่าคงที่ (Constant)	.421	.142		2.958	.004
ด้านความรู้ด้านกฎหมาย	.647	.059	.657	10.962	.000*
ด้านการควบคุมคุณภาพ	.274	.061	.268	4.481	.000*

$R^2 = .796$, Adjusted $R^2 = .794$, $F = 357.895$, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบ พบว่า การพัฒนาของนักบัญชี ด้านความรู้ด้านกฎหมาย และด้านการควบคุมคุณภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ระหว่างการพัฒนาของนักบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านความถูกต้องแม่นยำ

ตัวแปรตาม	B	Std. Error	β	t-value	p
ค่าคงที่ (Constant)	.624	.138		4.532	.000
ด้านความรู้ด้านกฎหมาย	.298	.057	.327	5.215	.000*
ด้านการควบคุมคุณภาพ	.559	.059	.591	9.436	.000*

$R^2 = .777$, Adjusted $R^2 = .775$, $F = 319.418$, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการทดสอบ พบว่า การพัฒนาของนักบัญชี ด้านความรู้ด้านกฎหมาย และด้านการควบคุมคุณภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านความถูกต้องแม่นยำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ระหว่างการพัฒนาของนักบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณของผลงาน

ตัวแปรตาม	B	Std. Error	β	t-value	p
ค่าคงที่ (Constant)	.381	.207		1.841	.067
ด้านความรู้ด้านกฎหมาย	.422	.086	.389	4.909	.000*
ด้านการควบคุมคุณภาพ	.506	.089	.450	5.680	.000*

$R^2 = .644$, Adjusted $R^2 = .640$, $F = 165.650$, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 ผลการทดสอบ พบว่า การพัฒนาของนักบัญชี ด้านความรู้ด้านกฎหมาย และด้านการควบคุมคุณภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณของผลงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์ระหว่างการพัฒนาของนักบัญชี ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านความรวดเร็ว

ตัวแปรตาม	B	Std. Error	β	t-value	p
ค่าคงที่ (Constant)	.165	.205		-.807	.421
ด้านความรู้ด้านกฎหมาย	.602	.085	.537	7.095	.000*
ด้านการควบคุมคุณภาพ	.370	.088	.318	4.202	.000*

$R^2 = .675$, Adjusted $R^2 = .671$, $F = 189.625$, Sig. = .000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 ผลการทดสอบ พบว่า การพัฒนาของนักบัญชี ด้านความรู้ด้านกฎหมาย และด้านการควบคุมคุณภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านความรวดเร็ว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการการศึกษาเรื่อง “การพัฒนาและสมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีภาคใต้” สามารถนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

สมรรถนะของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทัศนคติในวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมาย พบว่า สมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน คือ ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีภาคใต้ ด้านการบรรลุเป้าหมาย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ร้อยโทหญิง รังสียา พัทธกิจศิริ(2563) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานด้านการบัญชีของกรมการเงินกลาโหม”

สมรรถนะของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทัศนคติในวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านความถูกต้องแม่นยำ พบว่า สมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน คือ ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีภาคใต้ ด้านความถูกต้องแม่นยำ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญรวย นະเป้า(2556) ได้ศึกษาเรื่อง “สมรรถนะตามหลักมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพในการทำงาน กรณีศึกษา นักบัญชีธุรกิจ SMEs ในจังหวัดนนทบุรี”

สมรรถนะของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทัศนคติในวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณของผลงาน พบว่า สมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน คือ ด้านทัศนคติในวิชาชีพ และ ด้านจริยธรรม มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีภาคใต้ ด้านปริมาณของผลงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฐา ธรเจริญกุล (2557) “สมรรถนะของพนักงานบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงาน กรณีศึกษาสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ”

สมรรถนะของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทัศนคติในวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านความรวดเร็ว พบว่า สมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน คือ ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และ ด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีภาคใต้ ด้านความรวดเร็ว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อริยา สรศักดิ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “สมรรถนะของนักบัญชีในยุคดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพสำนักงานบัญชี”

การพัฒนาของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทัศนคติในวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมาย พบว่า การพัฒนาของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน คือ ด้านความรู้ด้านกฎหมาย และ ด้านการควบคุมคุณภาพ มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีภาคใต้ ด้านการบรรลุเป้าหมาย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประนอม คำผา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “บุพปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของสำนักงานบัญชีในประเทศไทย”

การพัฒนาของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทัศนคติในวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านความถูกต้องแม่นยำ พบว่า การพัฒนาของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน คือ ด้านความรู้ด้านกฎหมาย และ ด้านการควบคุมคุณภาพ มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีภาคใต้ ด้านความถูกต้องแม่นยำ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ มณีมัย (2559) ได้ศึกษาเรื่อง “คุณภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย”

การพัฒนาของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทัศนคติในวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านปริมาณของผลงาน พบว่า การพัฒนาของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน คือ ด้านความรู้ด้านกฎหมาย และ ด้านการควบคุมคุณภาพ มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีภาคใต้ ด้านปริมาณของผลงาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี คำมา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสมรรถนะด้านวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักวิชาการเงินและบัญชีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน”

การพัฒนาของนักบัญชี ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทัศนคติในวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ด้านความรวดเร็ว พบว่า การพัฒนาของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงาน คือ ด้านความรู้ด้านกฎหมาย และ ด้านการควบคุมคุณภาพ มีผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของสำนักงานบัญชีภาคใต้ ด้านความรวดเร็ว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญช่วง ศรีธรรมาภรณ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของความชำนาญในวิชาชีพบัญชีที่มีต่อคุณภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทกลุ่มร้อยละร้อยสารสินธุ์แก่น”

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. นักบัญชีในสำนักงานบัญชีควรเพิ่มสมรรถนะของนักบัญชีในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ประกอบด้วย ด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทัศนคติในวิชาชีพ ด้านจริยธรรม และด้านการแก้ไขปัญหาทางบัญชี เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงานด้านการบัญชีในสำนักงาน
2. นักบัญชีในสำนักงานบัญชีควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ประกอบด้วย ด้านความรู้ด้านกฎหมาย และด้านการควบคุมคุณภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงานด้านการบัญชีในสำนักงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสมรรถนะด้านอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการใช้โปรแกรมทางบัญชี เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี
2. ควรมีการศึกษาการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาด้านทักษะ เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการบัญชี
3. ควรศึกษาเชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อศึกษาความคิดเห็นเชิงลึกของกลุ่มเพื่อหาแนวทางในการยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการบัญชีในสำนักงาน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2558). *การรับรองคุณภาพสำนักงานบัญชี*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2566, จาก <http://www.dbd.go.th>
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2565). *ระบบสำนักงานบัญชีคุณภาพ*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2566, จาก <http://www.dbd.go.th>
- ณฐา ธรเจริญกุล. (2557). *สมรรถนะของพนักงานบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน กรณีศึกษาสถานประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ (การค้นคว้าอิสระคณะบัญชีและวิทยาการจัดการ)*. วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.
- ทองใบ สดขารี. (2545). *ทฤษฎีองค์การ*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นภาพร หงส์ภักดี. (2554). การเตรียมความพร้อมเพื่อเป็น สำนักงานบัญชีคุณภาพ. *Executive Journal*, 25, 54-60.
- ปราณี คำมา. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาสมรรถนะด้านวิชาชีพบัญชีกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของนักวิชาการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รังสิยา พิทักษ์ศิริ. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของนักบัญชีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการบัญชีของกรมการเงินกลาโหม (การค้นคว้าอิสระบัญชีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2559). *การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี*. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/67987>
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2556). *แนวทางการดำเนินงาน*. สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2566, จาก <http://www.fap.or.th>
- อุเทน เลานาทา. (2561). *การวางระบบบัญชีที่ดีมีประโยชน์ต่อธุรกิจอย่างไรบ้าง*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2566, จาก <https://peakaccount.com/blog/ระบบบัญชี>
- Fiedler, F. E. (1967). *A Theory of Leadership Effectiveness*. New York: McGraw-Hill.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York: Harper and Row Publications.

ปัจจัยการบริหารองค์การที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัท
ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด
Organizational Administrative Factors Affecting the Service
Quality of 2C2P (Thailand) Company Limited

อิง ชินสุข¹ และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล²
Ing Chinsuk¹ and Chandej Charoenwiriyaikul²
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2}
Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2}
E-mail: ingingcns@gmail.com¹, chandej.ch@ssru.ac.th²

Received: July 25, 2023

Revised: August 29, 2023

Accepted: August 30, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด 2) เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาปัจจัยการบริหารองค์การที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือผู้ใช้บริการบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 285 คนโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ เลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน, t- test, F-test และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจกับด้านการตอบสนองต่อลูกค้า และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ 2) เพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด แตกต่างกัน ส่วน อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและประเภทธุรกิจที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ไม่แตกต่างกัน และ 3) ปัจจัยการบริหารองค์การ ด้านลักษณะของสภาพแวดล้อม ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด

คำสำคัญ: การบริหารองค์การ, คุณภาพการให้บริการ, บริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the service quality level of 2C2P (Thailand) Company Limited, 2) compare the service quality of 2C2P (Thailand) Company Limited by personal factors, and 3) study the factors that affect the service quality of 2C2P (Thailand) Company Limited. This study was quantitative research. They used questionnaires to collect data, using Taro Yamane's calculation formula from 285 2C2P (Thailand) Company Limited users, chosen by stratified sampling. Using descriptive statistics, percentage, mean, standard deviation, T-test, F-test, and analysis. Multiple regression analysis.

The research results showed 1) the service quality level of 2C2P (Thailand) Company Limited overall and each aspect was high. Know and understand customers, trustworthiness, customer responsiveness, and service concrete. 2) Different genders had different opinions on the quality of service of 2C2P (Thailand) Company Limited. Age, education level, average monthly income, and business type had no different opinions on the quality of service. 3) The factors of organizational management, the nature of the environment, management policy, and operations affect the quality of service. In this research, 2C2P (Thailand) Company Limited study will use the study results to improve.

Keywords: Organizational Administrative, Service Quality, 2C2P (Thailand) Company Limited

บทนำ

สถานการณ์ในการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ในปัจจุบัน ผู้ประกอบการต้องเผชิญกับสภาพการณ์แข่งขันที่รุนแรง สืบเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ในขณะที่โลกก้าวเข้าสู่ยุคของข้อมูลข่าวสารที่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจของโลกที่ชะลอตัวส่งผลให้ราคาสินค้าอุปโภคบริโภคพุ่งสูงขึ้น ทำให้ค่าครองชีพของประชาชนพุ่งสูงขึ้นไปด้วย ตลอดจนปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย และยังส่งผลกระทบไปยังผู้ประกอบการธุรกิจประเภทต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้พยายามออกนโยบายกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจหลากหลายรูปแบบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กลับคืนมา ท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงและได้มีการพัฒนากลยุทธ์และรูปแบบการประกอบธุรกิจอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับตัวและหันมาสนใจระบบการจัดการที่ทันสมัยมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการ เช่น โรงแรม ธุรกิจให้บริการผ่านระบบออนไลน์ ซึ่งแต่ละแห่งได้ใช้ความพยายามในการสร้างความพึงพอใจ ความประทับใจ ให้กับลูกค้าผู้ใช้บริการ ทั้งด้านความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว ความถูกต้องแม่นยำในการให้บริการ ตลอดจนได้มีการนำเสนอการให้บริการที่หลากหลายรูปแบบเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ลูกค้าผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจสูงสุดและยังเป็นการช่วยรักษาลูกค้าและส่วนแบ่งทางการตลาดธุรกิจเอาไว้ (ชัยสมพล ชาวประเสริฐ, 2558)

บริษัท ทูชีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด เป็นธุรกิจสตาร์ทอัพที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับระบบรับชำระเงินออนไลน์ที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2546 บริษัทฯ เริ่มต้นจากการเป็น 1) payment gateway ในการรับชำระเงินออนไลน์ด้วยบัตรเครดิต และเดบิต จะได้เห็นว่าสายการบินใหญ่ ๆ หรือบริษัทเกือบทั้งหมดในไทยใช้ payment gateway ของ 2c2p 2) บริการ 123 คือบริการที่อำนวยความสะดวกให้คนที่ยังไม่มีบัญชีธนาคารหรือบัตรเครดิตสามารถทำธุรกรรมออนไลน์ เช่น โอนเงินหรือสั่งซื้อสินค้าตามเว็บไซต์ร้านค้าออนไลน์ต่าง ๆ ได้ 3) บริการ easy bills เป็นบริการที่ใช้สำหรับจ่ายค่าน้ำค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ เดิมเกมออนไลน์ หรือแม้กระทั่ง จ่ายภาษีบนแอปพลิเคชัน easy bills และ เว็บไซต์ www.easybills.in.th และ 4) บริการ qwik เป็นบริการชำระเงินแบบใหม่ล่าสุดที่ร่วมมือกับทาง facebook โดยสามารถชำระเงินได้ทันทีโดยไม่ต้องออกจากหน้าจอความ ซึ่งผลประกอบการที่ผ่านมาบริษัท ทูชีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด มีความเติบโตปีละ 2 เท่า และในปี พ.ศ. 2559 บริษัทฯ มีรายได้มากถึง 400 ล้านบาท (ลงทุนแมน, 2562)

ปัจจุบัน บริษัททูชีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด มีความเจริญเติบโตทางธุรกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า และทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุดทั้งด้านคุณภาพและจริยธรรม ประกอบกับนโยบายของแต่ละบริษัททูชีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ที่กำหนดให้มีการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการบริการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การรับรองคุณภาพ อีกทั้งยังเป็นการเตรียมพร้อม เพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจในอนาคต จึงมุ่งเน้นการให้บริการที่มีคุณภาพ มีการปรับปรุงรูปแบบการให้บริการ โดยการนำอุปกรณ์เครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ทั้งนี้ เพื่อให้การบริการมีความหลากหลายและทันสมัยยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาบุคลากร ในการให้บริการของธนาคารให้มีพร้อมทั้งในด้านความรู้ และความพร้อมในการให้บริการแก่ลูกค้า แต่บริษัทฯ ยังประสบปัญหาการแข่งขันจากคู่แข่งทางการตลาดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะปัญหาในด้านการให้บริการเพื่อสร้างความประทับใจแก่ลูกค้า และให้ลูกค้าให้ความไว้วางใจที่เข้ามาใช้บริการกับทางบริษัท จึงทำให้บริษัทมีนโยบายในการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการให้สูงขึ้น เพื่อรักษาส่วนแบ่งทางการตลาดไว้ได้เป็นอย่างดี (บริษัท ทูชีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด, 2562)

คุณภาพการให้บริการเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการ ซึ่งในปัจจุบันธุรกิจได้ตระหนักถึงความสำคัญเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จของธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจบริการ ที่ไม่มีการขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ร่วมด้วย จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารขององค์กรควรให้ความสำคัญ เพราะงานบริการเป็นงานลักษณะที่ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับลูกค้าโดยตรง ดังนั้น การให้บริการจึงองค์การต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของลูกค้า การบริการเป็นการส่งมอบสินค้าที่ไม่มีตัวตน (Intangible Goods) ของธุรกิจให้กับผู้บริการ โดยสินค้าที่ไม่มีตัวตนนั้นจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้บริการจนนำไปสู่ความพึงใจ จึงจะบรรลุเป้าหมายการให้บริการอย่างมีคุณภาพ (สมานวงศ์ พงศ์สถาพร, 2556)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของปัจจัยการบริหารองค์การที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัททูชีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด เนื่องจากมีการแข่งขันทางการตลาดสูงในปัจจุบันและธุรกิจลักษณะเดียวกันเปิดให้บริการเป็นจำนวนมากในประเทศไทยจึงมีความต้องการจะศึกษาเรื่อง “ปัจจัยการบริหาร

องค์การที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัททูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด” เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นแนวทางให้องค์การพัฒนาปรับปรุงกลยุทธ์คุณภาพการให้บริการให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

บุคคล

3. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารองค์กรที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย)

จำกัด

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการ

ความหมายของการบริการ

“บริการ” หมายถึง ปฏิบัติรับใช้ หรือ ให้ความสะดวกต่าง ๆ ดังนั้น การให้บริการ จึงหมายถึง งานที่มีผู้คอยช่วยอำนวยความสะดวกซึ่งเรียกว่า “ผู้ให้บริการ” และ “ผู้มารับบริการ” ก็คือผู้มารับความสะดวก “การบริการ” ไม่ใช่สิ่งที่มีตัวตน แต่เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่ต้องการใช้บริการ (ผู้บริโภคร/ลูกค้า/ผู้รับบริการ) กับ ผู้ให้บริการ (เจ้าของกิจการ/พนักงานงานบริการ/ระบบการจัดการบริการ) ในการที่จะตอบสนองความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้บรรลุผลสำเร็จ ความแตกต่างระหว่างสินค้าและการบริการ ต่างก็ก่อให้เกิดประโยชน์และความพึงพอใจแก่ลูกค้าที่มาซื้อ โดยที่ธุรกิจบริการจะมุ่งเน้นการกระทำที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า อันนำไปสู่ความพึงพอใจที่ได้รับบริการนั้น ในขณะที่ธุรกิจทั่วไป มุ่งขายสินค้าที่ลูกค้าชอบและทำให้เกิดความพึงพอใจที่ได้เป็นเจ้าของสินค้านั้น (จิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2558)

นอกจากนั้น การบริการ ยังหมายถึง การกระทำหรือ การแสดงออก ซึ่งองค์กรเสนอให้กับบุคคลโดยสิ่งที่เสนอนั้นลักษณะที่สำคัญที่สุดคือ ไม่สามารถจับต้องได้ และไม่สามารถที่จะเป็นเจ้าของในสิ่งนั้นได้ ซึ่งสิ่งที่เสนอนั้นอาจจะมีความเกี่ยวข้องกับสินค้าที่จับต้องได้หรือไม่เกี่ยวข้องก็ได้ อีกทั้งยังเป็นการให้ประสบการณ์แก่ลูกค้าอีกด้วย (Kotler, 2006)

จากความหมายของการบริการดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปความหมายของการบริการได้ว่า การบริการเป็นการปฏิบัติของผู้ให้บริการ ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการทำให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ ได้รับประโยชน์ ได้รับความสะดวกสบาย หรือเกิดความพึงพอใจจากการเข้ารับบริการ โดยมีลักษณะของการบริการคือการไม่มีตัวตน ไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของได้

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

คุณภาพ หมายถึง ความพึงพอใจของลูกค้า (Oakland, 1993) คุณภาพ หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองความพึงพอใจสูงสุดของผู้ใช้บริการ (Juran and Gryna, 1993) และคุณภาพ หมายถึง ความยอดเยี่ยม

ของสินค้าหรือบริการ เช่น คนพูดว่าสินค้านี้มีคุณภาพสูง สำหรับในโรงงานอุตสาหกรรม คุณภาพอาจ หมายถึง การวางตำแหน่งของวัตถุแต่ละชิ้นตามมาตรฐานที่กำหนดได้อย่างแม่นยำ

วิธีการประเมินคุณภาพการให้บริการหรือ SERVQUAL สามารถแบ่งมิติได้เป็น 5 มิติหลัก (Zeithaml, Parasuraman & Berry, 1990) ประกอบด้วย

มิติที่ 1 ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibility) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพที่แสดงให้เห็นถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้แก่ สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ เอกสารที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและสัญลักษณ์ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าการดูแลเป็นอย่างดี ห่วงใย และความตั้งใจจากผู้ให้บริการ บริการที่ถูกนำเสนอออกมาเป็นรูปธรรมจะทำให้ผู้รับบริการรับรู้ถึงการให้บริการนั้น ๆ ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

มิติที่ 2 ความเชื่อถือไว้วางใจได้ (Reliability) หมายถึง การให้บริการที่ตรงกับที่แจ้งหรือประกาศไว้กับลูกค้า บริการในแต่ละครั้งต้องมีความถูกต้อง และได้ผลออกมาเช่นเดิมในทุกจุดของการบริการ อีกทั้งมีความสม่ำเสมอ ที่จะทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าการที่ได้นั้นมีความน่าเชื่อถือ

มิติที่ 3 การตอบสนองต่อลูกค้า (Responsiveness) หมายถึง ความเต็มใจและความพร้อมที่จะให้บริการ มีการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างทันท่วงที ลูกค้าได้รับความสะดวกและง่ายจากการใช้บริการ

มิติที่ 4 การให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (Assurance) หมายถึง การสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับลูกค้า ผู้ให้บริการจะต้องแสดงถึงทักษะความรู้ ความสามารถในการให้บริการและตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วยความสุภาพ นุ่มนวล มีกริยามารยาทที่ดี ใช้การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและให้ความมั่นใจว่าผู้รับบริการจะได้รับบริการที่ดีที่สุด

มิติที่ 5 การรู้จักและเข้าใจลูกค้า (Empathy) หมายถึง ความสามารถในการดูแลเอาใจใส่ลูกค้าตามความต้องการที่แตกต่างกันของผู้รับบริการแต่ละคน

แนวคิดและ ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารองค์กร

ปัจจัยการบริหารองค์กรโดยแยกออกตามลักษณะได้ 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) ลักษณะขององค์การ หมายถึง ประกอบด้วยโครงสร้างขององค์การและและเทคโนโลยี ได้แก่ ลักษณะการกำหนดโครงสร้างในการบริหารงาน การกระจายอำนาจการบริหารงาน การสั่งการตามสายการบังคับบัญชา การจัดการระบบการเทคโนโลยี สถานที่ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการดำเนินงาน 2) ลักษณะของสภาพแวดล้อม หมายถึง ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ภายนอกองค์การ กำหนดกลยุทธ์เพื่อสร้างสร้างกิจกรรมไปสู่เป้าหมายขององค์การ รวมทั้งการสร้างบรรยากาศภายในองค์การให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน การมีวิสัยทัศน์และทัศนคติในการบริหารงานของผู้บริหาร และเอาใจใส่เอาใจใส่บุคลากรในองค์การ 3) ลักษณะของบุคคลในองค์การ หมายถึง ความผูกพันต่อองค์การและการปฏิบัติงาน ที่ความปรารถนาของบุคคลที่จะรักษาไว้ซึ่งการเป็นสมาชิกขององค์การต่อไป ภายใต้การยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ การมีแรงจูงใจในการทำงาน รวมทั้งการเข้าใจบทบาทของบุคคลในองค์การเพื่อให้การปฏิบัติงานที่ดีตามที่องค์การต้องการ และ 4) นโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน หมายถึง การวิเคราะห์นโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ที่ต้องการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน การ

วางแผนงาน การกำหนดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมทรัพยากรบุคคล และการกำหนดกฎระเบียบและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน (Steers, 1980)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ใช้บริการบริษัททิวซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ได้แก่ ธุรกิจเว็บไซต์ ช้อปปิ้งออนไลน์ จำนวน 321 ร้านค้า ธุรกิจโรงแรม จำนวน 204 ธุรกิจนำเที่ยว จำนวน 162 ร้านค้า ธุรกิจแพชั่น (เสื้อผ้า) จำนวน 114 ร้านค้า และธุรกิจสายการบิน จำนวน 183 รวมทั้งสิ้น 984 ร้าน บริษัททิวซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บริการบริษัททิวซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 285 ตัวอย่าง โดยโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1970) ที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และทำการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างการสุ่มแบบสุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยพัฒนาและสร้างแบบสอบถามขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทธุรกิจ เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 คุณภาพการให้บริการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ปัจจัยการบริหารองค์การ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ความเชื่อถือได้ของมาตรวัด พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.959

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เพื่อวิเคราะห์ระดับตัวแปรทุกตัวแปร โดยใช้คะแนนเฉลี่ย แบ่งระดับความต้องการเป็น 5 ระดับ การเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม ใช้ค่าสถิติที (t-test) การเปรียบเทียบข้อมูลตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ใช้ค่าสถิติเอฟ (F-test) และ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีปกติ (Enter)

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการบริษัท ทิวซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 58.95 ส่วนมากอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 44.91 รองลงมาคืออายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 23.86 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 52.58 รองลงมาคือจบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 37.89 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 100,001 – 150,00 บาท ขึ้นไป จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 39.65 รองลงมาคือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 150,001 บาทขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 30.53 และส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจเว็บไซต์ช้อปปิ้งออนไลน์ จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 32.63 รองลงมาคือ ธุรกิจโรงแรม จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70

1. ระดับคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด

ตารางที่ 1 คุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ในภาพรวม

คุณภาพการให้บริการ ในภาพรวม		SD	ระดับ	
$\bar{X}$				
1.	ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.65	0.53	มาก
2.	ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	3.81	0.49	มาก
3.	ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	3.81	0.54	มาก
4.	ด้านความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	3.72	0.47	มาก
5.	ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	3.90	0.48	มาก
รวม		3.78	0.42	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพการให้บริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90) ด้านการเชื่อถือไว้วางใจกับด้านการตอบสนองต่อลูกค้า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81) ด้านความเชื่อมั่นต่อลูกค้า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72) และด้านความเป็นธรรมของบริการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระหว่างคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 คุณภาพการให้บริการของจำแนกตามเพศ

คุณภาพการให้บริการ	ชาย = 117		หญิง = 168		t	Sig
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.51	0.46	3.75	0.55	3.952	0.000*
2. ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	3.71	0.42	3.87	0.52	2.775	0.006*
3. ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	3.66	0.43	3.91	0.59	3.919	0.000*
4. ด้านความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	3.54	0.37	3.85	0.48	5.809	0.000*
5. ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	3.74	0.41	4.01	0.49	5.018	0.000*
รวม	3.63	0.33	3.88	0.44	5.161	0.000*

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 คุณภาพการให้บริการจำแนกตามอายุ

คุณภาพการให้บริการ	ค่าความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	Between Group	1.284	3	0.428	1.543	0.204
	Within Group	77.988	281	0.278		
	Total	79.272	284			
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	Between Group	3.179	3	1.060	4.631	0.004*
	Within Group	64.284	281	0.229		
	Total	67.463	284			
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	Between Group	0.634	3	0.211	0.709	0.547
	Within Group	83.709	281	0.298		
	Total	84.343	284			
ด้านความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	Between Group	0.882	3	0.294	1.359	0.259
	Within Group	60.789	281	0.216		
	Total	61.671	284			
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	Between Group	1.017	3	0.339	1.483	0.219
	Within Group	64.232	281	0.229		
	Total	65.250	284			
รวม	Between Group	1.200	3	0.400	2.321	0.075
	Within Group	48.416	281	0.172		
	Total	49.616	284			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความเชื่อถือไว้วางใจมีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 คุณภาพการให้บริการจำแนกตามระดับการศึกษา

คุณภาพการให้บริการ	ค่าความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	Between Group	0.850	2	0.425	1.528	0.219
	Within Group	78.423	282	0.278		
	Total	79.272	284			
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	Between Group	0.338	2	0.169	0.710	0.493
	Within Group	67.125	282	0.238		

คุณภาพการให้บริการ	ค่าความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
	Total	67.463	284			
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	Between Group	1.071	2	0.536	1.814	0.165
	Within Group	83.272	282	0.295		
	Total	84.343	284			
ด้านความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	Between Group	0.924	2	0.462	2.146	0.119
	Within Group	60.746	282	0.215		
	Total	61.671	284			
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	Between Group	0.304	2	0.152	0.660	0.518
	Within Group	64.946	282	0.230		
	Total	65.250	284			
รวม	Between Group	0.604	2	0.302	1.739	0.178
	Within Group	49.012	282	0.172		
	Total	49.616	284			

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 คุณภาพการให้บริการจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

คุณภาพการให้บริการ	ค่าความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	Between Group	0.827	3	0.276	0.988	0.399
	Within Group	78.445	281	0.279		
	Total	79.272	284			
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	Between Group	1.755	3	0.585	2.501	0.060
	Within Group	65.708	281	0.234		
	Total	67.463	284			
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	Between Group	0.502	3	0.167	0.561	0.641
	Within Group	83.841	281	0.298		
	Total	84.343	284			
ด้านความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	Between Group	0.788	3	0.263	1.212	0.306
	Within Group	60.883	281	0.217		
	Total	61.671	284			

คุณภาพการให้บริการ	ค่าความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	Between Group	1.152	3	0.384	1.683	0.171
	Within Group	64.098	281	0.228		
	Total	65.250	284			
รวม	Between Group	0.837	3	0.279	1.608	0.188
	Within Group	48.779	281	0.174		
	Total	49.616	284			

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 คุณภาพการให้บริการจำแนกตามประเภทธุรกิจ

คุณภาพการให้บริการ	ค่าความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	Between Group	0.600	4	0.150	0.533	0.711
	Within Group	78.673	280	0.281		
	Total	79.272	284			
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	Between Group	1.116	4	0.279	1.178	0.321
	Within Group	66.347	280	0.237		
	Total	67.463	284			
ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า	Between Group	0.628	4	0.157	0.525	0.717
	Within Group	83.715	280	0.299		
	Total	84.343	284			
ด้านความเชื่อมั่นต่อลูกค้า	Between Group	0.043	4	0.011	0.049	0.995
	Within Group	61.628	280	0.220		
	Total	61.671	284			
ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า	Between Group	0.190	4	0.047	0.204	0.936
	Within Group	65.060	280	0.232		
	Total	65.250	284			
รวม	Between Group	0.232	4	0.058	0.329	0.858
	Within Group	49.384	280	0.176		
	Total	49.616	284			

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ใช้บริการที่มีประเภทรูปร่างต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ ไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด

ตารางที่ 7 ปัจจัยการบริหารองค์การ โดยรวม

ปัจจัยการบริหารองค์การ โดยรวม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	SD.	ระดับ
1. ด้านลักษณะขององค์การ	3.66	0.66	มาก
2. ด้านลักษณะทางสภาพแวดล้อม	3.85	0.50	มาก
3. ด้านลักษณะบุคคลในองค์การ	3.63	0.61	มาก
4. ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน	3.77	0.60	มาก
รวม	3.72	0.53	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า ปัจจัยการบริหารองค์การ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะทางสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85) ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77) ด้านลักษณะขององค์การ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66) และด้านลักษณะบุคคลในองค์การ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุปัจจัยการบริหารองค์การที่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการ

ปัจจัยการบริหารองค์การ	Unstandardized (b)	SE	Standardized (β)	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.566	0.139		11.237	0.000
ลักษณะขององค์การ	0.083	0.046	0.132	1.795	0.074
ลักษณะของสภาพแวดล้อม	0.457	0.057	0.548	7.995*	0.000
ลักษณะของบุคคลในองค์การ	0.045	0.052	0.066	0.879	0.380
นโยบายการบริหารและการ ปฏิบัติงาน	0.248	0.056	0.355	4.449*	0.000
R = 0.697 Adjusted R ² = 0.486					
R ² = 0.486 SE = 0.301					

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 พบว่า คุณภาพการให้บริการขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารองค์การได้แก่ ลักษณะของสภาพแวดล้อมและนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน และสามารถทำนายคุณภาพการให้บริการ ได้ร้อยละ 48.60

อภิปรายผล

1. คุณภาพการให้บริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ด้านการเชื่อถือไว้วางใจกับด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และด้านความเป็นธรรมของบริการ ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจาก ผู้บริหารบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการองค์การเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการให้บริการให้การตอบสนองความต้องการของลูกค้า และทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจสูงสุด จึงมีการพัฒนาการให้บริการที่ดี ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับแนวคิดของศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) กล่าวว่า การบริการ (Service) เป็นกิจกรรมผลประโยชน์หรือความพึงพอใจที่สนองความต้องการแก่ลูกค้า เนื่องจาก การบริการเป็นการส่งมอบสินค้าที่ไม่มีตัวตน (Intangible Goods) ของธุรกิจให้กับผู้บริการ โดยสินค้าที่ไม่มีตัวตนนั้นจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้บริการ จนนำไปสู่ความพึงใจ จึงจะบรรลุเป้าหมายการให้บริการอย่างมีคุณภาพ และผลการวิจัยของ ชัชวาล แก้วอุดร (2553) ศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการของพนักงานขายที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า กรณีศึกษา : บริษัทโตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด ผลการศึกษาพบว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานขายบริษัท โตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด ภาพรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านได้แก่ ด้านความพึงพอใจและการเสนอสิ่งที่เป็นรูปธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจ และด้านการเข้าใจลูกค้าอยู่ในระดับมาก

2. ผู้ใช้บริการที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วน อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประเภทธุรกิจ ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจาก ผู้ใช้บริการที่เป็นเพศหญิงอาจจะให้ความสำคัญรายละเอียดของการบริการของบริษัท ทูซีทูพี มากกว่าเพศชาย ผลการศึกษามีความสอดคล้องกับการวิจัยของวรรณเพ็ญ พลศักดิ์ (2553) ศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการขององค์การบริการส่วนตำบลเขิน อำเภอโนนเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริการส่วนตำบลเขิน อำเภอโนนเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัจจัยด้านลักษณะของสภาพแวดล้อม ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อส่งคุณภาพการให้บริการและ สามารถทำนายคุณภาพการให้บริการ ได้ร้อยละ 48.60 ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องจาก ผู้บริหาร บริษัท ทูซีทูพี ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เสริมสร้างคุณภาพการให้บริการจึงก่อให้เกิดคุณภาพการให้บริการที่ดีของบริษัท ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องแนวคิดของ สมานวงศ์ พงศ์สถาพร (2556) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นได้ ผู้บริหารขององค์การคำนึงถึงปัจจัยในการบริหารที่สนับสนุนการคุณภาพการให้บริการ เช่น ลักษณะขององค์การลักษณะของสภาพแวดล้อมขององค์การ ลักษณะของบุคคลในองค์การและนโยบายการบริหารและการปฏิบัติงาน เพื่อให้คุณภาพการให้บริการมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์การ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยนำไปใช้

1. ผู้บริหารของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ควรมีการจัดให้มีจำนวนพนักงานที่เพียงพอต่อผู้ใช้บริการ เพื่อให้เกิดกระบวนการให้บริการเกิดความสะดวก รวดเร็วมากยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ควรกำหนดนโยบายในการสร้างความน่าเชื่อถือในการให้บริการของพนักงาน โดยให้มีการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาแก่ลูกค้า และให้ลูกค้าเกิดความเชื่อถือในการให้บริการของพนักงานมากยิ่งขึ้น
3. ผู้บริหารของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ควรกำหนดนโยบายพัฒนาพนักงานในการให้ความสำคัญแก่ลูกค้าแก่ลูกค้าทุกคนที่มาใช้บริการ อีกทั้งมีความสามารถในการจดจำรายละเอียดของลูกค้าได้เป็นอย่างดีมากยิ่งขึ้น
4. ผู้บริหารของบริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด ควรกำหนดนโยบายพัฒนาพนักงานเกี่ยวกับความรู้ในงานที่ปฏิบัติ เพื่อที่สามารถตอบข้อสงสัยของลูกค้าได้อย่างถูกต้องกับความเอาใจใส่ของพนักงานต่อลูกค้าในแต่ละรายอย่างเท่าเทียมกันให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
5. ผู้บริหารและพนักงานบริษัท ทูซีทูพี ควรให้ความสำคัญมีการเอาใจใส่ดูแลลูกค้าทุกคนอย่างเสมอภาค เพื่อให้ลูกค้าเกิดประทับใจในการให้บริการมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2558). *การตลาดบริการ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชัชวาล แก้วอุดร. (2553). *คุณภาพการให้บริการของพนักงานขายที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้ากรณีศึกษา: บริษัทโตโยต้าดีเยี่ยม จำกัด* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2558). *เจตคติและความพึงพอใจในการบริการ*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาจิตวิทยาการบริการ*. (หน่วยที่ 8). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บริษัท ทูซีทูพี (ประเทศไทย) จำกัด. (2562). *ประวัติและการให้บริการ*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.2c2p.com>
- ลงทุนแมน. (2562). *สถานการณ์และการเติบโตของ 2C2P*. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.longtunman.com/>
- วรรณเพ็ญ พละศักดิ์. (2553). *คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลเขิน อำเภอวังเกลี้ยง จังหวัดศรีสะเกษ* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). *ธุรกิจบริการ*. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์ม และไซเท็ก.
- สมานวงศ์ พงศ์สภาพร. (2556). *The Secret of Service Marketing*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: พี ซี พรินท์เทค.
- Juran, J. M. & Gryna, F. M. (1993). *Quality Planning and Analysis*. Singapore: McGraw-Hill.
- Kotler, P. & Keller, K. L. (2006). *Marketing management*. (12th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Oakland, J. S. (1993). *Total Quality Management*. (2nd ed.). Oxford: Butterworth.

- Steers, R. M. (1980). When is an organization effective? A process approach to understanding effectiveness. *Organizations Dynamics*, 5, 50 - 63.
- Yamane, T. (1970). *Statistic: An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper & Row.
- Zeithaml, V. A., Parasuraman, A. & Berry, L. L. (1990). *Delivering Quality Service Balancing Perceptions*. New York: The Free Press.

การพัฒนาวิธีการลดต้นทุนการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรี
ทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสี อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม
Developing a Method to Reduce the Cost of Broom Production, Community
Enterprise, Ban Khok Si Women's Broom Making Group

สุรพงศ์ อินทรภักดี¹, สรายุทธ ขวัญเมือง² และ อมรรัตน์ หมั่นจิตน้อย³

Surapong intarapak¹, Srayut Kuanmuang² and Amornrat Muenjitnoy³

สาขาการจัดการโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}

Logistics Management Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3}

E-mail: surapong.in@ssru.ac.th¹, srayut.ku@ssru.ac.th², amornrat.mu@ssru.ac.th³

Received: July 24, 2023

Revised: August 30, 2023

Accepted: August 31, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสี อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม และ 2) พัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสี อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน เป็นผู้ผลิตไม้กวาดดอกหญ้าของกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสี ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า เมื่อทำการเพิ่มกระบวนการตากด้ามไม้กวาด โดยได้นำด้ามไม้กวาดที่ไม่แห้งนำไปตากให้นานกว่าเดิม ทำให้กระบวนการก่อนการปรับปรุง มีค่าเฉลี่ยลดลงและทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานการผลิตลดลงได้เนื่องจากก่อนการปรับปรุง ตากด้ามไม้กวาด 2 วัน หลังปรับปรุงตากด้ามไม้กวาดเพิ่มเป็น 5 วัน ผลการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสี ผลการเปรียบเทียบก่อนการปรับปรุงและหลังการปรับปรุงที่ได้จากการเก็บผลการเปรียบเทียบสรุปได้ว่ามีระยะเวลา 12 เดือนก่อนการปรับปรุงจำนวนการผลิต มีจำนวนทั้งสิ้น 2,880 ด้าม คิดค่าส่งเป็นจำนวนเงิน 128,016.00 บาท ต่อปี ผลหลังการปรับปรุงมียอดรวมจำนวนรวมน้ำหนัก 2,736.00 กิโลกรัมต่อปี คิดค่าส่งน้ำหนัก 54,720 บาท ต่อปี และมีผลต่างที่เกิดขึ้นหลังการปรับปรุงทั้งสิ้น 921.60 กิโลกรัม คิดค่าส่งจำนวนเงิน 73,296.00 บาทต่อปี

คำสำคัญ: การพัฒนา, การลดต้นทุน, ไม้กวาดดอกหญ้า, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The objective of this research was to 1) the production process of broom grass community enterprise, women's occupation group making brooms, Ban Khok Si, and 2. reduce the cost of producing brooms, community enterprises, women's occupation group making brooms, Ban Khok Si-qualitative Research Model. Key informants, ten people, were broom makers of Ban Khok Si broom-making professional women a study of the community enterprise of Ban Khok Si women's broom-making group. Using purposive sampling, data were collected from in-depth interviews and content analysis.

It was found that the solution to this issue. She added the process of drying the broom handle. The broom handles that were not dry were taken to dry for a longer time before modification. There is a reduction in the average; thus, the production cost can be reduced before the improvement. Dry the broom handle for two days. After the improvement of the broom handle is increased to 5 days. Summary of cost reduction in producing broom grass, community enterprise, Ban Khok Si women's broom-making group. Comparison results before improvement and after improvement. From collecting the comparative results, it was concluded that there were 12 months before the modification. There are a total of 2,880 sticks. The shipping fee is 128,016.00 baht per year. The result after improvement has a total weight of 2,736.00 kg per year. The shipping fee is 54,720 baht per year, and there were 921.60 kilograms of difference after modification. The shipping fee amounts to 73,296.00 baht per year.

Keywords: Development, Cost Reduction, Broom, Community Enterprises

บทนำ

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสี จากการได้ลงพื้นที่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสี เป็นวิสาหกิจชุมชนมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ในการดำเนินธุรกิจและการผลิตเกี่ยวกับไม้กวาดดอกหญ้า ผลิตไม้กวาดดอกหญ้าเป็นระยะเวลายาวนานมากกว่า 30 ปี ปัจจุบันสามารถยกระดับและพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้ผลิตไม้กวาดดอกหญ้ายาวใหญ่ที่สุดในบริเวณพื้นที่อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม มีการรับซื้อจากคนในพื้นที่ และมีการผลิตดำเนินการเองที่สามารถครอบคลุมห่วงโซ่อุปทานความต้องการของพื้นที่ได้อย่างมั่นคง และมีความสำคัญต่อการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าของอุตสาหกรรมการผลิตในพื้นที่เป็นอย่างมากเพราะดำเนินการเป็นศูนย์กระจายสินค้าชุมชนด้วย

ปัญหาในกระบวนการผลิตไม้กวาดนั้น มีเกิดความสูญเสียทางระยะเวลาการผลิตที่ล่าช้า เนื่องจากการผลิตกระบวนการการผลิตมีความซับซ้อน และความหลากหลายจากตัวบุคคลในการดำเนินงานผลิต จึงทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการการผลิตและเสียเวลาเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อให้สามารถลดต้นทุนในการขนส่งสินค้า

จึงต้องพัฒนาวิธีการในการดำเนินงานการผลิต เพื่อให้ตอบสนองต่อการลดต้นทุนการขนส่ง จึงเป็นที่มาของการดำเนินการหาวิธีในการลดน้ำหนักของตัวด้ามไม้กวาด เพื่อให้ไม้กวาดมีน้ำหนักเบาที่สุดเท่าที่จะทำได้ และปรับปรุงกระบวนการทำงานใหม่ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงาน โดยการดำเนินการพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแฉ่มบ้านโคกสี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถิรนนท์ ทิวราตรีวิทย์, และวรัญญา วีระพล (2562) วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อลดระยะเวลาการทำงานที่ซ้ำซ้อนของพนักงานและลดต้นทุนการดำเนินงาน ที่เกิดจากการทำงานในกิจกรรมการตรวจนับเมื่อรับสินค้าเข้าคลัง โดยนำหลักการวิเคราะห์แก้ไขปัญหาแบบ Why Why Analysis และแผนผังก้างปลาเพื่อหาสาเหตุ แล้วใช้หลักการปรับปรุงการทำงานด้วยเทคนิค (ECRS) เพื่อลด กระบวนการทำงานที่ซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้นภายในคลังสินค้า จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ต้นทุนการดำเนินงานที่เกิดขึ้นเพื่อ เป็นแนวทางการลดต้นทุนกิจกรรมโลจิสติกส์ต่อไปอย่างต่อเนื่อง และสามารถลด ความสูญเสียไปจากการดำเนินงานที่ไม่จำเป็นไปได้ แล้วทำให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ดังนั้นเพื่อให้สามารถลดต้นทุนในการขนส่งสินค้าจึงต้องพัฒนาวิธีการในการดำเนินงานการผลิต เพื่อให้ตอบสนองต่อการลดต้นทุนการขนส่ง จึงเป็นที่มาของการดำเนินการหาวิธีในการลดน้ำหนักของตัวด้ามไม้กวาด เพื่อให้ไม้กวาดมีน้ำหนักเบาที่สุดเท่าที่จะทำได้ และปรับปรุงกระบวนการทำงานใหม่ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงาน โดยการดำเนินการพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแฉ่มบ้านโคกสี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแฉ่มบ้านโคกสี
2. เพื่อพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแฉ่มบ้านโคกสี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีของการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ทฤษฎี 7 Waste

ความหมายของทฤษฎี 7 Waste 7 waste นั้นเป็นแนวคิดของ Toyota ซึ่งต้องการที่จะลดความสูญเสียที่ซ่อนอยู่ในกระบวนการผลิต เป็นสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อบริษัทและไม่ทำให้เกิดกำไร แต่ก็ยังใช้ต้นทุนอยู่ตลอดเวลา Toyota จึงพยายามลดความสูญเสียทั้ง 7 ที่เกิดขึ้น เพื่อลดต้นทุนในการผลิตที่เกิดขึ้นอย่างไม่จำเป็น ในกระบวนการผลิตมักจะพบว่ามีความสูญเสียต่าง ๆ แฝงอยู่ไม่มากนัก ซึ่งสาเหตุให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการต่ำกว่าที่ควรจะเป็น เช่น ใช้เวลานานในการผลิต สินค้าคุณภาพต่ำ ต้นทุนสูง ซึ่งจำเป็นจะต้องมีแนวคิดที่พยายาม จะลดความสูญเสียเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างมากมาย การเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และส่งมอบได้ทันเวลา สามารถทำให้องค์กรลดความสูญเสียทุกรูปแบบในกระบวนการทำงานทุกสายงาน ซึ่งหากไม่ให้ความ

สนใจสังเกตและพยายามปรับปรุงแก้ไข วิธีการทำงานนั้น ๆ ให้ดีขึ้นความสูญเสียก็ยิ่งเพิ่มขึ้นทำให้หน่วยงานหรือองค์กร ต้องสูญเสียลูกค้า และกำไรที่ควรได้ไป ดังนั้นการลดความสูญเสียถือเป็นหน้าที่ของพนักงาน หัวหน้างาน และผู้บริหารทุกคน ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้ มีจิตสำนึก การสังเกตค้นหาสาเหตุของความสูญเสีย และหาแนวทางแก้ไข ป้องกันเพื่อลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นซึ่งเป็นหนทางที่ใช้ในการปรับปรุงการผลิตภาพ เพื่อความอยู่รอดขององค์กรในระยะยาวต่อไป

1. ความสูญเสียเนื่องจากการผลิตมากเกินไป (Overproduction) เป็นการผลิตสินค้าปริมาณมากเกินไป ความต้องการการใช้งานในขณะนั้น หรือผลิตไว้ล่วงหน้าเป็นเวลานานมาจากแนวความคิดเดิมที่ว่าแต่ละขั้นตอนจะต้องผลิตงานออกมาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เกิดต้นทุนต่อหน่วยต่ำสุดในแต่ละครั้งโดยไม่ได้คำนึงถึงว่าจะทำให้มีงานระหว่างทำ (Work in Process:- WIP) ในกระบวนการเป็นจำนวนมากและทำให้กระบวนการผลิตขาดความยืดหยุ่นปัญหาจากการผลิตมากเกินไป

2. ความสูญเสียเนื่องจากการเก็บวัสดุคงคลัง (Inventory) เป็นความสูญเสียที่เกิดจากพัสดุคงคลังดูเหมือนว่าจะเป็นความสูญเสียที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงาน แต่การที่ต้องสร้างโกดัง เพื่อเก็บชิ้นส่วนประกอบ หรือผลผลิตสำเร็จรูปแล้ว โดยจะต้องจ่ายเพื่อการควบคุมดูแลรักษาค่าเช่า โกดังค่าแรงงานต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ปัญหานี้สามารถแก้ไขได้โดยการรื้อโกดังเก็บชิ้นส่วนทิ้งเสีย และสร้างคลังสินค้าย่อย ๆ ขึ้นมาในสายการผลิต เพื่อให้สามารถจัดส่งชิ้นส่วนที่ต้องการ ตามจำนวนที่ต้องการและในเวลาที่ต้องการ ตัวอย่าง เช่น การเปลี่ยนมาซื้อวัตถุดิบในประเทศแทนการซื้อจากต่างประเทศการสั่งซื้อจากบริษัทในเครือ เป็นต้นปัญหาจากการเก็บวัสดุคงคลัง

3. ความสูญเสียเนื่องจากการขนส่ง (Transportation) การขนส่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้วัสดุแต่ละชนิดภายในโรงงานเกิดการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงสถานที่เพื่อทำให้กระบวนการผลิตดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ถ้าการบริหารจัดการและควบคุมการขนส่งไม่เหมาะสมก็จะทำให้ต้นทุนการขนส่งสูงขึ้น เช่น การขนถ่ายวัสดุซ้ำซ้อน เลือกเส้นทางการขนส่งไม่เหมาะสม ดังนั้นจึงต้องควบคุมและลดระยะทางการขนส่งวัสดุให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นเพราะการขนส่งเป็นกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และในกรณีนี้จะไม่พิจารณาการขนส่งภายนอกโรงงาน ปัญหาจากการขนส่ง

4. ความสูญเสียเนื่องจากการเคลื่อนไหว (Motion) เป็นความสูญเสียที่เกิดจากการเคลื่อนไหว หรือการออกแบบสภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม เช่น โต๊ะทำงาน หรือวิธีการทำงานก่อนอื่นจะต้องขจัดความสูญเสียที่เกิดจากการเคลื่อนไหว ได้แก่ การหยิบออกมาวางไว้ก่อน การก้มการเอียง เช่น การหยิบชิ้นส่วนจากด้านหลังหรือการทำงานโดยใช้มือเพียงข้างเดียวในสถานประกอบการที่ต้อง ทำงานแข่ง กับเวลา ความสูญเสีย ด้านนี้จะสำคัญ มากเช่นโรงงานเย็บเสื้อผ้าโรงงานผลิตรองเท้า และโรงงานผลิตฟุตบอล เป็นต้น ดังนั้นมักจะพบได้ภายในโรงงานทั่วไป โดยเกิดจากการออกแบบสภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม และขาดมาตรฐานในการทำงาน ส่งผลให้คุณภาพของงานที่ออกมาไม่มีความสม่ำเสมอ หรือต้องใช้เวลาในการทำงานมากขึ้นปัญหาจากการเคลื่อนไหว

5. ความสูญเสียเนื่องจากระบวนการผลิต (Processing) เป็นการมีขั้นตอนการผลิตที่มากเกินไปจนความจำเป็นหรือกระบวนการผลิตที่มีการทำงานซ้ำกันหลายขั้นตอนเกินความจำเป็นจะทำให้เกิดความล่าช้าในการผลิตเพราะงานเหล่านั้นไม่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ รวมทั้งกระบวนการผลิตที่ไม่ช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดีขึ้น เช่น

กระบวนการตรวจสอบคุณภาพ ซึ่งไม่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มกับผลิตภัณฑ์ ดังนั้นการตรวจสอบคุณภาพควรจะรวมอยู่ในกระบวนการผลิต โดยให้พนักงานผลิตเป็นผู้ตรวจสอบไปพร้อมกับการทำงานหรือขณะคอยเครื่องจักรทำงาน ปัญหาจากกระบวนการผลิต

6. ความสูญเสียที่เกิดจากการรอคอย (Waiting) อันเกิดจากการขาดความสมดุลอันเนื่องมาจากการ วางแผนการไหลของวัตถุดิบในกระบวนการผลิตที่ไม่ลงตัวหรือไม่ดีพอ ไม่ว่าจะเป็นจากความไม่สมดุลความเร็วในการผลิตความล่าช้าในการผลิต ระยะทางระหว่างกระบวนการผลิตที่ห่างไกลกัน การเติมวัตถุดิบในคลังสินค้า ความไม่สัมพันธ์ของเครื่องจักรอัตโนมัติกับพนักงานที่ทำงานแบบ Manual หรือแม้กระทั่งจากความสามารถของพนักงาน เก้ากับพนักงานใหม่ในการส่งมอบงานต่อกัน เป็นต้นปัญหาจากการรอคอย

7. ความสูญเสียเนื่องจากงานเสีย (Defect) เป็นความสูญเสียที่เกิดจากงานเสียรวมไปถึงการที่ไม่สามารถ แก้ไขงานเสียนั้นได้ทันที โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ทำการผลิตเป็น Lot ใหญ่ ๆ นั้นจะมีงานค้างค้ำสะสมอยู่ ระหว่าง แต่ละกระบวนการค่อนข้างมาก อันมีผลทำให้การตรวจพบงานเสียนั้นกระทำได้ช้า นอกจากนี้ความสูญเสียเปล่าของงานที่เสีย ยังรวมไปถึงความสูญเสียเปล่า ของการซ่อมงานในส่วนของสำนักงานก็ได้แก่ การพิมพ์รายงานผิด ต้องเสียเวลาพิมพ์ใหม่ปัญหาจากงานเสีย

แนวคิดทฤษฎีเรื่องการแก้ปัญหาผลิตภัณฑ์

การลดความสูญเสียด้วยหลักการ ECRS

การลดความสูญเสียด้วยหลักการ ECRS เป็นหลักการที่ประกอบด้วย การกำจัด การรวมกัน การจัดใหม่ และ การทำให้ง่าย ซึ่งเป็นหลักการง่ายๆ ที่สามารถใช้ในการเริ่มต้นลดความสูญเสีย ลงได้เป็นอย่างดีซึ่งสามารถทำได้โดยใช้หลักการ ECRS ดังนี้

1. การกำจัด (Eliminate) การพิจารณาการทำงานปัจจุบันและทำการกำจัดความสูญเสียทั้ง 7 ที่พบในการผลิตออกไป คือการผลิตมากเกินไปการรอคอย การเคลื่อนที่/เคลื่อนย้ายที่ไม่จำเป็นการทำงานที่ไม่เกิดประโยชน์ การเก็บสินค้าที่มากเกินไป การเคลื่อนย้ายที่ไม่จำเป็น และ ของเสีย

2. การรวมกัน (Combine) สามารถลดการทำงานที่ไม่จำเป็นลงได้ โดยการพิจารณาว่าสามารถรวมขั้นตอนการทำงานให้ลดลงได้หรือไม่ เช่น จากเดิมเคยทำ 5 ขั้นตอนก็รวมบางขั้นตอนเข้าด้วยกัน ทำให้ขั้นตอนที่ต้องทาลดลงจากเดิม การผลิตก็จะสามารถทำได้เร็วขึ้นและลดการเคลื่อนที่ระหว่างขั้นตอนลงอีกด้วย เพราะถ้ามีการรวมขั้นตอนกัน การเคลื่อนที่ระหว่างขั้นตอนก็ลดลง

3. การจัดใหม่ (Rearrange) การจัดขั้นตอนการผลิตใหม่เพื่อให้ลดการเคลื่อนที่ที่ไม่จำเป็น หรือ การรอคอย เช่นในกระบวนการผลิต หากทำการสลับขั้นตอนที่ 2 กับ 3 โดยทำขั้นตอนที่ 3 ก่อน 2 จะทำให้ระยะทางการเคลื่อนที่ลดลง เป็นต้น

4. การทำให้ง่าย (Simplify) การปรับปรุงการทำงานให้ง่ายและสะดวกขึ้น โดยอาจจะออกแบบตัวจับยึด (jig) หรือ สิ่งติดตั้ง (fixture) เข้าช่วยในการทำงานเพื่อให้การทำงานสะดวกและแม่นยำมากขึ้น ซึ่งสามารถลดของเสียลงได้ จึงเป็นการลดการเคลื่อนที่ที่ไม่จำเป็นและลดการทำงานที่ไม่จำเป็น

วิธีดำเนินการวิจัย

การผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแถมบ้านโคกสี รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ การผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแถมบ้านโคกสี โดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือเลือกคนที่ทำไม้กวาดอยู่ที่กลุ่มเป็นประจำโดยมีการเลือกมาทั้งหมดจำนวน 10 คนเป็นผู้ร่วมในการทดลองทำการเก็บข้อมูลในการผลิต

การเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้ 1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการวิจัย 2. นำแนวทางที่สร้างขึ้นมาทำการทดลองใช้ในการดำเนินงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ การแก้ปัญหาโดยได้นำแนวปฏิบัติโดยใช้รูปแบบไคเซน และนำแนวปฏิบัติบางขั้นตอนใน 7 Waste นำมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับปัญหาเข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหาในกระบวนการของบริษัทเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการผลิตในรูปแบบใหม่ผู้ทำการวิจัยจะทำการสังเกตมีส่วนร่วมโดยสังเกตจากอุปกรณ์เครื่องมือวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตและการอบรมให้ความรู้ความเชี่ยวชาญการจัดหาแหล่งวัตถุดิบให้กับผู้เข้าอบรมและทำการบันทึกรูปภาพ

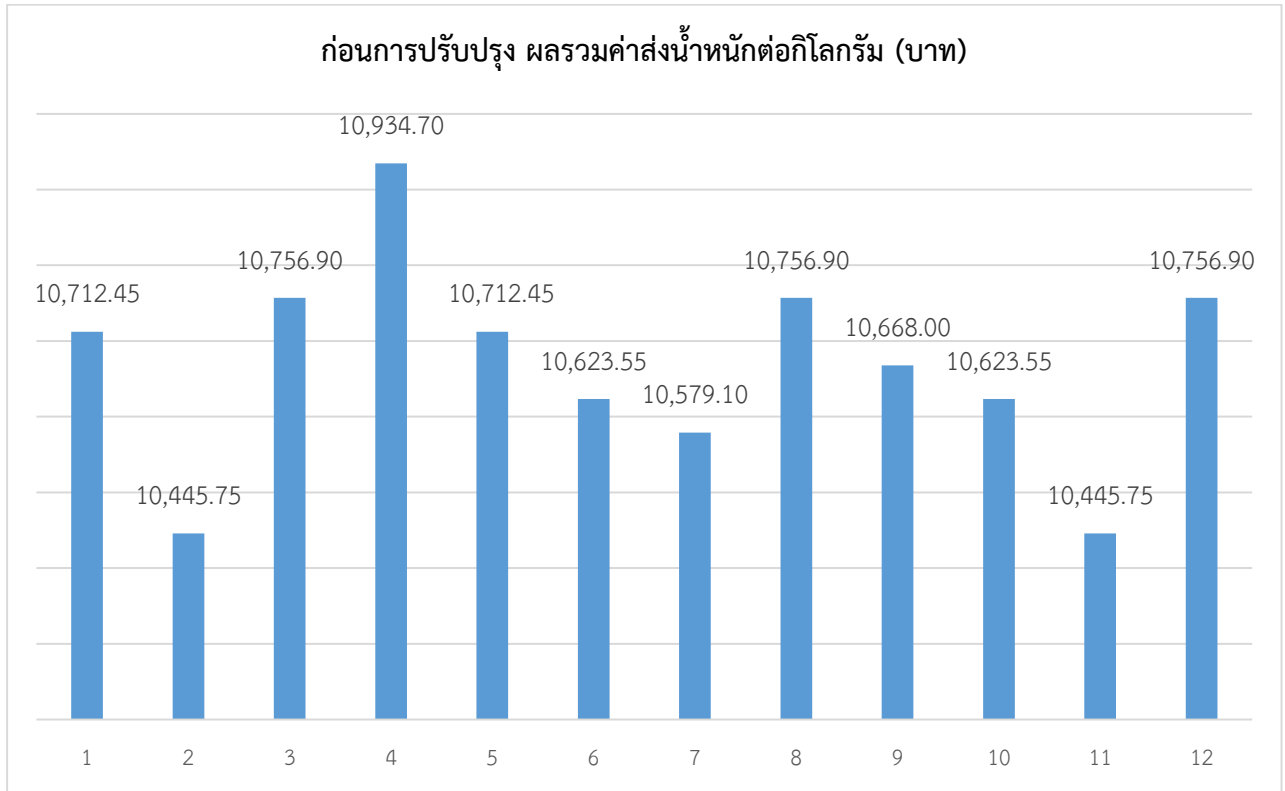
ขั้นตอนที่ 2 กระบวนการผลิตจะทำการสังเกตว่ามีส่วนใดระหว่างการผลิตมีเวลาในการผลิตทั้งหมดเท่าไรและมีขั้นตอนในการผลิตอย่างไรบ้างโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการผลิตทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ทำการวิจัยทำการวิเคราะห์ถึงต้นทุนการขนส่งต้นทุนผลิตภัณฑ์ข้อมูลทางบัญชีสมุดและเอกสารใบเสร็จต่าง ๆ ที่ทำการบันทึกเอาไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในงานวิจัยนี้หนึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาของข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลในรูปแบบเชิงสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำเอาข้อมูลทรัพยากรและค่าใช้จ่ายการผลิตมาทำการวิเคราะห์จำแนกประเภทและคำนวณต้นทุนการผลิต (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2552) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของงานวิจัย

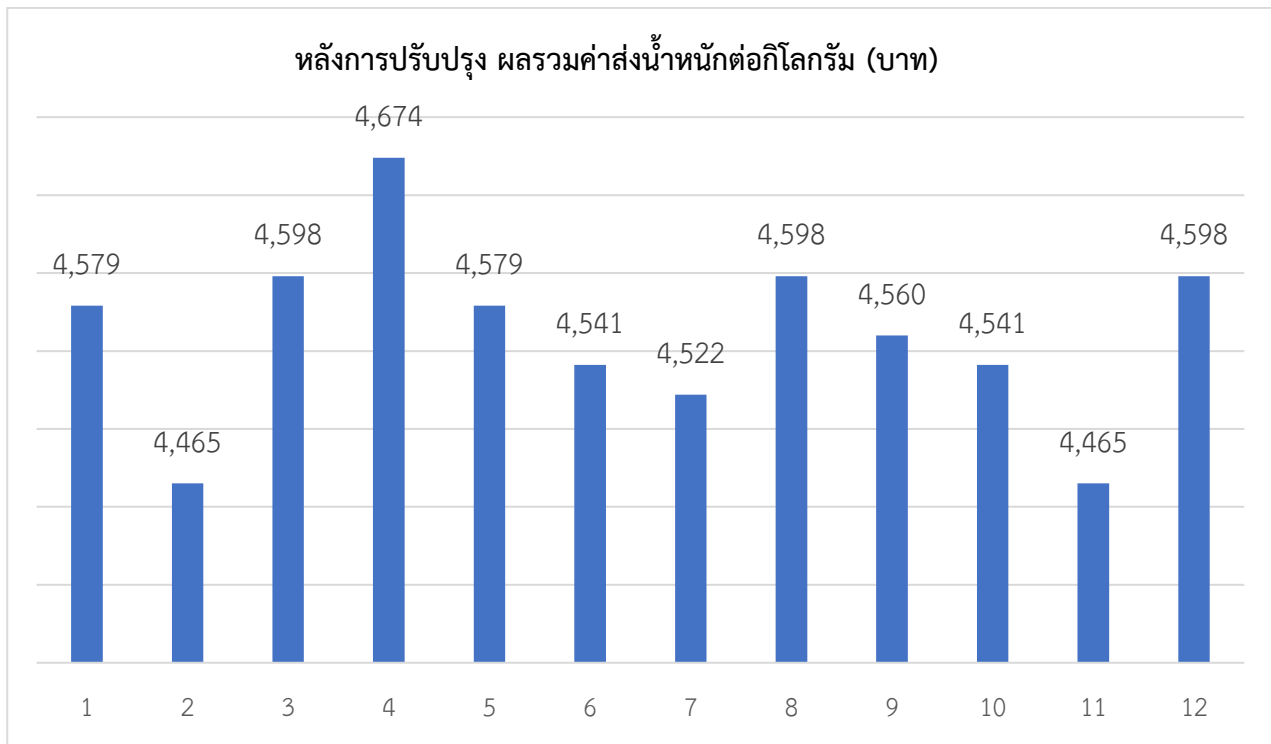
ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแถมบ้านโคกสี พบว่า

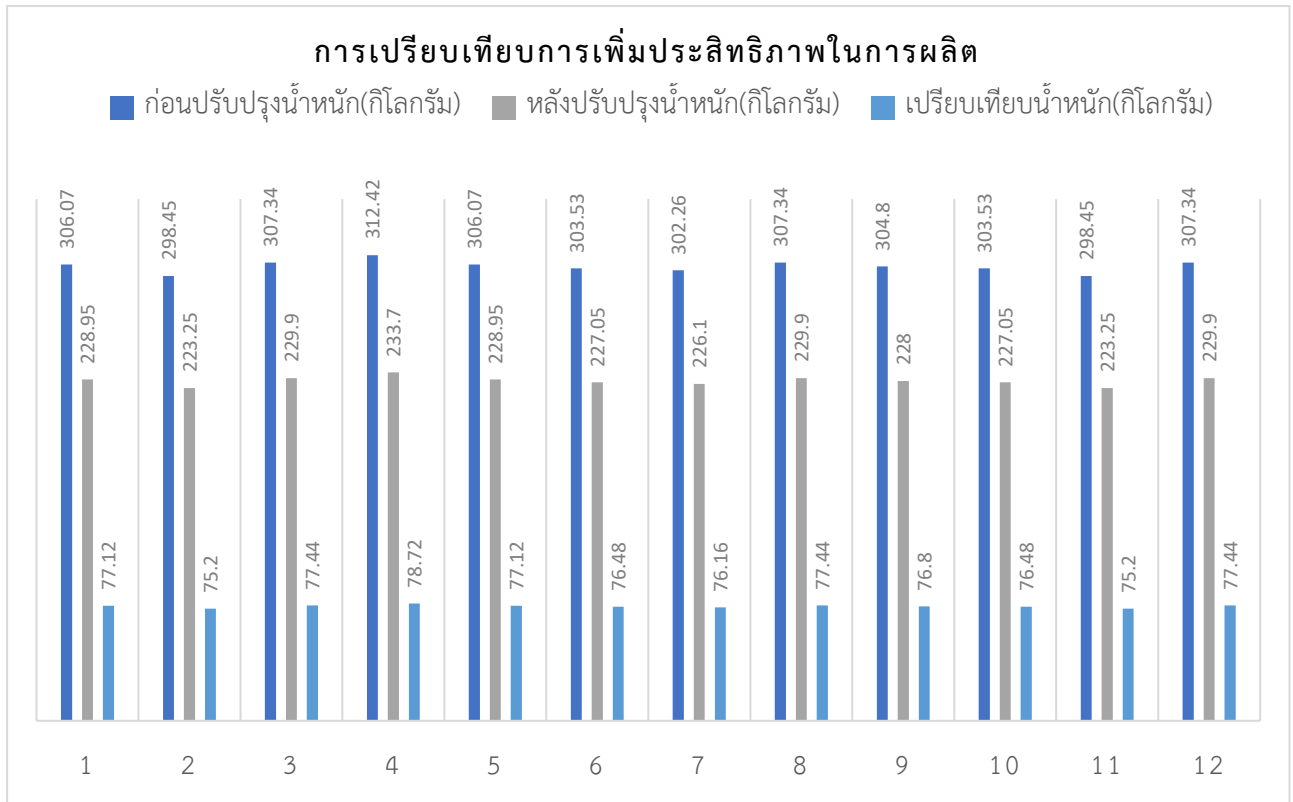
ภาพที่ 1 แสดงก่อนการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแถมบ้านโคกสี

จากภาพที่ 1 แสดงก่อนการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแถมบ้านโคกสีก่อนการปรับปรุงกระบวนการจะมีการจัดเก็บข้อมูลสถิติระยะเวลาในการผลิตไม้กวาด 1 ด้ามจะใช้เวลาในการผลิต 30 นาทีใน 1 วันผลิตไม้กวาดได้ 8 ด้าม ใน 1 เดือนทำงาน 30 วันรวมการผลิตได้ทั้งสิ้น 240 ด้าม โดยมีรายละเอียดแต่ละเดือน ดังนี้ เดือนที่ 1 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,712.45 บาท เดือนที่ 2 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,445.75 บาท เดือนที่ 3 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,756.90 บาท เดือนที่ 4 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,934.70 บาท เดือนที่ 5 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,712.45 บาท เดือนที่ 6 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,623.55 บาท เดือนที่ 7 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,579.10 บาท เดือนที่ 8 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,756.90 บาท เดือนที่ 9 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,668.00 บาท เดือนที่ 10 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,623.55 บาท เดือนที่ 11 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,445.75 บาท เดือนที่ 12 คัดค่าส่งน้ำหนักรต่อกิโลกรัมเป็น 10,756.90 บาท

ภาพที่ 2 แสดงผลหลังการปรับปรุงการพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสี

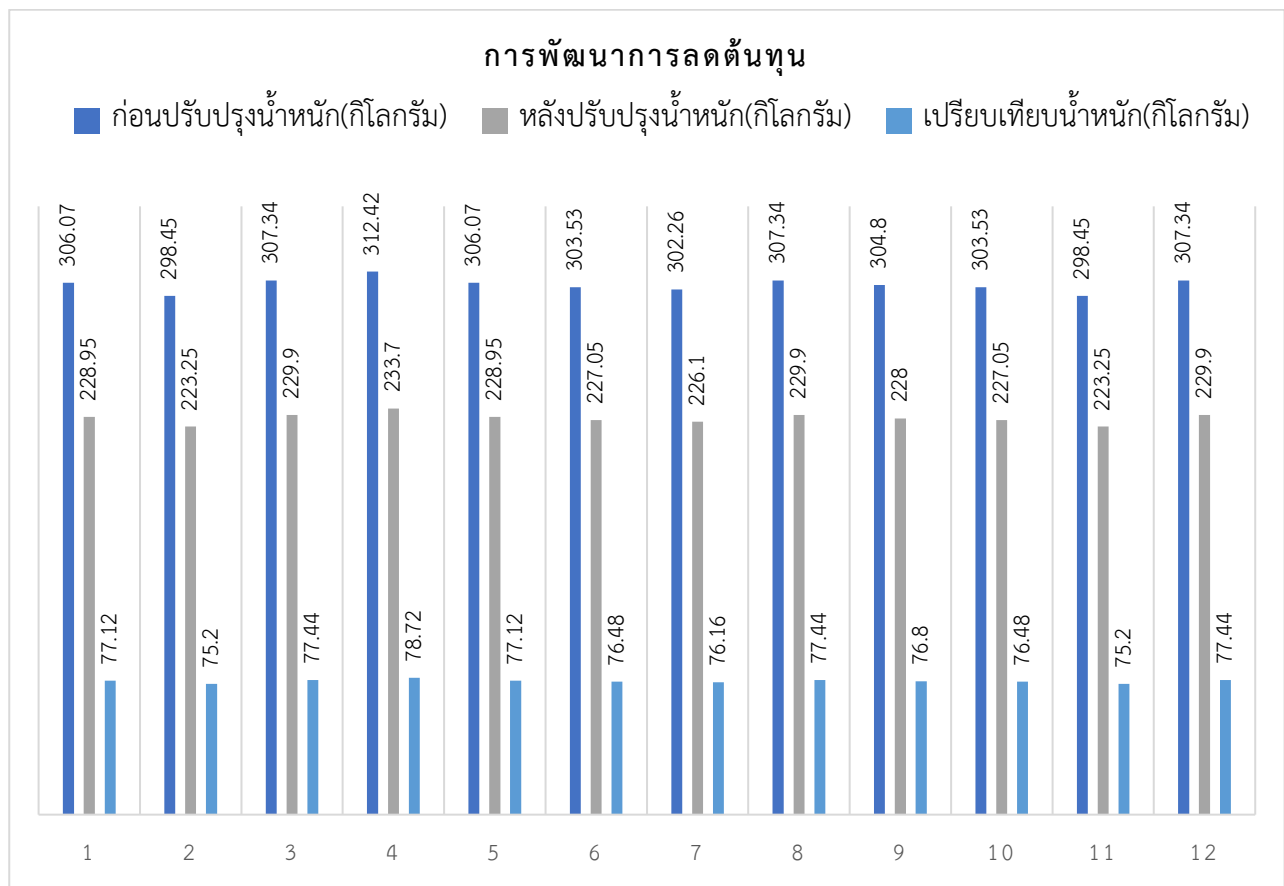
จากภาพที่ 2 แสดงผลหลังการปรับปรุงการพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสีหลังกระบวนการปรับปรุงกระบวนการจะมีการจัดเก็บข้อมูลสถิติระยะเวลาในการผลิตไม้กวาด 1 ด้ามจะใช้เวลาในการผลิต 30 นาทีใน 1 วันผลิตไม้กวาดได้ 8 ด้าม ใน 1 เดือนทำงาน 30 วัน คิดที่รายละเอียดเท่ากัน รวมการผลิตได้ทั้งสิ้น 240 ด้าม โดยมีรายละเอียดแต่ละเดือน ดังนี้ เดือนที่ 1 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,579 บาท เดือนที่ 2 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,465 บาท เดือนที่ 3 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,598 บาท เดือนที่ 4 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,674 บาท เดือนที่ 5 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,579 บาท เดือนที่ 6 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,541 บาท เดือนที่ 7 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,522 บาท เดือนที่ 8 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,598 บาท เดือนที่ 9 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,560 บาท เดือนที่ 10 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,541 บาท เดือนที่ 11 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,465 บาท เดือนที่ 12 คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโกรัมเป็น 4,598 บาท

ภาพที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสี

จากภาพที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแหมบ้านโคกสีสรุปได้ว่ามีผลรวมตลอดระยะเวลา 12 เดือนก่อนการปรับปรุงจำนวนการผลิต คิดค่าส่งต่อกิโลกรัมเป็นจำนวนเงิน 128,016.00 บาท คิดค่าส่งต่อกิโลกรัมเป็นจำนวนเงิน 54,720 บาทและมีผลต่างที่เกิดขึ้นหลังการปรับปรุงทั้งสิ้น คิดค่าส่งเป็นจำนวนเงิน 73,296.00 บาทต่อปี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อการพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแถมบ้านโคกสี พบว่า

ภาพที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแถมบ้านโคกสี

จากภาพที่ 4 แสดงผลการเปรียบเทียบการพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแถมบ้านโคกสี สรุปได้ว่ามีผลรวมตลอดระยะเวลา 12 เดือนก่อนการปรับปรุงจำนวนการผลิต จำนวนทั้งสิ้น 2,880 ด้าม ก่อนปรับปรุงน้ำหนัก 3,657.60 กิโลกรัม ผลหลังการปรับปรุงจำนวนการผลิต 2,880 ด้าม น้ำหนัก 2,736.00 กิโลกรัม และมีผลต่างที่เกิดขึ้นหลังการปรับปรุงทั้งสิ้น 921.60 กิโลกรัม

อภิปรายผล

การแก้ไขปัญหาในครั้งนี้ ได้ทำการเพิ่มกระบวนการตากด้ามไม้กวาด โดยได้นำด้ามไม้กวาดที่ไม่แห้งนำไปตากให้นานกว่าเดิม ทำให้กระบวนการก่อนการปรับปรุง มีค่าเฉลี่ยลดลงและทำให้ต้นทุนในการดำเนินการผลิตลดลงได้เนื่องจากก่อนการปรับปรุง ตากด้ามไม้กวาด 2 วัน หลังปรับปรุงตากด้ามไม้กวาดเพิ่มเป็น 5 วัน ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1 เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแชมบ้านโคกสี

ผลก่อนการปรับปรุงการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแชมบ้านโคกสี ก่อนการปรับปรุงกระบวนการ ระยะเวลา 12 เดือน มีจำนวนการผลิตเฉลี่ย 240 ด้าม คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโลกรัมเป็น 10,668.00 บาทและจำนวนการผลิต 2,880 ด้าม มียอดรวมจำนวนผลรวมน้ำหนักต่อกิโลกรัม 3,657.60 กิโลกรัมต่อปี คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโลกรัมเป็น 128,016.00 บาทต่อปี

หลังการปรับปรุงกระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแชมบ้านโคกสี หลังกระบวนการปรับปรุงกระบวนการจะมีการจัดเก็บข้อมูลสถิติ รวมทั้งหมดในระยะเวลา 12 เดือน มีจำนวนการผลิตเฉลี่ย 240 ด้าม คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโลกรัมเป็น 4,560 บาท และจำนวนการผลิต 2,880 ด้าม มียอดรวมจำนวนผลรวมน้ำหนักต่อกิโลกรัม 2,736.00 กิโลกรัมต่อปี คิดค่าส่งน้ำหนักต่อกิโลกรัมเป็น 54,720 บาทต่อปี สอดคล้องกับงานวิจัย ศรายุทธ ขวัญเมือง, อมรรัตน์ หมั่นจิตน้อย และนภัสวรรณ คุ่มครอง (2565) ผลการดำเนินงานวิจัย 1. การเพิ่มประสิทธิภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในกระบวนการผลิต ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 พบว่า การปรับปรุงขั้นตอนและตำแหน่งของการปฏิบัติงานในกระบวนการผลิตสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิสาหกิจชุมชนปลาร้าบองท่าตูม และวิสาหกิจชุมชนข้าวแต่น้ำแดงโมไบเฟิร์น ในการปรับปรุงกระบวนการผลิต การเคลื่อนไหวของวัตถุดิบ ผลได้มากกว่าร้อยละ 10 ทั้ง 2 กลุ่ม แต่เวลาในการผลิต ผลได้น้อยกว่าร้อยละ 10 ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เนื่องมาจากขั้นตอนการผลิตแต่ละขั้นตอน มีมาตรฐานในการผลิต เวลาที่ลดลง จากการเคลื่อนที่ของวัตถุดิบ แต่ละจุดใกล้ขึ้น

2. เพื่อการพัฒนาการลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแชมบ้านโคกสี

การลดต้นทุนในการผลิตไม้กวาดดอกหญ้าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสตรีทำไม้กวาดดอกแชมบ้านโคกสี ผลการเปรียบเทียบก่อนการปรับปรุงและหลังการปรับปรุงที่ได้จากการเก็บผลการเปรียบเทียบสรุปได้ว่ามีระยะเวลา 12 เดือนก่อนการปรับปรุงจำนวนการผลิต จำนวนทั้งสิ้น 2,880 ด้าม ก่อนปรับปรุงน้ำหนัก 3,657.60 กิโลกรัม ผลหลังการปรับปรุงจำนวนการผลิต 2,880 ด้าม น้ำหนัก 2,736.00 กิโลกรัม และมีผลต่างที่เกิดขึ้นหลังการปรับปรุงทั้งสิ้น 921.60 กิโลกรัม สอดคล้องกับงานวิจัย ถิรนนท์ ทิวราตรีวิทย์ และวรัญญา วีระพล (2562) ผลของการวิจัยพบว่า สามารถลด ความสูญเสียไปจากการทำงานที่ไม่จำเป็นไปได้ แล้วทำให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานเพิ่มขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการเก็บข้อมูลและการทำวิเคราะห์ข้อมูลแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ควรทำให้ผลิตภัณฑ์มาจากวัสดุที่หลากหลายมากกว่าเดิมทั้งจากวัสดุสังเคราะห์และวัสดุจากธรรมชาติ
2. ด้านราคา ควรจัดหาวัตถุดิบที่มีราคาถูกกว่าเดิมเพื่อใช้ในการลดต้นทุนการผลิต

3. ด้านการขนส่ง ควรพัฒนารูปแบบและวิธีการในการจัดส่งสินค้าให้กับลูกค้าในรูปแบบใหม่
4. ด้านกระบวนการ ควรพัฒนาเทคนิคและวิธีการในการผลิตให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิธีการการหาวัสดุทดแทนตัวได้ไม้กวาดที่มาจากธรรมชาติ

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี พวงเพชร. (2561). การส่งเสริมการตลาดแบบมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนไร่นาฝน ตำบล นิคมสร้างตนเอง อำเภอมะนัง จังหวัดลพบุรี. *วารสาร Veridian E Journal สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(2), 1455-1467.
- คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2549). *โลจิสติกส์เพื่อการผลิตและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.
- จตุพร คงทอง, จิราวัฒน์ แก้วจันท และสุริย์พร วุฒิมานพ. (2561). แผนกลยุทธ์เพื่อยกระดับ ผลิตภัณฑ์เครื่องแกงชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเครื่องแกงบ้านนาขุน. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 10(ฉบับพิเศษ), 36-47.
- ประภาพร ยางประยงค์. (2559). วิเคราะห์การจัดการวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษา ทำสะพานไฮโดรโป นิกส์. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 11(2), 25-32.
- เมธิกา พ่วงแสง และหญิง มัทนัง. (2563). แนวทางการส่งเสริมการตลาดสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สตรีบ้านบึง ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 12(2), 55- 66.
- ศรายุทธ ขวัญเมือง, อมรรัตน์ หมั่นจิตน้อย, นภัสวรรณ คุ่มครอง. (2565). การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิต กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 27(1), 98- 110.
- ศรายุทธ ขวัญเมือง (2563). *การลดต้นทุนกระบวนการผลิตไม้ยางพารา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ฤทัย เตชะบุณนเทพาภรณ์. (2554). แรงจูงใจ และปัจจัยทางการตลาดบนเฟซบุ๊ก (Facebook) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุภาวรรณ ชัยทวีวุฒิกุล. (2555). พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการออนไลน์แบบร่วมกลุ่มกันซื้อบนเว็บไซต์ Enzogo ของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุรพงศ์ อินทรภักดี. (2565). การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิต กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 27(1), 84- 95.
- อาภาภรณ์ วัฒนกุล. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุราเพ็ญ ยิ้มประเสริฐ. (2556). S-COMMERCE: อนาคตของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์. *วารสารปัญญาวิวัฒน์ สถาบันปัญญาวิวัฒน์*, 5(1), 147-158.

อภิชาติ เปรมปราชญ์ชนันต์. (2550). *การเพิ่มประสิทธิภาพในห่วงโซ่อุปทานโดยใช้เทคนิคการผลิตแบบลีน: กรณีศึกษาของอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ของไทย*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพาจำกัด.

อิทธิวัฒน์ รัตนพองปู่. (2555). *การตลาดอิเล็กทรอนิกส์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Kotler, P. (1997). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation, and Control*. 9th Edition. New Jersey: Prentice-Jall.

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาคาร 37 ชั้น 1 เลขที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ถนนอุททองนอก แขวงวชิระพยาบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์: 097-9359356
Email: ajdhs.ssruj@gmail.com